

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Tapınak Şövalyelerinin Yargılanışı

Malcolm Barber

Çeviren: Nuri Plümer

TAPINAK ŞÖVALYELERİNİN YARGILANIŞI

Malcolm Barber

Kitabın orijinal adı: The Trial of the Templars

Çeviren: Nuri Plümer

Kitap Editörü: Elif Çelik

Kapak ve Sayfa Düzeni: Leyla Çelik

Baskı

Desen Ofset

0 312 496 43 43

©Phoenix Yayınevi Tüm Hakları Saklıdır.

Aralık 2008, Ankara

ISBN No: 978-605-5738-02-0

Phoenix Yayınevi

Şehit Adem Yavuz Sok. Hitit Apt. 14/1

Kızılay-Ankara

Tel: 0 (312) 419 97 81 pbx

Faks: 0 (312) 419 16 11

e-posta: info@phoenixkitap.com

http://www.phoenixkitap.com

Dağıtım:

Siyasal Dağıtım

Şehit Adem Yavuz Sok. Hitit Apt. 14/1

Kızılay-Ankara

Tel: 0 (312) 419 97 81 pbx

Faks: 0 (312) 419 16 11

Yerebatan Cad. Salkım Söğüt Sok.

Keskinler İş Merkezi No: 8/505

Sultanahmet-Eminönü/İstanbul

Tel-Faks: (0212) 528 86 00

e-posta: info@siyasalkitap.com

http://www.siyasalkitap.com

TAPINAK ŞÖVALYELERİNİN YARGILANIŞI

Malcolm Barber

Çeviren

Nuri Plümer

Malcolm Barber, 1943'te doğdu. 2004'te emekli olana kadar Reading Üniversitesi Orta Çağ Tarihi Bölümü'nde öğretim üyesi olarak görev yapmıştır. *The Journal of Medieval History*'nin editörlüğünü yapmış ve Tapınakçılar, Katharlar, Haçlılar ve Fransa Kralı IV. Philippe ile ilgili konular üzerine birçok makale yazmıştır. Alanında çok önemli olan *Tapınak Şövalyelerinin Yargılanışı* ile *Tapınak Şövalyelerinin Tarihi / Yeni Şövalyelik* kitaplarının yazarıdır.

İçindekiler

Önsöz	7
İkinci Baskıya Önsöz	9
Giriş	11
1. Katılımcılar	17
2. Tutuklamalar	103
3. Papalık müdahalesi	147
4. Papalık ve Piskoposluk Soruşturmaları	191
5. Tarikat'ın Savunması	231
6. Direnişin Sonu	283
7. Suçlamalar	325
8. Diğer Ülkelerdeki Yargılamalar	349
9. Tarikat'ın Ortadan Kaldırılması	418
10. Sonuç	455
Tapınak Şövalyelerinin Yargılanışı Kronolojisi	469
Tapınağın Feshine İlişkin Son Dönemdeki Tarih Yazımı	473
Notlar	505
Kaynakça	575
Dizin	601

Önsöz

Bu kitabı, iki önemli nedenle yazdım. İlk olarak, Tapınak Şövalyelerinin yargılanışı, İngilizce yazan tarihçiler tarafından haksız yere ihmal edilen, Orta Çağ'da büyük öneme sahip bir olaydır; ikinci neden ise, terör ve işkence ile düşünce ve eylemleri değiştirmeye zorlayan rejimlerin baskısı altında kalmış insanların, 20. yüzyılın sonlarındaki dünyasına anlam katmak istememdir.

Bu kitabı yazarken birçok insan bana seve seve yardım etti, fakat özellikle Nottingham Üniversitesi'nden Dr. Bernard Hamilton, Reading Üniversitesi'nden Prof. J. C. Holt; ve hepsinden öte verdiği cesaretin, desteğin ve eleştirilerinin değerini layıkıyla ifade edemeyeceğim eşim Elizabeth'e teşekkürlerimi sunmak istiyorum. Ayrıca, el yazmalarını daktilo ettikleri için Janet Cory ve Audrey Munro'ya; *'Propaganda in the Middle Ages: The Charges against the Templars'*, which appeared in 1973 adlı makalemde bilgi kullanmam için izin veren Nottingham Orta Çağ Çalışmaları editörü Prof. Lewis Thorpe'a; ve Cambridge University Press komite üyeleri ile editörlerine, çalışmama gösterdikleri ilgiden dolayı teşekkür ederim.

M.C.B.
Reading, 1977

İkinci Baskıya Önsöz

Bu kitabın ilk baskısı 1978’de yayınlanmasına rağmen, esasında 1975 yılında tamamlanmıştı; öyle ki, ikincil okumaların dönemi bile 1970’lerin başlarında yayınlanan kitaplara dayanmaktadır. O zamandan bu yana, Tapınak Tarikatı ve dramatik sonuna olduğu kadar, haçlı seferlerinin ve askerî tarikatların tarihine yönelik ilgide de muazzam bir artış söz konusu olmuştur. Bu ilginin bir kısmı, komplo teorisyenlerinin yan ürünlerinden kaynaklanmış, Umberto Eco tarafından da Foucault Sarkacı adlı romanında hicvedilmiştir. Fakat bunların yanında, özellikle konuyla ilgili metinlerin yayınlanması ve analizinde önemli araştırmalar bulunmaktadır. Bu nedenle, kitabı güncellemeye çalışmak ve ilk baskıdaki gerçekler ile hükümlerdeki hataları düzeltmek uygun görünmektedir. Simon Barton, Paul Crawford, Alain Demurger, Peter Edbury, Barbara Frale, Luis Garcia-Guijarro Ramos, Anne Gilmour-Bryson, Christian Guzzo, Piers Mitchell, Helen Nicholson, Jonathan Riley-Smith ve Joseph Maria Sans i Trave’in; yayından önce sık sık çalışmalarını cömertçe kullanımına sunan herkesin büyük yardımı oldu.

M.C.B.
Reading, 2006

Giriş

Tapınak Şövalyeleri, 1119 yılında Kutsal Topraklarda kurulan askerî bir dinsel tarikattır. 12. ve 13. yüzyıllar boyunca, gerek Filistin ve Suriye’de Haçlılar tarafından kurulan devletlerde, gerekse batıda, özellikle Fransa’da geniş topraklar ve mülkler edindiler ve hem doğrudan sorumlu oldukları papalar, hem de üyelerinin topraklarında yaşadıkları laik krallar tarafından kendilerine sağlanan dinî ve hukuki ayrıcalıklardan yararlandılar. Tapınak Şövalyeleri ayrıca, tarikatlarının uluslararası yapısının sağladığı kolaylıklardan yararlanarak geniş çapta bankacılık faaliyetleri ile de uğraştılar. Ancak hepsinin ötesinde, kendi kökenlerini borçlu oldukları ve bu denli güçlü ve ünlü olmalarını sağlayan doğuda kurulan Haçlı devletlerinin askerî yönden savunması konusunda büyük bir sorumluluğa sahiptiler. Bununla birlikte 1291’de doğuda yerleşik Hristiyan nüfusun Mısır’dan gelen Memlûklar tarafından bölgeden sürülmesi üzerine Tapınak Şövalyeleri esas varoluş amaçlarından uzaklaştılar.

Bu Tarikat’ın Fransa’da yaşayan üyeleri 13 Ekim 1307 Cuma günü birdenbire, Kral IV. Philippe’in askerleri tarafından engizisyon adına tutuklandılar ve tüm mülklerine kralın temsilcileri tarafından el kondu. İsa’nın reddi ve kutsal haçın üzerine tükürmek, uygunsuz biçimde öpüşmek ve eşcinsellik, gizli törenlerde ve ruhani meclis toplantısı buluşmalarında putlara tapınma gibi ciddi birtakım sapkınlık eylemleri ile suçlandılar.

Ekim ve Kasım aylarında, Büyük Üstat Jacques de Molay ve Tarikat müfettişi Hugues de Pairaud'nun da içlerinde olduğu tutuklu Tapınak Şövalyeleri, sanki ağız birliği yapmış gibi suçlarını itiraf ettiler. Tutukluların çoğuna çekinmeden işkence uygulandı. Molay daha sonra, Paris Üniversitesi teologlarından oluşan bir halk meclisi önünde itirafını yineledi. Kral Philippe kendi hesabına, Hristiyan âleminin diğer krallarına gönderdiği mektuplarda, kendisini örnek almalarını ve ülkelerindeki Tapınak Şövalyelerini tutuklamalarını; zira yaptıkları itiraflardan bunların sapkınlıklarının açıkça anlaşıldığını yazıyordu.

İktidarda bulunan Papa V. Clemens, başlangıçta tutuklanmaları doğrudan doğruya kendi otoritesine karşı bir meydan okuma olarak gördü; her şeyden önce Tapınak Şövalyeleri papalığa karşı sorumluydular; bir önceki yılın yaz aylarında, papa ile kral arasında Tarikat'ın durumu konusunda birtakım görüşmeler olmuştu ancak, Clemens tutuklanmalara resmen izin vermemişti. Yine de, başlangıçtaki öfkesine rağmen durumu kabullenmeye zorlandı ve direnmek yerine görevlerini yerine getirmeye çabaladı. 22 Kasım 1307 tarihinde yayınladığı *Pastoralis praeeminentiae* başlığını taşıyan Papalık emirnamesinde Hristiyan âleminde yer alan tüm krallara Tapınak Şövalyelerini tutuklamalarını ve papalık adına topraklarına el koymalarını buyuruyordu. Bu emirname üzerine İngiltere, İber Yarımadası, Almanya, İtalya ve Kıbrıs'ta Tapınak Şövalyeleri aleyhine yarğalamalar başladı. Tarikat'ın liderleriyle bizzat görüşmek üzere iki kardinal Paris'e gönderildi. Ancak, papalığın temsilcileri ile yüzleşen Molay ve Pairaud itiraflarını geri aldılar ve diğer Tapınak Şövalyelerini de aynı davranışları için zorladılar.

Bu aşamada papanın tüm bu olup bitenler üzerindeki şüpheleri giderek artıyordu ve 1308 yılının ilk aylarında, engizisyon soruşturmalarını durdurdu. IV. Philippe ve bakanları altı ay boyunca, gerek Fransa'daki genel ve dinsel görüşleri yönlendirmeye çalışarak, gerekse bizzat papaya karşı fiziksel şiddet

uygulanabileceği yolunda üstü kapalı tehditlerde bulunarak, papayı duruşmaları yeniden başlatmaya razı etme konusunda girişimlerini sürdürdüler. Bu girişimler, papa ile kralın 1308 yılının Mayıs ve Haziran aylarında bir araya gelmeleri ile sonuçlandı ve uzun süren görüşmelerin sonunda Papa iki tür soruşturmanın başlatılmasını kabul etti: bunlardan biri, bizzat Tarikat'a yönelik bir papalığa ait komisyon tarafından; diğeri ise Tapınak Şövalyelerinin suçlu ya da masum olduklarını belirlemek üzere piskoposluk bölgesini kapsayan taşralı konseyler tarafından yürütülecekti. Ayrıca, konuyla ilgili nihai karar almak üzere Viyana'da 1310 Ekiminde Kilise'ye ait genel bir konsey kurulmasına karar verdiler. Bu arada, bölgede tutuklu bulunan Tarikat liderlerini azletmek üzere Chinon'a gönderilen üç kardinal buraya vardıklarında, liderlerin geri aldıkları itiraflarını yeniden kabul ettiklerini öğrendiler.

Öyle anlaşıyor ki, Fransız monarşisiyle yakın ilişkiler içinde bulunan piskoposlar tarafından yürütülen soruşturmalar, 1309 yılında sonuçlarını vermeye başlamıştı; zira bu soruşturmalar esnasında Tapınak şövalyelerinin büyük bir bölümü, yine yoğun işkencelerin baskısı altında itiraflarını yinelediler. Tarikat'ın bütünü üzerinde kovuşturmalarda bulunan papalık komisyonu, duruşmalarını 1309 yılının Kasım ayına kadar başlatmadı. Önceleri, Tarikat üyelerinin benzer itiraflarını sürdürmeleri bekleniyordu; oysa Peter de Bologna ve Renaud de Provins adlı iki mahir Tapınak rahibinin liderliği altındaki üyeler, yavaş yavaş başlayan ve giderek ivme kazanan bir biçimde, Tarikatları ve yaşam biçimleri ile ilgili olarak komisyondan önce bir savunma düzenlemeye başladılar. 1310 yılının Mayıs ayının başlarında yaklaşık altı yüz kadar Tarikat üyesi, gerek 1307'de engizisyoncuların, gerekse 1309'da piskoposların önünde yapılmış olan itirafları reddederek Tarikatlarını savunmaya karar verdiler. Duruşmalardan yakın bir gelecekte hiçbir sonuç elde edilemeyeceğini anlayan Papa Clemens,

1311 Ekim ayında Viyana Konseyini bir yıl süreyle erteledi. IV. Philippe'in bu tepkiye karşı uyguladığı son derece sert ve acımasız eylemlerin amacı, giderek özgüven kazanan bu Tapınak direnişini tamamen ezmektir. Krallığa ait temsilci olan Sens başpiskoposu, kendi piskoposluk bölgesinde Tapınakçılar tarikatı üyeleri aleyhinde soruşturmaları başlatarak elli dört Tarikat üyesini kötü yola sapmış kâfirler olmaktan suçlu buldu ve devlet yetkililerine teslim etti. 12 Mayıs 1310 tarihinde elli dört Tapınak Şövalyesi, Paris dışında açık bir alanda kazığa bağlanarak yakıldı. Tarikat'ın önde gelen savunucularından Pierre de Bologna esrarengiz bir biçimde ortadan kayboldu ve Renaud de Provins, Sens Konseyi tarafından yaşam boyu hapse mahkûm oldu. Birkaç cesur bireyin dışında, kazığa dikerek yakma eylemleri direnişi etkin bir biçimde sindirdi ve Tapınak Şövalyelerinin büyük bir bölümü geçmişte yapmış oldukları itiraflarını kabul ettiler. Papalık Komisyonu tarafından düzenlenen duruşmalar da 1311 yılının Haziran ayında sona erdi.

Papa, 1311 yazında Fransa'dan gönderilen kanıtlarla birlikte, duruşmaların yapıldığı diğer ülkelerden ulaşan bilgileri topladı. Esasında yalnızca Fransa'daki ve Fransa'nın egemenliği ya da etkisi altında bulunan bölgelerdeki Tapınakçılar önemli sayılabilecek itiraflarda bulunuyorlardı. Viyana Konseyi en sonunda Ekim ayında açılabilirdi ve Papa, Tarikat'ın onurunun artık faaliyetlerini sürdüremeyecek derecede kirlendiği gerekçesiyle lağvedilmesine (ancak üyelerinin mahkûm edilmesine değil) karar verdi. Bununla birlikte, bu karar çok sayıda üst düzey konsey üyesinin tepkisine yol açtı ve Fransa kralının askerî baskısı altındaki papa, ancak karara karşı gelenleri aforoz etme tehdidiyle sindirerek isteğini kabul ettirebildi. Papa tarafından 22 Mart 1312 tarihli *Vox in excelso* emirnamesi ile Tarikat'ın lağvedilmesi kararlaştırıldı ve 2 Mayıs tarihli *Ad Providam* fermanı uyarınca Tapınakçıların tüm mal varlığı, diğer büyük askerî tarikat olan Hospitaller Tarikatı'na devredildi. Kısa bir

süre sonra IV. Philippe, Tapınakçıların duruşmaya götürülmesi sırasındaki zararının tazmini için Hospitaller'den büyük bir miktar para aldı. Tapınakçılara gelince, bazıları yaşam boyu hapis de dâhil olmak üzere çok ağır cezalara çarptırıldılar; hiçbir itirafta bulunmayan diğer Tapınakçılar ise, yaşamlarının kalan bölümünü geçirmek üzere diğer tarikatlara ait manastırlara gönderildiler. Tarikat'ın liderleri en sonunda, 18 Mart 1314 tarihinde papalık temsilcilerinin huzurunda yargılandılar ve yaşam boyu hapis cezasına mahkûm edildiler. Akitanya hocaları Hugues de Pairaud ile Geoffroi de Gonneville yazgılarını sessizlik içinde kabullendiler, ancak Normandiya Bölgesi hocaları Jacques de Molay ve Geoffroi de Charney ise, kararı hararetle protesto ettiler ve masum olduklarını, Tarikat'ın tümüyle saf ve kutsal olduğunu ısrarla vurguladılar. Bunun üzerine kral derhal bunların yoldan çıkmış kişiler olarak yargılanmalarını emretti ve aynı günün akşamında Sen Nehri üzerindeki Javiaux adasında kazığa dikilerek yakıldılar.

Bu kitabın amacı, yukarıda özet halinde verilen olayları derinlemesine izleyerek, olaylarda yer alan belli başlı katılımcıları yönlendiren amaçları incelemek ve Tapınakçılar aleyhinde öne sürülen suçlamaların ne ölçüde haklı oldukları konusunda değerlendirmelerde bulunmaktır.

TAPINAK TARİKATI

Burada, başımıza büyük bir felaket geldi; söylediğim gibi, şehre giren Sarazenler, kolayca ve çok kısa bir süre içinde burayı ele geçirdiler ve halkımızın umutları büyük ölçüde kırıldı. Olay şöyle gerçekleşmişti: Tapınakçıların üstadı tam sol kolunu havaya kaldırmıştı ki, bir kargı ona çarptı. Sağ elindeki mızrağını koruyan bir kalkanı yoktu. Kargı, koltuğunun altına saplandı ve ucu bedeninin bir karış derinine saplandı; kargının ucu, zırhını oluşturan metal plakaları arasındaki boşluktan bedenine girmişti. Zırhı savaşa uygun değildi; ordu alarma geçtiğinde aceleyle üzerine giydiği hafif bir zırhtı.

Üstat, ölümcül bir yara aldığını anladığında, geri döndü. Onu savunan askerlerden bazıları, canını kurtarmak için geri döndüğünü sandılar. Sancaktar, onun geri döndüğünü görünce peşinden gitti ve tüm askerleri onu izlediler. Üstat bir süre geriledikten sonra, onu izleyen Vallo di Spoleto'dan gelen yirmi Haçlı ona şöyle seslendiler: "Tanrı aşkına Efendim, bizi bırakmayın, yoksa tüm şehir bir anda düşecek!" Üstat, onlara döndü ve herkesin duyabileceği bir şekilde şöyle haykırdı: "Lordlarım, artık elimden bir şey gelmez, çünkü ölüyorum; yarama bir bakın!"

O anda, bedenine saplanan kargıyı gördük ve Üstat, konuşurken mızrağını elinden düşürdü ve başı bir yana eğildi. Atından aşağı doğru kaymaya başladı, ancak askerleri derhal atlarından indiler ve destek sağlayarak onu taşıdılar ve orada bir yerlerde buldular. Bir kalkanın üzerine yatırdılar. Onu Saint Anthony Kapısı'na doğru taşıdılar ancak kapı kapalıydı; bunun üzerine, bir hendeğin üzerinden aşarak, bir zamanlar Sir James de La Mandeleé'ye ait olan, Antiokheialı (Antakya) Lady Maria'nın evine ulaşan bir köprüye açılan küçük bir kapı buldular.

Burada askerler, Üstatlarının zırhını çıkarttılar ve ağır yaralı olan üstadın omuzlarını örten çelik parçasını çözmekten başka bir şey ellerinden gelmedi. Daha sonra, apoletlerini hâlen omuzlarında taşıyan üstadın üzerini bir battaniye ile örttüler ve onu deniz kıyısına götürdüler; burası mezbaha olarak kullanılan bölge ile Tyre lordunun evi arasında uzanan bir kumsaldı. Orada, Papa elçiliğine ait kulenin önünde, Sarazenlerin geldiğini duyuran bir çığlık işittiler ve bu nedenle de askerlerin hiçbiri, orada bulunan iki gemiye ulaşabilmek için denize doğru ilerlemedi -görünürde sadece iki gemi vardı, çünkü açık denizde bir fırtına patlak vermişti ve dalgalar o kadar azgındı ki, diğer gemiler bu şiddetli fırtınaya dayanamayıp alabora olmuşlar ve askerlerin büyük bir bölümü de kaybolmuştu. üstadın hayatta kalan askerleri onu kaleye taşıdılar ve karargâhta onu yatırdılar- buraya ulaşırken de, ana kapı bir türlü açılmadığından dolayı, gübre yığılı avludan geçmek zorunda kaldılar.

Gün boyu hayatta kaldı ve tek bir söz söylemedi; atından indirildiğinden bu yana bir kez dışında hiç konuşmamıştı yalnız tapınakta söyledikleri dışında; ölümden kaçan adamların gürültülerini duyduğunda, ne olup bittiğini öğrenmek istemişti. Ona, askerlerin savaştıkları söylendiğinde adamlarına, kendisini rahat bırakmalarını istediğini söylemişti.

Bir daha da konuşmadı ve ruhunu Tanrı'ya teslim etti. Onu, Aşai Rabbanî ayinini yaptıkları sunağın bulunduğu Yahudi tapınağı-

nın önünde gömdüler. Ve Tanrı onun ruhuna sahip çıktı, ancak ölümü herkes için çok ağır bir kayıp oldu!¹

Tapınağın üstadı Guillaume de Beaujeu'nun 18 Mayıs 1291 tarihinde Akkâ'daki ölümünün bir görgü tanığı tarafından aktarılan bu dramatik öykü, Tyreli Tapınakçı olarak bilinen bir şahıs tarafından kaleme alınmıştı.² Yazar, gerçek bir Tapınakçı değil, üstadın sekreteri ve sırdaşı idi ve bu pozisyonu 1285'ten bu yana elinde bulunduruyordu; anlattıklarından, ölümüne kadar üstadın yanında bulunduğu anlaşılmaktadır. Geniş, korunaklı rıhtımıyla büyük Akkâ limanı, doğuda kurulan Latin devletlerinin tarihinde son derece önemli bir konuma sahipti. 1104 yılında, Kudüs'ün Birinci Haçlı kuvvetlerine düşmesinden sadece beş yıl sonra Haçlılar tarafından fethedilmişti ve Hristiyanların Hattin Savaşı'ndaki zaferinin hemen ardından Selahaddin tarafından ele geçirilmesine rağmen, dört yıl sonra Üçüncü Haçlı Seferleri sırasında, kent geri alınmıştı. İngiltere kralı I. Richard, Selahaddin'e karşı bir sefer başlatmayı başardı ve bu sefer sırasında Sultan, 7 Eylül 1191'de Arsuf yakınlarında yenilgiye uğratıldı; bu zafer, Kudüs'ün (Hattin'in ardından 2 Ekim 1187'de) Selahaddin'in eline geçmesine rağmen, bölgede kurulan Latin devletlerinin 13. yüzyıl boyunca varlıklarını korumalarını sağlamıştı. O dönemden bu yana birtakım krizler yaşanmıştı -ki bunların en önemlisi, Tapınakçıların üstadı Armand de Périgord'un, savaş sırasında yenilgiye uğraması, ya da tutsak edilmesi, ya da galip güçler tarafından öldürülmesi sonucu ortadan kaybolduğu Ekim 1244'teki La Forbie savaşında Hristiyanların uğradıkları bozgun idi- fakat 1291 baharındaki Akkâ kuşatması, kesinlikle Latin devletlerinin tarihinde bir dönüm noktası oluşturuyordu.

Akkâ, Mısır'daki Memlûk Sultanı el-Eşref Halil'in son derece güçlü ordusunu oluşturduğu 5 Nisan 1291'den bu yana dayanıyordu; ancak, Guillaume de Beajeau'nun yaşamını yitir-

diği bu savaş, kentin sokaklarına yayılmıştı ve bu aşamaya gelindiğinde yalnızca kentin kuzey kısmındaki sahil üzerinde bulunan etrafı çevrili Tapınak alanı halen direniyordu. Üstadın ölümüyle birlikte Tapınakçılar, fazla vakitlerinin kalmadığını anladılar ve Başkumandan Theobald Gaudin, Tapınakçıların istihkâmına sığınmaya çalışan panik içindeki halkı korumak üzere Mareşal Peter de Sevrey ve bir grup Tapınakçıyı geride bırakarak, aralarında Tyre Tapınakçılarının da bulunduğu tahmin edilen yedek kuvvetle birlikte bir Venedik gemisine binerek yaklaşık yüz kilometre kuzeyde bulunan Sidon’a gitti. Bölgede bulunan Tapınakçılar on gün daha dayandılar ve bu süre içinde Peter de Sevrey ve birkaç adamı, el-Eşref ile müzakerelede bulunmanın yollarını aradılar; ancak bu girişimleri sonuçsuz kaldı ve Peter de Sevrey tutsak edilerek başı uçuruldu. Kentte kalan son Tapınakçılar tümüyle kılıçtan geçirildiler ve Tapınakçıların kulesi saldırılar sonucu yıkıldı; hayatta kalan olmadı. Bu arada, Tapınakçıların malı olan Sidon hisarında, Theobald Gaudin üstat seçildi ve yardım sağlamak vaadiyle buradan Kıbrıs’a geçti. Bununla birlikte, Guillaume de Beaujeau’ya duyduğu büyük hayranlığa karşın, seçilen bu yeni üstadla fazla vakit ayırmayan Tyreli Tapınakçının aktardığına göre, yeni üstat, “oradan ayrılma konusunda öylesine hevesli davranmıştı ki” Kıbrıs’taki Tapınakçılar, hâlen Sidon’u savunan biraderlerine haber göndererek bölgeyi terk etmelerini istemişler ve bu tavsiye 14 Temmuz tarihinde yerine getirilmişti³. Son Tapınakçı kaleleri olan kuzeydeki Tortosa ile güneyde, Atlit’te deniz kıyısında inşa edilen büyük Tapınakçı hisarı, artık tecrit edilmiş durumdaydı ve sırasıyla 3 ve 14 Ağustosta, bu kaleler de tahliye edildi. Bu tarihten itibaren, Tapınakçıların bu bölgedeki ana üsleri Kıbrıs’ta konuşlandı.

Atlit’ten sürülünceye kadar Tapınakçılar, kesintisiz olarak 172 yıl boyunca Filistin ve Suriye’deki kutsal bölgelerin ve Latin yerleşimlerinin koruyuculuğunu üstlenmişlerdi. Onların bu

girişimleri ilk kez 1119 yılında, Hugues de Payns ve Godfrey de Saint-Omer adlı iki Fransız şövalyesinin, kendilerine eşlik eden az sayıdaki askerleriyle birlikte, Yafa limanından Kudüs'e ve civardaki kutsal yerlere yolculuk eden hacıları koruma görevini gönüllü olarak üstlenmeleri ile başlamıştı. Şövalyeler başlangıçta Kutsal Kabir'in Augustinusçu kanunlarına tabi idiler ve Kutsal Kabir Kilisesi'nin hemen güneyinde bulunan Muristan'da ikamet ediyorlardı⁴. Burada, Aziz Yahya Tarikatı, hasta hacıları tedavi etmek üzere bir hastane tesisleri tedarik etmişti ve bu ortak girişim, iki tarikatın operasyonlarının birbirleriyle yakından bağlantılı olduğunu göstermektedir. Gerçekten de, Tapınak'ın 1129 tarihli Latin Tüzüğü'nün 49. maddesi, Tapınakçılara "hastalara tıpkı İsa'nın kendisiymiş gibi" bakmalarını buyurmaktadır ki bu tümce, Hospital Şövalyelerinin "efendilerimiz olan hastalara" yönelik yükümlülüklerini güçlü bir biçimde çağrıştırmaktadır.⁵ Kral II. Baldwin ve Kudüs Patriği Warmuns de Picquigny, şövalyelere Tapınak platformunda bir üs ile para ve mal cinsinden bağışlarda bulundular ve ayrıca büyük bir olasılıkla şövalyeler, Ocak 1120'de toplanan Nablus Konseyi'nde Kilisenin onayını aldılar. Kral II. Baldwin, 1120'li yıllarda El-Aksa camii'nin bulunduğu alanda yer alan karargâhını, kentin karşı bölgesine taşıdı ve burada Davut Kulesi'ni inşa ettirdi. Bu olay, Hugues de Payns ve şövalyelerinin, Latinlerin 'Süleyman Tapınağı' adını verdikleri bölgeyi işgal etmeleri ile sonuçlandı.

Birinci Haçlı Seferi orduları, Temmuz 1099'da Kudüs'ü ele geçirdiler; ancak bölgede somut politik birimlerin oluşturulabilmesi için ilk yerleşimciler kuşağı boyunca mücadele verildi: Kuzeyden Türklerin ve güneyden Mısırlıların akınları, ilk kralar olan Godfrey de Bouillon (1099-1100), I. Baldwin (1100-18) ve II. Baldwin (1118-31) emrindeki sınırlı güçler tarafından geri püskürtülemeyecek kadar güçlü idi; öte yandan, önemli Akdeniz limanlarının ele geçirilmesinin gerekliliğinin yarattığı baskı,

mevcut kaynaklar üzerinde daha da büyük bir yük oluştuyordu. Tabii ki, fazla olmasa da Fransız şövalyelerinin sağladığı katkılar, gerek Hristiyan yöneticiler, gerekse 112’de kutsal yerleri ziyaret eden Anjou Kontu V. Fulk ile 1125’te bizzat gruba katıldığı anlaşılan Champagne Kontu Hugues de Troyes gibi ünlü hacılar tarafından da destekleniyordu.⁶ Anjoulu Fulk II. Baldwin’in kızı ve varisi olan Melisende ile evlenmeye razı olduğunda, onu getirmek üzere görevlendiren delegasyonun başında Hugues de Payns bulunuyordu; ancak Hugues Batıya yöneldikten sonra, yalnızca Fulk’a eşlik etmekle kalmadı ve aynı zamanda Champagne, Anjou, Normandiya ve Flanders bölgelerine ve Manş Denizi’ni aşır İngiltere ile İskoçya’ya seyahat ederek Fransa’da ve Britanya Adalarında Haçlı Seferleri için asker toplamak üzere enerji ve başarılı bir kampanya başlattı. Grubun diğer üyeleri de, Fulk ve Melisende’in evliliğinin ardından, benzer bir biçimde, II. Baldwin tarafından planlanan Şam seferine katılmak üzere kendi bölgelerinde dolaşarak asker topladılar.⁷

Ancak Hugues’ün Batıya yönelmesinin altında yatan esas amaç daha önceden belirlenmişti: Hugues, Ocak 1129’da, Papa’lığın Fransa Temsilcisi Albano Kardinal Piskoposu Matthew de Remois başkanlığında Champagne’deki Troyes’de toplanan kilise konseyi huzuruna çıkarak kendisini takdim etti. Bu yolculuğunda ona eşlik eden beş arkadaşından aldığı destekle, “hatırladığı kadarıyla ... varlığını “ezelden beri var olan ben, sana hitap ediyorum” diyen O’na borçlu olduğu kendi askerî birliğinin naçizane başlangıcının tutum ve adetlerini aktardı”. Bunun sonucu olarak, Latince yazılan ve önceki uygulamalarda konseye katılan kilise babaları tarafından kabul edilebilir bulunan unsurları da kapsayan ve saçma olarak görülenlerin reddedildiği, 71 maddeden oluşan bir tüzük hazırlandı. Bu tüzük uyarınca tarikat üyeleri ikiye ayrılıyordu: Beyaz giyen şövalyeler ve siyah ya da kahverengi pelerin giyen çavuşlar (bunlar daha

sonraları hizmetli üyeler olarak da anıldılar). Şapel papazları ruhani ihtiyaçları karşılarken, şövalye silahtarları uygulanabilir kaynak sağlamak üzere tahsis edilmişlerdi oysaki bu ikisi de Tarikat'ın açık üyeleri değillerdi. Evli üyelerin ruhani imtiyazlardan yararlanabilmek üzere mallarının bir bölümünü Tarikat'a bağışlamalarını gerektiren fakat buna rağmen Tarikat'taki açık üyelerin yaşadıkları alanlarda ikamet etmelerine izin verilmemesini öngören bir gelenek belli bir periyod boyunca devam etmişti. Tarikat'a geçici üyelik, şövalyelere, çavuşlara ya da silahtarlara sağlanabiliyordu. Günümüzde manastırlara özgü uygulamaların aksine, Tarikat'a kadın üye kabul edilmiyordu ve manastırlarında kadın rahibelerin bulunmasına izin verilmiyordu; zira yaygın inanışa göre kadınlar, 'bekâretin çiçeği'ni tehdit edecek biçimde erkekleri ayartabilirlerdi. Öte yandan, silah taşıyamayacak kadar genç erkek çocukların da Tarikat'a katılmaları engelleniyordu. Resmî bir acemilik müessesesinin bulunmamasının altında yatan neden bu olabilir; adaylar için bir deneme süresi öngörülüyordu, ancak bu süre, adayın nite-liklerine bağlı olarak üstat tarafından belirleniyordu.

Tapınakçıların 'olağanüstü meziyetleri ve eşine az rastlanır derecedeki dürüstlükleri'nden dolayı, sağlanan hizmetlerin yanı sıra onlara toprak ve insan gücü de sağlanıyordu ve belirli bir aşar vergisi tahsis ediliyordu. Manastırlardaki gündelik yaşam, keşişlerin olağan yaşamından farklı değildi: Dinî törenlere katılmak, tam bir sessizlik içinde ve okunan Kitabı Mukaddes eşliğinde topluca yenilen yemekler, haftada üç gün et yemeklerinin bulunduğu son derece sade bir diyet, her türlü gösterişten uzak giysiler, davranış biçimleri ve donanımlar ve kişisel herhangi bir mülkiyetin bulunmaması. Tıpkı Benedikten âleminde baş keşişin sahip olduğu gibi üstat elinde nihai bir otorite bulunduruyordu; tapınağa katılmak, manastırlara kendini kapatan insanlarda da olduğu gibi, bir sadakat taahhüdü anlamına geliyordu. Bu nedenle, kuralların herhangi bir biçim-

de ihlali, işlenen eylemin büyüklüğüne bağlı olarak cezalandırılıyordu ve bu sıkı disiplini kabul etmeyenler, Tarikat'tan ihraç edilebiliyorlardı. 65. madde uyarınca, "Hastalıklı koyunların mutlaka inançlı üyelerin cemaatinden ayıklanmaları zorunluydu".⁸

Tapınağın Latince Tüzüğü, Troyes Konseyi'nde yer alanların deneyimlerini yansıtmaktadır. Bunlar arasında, Reims ve Sens başpiskoposları, onlara bağlı on piskopos, sekiz baş keşiş ile en nüfuzlu iki toprak ağası, Blois ve Champagne Kontu Theobald ile Auxerre ve Nevers Kontu Guillaume bulunuyordu. Bununla birlikte, Tüzüğün yapısında Cistercian etkisi açıkça belli oluyordu zira baş keşişlerin dördü bu tarikatın mensubuydular ve yazman John Michael'ın belirttiğine göre konsey Clairvaux'un baş keşişi Bernard'ın ısrarı üzerine toplanmıştı. Ayrıca, konseyden kısa bir süre sonra, Hugues de Paynes'in kendisi ve şövalyeleri adına bir 'teşvik vaazı' yazmak üzere talepte bulunduğu kişi de Bernard idi. Bu talebin sonucu olarak, on üç bölümden oluşan *Yeni Şövalyeliğe Methiye* başlığını taşıyan risale yayınlandı. Risalede Bernard, Tapınakçıların erdemlerini övdükten ve çağdaş laik şövalyelerin tamahkârlıkları ve diğer olumsuz yönlerini Tapınakçıların erdemleri ile karşılaştırdıktan sonra, en başta Kutsal Kabir olmak üzere, Tapınakçıların korumayı üstlendikleri kutsal bölgeleri tek tek analiz ediyordu.⁹ Tüzüğün giriş bölümünde laik şövalyelerin işledikleri suçların betimlenişi ile Bernard'ın yazdığı risalenin ikinci bölümünde yer alan açıklamaların benzerliği, Clairvaux baş keşişinin Troyes'deki toplantıda sürdürülen çalışmalar üzerinde ne kadar büyük bir etkiye sahip olduğunu daha iyi anlamamıza yardımcı olmaktadır. Tapınağın daha sonraki üstatlarından birinin, Tarikat'ın kökenlerinin Cîteaux ve öncülerine kadar indiğini belirtmesine şaşmamak gerekiyor.¹⁰

Bununla birlikte, konsey fikrinin Cistercian çevrelerce geliştirilmiş olmasına karşı, Papa II. Honorius'un temsilcisi

Matthew de Albano'nun himayesi altında toplanmıştı ve Tarikat'ın resmen tanınması ancak onun verdiği yetkiye istinaden gerçekleşebildi. İlk bakışta Papa'nın böyle bir örgütlenmeye ilgi duyma olasılığı düşük görünüyordu, zira Tapınakçıların sayısı henüz oldukça azdı; öte yandan bu oluşum, papalığın son dönemde benimsediği politikalarla birçok yönden örtüşüyordu. Papalar, VII. Gregorius'un döneminden (1073-85) bu yana, manastıra ait cemaatlerin papalık tarafından korunması fikrini güçlü bir biçimde destekliyorlardı ve bu politika bir yandan papalığın gücünü artırmak ve diğer yandan da laik güçlerin etkilerini azaltmak üzere geliştirilmişti. Carthusian ve Cistercian gibi yeni tarikatların ortaya çıkması ve 11. yüzyıldan başlayarak katedral kanunlarında gerçekleştirilen reformlar, bu yeni akıma güçlü bir ivme kazandırdı ve papalar, ortaya çıkan yeni tarikatların doğrudan Roma'ya karşı sorumlu olmalarını sağlamak üzere çaba harcadılar. ¹¹ Böylece, Troyes'den on yıl sonra II. Innocent, *Omne Datum Optimum* (29 Mart 1139) başlığı altında yayınlanan resmî mektupta belirtildiği gibi, öncelikle ikinci üstat Robert de Craon ve ardıllarına Tapınak'ta verilen imtiyazları görüşme sürecini başlattı. Tapınakçılar, 'Hazreti İsa'nın düşmanlarına karşı Katolik Kilisesi'nin soylu koruyucuları' olarak kabul edildiler ve bu rol onlara savaşlarda elde ettikleri ganimetlere sahip çıkma hakkını da veriyordu. Tapınakçıların tüm mülkleri, 'bundan böyle, Papalık vesayeti ve korunması altında' bulunuyordu. 'Tüm gücünü tarikatına adanmış askerî ve dinî bir lider' olmayan hiç kimse üstat olarak atanamazdı; üstat ve meclis tarafından ortak bir karar alınmadıkça Tüzük üzerinde hiçbir değişiklik yapılamazdı ve kiliseye bağlı ya da laik hiç kimse, onlardan herhangi bir biat yemini ya da herhangi bir taahhüt sözü alamazdı. Ancak, bir kez Tarikat'a giren bir üye, üstadın izni olmadan Tarikat'tan ayrılamaz ya da başka bir manastıra geçemezdi. Tüzükte belirtildiği gibi, Tarikat üyelerine kendi tahsil ettikleri aşar vergilerini muhafaza

etme yetkisi tanınmakta, buna karşılık vergi tarhiyatına izin verilmemekteydi. Ayrıca emirname Tarikat'a kendi rahiplerini atama yetkisi tanıyordu ve bu kişiler, bir yıllık deneme sürecinin ardından Tarikat mensubu olabiliyorlardı ve böylece yeni bir üye zümresi oluşmuştu. Tarikat bir kez kendi rahiplerine sahip olduktan sonra, kendi toprakları üzerinde şapeller inşa etme hakkını da elde ettiler ve böylece üyelerin laik kesimden gelen kadınlar ve erkeklerle birlikte olmaları önlendi ve onlara cenazelerini kendi mezarlıklarına gömme hakkı tanındı.¹²

Bunu daha kısa ve doğrudan Kilise mensuplarına yönelik iki emirname izledi: II. Celestine tarafından yayınlanan *Milites Templi* (9 Ocak 1144), din adamlarının Tarikat'a bağışta bulunulması için halkı teşvik etmelerini ve bağışta bulunanlara ödedikleri herhangi bir kefaretin yedide biri değerinde teşvik amaçlı müsamaha sunuyordu. Yılda bir kez, tahsildarlara Tapınakçıların kiliselerine girebilmeleri ve normal koşullarda kendilerine yasak olan dinî merasimlere katılmaları konusunda yetki tanındı. Papa III. Eugenius tarafından yayınlanan *Milicia Dei* (7 Nisan 1145) emirnamesinde ise, ruhban sınıfa, Tapınakçıların kendi şapellerini inşa etmelerine ve cenazelerinin kendi kilise avlularında gömülmesine izin verildiği duyuruluyordu. Papanın, bağlı oldukları kiliseye ait yerel haklarının hiçbir şekilde azalmayacağı konusunda güvence vermesine karşın, yine de ruhban sınıfa, Tapınakçılar tarafından bir talep gelmesi durumunda ufak tapınakları tahsis etmeleri ve mezarlıklarını takdis etmeleri talimatını vermişti.¹³

Yukarıda sayılan bu önemli imtiyazlar, Tarikat'ın 1129 yılından bu yana elde ettiği desteğin boyutu hakkında bir fikir elde edebilmemize yardımcı olmaktadır. Kayıp belgelerin, Tapınakçıların 1130'lu ve 1140'lı yıllarda Outremer'deki faaliyetlerini tam olarak izleyebilmemizi güçleştirmesine karşın, kuzey Fransa, Languedoc, Aragon, Portekiz, İtalya ve İngiltere'de Tapınakçılara tanınan imtiyazlar, bir bütün olarak Latin Hıris-

tiyanların sosyal yapısı içinde Tapınakçıların misyonlarının büyük bir ilgi gördüğünü şüpheye yer bırakmadan göstermektedir. Bu dönemde Tapınakçılara yapılan bağışlar, Monzòn, Mongay, Chalamera, Barbará ve Remoulins'teki beş büyük şato ve ele geçirildikten sonra 1143'te Barselona Kontu IV. Raymond Berenguer ve Aragon Lordu tarafından Corbins'te inşa edilen kaleden, genellikle bir at ya da bir üzüm bağının bir bölümünden ibaret olan, ancak bir araya geldiğinde, çok sayıda yerel karargâhın inşasına önemli ölçüde katkıda bulunan yüzlerce ufak çaptaki katkılara kadar geniş bir alana yayılıyordu.¹⁴ Bu temel üzerinde incelendiğinde, genellikle yerel soylu aileler tarafından manastıra bağlı diğer evlere sağlanan desteklere benzer bir biçimde desteklenen Tapınakçılar tarikatı, Katolik Avrupa'da, üst rütbeli görevlilerin oluşturduğu bir hiyerarşinin yönetimi altında, Outremer'de ön cepheelerde savaşan şövalyelere ve çavuşlara insan gücü, para ve malzeme tedarik eden bir karargâhlar zinciri oluşturmuştu.

Bu girişimin pratik sonuçları, Nisan 1147'de, Kral VII. Louis'nin haçlı seferine katılmasından hemen önce, Tarikat'ın Fransa'daki üstadı Everard de Barres'in başkanlığı altında Paris'te 130 şövalyenin toplanmasında Tarikat'ın gösterdiği başarıdan da anlaşılabilir. Bu mecliste bizzat hazır bulunan III. Eugenius'un Tapınakçılara pelerinleri üzerinde bir kızıl haç dikme hakkını tanınması da muhtemelen aynı gün içinde gerçekleşti.¹⁵ Paris'te oluşturulan bu kuvvet, 1147-48 kışında Küçük Asya'yı bir uçtan diğer uca geçen Louis'in hantal ordusunun savunma gücüne oldukça önemli bir fark yaratacak kadar büyüktü ve kral Doğu topraklarına vardığında Tapınakçılar kendisine 30.000 *livre* tutarında bir kredi sağlayarak ordusunun güçlenmesine yardımcı olmuşlardı.¹⁶ Bu mali desteğin sağlanması oldukça önemli bir gelişmeydi; zira Capet hanedanlığının finansmanında Tapınakçıların sahip oldukları rolün ne denli önemli olduğunun ilk göstergesini oluşturuyordu; 13. yüzyılın

ortalarında Paris'teki Tapınağın hazinedarı, yalnızca Tarikat açısından değil, aynı zamanda Capet hanedanlığının iktidarı açısından da oldukça önemli bir şahsiyetti.

Sağlanan bu desteğin boyutu dikkate alındığında, Tyre Başpiskoposu Guillaume'un 1170'li yıllarda Kudüs Krallığı dâhilinde 300 şövalye ve sayısız çavuşun konuşlandırılabilmesine yönelik tahmininin gerçeğe yakın olduğu anlaşılıyor.¹⁷ Tarikat'ın ana arşivinin -muhtemelen Kıbrıs'ın 1571'de Osmanlılar tarafından işgali sırasında- kaybolmasından dolayı¹⁸, Tapınakçıların Outremer'deki askerî teşkilatının eksiksiz bir görünümünü belirleyebilmek mümkün değil; ancak şurası da bir gerçek ki 1130'lu yıllardan itibaren Tapınakçılar, bu bölgedeki kalelerin etkin koruyucuları olarak görüldüler ve 1170'li yıllarda Haçlı devletlerinin savunma gereksinimlerinin stratejik olarak gözden geçirilmesinde bölgedeki çoğu yerel lorda oranla daha iyi bir konumdaydılar. Bu dönemde, Baghras, La Roche de la Roussel, La Roche Guillaume ve Darsag'daki kaleler aracılığıyla Amanos Dağlarının kuzeyindeki ve Gaza merkezindeki Darsbsak kalesi aracılığı ile de güneydeki başlıca bölgeleri koruma altında tutabiliyorlardı. Küçük bir devlet olan Trablus Şam'ın savunması, büyük ölçüde doğudaki Chastel-Blanc, güneydeki el-Arimah ve kıyıdaki Tortosa kalelerine bağlıydı. Filistin'in orta bölgelerinde, La Féve'de büyük bir ikmal deposu inşa ettiler ve eğer inşa halindeyken Selahaddin tarafından 1179'da yıkılmamış olsaydı, Celile'de bulunan Safad kalesini, doğuda, Yakup Geçidi'ne kadar uzanan bir Haçlı devletinin merkezi olarak tayin edeceklerdi.¹⁹ Yine de, ilk misyonlarını yerine getirmeyi başardılar: Limanlardan Kudüs'e ve Kudüs'ten Ürdün'e ulaşan yolları silahlı mültecilerle koruyarak şövalyelerin, hac yolculuklarında hacılara eşlik etmelerini sağladılar.²⁰ Tapınakçılar, 1150'den itibaren, 1153 yılında başarıyla gerçekleşen Askalon kuşatmasından, 1187'de Cresson ve Hattin'de Haçlıların uğradıkları ağır yenilgilere kadar sürekli

Haçlı ordularında yer aldılar. Hattin'den sonra konumlarını yeniden belirleyerek, I. Richard'ın ordusunda hayati bir rol üstlenmeyi başardılar ve kralın gözünde, Kudüs'e yönelik bir taarruzun ordunun tüm kademeleri tarafından destekleneceği gerçeğine rağmen, bu kenti ele kuşatmanın uygun bir eylem olmayacağına kralı ikna edebilecek kadar saygın bir konumda yer aldılar.²¹

Tarikat'ın zaman içinde kaydettiği büyüme, Tüzüğe ilave edilen yeni bölümlere de yansyordu. Troyes'te oluşturulan hükümlerde askerî konulara fazla yer verilmemişti ve bu metin, Latince'den fazla anlamayan üyelerin büyük bir bölümüne ulaşamamıştı. Tüzüğün Fransızca çevirisinin daha 1140'lı yıllarda yapıldığı anlaşıyor ve yirmi yıl içinde (belki daha da kısa bir sürede) 'Hiyerarşik Kurallar' ya da *Retrais* olarak bilinen ve 146 maddeden oluşan genişletilmiş yeni bir bölüm Tüzüğe eklendi.²²

Bu hükümlerde, en yukarıda üstadın ve onun vekilleri olarak *senechal*'ın yer aldığı örgütün emir-komuta zincirinin yapısı açıklanıyordu. Ayrıntılı bölümlerde, örgüt bünyesinde yer alan memurların görevleri ve donanımları ve yeni bir üstadın seçilmesinde uygulanacak yöntemle ilişkin bilgiler yer alıyordu. Tarikat'ın mülkleri, on eyalete bölünmüştü: Kudüs, Trablus, Antakya, Fransa, İngiltere, Poitou, Aragon, Portekiz, Apula ve Macaristan. Her eyaletin, yerel eğitimci hiyerarşisinin ve tek tek evlerin başkanlığını üstlenen bir komutanı bulunuyordu. Bununla birlikte 12. yüzyılda Tarikat genişledikçe, *baiulia* adı verilen alt bölümler oluşturulmaya başlandı ve bunu izleyen 150 yıllık süre boyunca önceliklerin değişmesi, ortaya çıkan yeni gereksinimlere yanıt olarak yeni eyaletlerin ya da büyük kumandanlıkların oluşturulması anlamına geliyordu.²³ Yaklaşık 1250'li yıllarda, büyük üstadın ardından ikinci olarak müfettişlik görevi oluşturulmuştu ve müfettiş, Batıda Tarikat'ın baş görevlisi olarak kabul ediliyordu. Bu dönemde Tarikat o denli

büyümüştü ki, tüm eyaletler üç ana bölge altında toplanmıştı; birinci bölge, Fransa, İngiltere ve Almanya'yı; ikinci bölge İber yarımadasını; üçüncü bölge de İtalya yarımadasını kapsıyordu.²⁴ Önemli kararlar, kendisine eşlik edecek görevlileri seçme yetkisine de sahip olan büyük üstadın başkanlığında oluşturulan genel meclislerde alınırđı; yalnızca kâhyalar toplantılara otomatik olarak katılma hakkına sahipti.

Retrais ile aynı dönemde yürürlüğe girdiği tahmin edilen 319 madde, işlenen çeşitli suçlara verilen cezaları, manastırlardaki gündelik yaşamı ve Tarikat'a ait buluşma evlerinde haftada bir kez düzenlenen olağan meclislere ilişkin prosedürleri düzenliyordu.²⁵ Bu meclislere tüm üyelerin katılması zorunluydu ve meclislerde, her Tapınak evinin gündelik faaliyetleri ile fazla önemli olmayan suçlar işlediklerini itiraf eden üyelere verilecek olan disiplin cezaları görüşülürdü. Buna karşın, rüşvet, ihanet, sapkınlık, eşcinsellik ya da kurulun sırlarının ifşası gibi ciddi suçlar, daha üst düzeyde bir yetkilinin huzurunda yapılacak olan duruşmalara saklanırdı. Daha sonra, 1257 ile 1267 yılları arasındaki dönemde tüzüğe 112 madde daha eklendi; geçmişte yaşanan vakardan yola çıkılarak düzenlenen bu maddelerde, ağır suçlara yönelik cezaların ne şekilde uygulanacağı açıklanıyordu.²⁶

Adaylar, genellikle haftada bir düzenlenen meclislerle aynı zamanda yerel buluşma evlerinde Tarikata katılırlardı. Kabul törenleri, Tüzüğün sonunda yer alan yirmi dokuz maddelik bölümde açıklanıyordu; Fransızca hazırlanan Tüzüğün diğer bölümlerinde olduğu gibi, bu bölümde de herhangi bir tarih belirtilmemiştir. Tarikatta yer alan üyelerin büyük bir bölümünün kabul etmesi üzerine aday kurula alınıyor ve katılma isteğini bir kez daha sözlü olarak onayladıktan sonra, iki ya da üç kıdemli üye tarafından sorgulanıyordu.

Adaya, yaşamında zevce ya da bir nişanlısı olarak bir kadına sahip olup olmadığı; başka bir tarikata yönelik herhangi bir vaadinin ya da bir andının bulunup bulunmadığı; herhangi birine ödeyemeyeceği bir borcunun olup olmadığı; bedenlen sağlıklı olup olmadığı ya da bir hastalığının bulunup bulunmadığı, bir başkasının serfi konumunda olup olmadığını sormak zorundaydılar.

Aday daha sonra eğitmenin ya da oturuma başkanlık eden yetkilinin huzuruna getirilir ve kendisine şu uyarıda bulunuldu:

Kardeşim, çok büyük bir şey istiyorsun, zira bugüne değin Tarikatımızın yalnızca dış görünümünü görebildin. Sen, dışarıdan bizleri güzel atlara, güzel donanımlara sahip, iyi yemekler yiyen, iyi içkiler içen, güzel giysiler giyen kişiler olarak gördün ve burada rahat bir yaşam süreceğini düşünüyorsun. Oysa içerideki koşulların ne kadar sert olduğunu bilmiyorsun: bugüne değin kendinin efendisiydin, şimdi ise bir başkasının kölesi olacaksın ve bu sana çok zor gelecek.

Aday daha sonra itaatkâr olacağına, bekâretini koruyacağına ve yoksul bir yaşam süreceğine, Tarikat'ın adetlerine ve geleneklerine bağlı kalacağına yemin eder ve Kutsal Toprakların fethine yardımcı olmak için elinden gelen gayreti göstereceğine ant içerdii. Yemin töreninden sonra aday Tarikat'a kabul edilir ve omuzlarına bir pelerin giydirilirdi. Daha sonra papaz *Ecce quam bonum* mezmurunu (Mezmur 133) ve Kutsal Ruh için dualar okurdu; her üyenin Paternoster duasını okumasının ardından, kabul görevlisi ve papaz, adayı dudaklarından öperlerdi.²⁷

Tapınağın sorumlulukları, 1070'li yıllarda, yani Tapınakçılardan daha erken bir tarihte kurulmasına rağmen, Tapınakçılar örneğinden yola çıkarak onlardan daha sonra askeri bir rol benimseyen Hospital Şövalyeleri ile paylaşılmıştı. Hospitaller'in ilk Tapınakçılarla olan yakın ilişkisi, bunun 1120'lerde gerçekleşmiş olabileceği izlenimi uyandırıyor, zira

Tarikat'ın 1136 yılında Bait Jibrin kalesini ele geçirdikleri biliniyor. 12. yüzyılın son on yılında, üçüncü büyük askerî tarikat olan Töton Şövalyeleri kuruldu. Başlangıçta bir Alman sahra hastanesinden ibaret olan bu tarikat, 1198 yılında Papa III. Innocent tarafından resmen tanınmasının ardından, 13. yüzyılda Outremer'de askerî güçlerin oluşumuna önemli bir katkıda bulundu. Tapınakçılarla yakın ilişkiler içinde bulunan, ancak çok daha küçük bir ölçekte varlığını sürdüren Aziz Lazarus Tarikatı, başlangıçta cüzamlı Haçlı askerleri için bir bakım merkezi olarak kurulmuştu; ancak, 1230'lu yıllarda askerî bir rol de üstlendi. Tapınakçı modeli, 1158-1170 yılları arasında kurulan Calatrava, Santiago ve Alcantara Tarikatları aracılığı ile İber yarımadasında da oldukça etkin bir biçimde varlığını sürdürdü.²⁸ 13. yüzyılın başlarına gelindiğinde askerî tarikat düşüncesi, Kilise kurumunun yapısı ile her anlamda bütünleşmiş durumdaydı; çeşitli olumsuzluklara rağmen militan niteliğini korudu ve Papa III. Innocent (1198-1216) döneminde, Selahaddin tarafından ele geçirilen toprakları geri almak üzere yeni bir Haçlı Seferi başlatma girişimlerinde bulundu.

13. yüzyılda askerî tarikatların rolü daha da büyük bir önem kazanmıştı, zira Doğu'daki zayıf ya da görevlerinin başında bulunmayan krallar, iç çatışmaları alevlendirmenin ötesinde herhangi bir varlık gösteremiyorlar, 12. yüzyıldaki öncülleri kadar bile kendilerini saydırmayı başaramıyorlardı; öte yandan, 1250'li yıllardan sonra Outremer'deki baronluklar, bölgenin savunması için gerekli olan kalelerin yüksek maliyetlerini karşılayabilme konusunda giderek yetersizleşiyorlardı.²⁹ Hristiyan güçlerin Ekim 1244'te Mısırlılardan ve Harezm Türklerinden oluşan bir karma ordu karşısında bozguna uğramalarının ve Fransa Kralı IX. Louis'nin Mısır'ı fethetmek üzere 1248-49'da giriştiği Haçlı Seferinin başarısızlıkla sonuçlanmasının ardından, Latinlerin ellerinde kalan ordular üzerindeki baskılar giderek yoğunlaştı. Bu baskıların başında, güçleri 1206-1227

yılları arasındaki dönemde Cengiz Han tarafından oluşturulan Moğol orduları geliyordu. Moğollar, 1240'lı yıllara geldiğinde, Çin'den Macaristan'a kadar uzanan dev bir kara imparatorluğu kurmuşlardı. Önceleri İslam'a karşı düşmanca bir tavır içinde olmalarının -1258'de Bağdat'ı yağmalamışlardı- yanı sıra, hangi dinden ya da ırktan olursa olsun, doğuda yaşayan tüm halklar arasında derin bir korku salmışlardı. Tapınağın 1256-1273 yılları arasında üstadı olan Thomas Bérard'a göre, Moğol istilası 'korkunç ve dehşet verici' idi.³⁰ Haçlı devletlerinin varlığını aynı ölçüde tehdit eden bir diğer güç de, 1259 yılında Kahire'de iktidarı ellerine geçiren Memlûklardı. Memlûkların Hristiyanlığa karşı düşmanca bir tavır içinde oldukları tartışmasızdır; ancak Moğolların tehdidi öylesine büyüktü ki Latinler, 1260'ta Ain Jalut savaşında Moğol ordularıyla karşı karşıya gelmelerini sağlamak üzere Memlûkların kendi topraklarından geçmelerine izin verdiler. Bu savaşın Memlûkların zaferiyle sonuçlanması onların daha da güçlenmeleri ile sonuçlandı ve bu durum, 1291'de Akkâ'nın Memlûklar tarafından fethi ile sonuçlandı.

Tapınakçılar Tarikatı'nın oluşumu, 12. yüzyılın ortalarında Latin Hristiyan âleminde ortaya çıkan olağanüstü bir gelişme idi. Bir anlamda bu oluşum, bir kuşak önce Bruno de Cologne ve Robert de Molesme'nin, Cistercium ve Chartreuse tarikatlarının formunda yeni ve başarılı tarikatların kurulması için Cluniacıları fethetmelerinde açıkça görülen dönemin manastır hayatı ile hali hazırda bağlarını koparmış reformist hareketi ile ortaya çıkan geniş çaplı akımın bir bölümünü oluşturuyordu. Onlara göre, özgün Benedikten idealler olarak gördükleri düşünce sistemine geri dönüş, çağdaş manastır yaşamını reddetmelerinin gerekçesini oluşturuyordu. Bununla birlikte, geriye bakıldığında bu hareketin gerek yaşam biçimleri, gerekse örgütlenme yapısı açısından oldukça yenilikçi görülmesine karşın; Tapınakçılar kendilerini, saflığını modern dünyada yitirmiş

olan geleneksel değerlerin en büyük savunucuları olarak tanıtılmaya büyük bir özen gösteriyorlardı. İster kasten, isterse kasıtsız olarak yapılsın, tutucu bir toplumda böyle bir yaklaşım, hiç şüphesiz kurnazca bir yaklaşım oluyordu; bu nedenle de bu tür tarikatların sonuçta toplum tarafından kabul görmesine şaşmamak gerekiyor. Buna karşın, Augustinusçu ve Cisterciumcu görüşlerle olan bağlantıları bir yana, Tapınakçıları bu ışık altında değerlendirebilmek mümkün görülüyor. Troyes konseyindeki kilise babalarının 'askerî bir tarikat' adını verdikleri oluşum, Hıristiyan cemaati için tamamen yeni bir düşünce idi ve konseyi izleyen genel coşkuya rağmen, azınlık bile olsa görünürde birbiriyle çelişen yaşam biçimlerinin bu şekilde birleştirilmesi karşısında rahatsızlık duyan, hatta açıkça muhalif olan bir grup her zaman bulunuyordu. Bu nedenle Tarikat, daha ilk kurulduğu dönemde bile birtakım eleştirilere maruz kalıyordu. Bu eleştirmenlerin bazıları, örneğin, Grand Chatreuse Başrahibi Guigo de Chartres, mülayim bir tavırla bazı ikazlarda bulunmakla yetindiler ve "önce iç düşmanları alt etmeden dış düşmanlara karşı savaş açmanın anlamsız olacağı" yolunda Hugues de Payns'ı uyardılar; diğer yandan, yaklaşık bir kuşak sonra yazan John de Salisbury gibi eleştirmenler ise, "ruhban sınıf içinde bile elini kana bulayan insanların yer alması" karşısında gerçekten dehşete düştüklerini belirttiler.³¹ Troyes Konseyi döneminde kendilerine hitaben yazılan ve Tapınakçıların misyonunun geçerliliğini savunan bir teminat mektubunda kullanılan ifadeden de anlaşılacağı üzere, ilk kuşak Tapınakçıları arasında bile, bu konuda bazı şüpheler mevcuttu.³²

Diğerleri ise prensiplerden çok eylemlerle ilgileniyordu. 1186 yılında ölümüne kadar Doğu'da kurulan Haçlı devletlerinin en önemli tarihçisi olarak bilinen, Kral Amalric'in (1162-74) özel sekreterliğini üstlenmenin yanı sıra, 1170'li ve 1180'li yıllarda Kudüs Krallığı'nın politikalarının belirlenmesinde etkin bir rol üstlenmiş olan Guillaume de Tyre, bu yaklaşımın en iyi

bilinen temsilcilerindendi. Guillaume, başpiskoposluğa tanınan haklar konusunda özellikle duyarlı yüksek rütbeli bir din adamı idi; bu nedenle de, Tapınakçılara tanınan ayrıcalıkların onu rahatsız etmesine şaşmamak gerekiyor; ancak o aynı zamanda, görünürde piskoposluk bölgesine ait otorite pahasına bağımsız tarikatların teşvik edilmesinin, piskoposlar arasında bir hakaret addedilmesinin de temsilcileri arasındaydı. Onların dürüst kökenlerini kabul etmesine rağmen, yaşamı süresince, belirledikleri misyonu terk ettiklerine inandı.

Uzun bir süre esas amaçlarına bağlı kaldılar ve görevlerini yeterince özenli bir biçimde yerine getirdiler. Daha sonra tüm erdemlerin koruyucusu olan ve gönüllü olarak en düşük makamda oturan ve asla da düşmek için bir sebebi olmayan en büyük erdemi, alçak gönüllülüğü bir yana bıraktılar ve Tarikatlarına kuruluş yetkisi veren ve onlara ilk bağışları sağlayan Kudüs patriğinden yollarını ayırdılar. Seleflerinin ona gösterdikleri sadakatten vazgeçtiler. Vergilerine el koyarak ve onlara ait malları haksız yere gasp ederek Tanrı'nın kiliselerinde bile birçok probleme sebep oldular.

Guillaume'a göre, Tapınakçılar ve Kral Amalric arasındaki gerginlik öyle bir noktaya ulaşmıştı ki, kral yakalandığı hastalıktan dolayı 1174'te ölmeseydi, Tapınakçıların dokunulmazlığının kaldırılması talebini, Hıristiyanlık âleminin liderlerine sunacaktı.³³

Bu hoşnutsuzluğun yankıları elbette papalığa ulaştı ve bunun sonucunda, Roma belli dönemlerde Tapınakçılara verdiği destekte daha az cömert davranmaya başladı. Tapınakçıların Tarikata kabul edilen adayların seçiminde rüşvet kabul ettiği iddialarının yaygınlaştığı 1207'de, Papa III. Innocent, üstat Philippe de Plesis'e gönderdiği şikâyet yazısında, Tapınakçılara yönelik şu ithamların bulunduğundan söz ediyordu:

Derneklerine katmak için olduğu iddiasıyla kendilerine yıllık iki ya da üç dinar toplayarak bir halat misali günah üstüne günah ekleyen bu kimseler, aforoz edilseler dahi dinsel törenlerle gömülme-
mekten kanunlar uyarınca mahrum bırakılamayacaklar ve bu yüzden, zina yapanlar, açıkça tefecilik yapanlar ve Kilise tarafından aforoz edilen diğer sahtekâr mücrimler de, bu türden bir küstahlıkla inancı tam Katoliklerle aynı mezarlara gömülecekler.³⁴

Papalığın Tarikat'ın iç işleri üzerindeki nihai otoritesi konusunda ortaya çıkan anlaşmazlıktan sonra, Papa IV. Clemens 1265'te Üstat Thomas Bérard ve Tapınakçılara yazdığı mektubunda şöyle bir uyarıda bulunuyordu: "Kilise, piskoposlar ve laik prenslere karşı sizlere uzattığı yardım elini kısa bir süre için dahi geri çekecek olsa, piskoposların saldırılarına ya da prenslerin gücüne hiçbir şekilde karşı koyamazsınız". Tapınakçıların, "Tanrı'dan sonra kendilerine en büyük yardımı yapan bu kutsal kiliseye karşı adımlarını çok dikkatli atması gerekir". Tapınakçılar, "Yüce Tanrı'nın ardından yardımına ve inayetine en fazla ihtiyaç duyduğu" kilise müessesine asla karşı çıkamazdır. Papa, Tapınakçılara alçak gönüllülük ve ılımlılık göstermelerini salık veriyordu.³⁵ Bununla birlikte, papalığın belli konulardaki azarlamaları, Tapınakçıların gözden düştüğü anlamına gelmiyordu. Daha çok koşullara bağlıydı. Bu nedenle, 1218'de papalık Mısır'da savaşıyan Haçlılara takviye güçler göndermek konusunda endişeliyken Papa III. Honorius, "Tanrı'nın adına savaşmaktan asla çekinmeyen" Tapınakçı ve Hospitaller hakkında ortaya atılan "uydurma iftiralari" yalanlama kampanyasına girdi; elçisi Albano Piskoposu Pelagius kendisine, onlar olmadan "ordunun Damietta'da bir gün dahi dayanamayacağı" konusunda güvence vermişti.³⁶

Gerçekten de böyle bir tarikatın tarihinde onlara karşı herhangi bir muhalefetin bulunmadığını düşünmek, ya da kuruluş döneminde Tapınakçılara sağlanan desteğin sonsuza değin sürmesini beklemek, gerçekçi bir yaklaşım olmaz. Çoğu tarikat,

kuruluşlarının ardından birkaç kuşak sonra, popülaritesini yitirmiştir; 13. yüzyılın sonlarına doğru gerek Cistercium, gerekse Fransisken tarikatlarına yönelik saldırılar, o tarihe kadar askerî tarikatlara yöneltilen eylemlerden çok daha şiddetliydi ve bu tarikatlar da yargılansaydı ya da lağvedilseydi, gelecek kuşaklar bunların tarihini de farklı bir ışık altında değerlendirebilirlerdi.³⁷ Tarikat'ın 13. yüzyılda karşılaştığı sorunların altında yatan en önemli unsur, Outremer'de oynadığı rolü sürdürebilmesi için gerekli olan maliyetti. Doğuda süren savaş mevcut kaynakları süratle kurutuyordu ve buna karşılık kayda değer herhangi bir başarı elde edilemiyordu. 1217-18 yıllarında inşa edilen Atlit ve 1240'lı yılların başında yeniden inşa edilen Safad kaleleri, 13. yüzyılda inşa edilen en görkemli yapılardı; ancak her ikisinin de inşası ve bakımı son derece yüksek bir maliyet gerektirmişti. Bu kalelerin önemi hakkında birçok yazı yayınlanmıştı; Safad'ın inşasını anlatan anonim bir risalede, "dini bütün Hıristiyanları adı geçen Tarikat'a karşı daha hayırsever davranmaya ikna edebilmek amacıyla" kalenin maliyetinin ayrıntılı bir dökümü yer almaktaydı.³⁸ Rüşvet sorunu, bu tür baskıların bir belirtisi olarak görülebilir; öte yandan Tapınakçıların ellerinde bulunan topraklardan azami getiri elde etme haklarını son derece sıkı bir biçimde kullanmaları da ayrıca şikâyet konusuydu.³⁹ Örneğin, ayrıcalıklı tarikatlara karşı muhalif bir tavır sergileyen St. Albans tarihçisi Mathew Paris'in eleştirisinde de görüldüğü gibi, Tapınakçıların bu tür amaçlarına yönelik eleştiriler genellikle bu nedenden kaynaklanıyordu. Bu nedenle, 1248 yılında IX. Louis'nin Mısır'a düzenlediği Haçlı Seferinde, Tapınak üstadı Guillaume de Sonnac, ordunun kalan bölümünün onlara yardıma hazır olmadığı gerekçesiyle, anlaşılabilir taktik nedenlerden dolayı kralın kardeşi Artois Kontu Robert'e, Mansure'nin ordularına taarruz etmemesini tavsiye etmişti. Ancak Mathew, Robert'in, askerî tarikatları, Mısır'ın fethedilmesi durumunda, büyük kazançlar elde ettikleri bu

topraklar üzerinde daha fazla hâkim olamayacakları için, kendi sonları için Haçlılara engel olmakla itham ettiğini yazmaktadır.⁴⁰ Tümüyle ruhban sınıfa ve manastıra ait düzene atfedilen bu tür hoşnutsuzluklara karşın, Haçlı devletlerinin ayakta kalabilme mücadelesi verdikleri ve maliyetlerin mevcut kaynakları aştığı 13. yüzyılın ikinci yarısındaki koşullar ele alındığında, askeri tarikatların sahip olduğu imajın, tüm bu olumsuzluklara karşı başarıyla direnebildikleri görülmektedir. Laik dünyada, özellikle sağladıkları bağışlar ve insan gücü ile askeri tarikatları destekleyen şövalye zümresi tarafından tüketilen epik ve romantik yazın, bu dönem boyunca askeri tarikatlar açısından olumlu bir imaj yaratmaktaydı. Tapınakçıların önemli rollerde yer almamalarına rağmen yazarlar, onların öykülerinin savaş konusunda deneyimli okur kitlesi nezdinde ilgi uyandıracaklarını biliyorlardı ve Tapınakçıların birer savaşçı, hayırsever ve bilge kişi olarak üstlendikleri rolleri başarıyla yerine getirdiklerine inanılıyordu.⁴¹ Ayrıca, Tapınakçıların Hristiyan şehitler olarak Bernardine'in vizyonu, çağdaşları gözünde hâlen canlılığını koruyordu ve özellikle Napolili Thaddeo ve Dominiken Rahip Ricoldo de Monte Croce, Guillaume de Tyre gibi, Guillaume de Beaujeau'nun Akkâ'da bir kahraman gibi öldüğüne inanıyorlardı.⁴²

Umutlarını hayli yitiren Theobald Gaudin, Akkâ'nın düşüşünden sonra fazla yaşamadı. Onun yerine, 20 Nisan 1292'den önce, Burgundy Tapınağı'nda yirmi yedi yıl boyunca hizmet veren, deneyimli bir Tapınakçı olan Jacques de Molay üstat seçildi.⁴³ Molay, üstat seçildiğinde muhtemelen kırklı yaşlarında idi ve şahitlerin ifadelerine göre, Doğu'da önemli görevler üstlenmişti. Tarikat'a 1265 yılında Beaune'da katılmıştı ve Guillaume de Beaujeau'nun Haçlı devletlerine takviye sağlamaya yönelik girişimleri sonucu, olasılıkla 1270'li yılların ortalarında Outremer'e gelmişti. Doğuda takviye güçlere gerçekten ihtiyaç vardı, zira Memlûk Sultanı Baybars, 1265'te Hayırsever-

lere ait Arsuf kalesini ve ertesi yıl da Tapınakçıların o muhteşem kalesi Safad'ı ele geçirmişti. Tapınakçıları aynı ölçüde derinden sarsan bir diğer gelişme de, 1268'de Antakya'nın kuşatılması ve bunun sonucu olarak da Amanos Dağlarında bulunan Baghras (Gaston) ve La Roche de Roussel adlı Tapınakçı kalelerinin tahliye edilmesi idi.⁴⁵ Bir Tapınakçı olarak Molay'ın gençlik yılları, Latinlerin adalardaki üslerinde sürüldükleri ve giderek artan bir baskı altında sahil şeridindeki yerleşim yerlerine kısırıldıkları bir dönemde geçmişti. Doğuya, kâfirlere karşı savaşma arzularıyla dolu olarak gelmişti; ancak kısa bir süre sonra, böyle bir rüyayı geliştirebilmek için fazla bir imkânının bulunmadığını anlamıştı. Ne IX. Louis'nin Tunus'a düzenlediği Haçlı Seferi, ne de İngiliz Prensi Edward'ın 1271 ve 1272 yıllarında Doğuya sevk ettiği göreceli olarak daha küçük boyuttaki askeri birlikler, Memlûk tehdidini azaltmakta etkili olabildiler; ancak, Edward'ın Eylül 1272'de bölgeden ayrılmasından sonra, bu tür seferler bile artık düzenlenemedi.

Bu gelişmelerin Hristiyan dünyasında derin bir tedirginlik yaratmasına şaşmamak gerekiyor. Papa X. Gregorius'un çağrısı üzerine, öncelikle Haçlı seferlerinin akıbetine yönelik istişarelerde bulunulması amacıyla 7 Mayıs - 17 Haziran 1274 yılında toplanan ikinci Lyon Konseyinde, Filistin ve Suriye'deki toprakların büyük bir tehdit altında bulunduğu konusunda kesin bir görüş birliğine varıldı. Thomas Bérard'ın yerini almak üzere 13 Mayıs'ta üstat seçilen Guillaume de Beajeau da katılımcılar arasında yer alıyordu. Büyük ölçekli planlardan bıkmış olan Guillaume de Beajeau, Papa'ya, en acil gereksinimlerinin silah ve erzak ile, 250-300 şövalyeden ve 500 piyade askerinden oluşan sabit bir birlik olduğunu ifade etti.⁴⁶ Konseye katılan tek hükümdar olan Aragon Kralı James, bu talebin oldukça yetersiz olduğu kanısındaydı; ancak Beaujau, Doğuya gitmek üzere denize açılmadan önceki iki yılı, Kutsal Topraklara yapacağı sefer için yardım toplamakla geçirdi.⁴⁷ O dönemde Kutsal Top-

raklardaki Tapınakçılar tarafından istihdam edilen bir noter olan Antonio Sicci'ye göre Beaujeau, Tarikat'ın kalelerini savunmak üzere 'farklı bölgelerden' çok sayıda *servientes* (görevli) toplamış, ancak bu kişilerin paralarını ödeyebilecek kaynaklara sahip olmamasından dolayı, toplanan bu kişilerin bir bölümü daha sonra Sarazenlere katılmıştı.⁴⁸ En sonunda Akkâ düştüğünde, Papa IV. Nicolas bir kez daha istişarelerde bulunmak üzere bir konseyin toplanması yolunda çağrıda bulundu; ancak bu kez onun bu talebi, çoğu 1291 sonu ve 1292 başlarında bir dizi bölgesel konseyin toplanması şeklinde gerçekleşti. Akkâ'nın düşmesi, kaçınılmaz olarak tüm dikkatleri askeri tarikatların rolü üzerinde toplamıştı ve bu tarikatların etkinlik konusunda gösterdikleri yetersizlikler, öncelikle bir ilgi odağı oluşturmuştu. Bu konseylerden elimizde bulunan belgelerden, en büyük önceliğin, tüm askeri birliklerin birleştirilmesi düşüncesi üzerinde odaklandığı anlaşıyor ki bu görüş, daha önce, 1274 yılında sunulan önerinin yeniden gündeme gelmesi anlamına geliyor. Bu konseylerde başlıca beklentiler, kaynakların daha etkin bir biçimde kullanılması, çatışmaların en alt düzeye indirilmesi ve laik desteğin güçlendirilmesi olarak belirlenmişti.⁴⁹ Piskoposların bu görüşü, yeni Tarikat'ın liderinin Kudüs kralı ilan edilmesi gerektiğine inanan Napoli Kralı II. Charles tarafından da destekleniyordu⁵⁰. Molay'ın daha sonra göreceği gibi, en baştan tasvip etmediği bu düşünce, asla gerçekleşmedi. Bu görüşün destekçileri arasında, Hristiyanlığı tüm Akdeniz'e yaymaya yönelik, geçerliliği oldukça tartışılabilir bir kampanya başlatmaya çalışan Raymond Lull adlı bir Mayorkalı da bulunuyordu. Molay ile 1301'de Limasol'da tanışan ve olasılıkla da bu planı Molay ile burada görüşen Lull, *Bellator Rex* adını verdiği birleşik bir Tarikat'ın oluşturulmasını arzu ediyordu ve böyle bir tasarının Aragon Kralı II. James liderliğinde gerçekleştirebileceğini düşünüyordu.⁵¹

Kutsal Toprakların durumu konusunda, 1291 ile 1336 yılları arasındaki dönemde yaklaşık otuz risale kaleme alınmıştı ve Tapınakçıların yargılanışına kadar gerek Hospital Şövalyeleri, gerekse Tapınakçılar, bu bölgenin geri alınışına yönelik planlarda merkezî bir konumda yer aldılar.⁵² Bununla birlikte, Nisan 1292’de IV. Nicolas’ın ölümüyle birlikte, yeni bir Haçlı Seferi olasılığı ortadan kalktı ve bunun yerini, pratik bir tepki örgütlenişine yönelik planlar aldı. Molay, 1290’lı yıllarda oldukça etkindi. En büyük önceliği, Doğuda Tarikat’ın yeniden yapılandırılması idi; zira 1291 yılında uğranılan bozgunların ardından hayatta kalabilenler, tüm takatlerini yitirmiş durumdaydılar ve toparlanmak ya da emekli olmak için Batıya sevk edilmeleri gerekiyordu.⁵³ Molay özellikle askerlerin ve malzemenin Kıbrıs’a ulaşabilmeleri için serbest dolaşımlarının sağlanması gerektiğine inanıyordu ve bu amacını gerçekleştirebilmek üzere, bir yandan belli başlı yöneticilerle bir araya gelerek lobi faaliyetlerinde bulunuyor, diğer yandan da, Tarikat’ın Batıdaki karargâhlarının, doğudaki biraderlerinin gereksinimlerinin farkında olabilmeleri için elinden gelen gayreti gösteriyordu; 13. yüzyılın ikinci yarısında Haçlı seferlerinin maliyetlerinin önemli ölçüde arttığı göz önüne alındığında, bu amaçların ivedilikleri de giderek arttığı kesindi.⁵⁴ Bu nedenle Molay, 1293 baharında Marsilya’ya ulaştı ve yılın kalan bölümünü, Languedoc, Katalonya ve İngiltere’deki Tapınakçı karargâhlarını ziyaret ederek geçirdi. Aralık 1294’te Roma’da Curia meclisine katıldı ve ertesi yıl, Papa VII. Bonifatius ve Napoli Kralı II. Charles ile görüştü. Bu çabalarının sonucunda Papa’dan, Kutsal Topraklardaki Tapınakçılara tanınan imtiyazlara eşdeğerde imtiyazların Kıbrıs’taki Tapınakçılara da tanınmasını ve gerekli levazımın Apulia’dan Tapınakçılara sevkıyatı üzerinde vergi istisnası tanıyan ihracat lisansının verilmesini sağladı. Haziran 1295’te, Arles ve Dijon karargâhları yoluyla Paris’e yaptığı ziyaretin amacı da, Fransa kralından benzer nitelikte yardımlar elde

etmekti.⁵⁵ 1290'ların sonu ve 1300'lü yılların başlarında özellikle Katalonya, Marsilya ve Apulia'dan sevk edilen insan gücü ve malzemede kaydedilen artışlar, Molay'ın bu gayretlerinin belli ölçüde başarıya ulaştığını gösteriyor.⁵⁶

Yargılama tutanaklarından alınan Tarikat içindeki dönemin yapısına ilişkin analizler de bu görüşleri destekler niteliktedir; bunlardan savaşabilecek yaşta ve gerekli becerilere sahip üyelerin cephenin ön safhalarına sevk edildiklerini anlıyoruz. Bu nedenle, 1310 yılında Kıbrıs'ta yaşları tespit edilebilen 37 şövalyeden yalnızca biri 50 yaşın üzerinde idi ve bu şövalyelerin yalnızca ikisi 1291 yılından önce Tarikata katılmıştı. Kıbrıs'taki tüm şövalyeleri ve çavuşları birlikte ele aldığımızda, bunların yalnızca %7'sinin 50 yaşın üzerinde olduğunu görüyoruz; öte yandan, Fransa'da yaşayan ve Paris'te engizisyoncuların önüne çıkartılan Tapınakçılar arasında bu oran %40 idi.⁵⁷ Kıbrıs'taki Tapınakçıların göreceli olarak genç oldukları, Batıda, 10 yıldan daha az bir süre Tarikat'ta bulunan Tapınakçılar arasında en yüksek oranın Britanya Adalarında bulunduğu ve bu oranın %36 olduğu, buna karşın, Kıbrıs'ta bu oranın %64'ü bulunduğu gerçeği ile de doğrulanmaktadır.⁵⁸ Batıda Tarikat'a yeni üye kabul etme süreci, 1291 yılından sonra da devam etti ve bu süreç içinde uygun niteliklere sahip kişiler Kıbrıs'a sevk edildiler. Yargılama sürecinde Kıbrıs'ta devam eden duruşmalarda, 76 Tapınakçıdan yalnızca 5'i Doğudaki Haçlı seferlerine katılmıştı ve bu 76 Tapınakçının 46'sı, 1300 yılından sonra Tarikat'a katılmışlardı. Bu adamlar, Fransa, Landguedoc, Portekiz, Kastilya, Aragon, İngiltere, Almanya, Lombardiya, Apulya, Dalmaçya ve Mora da dâhil olmak üzere, Tapınakçıların yerel olarak faaliyet gösterdikleri tüm bölgelerden toplanıyorlardı.⁵⁹ Çok sayıda Tapınakçının ön saflarda toplandıklarına yönelik iddialar daha sonra, duruşmalar sırasında şahitler tarafından öne sürülmüştü: bir Tapınakçı, 1291 yılında Lefkoşa'da toplanan bir Tapınakçı meclisinde 400 biraderin hazır bulunduğunu

anımıyordu; bir diğeri ise, Paris'te toplanan yıllık mecliste alınan karar uyarınca Kıbrıs'a gönderilen 300 kişilik bir yedek kuvvette yer aldığını belirtiyordu.⁶⁰ Bu ifadelere güvenebilmek mümkün olmasa da, Tarikat'ın, özellikle 1187 yenilgisi ve 1240'larda yaşanan felaketler sonucu uğranan zayıyatı telafi etmek üzere Kıbrıs'a yeni birlikler göndermiş olabileceği ihtimali hayli yüksektir.⁶¹ Kaldı ki, gönderilen bu askerler oldukça güçlü bir biçimde teçhiz edilmişlerdi. Adadaki biraderlerin Haziran 1308'de tutuklanmalarının ardından Lefkoşa'daki Tapınak evinin envanteri çıkartıldığında, envanter görevlileri, 930 göğüs zırhı, 970 tatar yayı, 640 demir miğfer, çok sayıda kılıç, zırh, bacak zırhı, kalkan, mızrak, ok ve kişisel silahlar ile at, bol miktarda gıda erzakı, büyük ve küçük baş hayvan ve diğer eşyaların yanı sıra, 20 koli nal ve çivi bulmuşlardı.⁶² Ayrıca, göreceli olarak ufak sayılabilecek bu rakamlar temsili olarak kabul edildiklerinde, şövalyelerin çavuşlara olan oranı, Tarikat'ın doğrudan muharebelerde yer aldığı bölgelerde, diğer bölgelere kıyasla daha fazlaydı: Kıbrıs'ta, Mayıs 1310'da yeminli ifade veren 76 Tapınakçının 42'si, şövalye idi ve Aragon'un aksine hâlen Magriplilere karşı aktif bir cephe oluşturan Kastilya'da, Nisan 1310'da Medina del Campo'da sorgulanan 30 Tapınakçının 15'i şövalye idi. Aragon-Katalonya'da ise sorgulanan Tapınakçıların yalnızca %21'i şövalye idi ve diğer yargılamalarda bu oran ortalama olarak %10 civarında idi. Daha da çarpıcı olan bir diğer gerçek, Paris'teki Tapınakçıların Mart 1310'da Paris piskoposunun ikametgâhının arkasındaki bahçede toplandıklarında, orada bulunan 546 Tapınakçının sadece 18'i şövalye olarak tanımlanmışlardı.⁶³ Bazı tarihçilerin öne sürdükleri gibi, toplam rakamlarda bir azalma göze çarpabilir; ancak öyle de olsa mevcut kanıtlar Tarikat'ın kâfirlerle olan savaşlarda başat bir rol üstlenmeye yönelik girişimlerini engelleyecek boyutta olmadığını göstermektedir.⁶⁴

Öte yandan, Molay'ın bölgedeki faaliyetleri her zamankinden daha büyük önem taşıyordu; zira Kıbrıs'ta durum fazla iç açıcı değildi. Tyreli Tapınakçıya göre, Kıbrıs'ın özünde "son derece zarif" bir ülke olmasına rağmen, 1291'de patlak veren kriz nedeniyle Kıbrıs toplumu önemli bir talihsizlik yaşamış ve parçalanmıştı. Akkâ'dan kaçabilenler, "büyük bir sefalet içinde" olmalarına rağmen, Kıbrıs'taki eski dostlarından çok az yardım alabilmişlerdi.⁶⁵ Mevcut ekonomik sorunlar, 1290'lı yılların ortalarında hasadın yıllarca kötü gitmesi sonucu iyice bozulmuştu. Ada, üstlenmesi gereken bu yeni role hazır değildi. Toplam nüfusun 150.000'i aşmadığı sanılıyor ve adanın yerli halkının büyük bir bölümü, gemi inşası becerilerinden yoksun Rum çiftçilerden oluşuyordu ve adada büyük limanlar bulunmuyordu.⁶⁶ En yakın Hristiyan devleti, Kilikya'daki Küçük Ermenistan Krallığı idi ve Tyreli Tapınakçının belirttiğine göre krallık "son derece kötü bir durumdaydı ve Sarazenlerin acımasız eylemlerinden dolayı perişan bir haldeydi".⁶⁷ Üstelik Tapınakçılar, Kudüs ve Kıbrıs Kralı II. Henri'ye karşı büyük bir güvensizlik içindeydiler; zira Guillaume de Beaujeau, Kudüs Krallığı üzerindeki iddialarında II. Henri'nin rakibi Angevin hanedanlığını desteklemişti ve ancak 1280'li yıllarda Tapınakçılar Henri'yi resmen tanımışlardı.⁶⁸ Beaujeau'nun partizanca tavrı, en azından bir süre için, Angevin hanedanlığına bağlı Apulia'dan önemli ikmal maddelerinin ihracatını kolaylaştırmakla birlikte, onun Outremer'deki güvenilirliğini olumsuz yönde etkilemişti. Bu nedenle, her ne kadar casusları ona Memlûkların planları konusunda güvenilir bilgiler temin ediyor olsa da, daha önceki uyarılarının her zaman isabetli olmasına rağmen, yaklaşan taarruz konusundaki uyarılarını hiç kimse ciddiye almadı.⁶⁹ Kıbrıs'ta ise gerginlikler tırmanıyordu; zira 1299 yılında Papa VIII Bonifatius Molay'a Tarikat'ın kralla olan anlaşmazlıklarını bir an önce çözüme ulaştırması konusunda bir uyarı göndermişti.⁷⁰

Bu durumun gelişmeleri belirli ölçüde etkilediği anlaşılıyor; zira ertesi yaz kral ve askerî tarikatlar, Rosetta, İskenderiye, Akkâ, Tortosa ve Maraclea'ya yönelik taarruzlarda kullanılmak üzere 16 kalyondan oluşan bir donanmanın inşasını gerçekleştirmek üzere işbirliğinde bulundular.⁷¹ Daha da iddialı bir eylem planı olarak Kasım 1300'de Jacques de Molay ve kralın kardeşi Amaury de Lusignan, Tortosa'da bulunan eski Tapınakçı istihkâmını işgal etme girişiminde bulundular. Tapınakçıların 150 şövalyesinin de dâhil olduğu 600 kişilik bir ordu, kenti ele geçirmeyi başaramadı, ancak sahilde az ötede bulunan Ruad adasında 120 askerin yerleştirildiği bir garnizon inşa edildi. Burada amaç, Memlûklulara karşı ortak bir operasyona katılmak üzere Kıbrıslıları davet eden Perslerin Moğol Hakanı Kazan ile güçlerin birleştirilmesi idi; ancak, öyle anlaşılıyor ki bu strateji, daha uzun vadeli bir projenin bir aşamasını oluşturmak üzere planlanmıştı; zira Papa VIII. Bonifatius, adayı Tarikat'a bağışlamış bulunuyordu.⁷² Plan başarısızlıkla sonuçlandı; çok sert geçen bir kışın ardından, 1302'li yılların ortalarında Memlûklar savunma güçlerini teslim olmaya zorladılar, Tapınakçıları esir aldılar ve Suriyeli piyade askerlerinin başlarını uçurdular.⁷³ Esir alınan bu Tapınakçıların yaklaşık 40 kadarı uzun yıllar Kahire'deki zindanlarda tutsak edilmişlerdi ve bunlardan biri olan Cenevizli Matthew Zaccaria'ya göre, dinlerini değiştirmeleri kaydıyla kendilerine sunulan tüm zenginlikleri reddeden Tapınakçılar, aklıktan ölüme terk edilmişlerdi.⁷⁴ Bu yenilgi, hiç şüphesiz Molay'ın planlarında önemli bir değişikliğe neden oldu; zira daha sonra kendisine yönetilen büyük ölçekli bir Haçlı Seferinden önce küçük çapta bir taarruzun başlatılması konusundaki öneriyi şiddetle reddetti; ancak şu noktayı da vurgulamak gerekiyor ki Tapınakçılar, yeterli sayıda askere ve silaha sahip olmalarına ve bu konunun giderek artan bir biçimde önem kazanmasına rağmen, kendi donanmalarını oluşturmayı başaramamışlardı. Tyreli tarihçinin belirttiğine göre Tapınakçıların adaylı savunamamalarının nedeni, deniz kuvvetleri-

nin sadece *taridesten* (küçük gemilerden) ibaret olması ve kalyonlarının bulunmamasından kaynaklanıyordu; ayrıca, Tarikat'ın 1291 yılını izleyen dönemde, 10 kalyonun üzerinde bir deniz gücü oluşturabildiğine yönelik herhangi bir kanıtın bulunmadığını da belirtmek gerekiyor.⁷⁵

Bununla birlikte, tüm sorunlarına rağmen askerî tarikatlar yeni bir Haçlı Seferinin planlanışında kilit bir rol oynamayı sürdürdüler. Kasım 1305'te V. Clemens papalığa getirildiğinde, Kutsal Toprakların geri alınmasını en büyük önceliklerden biri olarak belirledi. Bu amaçla, Molay'a bir mektup yollayarak, yeni bir haçlı seferinin düzenlenmesine yönelik planlarından söz etti; buna yanıt olarak üstat, Ağustos 1306'da Kıbrıs'ta büyük bir meclisin düzenlenmesi için girişimlerine başladı.⁷⁶ Ancak Papa, 6 Mayıs 1306'da bu konuda fikirlerini almak üzere Hospitaller Tarikatı'ndan Fulk de Villaret'yi ve Tapınakçıların büyük üstadı Jacques de Molay'ı kendisi ile Azizler Günü'nde (1 Kasım) Poitiers'de buluşmak üzere çağırdı ve bu nedenle de Kıbrıs'taki meclis toplantısı asla gerçekleşmedi.⁷⁷ Molay, bu konuyla ilgili özel birtakım bilgilere sahip olduğuna inandığı 1304'ten bu yana Kıbrıs hocalığını üstlenmiş bulunan Raimbaud de Caron ile birlikte Fransa'ya doğru yola çıktı. Diğer büyük rütbeli Tapınakçılar, Mareşal Ayme de Oselier'in başkanlığı altında Kıbrıs'ta kaldılar.⁷⁸ Üstat, muhtemelen bir ay sonra Fransa'ya ulaşabildi; gerçi belirlenen tarihi kaçırmıştı, ancak Clemens de sağlık nedenleriyle bu toplantıyı ertelemiş bulunuyordu.⁷⁹ Bununla birlikte, Molay'ın seçiminden bu yana ilk kez olarak, papalığın büyük çaplı yeni bir Haçlı Seferinin başlatılması konusunda ciddi bir niyeti olduğu kesin bir biçimde ortaya çıkıyordu.

Lyons 1305'te imparatorluğun bir bölümünü oluşturmakla birlikte, kentte Fransız etkisi son derece yoğundu. IV. Philippe, kentin Saint Just bölgesini elinde bulunduruyordu ve tüm kent üzerinde hükümlanlığa sahipti. Lyons'un yanısıra, Capet hanedanlığının son derece ustaca uyguladığı yayılcılık politikalarına sürekli maruz kalan Rhône-Saône koridorunda yer alan diğer kentler olan Vienne ve Avignon da yalnızca teknik anlamda Fransa krallığının dışındaydılar. Kasım 1305'te bölgede Fransız varlığı iyice belirginleşmişti. IV. Philippe ve kardeşleri Charles de Valois ve Louis de Evreux, geniş mahiyetleri ile birlikte bölgeye gelmişlerdi. Britanya Dükü John ile Lüksemburg Kontu Henri de orada idi ve bunlarla birlikte, İngiltere Kralı I. Edward'ın ve Aragon Kralı II. James'in büyükelçileri ve Hristiyanlık âleminin her bölgesinden gelen din adamları da burada bulunuyorlardı. Bu büyük toplantını amacı, Perugia'da on bir ay süren bir kardinaller toplantısını takiben, 5 Haziran 1305'te XI. Benedict'in yerini alan Bordeaux Başpiskoposu Bertrand de Got'un yeni papa olarak taç giyme töreni idi. Yeni papa, V. Clemens adını aldı.⁸⁰ Gaskonyalı orta halli bir aileden geliyordu, ancak 1305'te akrabaları kilisede önemli konumlara gelmişlerdi ve akrabalarını kayıran bir papa olarak adı çıkmıştı. 1295'te Comminges Piskoposu, 1299'da ise Bordeaux Başpiskoposu oldu⁸¹ ve öyle görünüyor ki bu onun tutkusunun zirvesiydi. Hiç şüphe yok ki en büyük beklentisi de buydu, zira ciddi ve sürekli nükseden bir hastalık sonucu sakat kalmıştı. İktidarı süresince papayı yakından gözlemleyen Ptolémée de Lucques, şöyle yazıyordu: "Grip nedeniyle çok uzun bir süre hasta yatmış ve bunun sonucunda iştahını yitirmişti. Bazen dizanteriye yakalanırdı ve bu dönemlerde gribi hafifler gibi olurdu. Kimi zaman sürekli kusma nöbetlerine yakalanırdı".⁸² Ancak tüm bunlara rağmen, kardinaller okulunun entrikalarla ve çekişme-

lerle dolu politik ortamının dışından geliyor olmasından dolayı, Bertrand papa olarak tayin edildi. Kardinaller son dönemlerde papalığın karşı karşıya olduğu son derece önemli ve papalık kurumunu derinden sarsan olayların farkında idiler.

Papalığın rolü, 13. yüzyılda bu mevkiyi elinde bulunduranların yorumlarına göre, büyük ölçüde 11. yüzyılın ikinci yarısında belirlenmiştir. Erken ortaçağda, kiliseye yapılan atamalar, ruhban sınıftan olmayan yöneticilerin kontrolü altındaydı; zira bu yöneticiler, eğitilmiş bir din adamları sınıfının idari hizmetlerine gerek duyuyorlardı ve kuşaklar boyunca kendisine dindar nüfus tarafından yapılan bağışlar sonucunda Kilise büyük bir servete sahip olmuştu. Ruhban sınıftan olmayan yöneticiler tarafından atanan din adamlarının büyük bir bölümü, atandıkları görevler için uygun kişiler değillerdi ve IX. Leo (1049-54) ile VII. Gregorius (1073-85) tarafından etkilenen reformcuların değiştirmeye çalıştıkları durum da bundan kaynaklanıyordu. Reformcular kiliseyi ruhban sınıftan olmayan yöneticilerin kontrolünden kurtarmak, din adamları arasında bir ahlaki reform hareketini gerçekleştirerek, bu din adamları aracılığı ile tüm Hristiyan nüfusu papalığın altında toplamak istiyorlardı. Yetkisini doğrudan doğruya Tanrı'dan alan ve gücü ruhban olmayan yöneticilerin gücünü aşan bir papanın kontrolü altında birleşik bir Hristiyanlık kavramını gerçekleştirmek istiyorlardı. VII. Gregorius'tan itibaren ortaçağ papaları, bu büyük idealin gerçekleşmesi durumunda aşılması gereken sorunlarla uğraştılar. Laik güçlerin bu kemikleşmiş konumlarını herhangi bir mücadele vermeksizin teslim etmeleri elbette beklenmezdi, ancak 12. yüzyılda papalık, gerek entelektüel gerekçeleri, gerekse idari becerileri açısından tasarılarını uygulamaya koyabilecek güce sahip olmuştu. Özellikle etkin bir diğer silah ise, Bolonya Üniversitesi'nde bir kilise yasaları okulunun gelişimi sonucu, 12. yüzyılın ortalarından başlayarak, kilise yasalarının papalık faaliyetlerine sistematik bir biçimde

uygulanması idi. Böyle bir güce sahip olmak, papalığa laik rakipleri üzerinde çok önemli bir avantaj sağlıyordu; zira bu dönemden başlayarak, gerek papalar gerekse papalığın idarecileri, kilise yasaları aracılığıyla kilise hükümetinin kuramlarını fiilen uygulayabilen eğitilmiş birer hukuk uzmanı olarak yetiştirildiler.⁸³ Buna karşın, laik yöneticilerin büyük bir bölümü göreceli olarak daha zayıf bir konumdaydılar, idari organları hâlen gelişme halindeydi ve sözde yönetimleri altında bulunan topraklar üzerindeki kontrolleri, önemsiz ve neredeyse her yeri engebeli olan bölgelere uzanmaktaydı. Reformcular, din adamları için yeni ahlaki standartlar geliştirdiler ve en azından önemli kiliselerde görev yapan din adamlarının kalitesinde önemli bir gelişme kaydedildi. Ayrıca bu dönemde papalığın Hristiyanlık liderliği konusundaki iddialarına karşı önemli bir tepki oluşmadı; yalnızca Alman imparatorları papalığın iddialarına karşı sert bir biçimde tepki göstermek istediler, ancak onlar da sonunda girişimlerinin yeterli olmadığını kabul etmek zorunda kaldılar.

Bununla birlikte, 13. yüzyılın başlarından itibaren, bu durum değişmeye başladı. Birçok yöneticinin için, üst düzeyde bir kilise görevine atanma genellikle kral, papa ve yerel seçmenler arasında bir uzlaşmanın sağlanmasına bağlıydı. Daha da ciddiysi, papanın liderliği ilkesine muhalefet tamamen kısıtlanmış değildi. III. Alexander ve Frederick Barbarossa, bu meseleye karşı ciddi bir mücadele vermişlerdi ve 1216'da III. Innocent'in ölümünü izleyen yıllar, Frederick Barbarossa'nın torunu II. Frederick ile papalık arasında giderek şiddetlenen yeni bir çatışmaya sahne oluyordu. Hohenstaufen soyu, kendilerini Karolenj hanedanlığının ve bizzat Roma İmparatorluğu'nun ardılları olarak görüyorlardı ve papanın iddialarını sert bir biçimde reddediyorlardı. Bu kuramsal çatışma, bölgesel sorunlarla daha da güçleniyordu. Hohenstaufen soyunun İtalya üzerinde iddiaları vardı ve Roma İmparatoru Augustus'un ardılları olarak Roma'yı kontrolleri altına almak arzusundaydılar. Bu

da zorunlu olarak, Roma'da St. Peter Piskoposluk Yönetim Merkezi üzerinde İsa'nın temsilcileri olarak yetkilerinin bulunduğunu öne süren papalık yönetimi ile bir çatışmanın ortaya çıkmasına neden oluyordu. Bu çatışma, II. Frederick'in hükümdarlığı süresince daha da yoğunlaştı, zira Frederick, imparator olduğu kadar bir de Sicilya Kralı idi. Eğer Lombardiya ve Toskana bölgelerini fethetmeye yönelik girişimlerinde başarılı olsaydı, papalık eyaletleri her yanından sarılmış olacaktı ve papalığın görkemli kuramsal savları, boş birer formülден öteye gidemeyecekti. 13. yüzyılda papaların Hohenstaufen soyunun ilerleyişini durdurmak üzere verdikleri savaşımın altında yatan neden, bağımsızlıklarının bu şekilde sınırlandırılması olmuştur. Frederick'in 1250'de ölümünden sonra, papalık kendine güçlü bir müttefik buldu: Fransa Kralı IX. Louis'nin kardeşi Anjou'dan Charles, papalıktan aldığı destekle Hohenstaufen soyunun geride kalan bölümünü ortadan kaldırdı ve kendini Sicilya Kralı ilan etti. Bununla birlikte o da papalığın bağımsızlığına karşı aynı ölçüde bir tehdit unsuru oluşturunuyordu ve 1281'de, bir Angevin kuklası olmaktan öteye gidemeyen Fransız IV. Martin'in papa olarak seçilmesini sağladı. Ancak, 1282'de Sicilya'da ortaya çıkan bir halk ayaklanması sonucunda Aragonlar adanın kontrolünü ellerine geçirdiler. Papalık bir rastlantı sonucu kendini bu tehditten koruyabildi; ancak, Angevinler ile yakın ilişkileri, papalığın sahip olduğu prestije ciddi bir darbe indirdi. Bu nedenle, daha sonra göreve gelen papalar, zamanlarının, güçlerinin ve kaynaklarının büyük bir bölümünü, Sicilya'nın geri alınmasına yönelik sonuçsuz girişimlere harcadılar.⁸⁴

Bu olaylar, reform hareketinden sonra papalığın karşı karşıya kaldığı temel ikilemin altını çizmektedir: gerçekleşmesi arzulanan değişimler, bunların uygulanabilmesi için gerekli olan finansal, hukuksal ve askerî araçlar olmadan tam anlamıyla gerçekleşemiyordu; devam eden direniş, elde edilemeden

kalacak olan nihai amaç pahasına bu araçlar üzerinde daha fazla önemin vurgulanmasına neden oldu. 13. yüzyıl boyunca papalık, yönetimini merkezileştirdi: giderek artan sayıda temyiz davası papalık mahkemesine yönlendiriliyor, her an daha fazla sayıda mevki ve gelir papalık adına ayrılıyor, giderek artan biçimde isteksizleşen din adamlarından papalık projelerini desteklemek üzere daha fazla para toplanıyordu. Her zamankinden sık olarak papalık, ruhani cephanesinin silahlarıyla emirlerini zorla uygulamaya koyuyordu; öyle ki bu amaçla uygulanan aforoz, reformun ilk dönemlerinde sahip olduğu etkinliği yitirmeye başlamıştı.

Bu sorunlar arasında en önde geleni, sapkınlık eylemlerinin giderek artmasıydı ve ironik bir biçimde bu eylemler, Kilise'nin zayıf noktalarını ortaya çıkaran reformlar tarafından tetiklenmişlerdi. Orta Çağ başlarında, sapmalar göreceli olarak azdı ve kamunun dikkatini fazla çekmiyordu, ancak 12. yüzyılın başlarından itibaren birçok papaz, sapkın inançlara giderek artan bir şekilde bağlanışın farkına varılmasını istiyordu. Başlangıçta sapkınlığın belirtileri az sayıda ve düzensiz aralıklarla ortaya çıkan olaylardan ibaretti ve genellikle karizmatik özelliklere sahip birtakım vaizlerin etkisi altında oluşuyor, ancak bu vaizlerin ölümlüyle siliniyorlardı. Ancak, 12. yüzyılın ikinci yarısında, daha kalıcı ve daha geniş halk kitleleri arasında giderek yaygınlaşan birtakım akımlar belirdi ki, bunların en önemlileri, Valdensesler ve Katharlardı. Kökenini, yoksulluk ve vaizlik konusunda kendisini takip etmesine dair İsa'nın çağrıda bulunduğu inanan ve ona yanıt vermeye çabalayan, aslen Lyonlu bir tüccar olan Valdes'ten alan Valdenseslik, kendi içinde bir sapkınlık değildi, fakat rahip unvanını taşımayan kişilerin de vaaz verebileceklerini savunduğundan dolayı, gelecekte ortaya çıkan sapkın akımların tohumlarını ortaya attığına inanıldı. Valdenseslikten daha tehlikeli olarak kabul edilen bir diğer sapkınlık, Katharizm olarak bilinen ve Languedoc bölgesi ile kuzey ve orta İtalya'da giderek

yayılan akımdı. Katharizm, ikili bir sapkınlık biçimiydi. Katharlar, sonsuza değin var olacak olan aydınlık ve karanlık ilkelerinin bulunduğu inanıyorlardı. Birinci ilke olan aydınlığa, ruhların ve meleklerin yaradılışını, ikinci ilke olan karanlığa ise, gözle görülen dünyanın yaradılışını atfediyorlardı. Şeytanın meleksi ruhları kandırarak onları maddi bedenler içinde tutsak ettiklerine inanıyorlardı; ancak Tanrı'nın oğlu İsa, onları bu tutsaklıktan kurtarmak üzere yeryüzüne inmişti. Onun maddi bedeni yalnızca bir dış görünüştü, bu nedenle o acı çekemez ve yeniden canlanamazdı, zira o Şeytan'ın maddi dünyasına ait değildi. İsa, gerçek kiliseyi, Kathar Kilisesi'ni kurarak yeryüzündeki misyonunu gerçekleştirmişti. Ne yazık ki, aynı zamanda Şeytan da yeryüzünde sahte bir kilise kurmuştu; bu, Yeniden Diriliş, Göğe Yükseliş ve Kefaret öğretilerini sunan ve inancının simgesi olarak haçı benimsemiş olan Roma Kilisesi idi. Mantıksal olarak yapılması gereken, Katolik Kilisesi'nin kutsal olarak kabul ettiği tüm nesnelerin reddi idi. Tek doğru yol, maddi bedenlerin içinde tutsak olan ruhların kurtulabilecekleri Kathar kilisesinden geçiyordu. Bu da, *bonhomme* ya da *perfecti* olarak anılan kilisenin ruhani seçkinleri olan rahiplerin bedenlere dokunmaları yoluyla yapılan ruhun vaftiz edilmesi ya da *consolamentum* törenleriyle gerçekleşiyordu. *Bonhommeler*, saf, çileci bir yaşam biçimi sürdürürlerdi, meyve, balık ve sebze gibi en hafif yiyeceklerle beslenirlerdi ve *credenteler* ya da inananlar olarak bilinen destekçilerinin sağladıkları bağışlar ile geçinirlerdi. *Credentelerin* büyük bir bölümü, bu denli çetin koşullarda yaşamlarını sürdüremediklerinden dolayı, normal bir toplum içinde yaşarlar, gerektiğinde inançlarını gizlerler ve *consolamentum* törenine yalnızca ölümün eşiğindeyken katılırlardı. Bu özelliklerinden dolayı bu sapkınlık, salt bir entelektüel tartışmanın ya da hedefini aşmış marjinal bir reform hareketinin çok ötesindeydi; papalığa göre ise Katharizm, özünde Hristiyan toplumun dokusuna yönelik bir saldırı idi.⁸⁵

Bu denli yaygınlık kazanan bir sapkınlıkla karşı karşıya bulunan papalık, Kilise'nin bu sorunla baş edebilecek etkin bir yönteminin bulunmadığını kabul etmek zorunda kaldı. Kilise tarafından düzenlenen bir dizi kurulda, sapkınlar ve destekçileri aforoz edildi ve halka bu kararların gerekçelerini açıklayan vaazlar verildi. Ancak Katharizm Languedoc bölgesinde yaygın bir biçimde varlığını sürdürdü ve bazı yerlerde açıkça bölgesel din olarak benimsendi. Papa III. Innocent, Languedoc'daki Katharlara karşı 1209'da bir Haçlı Seferi başlattı, ancak uzun vadede bu girişim etkisiz oldu, zira hareketin başarısı büyük ölçüde liderlerin kişisel niteliklerine bağlıydı, buna karşın, sefere katılan şövalyelerin görev süreleri kırk gün ile sınırlandırılmıştı. Güney tümüyle ele geçirilmeden, Fransa Kralı VIII. Louis ikinci bir Haçlı Seferini başlatmak zorunda kaldı ve bu savaş, Roma Kilisesi'nin çıkarlarından çok, Capet monarşisinin çıkarları için verildi.

Haçlı Seferi, sapkınlığın bastırılmasında başarısız oldu ve bunun üzerine papalık, Ortodoksluğun savunmasına yönelik yeni bir silah olan engizisyonu geliştirme yolunu seçti. Sapkınlıkla mücadelede uygulanan eski yöntemler, Roma yasalarından kaynaklanan hantal birtakım prosedürler üzerinde temellendirilmişti. Sapkınlar, ya yetki sahibi bir şahıs tarafından ihbar ediliyorlar (*denuntiatio*), ya topluluğun başka bir üyesi tarafından itham ediliyorlar (*accusatio*), ya da piskopos, şüphe altındaki kişinin itirafta bulunmasını sağlamak, şahitlerin ifadelelerinden delil elde etmek ve son olarak da bir yargıya varmak üzere şüphelendiği bir şahıs aleyhine *inquisitio* yoluyla bir kovuşturma başlatıyordu. Bu yöntemler Katharizm söz konusu olduğunda fazla yardımcı olmuyordu, zira böyle bir yaklaşım, kilisenin yalnızca birbirinden yalıtılmış bir durumda yaşayan sapkınlarla uğraştığı ve hukuksal çalışmaların henüz bulunmadığı erken orta çağa özgü bir yaklaşımdı. Papa III. Lucius'un 1184'de yayınladığı *Ad abolendam* başlıklı emirnamesinde, pis-

koposların ve baş diyakozların, en az yılda bir kez, sapkınlık eylemlerinin var olduğuna inanılan bölgeleri ziyaret etmeleri öngörülüyordu. Ziyaretler esnasında sapkınların bulunması halinde, bu kişiler aforoz ediliyor ve laik makamlara teslim ediliyordu ki bu, o kişinin hapis cezasına çarptırılması ve mallarına el konulması anlamına geliyordu. Bu sistem, piskoposluk düzeyinde bir engizisyon sürecini içermesine rağmen, yetersiz kalıyordu. Gerçek anlamda sistematik engizisyonu başlatan ve bu sistemi yeni kurulan Dominiken ve Fransisken Tarikatlarına devreden kişi, IX. Gregorius (1227-41) olmuştur. IX. Gregorius'un hazırladığı yasalar, sapkınlara bir itiraf etme süresi tanıyordu; sapkınlar aleyhine ifade vermek üzere şahitler çağırılıyor, itham edilen kişilerin sorgulanmasına ilişkin yöntemler belirtiliyor, nedamet getiren sapkınların cezalarını hafifleten ve itiraf etmekten kaçınan sapkınların mahkûm edilmelelerine ilişkin hükümler içeriyordu. İnatçılık edenler son aşamada cezalandırılmak üzere laik güçlere teslim ediliyorlardı. Bu durum, malların müsaderesi ve kimi zaman da, resmi olarak devletin görevi olarak belirlenen yakılarak ölüm cezası ile sonuçlanıyordu. Papa IV. Innocent, 1252 yılında yayınladığı *Ad extirpanda* başlığını taşıyan emirnamesinde işkence uygulamasını resmen kabul etti.⁸⁶

Toulousain'de 1307-1323 yılları arasında engizisyoncu olarak görev yapan bir Dominiken rahibi olan Bernard Gui, Tapınakçıların yargılanmaları esnasında uygulanmakta olan prosedürler konusunda yararlı bir kılavuz işlevini gören beş bölümden oluşan bir risale yazmıştı. Buna göre, herhangi bir şüpheli şahıs Bernard Gui'nin dikkatine sunulduğunda, önce kişinin adına mahkemeye katılması için bir celp çıkartılıyordu. İlgili şahsın duruşmaya gelmemesi halinde, hüküm gereği aforoz ediliyordu ve bu karar, aradan bir yıl geçtikten sonra kesinleşiyordu. Bu tür kararlar oldukça ciddi sonuçlar doğuruyordu; zira aranan bir şüpheliyle hiç kimsenin herhangi ilişkiye gir-

memesi gerekiyordu ve bu tür kişilerin nerede saklandıklarını bilenlerin, kilise yasaları uyarınca cezalandırılmamaları için mutlaka engizisyoncuyla haberdar etmeleri gerekiyordu.⁸⁷ Laik güçlerin şüphelendikleri kişileri tutuklama yetkileri bulunuyordu. Fransa Kralı kendi adamlarına “engizisyonculara yardım ve gerekli bilgileri sağlamaları ve engizisyon kurumuna ilişkin her konuda engizisyonculara itaat etmeleri”⁸⁸ konusunda emir vermişti. İtham edilen bir kişinin masumiyetini kanıtlatabilmesi için fazla bir şansı yoktu. Sorgulama, engizisyoncu ile yardımcıları tarafından uygulanırdı ve duruşmaların özeti bir noter tarafından kayıtlara alınırdı. Sorgulamanın amacı, itiraf ya da şahitlerden sağlanan kanıtlar aracılığı ile suçun kesin olarak saptanmasıydı. Bir avukatı olsa bile, duruşmada bu avukatın kendisini savunmasına izin verilmezdi ve itham edilen kişi ile işbirliği yaptıkları gerekçesiyle suçlanmaktan korkan tanıklar, onun lehine ifade vermekten çekinirlerdi. İleride tehdit edilebilecekleri gerekçesiyle aleyhte ifade veren tanıkların adlarını gizli tutma hakları bulunuyordu ve itham altındaki şahıs, aleyhte ifade veren şahısların yeminli ifadelerinin yalnızca özetlerini okuyabilirdi. Laik duruşmaların aksine, yalancı tanıklar, mücrimler ve aforoz edilenler de dâhil olmak üzere, her tür tanığın ifadesine başvurulabiliyordu. Bazı adların tanıkların arasında yer alabileceği umuduyla itham edilen kişi yalnızca kişisel düşmanlarının adlarını içeren bir liste verebiliyordu.⁸⁹ Bununla birlikte, öyle görünüyor ki, engizisyoncuların gerçek amaçları, itham altındaki kişinin itiraf etmesini sağlamaktı, zira suçunu itiraf etmeyen bir sapkın ile kilise arasında bir uzlaşma söz konusu olamazdı. İtirafın kendiliğinden alınamaması halinde, itham edilen şahıs itiraf etmeye zorlanabiliyordu; bu zorlama, giderek ağırlaşan koşullarda uygulanan hapis cezasından başlıyor ve son aşamada, kan akıtmamak ve sürekli bir sakatlığa yol açmamak koşuluyla, sınırlı bir ölçüde işkence uygulanmasına kadar gidebiliyordu.⁹⁰ Suç sabit görüldükten

sonra, verilen ceza, halka açık bir 'genel vaaz' ile duyuruluyordu. Gerçekten nedamet getirdiklerine inanılan sapkınlar, kilise ile uzlaştırılırdı ve uygulanan cezalar, hafif suçlar için para cezasından, ağır hapis cezasına kadar değişirdi. Ağır hapis cezasına mahkûm olan sapkın, zincirlere vurulur ve yalnızca 'acının ekmeği ve kederin suyu' ile beslenirlerdi. Bazen, işledikleri günahı belirtmek üzere suçluların giysilerinin üzerine bir işaret konurdu ve bu işaret genellikle onların halk tarafından taciz edilmelerine neden olurdu. Bazı durumlarda ise bir hac yolculuğuna çıkmaları gerekirdi. Ancak, tövbe etmeyi reddedenler ya da itiraflarını geri alanlar ve suçlandıkları hataları itiraf etmemekte direnenler, uygun bir ceza ile cezalandırılmak üzere laik güçlere teslim edilirlerdi ki, bu ceza genellikle yakılarak ölüme mahkûmiyet idi.⁹¹ Bu kişilerin mallarına laik güçler tarafından el konulur ve varislerinin, genellikle en az iki kuşak süresince kamu görevlisi olarak atanmaları yasaklanırdı.⁹² Bernard Gui'nin dönemine gelindiğinde, Fransa krallığının Languedoc'daki politik egemenliği, Katharizme karşı düşmanca bir tavır içindeydi ve bu bağlamda engizisyoncular, bu sapkınlığın geride kalan unsurlarını büyük bir ustalikle ortadan kaldırmayı başardılar; öyle ki 1320'li yıllarda Katharizm bu bölgedeki etkinliğini büyük ölçüde yitirmişti.

Engizisyon duruşmalarının tabi oldukları katı yasal kurallar, 13. yüzyılda Katolik Kilisesi'nin önceliklerinin değişen niteliğini yansıtmaktadır. Papalık, İtalya'daki politik rakiplerle savaşmak üzere papalığa bağlı bir ordunun kurulmasından, zina ya da tefeciliğin yargılanmasına kadar, çok geniş bir alana yayılan sorumlulukları ve rolleri kapsayan, büyük ölçüde merkezîleşmiş idari, hukuki ve finansal bir yapıya başkanlık ediyordu. Bu örgüt nihai aşamada Hohenstaufen hanedanlığı tarafından yöneltilen tehditleri aşabilmiş, Languedoc sapkınlarını alt edebilmiş ve görevini uzun bir süre sürdürebilmek için sürekli bir organizasyon oluşturabilmişti. Aynı zamanda papalar

da papalığa bağlı bir devlet kurmuşlardı ve orta İtalya'da, Campagna ve Marittima'dan Ancona ve Romagna'ya kadar olan bölgede uzanan büyük bir tampon bölgede iktidarı ellerine geçirmişlerdi. Ancak tüm bunlar, papalığın prestiji açısından oldukça ağır bir bedele mal olmuştu. Çoğu kişiye göre papalık yozlaşarak, herhangi bir ahlaki amaçtan ya da yüce ruhani bir hedeften yoksun, sıradan bir politik güce dönüşmüştü. Papalığın bu şekilde prestijini yitirmesi, laik dünyada ortaya çıkan önemli bir değişimle aynı dönemde gerçekleştiğinden dolayı iki kat önem taşıyordu. Papalığın imparatorlukla girdiği savaşa kilitlendiği sırada, Fransa ve İngiltere, yerel halkın monarşiyeye duyduğu bağlılığın sağladığı destekle, giderek güçlenen idari bir bütünlüğe kavuşuyordu. Ancak bu değişimlerin taşıdığı önemin de fazla abartılmaması gerekir, zira kralların önünde de çözüme ulaştırılması gereken birçok sorun bulunuyordu ve 14. yüzyılda özellikle Fransız yöneticilerinin, ülke bütünlüğünün sağlanması yolunda aşmaları gereken birçok engel bulunuyordu. Bununla birlikte papalık, evrensel bir hükümlanlığa ulaşabilmelerinde önlerine çıkan en büyük engelin, bu denli büyük bir amacı gerçekleştiremeyecek ölçüde zayıflamış durumdaki İmparator'dan değil, daha yoğun ve daha güçlü bir yapıya sahip olan Fransız laik monarşisinden geldiğini kavramakta gecikmedi.

13. yüzyılın son on yılında Kilise'nin içinde bulunduğu durum, tam merkezinde birbiri ardına cereyan eden krizlerde kendini göstermektedir. Papa IV. Nicholas 1292'de öldüğünde, kardinallerin V. Celestine adını alarak papa olan keşiş Peter de Murrone'u seçmeleri iki yılı bulmuştur. Bu, örneğin bir önceki yüzyıl boyunca idari ve politik yönden papalığın aşırı yoğunlaşmasına baş kaldıran Ruhani Fransisken grubu gibi Kilise'nin bünyesinde yer alan unsurlar açısından kısa süreli bir zafer anlamına geliyordu. Ancak bu beklendiği gibi büyük bir başarısızlıkla sonuçlandı; bir kaç ay içinde papalık yönetimi tam bir

kargaşaya sürüklendi ve Celestine, papalıktan istifaya zorlandı. 1294 Noel'inde Kardinal Benedict Gaetani, VIII. Bonifatius adını alarak papa seçildi.⁹³ Bonifatius, tümüyle farklı bir bakış açısına ve deneyime sahipti ve kendinden önceki dönemlerde görev yapan hukukçu papalar ile tam bir görüş birliği içinde idi. Hiç şüphe yok ki becerikli bir insandı, ancak diplomasiden ve incelelikten yoksunluğu, kişiliğinde bir kusur oluşturunuyordu. Haklı olduğuna inandığında ödün vermeyen ve mağrur bir tavır sergiliyordu ve belki de bu özelliğinden dolayı 13. yüzyılda cereyan eden gelişmeler onun papalığı döneminde en gergin noktaya ulaştı. Ayrıca, birçok düşmanı vardı. İtalya'da, kendi ailesi Gaetanileri gereğinden fazla kayırması ile, güçlü bir klan olan Collonaların hışmını toplamıştı. Ruhani Fransisken grubu, kendi adaylarının geri çekilmesine son derece öfkelenmişti ve bu durumdan Bonifatius'yi sorumlu tutuyorlardı. Son olarak, Bonifatius Batı Avrupa'nın en güçlü devleti ile, 'Fransa'nın en Hristiyan kralı' IV. Philippe ile pervasız bir çatışmaya girmişti.

Birbirleriyle yaptıkları savaşı finanse edebilmek amacıyla gerek İngiltere Kralı I. Edward, gerekse Fransa Kralı IV. Philippe, ruhban sınıftan vergi alıyordu. Bonifatius, Şubat 1296'da yayınladığı *Clericos laicos* başlığını taşıyan emirnamesinde, papanın izni olmadan ruhban sınıftan vergi toplanmasını, 1215 tarihli Dördüncü Lateran Konseyi kararnamesine aykırı olduğu gerekçesiyle yasakladı. Bonifatius'nin ne denli savunmasız olduğu bir kez daha açıkça ortaya çıkıyordu. IV. Philippe, etkin bir biçimde Fransa'dan papalığa ödenen vergilerini durdurdu, buna karşın, Bonifatius'nin İtalya'daki düşmanları, sapkınlık ve kilise memuriyetlerinin para karşılığı satılması suçlamalarıyla yargılamak üzere bir konseyin toplanması talebinde bulundular. Papa, temkinli bir biçimde geri çekilmenin en iyi yol olduğuna karar verdi ve Temmuz 1297'de yayınladığı *Etsi de statu* başlığını taşıyan emirnamede, ülkenin tehlikede olduğu durumlarda ruhban sınıfın vergilendirilmesi konusun-

da kralın karar verme yetkisine sahip olduğunu bildirdi.⁹⁴ Çatışma böylece yatıştırıldı; ancak Capetian bölgesinde papa ve kralın göreceli yetki alanlarına ilişkin temel sorun bir çözüme ulaştırılamadı. 1301'de Pamiers Piskoposu Bernard Saisset, hizmetkârlardan işkence zoruyla alınan ifadeler ve bizzat piskoposun sarhoş bir biçimde kralın şahsına hakaret ettiği yolundaki somut kanıtlara dayanmayan iddialar üzerine, kralın adamları tarafından papaya bildirilmeden hakaret, sapkınlık, görevi kötüye kullanma ve ihanet suçlarından yargılandı. Bonifatius, kilise yasalarına yönelik bu ihlale büyük tepki gösterdi ve papalığın kendine tanıdığı yetkiye dayanarak Philippe'ten bu davranışına ilişkin bir savunma istedi ve bu konuya ilişkin olarak Aralık 1301'de *Ausculda fili* başlığını taşıyan emirnameyi yayınladı. Papanın üst düzey kilise görevlileri üzerinde mutlak bir yetkisinin bulunduğu açık bir biçimde yasada belirtilmişti; ancak kral bu yetkiyi küçümseyerek emirnamenin önüne çeşitli engeller çıkarttı, kilise görevlilerini ve rahipleri zorla kraliyet mahkemesinin huzuruna çıkarttı ve boş makamlara ait ödeneklere el koydu. Bundan dolayı Papa, bu konuların ayrıntılı bir biçimde görüşüleceği bir konseyi Roma'da toplamakta kararlıydı.⁹⁵

Kral Philippe'in hükümeti de aynı ölçüde kararlı davranıyordu. Emirnamenin yerini, ana hususların yer aldığı bir özet almıştı; bu özeten anlaşıldığı kadarıyla Papa, Fransa'nın feodal hükümranlığı üzerinde hak iddia ediyordu; 10 Nisan 1302'de Fransa Devlet Başkanı, hükümetin Fransa halkına yönelik bir saldırı olarak tanımladığı bu harekete karşı Fransa halkına destek sağlamak üzere göreve çağırıldı. Kral papalığın taleplerine verdiği yanıtta, gerek kralın, gerekse haleflerinin Fransa tahtı üzerindeki haklarının yalnızca Tanrı'dan geldiğine inanmalarına rağmen, papalığın dünyevi konularda da kralın ülkeyi kendisine teslim etmesini istediğini ve krallığın doğrudan doğruya papalık tarafından yönetilmesini emrettiğini belirtti. Papa ayrı-

ca, kralın ve emrindekilerin ruhban sınıfa ve kiliseye karşı işlemiş olduğunu iddia ettiği haksız ve saygısız eylemleri düzeltmek üzere Fransa'daki din görevlilerini ve üniversitelerdeki teologları da huzuruna çağırdı. Bu hareket, ülkenin en değerli devlet adamlarından yoksun bırakılarak içten çökmesini sağlamak üzere tasarlanan bir hile idi. Roma Kilisesi, koyduğu çekincelerle ve önemli bölgelerin yabancıların ellerine geçmesini sağlayan kararlarla Galiçya Kilisesi'ni baskı altında tutuyordu. Aynı zamanda kiliseler de kendilerinden zorla tahsis edilen finansların yükü altında eziliyorlardı. Bu olumsuz uygulamalar VIII. Bonifatius'nin papalık döneminde artık müsamaha gösterilemeyecek kadar büyük boyutlara ulaşmıştı.⁹⁶

Fransız ruhban sınıfı, bu bölünmeden dolayı büyük bir ikinin içindeydi. Şikâyetlerini papaya bildirerek, Fransa'da patlak veren ciddi skandalların sonucunda laik kesimin kiliseye olan saygılarını tümüyle yitirdiklerini belirttiler ve Fransız Kilisesi'nde barışın yeniden sağlanabilmesi için konseyin almış olduğu kararı feshetmesini istediler.⁹⁷ Bonifatius, 1297'de olduğu gibi bir kez daha geriye adım atmak niyetinde değildi. Konsey, 1302 yılı Kasım başlarında toplandı ve ünlü *Unam sanctam* emirnamesini yayınladı. İki yüz yıllık papalık geleneğinin söylemi ve savları temel alınarak hazırlanan bu emirname, ödün vermez bir biçimde papanın üstünlüğü doktrinini savunuyordu. Papa, 1303 yılında *Super petri solio* başlığını taşıyan emirnameyi hazırlayarak Philippe'i aforoz etti. Bu emirnameyi 8 Eylülde yayınlamayı amaçlıyordu.⁹⁸

Ancak bu arada IV. Philippe hükümeti de boş durmamıştı. Haziran 1303'de Philippe'in 1302'de başbakanlığını üstlenen Guillaume de Nogaret, Bonifatius aleyhine, cinayet, putperestlik, eşcinsellik, görevi kötüye kullanma ve sapkınlık da dâhil olmak üzere çeşitli suçlamalarda bulundu. Buna göre, papayı yargılamak üzere bir konseyin toplanması gerekiyordu.⁹⁹ Bu suçlamalar boş sözlerden ibaret değildi. Paris'te ve

papanın bu suçları işlediği iddia edilen bölgelerde meclisler kuruldu.¹⁰⁰ Ağustos 1303'de Nogaret, kendisine eşlik eden ufak bir grupla İtalya'ya geçti ve 7 Eylülde, Colonna ailesinin fertleriyle birlikte Anagni'de papaya bir baskın düzenledi. Papa'ya hakaretler ve tehditler yöneltildi, ancak plan yürümedi. Nogaret ve Collona arasında tartışma çıktı ve Nogaret, giderek artan muhalefet ortamında Papa'yı Fransa'ya götürebilecek olanaklardan yoksundu. Bonifatius'yi serbest bırakmak zorunda kaldı. Ancak seksen yaşını aşmış onan papa, ertesi ay öldü.¹⁰¹

Yeni papa IX. Benedict, politik ortamı sakinleştirmek üzere ilişkileri olabildiğince erteleme ve Philippe ile arasındaki ilişkileri onun danışmanlarından, özellikle de Nogaret'ten ayırma yoluna gitti. 1304 yılının Mart ve Mayıs ayları arasında, papalık tarafından Philippe ve Colonna aleyhine verilen tüm kararları kaldırdı; ancak Nogaret üzerindeki aforoz kararına dokunmadı.¹⁰² Bu tarihten itibaren Nogaret, artık hayatta olmayan VIII. Bonifatius aleyhine bir yargılamanın uygulanması talebini kişisel bir amaç haline getirdi ve büyük bir kararlılıkla bu amacı gerçekleştirebilmek üzere elinden gelen gayreti gösterdi; nihayet 1310 ile 1311 yılları arasında bu isteğine kavuştu. Onun bu talebi, Tapınak Şövalyelerinin yargılanışı ile iç içe geçmişti ve V. Clemens'in politikaları üzerinde kalıcı bir etki yarattı. Benedict tarafından alınan önlemler, Krala ve Fransa Krallığına VIII. Bonifatius'nin emirnamelerinin yayınlanışından önceki konumlarını iade ediyordu. Ancak, Benedict'in 7 Temmuz 1304'de ölümü üzerine kardinaller, artık uzlaşmaz iki taraf haline gelen Bonifatius taraftarları ile Fransa partizanları arasında uygun bir denge oluşturabilecek bir adayı belirlemek üzere toplandılar. Bu amaca yönelik en son çare olarak, Gaston Bertrand de Got'a başvurarak kendisinden arabuluculuk yapmasını istediler.

Clemens, 14 Kasım'da Lyons'taki Saint-Just Kilisesi'nde, Fransız yanlısı grubun lideri Kardinal Napoleon Orsini tarafın-

dan ta giydirildi. Tren bittiğinde, resmî tören alayı kiliseden çıkarak izleyicilerle dolu dar yollarda yavaş yavaş ilerlemeye başladı. Papa, beyaz bir ata binmişti. Atın dizginlerini bir yanda kralın kardeşi Charles de Valois, diğerk yanda ise Britanya Dükü John tutuyordu. Onun hemen gerisinde ise Kral ilerliyordu. Birdenbire, üzerinde yığılan kalabalığın ağırlığına dayanamayan duvarın bir bölümü kt ve papanın grubunun üzerine yıkıldı. Britanya Dükü John ağır biçimde yaralandı, Charles de Valois de ciddi biçimde sakatlandı, Clemens ise atından düştü. Clemens hayli şaşkın durumdaydı, ancak ciddi bir yarası yoktu. Ne var ki, olaya şahit olanların belirttiklerine göre olay, papanın gelecekteki başarısı açısından kötü bir işaretti.¹⁰³ Gerçekten de, böyle bir yorumu kabul etmeye oktan razı birçok kişi vardı; zira ne Fransızlar, ne de İtalyanlar Gaskonyalılara fazla bir sempati beklemiyorlardı. Floransalı tüccar ve politikacı Dino Compagni'nin gzlemlediğı gibi, "genellikle insanları gizlice cezalandıran ve iyi rahipleri, onları hak etmeyen kötü yürekli insanların arasından çekip alan ve onlara bu fesatlıklarına uygun din adamlarını gönderen ilahi adalet, onların Papa Benedict'i hak etmediklerini düşündü ve onu geri aldı".¹⁰⁴ Elbette Clemens, omuzlarında geçmişin ağırlığını taşıyordu. Reformcu papaların ne sürdükleri iddiaları bir ölçüde gerçekçi bir bakış açısından değerkendirebilmek ve son yıllarda patlak veren skandalların izlerini saygın ve onurlu bir biçimde silebilmek, ileriye görme, kararlılık, sağlık ve her şeyden önce şans gerektiriyordu ki Clemens bunların hiçbirine sahip değildi. Papalığı boyunca geçirdiğı hastalıklar onu kimi zaman görevini yapmaktan alıkoyuyordu: 1306 Ağustosunda lmn eşiğine gelmişti ve Eylül ayında hiçbir iş yapamayacak durumdaydı. Yine ertesı yıl, Kral IV. Philippe'in Poitiers'de karşılamak üzere yolculuk ettiğı sırada aniden rahatsızlanmış ve yolculuğunu keserek Baignes manastırında on beş gün geçirmek zorunda

kalmıştı. Bu nöbetler yaşlandıkça, özellikle 1309'dan sonra giderek sıklaşmıştı.¹⁰⁵

Clemens, özellikle olumsuz niteliklerinden dolayı seçilmişti. I. Edward ve IV. Philippe arasında Gaskonya'nın hükümdarlığı konusunda süregelen çatışmalardan, her iki hükümdarı da gücendirmeyecek biçimde sıyrılmayı başarmıştı. Ayrıca, 1296-97 ve 1302-03 yılları arasında Bonifatius ve Fransa krallığı arasında oraya çıkan anlaşmazlıklarda da tarafsız kalmayı başarmıştı. Comminges ve Bordeaux'da elde ettiği mevkilleri Bonifatius'a borçlu idi ve papanın Kasım 1302'de düzenlediği konseye katılmıştı.¹⁰⁶ Öte yandan, aynı yılın Nisan ayında Paris'te toplanan meclise de katılmıştı ve bu nedenle de, Fransız piskoposların, planlanan konseyin toplanmaması için Bonifatius'a yönelttikleri talepte, onların tarafında yer almıştı. Fransızlar açısından, büyük bir olasılıkla kendilerine uzak olan bir İtalyan'dan daha uysal biri gibi görünüyordu.¹⁰⁷

1303'den itibaren yılda Fransa Kralından yılda 1.000 florin tutarında gelir elde eden Kardinal Napoleon Orsini, Clemens'in ölümünden sonra, papalığa seçilmesi üzerine kardinallerin "kralın ve krallığın büyük ölçüde övüldüklerine" inandıklarını yazıyordu¹⁰⁸; gerçekten de Philippe ve hükümeti papalığın bağımsızlığını oldukça dar sınırlar içinde etkin bir biçimde muhafaza edebilmişlerdi. Papanın başlangıçta Viyana'yı tercih etmesine rağmen, taç giyme töreni Lyons'ta gerçekleşti¹⁰⁹ ve bir kez formaliteler tamamlandıktan sonra, Philippe ve bakanları, Fransa ile ilgili konuların papalığın gündeminde her zaman en başta yer almasını sağladılar. 15 Aralık'ta, kardinallerin sayısı on altıdan yirmi sekize yükseltiliyordu; bunların on altısı İtalyan, onu Fransız, biri İngiliz, biri ise İspanyol'du. Papanın akrabalarının ve Fransız ruhban sınıfına ait krala bağlı partizanların, Teoloji Okulundaki Bonifatius taraftarlarını dokuza indirerek azınlık durumuna getirmesi tasarlanmıştı.¹¹⁰ Papalığa ait mahkemede Aragon temsilci John Burgunyo, seçilen yeni pa-

paya erişememesinden dolayı duyduğu hüsrânı II. James'e aktarırken, "kendisinin de katıldığı" genel görüşe göre, Clemens'in IV. Philippe'in sözünden çıkmayacağını belirtiyordu.¹¹¹ Yeni kardinallerin dördü, Nicolas de Fraeuville, Berengar Frédol, Etienne de Suisy ve Pierre de la Chapelle, Tapınakçılar aleyhindeki duruşmalarda, gerek papa ile kral arasındaki görüşmeler esnasında, gerekse 1308'de ve bunu izleyen yıllarda soruşturmaları sürdüren mahkemelerde etkin rol oynamışlardı. En azından ikisi, Kraldan gelir elde ediyorlardı. 1306'da, Suisy'li Etienne yıllık 1.000 *livre tournois* tutarında bir gelir; Ekim 1308'de Pierre de la Chapelle, 16.000 *petite livre tournois* tutarında bir ödenek elde etti.¹¹² Philippe, diğer bazı konularda da ilerleme kaydetti. Daha sonraki aylarda Clemens Anagni'deki saldırı olayına karışan Collona ailesi fertleri aleyhine sürdürülen kovuşturmayı durdurdu ve *Clericos laicos* ve *Unam sanctam* başlıklı emirnamelerini yayınladı. Philippe'in Flaman ülkesindeki savaşları için kendisine üç yıllık süre verildi. Bununla birlikte Philippe, Fransa'nın daha aşırı istekleri konusunda ihtiyatlı davranıyordu: V. Celestine'in aziz ilan edilmesi ve VIII. Bonifatius aleyhine duruşmaların başlatılması. Burada, özellikle kendisi için verilen aforoz kararını kaldırmaya çalışan Nogaret'nin bu konulara olan ilgisi açıkça görülebilmektedir.¹¹³

Fransa'da olup bitenler, 1306 yılı boyunca papayı yoğun bir biçimde meşgul etti. Yeni bir Haçlı Seferini başlatmak üzere İngiltere ve Fransa arasında barışın sağlanmasına büyük önem veriyordu ve kendisinin Roma'ya gitmesi durumunda bu iki konuda da herhangi bir ilerleme kaydedilmeyeceğini biliyordu. Mayıs 1306'da bu konuları ve Bonifatius'nin yargılanmasına ilişkin öneriyi görüşmek üzere Philippe ile Poitiers'de buluştu. Bu arada, papanın Fransa aleyhine tüm eylemlerinin durdurulması karşılığında Krala Bonifatius aleyhine başlattığı kovuşturmadan vazgeçmesini önerdi. Nogaret bağışlanacaktı, ancak

buna karşılık, ceza olarak Haçlı seferlerine katılacak ve ancak papanın izni üzerine geri dönebilecekti. Ancak kral bu uzlaşma önerisini reddetti.¹¹⁴ Clemens'in 1308'de Fransa krallığının hemen dışında, Avignon'da yarı sabit bir papalık kurumunun kuruluşuna ilişkin kararını almasına neden olan olaylar örgüsü bunlardan oluşuyordu. Clemens'in Fransız monarşisi ile ilişkilerde yeni bir sayfa açılmasına yönelik girişimlerinin altında, Fransa'nın desteği olmadan hiçbir Haçlı Seferinin başarılı olmayacağına yönelik inancı yatıyordu. Ne V. Celestine, ne de XI. Benedict, Kutsal Topraklara pratik bir yardımda bulunabilecek kadar uzun süre papalık mevkiinde kalabilmişlerdi; öte yandan, VIII. Bonifatius'un IV. Philippe ve Colonna ile çatışmaları onu öylesine meşgul etmişti ki, X. Gregorius ya da IV. Nicolas gibi yeni bir haçlı seferinin planlanması konusunda hiç kimseyle istişarede bulunmamıştı.¹¹⁵ Buna karşın Clemens, en baştan bu ideale olan bağlılığını gösterdi; iki büyük üstada gönderdiği çağrı mektupları, niyetinin ciddi olduğunun açık bir kanıtıydı.

Papa, başlıca iki konuda üstatların tavsiyesine başvurmuştu: yeni bir haçlı seferinin örgütlenmesi ve askerî tarikatların birleştirilmesi. Papanın bu talebine yanıt olarak Jacques de Molay, her iki konuda da ayrıntılı raporlar hazırladı; buna karşılık, Hospitaller Tarikatı'nın üstadı Fulk de Villaret, sadece Haçlı seferleri konusunu ele alıyordu, zira Haziran 1306'da, yalnızca Hospitaller'e ait projenin bir parçası olduğuna inandığı Rodos'un fethine yönelik bir seferin örgütlenişi ile meşguldü.¹¹⁶ Haçlı seferleri konusunda Clemens'in sorusu, "en iyi eylem seyri nasıl olurdu, büyük mü yoksa küçük ölçekli mi?" şeklindeydi. Mevcut koşullarda büyük çapta bir sefere gerek duyulduğunun farkında olmasına rağmen, Villaret, kendisinden beklendiği bir biçimde, öncelikle düşman güçlerin bloke edilmesinde ve Mısır'a yönelik bir taarruzun gerçekleştirilmesinde kullanılmak üzere bir donanmanın geliştirilmesi gerektiğini belirtti.¹¹⁷ Oysa Molay'ın böyle bir gündemi bulunmuyordu

ve yalnızca dört yıl önce yaşanan Ruad bozgununun etkisinden henüz kurtulamadığından dolayı, küçük çapta bir seferin, bir tür intihar anlamına geleceğini belirtti.¹¹⁸ Onun görüşüne göre, geride donanmaya destek sağlayabilecek güvenli bir üs olmadan böyle bir sefere girişmek, Mısır'da sultanın orduları bir yana, yalnızca Kudüs'te 12.000-15.000 süvariye ve 40-40.000 okçuya sahip olduğuna inandığı bir düşman ordusunun karşısında donanmanın kesinlikle savunmasız bir duruma düşmesi ile sonuçlanacaktı. Öte yandan, Kilikya krallığının halkına ve iklimine güvenmiyordu ve bu nedenle de bu devlete güvenmenin pratik bir alternatif sunmayacağını düşünüyordu. Bir yıl içinde, 4.000 kişilik bir ordudaki asker sayısının 500'e inebileceği görüşündeydi ve cesur savaşçıların güvenilmez Ermeni güçlerinin yanında ölüme terk edilmelerinin yanlış olacağını, öte yandan, Memlûklarla bir güç birliğinin de mümkün görünmediğini; zira Suriye'ye ulaşan yolların, Türkmen, Kürt ve Bedevi savaşçılar tarafından bloke edildiğini belirtiyordu.¹¹⁹

Molay'a göre tek çare, "tüm kâfirleri yok etmek ve kana bulanık İsa'nın Kutsal Topraklarını geri almak üzere toptan, büyük ölçekli bir Haçlı Seferi'nin başlatılması" idi. Bununla kastettiği, Venedik, Cenova ve diğer sahil şehirlerinin deniz kuvvetlerinin taşıyıcı olarak kullanılması da dâhil olmak üzere, bir bütün olarak Katolik Hristiyan dünyasının kaynaklarından yararlanmaktı. Belki de 1290'lı yıllarda girişilen sonuçsuz akınlardan elde edilen deneyimlerden yola çıkarak, bu girişimin bir deniz seferi olmayacağını, zira Hristiyanların her durumda denizlerde kontrolü ellerinde bulundurdıklarını ve mevcut kaynakların tamamen savaş gemilerine harcanmasının hem çok ağır bir maliyet gerektireceğini, hem de arzu edilen sonuçların elde edilmesinde yetersiz olacağını savunuyordu. Frenklerin 15.000'den fazla şövalye toplamaları halinde ordusunu savaş alanından geri çekeceği konusunda Sultan Baybars'a atfedilen bir yorumdan yola çıkarak, 12.000-15.000 silahlı süvariden (ki

bunların 2.000'inin okçu olmaları gerekiyordu) ve 5.000 piyade askerden oluşan bir ordunun toplanmasını tavsiye ediyordu. Bu ordu, önce Kıbrıs'ta konuşlanacak, oradan da, gizli bir misyon ile Kutsal Topraklara doğru denize açılacaklardı. Molay, küçük ölçekte bir seferin düzenlenmesi fikrini reddetmesinin, Kıbrıs'a ivedilikle yardım yapılması gerekliliğini, ya da İtalya'daki sahil şehirlerinin Memlûklularla ticaretini önlemek üzere (bu ticaretin yaygın bir biçimde yapıldığını biliyordu) Roger de Lauria'nın oğlu Rogeron komutasında 10 kalyonun seferber edilmesini engellemeyeceğine inanıyordu. Bu sırada herhangi bir kalyonun ele geçirilmesi durumunda, derhal müsadere edilecek ve sorumlu kişilere "geçmişte bazen olduğu gibi geri döndüklerinde kolayca affedilmelerini önlemek üzere" katı bir yasak uygulanacaktı.¹²⁰

Molay'ın olası bir haclı seferine ilişkin raporu, büyük bir bölümünü Doğuda, son derece güç koşullar altında geçirdiği kırk yıllık deneyiminin bir ürünüydü ve mevcut sorunlara yönelik önemli pratik çözümler getirmekteydi. Rapor, Haclı düşüncesine ve kutsal yerlerin yeniden ele geçirilmesine yönelik girişimlerde askerî tarikatların oynadıkları role karşı oldukça güçlü bir bağlılığı yansıtıyordu. Bununla birlikte, en baştan beri şiddetle karşı çıktığı askerî tarikatların birleştirilmesi önerisi ile ilgili görüşlerini anlatabilmekte oldukça zorlandı; ancak bu konuyu papayla tartışmak zorunda kaldı. Ona göre, tarikatların birleştirilmesi düşüncesi geçmişte oldukça üzerinde tartışılmış ve geçersizliği kanıtlanmış, eski moda bir düşünceydi. Bu konu, 1274'te Lyon konseyinde de ele alınmış ve kısmen İspanyol yöneticilerin itirazları sonucu reddedilmişti ve Molay'ın da gözlemlediği gibi, 1291 yılında IV. Nicolas tarafından, bariz Memlûk tehdidi karşısındaki yetersizliğine yönelik eleştirileri saptırmak üzere yeniden gündeme getirilmişti. Daha sonra da, VIII. Bonifatius bu konuda bazı önerilerde bulunmuş, ancak enine boyuna düşündükten sonra, "bu konuyu tamamen ka-

patmanın yararlı olacağı” sonucuna varmıştı. üstadı esas ilgilendiren, yeni katılan mensupların bağlılık yemini ettikleri kurumun değişen niteliği, buna bağlı olarak ortaya çıkan iç tartışmalar ve silahlı çatışmalar ve bunun sonucunda o güne kadar elde edilen tüm ilerlemelerin tamamen tersine dönmesi ile “ruhların maruz kaldıkları tehlike” adını verdiği gelişme idi. Hospitaller ile Tapınak Şövalyelerinin özünde aynı olmadıklarını; zira bu iki tarikatın odaklandıkları temellerin birbirinden farklı olduğunu vurguluyordu. Hospitaller, “hayır işleri ve hastabakıcılık” temelleri üzerinde oluşturulmuştu; buna karşın Tapınak, “kesinlikle askerî bir örgüttü”. Bunların birleşmesi, her iki unsurun da yozlaşmasına neden olacaktı. Öte yandan, dış rekabet olayın oldukça farklı bir cephesini ortaya çıkartıyordu ve iki tarikatın Kutsal Topraklara yardımcı olma konusunda birbirleriyle bir tür yarışa girmelerine neden oluyordu ve bu durum, tıpkı geçmişte Tanrı kelamını vaaz etmek üzere din adamlarını kendi taraflarına çekmeye çalışan Dominiken ve Fransisken tarikatlarının arasında ortaya çıkan rekabete benzeyen bir sürece dönüşmüştü. Hacılar ve Haçlılar, birer öncü ve orduları koruyan birer muhafız gücü olarak, askerî tarikatların sahip oldukları önemin farkındaydılar. Tapınakçıların ilk kuruldukları dönemde, iki tarikatın tamamlayıcı işlevini ön plana çıkartan gelenek, Molay’ın zihninde canlılığını muhafaza ediyordu ve bu nedenle de muhtemelen Tarikat’ın kurumsal belleğinde yer alıyordu. Molay, birleşmenin sağlayacağı avantajlara kısa bir bölüm eklemişti. İki husus özellikle birleşme bağlamında bir anlam taşıyordu: Tarikatlar, insanların eskiden olduğu gibi, “son derece dindar bir yaşam sürdürme” düşüncesine artık giderek yabancılaştıkları bir dönemde, kendi haklarına daha güçlü bir biçimde sahip çıkabilirlerdi ve bu sayede giderlerini “büyük bir tasarruf sağlayacak ölçüde” azaltabilirlerdi. Dönemde yazılan diğer risalelerde olduğu gibi, bu son nokta birleşme düşüncesini destekleyen başlıca argüman olarak orta-

ya çıktı ve Molay'ın bu gerçeği kabullenmesi, büyük olasılıkla kendi tahmininden çok daha büyük bir önem taşıyordu. Bununla birlikte, birleşme hakkındaki görüşleri nasıl olursa olsun ve tarikatların kusurları konusundaki eleştirileri ne olursa olsun, 1291 sonrası dönemde Haçlı seferlerinin yeniden başlatılması konusundaki önerileri kaleme alan tüm yazarlar, Kutsal Toprakların geri alınmasına ilişkin planlarda, tarikatların üstlendi rolün önemini teslim etmişlerdi. V. Clemens ile buluşmak üzere 1306 yılının sonuna doğru Fransa'ya geldiğinde Molay, büyük bir olasılıkla, birleşme önerisine ilişkin raporunda da belirttiği gibi, "itaat düşüncesine sadık (tarikatların) Kutsal Toprakların yeniden fethi ve muhafazası için diğer insanlara kıyasla daha uygun ve daha yararlı" olacaklarını düşünüyordu.

FRANSIZ MONARŞİSİ

Güzel Philippe 1285 Ekiminde kral seçildiğinde, Fransa tahtını elinde bulunduran ailenin 11. üyesiydi ve kökenleri 987'de iktidarı eline geçiren Hugues Capet soyuna kadar inen bir geleneğin temsilcisiydi.¹²¹ Başlangıçta hanedanlığın hükümlerini büyük ölçüde Ile-de-France bölgesini çevreleyen kraliyet arazisi ile sınırlıydı; ancak feodal derebeyliğin sarsılmaz yaptırım gücü, başlangıçta kraliyet arazisindeki ufak tefek tebaalar üzerinde küçük çaplı olmak üzere ve daha sonra II. Philippe döneminde (1180-1223) güçlü Angevin İmparatorluğu ile çatışmaları sonunda hanedanlığın prestiji ve gerçek gücü büyük ölçüde artmıştı. II. Philippe'in Angevin Kralı John Lacland üzerindeki zaferi, Normandiya, Anjou, Maine ve Touraine bölgelerinin kraliyet arazisine dâhil edilmesi ile sonuçlandı ve krallığın sınırlarının sahil boyunca uzanarak, Capet hanedanlığının kuzey Avrupa'da güçlü bir devlet olarak ortaya çıkışı ile sonuçlandı. Krallığın fiziksel olarak sınırlarının genişlemesine paralel ola-

rak, mali kaynaklarda da bir büyüme sağlandı: Bu büyüme, 1179 ile 1203 yılları arasında %72, 1203 ile 1221 yılları arasında ise %70 oranında gerçekleşti. Bunu, 13. yüzyılda yeni zaferler izledi. Toulouse Eyaleti, Albigen Haçlılarının darbeleri sonucu düştü ve sonunda, 1271’de kraliyet topraklarına dâhil edildi ve 1229’da Kont VII. Raymond topraklarının bir bölümünü, kraliyet ordusundan bir subayla evlenen kızına bağışlamak zorunda kaldı. 1271’de Toulouse doğrudan doğruya kraliyet topraklarına ilhak edildi. Monarşi, kraliyetin tanrısal iradeyi temsil ettiğini savunan güçlü bir kralın sağlayacağı barış ve himayeyi onaylayan Kilisenin desteği ile daha da güçlendi. Kraliyetin kutsal niteliği, söyleneceye göre yeni kralların 496’da Clovis’in vaftiz töreni sırasında bir güvercin tarafından cennetten getirilen ve asla silinmeyeceğine inanılan kutsal yağ ile yağlandıkları Rheims Katedrali’ndeki kutsal taç giyme töreniyle daha da vurgulanıyordu.¹²³

Güzel Philippe’in büyük babası IX. Louis (1226-70), ardıllarından daha yoğun bir biçimde, tahtın kendisine Tanrı tarafından ihsan edildiğine, gerek özel yaşamında gerekse bir hükümdar olarak görevlerinde Hristiyanlığın temel ilkelerini ödün vermez bir biçimde uygulaması gerektiğine duyduğu inanç ile, Capet soyundan gelen kralların rolü konusuna çok daha hırslı bir yorum katmıştı. 11. yüzyılın başlarından bu yana krallara ait bir özellik olduğu iddia edilen bir dokunuşla sıracı illetini iyileştirme becerisi, gerek kişiliği, gerekse tavırlarıyla bu inancı daha da pekiştiren Louis tarafından kullanılmıştı. Daha da önemlisi Louis, çağdaşlarının ve atalarının başaramadıkları bir kararlılık içinde, 1248-1254 yılları arasında Mısır ve Filistin’e iki önemli Haçlı Seferi düzenlemişti.¹²⁴ Bunun sonucunda, Capet soyundan gelen kralların sözde-dinsel niteliğinden yararlanarak, muvafakate dayalı feodal düşüncelere hayli antipatik bir konumdaki ‘teokratik krallık’ kavramını geliştirdi.¹²⁵ Son analizde bir kral, insan eliyle vücuda getirilen kısıtlamalardan

bağımsız olarak, kendi halkının selameti için üzerine düşen kutsal görevleri yerine getirmeliydi. Bu nedenle IX. Louis, ardıllarına yalnızca Fransız monarşisine özgü, çok özel bir işlev vasiyet etti. Saint-Denis’de bir keşiş olarak yaşamış olan Guillaume de Nangis, çağdaşları IX. Louis ve oğlu III. Philippe’in yaşam öykülerine yazdığı önsözde, IV. Philippe’in üstlenmek zorunda kalacağı görev ve sorumlulukların altını çiziyordu. Guillaume de Nangis bu çalışmasını krala şu sözlerle sunmuştu: “Büyük baban ve baban gibi prenslerin gayretli ve övgüye değer başarılarını bilen bir hükümdar olarak onların erdemini kendi benliğine bir ayna gibi yansıtmalısın ve böyle sine yüce ve övgüye değer insanların soyundan geldiğinden dolayı Tanrı’ya şükranlarını sunmalısın”.¹²⁶

Böylece IV. Philippe, monarşi üzerinde sadakati odaklayabilecek bir araç olarak ‘politik teoloji’¹²⁷ diyebileceğimiz bir sistemi oluşturabilecek ham maddeyi miras almıştı. Bununla birlikte devraldığı bu güç, Capet kuramının bu muazzam hırslına uygun bir idari yapı olmaksızın ciddi bir biçimde sınırlı kalacaktı. Geçmişe ait olan bu basit yapının geliştirilmesi gerekiyordu. II. Philippe, böyle bir süreci başlatarak, kuzeyde *baillis*, güneyde ise *sénéchaux* adı verilen maaşlı memurları kraliyet arazisine tayin etmişti. Aynı zamanda merkezde, kraliyet idaresine ait eski kurumlar Philippe’in hukuki ve askeri faaliyetlerinin gerektirdiği belge akışına uygun bir biçimde genişletilmiş, sabit yönetim merkezleri oluşturulmuştu. Böylece, son aşamada hükümetin yapısını değiştirirken, aynı zamanda temel hedeflerin değişmeden muhafaza edilmesini sağlayabilecek yeni yapılar oluşturuluyordu. Maaşlı memurlar, sabit kurumlar, gelişmemiş bir başkent konumundaki Paris, kralların Capet hükümetinin yaşam gücünden yararlanabilmelerini; monarşinin feodal haklarının uygulamaya girebilmesini sağlamak üzere konumlandırılmıştı. Ancak, Saint Louis’dan sonra, Fransız kraları, sistemin işleyebilir durumda idamesinde giderek zorlan-

maya başladılar; zira monarşinin talepleri, mevcut uygulamadaki olanakları aşırıyordu. Feodal krallar olarak Capet soyunun elde ettiği başarı sonucu ortaya çıkan yeni sorunlarla baş edebilme zorunluluğunu tam olarak hissedebilen ilk kral Güzel Philippe oldu.

Çağdaşları, Philippe'in dış görünüşü konusunda bir uzlaşmaya varmış görünüyorlar: uzun boylu, yakışıklı, kumral ve açık tenliydi. İyi bir şövalye ve iyi bir avcı idi.¹²⁸ Hiç şüphe yok ki, otoriter bir kişiliğe sahipti. Tyreli Tapınakçının onun dış görünüşüne ilişkin betimlemelerinin gözlemlerinden kaynaklandığı anlaşıyor. Buna göre, "çok uzun boylu idi ve boyu, saraydaki diğer uzun boylu adamlardan bile bir karış daha uzundu ve iri kemikliydi. ... Bacakları o kadar uzundu ki, ata bindiğinde ayakları yerden yalnızca bir karış yüksekte olurdu. Yüzü oldukça güzeldi ve saçları altın sarısıydı; o kadar yakışıklıydı ki, zamanında sarayda ondan daha yakışıklı bir adam bulamazdınız ve onu görmüş olan herkes, bu sözlerimin doğru olduğunu kabul edecektir".¹²⁹ Ataları, özellikle de büyük babası tarafından ona getirilen yükümlülükleri büyük bir ciddiyetle yerine getirdiği şüphesiz ve gerek kişisel davranışlarında, gerekse politikalarında ifadesini bulan 'inanca duyulan tutku' onun kişiliğini belirleyen başlıca özelliklerden birini oluşturuyor. Zina işledikleri gerekçesiyle 1314 yılında kendi gelinlerini mahkûm ettirmesi, onun bu özelliğini açıkça gösteriyor. Aile şerefini lekeleyen bu skandalın ortaya çıkartılması ona hiçbir politik yarar sağlamayacaktı, ancak yine de acımasız bir tavırla, cezayı uyguladı. Bu kadınların ikisi, Margaret ve Blanche, oğulları Louis ve Charles'ın eşleriydiler ve sarayda birer şövalye olarak yer alan iki erkek kardeşle zina işledikleri iddia ediliyordu; olayda yer alan üçüncü kadın olan Philippe'in eşi Joan'un da zina eyleminde işbirliğinde bulunmakla suçlanmıştı. İki şövalye halkın önünde işkenceye uğradılar ve idam edildiler.¹³⁰

Bu nedenle Philippe'in bu katı ahlaki kuralları kamusal yaşamın her seviyesine kesin bir biçimde uygulamasına şaşmamak gerekiyor. Ölümünden sonra VII. Bonifatius aleyhine başlatılan kovuşturmalarda ve Troyes Piskoposu Guichard'ın yargılanışında, bu iki adam, Hristiyan cemaatinin düşmanları olarak tanıtıldılar. Guillaume de Nogaret'nin Kasım 1302'de Anagni'ye saldırması, eşcinsellik, sapkınlık ve rüşvet iddiaları söz konusu olduğunda bizzat papanın bile bir Kilise konseyi tarafından yargılanabileceği düşüncesinden yola çıkılarak desteklenmiştir. Nogaret, bu sorgulamada başarılı olamamıştı, ancak Fransız hükümeti ölümünden sonra papa aleyhine tahkikatları sürdürmüştü. Bu olay, Mart 1310'da Avignon'daki duruşmalarda doruk noktasına ulaştı. Kral en sonunda olayın çözüme ulaştırılamayacağını kabul etmekle birlikte, kesinlikle suçlamalarını geri çekmedi¹³¹. Philippe, ikinci dava ile doğrudan doğruya ilgileniyordu. Troyes Piskoposu Guichard, 1308 yılında, üç yıl önce büyüclük yoluyla Kraliçe Joan'ın ölümüne neden olmakla suçlanıyordu. Piskopos, 1290'lı yıllarda miras yoluyla Ana Kraliçe Blanche de Artois'ya devredilen Champagne eyaletinin idaresinde yer alan önemli simalardan biriydi, ancak daha sonra rüşvet kabul etmekle suçlanmış ve gözden düşmüştü. Guichard, hiç şüphe yok ki kariyeri boyunca birçok düşman edinmişti; ne var ki, mali yolsuzluklara yönelik ithamların büyüclük suçlamalarına dönüşmesinin kralın marifeti olduğu anlaşılıyor, zira çağdaşları piskoposun yolsuzluğa karıştığı suçlamalarının kabul edilemez olduğuna inanıyorlardı. Bu dava, VII. Boniface aleyhine başlatılan tahkikatların aksine, hükümet politikalarını doğrudan ilgilendiren bir dava değildi ve sonuçta Guichard idam edilmedi. Bununla birlikte üç yıl zindanda kaldı ve piskoposluk unvanını asla geri alamadı.¹³² Philippe, benimsediği katı ahlak anlayışıyla, toplumun çok daha alt tabakalarında yer alan insanları da aynı ölçüde acımasız bir biçimde cezalandırmaktan çekinmiyordu. Hazi-
ran 1130'da Margaret Porete adlı bir kadın, insan ruhunun

Cennet dışında da Tanrı ile bütünleşebileceğine duyduğu inancı belirten yazılar yazdığından dolayı, 'serbest ruh' akımına katıldığı gerekçesiyle yakılarak öldürülmüş; Guirad de Crossenestart'ta onu desteklediği gerekçesiyle hapse mahkûm edilmişti. Kralın bu davalara doğrudan karışmamasına rağmen, cezalar, aynı zamanda kralın itiraflarını yaptığı papalığın Fransa'daki engizisyon memuru Guillaume de Paris tarafından infaz edilmişti.¹³³

Ancak, Kral Philippe'in kişiliği hakkında kapsamlı bir bilgi edinebilmek oldukça zor; zira kralın gerçek kişiliği, dönemin politikalarını hazırlayan ve uygulayan bir grup devlet adamı tarafından perdelenmiştir. Bu şahıslar arasında en önde gelenler, 1290 ile 1302'de ölümüne kadar Mühürdar ve Baş Hâkim Pierre Flote; daha sonra, 1307'de Mühürdarlığa seçilen Guillaume de Nogaret olmuştur. Nogaret, 1313'de ölümüne kadar nüfuzunu sürdürmüştür; ancak 1310'dan başlayarak, Saray Nazırı Enguerrand de Marigny en nüfuzlu bakan olarak ortaya çıkmaktadır. Dauphiné bölgesinden soylu bir aileden gelen Flote ve Toulouse bölgesinden gelen ve kral tarafından 1229'da soyluluk unvanı verilen Nogaret, hukukçuydular ve IV. Philippe döneminde oldukça ün kazanan *légistes* (kanun koyucular) olarak bilinen grubun önde gelen temsilcileriydiler.¹³⁴ Nogaret ile yakın ilişkisi bulunan ve sık sık Nogaret adına hareket eden bir diğer hukukçu, Guillaume de Plaisians idi. Marigny, bu başat grubun daha az etkin bir üyesiydi. Norman Vexin bölgesinin *petite noblesse* kesiminden gelen Marigny, hukukçularla mukayese edilebilir bir eğitim düzeyine sahip değildi. Uzmanlığını finans ve diplomasi alanlarında kazanmıştı ve 1308 yılında finans işlerinden sorumlu bakanlık görevini üstlendi. Dönemin son üç ya da dört yılında, kraliyet politikalarının Flote ve Nogaret'nin hukuksal mücadelelerinin alanından uzaklaşacak biçimde yeniden yönlendirilmesi, Marigny'nin çabalarının sonucu gerçekleşmişti.¹³⁵

Çağdaşları, bu devlet adamları tarafından oluşturulan per-deyi aralayabilmekte fazla yardımcı olamamaktadırlar. Kralın eylemlerini eleştirdiklerinde, bu eleştirilerin büyük bir bölümü yüzeysel bir çizgiyi aşamaz; örneğin, aşırı kur dalgalanmalarını ve ağır vergileri eleştiren keşiş Saint-Denis, kralın üzerinde yoğunlaşmak yerine, danışmanların önerdikleri politikaları eleştirmekle yetinmektedir.¹³⁶ Kimileri ise eleştirilerine daha serbest davranabilmişlerdir. Yönetiminin daha erken dönemini eleştiren isimsiz bir yazar, zalim, fesat ve kötü ruhlu insanlardan oluşan hırsız ve yağmacı bir grubu çevresinde barındırdığından dolayı kralı acımasızca eleştirmektedir. Devlet politikasının sağlığına yeniden kavuşabilmesi için, bu çürümüş insan grubundan kurtulmak gerekmektedir. Adaleti tesis etmek olanaksızlaşmıştır, zira kral zamanının büyük bir bölümünü en sevdiği uğraş olan avcılıkla geçirmektedir.¹³⁷ Daha da dolaysız bir eleştiri, bu eyleminden dolayı ağır bir biçimde cezalandırılan Pamiers Piskoposu Bernard Saisset tarafından yapılmıştır. Söylenenlere göre Saisset kralı, antik çağlarda kuşların, ondan daha güzeli olmadığından dolayı kendilerine kral seçtikleri baykuşa benzetmiştir. Oysa gerçekte baykuş değersiz bir kuştur ve hiçbir işe yaramaz. İddialara göre piskopos, şöyle demiştir: “Fransa Kralı da tıpkı böyle; dünyada ondan daha güzeli yok; ama diğer insanlara öylece bakmaktan başka bir şey bildiği de yok”. Piskopos ayrıca şu iddiada da bulunmuştur:

Dahası, Fransa Krallığı bu kralın döneminde ortadan kalkacaktır; zira Pamiers Başrahibi olduğu dönemde Saint Louis, birçok kez ona, saltanatı sırasında krallığın ortadan kalkacağını, zira kendisinin Hugues Capet’ten bu yana onuncu kral olduğunu söylemişti.¹³⁸

Buna karşın, bazıları da IV. Philippe’i yüceltmıştır. Bağlılığı sayesinde kralın gözdesi olan ve geniş topraklara kavuşan Guillaume de Nogaret, ölümünden sonra Papa VIII. Bonifatius

aleyhine başlatılan kovuşturma esnasında krala şu övgüyü yapıyordu:

Kralımız, Pepin'den bu yana, imanın en sadık, en ateşli destekçileri, Kutsal Kilise'nin en güçlü savunucuları olarak tarihte iz bırakan Fransa Krallarının soyundan gelmiştir. Bu krallar Roma Kilisesini istila eden birçok hizipçiyi reddetmişlerdir ve hiçbiri bu kraldan daha adil bir davaya hizmet etmemişlerdir. Bu kral izdivacından gerek önce, gerekse sonra, saf, alçak gönüllü ve açık sözlü olmuştur; asla öfkeye kapılmamış, hiç kimseden nefret etmemiş, hiç kimseyi kıskanmamış ve herkesi sevmiştir. Daima inayetli, hayırsever, inançlı, merhametli davranmıştır; her zaman doğrunun ve adaletin izinden gitmiş, ağzından tek bir küçümseyici söz çıkmamış, ateşli inancıyla, dindar bir yaşam sürdürmüş, büyük kiliseler inşa ettirmiş, dinin gereklerine uygun işler yapmıştır; güzel bir yüzü, zarif hareketleri vardır; düşmanlarına bile huzurundayken zarif davranmıştır ve Tanrı'nın inayetiyle hastalara elleriyle şifa dağıtmıştır.¹³⁹

Günümüz tarihçileri arasında bu konuda görüş ayrılıkları bulunmaktadır. John Strayer, Philippe'in, saltanatı boyunca bölgede kontrolü elinde bulunduran tek yetke, bir bütün olarak devletin politikalarını, hatta bu politikalarla ilgili birçok ayrıntıyı belirleyen en büyük güç olduğunu kabul etmektedir. Hizmetkârlarını kendisi seçmiştir ve saltanatı boyunca devlet işlerinde kendisinden başka hiç kimse karar verici bir rol üstlenmemiştir.¹⁴⁰ Öte yandan Robert-Henri Bautier, Philippe'in ilk dönemlerde fazla dindar bir insan olmadığını, ancak, 1305'te ilk karısı Joan de Navarre'nin ölümünün ardından kralın giderek dine döndüğünü, bu değişikliğin yakın çevresindekiler tarafından istismar edildiğini ve kralı ilgilendiren olayların belirli bazı konularla sınırlı kaldığını belirtmiştir. Bautier'e göre Nogaret, bu saf hükümdarı son derece başarılı bir biçimde yönlendirebilen bir politikacıdır. Daha yakın bir tarihte, Philippe'in karakteri ve kişiliği üzerinde kapsamlı bir çalışma gerçekleştiren

Elizabeth Brown, Strayer'in, kralın ülkeyi ilgilendiren konularda kesin bir otoriteye sahip olduğu görüşünü desteklemekle birlikte, danışmanlarının kendi politik amaçları doğrultusunda kralı yönlendirmek üzere sahip oldukları pozisyonlardan yararlandıklarını ve bu amaçla, kralın aslında büyük babasına olan hayranlığından kaynaklanan katı ahlak anlayışını kullandıklarını da öne sürmektedir.¹⁴¹

Capet soyundan gelen kralın gücü, 1285 yılına gelindiğinde artık iyice belirginleşmişti; tüm Fransa'da feodal hükümdar olarak kabul ediliyor, Kiliseden aldığı destek onu neredeyse dinsel bir figür durumuna yükseltiyor, artık tartışmasız bir biçimde meşrulaşan Fransa kralları soyundan gelmesi, saygınlığını büyük ölçüde artırıyordu. Bununla birlikte, saltanatının ilerleyen yıllarında, devraldığı bu mirasın zayıf noktaları giderek belirginleşti. Dört önemli zeamet kraliyet topraklarının dışında kalmıştı ve dördü de, II. Philippe ve IX. Louis tarafından etkin bir biçimde savunulan feodal çözüme uygun olmayan toplumsal sorunlar öne sürüyorlardı. Bu malikâneler; Flanders, Gaskonya, Britanya ve Burgundy idi. Son iki zeamet ile ilgili sorunlar, özellikle on dördüncü ve on beşinci yüzyıllarda bariz bir biçimde kendilerini gösterdiler, ancak, Flanders ve Gaskonya, daha ivedilikle çözümlenmesi gereken sorunlara sahipti.

Gaskonya'nın konumu, IX. Louis ve III. Henri arasında imzalanan Paris Antlaşması sonucu belirlenmişti. III. Henri, eski Angevin İmparatorluğunun kaybedilmiş toprakları üzerindeki hanedanlık iddialarından vazgeçti; ancak Fransa'nın zeameti olarak Gaskonya'yı elinde tutarak Gaskonya Dükü unvanını aldı. Bununla birlikte, daha önce birçok kereler olduğu gibi bu zeameti kendine bağlamak, ya da en azından bölgenin merkezî otoriteye daha fazla itaat etmesini sağlamak, Fransız monarşisine oldukça cazip görünüyordu. Bu amaca yönelik fırsatlar sık sık ortaya çıkıyordu; zira feodal yasa uyarınca İngiltere kralının

Gaskon tebaalarının, haksızlığa uğradıklarını hissettiklerinde, efendileri konumundaki Paris Parlamentosu'na, başvuruda bulunma hakları vardı. Bununla birlikte, Fransa'nın Gaskonya'ya müdahalesi, diğer zeametlere yapılabilecek müdahalelerden çok farklı sonuçlar doğurabilmekteydi; zira böyle bir müdahale yalnızca Gaskonya Dükünün değil, aynı zamanda, dukalık dışındaki kaynakları da toparlayarak müttefikleri Avrupa çapında seferber edebilme gücüne sahip İngiltere kralının da devreye girmesi anlamına geliyordu. Zeametın bu anormal konumundan kaynaklanan gizli rekabet, 1295'de Gascon ve Norman denizcileri arasında şiddetli bir deniz savaşı biçiminde kendini gösterdi. Bunu olağan feodal tepkiler izledi. Philippe, I. Edward'ı kendi yetkisi dâhilinde dük ilan etti ve Parlamenteoya girme hakkı tanıdı. Parlamenteoya kralın yerine kardeşi Lancaster dükü Edmund gönderildi. Konuyla ilgili bir soruşturmanın uygulanacağı kırk günlük süre boyunca Gaskonya zeametinin müstahkem kalesinin Fransız kraliyet yetkililerinin kontrolü altında bulundurulmasına karar verildi. Geçmişteki Capet politikasının tipik bir özelliği olan feodal gasp etme yöntemini izleyen Fransız yetkilileri, bu sürenin sona erdiğinde kaleyi iade etme konusunda isteksiz davrandılar ve bunu savaş izledi. Fransız kraliyet güçleri, 1294 ile 1296 yılları arasında Gaskonya'nın önemli bir bölümünü işgal ettiler ve hatta ertesi yıl, İngiltere'yi kuşatmak üzere bir donanma oluşturdular. VIII. Bonifatius'nın aracılığı ile 1298'de bir ateşkesin imzalanmasına ve birleşme yoluyla bir ittifakın oluşturulmasına yönelik görüşmeler yapılmasına rağmen, temel sorunlar çözümsüz kaldı.¹⁴²

Çatışma süresince Edward, Galler ve İskoçya sorunlarıyla yoğun bir biçimde uğraşmak zorunda kalmıştı ve bu nedenle de Avrupa'daki müttefiklerinden elde ettiği gelirlere yoğun biçimde bağımlı idi. Bu müttefikler arasında en önemlilerinden biri de Flandres Kontu Gui de Dampierre idi. Flandres, feoda-

lizmin yoğun olarak yaşandığı bir bölgeydi; bununla birlikte, servetini İngiltere’den sağlanan yüne bağlı olarak geliştirdikleri tekstil endüstrisine borçlu önemli birtakım şehirleri bulunuyordu. İktidar mücadeleleri, aristokrasi ile zanaat loncaları arasında iktidar mücadeleleri sürüyordu ve eğer Fransa krallığı bu bölgede gücünü kanıtlamak istiyorsa, bu unsurları göz önünde bulundurması gerekiyordu. Fransa krallığı sahip olduğunu iddia ettiği hakları son derece sert bir biçimde uygulamaya çalışıyordu. İngiltere ile yapılan savaşa katkı payı olarak Flaman kentleri üzerinde ellide bir oranında uygulanan servet vergisi, Kontu İngiltere ile ittifak oluşturmaya zorladı. Bu ittifak, 1297’de Fransızların Flanders’i kuşatması ve Flamanların yenilgisi ile sonuçlandı. Edward’ın 1298’de Fransızlarla barış yapması üzerine Gui tecrit edilmiş bir durumda kaldı. Bu nedenle Fransızlar, 1300’de ülkenin belli başlı şehirlerini işgal etmekte zorlanmadılar; olayların gidişatından Flanders’in kısa bir süre sonra Fransa’ya ilhak edeceği anlaşılıyordu. Kont, geleneksel olarak kentteki zanaat loncalarının desteğini arıyordu, zira kentlerin iktidarda bulunan oligarşilerini temsil eden aristokratlar, her zaman kesin bir biçimde Fransızların tarafını tutuyorlardı. Fransız işgalci kuvvetlerin kentte yaşayan gruplar üzerinde daha fazla vergi uygulamaya çalışmaları, sınıf çatışmalarını daha da yoğunlaştırmaktan öte bir amaca hizmet etmiyordu zira aristokratlar bu yeni talepleri zanaat loncalarının omuzlarına yüklüyorlardı. Tüm bu baskıların sonucunda, 18 Mayıs 1302’de ‘Bruges Sabah Ayini’ olarak bilinen ve çok sayıda Fransız’ın katliamı ile sonuçlanan büyük bir isyan patlak verdi. Bu olay, Fransa krallığı için pahalıya mal olan ve uzun süren birtakım savaşların başlamasına yol açtı. Temmuz ayında, güçlü Fransız ordusu Courtraï’de Flamanlar tarafından yenilgiye uğratıldı ve Pierre Flote bu savaşta öldü. Ağustos 1304’de Mons-en-Pévèle’de Flamanların geri çekilmeye ve Athis-sur-Orge Anlaşmasını (Haziran 1305) imzalamaya zor-

lanmalarına rağmen Fransızlar, uğradıkları bu ciddi bozgunu hiçbir zaman telafi edemediler. Her ne kadar Flamanların imzalamak zorunda kaldıkları anlaşma onlar için çok ağır koşullar içeriyor olsa da -kentlerin istihkâmlarının kaldırılması, kontun ağır bir tazminat ödeme yükümlülüğünü üstlenmesi, Bruges halkının kefaret ödemek üzere hacca gitmeye zorlanmaları- anlaşma hiçbir zaman yürürlüğe girmedi, zira Fransa krallığı hiçbir zaman kesin darbeyi indirebilecek güce sahip olamadı. Teminat olarak bazı kentlerin işgal edilmesine, Tournai'de 1311 yılında iki konferansın düzenlenmesine, hatta Douai, Béthune ve Lille şehirlerinin kraliyet topraklarına ilhak edilmesine rağmen, Flanders hiçbir zaman tam olarak boyun eğmedi ve sorun Philippe'in ardıllarının döneminde de kesin bir çözüme ulaştırılamadı.¹⁴³

Gaskon ve Flaman sorunlarının varlığını sürdürmesi, 13. yüzyılda Fransa krallığının hazır olmadığı, daha önce eşine rastlanmamış boyutta masraflar gerektirmekteydi. Daha başta, III. Philippe'in basiretsiz bir biçimde Aragon'a karşı düzenlediği ve kendisine yaklaşık 1,5 milyon *livres tournois*'ya mal olan Haçlı Seferi'nden kaynaklanan büyük tutarlar içeren bir borcun intikalinden dolayı Fransa krallığı ağır bir yükün altındaydı.¹⁴⁴ Feodal hakların çoğunlukla bölük pörçük ve fırsatçı bir biçimde uygulanmasına ilişkin geniş ölçüde sorun yaratan konu, artık büyük çaplı ve uzun süreli savaşlar için bir potansiyel oluştuyordu. Bu tür savaşlar, paralel bir biçimde finans kaynakları gerektiriyordu. Hükümdarlığı süresince IV. Philippe'in yaşadığı tüm sorunların kökeninde bu mali zayıflık yatıyordu. Fransız monarşisi, sürekli bir ordunun giderlerini karşılayabilecek düzenli vergi kaynaklarına sahip değildi, fakat belirli bazı acil durumlara bağlı düzensiz ödemelere ve verimliliği şüpheli olan dönemin gerektirdiği savaş gücü ile karşılaştırıldığında hayli sınırlı kalan feodal bir orduya bağımlı kalmak zorundaydı. Ayrıca IV. Philippe'in başında olduğu idare, saray harcamaları-

nın ve kamu harcamalarının sırasıyla *Chambre aux Deniers* ve *Chambre des Comptes* arasında ayrıştırıldığından dolayı, farklı işlevlerin uzmanlaşması konusunda önceki dönemin Capet krallıklarından daha gelişmiş bir yapıya sahip olmasına rağmen, yine de yetersizdi Aynı zamanda, bu yönetim organlarının emrindeki maaşlı memurların sayıları yetersizdi ve tavırları modern devlet görevlilerinin resmiyetinden yoksundu. Bu dönemde patlak veren şiddet olaylarının ve müdahalelerin altında, krallığın egemenliğinin Flanders ve Gaskonya'yı kapsayacak biçimde genişletilmesine yönelik girişimlerin yol açtığı sorunlar yer alıyordu. İçinde bulunduğu bu açmazlara çözüm arayışları içindeki monarşinin kurban ettiği gruplar içinde, diğerlerinin yanı sıra, Tapınakçılar da yer alıyordu. Tapınak Şövalyelerine yönelik saldırıları, dönemin yoğun finansal sorunlarına çözüm getirme çabaları içindeki Fransız hükümetinin uyguladığı yöntemler bağlamında ele alınması gerekmektedir.

Kraliyetin kendi topraklarında bulunan kaynaklara ek olarak ve bunların ötesinde, kralın tebaasından, en büyük oğlunun şövalyeliğe kabulüne, ya da en büyük kızının evliliğine katkıda bulunmak üzere feodal bir yardım talebinde bulunma yetkisi vardı ve sırasıyla 1313 ve 1308 yıllarında bu gerekçelerle kral çeşitli ödemeler tahsil etmişti; ancak bu tür yardımlar savaşa hazırlanan bir ordunun giderlerini karşılamakta hayli yetersiz kalıyordu ve daha genel ve daha düzenli bir vergi türünün bulunması gerekiyordu. Krallığın sınırları içinde yaşayan tüm nüfusun çağrıldıklarında ülkeyi korumak üzere hazır olmaları gerektiğini savunan gelenek, düzenli bir vergi kaynağının oluşturulması konusunda oldukça verimli bir kaynak gibi göründü. Bu tür vergilerin tahsiline yönelik olarak 1295 ile 1300 yılları arasında yoğun çaba harcandı ve bu çabalar 1305 yılına kadar sürdü; ancak tüm bu girişimler hüsrarla sonuçlandı. Başlangıçta bu tür vergilerin toplam sermaye ya da iradın yüzde biri ya da ellide biri oranında genel bir destek şeklinde tahsil edilmesi

öngörüldü. Bununla birlikte bu vergi hayli tepki gördü ve düzenli bir gelir elde edilemedi. Resmî görevliler sık sık yerel yönetimlerle pazarlığa oturmak zorunda kaldılar ve kimi zaman, özellikle gerçekleştirecek askerî bir seferin gecikmesinin çok büyük zararlara yol açacağı durumlarda, başlangıçta talep ettikleri tutarın çok altında bir tutara razı olmak zorunda kaldılar. Hükümet, 1300 yılından başlayarak, bu ödemelerin zorunlu askerlik hizmeti yerine yapılacağını açıkça kabul etti ve finans desteği adı altında vergi toplama uygulamasına son verdi. Ancak soylular ile ilişkilerde, vergi taleplerinin daha kolay kabul edilebilir bir gerekçenin bulunması gerekiyordu. Kimi derebeyleri, ya da önde gelen soyluların oluşturduğu heyetlerle yapılan görüşmeler; örneğin, soylulara sağlanan imtiyazların onaylanması, tüm diğer vergilerden ya da zorunlu kredilerden muafiyet konusunda taahhüt sunulması, ya da barış durumunda belli vergilerin tahsilinin yasaklanması gibi birtakım tavizlerin verilmesi ile sonuçlanıyordu. IV. Philippe döneminde, genel vergilerin salınmasına ilişkin planlar hâlen belirli bazı savaşlarla ve seferlerle birbirinden ayrılmaz bir biçimde ilişkilendirilmişti: Hükümet, ülkenin içinde bulunduğu durum ne olursa olsun, yıllık bütçelerin finansmanı için düzenli gelirler elde edemiyordu. Hükümetin düzenli vergi geliri elde edebilmekteki başarısızlığının en açık belirtisi, 1305 yılında bu tür ilave vergileri önlemeye yönelik girişimi ve 1313 yılına kadar normal vatandaşlarından yalnızca iki tür genel verginin tahsilini öngören uygulamalarında açıkça belli olmaktadır.¹⁴⁵

Bununla birlikte, krallığın emrindeki vergi tahsildarlarının sık sık şiddet kullandıkları ve keyfi davranmaktan kaçınmadıkları toplumsal hiyerarşinin en alt basamaklarında yer alan kesimlerin ne hissettikleri fazla bir önem taşııyordu. Bu durum özellikle 13. yüzyıl boyunca sapkın bölgeler ilan edilen ve boyun eğmeye zorlanan ülkenin güneyindeki bazı bölgeler için geçerliydi. Toulouse bölgesinde bulunan dokuz topluluk tara-

findan 1298 yılında yapılan şikâyetlere göre, kraliyet memuru Pierre de Latillyu ve Kraliyet şövalyesi Raoul de Breuilli, bir önceki yıl kendilerinden zorla para toplamışlardı.¹⁴⁶ Bugün Aude vilayeti sınırlarında yer alan Castelnaudary yakınlarında, beş yüzden az nüfusa sahip Laurac köyünde cereyan eden olaylar, hükümetin bu tavrına tipik bir örnek oluşturmaktadır. Anlatılanlara göre, 1207 güzünün bir Salı günü, Latilly ve Breuilli'nin iki ajanı, Raymond Durand adlı bir noter ve Simonet adlı bir diğer şahıs, yaklaşık yirmi dört çavuştan oluşan bir çeteyle birlikte köye geldiler. İddialarına göre bölge halkının krala vergi borcu vardı ve bu parayı almak üzere gelmişlerdi. Gelir gelmez harekete geçtiler ve evlere zorla girerek, giyecek ve yatak takımları da dâhil olmak üzere, değerli eşyalara el koydular; hatta bazen ev halkını zorla dışarı çıkarttılar ve evleri kilitleyerek anahtarları el koydular. Köyde yaşayan şahitlerin söylediklerine göre, köy halkından önde gelen elli ya da altmış kişiyi köyün hanında toplayarak, köyden talep ettikleri tutarı açıkladılar. Gelmeyi reddeden bir adamın sırtına yumruk atarak dövdüler. Daha sonra köy meclisi üyeleri ve köyün önde gelenleri, Latilly ve Breuilli'nin huzuruna çıkartılmak üzere zorla Toulouse'a götürüldüler. Oraya vardıklarında, bir diğer kraliyet noteri olan Guillaume de Gaudiés ile karşılaştılar. Noter köylülere, kendilerinden talep edilen tutarı ödemeyi kabul etmedikçe şehirden ayrılamayacaklarını bildirdi. Bir süre sonra köyün temsilcileri teslim oldular ve böylesine küçük bir köy için muazzam bir tutar olan 25.000 *sou toulousais*'i beş yıl boyunca; ya da 30.000 *sous toulousais*'i (ya da 3.000 *livres tournois*) on yıl boyunca ödemeyi kabul ettiler. Bu aşamadan sonra, konsey üyeleri tarafından imzalanan bu anlaşmanın köyün diğer halkı tarafından onaylanması gerekiyordu; on beş gün sonra noter Durand, adamlarıyla birlikte bir öğle vakti köye girdi ve köydeki her hane reisini -toplam 150-300 kişiyi- toplayarak genelde kraliyet mahkemesinde davaların görüldüğü bir salona

getirdi. Durand'ın konseyin ödemeyi kabul ettiğini söylemesi üzerine büyük bir gürültü koptu ve halk, kendilerinden istenen bedeli ödemeyi reddettiklerini belirttiler. Bunun üzerine Durand köy halkını mahkeme salonuna kilitleyerek kapıya çavuşları dikti. Sabahın erken saatlerine kadar odada kilitli kaldılar. Daha sonra Durand geldi ve anlaşmayı onayladıkça oradan ayrılamayacaklarını söyledi. Sonunda halk direnmeyi sona erdirdi ve tek tek Durand'ın yanına gelerek anlaşmayı kabul ettikleri konusunda İncil üzerine yemin ettiler.

Ancak memurların Laurac ile işleri bitmemiştir. Ve Durand'ın çavuşları iki kez daha köye geri döndüler. İlk geldiklerinde, Durand ve adamlarının masraflarını karşılamak üzere 37,5 *livre* talep ettiler ve talep reddedilince, köy meclisi ve sekiz köylü Durand'ın Avignon'deki malikânesine götürüldüler ve burada olağan tehditlere maruz kaldılar. Durand, parayı ödeyemeyecek durumda iseler, kayın biraderinin onlara ödünç para verebileceğini belirtti. Kayın birader, Toulouselu bir tefecinin ajanı idi ve köylülere 15 *livre* faiz karşılığında 37,5 *livre* borç verdi. Çavuşlar ikinci kez, taahhüt edilen tutarın ilk taksitini tahsil etmek üzere geldiler. Köy halkı bu parayı ödeyebilecek durumda değildi; bu nedenle, çavuşlar, ödenmesi gereken tutarın yerine ellerine geçirdikleri her tür taşınabilir, tahıl ve hayvanlara el koydular.

Laurac ve diğer sekiz köylere bu olanlar karşısında seslerini öylesine yükselttiler ki, 1298'de konuyla ilgili bir soruşturma başlatıldı. Yapılan savunmadan anlaşıldığı kadarıyla Latilly ve Breuilli yaptıklarından hiçbir pişmanlık duymamışlardı; zira iddialara göre uyguladıkları haciz işlemleri 'yasalar ve yerel temayüller'e tümüyle uygun olduğundan dolayı haklı görülebilirdi; buna karşın, krala karşı borçlu durumdaki halkın bu borçları affolunamazdı. Bununla birlikte, köy meclisi, "tehdit ya da şiddet olmaksızın" ödemeyi kabul etmişlerdi ve hane reisleri bir süre için alıkoyulmuşlarsa, bu "en fazla bir saat" sürmüştü

ki bu alıkoyma, bizzat meclisin arzusu üzerine yapılmıştı; zira köy halkı, kararlaştırılan tutarın ödenmesi amacıyla uygulanacak olan verginin türünü anlayamamışlardı. Meclisin ve köyün önde gelen kişilerinin Toulouse'a sevk edildikleri sırada orada bulunan kâtipler ve noterler, Laurac'tan gelen temsilcilerin, komisyondan ayrılırken son derece tatminkâr bir tavır içinde olduklarını ve komisyon üyelerine hararetle teşekkür ettiklerini belirtiyorlardı. Kâtiplerden biri, köy meclisi üyelerinin yüzlerinden mutluluk okunduğunu genel bir uzlaşmaya varmak üzere Toulousain'e gelen ilk şahıslar olmanın onlara büyük bir haz verdiğini belirtiyordu. Bu açıklamalar, Laurac'tan bir şahidin şu gözlemleriyle tuhaf bir biçimde çelişmektedir: "anlaşma imzalandığında kimileri duydukları üzüntü ve kederden dolayı ağlıyorlardı".¹⁴⁷ Soruşturma başlangıçta bölgede uygulanan baskının kalkması ile sonuçlansa da, herhangi bir kalıcı etkisi olmadı, zira Latilly ve Breuilli, hiçbir ceza almadılar ve büyük bir olasılıkla, farklı bir zemin üzerinde de olsa, yeni vergi tahsilleri 1303 yılında güneyde uygulanmaya başladı.¹⁴⁸

Düzenli gelir elde etmenin ikinci bir yöntemi de, özellikle belli bir grubu seçerek bu grup üzerinde ağır vergi yükleri uygulamaktı. Bu yolla, Philippe'in saltanatı boyunca ruhban sınıf çok ağır vergi ödemelerine maruz kaldı ve 1285 ile 1314 yılları arasında, yılda yirmi dört kez olmak üzere gelirlerinin ya da kiliseye yapılan bağışların, ya da her ikisini yüzde onunu ödeme yükümlülüğü altında kaldılar. Sayılarıyla oranlı olarak, ruhban sınıfın Philippe'in savaşlarına olan katkıları diğer sosyal gruplarla kıyaslanmayacak ölçüde fazla idi.¹⁴⁹ Philippe'in VIII. Bonifatius'ye karşı aldığı önlemlerin dolaysızlığı ve şiddeti, bu açıdan bakıldığında açıklık kazanmaktadır. Ruhban sınıftan belli bir oran dâhilinde alınan bu verginin kökenlerini, Haçlı Seferlerine değin izleyebilmek olanaklıdır; zira devletin Haçlı Seferleri ile ilgili giderlerini karşılayabilmek üzere birbirini izleyen dönemlerde papalar ruhban sınıftan vergi alıyorlardı ve

kısa bir süre içinde papalara ödenen bu vergilerin yerini krallara ödenen vergiler aldı; Kilise'nin iratlarının kilise dışında amaçlara tahsis edilmesini ilk başlatanlar papalar oluşt. Lateran Konseyi 1215'te öncelikle papanın izninin alınması koşuluyla ruhban sınıfın vergilendirilmesine izin verdi ve IX. Louis ve III. Philippe dönemlerinde bu formaliteye riayet edildi.

IV. Philippe döneminde, ülkenin finansal kaynaklara duyduğu gereksinim büyüdükçe, söz konusu verginin uygulanış biçimi daha keyfi bir nitelik kazandı. Kralın vergi memurları tarafından uygulanan yöntemlere yönelik şikâyetler giderek yoğunlaştı.¹⁵⁰ Angers Piskoposu Guillaume Le Maitre, Kilise tarafından edinilen yeni mülkler, ya da *amortissements* üzerindeki yasal yaptırımları şiddetle eleştirdi. Guillaume, eski ya da yeni tüm mülklere yeni oldukları gerekçesiyle el koyan kraliyet memurlarını "cehennem memurları" olarak anıyordu. "Böyle bir dönemde Kilise'nin ne tür baskılara ve cefalara maruz kaldığını; yeni bir kaynağa kavuştuğunda nasıl soyulduğunu ifade edebilecek söz bulamıyorum. Gerçekten de, Süleyman'ın bilgeliliği ya da tüm hatiplerin en beceriklisi olan Demosthenes'in akıcı üslubu bile bunları anlatmakta yetersiz kalır". Bir diğer sömürü konusu da, kilisede de boşalan piskoposluk mülklerinin istismarı idi. Kral, kilisede boşalan piskoposluk mülklerine el koyma yetkisine sahipti; ancak kraliyet memurları bu hakkı en uç sınırlarına kadar zorluyorlardı. Guillaume, özellikle Tours ve Angers'deki piskoposluk mülklerinden söz etmektedir; belirttiğine göre, bu mülklere ait ormanlarda bulunan ağaçları kesmek üzere oduncular ve marangozlar görevlendirilmekte, böylece yeni piskopos seçilinceye kadar her şey talan edilmektedir.¹⁵¹

Onda birlik vergilerin şiddet yoluyla gasp edilmesi karşısında Guillaume'un yeniden öfkelenildiği 1299 yılına kadar bu konuda hiçbir iyileşme kaydedilemedi. "Silahlı orduların desteğindeki kralın çavuşları manastırlara ve rahiplerin ve kilise

mensubu diğerk kişilerin evlerini dolduruyorlar, kapıları kırarak içeri giriyorlar, mahzenlerde, sandıklarda ve ambarlarda ne bulursa ellerine geçiriyorlar ve derhal paraya çevirmek üzere pazarda satıyorlardı.” Öyle görünüyor ki, rahiplerin atlarını atlarından çekip almakta hiç vakit kaybetmiyorlardı.

Yakınlarda Angers’te buna benzer bir olay patlak verdi; saygıdeğer bir adam olan Angers Piskoposluğu din görevlisi bir başrahip yardımcısıyla birlikte, bir iş konusunu görüşmek üzere Angers piskoposunu ziyarete gidiyordu ve yolda bir ara bu iki adam atlarından indiler. Atlarından inmek üzereyken, ayaklarını üzengiden henüz çekmişlerdi ki, kralın çavuşları olduğunu söyleyen birtakım adamlar yanlarına geldiler ve süratle atları alıp kayıplara karıştılar.

El konulan atlar, ancak yüksek tutarda bir rehin ve bununla birlikte, yapılan masraflar karşılığı olarak 10 *sou* tutarında bir bedel karşılığında serbest bırakılabilecekti.

Bu aşırılıklarla tatmin olmadılar ve birkaç gün sonra başpiskoposun evine girdiler, büyük bir şiddet gösterisiyle kapıyı kırarak odasına girdiler ve tüm kitaplarını aldılar. Başpiskoposun ondalık vergi borcu bulunmamasına rağmen, son derece onur kırıcı bir davranışa maruz kaldı; zira onda ikilik vergi talebi yapıldığında, kendinden önceki başpiskoposun ölümünden dolayı mevki henüz boştu ve bu nedenle bu ara dönemde kilisenin başpiskoposluk ödeneğinin kralın vergi tahsildarlarına ödenmesi konusunda bir anlaşmaya varılmıştı.

Bu nedenle tahsildarlara 110 *livre* ödenmişti.¹⁵²

Görünürde, kraliyet memurlarını biraz olsun yumuşatabilmek amacıyla birtakım girişimler yapılıyordu. Tours Başpiskoposundan gelen şikâyetler üzerine kral 1299’da Tours ve Cotentin’deki memurlarına (*baillis*) uyguladıkları yöntemleri yumuşatmaları konusunda emir vermişti.

İtaatsizlik ya da küstahlık nedeniyle daha büyük mallara el konması emri gelmediği müddetçe, divanımız tarafından herhangi bir piskoposun dünyevi mülkünün haczi konusunda bir emir geldiğinde, mülkünüz dâhilinde bulunan bir zeameti ve mülkünüzün diğer küçük bir bölümünü vermeye razı olacaksınız; haciz emri dünyevi mülkün tamamını kapsamayacaktır; devlet, fermanlarında açıkça bunu emrettiğinde, ya da yapılan itaatsizlik ya da küstahlık eyleminin böyle bir cezayı gerektirdiğinde devlet, piskoposluğun tüm mülküne el koyabilecektir.¹⁵³

Tarafsız bir okuyucu yukarıda yazılı olan metni, yasal yetkilerin kapsamının genişletilebileceği konusunda bir ihtardan çok, taktik bir nasihat şeklinde yorumlayabilir.

Hükümetin uyguladığı yöntemler en sonunda, 1303 ve 1304 yıllarında ruhban sınıfın geniş ölçüde ayaklanması ile sonuçlandı. Zira ruhban sınıf artık kendisini, devlete bu ağır vergileri ödemeden önce, ‘anayasal’ diyebileceğimiz bir hareketin ilk tohumlarını temsil eden bir dizi koşulu öngörebilecek denli güçlü görmekteydi. 1304 yılında Bourges’ta toplanan meclis, ondalık verginin aşağıda belirtilen koşullar karşılığında ödenmesi konusunda oybirliğiyle karar verdi: vergi ruhban sınıf tarafından toplanacaktı; (bir önceki yıl şiddet yoluyla uygulanan değişikliklerden sonra) toplanan paranın önemli bir bölümü kiliseye tahsis edilecekti; kilisenin yasalarına saygı gösterilecekti; kiliselerin yeni mülk edinmelerine izin verilecekti; Bourges Kilisesi’nin sahip olduğu imtiyazlar tanınacaktı ve son olarak da, geçmişte müsadere edilen kiliseye ait mülkler iade edilecekti.¹⁵⁴ Bu direnişin, ruhban sınıftan toplanan ondalık vergilerin, saltanatın kalan yıllarında hükümet tarafından düzenli olarak tahsil edilen bir vergi haline dönüşümünü engellemekte ne ölçüde başarılı olduğu konusunda herhangi bir tahminde bulunabilmek oldukça güçtür. Ancak, gerginliğin doruk noktası 1305 yılını izleyen dönemde sona erdi ve gerek XI. Benedict, gerekse V. Clemens, ondalık vergilerin devlete

ödenmesini kabul ettiler; yine de yeni gelir kaynaklarının sağlanmasına yönelik olarak ruhban sınıf üzerinde yeni vergilerin uygulanması düşüncesi muhtemelen hükümetin zihnini her zaman kurcalayan bir konu olarak varlığını sürdürdü.

Bununla birlikte ruhban sınıf, devletin kendilerini soyduğunu düşünmeye devam ettiler ve bu düşüncelerini 1311-12 yıllarında Viyana'da papanın başkanlığı altında düzenlenen kilise konseyinde yoğun şikayetler biçiminde dile getirdiler. Tarbes diyakozu sınırlarında yer alan Aziz Pierre Manastırı'nın baş keşişi, manastırına ait mülkleri kralın adamlarına, bölgeyi yağmalamak üzere Bigorre *sénéchal*'ı tarafından bölgede garnizon kurmak üzere gönderilen kırk çavuşa karşı mücadelesinde başarısız kaldığını söylediğinde, yalnız değildi. Baş keşiş, adeta sürüklenerek zorla Tarbes'a getirilmiş ve burada uzun bir süre hapiste kalmıştı. Serbest bırakılıp geri döndüğünde, haczedilen mülklerin hâlen kiliseye iade edilmediğini, manastırdaki keşişlerin ve diğer din görevlilerinin sürüldüklerini, kutsal objeler de dâhil olmak üzere taşınabilir tüm kıymetli eşyaların alındığını, atların manastırın bahçesinde otlamaya bırakıldığını ve kilise görevleri ile ilgili tüm atamaların durdurulduğunu gördü.¹⁵⁵

Devletin ruhban sınıfı ile ilişkilerinden, kralın gerek gördüğü her dönemde ve politik yönden mümkün olduğu her durumda güç kullanılmasına karşı olmadığı anlaşıyor. Zorunlu istikraz, özellikle 1294-1297 yılları arasında İngiltere ile yapılan savaşlar sırasında sık baş vurulan bir uygulama idi. Bu uygulamaya maruz kalan din adamlarından biri de, kral Philippe'in, 1302 yılında yazdığı mektupta 300 *livre* tutarında borç talep ettiği rahip Jean Croissant idi. Kral yazdığı mektupta, devletin üzerine "sayılamayacak denli çok" bir mali külfet yüklediğini ve devlete olan bağlılığından dolayı kendisinin çok büyük fedakârlıklara katlandığını yazıyor ve "bu nedenle, bizlere ve krallığa duyduğu sevgi ve sadakatten dolayı"

Croissant'ın bu borcu ödemesi gerektiğini yazıyor; ancak bu konuda kralın talebine karşı çıktığı takdirde sonsuza değin kraliyetin öfkesinin onun üzerinde olacağını vurguluyordu. Söz konusu kredinin gecikmeden Paris'te Louvre'a ödenmesini isteyen kral mektubunu, şu sözlerle bitiriyordu: "Biliyoruz ki bu tutarı tek başına, ya da dostlarıyla birlikte kolayca ödeyebilecek durumdasın".¹⁵⁶ Kraliyet hazinesi, saltanatı boyunca bu yolla 630.000 *livres tournois* toplamayı başarmıştı.¹⁵⁷

Bu dönemde, göreceli olarak daha ufak çapta başka gelir kaynakları da bulunuyordu. Kraliyet topraklarında faaliyet gösteren İtalyan tüccarların ticari faaliyetleri üzerinden tarh edilen ve kentlerde oluşan sermaye birikiminden pay almayı amaçlayan *maltote* adı verilen bir vergilendirme yöntemi yoluyla 1295 yılında 16.000 *livre tournois* tutarında gelir elde edilmişti. Tefecilik gibi bazı faaliyetler vergiye tabi tutuluyordu, birtakım mallara ihracatı patente bağlanmıştı ve ufak çapta da olsa, soyluluk unvanları patent şeklinde satılmaya başlanmıştı. Ancak, bu kaynakların hiçbirinden, devlete ek gelir sağlamanın ötesinde önemli bir gelir elde edilemiyordu.¹⁵⁸ Gerçek şu idi ki, düzenli ve örgütlü bir vergilendirme mekanizması, devlet tarafından uygulanan tarhiyatın istisnai bir önlem ve özellikle savaş tehlikesi söz konusu olduğunda devletin gereksinimlerini karşılamak üzere özel olarak sağlanan bir kaynak olarak kabul edildiği bir dönemde düzenli ve örgütlü bir vergilendirme mekanizması, böyle bir dönem için henüz yabancı bir kavramdı.

Ülke çapında düzenli bir vergilendirme zeminini oluşturmakta başarısız kalan; hatta belki de bu tür bir sistemin düzenli bir biçimde uygulanmasının sağlayacağı değerin farkına varmayan devlet, kendine kaynak sağlayabilmek üzere diğer geçici çarelere yönelik arayışlarını sürdürdü. Dolaşımdaki para biriminin değiştirilmesi, karşı konulamaz derecede cazip bir yöntemdi. Capet dönemi Fransa'sı Karolenj döneminden *livre, sou ve denier* para birimlerini miras almıştı; bunların arasında yal-

nızca *denier* ya da gümüş sikkeler gerçek paraydı; buna karşın *livre* ve *sou* hesap için kullanılan paralardı. 12. yüzyılın sonlarından başlayarak İtalyan şehir devletleri, değeri bir *sou*'ya eşit *gros* adı verilen bir gümüş sikke ve 13. yüzyıl ortalarına doğru da, değeri bir gümüş sterlin *gros*'a eşit, florin adı verilen bir altın sikke bastırdı. Ancak, gerçek para ile hesap için kullanılan para arasındaki fark henüz tam olarak belirlenmemiştir ve IV. Philippe bu anormal durumdan yararlanma yoluna gitti. 1295 ile 1306 yılları arasında IV. Philippe, hesap parası ve madeni para arasındaki oranı değiştirme ya da yeni para basma yoluyla dolaşımdaki paranın değerini sürekli biçimde düşürdü. Gümüş *gros tournois*, 1303'de 9 *denier* olarak değerlendirilmesi gerekirken, IX. Louis tarafından 12 *denier* ya da bir *sou* olarak değerlendirildiğinden dolayı, değeri 2 *sou* 2 *denier* olarak belirlendi.¹⁵⁹ 5 Mayıs 1295'de yayınlanan Kraliyet Talimatında, kralın, selefi olan Fransa krallarının zaman zaman uyguladıkları bir biçimde belki biraz daha hafif, alایشim içeren yeni bir para bastıracağı ilan ediliyordu.¹⁶⁰

Böyle bir durumda kraliyet, borçlu konumda kârda olmasına karşın, vergi toplayıcısı konumunda zarar görüyordu. 1295 yılında değeri 1 *sou* olan bir *gros tournois*'ın değeri, 1305 yılında 3 *gros tournois*'ya inmişti.¹⁶¹ Bu nedenle kral, 1306 yılında yayınladığı duyuruda, paranın değerinin Saint-Louis dönemindeki değerine geri döneceğini ve değeri düşen *gros tournois*'ın 8 Eylül tarihinden başlayarak yalnızca içsel değeri (net aktif değeri) üzerinden değerlendirileceğini duyurdu. Kralın keyfi bir kararı üzerine, ülkede dolaşımda olan para birimi üçte iki oranında değer kaybetmişti. Paris'te ayaklanmalar patlak verdi. Tarihçi Saint Victorlu Jean'ın anlattıklarına göre, "Paris halkı, özellikle kirada oturan yoksul kesim ve sıradan insanlar, kiralara üç katı artması sonucu, önce mülk sahiplerine, daha sonra ise bizzat kral aleyhine komplo girişiminde bulunarak ayaklandılar."¹⁶² Kaderin garip bir cilvesi olarak kral Paris'te Tapınakçı-

ların kalesine sığınmak zorunda kaldı; bu esnada dışarıda biriken halk yığını kaleyi kuşattı ve kral dışarı çıkıp kendileriyle bu konuyu görüşmedikçe içeriye erzak ve diğer gerekli malzemelerin girmesini engellediler ve hiç kimsenin girip çıkmasına izin vermediler; oysa oradan gizlice kaçmayı planlayan kralın halkla konuşmaya niyeti yoktu. Kralla görüşme arzularının sonuçsuz kaldığını gören halk, eski para birimine dönüş konusunda kralla tavsiyede bulunduğu inandıkları Etienne Barbette adlı zengin bir Parisliyi kendilerine hedef aldılar. Bu şahsın evlerini basarak yakıp yıktılar ve ellerine geçirdikleri her şeyi yok ettiler. Kral ancak ordunun yardımıyla düzeni sağlayabildi ve bu arada çok sayıda insan öldü. Olayın sorumluları olduğuna inanılan kişiler tutuklandılar ve 1307 Ocağında idam edildiler. Adaletin sağlanmasına yönelik fazla bir girişimde bulunulmadı, zira esas amaç caydırmaya yönelikti. Jean de Saint-Victor'un ustaca yorumlarına göre, "şans eseri gerçekte masum olan bazı kişiler idam edildiler; buna karşın, risk almak istemeyen diğerleri kaçarak canlarını kurtardılar".¹⁶³ Çatışmalar taşra illerine de sıçradı. Châlons'ta kentin 'önde gelen varlıklı' kişileri, eski para birimine geri dönmeyi öngören kraliyet talimatı aleyhine bir ayaklanma başlattılar. Yerel *prévot* ve bazı kraliyet görevlilerine yönelik şiddetli saldırılar düzenlendi ve ağır yaralananlar oldu. 1310 yılında, Châlons halkı, isyanlarından dolayı ağır biçimde cezalandırıldılar ve *prévot* Girard de Presles'e 2.000 *livres tournois*; krala ise 10.000 *livres tournois* ödemeye mahkûm edildiler.¹⁶⁴ Bununla birlikte, ortaya çıkan tüm hoşnutsuzluklara karşın, hükümet 1306'yı izleyen yıllarda da, paranın değerini dönemin gereksinimleri doğrultusunda değiştirmeyi sürdürdü. 1311'de Paris'te kullanılan *denier*'nin değeri iki kat arttı; 1313'de 'eski para'ya bir kez daha geri dönüldü.¹⁶⁵ Paranın değerinin düşürülmesinin doğurduğu tüm olumsuzluklara rağmen, 'eski para'ya geri dönüş bir hata idi. 13. yüzyılın ikinci yarısında, kıymetli madenlerin değeri sürekli yükseliyordu ve hesap için

kullanılan paranın kıymetli madenler karşısındaki değerin IX. Louis tarafından 1266'da belirlenen standartlarda muhafaza edebilmeye yönelik herhangi bir girişim, kralın sahip olduğu kıymetli madenler stokunun tükenmesi ile sonuçlanıyordu; bu konuda yeni kaynaklar bulmaya yönelik zorunluluğun, son aşamada Tapınakçıların 1307 yılında tutuklanmalarına neden olduğu düşünülebilir.

Yeni kaynaklar yaratma konusunda bir çare daha bulunuyordu: halkın protestosuna yol açmadan soyulabilecek varlıklı gruplar diğerlerinden ayrılmaya başlandı. Bu gruplardan biri de, İtalyan şehir-devletlerinden gelen tüccarlar ve bankerlerden oluşan 'Lombardlar' idi. Lombardların iki üyesi, Albizzo ve Muscatto Guidi, 1290'lı yıllarda krallık adına vergi toplayıcılığı görevini üstlenmiş ve saltanat süresince farklı dönemlerde krallığın hazinedarları olarak görev yapmışlardı. 1294 yılında, gelecekte ödenecek olan vergiler üzerinde kendilerine geri ödeneceği düşüncesiyle krala avans tahsis etmişler; Fransa'da yaşayan diğer İtalyanlardan 600.000 *livre tournois* tutarında kredi elde etmişler ve 1297'de krala kendi paralarından 200.000 *livres tournois* kredi sağlamışlardı. Ancak Philippe, Lombardları, çok fazla olmasa da düzenli kârlar elde edebileceği biçimde sabit ve sürekli konumlara getirmektense, onları soyarak tüm servetlerini ellerinden almayı tercih etti. 1291'de Lombard üyeleri arasında genel tutuklamalar başladı ve 1290'lı yıllar boyunca Lombardlar haciz işlemlerine, ağır cezalara ve sürgünlere maruz kaldılar. 1303'den başlayarak, kraliyet nezdinde giderek gözden düştüler; sonunda, 1311 yılında bütün servetleri ve alacakları ilga edildi ve tüm üyeleri tutuklandı.¹⁶⁶ Aynı yıl yayınlanan krallık yönetmeliğine göre "tefecilik faaliyetleri ile krallık halkının iliğini sömürüyorlar, devletin parasını yok ediyorlar ve kraliyet emirlerini çiğniyorlardı".¹⁶⁸ Yahudiler de benzer bir muameleye maruz kalmışlardı. 1295 yılında Beaucaire *sénéchausé*'sinde yaşayan tüm Yahudilerden 'tefecilik' faaliyetle-

rinden elde ettikleri kârları teslim etmelerini ve imzalamış oldukları tüm finansal sözleşmelerle ilgili ayrıntıları bildirmeleri isteniyordu.¹⁶⁸ Bununla birlikte, yaklaşık bir kuşaktır, Hristiyanlar tarafından faaliyetlerinin önemli bir bölümüne el konulduğundan dolayı Yahudilerin finansal güçleri önemli ölçüde gerilemişti. 22 Temmuz 1306 civarında krallık toprakları üzerinde yaşayan tüm Yahudiler tutuklandı, mallarına el konuldu ve sürgün edildiler.¹⁶⁹

Tapınakçılardan kraliyetin finansal idaresinde oynadıkları rol, Lombardlar ve Yahudilerin oynadıkları rolden daha da önemliydi. Tapınakçılar, 1148 yılına kadar VII. Louis'e destek vermişler ve İkinci Haçlı seferlerinde kendisine büyük tutarlarda borç para vermişlerdi. 13. yüzyılın başlarından beri Fransız Tapınakçıları krallığın hazinedarlığını üstlenmişler, *baillis* ve *senechaux* ile yakın işbirliği içinde bulunmuşlardı. 1202-03 tarihli kraliyet kayıtlarında Tapınak, kraliyet topraklarındaki *prévotés* ve *bailliages*'dan sağlanan gelir fazlasının muhafaza edildiği merkez depo ve yerel görevliler tarafından karşılanmayan gelirlerin ödendiği yer olarak gösteriliyordu. IX. Louis döneminde, Kraliyetin hazinesi Tapınakçılar tarafından muhafaza ediliyordu. Kraliyet defterdarı John Serrasin'in günümüze kalan tabletlerinde, Tapınak hazine dairesi ile krallığın diğer çeşitli hizmetleri arasında sürekli bir hareketin bulunduğu belirtilmektedir. Yalnızca Şubat 1256 ile Kasım 1257 arası dönemde Jean Sarrasin'in Tapınak'tan 84.000 *livres parisis*'nin üzerinde bir tutarda para aldığı görülmektedir.¹⁷⁰

Bununla birlikte, IV. Philippe'in saltanatının ilk yarısında Tapınakçıların devlet işlerinde oynadıkları rolün giderek azaldığı görülmektedir. Daha önce III. Philippe, Tapınakçıların *mainmorte* dâhilinde mülk edinmelerini önlemek konusunda başarısız bir girişimde bulunmuştu ve daha sonra Güzel Philippe de, IX. Louis'nin Tapınakçıların mülk edinme haklarını resmen kabul ettiği 1258 yılından bu yana Tarikat tarafından

edinilen mülklere el koyma yoluyla bu yasağı yeniden uygulama girişiminde bulundu.¹⁷¹ Bu anlamda, Tapınakçılar yalnız değildi. Kiliseye bağlı diğer örgütler de aynı sorunlarla karşı karşıya idiler. Bununla birlikte, muhtemelen kraliyet idaresinin yeniden örgütlenmesi sonucu, 1292 ile 1295 yılları arasında kraliyet hazinesinin önemli bir bölümünün Louvre'a nakledilmesi sonucu Tarikat, krallığın mali idaresinde elinde bulundurduğu başat konumu yitirmişti.¹⁷² Bununla birlikte kraliyet, bu olaydan sonra, düzenli olmasa da, oluşturulan finans komisyonlarına Tapınakçıları atamayı sürdürdü ve 1303'de Courtrai yenilgisini izleyen mali kriz sırasında Tapınakçılar yeniden kraliyetin mali yönetiminde görev almaya başladılar. Temmuz 1303'de Fransa'daki Tapınak Müfettişi Hugues de Pairaud'a, Toulouse ve Rouergue *sénéchaux* bölgeleri dışındaki bölgelerden krallık adına savaş vergisi toplaması emredildi.¹⁷³ Pairaud, bir önceki ay VIII. Bonifatius'ye karşı mücadelesinde Fransa monarşisine destek sağlamıştı ve Haziran 1304'de Kral, Tapınakçıların Fransa'da mülk edinmeleri konusunda genel bir izin verdi.¹⁷⁴ Tarikat'ın, 1306'ya kadar kraliyetin mali idaresinde etkin bir rol oynamayı sürdürdüğü gözleniyor; zira aynı yılın 6 Kasım günü kral, Flanders'de görev yapan askerlerin bazılarının ücretlerinin ödenmesi konusunda Tapınakçılara yetki verdi ve Paris'teki Tapınakçıların hazineden sorumlu görevlisi Tourlu Jean, Ekim 1307'de Tapınakçıların tutuklanmaya başlandıkları tarihe kadar kraliyet hesaplarının denetçiliğini sürdürdü.¹⁷⁵ Fransız monarşisi, hükümet birimlerini modernleştiriyordu ve kraliyetin finansörleri olarak Tapınakçıların deneyimledikleri değişim, büyük ölçüde bu sürecin bir sonucu olarak ortaya çıktı Aynı dönemde, benzer bir biçimde yargı idaresinde ve kraliyet yüksek mahkemesinde de üst düzeyde bir uzmanlaşma süreci gerçekleştirilmişti.¹⁷⁶

Bu politikanın fiilen uygulanmasının pratikte yol açtığı kısıtlamalara rağmen, kuramsal açıdan IV. Philippe'in gerçekleş-

tirmek istediklerinin önünde herhangi bir sınırlama bulunmuyordu. 1290 ile 1314 yılları arasında altı kez kral, Estates-General adı verilen ülke çapındaki üç siyasi sınıfın (soylular, ruhban sınıfı ve halk) temsilcilerinden oluşan meclisleri toplantıya çağırırdı.¹⁷⁷ Üyelerin, bakanlar tarafından kendilerine bildirilen kraliyet politikalarını tartışmaya yetkileri bulunmuyordu: Kral, meclisleri, taleplerini halka duyurabilmek için bir araç olarak ve VIII. Bonifatius tarafından bir meydan okumaya veya Flamanlar ya da Tapınakçılar tarafından bir hakarete uğramaları halinde, yabancıların gözünde Fransız kamuoyunun bir ifadesi olarak kullanıyordu. Gerçekten de, IV. Philippe'in saltanatı süresince, oluşturulan bu meclisler üzerindeki baskı, sorunları yerel düzeyde çözümler getirmeyi tercih eden Fransa halkından değil, bu temsilcileri merkezîleşmeye yönelik bir potansiyel araç olarak gören bizzat monarşinin içinden geliyordu Kralın tebaası, meclise katılmak konusunda kendilerine gelen emirlere karşı isteksiz davranıyordu. Bölgede çıkarları bulunan kişiler, bulundukları konumun tehlikeye girebileceği konusunda kaygılıydılar; zira mecliste yer almaları, kendilerinin kraliyet politikaları ile ilişkilendirilmeleri sonucunu doğurabilecekti ve belki de kendilerinden kraliyete olan bağlılıklarını tevsik edecek yazılı bir belge imzalamaları istenebilecekti. Özellikle ruhban sınıfın temsilcileri için, VIII. Bonifatius aleyhine 1302 ve 1303 yıllarında düzenlenen meclislere katılım, hayli utanç verici bir durum oluşturunuyordu. Böyle bir güç durumdan kurtulabilmenin tek yolu, meclislere katılmamak idi. Ne var ki, krallık, ruhban sınıfın bu planlarından elbette haberdar idi ve Aralık 1302'de ertesi yıl düzenlenecek olan toplantıya yönelik çağrılarında ruhban sınıfa "tüm mazeretlerini bir yana bırakarak toplantıya şahsen katılmaları" emrediliyordu.¹⁷⁸ Haziran 1303'de yayınlanan diğer çağrılarda da benzer zorlayıcı ifadeler kullanılmıştı. Pek de farklı olmayan bir şekilde, Rouergue bölgesindeki rahiplere hitaben hazırlanan çağrı yazısında kral, meclise

katılmayan din görevlilerinin gerek kendisi, gerekse krallık için sadık dostlar olarak tanınmayacaklarını bildiriyordu. Emrin kendilerine tebliğinden itibaren sekiz gün içinde Paris'e gitmedikleri takdirde, kraliyet görevlilerine kendilerine ait tüm dünyevi mallara el koymaları konusunda yetki tanınmıştı.¹⁷⁹ Meclise katılmanın gerçekten sakıncalı olacağına inanan rahipler, aceleyle mazeretlerini sundular. Auvergne'deki Aurillac Benedikten Manastırı'nın Baş Keşişi Dragon, bacağı kırıldığı için Beauvoir kalesinde yatıyordu ve bu nedenle meclise katılamayacaktı; ancak mazeretine inanılmayacağından o denli korkuyordu ki, kendisine şahit olması için Auvergne bölgesi *bailli*'sini çağırdı ve bir ay süresince yerinden kıpırdamayacak durumda olduğu konusunda iki doktor ve bir operatörden yeminli ifade aldı. Longuay (Haute Marne) Cistercian vakfının başında bulunan bir diğer Baş Keşiş olan Paris, seksen yaşında olmasına rağmen, duyduğu korkudan dolayı yola çıktı. Ancak Troyes'a vardığında yola devam edemeyeceğini anladı ve kendisini teslim etmek üzere bir vekil gönderdi.¹⁸⁰

Teokratik krallık kavramı ve bu krallığın üzerinde herhangî üst mevkiin reddi, Capet soyunun hükümranlılığı konusunda bir kuram geliştirmek üzere sağlam bir zemin sağlıyordu. Ve bu kuram, VIII. Bonifatius ile mücadele süresince iyice belirginleşti. Bu dönem içinde üretilen literatürün önemli bir bölümü, kesinlikle hükümetin desteği ile hazırlanmış isimsiz olarak yayınlanan broşürlerdi¹⁸¹ ancak bu konuda hazırlanan en inandırıcı eser, 1302 yılının sonlarına doğru Dominiken rahibi Parisli Jean tarafından kaleme alınmıştır. Jean, papalık reformcularının görüşlerinde son derece önemli bir rol oynayan laik devletin türevsel niteliğini reddediyordu. Ona göre bir krallık "kamu yararı için tek bir şahıs tarafından tayin edilen kusursuz bir topluluğun yönetimidir". Jean, kapsamında yer alan unsurları tek tek açıklamaya girişerek tanımı daha da kesinleştirmiştir. Bu bağlamda "devlet yönetimi" birkaç türden meydana geli-

yordu. “Topluluk”, vahşi hayvanlarda olduğu gibi doğal bir içgüdü yoluyla; ya da münzevi bir yaşam sürmeyi seçen insanlarda olduğu gibi us yoluyla tüm fertlerin kendi kendini yönettiği idare biçiminden ayırmak amacıyla eklenmişti. “Kusursuz” terimi, kendine yeterlilik anlamında kullanılmıştı ve bu terim, ancak kısa bir süre için kendini idame ettirebilen ve bir topluluğun gerçekleştirebildiği biçimde yaşamın tüm gereksinimlerini karşılamaktan aciz durumdaki aileden ayırmak amacıyla getirilmişti. “Kamu yararı için tayin edilmek” söylemini, bu yönetim şeklini oligarşi, tiranlık ve demokrasiden ayırmak amacıyla kullanmıştı ve özellikle “tiranlık” durumunda, yöneten yalnızca kendi çıkarları ile ilgileniyordu. “Tek bir şahıs” söylemini ise, bir yanda aristokrasi, ya da erdemlerine göre en iyi olan kimse onun yönetimi; diğer yanda ise, *polycratia* adını verdiği, yani plebisit yoluyla idarenin halkın eline geçtiği yönetim biçimlerinden ayırmak amacıyla kullanmıştı.

“Tek başına hükmedemeyen kişi kral değildir” diye buyurmuştur Tanrı, Ezekeil’in ağzından ve şöyle demiştir: “Kulum Davut, tüm insanlara hükmedecektir ve o insanlığın tek çobanı olacaktır”.

Rahiplerin işlevi bundan farklıdır; zira onların gücü, inançlara kutsal ayinleri uygulamak üzere İsa tarafından Kilise üyelerine verilen tinsel bir güçtür. İnsanoğlunun en sonunda kavuşacağı ebedi yaşama ulaşabilmesini sağlayan bu doğa ötesi amaca insan tabiatı ile ulaşabilmek olanak dışıdır; bu nedenle de, tinsel dünyanın liderliği; esas gayesi insanların edimlerini yönetmek olan krala atfedilemez. Bu noktadan sonra, kesin bir ayırım ya da bir düalizm söz konusu olmaktadır; buna göre, kralın gücü doğrudan Tanrı’dan gelmektedir; zira papanın gücü var olmadan önce de kralın gücü var oluyordu; gerçekten de Fransa’da, Hristiyanlardan önce de krallar vardı. “Krallığın gücünün önce doğrudan doğruya Tanrı’dan, daha sonra papadan geldiğini öne sürmek tamamen gülünç bir iddia idi”.¹⁸²

Yaşadıkları toplumun bir parçası olan IV. Philippe ve hükümeti, toplumun refahını sağlamakla yükümlüydüler; bu amacı, toplumun organik doğasına ait geleneksel ortaçağ kavramlarıyla desteklemek olanaklıydı; ancak bu topluluk şimdi bir bütün olarak Hristiyanlığı değil, Fransa'nın "en Hristiyan Kralı"nın yönetimi altında "seçilen insanların" oluşturduğu bir cemaati kapsamaktaydı.¹⁸³

Feodal efendilik kavramı ile kilisenin başatlığı kavramı arasındaki gevşek ilişki, monarşi üzerinde odaklanmış bulunan Fransa Krallığı tarafından başarılı bir biçimde özümsenebiliyordu. Bununla birlikte, bu dönemin en tipik belirsizliklerinden biri, bu krallığın somut coğrafi alanının tam olarak nereleri kapsadığı konusunda hiç kimsenin bir fikrinin bulunmamasıydı. Modern anlamda iki farklı devleti birbirinden ayıran çizgiler olarak sınır kavramı, on dördüncü yüzyılda henüz oluşmamıştı.¹⁸⁴ Böyle bir belirsizlik, kralliyet tacına gerekli saygının gösterilmesini bir zorunluluk olarak ortaya çıkartıyordu. Bu durum, Philippe'in kendi rolü ile ilgili kavrayışında açıkça kendini gösteriyordu. Krallık, tıpkı dedesine olduğu gibi, kendisine Tanrı tarafından emanet edilen bir yetkiydi. Toplumsal konumu ne kadar yukarıda olursa olsun; kendi huzurunda yer alan mecliste nüfuzu ne denli güçlü olursa olsun, tüm bu güçlerin ve yetkilerin ötesinde, kral sıradan insanların üzerinde bir konumda yer alıyordu ve IX. Louis'nin 1297 yılında aziz ilan edilmesi, bu tavrı simgeselleştiriyordu.

1307'de IV. Philippe, krallığın mali gücünü artırabilmek amacıyla ortaçağ hükümdarları tarafından bilinen her yolu denedi; ancak, tüm çabalarına rağmen aradığı finansal güvenceye kavuşmakta başarısız kaldı. Ayrıca, yirmi yıl boyunca iktidarda kalmasına rağmen ülkede birbiri ardından yaşanan krizler onu, IX. Louis'nin izinden giderek Doğuya seferler yapmaktan alıkoymuştu; son olarak da, bir Haçlı Seferini başlatmaya duyduğu büyük arzusuna rağmen, ne Philippe, ne de

üç onun yerini alan üç oğlu, üşle içi sorunları hallederek Kutsal Toprakların geri alınmasına yönelik bir Haçlı Seferi başlatabildiler.¹⁸⁵ Capet monarşisinin tartışmasız gücünün VIII. Bonifatius ile etkin ve açık bir biçimde çatışmaya girdiği böyle bir dönemde bu başarısızlığı IV. Philippe'i büyük bir düş kırıklığına sürüklüyordu. Bertrand de Got'un seçilmesi, krallığın papa önünde bir zafer kazandığını doğrular gibiydi, zira V. Clemens olarak papalık görevini üstlenen bu şahıs, hayli etkin bir geçmişe sahip güçlü bir geleneğin solgun bir temsilcisi gibi görünüyordu. Tapınakçılar Tarikatı'nın korunma ve destek sağlamak üzere sığındıkları papa, V. Clemens oldu; ancak Batı Hristiyanlığının 1291'de uğradıkları yenilginin öcünü almak üzere yeni bir Haçlı Seferi düzenlemekteki başarısızlığı, Tarikat'ın işlevsel rolü üzerinde hayli önemli bir tahribata yol açtı ve Tarikat'ı eleştirilere ve saldırılara karşı savunmasız bir durumda bıraktı. Gerçi bu tür eleştiriler ilk defa olmuyordu; ancak Tapınakçıların yeni bir Haçlı Seferi hazırlıkları içinde oldukları dönemde en azından bu eleştirileri kaldıracabilecek durumdaydılar. Bu nedenle, olası çatışma kaynakları, açıkça belliydi. Özellikle 1306'da eski para birimine geri dönüşü izleyen dönemde Fransa Krallığının nakit paraya ihtiyacı vardı; papalığın, Batı Hristiyanlığının politik yapısında ve dinsel yaşamında hala çok önemli bir rol oynamasına karşın, V. Clemens'in papalığı döneminde papalık kurumu, istenilen yere kolayca bükülebilen bir araç niteliğine bürünmüştü; bu arada, gerek papalık, gerekse krallık ile yakın ilişkiler içinde bulunan Tapınakçılar tarikatı, artık yararlılığını yitirmiş görünüyordu. Gerek Fransız monarşisi, gerek kilise, gerekse Tapınakçılar tarikatı, yeni bir Haçlı Seferinin başlatılmasını arzu ediyorlardı; ancak bu arzuları farklı nedenlerden kaynaklanıyordu ve üçü de, tek başlarına bu arzularını gerçekleştirebilecek güce sahip değildi. Tapınakçıların içinde bulunduğu durum, krala bu açmazı bir çözüme ulaştırabilmesi için bir olanak sağladı. Tarikat'ın lağve-

dilmesi için gerekli yetki, papalık tarafından kurulan, ancak Fransa'da monarşinin kontrolü altında bulunan engizisyon görevlilerinin elindeydi. Sapkınlığın giderek yaygınlaşması, 13. yüzyılda gündemin en başında yer alan konulardan biriydi ve Tapınağın 'sapkınca yoksunluk' batağına saplanmış olarak gösterilmesi görevi, Güzel Phillippe'in danışmanları için biçilmiş kaftandı. Böyle bir yaklaşımın, ödün vermez ölçüde katı Hristiyan ahlakını, kişiliğinin ayrılmaz bir parçası haline getirmiş ve korumaya ant içtiği imparatorluğunun saflığını tehdit eden tüm unsurlara karşı amansız bir mücadeleye giren bir hükümdarın başta bulunduğu bir dönemde, başarıyla sonuçlanacağından emindiler.

Aşağı yukarı aynı dönemde, Jacques de Molay'ın Fransa'ya ulaşmak üzere Kıbrıs'tan ayrılmaya hazırlandığı sırada, Peter Dubois adlı Norman bir avukat, *Kutsal Toprakların Geri Alınması* başlığını taşıyan bir risaleyi tamamlamak üzereydi. 1291 olaylarının ardından bu konuda yazılan kitapların sayısı oldukça fazlaydı. Dubois'nin kralın çevresiyle olan ilişkileri tam olarak açık değildir ve kraliyet hizmetinde çalışan bir avukat olmasına rağmen, kralın danışmanları arasında hiçbir zaman yer almadığı bilinmektedir. Dubois'nin planının en önemli bölümünü, askeri tarikatların birleştirilmesi oluşturuyordu. Ona göre Bu Tarikatlar;

Akdeniz'in bu yakasında önemli meblağlarda kira gelirine, tarım alanına ve mülke sahiptiler ve uzun süredir Kutsal Topraklara herhangi bir katkıda bulunmamışlardı. Bu davaya katkıda bulunmanın böylesine büyük bir ihtiyaç duyulduğu böyle bir dönemde; adı geçen Tarikatlar arasında bölünmelerin ve bunun sonucunda çeşitli çalkantıların yaşandığı bilinmektedir ve bu nedenle yaşanan büyük skandal günümüzde bir alay konusu olmaktadır; bu nedenle, Kutsal Topraklar davasının başarıya ulaşabilmesi için, idare, adetler, statüko ve sahip oldukları mülkler açısından bunların birleştirilmesi, uygun ve gerekli görülmektedir.

Kutsal Topraklarda yaşayan tarikat mensuplarının da bu servetten yararlanmaları gerekmektedir.

Bu, yılda 800.000 *livre tournois*'nin toplanarak denizaşırı bölgede bulunan Haçlılara gönderilmesi anlamına geliyordu. "Bugüne kadar denizi aşarak o bölgelerde yaşamayan Tarikat mensuplarının, aşırılıklarının kefareтини ödemek üzere Cistercian Tarikatı'na ve uygun diğer tarikatların manastırlarına gönderilmeleri gerekir bu politikalar sonucu elde edilecek olan yıllık gelir toplandığında, "Tapınakçıların ve Hayırseverlerin kötü niyetleri kesinleşecek ve bugüne kadar [para hırsları ile] nasıl Kutsal Topraklara ihanet ettikleri ve günah içinde yaşadıkları anlaşılacaktır".¹⁸⁶ Dubois'nin burada her iki tarikat-tan da söz etmesine karşın, risaleyi tamamladıktan kısa bir süre sonra eklediği bir son notta, yazdıklarının özellikle Tapınakçı-lar için geçerli olduğunu belirtmişti. Bir kez tarikatlar birleştirildikten ve tüm mülklerin bu yeni organizasyona devredilme-sinden sonra, "Tapınakçılar Tarikatı'nın lağvedilmesi ve adale-tin tecellisini sağlamak üzere tümüyle ortadan kaldırılması uygun olacaktır".¹⁸⁷

2 | Tutuklamalar

“Acı bir olay, esef edilecek bir olay, düşünülmesi, duyulması bile insanı dehşete düşüren bir olay; nefret uyandırıcı bir cürüm, lanetle anılacak bir kötülük, tiksinti verici bir eylem, korkunç bir rezalet, neredeyse insanlık dışı, insanlıktan uzak bir şey.”

Bu abartılı belagat, Kral IV. Philippe’in ülke çapında Tapınakçılar tarikatı üyelerinin tutuklanmasına ilişkin olarak 14 Eylül 1307’de tüm Fransa’daki *bailli* ve *senechaux*’lara gönderdiği gizli emrin giriş bölümünde yer almaktadır. Kralı büyük bir şaşkınlık ve dehşet içinde bırakan “inancı bütün” kişiler, “kuzu kılığındaki kurtlar” olan Tapınak üyelerinin “İsa’yı çarmıha gerdikleri; çarmıha gerilenlerin çektikleri acılardan daha fazla acı uyandırdıkları” konusunda korkunç bazı açıklamalarda bulunmuşlardı. Hristiyan olduklarını beyan eden bu adamlar, Tarikat’a kabul edildikten sonra, İsa’yı üç kez reddediyor ve İsa’nın imgesine üç kez tükürüyorlardı. Daha sonra, kutsal giysilerini çıkartıyorlar ve çıplak olarak kendilerini karşılayan kıdemli Tapınak üyesinin huzuruna çıkartılıyorlardı. Bu kıdemli üye, Tarikat’ın kutsal olmayan töreni gereğince Tarikat’a yeni kabul edilenleri kuyruk sokumundan, göbeğinden ve son olarak da ağzından hayâsızca öpüyordu. Ayrıca, tapınağa kabul edilmenin karşılığında, Tarikat’ın diğer mensuplarıyla “red-

detmelerine izin vermeden” cinsel ilişkiye girmeye zorlanıyorlardı. Son olarak “bu utanmaz insanlar, vaftizle yaşam veren suyu terk ediyorlar” ve putlara armağanlar sunuyorlardı. Belge, başından sonuna kadar son derece ağır suçlamalarla doluydu. Gerek söyledikleri sözlerle, gerekse eylemleriyle Tapınakçılar “yaşadıkları toprakları kirletiyorlar, sabahın çiyini yok ediyorlar ve havanın saflığına kendi mikroplarını bulaştırıyorlardı”.

Kral önce bu suçlamaları şüpheyle karşıladığını itiraf ediyordu; zira bu tür ihbarcıların ve böylesine talihsiz söylentileri oradan oraya taşıyan kişilerin, imana düşkünlük, adalet tutkusu ya da hayırseverlik ve merhamet gibi duygulardan çok, hasedin zehri, ya da nefret güdülerini ya da tamahkârlığın hırsı ile hareket ettiklerine inanıyordu. Ancak, biriken suçlamalar öylesine çoğalmış ve öne sürülen iddialar öylesine belirginleşmişti ki, “yoğun birtakım ipuçları ve şüpheler” uyanmaya başlamıştı. Bu nedenle kral, papa ile bir toplantı yapmış ve bu iddiaların ardında yatan gerçeği ortaya çıkarmak üzere papanın piskoposları ve baronlarından oluşan bir konsey ile istişarede bulunmuştu. Bu tartışmaların sonucunda, “krallık ordusundan yardım isteyen” Papanın Fransa’daki engizisyon görevlisi Guillaume de Paris’ten gelen tekliften aldığı güçle kral, Tarikat’ın tüm üyelerinin tutuklanarak kilise divanına sevk edilmek üzere gözaltında tutulmalarını ve taşınır veya taşınmaz tüm mallarına el konularak oldukları gibi kraliyet hazinesine aktarılmasını emretti. Gerçi tutuklanan şövalyelerden bazıları masum olabiliyorlardı; ancak bunların da aynı soruşturmalara maruz kalmaları bunların Tarikat’ın kötü şöhretinden kurtulabilmelerini sağlayacağından dolayı yerinde olacaktı. Philippe’in kendisi için belirlediği imaj açıkça belliydi:

Krallığın gözetleme kulesinin üzerinde dimdik ayakta duran bizler, Kilise’nin inancının özgürlüğünü savunmak ve ruhumuzdan aldığımız güçle Katolik inancını yükseltmek için Tanrı tarafından seçildik.¹

Tutuklamaların 13 Ekim Cuma sabaha karşı başlayarak alacakaranlıkta gerçekleşmesi planlanmıştı.² Daha önce Yahudiler ve Lombardlara karşı uygulanan operasyonların deneyimlerinin de etkisiyle tutuklamalar, harekât için gerekli olan koordinasyon ve gizliliğin sağlanmasının yol açtığı güçlüklerle rağmen büyük ölçüde başarıyla sonuçlandı. Az sayıda Tapınakçı kaçmayı başarabildi. Resmî kaynaklara göre toplam on iki kişiydiler, ancak söylenenlerden anlaşıldığına göre kaçabilenler arasında en az on iki kişi daha bulunuyordu;³ ancak bu kaçanlardan yalnızca biri, Fransa hocası Gerard de Villiers önemli bir sima idi; buna karşın diğerleri ancak kısa bir süre için engizisyonculardan kaçabildiler; örneğin, şövalye Pierre de Boucle, Tarikat'ın pelerinini çıkarmasına ve sakalını kesmesine rağmen tanındı ve tutuklanmaktan kurtulamadı.⁴ Birlikte kaçmayı başaran Jean de Chali ve Pierre de Modies, daha sonra kılık değiştirmek üzere giydikleri çizgili giysilerin içinde yakalandılar;⁵ sakalını kestikten sonra Tarikat'ın Fransa sınırları dışında Lorraine Dukalığında bulunan Virecourt'taki manastırda gizlenen diğer bir Tapınak mensubu olan Renauld de Beauplier, tutuklamalardan birkaç yıl sonra engizisyoncular tarafından bulundu.⁶ Bir diğer Tapınak Mensubu olan Auverne hocası Imbert Blanke, İngiltere'de yakalandı ve daha sonra İngiliz Tapınakçılarının savunmasında önemli bir rol üstlendi.⁷ Kaçmayı başarabilenler, olumsuz söylentilerin giderek yaygınlaşmasından rahatsızlık duymuş olabilirler ya da mutlaka Fransa kralının ithamlarıyla ilgili olmayan diğer birtakım suçları işlediklerinin ya da işlemeyi planladıklarının ortaya çıkmasından korkmuş olabilirler. Resmî bir kaynağın iddiasına göre, kraliyet güçlerinden kaçmayı başaran (Tarikat Müfettişi Hugues de Pairaud'nun yeğeni) Hugues de Chalon, krala düzenlenen bir suikast girişiminde yer almıştı; ancak bu söylenti, Pairaud'yu lekelemek üzere ortaya atılan bir iftira olabilir.⁸ Kasım 1309'da Paris'te dilenirken yakalanan bir Tapınakçının, tutuklamalar

başlamadan on beş gün önce kaçmayı başarabilmesine rağmen⁹ öyle anlaşıyor ki Tapınak Şövalyelerinin büyük bir bölümü gafil avlanmışlardı. Kaçabilenlerin büyük bir bölümü, önceden herhangi bir uyarı almamışlardı;¹⁰ şahitlerin belirttiğine göre kaçışlar “tutuklanmalar başladıktan sonra” gerçekleşmişti. Büyük Üstat Jacques de Molay, bir önceki gün kralın kardeşi Charles de Valois’nin eşi Catherine’in cenazesine şeref konuğu olarak katılmıştı ve tabutu taşıyanlar arasında yer almıştı; öte yandan tutuklamalar başlamadan daha on bir gün önce, yaklaşan felaketten tümüyle habersiz bir biçimde Tarikata yeni bir üye kabul edilmişti.¹¹ Kral Philippe’in Tapınakçılar aleyhinde artık herkesçe bilindiği sanılan şikâyetleri, herhangi bir uyarı niteliğini taşımıyordu, zira Tapınağa yeni katılımcıların kabulü, 1307 Ekiminden önce kesinlikle durdurulmamıştı. Tapınak Mensuplarına 1310’da kendilerini savunma fırsatı tanındığında, bazıları henüz çok yeni katıldıklarını belirterek savunmada bulunmayı reddettiler ve bunların arasında yer alan yedi üye, altı ay ile yirmi sekiz gün arasında değişen sürelerde Tarikat’a katıldıklarını belirttiler.¹²

On dördüncü yüzyılın başlarında, sapkınlığa ilişkin davaların Kilise’yi ilgilendirdiği, ya da herkesin bir şekilde kilise yasalarının yetki alanına girdikleri konusunda hiç kimsenin şüphesi yoktu. Tutuklanmaların arkasındaki yönlendirici güç, açıkça Fransız hükümetinden geliyordu; ancak daha kesin bir anlamda, tutuklama eylemi kilise yasaları ile ilgiliydi, zira IV. Philippe, tutuklama emirlerini verirken, papanın temsilciliği yetkisini elinde bulunduran Fransa Engizisyon Amiri Guillaume de Paris’in talepleri doğrultusunda davrandığını belirtmeye dikkat ediyordu. Bununla birlikte Guillaume, Dominiken mezhebinden bir Fransızdı ve kraliyet ile öyle yakın ilişkiler içindeydi ki, kendisine kralı temsilen Günah Çıkartan Başrahip unvanı verilmişti.¹³ Fransız monarşisinin giderek artan idari gereksinimlerini karşılamak üzere engizisyon, Fransa’daki

lideri aracılığıyla, devletin gücünün bir kolu haline gelmişti. Tapınakçıların tutuklanmasında Capet monarşisi, geçmişte olduğu gibi, yasal yetkilerin biçimsel yönlerine uygun davranmak için elinden gelen gayreti gösteriyordu; zira bir bütün olarak konumu, feodal yapıda ifade edildiği şekliyle bu biçimsel özelliklere dayanıyordu; ancak yasal süreçleri önceden belirlenen çıkarları doğrultusunda kullanmaktan da çekinmiyordu. Bununla birlikte, engizisyoncunun sahip olduğu gücün kapsamının sınırları tam olarak belli değildi. Papa IV. Nicholas 1290'da Paris'teki Dominiken Manastırı başrahibine kendi adına ve diğerlerinin adına Fransa'da sapkınlık konusunda soruşturmada bulunma yetkisi tanımıştı,¹⁴ ancak, bu yetkinin Guillaume de Paris'e ne ölçüde aktarıldığı kesin değildir. Papa, 1308'de Poitiers'de "selefleri tarafından engizisyon konusunda yazılmış olan birtakım belgeleri elinde bulundurduğunu" bildiğini belirtmiş,¹⁵ ancak konuyla ilgili başka herhangi bir açıklama yapmamıştı.

Ayrıca, Philippe'in papaya danışmış olduğu iddiaları, Clemens'in tutuklanmalar konusunda izninin, hatta düşüncesinin bile alınmadığı gerçeğini gizliyordu. Kral ve papa hiç şüphe yok ki, bu konuyu en azından ana hatlarıyla kendi aralarında tartışmışlardı. Paris'te bir üniversite öğretmeni olan Romeus de Brugaria, Aragon Kralı II. James'e yazdığı 26 Ekim 1307 tarihli mektupta, altı ay önce bu tür görüşmelerden birine katıldığını belirtiyordu;¹⁶ bir diğer şahit, Mayorka'da kilise görevlisi ve papalık nezdinde Kral James'in temsilciliğini üstlenen Jean Bourgogne, 14 Mayıs 1307 tarihli mektubunda, kral ile papa arasında yakın bir tarihte Poitiers'de gerçekleşen bir toplantıdan söz etmektedir.¹⁷ Papa, 1308 yılında Poitiers'de olay üzerinde yaptığı değerlendirmede, kralın aynı konuyu Lyons'ta da gündeme getirdiğinden söz eder;¹⁸ muhtemelen burada, Kasım 1305'te papanın taç giyme töreninden bahsetmektedir.¹⁹ Fransız hükümetinin bu kadar erken Tapınakçılar aleyhine herhangi bir

plan düzenliyor olması pek olanaklı görünmüyor; yine de o dönemde bile Tarikat aleyhinde düşmanca görüşler yaygın bir biçimde konuşuluyordu. Tapınakçılar konusu, 1307 baharından itibaren, Fransız hükümetinin gündeminde yer alan konuların başında geliyordu ve yalnızca Mayıs başlarında Poitiers'de bizzat kral tarafından ortaya atılmakla kalmamış, o tarihten sonra konuyla ilgili olarak kralı temsilen çok sayıda büyükelçi papayı ziyaret etmişlerdi.²⁰

Bununla birlikte, Fransız hükümetinin konuyu yoğun bir biçimde takip etmesine karşın Papa 1308 yılında Lyons'ta yapılan toplantıda Tapınakçılara yönelik ithamlara inanmadığını belirtiyor, ancak daha sonraki bir tarihte Poitiers'de yapılan görüşmelerde ne yanıt verdiğini anımsamadığını söylüyordu. Yine de, kralın Tapınakçıların tutuklanması konusunda papadan herhangi bir talimat almadıklarını kesin bir biçimde vurguluyordu.²¹ Clemens'in Poitiers görüşmelerindeki yorumunda tam olarak dürüst davranmadığı açıkça belli oluyor. Krala hitaben yazdığı 24 Ağustos 1307 tarihli mektupta, Lyons ve Poitiers'de yapılan görüşmelere değiniyor. Başlangıçta, "o zaman bize söylenenlere inanmayı aklımızın ucundan geçirmedik" ancak o günden bu yana Tarikat hakkında "birçok tuhaf ve daha önce duyulmamış şeyler duyduk" ve bu nedenle de, pis-koposlarla yaptığı görüşmelerden sonra Papa "büyük bir üzüntü, kaygı ya da tedirginlik hissetmeden" bir soruşturma başlatmaya karar verdi. Gerçekten de, Clemens'e göre, Jacques de Molay ve Tarikat'ın önde gelen diğer birçok mensubu, suçlamaları duyduktan sonra, birkaç kez papaya başvurdular ve "kendilerine atfedilen bu iftira dolu ithamlar" üzerinde bir soruşturma başlatmayı ve "eğer öne sürdükleri gibi masum iseler affedilmelerini; ya da öyle olduklarını asla düşünmemelerine rağmen, eğer suçlu bulunurlarsa, mahkûm edilmelerini" talep ettiler. Bu arada Papa, kralı gelişmelerden haberdar etmeyi kabul etti; ancak buna karşılık, Philippe'ten de konuyla ilgili

tüm bilgileri “eksiksiz bir biçimde ve ivedilikle” iletmesini istedi. Bununla birlikte, aynı mektubunda Papa, hâlihazırda çözüme ulaşmayan bu konularda fazla acele edilmesine gerek olmadığını, zira sağlığının bozuk olduğunu belirtiyordu. Eylül ayında, doktorunun tavsiyelerine uyacaktı ve bazı hazırlıkların ardından bir operasyon geçirecekti. Takriben Ekim ortalarında sağlığına yeniden kavuşmuş olarak, büyükelçileri ağırlamaya hazır olacaktı;²² gerçekten de o dönemde Tarikat Müfettişi Hugues de Pairaud ve diğer birkaç Tapınakçı, papa iyileştiğinde kendisini ziyaret ederek Fransa Kralının iddialarını yalanlamak üzere, Poitiers’de, papanın geçici olarak ikamet ettiği bölgeye yakın bir yerde bekliyorlardı.²³ Burada muhtemelen Clemens’in Fransız monarşisinin vaktinden önce herhangi bir harekette bulunmaktan korktuğu ve bu konuda eyleme dönüştürülebilecek planları bastırmak üzere bir soruşturma başlattığı, bilgi alış verişi talebinde bulunduğu ve bozulan sağlığını bir mazeret olarak kullandığı sonucuna varılabilir. Bununla birlikte, bir soruşturmanın başlatılması düşüncesi, Clemens’in o dönemde Tarikat mensuplarının tutuklanmasını hiçbir şekilde onaylamadığını göstermektedir. Bir ay sonra 26 Eylülde, Tapınakçıların tutuklanmasına yönelik gizli emrin kral tarafından verilışinden on üç gün sonra, Clemens hala Philippe’ten konuyla ilgili bilgi talebinde bulunuyordu²⁴ ki, bundan, gerek soruşturma cephesinde herhangi bir ilerlemenin kaydedilmediğinin, gerekse Clemens’in Fransa kralının planları konusunda hiçbir bilgisinin bulunmadığı sonucuna varılabilir.

Philippe, Nogaret ve Plaisians kendi açılarından, papanın 13 Ekimde eylemleri konusunda kendilerine açıkça yetki tanıdığını tartışmasız bir biçimde öne süremezlerdi; bununla birlikte, Clemens’in bu planda bir rolünün bulunduğu yolunda imalarda bulunmaktan kaçınmadılar. Jean Bourgogne’nin iddiasına göre, Mayıs 1308’de Poitiers’de IV. Philippe ile V. Clemens arasında konu üzerinde sürdürülen uzun süren görüşmeler esna-

sında, Plaisians, kralın papadan aldığı yetki doğrultusunda hareket etmişti, ancak Clemens bu iddiayı kesinlikle reddeder.²⁵ Bununla birlikte Plaisians, tam olarak papanın tutuklamalarla ilgili yetki verdiğini belirtmemiştir. Oysa Plaisians'ın eline böyle bir fırsat geçseydi, hiç şüphesiz değerlendirdi. Gerçekten de, tutuklamaların ardından, Philippe ve Guillaume de Paris, Ortodoks inancı, giderek yayılan sapkınlığın etkilerinden korumak üzere harekete geçmek zorunda oldukları gerekçesiyle giriştikleri bu tek taraflı eylemin affedilmesi konusunda talepte bulundular,²⁶ bu arada, Ekim sonlarına doğru papa krala yazdığı mektupta, kralın bu küçük düşürücü eyleminde kendisine danışılmamasından dolayı duyduğu büyük öfkeyi dile getiriyordu.²⁷ Aynı zamanda Philippe, 16 ve 26 Ekimde Aragon Kralı James'e yazdığı mektuplarda, James'ten kendisini örnek olarak almasını istiyor ve olayları sanki papa tarafından değil, kral tarafından düzenlenmiş gibi gösteriyordu.²⁸

Açıkçası, kral papanın kaçamak yanıtlarından bıkmıştı. Krallığın içinde bulunduğu mali koşullar giderek kötüleşiyordu. Tarikat liderleri şans eseri o dönemde Fransa'daydılar ancak her an Kıbrıs'a dönmeye karar verebilirdiler. Öyle görünüyordu ki, Papa hiçbir şey yapmak niyetinde değildi ve hükümet elde edeceği ganimetlerden yoksun kalacaktı; bu nedenle Philippe, belki de hükümetindeki Guillaume de Nogaret gibi sabırsız üyelerin kışkırtmalarının etkisiyle harekete geçti. Eylem, Tapınak aleyhine yükselen "yoğun şüpheler" gerekçesiyle haklı görüldü. "Yoğun şüpheler" ifadesi, gerek kraliyet yetkililerine dağıtılan gizli emirlerde, gerekse daha sonra Fransız hükümeti tarafından kendisini haklı çıkartmak üzere yayınlanan belgelerde ve yapılan konuşmalarda yer alıyordu. Yoğun şüpheler bulunmadan, bizzat Papa'nın yetkilendirdiği engizisyon amiri tarafından gerçekleştirilen eylemler bile papaya danışılmadıkça, yasal yönden geçersiz sayılıyordu.

Elbette bu tür yoğun şüpheler tarafsız yöntemlerle belirlenmiyordu ve Fransız hükümetinin şüphelerin doğrulanması için kesinlikle saygın olmayan karanlık yöntemlere dayalı olduğu göz önüne alındığında -ki kraliyet yöneticileri bu tür karanlık yöntemlere başvurmak zorunda olduklarından dolayı üzüntü duyduklarını daha sonra itiraf etmişlerdi- papanın Tarikat aleyhine derhal harekete geçilmesi konusunda isteksiz ve şüpheli davranmasına şaşkınlık gerekmiyor. On dördüncü yüzyılın ilk yarısında Tarikat hakkında iyi düşünceler beslenmiyordu; gerçekten de 13. yüzyıl boyunca Tarikat giderek gözden düşmüştü; yine de, Tarikat'ın bütünüyle ortadan kaldırılmasına yönelik gerekçeleri (eğer böyle bir gerekçe varsa) salt dedikodulara ve skandal yaratmayı amaçlayan kötü niyetli girişimlere indirgemek, olanak dışıydı. Bu konuda araştırmalarda bulunan çağdaşların da genellikle aynı ölçüde kafaları karışıyordu. Floransalı kronikçi Giovanni Villani, söylentilerin kökeninin, "kötülüklerle dolu bir yaşama sahip bir sapkın", işlediği cürümlerden ötürü Büyük Üstad tarafından yaşam boyu hapis cezasına çarptırılan dönek Tapınakçı, eski Montfaucon Baş Rahibinden kaynaklandığını ortaya çıkarttı. Bu şahıs, hapiste bulunduğu esnada "her türlü günaha bulaşan" Noffo Dei adlı bir Floransalı ile tanışmıştı ve bu iki adam, Tapınakçıları krala ihbar ederek servet edinme ve hapisten kurtulma umuduyla işbirliğine girişmişlerdi. Krala asla bir hayranlık beslemeyen Villani, bu iki hainin hak ettikleri akıbete uğradıklarını büyük bir zevkle anlatıyordu; Neffo idam edilmişti ve dönek Tapınakçı hançerlenerek öldürülmüştü.²⁹ Bununla birlikte, Villani'nin öyküsünü destekleyebilecek kanıt yoktu ve öyle görünüyor ki Villani Tapınakçıların duruşmalarını, yakın bir tarihte cereyan eden, Troyes Piskoposu Guischard'ın yargılanışı ile karıştırıyordu; zira bu olayda rol aldığı iddia edilen Noffo Dei, aslında piskoposu itham eden kişiler arasında yer alıyordu.³⁰ Muhtemelen Tapınakçılar aleyhine ilk söylentilerden biri

Güneybatı Fransa'da ortaya çıkmıştı. Tutuklanmaları izleyen duruşmalardan birinde, Périgord piskoposluğunda Andrivauz Müfettişi olan Gérard Laverhna adlı bir Tapınakçı, Cahors'taki sorgulanmasında, öldürülmekten korktuğunu, zira "kendisine, Tarikat'ın gerçeklerinin ilk vahyedildiği kişi olduğundan dolayı bedenini yitirebileceği söylendiğini" açıklamıştı.³¹ Yargılanmanın daha sonraki aşamasında, 1311 tarihinde yapılan duruşmalarda, dışarıdan bir şahit olan Etienne de Néry adlı bir Fransisken, tutuklamaların başladığı gün Lyons'ta olduğunu, o gün Marsilya'daki 'Passages üstadı'ndan büyük üstada hitaben yazılmış iki mühürlü mektubu taşıyan bir kâtibin yakalandığını ifşa etti. Söz konusu mektuplarda, kral ve papa tarafından Tarikat aleyhine ciddi suçlamaların yapıldığı belirtilmekte ve Büyük Üstada kralı Tarikata karşı lütufkâr ve iyiliksever davranmaya razı etmesi tavsiye ediliyordu. Passages üstadı mektubunda suçlamaların esir edilen birtakım Gascon şövalyelerinden kaynaklandığını açıklıyordu. Belirttiğine göre "Hac Kale-sinde hazırlanan söz konusu Tarikat emirleri, ele geçirilmeden önce zaten ifşa edilmişlerdi".³²

27 Kasım 1309'da Ponsar de Gizey adlı bir Tapınakçı, Tarikat'ını savunmaya yönelik bir girişimde bulundu. Uyguladığı yöntemlerden biri, engizisyon prosedürlerinde savunmaya ilişkin olarak öngörülen itiraflardı: Suçlanan şahıs, düşmanlarının adını verebilir ve bu yolla kendini ihbar eden kişileri bu kez kendisi ihbar ederek, bu kişilerin içlerinde taşıdıkları güçlü inançla değil, kötü niyet ve şer duyguları ile hareket ettiklerini kanıtlayabilirdi. Ponsard, dört adamın adını verdi:

Bunlar, Tapınakçılar tarikatı aleyhine yalan ve iftirada bulunan ve ihanette bulunan hainlerdi: Tapınakçıları işkenceye gönderen keşiş Guillaume Robert; Montfaucon başkeşişi; Mas-d' Agenais Keşişi Bernard Pelet ve Gisors soyundan gelen bir şövalye olan Gérard de Boyzol.³³

Bu adamlardan ikisinin üst mevkilerde bu söylentilerin yayılmasından sorumlu oldukları biliniyordu. Bernard Pelet, Ekim 1307'de IV. Philippe tarafından Kral II. Edward'ı Tapınakçıların suçlu olduklarına razı etmek üzere İngiltere'ye gönderilmiş, ancak bu girişim başarısızlıkla sonuçlanmıştı;³⁴ öte yandan Esquin de Floyran, tüm bu olayların baş kışkırtıcısı olduğunu bizzat itiraf ediyordu.

Tapınakçıların tutuklanmasını ve büyük çapta itirafların alınmasını takiben, Esquin, 28 Ocak 1308'de Aragon kralı II. James'e yazdığı bozuk üsluplu ve imla hatalarıyla dolu mektubunda, bu olayda oynadığı rolü açıklıyordu.³⁵

Majestelerinin bilmesini isterim ki, Tapınakçıların yaptıklarını Fransa kralına anlatan kişi benim ve şunu da belirtmek isterim ki sayın lordum, Lerida'da, itirafçınız Tarikat üyesi Martin Detecha'nın huzurunda, [Tapınakçıların] faaliyetlerini ilk kez ifşa ettiğim prens, bizzat zatı şahanelerinizi idi. Ancak, sayın lordum, o tarihte benim sözlerimize inanmadınız ve bundan dolayı da, açıklamalarımı Fransa Kralına sundum ve kendileri [Tapınakçıların] faaliyetleri üzerinde bir soruşturma gerçekleştirdi ve [söylediklerimin] en azından kendi krallığı dâhilinde gün ışığı kadar aşikâr olduğunu ortaya çıkarttı; böylece papa ve onunla birlikte diğer hükümdarlar; Almanya Kralı, İngiltere Kralı ve Kral Charles ve diğer prensler, söylenenlerin doğru olduğunu kesin olarak kabul ettiler.

Ancak Esquin bu mektubu salt kendini övmek amacıyla yazmamıştı; mektup özünde para hırsı ile kaleme alınmıştı:

Sayın Lordum, hatırlayacağınız üzere, Lerida'da huzurunuzdan ayrılmadan önce bana, Tapınakçılar hakkında söylediklerimin doğru olduğunun kanıtlanması halinde, onların servetlerinden 1.000 *livre* rant geliri ve 3.000 *livre* nakit ödeyeceğinizi vaat etmişsiniz. Şimdi bütün söylediklerimin doğru olduğu kanıtlandı, bu nedenle uygun bir zamanınızda bana olan vaadinizi hatırlayınız.

Kralın yoğun şüphelerinin bir bölümü Esquin de Floyran gibi kişilerin kışkırtmalarından kaynaklanıyordu; ancak somut kanıtların büyük bir bölümü, örgütlü bir biçimde kullanılan casuslar ve ihbarcılar tarafından sağlanıyordu. Guillaume de Plaisians'ın yazdıklarına göre kral, ülkenin çeşitli bölgelerinde yer alan tarikatlara sızmak ve Jean Bourgogne'un belirttiğine göre "Tarikat mensubu gibi davranarak bilgi toplamak" üzere on iki kişiyi görevlendirmişti. Bu şahıslar krala suçlamaların doğru olduğunu bildirdiler.³⁶ Tarikat bünyesinde yer alan hoşnut olmayan kişilerden bilgi toplandı. 13 Ekimde başlayan tutuklamaları takiben kamu huzurunda ifade veren ilk Tapınakçı, Jean de Folliaco adlı bir rahip oldu. Rahip, 19 Ekimde azlinden sonra, "Paris'teki *Prévot* mahkemesine, Tarikat'ta o tarihte boş olan pozisyonu istemediğini, Tarikat'tan hoşlanmadığını ve yeterince cesareti olduğunda, ya da kendisine bir fırsat tanındığında, Tarikat'tan ayrılabileceğini söylediğini" iddia etti. Bu konuda bizzat *Prévot*'nun mührünü taşıyan belgeler olduğunu ve daha önce Paris Piskoposuna itirafta bulunduğunu da belirtti.³⁷ Jean de Folliaco daha sonra itiraflarını yineleyecekleri konusunda güvenilen seçilmiş bir Tapınakçılar grubuna dâhil edildi ve 1308 yazında papanın huzurunda ifade vermek üzere Poitiers'e getirildi.³⁸ Etienne de Troyes adlı diğer bir Tapınak hizmetlisi de itirafçılar arasındaydı. Papaya verdiği ifadeye göre,

Tapınakçıların tutuklanmasından önce Fransa kralının huzuruna çıkartıldığında, sırrı ifşa etmeye cesaret edememişti; ancak kralın olay üzerinde kapsamlı bir kovuşturma başlatacağını anladıktan sonra, yukarıda belirtilen eylemleri [Tapınakçıların işlemekle suçlandıkları hatalı eylemlerini] kralın, itirafçısının ve Lord P. De Chambili ve Lord Guillaume de Martigny'nin huzurunda itiraf etti ve daha sonra bu itirafını Bayeux ve Countances Piskoposlarının huzurunda yineledi.³⁹

Plaisaiaans da, 1308'de Poitiers'de Jacques de Molay'ın bizzat kralın huzuruna çıkarak kendisini ve Tarikat'ını affettirmek istediğini", ancak savunmasının, "her ne kadar önceden tasarlanmış sözcüklerden oluşsalar da, yine de ... açıkça sapkınlık etkisi altında olduğu" anlaşıldığından dolayı, durumu daha da aleyhine çevirdiğini belirtir. Öyle anlaşıyor ki Molay, cezalandırılmaktan korkan kardeşlerin günahlarını itiraf etmemelerine rağmen, yapılan kilise genel toplantısında onları affettiğini açıklamıştı; oysa Plaisians'ın belirttiğine göre "Molay'ın kendisi de fiilen bir kilise mensubu değildi ve affetme yetkisine sahip değildi".⁴⁰

Öyle görünüyor ki kral, bir kez kesin eyleme girdikten sonra papayı bir *fait accompli* ile karşı karşıya getirebileceğini umuyordu. Salt yoğun şüphelerden kaynaklanan bir davanın zayıflığı, bizzat Tapınakçılardan sağlanan itiraflarla büyük ölçüde güçleniyordu. Guillaume de Paris, 22 Eylül 1307'de Toulouse ve Carcassone engizisyoncularına yazdığı mektupta, Tapınakçılar aleyhine başlattığı soruşturmada kendilerinden işbirliğinde bulunmalarını istiyordu. Mektup, Nogaret yönetimindeki Fransız yüksek mahkemesine özgü abartılı ve aşırı özenli retoriğe çok benzeyen bir üslupta kaleme alınmıştır ve IV. Philippe döneminin kötü şöhretli eylemlerini haklı çıkartmaya çalışan bir tür savunmayı andırmaktadır. Tapınakçıların işledikleri suçlar, "son derece çirkin", "Tanrı'nın önünde büyük bir utanç kaynağı", "acı bir olay, esef edilecek bir olay" olarak nitelendirilmektedir. Sonuçta, "yer yerinden oynayacak, düzen altüst olacak, kutsal olan her şey kirlenecek, dinsel gerçekler tarumar olacak, Hristiyanlık inancının istikrarı bozulacaktır." Kral, yalnızca engizisyoncularla değil, aynı zamanda papayla da, önce Lyons'ta ve daha sonra Poitiers'de gizlice buluşarak istişarede bulunmuştur. Her ne kadar papalığın yaklaşmakta olan tutuklamalar konusunda bilgisinin olduğu ima ediliyor olsa da, bu konu açıkça belirtilmemiştir. O tarihte başlayan sorgulamalar,

özellikle utanç verici kabul törenleri konusunda Tapınak aleyhinde var olan yoğun şüpheleri açıklığa kavuşturur ve kral Tapınakçıların kilise mahkemesinin huzuruna çıkartılması konusunda emir verir. Bunun üzerine Guillaume de Paris, emrindeki engizisyon görevlilerine, kraliyet görevlileri tarafından kendilerine teslim edilen şahıslar aleyhine, “kendi adlarına, ancak daha da önemlisi, kilise adına” ayrıntılı bir soruşturma başlatmalarını emreder. Tutuklulardan alınan ifadeler, dikkatli bir biçimde kayıtlara geçirilerek, “mühürlü zarflar içinde” derhal krala ve engizisyon amirine gönderilecektir. Bu arada, olayla ilgili ayrıntılar, Fransiskanlar ve diğer ilgili kişiler aracılığı ile en kısa zamanda halka duyurulacaktır.⁴¹ Fransa Kralı hizmetindeki Guillaume de Paris, yalnızca kendi yetki bölgesindeki Tapınakçıların tutuklanmasına ilişkin mekanizmayı oluşturmakla kalmamış, aynı zamanda benzer bir sistemin ülkenin güneyinde de örgütlenebilmesi için girişimlerde bulunmuştur. Gerçi “iş yoğunluğunun neden olduğu engeller ve sağlık nedenleriyle” kendisi güneye inememektedir; ancak bu bölgelerde otoritesini her zaman hissettirmiştir.

Philippe’in kraliyet görevlilerine hitaben hazırladığı 14 Eylül tarihli emirde, Tapınakçıların tutuklanmasına ilişkin gerekli hazırlıkların yapılması konusunda açık birtakım talimatlar da yer almaktadır. Talimatlar gereğince ilk görev, Tapınakçıların tüm karargâhlarında gizli bir soruşturmanın başlatılmasıydı. Ancak, olası şüpheleri ortadan kaldırmak üzere soruşturmanın kapsamı, yeni bir ondalık vergisi uygulanacağı gerekçesiyle, bölgedeki tüm dinsel tarikatlara ait yerleşim birimlerini kapsayacak biçimde genişletilmişti. Tutuklamaların yapılacağı gün, kraliyet memurlarıyla birlikte, olayın tümüyle gizli tutulacağı konusunda kendilerinden alınacak olan yemin karşılığında gerekli açıklamalar yapılacak olan bölgede görevli *prud’hommes* de hazır bulunacaktı. Tutuklamalardan sonra, el konulan mülklerin ayrıntılı envanteri alınacak ve bunları korumak üzere

memurlar görevlendirilecekti. Tutuklular, nöbetçilerin nezaretinde hücrede alıkonacaklardı ve gerektiği durumlarda gerçeği itiraf etmelerini sağlamak üzere işkence uygulanabilecekti. Kendilerine, birtakım şahitlerin papaya ve krala kabul törenlerinde ve tarikat uygulamalarında kullandıkları yöntemleri ihbar ettiklerini ve gerçeği itiraf etmeleri ve kutsal Kilisenin inancına geri dönmeyi kabul etmeleri halinde affedilecekleri, aksi takdirde, ölüme mahkûm edilecekleri açıklanacaktı. Daha sonra ise tarikat mensuplarına, kendilerine yöneltilen ve soruşturma konusunu oluşturan suçlamalar bir kez daha aktarılacaktı.⁴²

Kral tarafından verilen talimatlarda tutukluların resmen engizisyon mahkemesine çıkmadan önce tehditlere ve işkenceye maruz kalacakları açıkça belirtilmektedir. Çoğu kırsal bölgelerdeki buluşma evlerinden zorla alınarak en sert koşullarda esarete zorlanan bu kurbanların duydukları korku ve paniği tahmin etmek zor olmasa gerek. Tapınakçıların tümü de, kâfirlerle savaştan yeni dönen muharip şövalyelerden oluşmuyordu; büyük bir bölümü, ortaçağ Fransa'sında toprak sahiplerine ait yurtluklarda rutin bir biçimde tarım ve hayvancılıkla uğraşan sıradan çiftçilerdi. Caen bölgesinde kraliyet emrinde *bailli* görevini üstlenen Jean de Verretot tarafından kralın talimatları üzerine el konulan Baugy malikânesinde uygulanan envanter sayımı sonuçları, tipik bir görünüm sunmaktadır. Malikânede bir Eğitimci (preceptor) ve ona eşlik eden iki tarikat üyesi olmak üzere yalnızca üç Tapınakçı bulunuyordu ve bunların hiçbirisi şövalye değildi. Büyük baş hayvan, domuz, koyun, at ve kümes hayvanları ile buğday, arpa, yulaf, çavdar ve fasulye gibi tahıl ürünleri yetiştiren bir çiftlikte yaşıyorlardı. Mülkte, bir değirmen de dâhil olmak üzere, bir çiftlikte bulunabilecek tarımsal ve yerel malzemeler bulunuyordu. Bir rahip, bir kâtip ve bu tür bir malikânede beklenebilecek sayıda sabancı, domuz çobanı ve koyun çobanı da dâhil olmak üzere “ev halkı ve hizmetliler” olarak kaydedilen ve Tarikat mensubu olmayan yirmi yedi kişi

bulunuyordu. Malikanede bir konak, bir mutfak, bir mahzen, bir yatakhane ve bir şapel yer alıyordu ve hazırlanan envanter listesinde şapeldeki dinsel süslerden mutfaktaki tencerelere kadar binalarda bulunan tüm eşyalar kaydedilmişti. Odaların birinde bulunan bir sandıkta yer alan “Rehin olarak alınmış Lord Roger de Planes’in eşine ait mavi manto”, ufak çapta finansal faaliyetlerin yapıldığını gösteriyordu. Ancak kayıtlarda silah yer almıyordu ve para yoktu, zira hocanın belirttiğine göre malikânede bulunan tüm nakit, makbuz karşılığında daha önceden teslim edilmişti. Envanter kayıtlarının oldukça ayrıntılı bir biçimde hazırlanmasına rağmen, malikânenin askeri bir kuruluş ya da bir istihkâm mevzii olduğuna dair herhangi bir izlenim yer almıyordu.⁴³

Paris’te sorgulanan Tapınakçıların ifadeleri de bu izlenimi doğrular niteliktedir; zira tutuklanan Tarikat mensupları, arasında çobanlar, kâhyalar, tarım işçileri, değirmenciler, bir marangoz ustası, bir tahıl tüccarı, bir şarap tüccarı ve bir sabancı bulunuyordu.⁴⁴ Çobanlardan biri, Pariset de Bures, tutuklamalar başladığında kırk beş yaşındaydı ve Tarikat’a otuz iki yaşında katılmıştı; öte yandan, marangoz Odo de Wirmis altmış yaşındaydı ve henüz Tarikat’a giriş yeminini edeli on altı yıl olmuştu.⁴⁵ Bu şahıslar kesinlikle savaşçı olarak Tarikat’a kabul edilmemişlerdi ve büyük olasılıkla yaşamlarında bir tane bile Müslüman görmemişlerdi. Paris’teki duruşmalar esnasında, sorgulanan kişinin yaşının belirtildiği toplam 115 yeminli ifadede, altmış dokuz Tapınakçının yaşlarının kırk ve üzerinde olduğu görülmektedir. Bunlardan biri olan Gautier de Payns seksen yaşındaydı -ki ortaçağ standartlarına göre bu inanılmaz bir rakamdır- bir diğer üye, Albert de Roumercourt adlı bir rahip, Tarikata üç yıl önce, altmış yedi yaşında katılmıştı.⁴⁶ İfade veren toplam Tarikat mensubunun yaş ortalaması, 41,5 idi. Büyük bir bölümü orta yaşın üzerinde ve çoğu pasifist olan bu kişiler, Nogaret’nin haşin adamlarının zorbaca tavırlarına ve

tehditlerine maruz kalmışlar ve direndiklerinde gergi aletine vurulmuşlar ya da Filistin askısına bağlanmışlardı. Paris'te ve diğer bölgelerde 1307 yılının Ekim-Aralık ayları arasında bu sorgulamalarda verilen ifadelerden günümüze kalanlar arasında ancak çok ufak bir bölümünün sorgulama esnasında masum olduklarını iddia etme cesaretinde bulunabildiklerine şaşmamak gerekiyor.

Paris'te 1307 yılının Ekim-Kasım aylarında, büyük üstadın ve Tarikat'ın diğer liderlerinin itirafları da dâhil olmak üzere, günümüze kalan 138 yazılı ifade bulunmaktadır. Bu Tapınakçıların yalnızca dördü -ki bunların hiçbirisi hiyerarşide önemli bir yere sahip değildir- kendilerine uygulanan baskılara karşı koyabilmiştir; örneğin Kıbrıs hocası Raimbaud de Caron, başlangıçta Tarikat hakkında kötü ya da utanç verici hiçbir şey bilmediğini iddia etmesine karşın, muhtemelen işkence gördükten sonra mahkemenin huzuruna ikinci kez çıktığında, suçlamaların tümünü kabul eden bir itirafta bulunmuştur. Öte yandan, Raoul Moyset adlı bir Tarikat üyesi, diğerlerini itham etmeye hazır durumda olmasına karşın, kendi kabul töreni sırasında "Tanrı'ya ya da dinsel geleneklere karşı kötü hiçbir söz ya da davranışa" şahit olmadığını belirtmiştir.⁴⁷ Ekim 1307 ve Ocak 1308 arası dönemde taşrada yapılan duruşmalardan günümüze doksan dört yazılı itiraf kalmıştır.⁴⁸ Burada da, suçlamalara karşı direnenlerin sayısı çok azdır. Renneville'de sekiz Tapınakçı suçlamaların tümünü reddetmişler; Caen'da ise bir Tarikat üyesi, başlangıçta itirafta bulunmayı reddetmiş, ancak ertesi gün, ifadesini değiştirerek bölgedeki diğer on iki itirafçıyla aynı itiraflarda bulunmayı kabul etmiştir.⁴⁹ Diğer bölgelerde ise, yalnızca Chaumont'ta direnenlere rastlanmaktadır; ancak buradaki koşullar diğer bölgelerden farklıdır. Paris'ten gelen iki Alman Tapınakçı; Corrand de Mangoncia adlı bir rahip ile yol arkadaşı, Henri adlı bir üye, imparatorluk bölgesine kaçmaya çalışırken kraliyet muhafızları tarafından tutuklanırlar. Her

ikisi de Tarikat bünyesinde uygunsuz eylemlerin bulunduğunu şiddetle reddederler. Corrand, on üç yıl önce Almanya'daki Üstat tarafından Tarikat'a kabul edilmiştir ve üç kez Tanrı ve Kutsal Meryem adına günahlarının bağışlanmasını istemiştir. Almanya'da kapıları düşmanlara kapatmak adettir, ancak dürüst insanların kabul törenlerine serbestçe girmelerine izin verilmektedir. Üstat, Corrand'a üç kez konu üzerinde iyice düşünmesini söylemiş ve daha sonra geri dönerek kabul edilmeyi isteyip istemediğini sormuştur. Corrand, saflık, itaat ve yoksulluk kurallarını kabul edeceğine ant içmiştir. Üstat son olarak Corrand'a bağlılık yemini ettirir ve "başka hiçbir şey yapılmamış ve söylenmemiştir". Haçın reddedilmesi, üzerine tükürülmesi, uygunsuz öpmeler ve diğer suçlamalar kendisine hatırlatıldığında Corrand, "öfkeden kıpkırmızı olur ve bunlarla ilgili hiçbir şey bilmediğini ve bunların hiçbirini yapmadığını" söyler. Bir Alman tercüman aracılığı ile kendini ifade eden Tapınakçı, Tarikattan "iyilikten başka hiçbir şey görmediğini belirtmek istemektedir". Bölgenin Engizisyon Amiri Raoul de Linay, IV. Philippe'e yazdığı mektupta, Tarikat mensubunun "ağır şekilde hasta olduğunu" ve bu nedenle kendisine işkence uygulanmadığını yazmıştır. Ayrıca, sorgulama sırasında bir noterin hazır bulunmasına rağmen engizisyoncu, herhangi bir itiraf yapılmadığından dolayı yazılı ifadeye mührünü basmayı reddetmiştir. Bununla birlikte, kendi bölgesinde Tapınakçılar tarikatını soruşturmakla görevli kraliyet şövalyesi Henri de Cliaciaco'nun baskılarından dolayı bu mektubu yazdığını belirtmektedir.⁵⁰

Hiç şüphe yok ki, Tapınakçıların büyük bir bölümü yoğun bir biçimde sorgulanmışlar, muhtemelen uyumaktan men edilerek yalnızca kuru ekmek ve su ile yaşamaya zorlanmışlar ve fiziksel işkenceye maruz kalmışlardı. Cahors diyakozunda yer alan La Chapelle hocası olan Oto de Salvigny adlı bir Tapınak şövalyesi, Carcassone'daki itirafından önce dört hafta demir

prangalarda bağı olarak hapsedilmiş ve bu süre boyunca kendisine yalnızca ekmek ve su verilmişti.⁵¹ Limoges'tan bir şövalye, Géraud Beraud, fiziksel işkence görmemesine rağmen, sürekli olarak ayaklarından zincire vurulmuş, daha sonra ise bir araba içinde bir bölgeden diğerine taşınırken, ellerine de zincir vurulmuştur.⁵² Limoges diyakozunda yer alan Gentioux hocası Pierre de Canders adlı bir şövalye, 1308 yazında yapılan sorgulamasında papa ve kardinallere kendisine engizisyonun işkence etmek istediğini söylemiş; ancak işkence aletlerini görür görmez, derhal itirafta bulunmayı kabul etmiştir.⁵³ Şiddetim dolaysız bir biçimde uygulanmadığı durumlarda bile, yedi yıl boyunca Languedoc bölgesinde Katharcılık ile uğraşmanın kendilerine kazandırdığı deneyim sayesinde engizisyoncular, özellikle hapis yoluyla tutuklulara psikolojik baskı uygulanması konusunda bir uzmanlık kazanmışlardı. Elbette esas amaç tutukluların itiraf etmelerini sağlamaktı. 12. yüzyılda, gerek yeminli ifadelerin kullanılmasının, gerekse sorgulama ya da yargı organlarıyla görüşmeler yoluyla papalık mahkemesi huzuruna çıkmanın yerini giderek artan bir biçimde engizisyon prosedürü alıyordu ve bu süreçte itiraflar "kanıtlar hiyerarşisinin en yüksek mertebesine yükseltilmişti". İşkencenin sadece gerçeği elde etmeye yönelik diğer yöntemlerin başarılı olmadığında uygulandığı savına karşın, işkencenin engizisyon tarafından bir "son çare" olarak değil de "olağan bir işlem" olarak uygulamış olduğu daha yüksek bir olasılık olarak karşımıza çıkıyor. Papa III. Innocent'in sapkınlığı bir ihanet olarak tanımlaması; sapkınlığın, ortadan kaldırılabilmesi için en aşırı yöntemlerin mubah sayılabileceği topluma karşı işlenen bir cürüm olarak görülmesi ile sonuçlandı. Papa IV. Alexander'in 1256 yılında engizisyonculara, kendilerinin fiilen işkence eylemlerine katılmamaları gerekmesine rağmen, birbirlerinin engizisyon amaçları için işledikleri eylemleri affetmeleri konusunda yetki tanımasına şaşmamak gerekiyor.⁵⁴

Gergi aleti ve kayış askı, en yaygın biçimde uygulanan işkence türleri arasındaydı; ancak bazı Tapınakçılara, ayak tabanlarını dağlayarak da işkence ediliyordu. Gergi aleti, kurbanın üzerine bağlandığı üçgen bir çerçeveden oluşuyordu. Kurbanı alete bağlayan ipler bir çığırğa tutturuluyor ve çığırk döndükçe kurbanın el ve ayak bilekleri yerinden çıkıyordu. Kayış askıya gerilen mahkûm, elleri arkadan bağlı bir şekilde, yukarıda bir kırıştan uzanan bir ipe bağlanıyordu. Önce tavana doğru çekiliyor, sonra zemine birkaç santim kalacak bir şekilde aniden bırakılıyordu. Bazen, düşüşün şokunu artırmak üzere kurbanın ayaklarına ya da cinsel organlarına ağırlıklar bağlanıyordu. Elli yaşlarında bir Tapınak şövalyesi olan Gérard du Pasagio, daha sonra, Macôn kraliyet *baille*'inin "hayâlarına ve diğer organlarına ağırlıklar bağlayarak" kendisine işkence ettiğini açıklamıştır.⁵⁵ Ateşle yapılan işkencede, kurbanın ayak tabanlarına önce yağ sürülüyor, daha sonra ayaklar ateşe tutularak yakılıyordu. Engizisyoncular mahkûmu sorguya çekmek istediklerinde, ateşle kurbanın ayakları arasına bir levha yerleştiriliyorlardı. Albî'den bir rahip olan Bernard de Vado, bu şekilde işkence görmüştü; uygulanan işkence öylesine zalimceydi ki, bir kaç gün sonra rahibin ayak kemikleri dışarı fırlamıştı.⁵⁶

Yeminli ifadelerin genellikle işkence gören kişinin itiraflarını "şiddet, ya da işkence ya da hapsedilme korkusu, ya da başka nedenlerden dolayı değil, salt kendi ruhunu kurtarabilmek için katıksız ve eksiksiz olarak tüm gerçeği söylemek kaygısıyla" yaptıkları formülü ile açıklanmasına rağmen, 1308 ile 1311 yılları arasındaki dönemde elde edilen kanıtlardan, Tapınakçıların kitleler halinde tutuklanmalarının hemen ardından bu tür işkencelere maruz kaldıkları açıkça belli olmaktadır. Kendisini bir çiftçi (*agricola*) olarak tanımlayan elli yaşlarındaki Pierre Brocard, bu duruma bir örnek oluşturmaktadır. Brocard, 21 Ekim 1307'deki sorgulanışında haça tükürdüğünü, Tarikat üyeleriyle uygunsuz biçimde öpüştüğünü ve kendisiyle eşcin-

sel ilişkilerde bulunulduğunu itiraf etmiştir. Ancak, bir sonraki yıl, 1308’de kendisine işkence görüp görmediği sorulduğunda, “soyularak biraz işkence gördüğünü belirtmiş, ancak [1308’de yaptığı itirafların] ne eksikliğini, ne de fazlasını” açıklamıştır. Ayrıca “kendisine işkence edenlerin körkütük sarhoş olduklarını da” eklemiştir.⁵⁷ Paris’te Tapınakçılara ait değirmenleri işleten elli üç yaşında Tapınakçı Jean de Cugy da aynı şekilde itiraflarını kendi özgür seçimiyle yapmış olduğu konusunda yemin etmiştir. Engizisyoncu Guillaume de Paris’e verdiği ifadede, Tarikat’ın Fransa Müfettişi Hugues de Pairaud’nun kendisini kilisenin sunağının arkasına alarak kuyruk sokumundan ve göbeğinden öptüğünü, İsa’yı reddetmediği takdirde kendisini yaşam boyu hapse attırmakla tehdit ettiğini ve Tapınak’taki diğer üyelerle cinsel ilişkide bulunması için kendisini zorladığını anlatmıştır. Ancak, ertesi yıl papa ve kardinallerin huzurunda verdiği ifadede, itiraflarını yinelemesine ve baskı altında konuşmadığını ısrarla belirtmesine rağmen, işkence gördüğünü itiraf etmiştir. Bu ifadesinde, başlangıçta itiraf etmeyi reddetme konusundaki direnişinin nedeninin, Tarikat’ın Paris’teki buluşma evinin hocası Rahip Pierre’in tutuklanmasından sekiz gün önce bu konular üzerinde konuşmanın Tarikat tarafından yasaklanmış olmasından kaynaklandığını, ancak “işkenceye dayanamadığını ve bu nedenle, işkenceye maruz kaldığı an, her şeyi itiraf ettiğini” söylemiştir.⁵⁸ Carcassone Di-yakozu Douzens hocası Iterius de Rochefort, İsa’nın reddedilişi, haça tükürme, uygunsuz öpmeler ve eşcinselliği teşvik suçlamalarını daha ilk işkencede itiraf etmesine karşın, engizisyon kendisinin başka konularda da, örneğin, hiçbir şey bilmediği putlara tapma gibi konularda da bilgi sahibi olduğuna inandığından dolayı, tutuklandıktan sonra da birçok kez işkenceye maruz kalmıştır.⁵⁹ Bir diğer şövalye, Limoges’dan Gérard de Saint Marcial, başlangıçta itiraf etmeyi reddetmesine karşın, uğradığı işkenceler sonucunda direnci kırılmış ve tüm ithamları

kabul ederek itirafta bulunmuştur. Gérard de Saint Marcial, itiraftan sonra işkenceye uğramamış, ancak üç hafta boyunca yalnızca kuru ekmek ve su ile yaşamaya mecbur edilmiştir.⁶⁰ Jacques de Socia adlı bir Tapınakçı, Şubat 1310'da, o tarihe kadar maruz kaldıkları işkencelere ve azaplara dayanamayarak ölen yirmi beş Tapınakçı tanıdığını iddia etmiştir.⁶¹

Görünüşte engizisyon tarafından sağlanan yetkiler çerçevesinde uygulanan duruşmaların yönü, gerçekte tamamen krallığın isteği doğrultusunda belirleniyordu. Bu isteğin kendini en fazla hissettirdiği Paris'te, kralın memurlarının varlıklarını açıkça göstermeleri gerekmiyordu; burada Guillaume de Paris bizzat başrolü üstlenerek 19-26 Ekim tarihleri arasında duruşmaların ilk haftasında ifadeleri alınan ilk otuz yedi şahidin sorgulanmasını üstlenmişti. Aralarında Jacques de Molay ve Normandiya hocası Geoffroi de Charney'nin de yer aldığı bu kişilerin verdikleri ifadeler, diğer duruşmaların gelişimini de ana hatlarıyla belirlemişti.⁶² Taşra eyaletlerinde yapılan duruşmalarda kraliyet memurlarının katılımı daha dolaysız olmuştur. Bayeaux'da kraliyet memuru Hugues de Castro duruşmalara başkanlık ediyordu; Chaumont'da, kraliyet şövalyesi Henri de Claciaco, engizisyonculardan iki Alman Tapınakçının tutuklanması ile ilgili tutanakları krala göndermesini talep etmişti; Caen'da, iki kraliyet şövalyesi, Hugues de Chastel ve Enguerrand de Villers, duruşmalarda hazır bulunuyordu; Carcassonne ve Bigorre'da, bu bölgelerden sorumlu *sénéchaux*, duruşmalarda en ön safhalarda hazır bulunuyorlardı; Ocak ayında Cahors'ta yapılan duruşmalar, Périgord ve Cahors *Sénéchal*'ları tarafından örgütlenmişti. Sens'ta yapılan duruşmalarla ilgili yazılı metinler, günümüze ulaşamamıştır; ancak Mart 1309'da Tapınakçı rahip Gautier de Bures, önce Sens *Bailli*'i, daha sonra da kısa bir süre sonra ölen Sens başpiskoposu tarafından sorgulandığını belirtmiştir. Başpiskoposun ölümünden sonra Sens piskoposluğu boş kaldığından dolayı, rahip

Gautier'nin duruşmasını daha sonra Orleans Piskoposu üstlenmiştir.⁶³ Sens piskoposluk mevkii Mayıs 1309'a kadar boş kalmıştır; bu nedenle, rahibin ifadesinin kesinlikle 1307 sonbaharında yapılan duruşmada verildiği anlaşılmaktadır. Yazılı ifadede belirtildiğine göre, kraliyet görevlilerine kilise yetkililerinin huzuruna çıkarılmadan önce Tapınakçıları sorguya çekmeleri konusunda talimatlar verilmiştir.

Uygulanan bu yöntemlerden elde edilen başarı neredeyse tamdı. Paris'te sorgulanan 138 Tapınakçının 134'ü, 14 Eylül tarihli kraliyet emirlerinde ana hatlarıyla belirtilen suçlamaların tamamını ya da tamamına yakın bir bölümünü kabul etmiştir. Yeminli ifadede bulunan bu 134 Tapınakçı, çok farklı yaş gruplarından, hizmet sürelerinden ve statülerden gelmekteydi. Seksen yaşındaki Gautier de Payns'e karşın, Pierrede Sivry'nin yalnızca on altı ya da on yedi yaşlarında olduğu tahmin ediliyor.⁶⁴ Altmış beş yaşındaki Raoul Moyset, kırk beş yıldır Tarikat'ta idi; buna karşın yirmi altı yaşındaki Nicholasde Sarra, tarikata henüz 16 Ağustos 1307'de kabul edilmişti.⁶⁵ Albert de Rumercourt'un Tarikata altmış yedi yaşında katılmasına karşın, Ansell de Rochière ve Elias de Jokro, on üç yaşında kabul edilmişlerdi.⁶⁶ Hatta 1311'de Elias de Jokro, henüz sakalları bile çıkmamış bir yenyetme olarak tanımlanmaktadır.⁶⁷ İtiraflar, en üst konumda bulunan Büyük Üstat Jacques de Molay ve Fransa Müfettişi Hugues de Pairaud'dan, örneğin Mont Soissons'taki Tapınak evinde sabanların bakımıyla görevli Raoul de Grandeville gibi en alt düzeydeki mensuplara kadar tüm Tapınakçılardan alınıyordu.⁶⁸ Bu davaların yetmiş üçünde sorgulanan kişilerin tarikat bünyesindeki konumları, bu ve diğer duruşmalardan sağlanan bilgilerin ışığında tam olarak belirlenebilmiştir: sorgulananların on beşi şövalye, on yedisi rahip, kırk biri ise çavuş, ya da görevli üye idi. Diğer tanımlardan, yukarıda belirtilenlerin yanı sıra, yirmi sekiz görevli üyein daha bulunduğu anlaşılmaktadır; ayrıca, otuz yedi kişinin daha adları

zikredilmektedir; ancak bunların üst düzey Tapınakçılar olmadıkları neredeyse kesin gibidir. Ortalama hizmet süresi 14,2 yıl ve tarikata kabul edilenlerin yaş ortalaması 28,7 idi.⁶⁹ Bu durumda, muhalif konumdaki dört kişi yadsınabilir ya da göz ardı edilebilir, zira itiraflar çok geniş bir kapsama yayılmışlardır ve her ne kadar kavramın tarafsız bir tanım bulunmasa da, yoğun şüphelerin varlığını açıkça göstermektedir.

Yukarıda da sözü geçen kişilerin ifadeleri, bu konunun açıklığa kavuşturulmasına yardımcı olmaktadır. Bu ifadelerde yer alan iddialara göre, haça tükürmesi emredilen Gautier de Payns, bir kez bu emri yerine getirmiş ve daha sonra Tarikat görevlisi onu göbeğinden ve ağzından öpmüştür. Kadınlarla cinsel ilişkiye girmesi yasaklanmıştır, ancak Tarikat'taki üyelerle bu tür ilişkiye girmeye teşvik edilmiştir. Tarikata yeni giren diğer kişilere aynı şekilde davranıldığına inanmaktadır. Pierre de Sivry'ye Hugues de Pairaud tarafından İsa'yı üç kez reddedilmesi ve haçın üzerine tükürmesi emredilmişti. Daha önce de belirtildiği gibi, Raoul Moyset kendi adına hiçbir suçlamayı kabul etmemiş; ancak diğerlerinden İsa'yı reddetmeleri ve haça tükürmeleri konusunda emirler aldıklarını duymuştu. Ancak, Raoul Moyset, kendisinin özel bir durumunun olduğuna ve Tarikat'ın genel uygulamalarından muaf tutulduğuna inanıyordu; zira kendisini Tarikat'a kabul eden Daniel Briton adlı rahip, Raoul'un çocukluğundan beri eğitimini üstlenmişti ve Raoul, Tarikat'a kabul edildiğinde henüz çok gençti. Nicolas de Sarra, çarşıdaki İsa figürünü üç kez reddedilmesi ve tükürmesi konusunda kendisine verilen emre uymuştu. Daha sonra soyulmuş ve kuyruk sokumundan, göbeğinden ve ağzından öpülmüştü. Albert de Rumercourt'a İsa'yı reddetmesi ve haçın üzerine tükürmesi emredilmişti; ancak dehşete düşen Albert, Tarikat'a sahip olduğu tüm serveti, topraktan elde ettiği 4 *livre* tutarındaki rant gelirini bağışladığını belirterek, kendisinden böyle bir şey istenmesini şiddetle protesto etmişti. Raoul

Moyset'in aksine, hoca yaşı bir adam olduğundan dolayı kendisini bağışlamıştı. Albert de Rumercourt, Tarikat'ın böyle olduğunu kabul edilmeden önce bilseydi, buraya girmektense, "kafasının kopartılmasına razı olacağını" belirtmiştir. Ansell de Rochière, İsa'yı reddettiğini ve haça tükürdüğünü ve eşcinsel eylemlerde bulunmaya teşvik edildiğini itiraf etmiştir. Elias de Jokro, kendisini Tarikat'a kabul eden şahıs tarafından sunağın arkasına getirilmiş ve kendisine bir dua kitabının içinde yer alan bir resim gösterilmiştir. Ancak "henüz çok genç olduğundan, bu resmin kime ait olduğunu bilemediğini" belirtmiştir. Tarikat görevlisine İsa'ya ve Bakire Meryem'e inandığını söylemiş, ancak Tarikat görevlisi onun bu inançlarının yanlış olduğunu iddia etmiştir. İnançlarını ısrarla savunması üzerine, "Tarikat görevlisi tarafından vahşi bir biçimde dövülerek bir hücrede aç ve susuz bir gün hapsedilerek cezalandırılmıştı". Sonunda, yine hapis cezasına çarptırılacağı tehditleri karşısında teslim olmuş ve inançlarının yanlış olduğunu itiraf etmiştir, zira "oradan kurtularak babasının evine geri dönmeyi" arzulamaktadır. Uygunsuz öpme iddiaları ile ilgili olarak neler olduğunu tam olarak anımsayamamaktadır; bununla birlikte, üyeler tarafından kendisine eziyet edildiğini belirtmektedir. Raoul de Grandeville, haça tükürdüğünü ve İsa'yı reddettiğini itiraf ederek, kendisini Tarikata kabul eden Tapınak mensubunun İsa'yı sahte peygamber olarak nitelendirdiğini belirtmiştir. Daha sonra gömleği çıkartılmış ve kuyruk sokumundan, göbeğinden ve ağzından öpülmüş ve eşcinsel davranışlara maruz kalmıştır.

Tapınakçıların büyük bir bölümü kendilerini, üzerinde hiçbir kontrole sahip olmadıkları bir sistemin masum birer kurbanları olarak göstermek istemişler, bu arada da, yeterince ayrıntılı itiraflarda bulunarak sorgulayıcılarını tatmin edebilme yoluna gitmişlerdir. Bu nedenle, uygunsuz birtakım hareketlere maruz kaldıklarını kabul etmişler, ancak bu tür olaylara kendi isteklerinin dışında katılmaya zorlandıklarını belirtmişlerdir.

Orléans hocası Renaud de Provins, 7 Kasımda engizisyoncuların önüne çıkartıldığında, bu ikili amacı elde edebilme konusunda diğerlerinden daha zekice davranmıştır. Kendisi Tarikata on beş yıl önce, Provins'deki Tapınak karargâhının şapelinde kabul edilmiştir. Renaud'nun, kabul töreninin yapıldığı kapalı kapılar ardındaki şapelde bulunduğu sırada dostlarının ve akrabalarının büyük bir bölümü, kapının önünde ve şapelin çevresinde kendisini beklemektedir. Ortodoks yasalara ve Tarikat'ın kurallarına bağlılık yemini ettikten sonra, üyelerden biri Renaud'ya üzerinde İsa Mesih'in imgesinin olduğu bir haçın yer aldığı bir dua kitabını göstererek "Ona inanıyor musun?" diye sorar. Renaud, inanmadığını söyler ve bu yanıt üzerine, orada bulunanlar arasında olan Hugues adlı bir üye ona, "doğruyu söyledin, o sahte bir peygamber" der. Oysa Renaud, kendisine gösterilen sureti reddettiğini, zira onun gerçek inancının kendi içinde taşıdığı İsa imgesi olduğunu bilmektedir. Daha sonra üyelerden biri Hugues'e susmasını söyler ve Renaud'ya Tarikat'ın yasalarını okuyacaklarını belirtir. Renaud, şapelin dışında kendisini bekleyenlerin bulunduğu ve törenin de hayli geç bir saatte yapıldığından dolayı, Tarikat'ın kabul töreninin uygunsuz eylemlerinin kendisine uygulanmadığına inanmaktadır. Ancak kendisi de tören sırasında olup bitenlerden son derece rahatsız olur ve o gün hiçbir şey yiyemez. Üç gün içinde de hastalanır ve hastalığı, İsa'nın doğduğu gün olan Noel'den dört hafta öncesine kadar sürer. Sonunda, Compiègne manastırından Nicholas adlı bir Dominiken rahibine olanları anlatır. Dominiken rahibi Renaud'a, Tapınağa katılmasından dolayı duyduğu hoşnutsuzluğu belirtir; zira birkaç kez kendisine Dominiken Tarikat'ına katılması için çağrıda bulunmuştur. Renaud, Tapınak yasalarının yazılı metnini hiç görmemiştir ve bu metinlerin kendisine gösterilmesi konusunda herhangi bir girişimde bulunulmamıştır; bu nedenle, Tarikat'ın kabahatlerini itiraf edenlerin doğruyu söylediklerine inanmaktadır.⁷⁰

Paris'teki duruşmalarda alınan 138 yeminli ifadeye bir bütün olarak bakıldığında, bu itirafların ne denli sürükleyici oldukları görülebilir. Yüz beş kişi, kendilerinden bir şekilde İsa'yı reddetmelerinin istendiğini kabul etmiştir, ancak çoğu, bu emri yerine getirirken ortak bir formül uygulamışlardır: bu eylemi '*ore non corde*' (kalpleriyle değil, yalnızca ağızlarıyla) gerçekleştirmişlerdir. Yüz yirmi üç kişi, kendilerini Tarikat'a kabul eden kişinin emirleri üzerine, bir haç suretinin üzerine, ya da yakınına tükürdüklerini kabul etmişlerdir; ancak bazıları, yere tükürdüklerini ya da tükürür gibi yaptıklarını iddia etmişlerdir. 103 davada, Tapınakçılar uygunsuz biçimde, genellikle kuyruk sokumundan ya da göbeklerinden öpüldüklerini itiraf etmişlerdir. Verilen ifadelerde zaman zaman farklılıklar göze çarpmaktadır: kendisini Tarikat'a kabul eden görevlinin göbeğini öpmesi emredilen bir Tapınakçı, "göbek derisinin kabuk bağladığını" öne sürerek öpmeyi reddetmiş ve Tarikat görevlisinin göbeğine yalnızca burnuyla değmiştir.⁷¹ Tüm diğer suçlamaları reddedenlerin bile kabul ettikleri ağızdan öpüşme, uygunsuz bir hareket olarak kabul edilemez, zira bu hareket -ağız ve ellerle saygı- yasal olarak kabulün standart bir bölümünü oluştuyordu ve Fransa'da halk arasında feodal ilişkilerin temel bir unsuruydu.⁷² Yüz iki davada, eşcinsel ilişkilerin Tarikat üyeleri arasında teşvik edildiği yolunda açık ya da örtük ifadeler yer almaktadır, ancak bazı şahitler yalnızca üyelerin ortak yatakları paylaştıklarını belirtmekle yetinmişlerdir. Bir Tapınakçı, bu düzenlemenin cinsel amaçlar için yapıldığını belirtmiştir; ancak bir diğeri neden böyle bir düzenlemenin yapıldığını bilmediğini belirtmiştir.⁷³ Yalnızca üç Tapınakçı diğer üyelerle cinsel ilişkide bulunduklarını itiraf etmişlerdir. Bunlardan biri, Büyük üstadın malikânesinde görevli üye Guillaume de Giaco, Kıbrıs'ta, Molay ile bir gecede üç kez cinsel ilişkiye girdiğini öne sürmüştür. Molay'ın malikânesinde yaşayan bir diğer Tapınakçı, Pierre de Safed, Martin adlı İspanyol bir üye tarafından cinsel tacize

uğradığını ve Tarikat'a kabulü sırasında büyük üstadın kendisine bu konuda emir vermiş olduğundan dolayı karşı koyamadığını belirtmiştir.⁷⁴

Bununla birlikte, Paris'teki duruşmalarda, putlara tapma konusunda çok az sayıda ifade yer almaktadır. Yalnızca dokuz Tapınakçı bu konuda bilgi sahibi olduklarını belirtmişlerdir; diğer tümü, bir ile on iki kez arasında, Paris'ten Limasol'a kadar yayılan çok geniş bir alanda düzenlenen Tarikat ayinlerinde bir baş figürüne tapıldığını gördüklerini söylemişlerdir. Bununla birlikte bu figür, değişik görünümelerde ortaya çıkmaktadır: bir sakalı vardır, bir sütun üzerinde resmedilmiştir, ahşap ve altın ve gümüş varaklardan yapılmıştır ve ikisi önde, ikisi arkada dört bacağı bulunmaktadır.⁷⁵ En canlı betimleme, Raoul de Gizey adlı konuşkan bir görevli üye tarafından yapılmıştır. Raoul bu baş figürünü yedi ayrı ayinde gördüğünü ve bu ayinlerin bazılarında figürün Hugues de Pairaud tarafından taşındığını anlatmıştır. Raul'un belirttiğine göre, figür ortaya çıktığında, ayinde bulunan herkes yerlere kapanarak onu kutsamaktadır. Korkunç bir görünümü vardır, Fransızca'da *un maufé* adı verilen türde bir iblise benzemektedir. Onu her gördüğünde büyük bir korkuya kapılmıştır ve ona her baktığında dehşetten titremiştir. Ancak hiçbir zaman bu yaratığa içten gelen bir biçimde tapmamıştır.⁷⁶

Birtakım bölgesel farklılıklarla, aynı yöntem tüm bölgelerde uygulanıyordu. Örneğin Cahors'ta şahitlerin büyük bir bölümü, ilk sorgulanan Cahorslu bir aristokrat aileden gelen Pierre Donaderi tarafından verilen ifadeyi kabul etmişlerdir. Donaderi, Tarikata otuz yıl önce kabul edilmişti. Katıldıktan sonra, seküler giysilerini çıkartarak Tarikat giysilerini giymişti. Kendisini kabul eden eğitmenin yanına geldiğinde, onu "dizleri ve dirsekleri üzerinde dört bacaklı bir hayvan gibi" duruyor görmüştü; Tarikat mensubu Pierre Donaderi'den, kendisini kuyruk sokumundan ve göbeğinden öpmesini istemişti. Daha

sonra ise birçok kez haçın üzerine tükürmüş ve İsa'yı reddetmişti.⁷⁷ Carcassone'da, Jean de Cassagne adında bir üye, Tarikat'a kabul ediliş töreninde, eğitmenin bir bankın üzerine uzandığını ve kabul edilen diğer namzetlerin onu kuyruk sokumundan öptüklerini görmüştü. Hoca daha sonra bir koltuğa oturmuş ve "giysilerini sıyırmış" ve Tarikata kabul edilen namzetler onu göbeğinden öpmüşlerdi. Daha sonra bir kutudan, bir insan biçiminde, üzerinde bir tür ayin giysisi, pirinçten büyük bir put çıkartmıştı. Put, bir sandığın üzerine yerleştirilmiş ve hoca kendilerine dönerek şöyle demişti: "İşte dilediğinde Tanrı ile konuşabilen, Tanrı'nın bir dostu. Ona şükranlarınızı sunmanız gerekiyor, zira bu kadar arzu ettiğiniz bu konuma sizi o getirdi ve bu arzunuzu gerçekleştirdi". Üyeler putun önünde diz çökerek onu kutsamışlar ve bu ayin sırasında kendilerine bir haç gösterilmiş ve kendilerinden haçı reddederek üzerine tükürmeleri istenmişti. Donaderi, bu putun ne olduğunu bilmediğini, ancak bunun iblise benzediğini itiraf etmiştir. Donaderi, yaptıklarının kefaretni ödemek üzere 1300'de Roma'ya giderek, itiraflarını orada da yineledi. Neden anlattığı bu günahları işlemeye razı olduğu sorulduğunda, verdiği yanıt "budalalık, saflık ve yaşının verdiği bilgisizlik" olmuştu. O dönemde yirmi iki yaşındaydı.⁷⁸ Bu bölgede putlara tapınmaya yönelik itiraflara daha sık rastlanıyordu. Jean de la Cassagne'dan sonra sorgulanan diğer Tapınakçılar, bir Baphomet figürü olan sakallı bir başa benzeyen bir put, Yalla adlı bir figür (bu bir Sarazen terimidir), siyah ve beyaz bir put ve tahtadan bir put gördüklerini söylemişlerdir.⁷⁹

Sıradan mensuplar, liderlerinden herhangi bir feyiz almamışlardı. Tutuklamalardan sekiz gün sonra, konumu gereği Tapınakçıların en önde gelen liderlerinden biri olan ve otuz yedi yıldır Tapınak mensubu olarak hizmet sunan Normandiya Hocası Geoffroi de Charney, kendini Tarikat'a kabul eden o dönemde Fransa'daki üstat Amaury de la Roche'un, ona İsa'nın

bir sahte peygamber olduğunu ve Tanrı olmadığını söylediğini, üstadın emri üzerine “kalbiyle değil yalnızca ağzıyla” İsa’yı üç kez reddettiğini ve üstadı göbeğinden öptüğünü itiraf etmiştir. Ayrıca, duyduğuna göre sabık Auvergne Hocası Gérard de Sauzet, bir genel toplantıda üyelere “Tarikat mensubu üyelere katılmanın kadınlarla cinsel ilişkide bulunmaktan daha iyi olduğunu” söylemişti; ancak Charney’nin kendisi hiçbir zaman böyle davranmak zorunda kalmamıştı. Bir üyeyi açıkladığı biçimde Tarikat’a kabul ettiğini kabul ediyordu; ancak daha sonra, törenin “kötü, uygunsuz ve Katolik inancına aykırı” olduğunun farkına vardığında, kabul törenlerini Tarikat’ın özgün yasalarına uygun bir biçimde uygulamıştı.⁸⁰

Bu itiraf, Philippe hükümeti için biçilmiş kaftandı. Ancak, bundan da önemlisi, Büyük Üstat Jacques de Molay’ın 24 Ekimdeki itirafı idi.⁸¹ Büyük üstadın itirafta bulunduğu dönemde olasılıkla altmış yaşlarında idi ve tüm duruşma boyunca davranışlarıyla kafası karışmış ve ürkmüş bir adam izlenimini uyandırıyor. Geçen yılların etkisiyle ve kralın memurlarının baskılarıyla yorulmuş ve yıpranmıştı. Yargılamalar süresince ağırlığını tam olarak hissettiremedi ve bu kriz döneminde hiçbir zaman tartışmasız bir lider konumunu üstlenemedi. İlk duruşmayı izleyen yıllarda sürekli yön değiştirmesine, önce itirafını geri alıp daha sonra yeniden itirafta bulunmasına rağmen, ilk itirafının yarattığı etkiyi silmeyi başaramadı; zira bu ilk duruşma, ilgili çevrelerde en yoğun biçimde propaganda oluşturma amacını güden Fransız hükümeti tarafından son derece ustaca tasarlanmış bir senaryoya dayanıyordu.

Jacques de Molay, engizisyoncu Guillaume de Paris’e, Tarikat’a kırk iki yıl önce Autun diyakozuna bağlı Baune’da, Tarikat’ın İngiltere sorumlusu Üstat Humbert de Pairaud ve Fransa sorumlusu Üstat Amaury de la Roche tarafından kabul edildiğini söyledi. Molay’ın itirafı şöyle devam ediyordu:

Tarikat'ın yasalarına ve yönetmeliklerine uyacağı ve bunlara bağlı kalacağı konusunda birçok kez yemin ettikten sonra, omuzlarına bir pelerin koymuşlardı. Daha sonra, Tarikat'a kabul görevlisi [Humbert de Pairaud] üzerinde çarmıhta İsa figürünün bulunduğu bronz bir haçın getirilmesini emretmiş ve ona, önünde bulunan İsa imgesini reddetmesini emretmişti. İsteksizliğine rağmen, [Molay] kendisine verilen emre itaat etmişti; daha sonra aynı görevli, önündeki haçın üzerine tükürmesini emretmiş, ancak o, haçın üzerine değil, yere tükürmüştü. Bu eylemi kaç kez yaptığı sorulduğunda, bir kez hariç olmak üzere hiç tükürmediğine yemin etmiş ve bunu çok iyi anımsadığını belirtmişti.

Eşcinselliğe ilişkin suçlamaları reddetmesine rağmen, Tarikata kabulü konusunda diğer Tapınak mensuplarına kabul töreninde uygulanan tüm eylemlerin kendisine de uygulandığını belirterek, buna karşın çok az sayıda Tarikat mensubunun kendisinin kabul töreninde yer aldığını belirtti. Yeni mensupların Tarikat'a kabulünde, törenin kuralsız bölümlerinin uygulanmasında diğer Tarikat mensuplarını görevlendiriyordu; ancak tüm yeni katılanlara aynı yöntemlerin uygulanmasını sağlamıştı.⁸²

Bununla birlikte, kralın büyük üstat ile işi henüz bitmemişti. İtirafının, olabilecek en fazla sayıda insana duyurulması gerekiyordu. Bu çağda iletişim araçlarının hayli yavaş işlemesi ve okuryazarlığın yaygın olmaması, herhangi bir ortaçağ yöneticisinin, özellikle feodal bir kralın kamuoyuna karşı ilgisiz olduğu anlamına gelmiyordu ve gerçekten de, görüleceği gibi, suçlamalar, Tapınakçılara karşı korku ve tiksinti uyandırmaya yönelik bir çerçeve içinde toplumun her katmanına sunuluyordu.⁸³ Bu nedenle, 25 Ekim Çarşamba günü Molay, önde gelen diğer Tapınakçılarla birlikte -Gerard de Gauche, Gui Daupin, Geoffroi de Charney ve Gautier de Liancourt- Tapınakçıların Paris'teki evinde toplanan bir meclisin huzuruna çıkartıldılar. Meclise katılanlar arasında, Katedral görevlileri, üst düzey kilise ve

devlet liderleri ve Paris Üniversitesi mezunları ve akademisyenleri yer alıyordu.⁸⁴ Duruşma için gerekli platform büyük bir dikkatle oluşturulmuştu, zira fiili tutuklamaların ardından, herhangi bir itiraf alınmadan önce Nogaret, Notre-Dame Katedrali'nin toplantı salonunda benzer bir gruba toplayarak, Tarikat aleyhindeki suçlamaları açıklamıştı. Ertesi gün, ayın 15'ine rastlayan pazar günü, daha geniş ve daha çeşitli gruplardan gelen katılımcılardan oluşan bir gruba, kraliyet görevlileri ve Dominiken Tarikatı mensupları tarafından konu hakkında bilgiler verilmişti.⁸⁵

Üniversite görevlileri ayın 25'inde, Molay'ın yaptığı itirafın kendilerine yinelenmesini dinlemek üzere bir kez daha toplanmışlardı. Üstat, kendi adına ve orada bulunan diğer liderler adına, Tarikat'ın uzun süre önce soylu amaçlara hizmet etmek üzere kurulmasına ve kâfirlere karşı savaşmak ve Kutsal Topraklara yardım sağlamak üzere kuruluşunun başpiskoposluk tarafından onaylanmasına rağmen;

yine de, daima yok etmek üzere kendine bir kurban arayan insanlığın baş düşmanının kurnazlığı, kendilerini böylesine büyük bir azap içinde yıkıma doğru sürüklemiş, uzun süredir Tarikata katılanlar, kabul törenlerinde zavallı ruhlarını yitirmek pahasına, Kurtarıcımız, Efendimiz İsa Mesih'i reddetmişler ve kabul töreninde kendilerine gösterilen, üzerinde İsa Mesih'in suretinin yer aldığı bir haça nefretle tükürmüşler, yine aynı tavır içinde, bağışlanamaz başka günahlar işlemişlerdir.

Molay bunların ortaya çıkmasını istemediğini söylemiştir;

Dünyevi cezâ korkusuyla açıklama yapılması ya da sözü geçen tarikatın yıkılması halinde, kendilerinin de sahip oldukları tüm saygınlıklarını, konumlarını ve servetlerini yitireceklerini bilmektedir.

Tüm bu gerçekler “kendisinden hiçbir şeyin gizlenemeyeceği, aydınlığın ve ışığın kaynağı” Hristiyanlığın baş tacı Fransa Kralı Philippe’in çabaları ile su yüzüne çıkartılabilmmişti. Gerek kendisi, gerekse diğer Tapınakçılar işledikleri günahlardan dolayı büyük bir pişmanlık içindeydiler ve meclise papa ve kral tarafından ara verilmesini, böylece onlara ruhani yargılara uygun biçimde nedamet getirerek affolunmaları için bir fırsat tanınmasını talep etmekteydiler. Molay muhtemelen bu tarihten hemen sonra çağdaş tarihçiler tarafından ‘açık mektuplar’ olarak tanımlanan ve tüm Tapınakçılara, uzun yıllardır yanılığın içinde yaşamış olduklarının bilincine vararak itiraf etmelerini nasihat eden yazıları yazmıştı.⁸⁶ Üniversite üyeleri, 26 Ekimde diğer Tarikat liderlerinin ve tutuklamalardan önceki aylarda Philippe’in Tapınak’taki muhbirleri arasında yer alan Jean de Follacio gibi seçilen Tapınakçıların benzeri nitelikteki itiraflarını da dinlemişlerdir.⁸⁷ Aralarında şövalyeler, rahipler ve çavuşlar da dâhil olmak üzere toplam otuz sekiz Tapınakçı, Büyük üstadın aktardığı biçimde Tarikat’a kabul sırasında uygunsuz birtakım davranışlara maruz kaldıklarını itiraf ettiler.⁸⁸

Bu iki gün boyunca olup bitenleri salt akademik etkinlikler olarak görmemek gerekiyor; zira ortaçağ üniversitelerinde din, toplum ve hükümet ile ilgili belli başlı konular enine boyuna tartışılırdı ve varılan sonuçlar o dönemin güncel sorunları ile yakından ilgili olurdu. Fransa Kralı için üniversite iki kat önem taşıyordu; zira üniversite, hem kendi rejimine teorik bir destek sağlıyor, hem de kraliyet yönetiminde yer alacak etkin kadrolar yetiştiriyordu. On dördüncü yüzyılın başlarında Paris, Avrupa’nın önde gelen üniversiteleri arasında yer alıyordu ve uluslararası düzeyde büyük bir etkinliğe ve saygınlığa sahipti. Bu nedenle, Molay’ın itiraflarını daha da vurgulu bir biçimde yinelemesi, izleyenlerin niteliğinden dolayı daha geniş yankılar uyandıracaktı. Gerçekten de, itirafları, üniversite üyeleri önünde kamuya açık beyanları ve kaleme aldığı açık mektuplar,

düzenli ve sistematik bir ilerlemeyi yansıtmaktadır ki, bundan da, Guillaume de Nogaret olayların gidişatı üzerinde yoğun bir baskı oluşturduğu izlenimi ortaya çıkmaktadır. Yaratılmak istenen etki, gerek genel nüfus, gerekse olası bir direniş hareketini başlatma eğilimindeki Tapınakçılar arasında kolay kolay unutulmayacak denli büyük çapta bir skandalın patlak vermesiydi.

Molay elbette işkence görmüş ve bu şekilde, Nogaret tarafından tasarlanan olaylar örüntüsüne uygun biçimde hareket etmek konusunda zorlanmış olabilir. Paris'te yaşayan bir Katalan, 1308 baharında Majorcalı bir muhabire yazdığı mektupta, Molay'ın giysilerini çıkartarak kendisine bacaklarında, sırtında ve karnundaki yanık izlerini gösterdiği melodramatik bir olaydan söz ediyordu; ancak iddia edilen bu olayın cereyan ettiği koşullar -Molay'ın bir platformun üzerinde Paris halkına yaptığı açıklama- olayın gerçekten çok bir düş ürünü olduğu izlenimini uyandırmaktadır.⁸⁹ Ayrıca, muhtemelen 1310'da kaleme alınan ve Fransız hükümeti tarafından yöneltilen bir dizi soruya yanıt niteliğinde birtakım hukuksal açıklamalar içeren, adı belirtilmeyen bir jüri üyesinin yazdığı mektupta, Molay'ın "acıya maruz kalma korkusuyla" itirafta bulunduğu, gerçekte fiziksel olarak işkence görmediği, hatta bazen "kendisine işkence edilmesini istediği; yoksa üyelerinin kendilerini bile bile ateşe attığını iddia edebileceklerini" söylediği belirtilmektedir.⁹⁰ Gerçi bu bilgi, muhtemelen hükümet kaynaklarından gelmektedir; ancak, öyle bile olsa, hükümet yetkililerinin işkence uygulandığını gizlemek gereğini hissetmeleri için herhangi bir neden bulunmamaktadır; zira Papa IV. Innocent, 1252'de bu tür duruşmalarda hükümet görevlilerine işkence uygulamaları konusunda yetki tanımıştır.⁹¹ Molay'ın tutuklanmasını izleyen on bir gün içinde direnmesini önlemek üzere Molay'a daha az sert türde başka yöntemlerin uygulanmış olması daha büyük bir olasılık olarak görünmektedir. Öyle anlaşıyor ki Molay'a, (be-

lirli aralıklarla) sürekli sorgulama, hapislananın fiziksel rahatsızlığı, uzun süreli aç ve uykusuz bırakılmanın yol açtığı bitkinlik gibi modern sorgulama yöntemlerine benzer teknikler uygulanmıştı. Diğer duruşmalarda, özellikle yirminci yüzyılda tutuklulardan alınan itiraflar, bu yöntemler kullanılarak alınmıştır.⁹² Bu tür tekniklerde çoğunlukla tutuklulara bazı vaatler de bulunur. Muhtemelen Molay'a bu olay sona erer ermez kişisel özgürlüğüne kavuşacağı söylenmişti. Gerçekten de, o tarihten iki yıl sonra, duruşmalar henüz sürmekteyken Molay'ın kendisini sorgulayan papalık görevlilerine söylediğine göre,

İmparator [İkinci] Frederick'in tahttan indirilmesi kararının otuz iki yıl geciktirildiği göz önünde bulundurulduğunda, Roma Kilisesi'nin birdenbire Tarikat'ın yok edilmesine yönelik bir karar vermesi kendisini hayli şaşırtmıştı.⁹³

Kralın da Tapınakçıların tutuklanmaları ve sorgulanmaları konusunda diğer yöneticilere baskı yapma girişimlerinde, bu önceden belirlenmiş zamanlamaya uyduğu anlaşılıyor. Örneğin 16 Ekimde, Aragon Kralı II. James'e yazdığı mektupta, "sizin de inancına bağlı bir kral olarak harekete geçmenizi bekliyorum" demektedir.⁹⁴ Büyük üstadın itiraf ermesinin ve üniversite yetkililerinin huzuruna çıkmasının ardından, Philippe, bu olayın hemen ertesinde yazdığı 24 Ekim tarihli mektupta, duruşmalarla ilgili gelişmeleri James'e aktarır.⁹⁵

Bu arada, Fransa'da çok sayıda Tapınakçı itiraflarda bulunmuştu; şimdi, bunlar da yargılanmaya başlayacaklardı, zira büyük üstat kendilerini teslim olmaya çağırarak içlerindeki tüm direnme arzusunu kırmıştır. Bu itirafçılar arasında, Fransa Müfettişi Hugues de Pairaud da bulunmaktadır. Pairaud, müfettiş unvanıyla Avrupa'daki tüm Tapınak karargâhlarının genel başkanı konumundadır ve Tarikat içinde Molay'ın ardından ikinci adam durumundadır. Ayrıca, Tarikat'a kırk dört yıl önce

katılmıştır ve muhtemelen Molay'dan da daha kıdemlidir. Ailesinin de Tapınakçılar ile yakın ilişkileri bulunmaktadır. Molay'ı Tarikat'a kabul eden Humbert de Pairaud de, Hugues'ün amcasıdır ve diğer iki Tapınakçı, Hugues de Chalons ve Pierre adlı bir diğer şövalye, yeğenleridir.⁹⁶

Bu nedenle, bu şahsın itirafları, bir bütün olarak Tarikat'ı etkilemektedir; ancak öncelikle Fransa'da yaşayan Tapınakçılar açısından önem taşımaktadır; zira, Batı ülkelerinde gezgin bir yönetici olarak çok sayıda kabul törenin, üstlenmiş, sık sık genel toplantılara katılmış ve Tapınak karargahlarını denetlemiştir. Kabul törenlerinde Büyük üstadın adının ender olarak anılmasına karşın, örneğin Ekim ve Kasım 1307'de Paris'te alınan 138 yeminli ifadenin on beşinde, yaklaşık yirmi iki yıllık bir süre içinde, Pairaud'nun adı kabul görevlisi olarak belirtilmekte ve diğer iki kabul töreninde de katılımcı olarak yer aldığı, bunlardan birinin kırk yıl önce gerçekleştiği iddia edilmekte, bir diğer Tapınakçı ise, Pairaud'nun emirleri doğrultusunda Tarikat'a kabul edildiğini söylemektedir.⁹⁷ Hayatta bulunan hiçbir lider, suçlamaların özellikle yoğunlaştığı Tarikat'a kabul yöntemleri ile onun kadar yakın ilişki içinde değildir.

Daha alt düzeydeki Tapınakçılar açısından da, uygunsuz kabul törenlerine yönelik suçlamaları böyle bir adama yüklemek oldukça cazip geliyordu. Onun tarafından Tarikata kabul edilen on beş Tapınakçının biri dışında tümü de, suçlamalardan biri ya da birden fazlasını, Pairaud'nun etkisiyle işlediklerini itiraf ettiler.⁹⁸ Genel toplantılarda kutsanmak üzere baş figürünün taşıyıcılığını yapmakla suçlandı Örneğin Guillaume de Arreblay, 22 Ekimdeki ifadesinde, Pairaud'nun iki genel toplantıya ahşap ve gümüşten yapılmış, varak kaplı bir baş figürü getirdiğini ve toplantıya katılan üyelerin bu figürü kutsadıklarını belirtmiştir.⁹⁹ Müfettiş sıfatıyla yaptığı denetimler bile birer kutsala saygısızlık eylemi olarak nitelendirilmiştir. Beauvais diyakozu Clichy Hocası Mathieu de Bosco Audemari, 20 Ekim

tarihli yeminli ifadesinde, Piraud'nun ziyaretinde şapelden kutsal kadehi ve diğer dinsel malzemeleri kaldırarak kendisinin Hristiyanlık inancına göre ibadet etmesini önlediğini iddia etmiştir.¹⁰⁰

Pairaud'nun bu koşullar altında 9 Kasımdaki itirafı da, Molay'ınki kadar önem taşıyordu ve daha da sürükleyici bir biçimde gerçekleşti. Tarikat'ın yasalarına ve sırlarına sadık kalacağı konusunda birçok kez yemin ettikten sonra, omuzlarına pelerin konmuş ve kendisini Tarikat'a kabul eden görevli, onu sunağın önüne getirdikten sonra, kendisine üzerinde İsa Mesih'in suretinin yer aldığı bir haç göstererek, hacın üzerinde imgesi yer alanı yadsımasını ve haçın üzerine tükürmesini istemiştir; isteksiz olmasına rağmen, kalbiyle değil, yalnızca ağızıyla İsa'yı yadsımıştır. Gerçekte haçın üzerine tükürmemiştir ve İsa Mesih'i de "yalnızca bir kez" yadsımıştır. Kabul töreninde uygunsuz öpme eylemi gerçekleşmemiştir. Betimlediği biçimde çok sayıda üyeyi Tarikat'a kabul ettiğini kabul etmiştir. Tarikat'ın yasaları ve sırlarına sadık kalma konusunda rutin yeminlerin alınmasından sonra;

[Tarikat'a yeni kabul edilenleri] gizli bir bölüme getirdikten sonra onları kuyruk sokumundan, göbekten ve ağızdan öpmelerini sağlamış; daha sonra da orada bulunan kimse, onun önüne bir haç getirterek, Tarikat yasaları gereğince, Çarmıha Gerilen'i ve haçı üç kez reddetmesi ve haçın ve çarmıha gerilen İsa Mesih suretinin üzerine üç kez tükürmesi gerektiğini söylediğini; (yeni kabul edile) böyle davranmayı emretmesine rağmen, bunu içten gelen bir biçimde (kalbiyle) emretmediğini itiraf etmiştir.

Bazıları söylenenleri yapmayı kabul etmemişler, ancak sonunda reddetme ve tükürme eylemlerini yerine getirmişlerdir. Pairaud ayrıca "[Tarikat'a] kabul ettiği bu kişilere, tabiat gereği cinsel arzularına gem vuramamaları durumunda, bu arzularını diğer üyelerle (ilişki yoluyla) gidermelerine izin verdiğini söy-

lediğini” de kabul etmiştir. Bu eylemleri “Tarikat yasalarında böyle belirtildiği” için yaptığını da itiraf etmiştir.

Engizisyoncu, Pairaud’yu daha da sıkıştırmak istemiştir. Onun emirleri üzerine diğerleri tarafından yürütülen kabul törenlerinde de aynı yöntemlerin uygulanıp uygulanmadığı sorulduğunda, bunu bilmediğini, zira yalnızca kabul töreni sırasında orada bulunanların neler olup bittiğini bilebileceklerini söylemiştir. Ayrıca, tüm üyelerin Tarikat’a aynı yöntemlerle kabul edildiklerine inanmadığını belirtmiştir. Öyle görünüyor ki, Pairaud verdiği ifadenin kapsamını kendi kişisel uygulamalarıyla sınırlandırmaya çalışmıştır; ancak kralın adamları, müfettişin itiraflarının bir bütün olarak Tarikat’ın her biriminde uygulandığından emindiler. Noter tutanaklarının belirttiğine göre, “aynı gün, daha sonra” Pairaud “kendisine söylenenleri tam olarak anlayamadığını ve tüm Tarikat adaylarının aynı yöntemlerle kabul edildiklerini; bu sözleri daha önce verdiği ifadeyi reddetmek için değil, düzeltmek için verdiğini yeminle beyan etmişti”. Bu itirafların alınmasında tehdit ya da işkenceye başvurulduğu açıkça belli oluyor.

Engizisyoncu Dominiken Rahibi Nicolas d’Ennezat, daha sonra putlara tapınma konusuna dönüyor ve çeşitli yeminli ifadelerde belirtilen baş figürünü açıklamasını istiyor. Pairaud, şu itiraflarda bulunuyor:

Kendisi Montpeiller’de düzenlenen bir genel toplantıda onu görmüş, dokunmuş ve elinde tutmuştur ve diğer üyelerle birlikte onu kutsamıştır. Bununla birlikte, aslında kutsar gibi görünmüş ve kalbiyle değil, yalnızca ağzı ile kutsamıştır. Diğer üyelerin bu figürü kalben kutsayıp kutsamadıklarını bilmemektedir Figürün nerede olduğu sorulduğunda, onu Montpeiller hocası Pierre Alemandin’e gönderdiğini, ancak kralın askerlerinin figürü bulup bulmadıklarını bilmediğini söylemiştir. Baş figürünün ikisi yüzün önünde, ikisi gerisinde dört ayağının bulunduğunu belirtmiştir.¹⁰¹

Kısa bir süre sonra, iki üst düzey Tapınakçı daha sorgulanır; öyle anlaşılıyor ki, biriken devasa dosyaya bunların itiraflarını da eklemek amacıyla, bu kişiler de işkenceye maruz kalmışlardır. Kıbrıs Hocası Raimbaud de Caron'un, 1306'da Molay'ın elçisi olarak papayı ziyaret etmek üzere batıya doğru yolculuk ettiği anlaşılıyor. Başta, 10 Kasım tarihinde verdiği ifadede kabul törenleri ile ilgili kötü ya da utanç verici hiçbir şey bilmediğini söyler; ancak, kabulünden önce bir üye kendisine bir haç göstermiş ve ona kabul sırasında İsa'yı reddetmesi gerekeceğini söylemiştir; ancak böyle bir şey olmamıştır. Buna benzer bir olayın amcası Carpentras piskoposunun huzurunda gerçekleştiğini iddia etmiştir. Fransız görevliler elbette bu ifadeden tatmin olmamışlardır ve öyle görünüyor ki soruşturmaya bu noktada ara verilir; noter kayıtlarına göre Caron aynı gün öğlen saatlerinde geri getirilir ve bu kez verdiği ifadede kabul edildikten sonra İsa'yı üç kez reddettiğini ve Tarikat'ta eşcinsel ilişkilere izin verildiğinin kendisine söylendiğini itiraf eder.¹⁰²

Akitanya ve Poitou Hocası Geoffroi de Gonnaville, 15 Kasım tarihinde sorgulanmıştır. O da başlangıçta eksiksiz bir itirafta bulunmayı reddetmiştir. Kendisinden İsa'yı reddetmesi istendiğinde, dehşete kapılmış olmasına rağmen, kabul görevlisiyle tartışmıştır. Kabul görevlisi kendisine şunları anlatmıştır:

Bunu yapman gerekiyor; sana tüm ruhumla yemin ederim ki bu eylemin zihnine ya da vicdanına bir zarar vermeyecektir; bu Tarikatımızın bir âdetidir ve kötü ruhlu bir üstat tarafından getirilmiştir. Söylenenlere göre bu Üstat, bir Sultanın esiri olmuş ve kendisine bu âdeti Tarikat'a getireceği konusunda yemin etmedikçe serbest bırakılmayacağı söylenmiş; o günden bu yana, Tarikata kabul edilenlerden İsa'yı reddetmeleri istenir; adet böyledir ve senin de bunu yerine getirmen gerekiyor.

Bununla birlikte, aralarında geçen tartışmalardan sonra kabul görevlisi, diğer üyelere söylememesi konusunda "Tan-

rı'nın tüm Kutsal Kitapları üzerine yemin etmesi" şartıyla Gonnevill'e bağışlar. Böylece Gonnevill'e, İsa'nın yadsınması koşulundan muaf tutulur ve haçın yerine kabul görevlisinin eline tükürür. Öyle anlaşıyor ki, kabul görevlisinin hoşgörölü davranmasının esas nedeni, Gonnevill'in amcasının İngiltere kralının önde gelen danışmanlarından biri olmasıdır.

Tutanaklar burada Gonnevill'in, Nicholas de Ennezat'ın huzuruna çıkmadan önce, muhtemelen kralın memurları tarafından 14 Eylül tarihli kraliyet talimatları uyarınca sorgulanmış olabileceğini ima ediyor. Gonnevill'e, buna direnmiş olabilir ve yukarıda yer alan muğlâk ifadeyi vermeden önce işkenceye maruz kaldığı savunulabilir. "Neden daha önce doğruyu söylemesi kendisine emredilmesine rağmen o ana kadar bu itirafları yapmaktan kaçındığı" sorulduğunda Gonnevill'e, daha önce bir Tapınak rahibine günah çıkarttığını ve Papalığın bu tür din görevlilerine günahları bağışlama yetkisi tanıdığına inandığını söylemiş ve oldukça zayıf bir sesle, hatalı yönlerin kısa bir süre içinde Tarikat bünyesinden çıkartılacağına inandığını eklemiştir.

Gonnevill'e şahsen yalnızca beş üyeyi Tarikat'a kabul etmişti ve kendisi nasıl affedildiyse, o da Tarikat'a kabul edilen üyeleri uygunsuz eylemler işlemekten muaf tutmuştu; ancak kısa süre sonra, böyle davrandığından dolayı aleyhine işlemler başlatıldığı konusunda söylentiler duymuştu. Bu nedenle, krala Loches'ta karşılaştığında, tüm olup bitenleri ona anlatmaya teşvik edilmişti;

kralın ona ne yapması gerektiğini söyleyebilecek ve onu kendi himayesine alabilecekti; ancak daha sonra, gerek Tarikat kabul görevlilerinin, gerek Tarikat'taki diğer kişilerin yolculuğu için ona birçok armağan verdiklerini ve üzerinde Tarikat'a ait yüklüce bir para ve diğer değerli eşyalar bulunduğunu düşündüğünde, Tarikat'ı bu şekilde mahva sürüklemenin doğru olmayacağı sonucuna varmıştı.¹⁰³

Liderlerin itirafları ve Tarikat'ın daha alt kademelerindeki mensuplardan sağlanan destekleyici nitelikteki kanıtlar, 13 Ekim tarihindeki tutuklamaları haklı çıkartmak için yeterli görünüyor. Yetki açısından büyük üstadın hemen ardından gelen bir liderin, İsa'nın reddedildiğini, haçın üzerine tükürüldüğünü, eşcinselliğin teşvik edildiğini ve devasa bir baş idolünün kutsandığını itiraf ettiğine ve bulunduğu yetkili konumda, bu tür uygulamaların Tarikat'ın genel kurallarının arasında yer aldığını açıkça beyan ettiğinde, herhangi bir itirafta bulunmayı reddeden dört kişinin -Jean de Châteauevillars, Henri de Hercigny, Jean de Paris ve Labert de Toysi- bireysel direnişleri elbette etkisiz kalacaktı.¹⁰⁴

Kraliyet yönetiminin Tarikat'ı lanetleyici türden itirafları elde etmede sağladığı olağanüstü başarı, olayın kısa bir süre içinde, muhtemelen 1307 Noel'ine kadar sonuçlandırılacağı kanısını ortaya çıkartıyordu. Krallığın mali sorunları, geçici bir süre için de olsa düzelmişti; kralın adamları Tapınakçıların mülklerine el koymuşlardı ve elde edilen kazançlar üzerinde ayrıntılı bir envanter sayımı başlatılmıştı.¹⁰⁵ Bununla birlikte, Fransa dışındaki Hristiyanlık âlemi bu gelişmeleri şüpheyle karşılıyordu. Anagni'deki saldırı, ya da V. Clemens'in seçilmesinden önce kardinaller okulu üzerinde uyguladığı bariz baskılar açısından bakıldığında, Saint-Louis'nin torunu olması, krala kişisel ve politik yönden herhangi bir meşruiyet sağlamıyordu. Ayrıca, IV. Philippe'in içinde bulunduğu mali sorunlar, herkesçe biliniyordu; keyfi olarak uygulanan hacizler, paranın yoğun biçimde değer kaybı ve uygulanan ağır vergi yükleri, IV. Philippe döneminin en belirgin özellikleri arasındaydı. Philippe'in Tapınakçıların tutuklanmaları ile ilgili mektuplarına yazdığı 30 Ekim tarihli yanıtta II. Edward, Tarikat'ın iddia edildiği türde "iğrenç sapkınlıklar" işlemiş olduklarına yönelik suçlamaların "inanılabilirliğin ötesinde" bir şaşkınlık yarattığını belirtiyordu;¹⁰⁶ bu olaydan yalnızca iki hafta sonra, 17 Kasım

tarihinde Aragon Kralı II. James, Philippe'in mektuplarının "yalnızca şaşkınlık değil, aynı zamanda büyük bir huzursuzluk" yarattığını; zira Tarikat'ın bu tarihe değin Sarazenlere karşı büyük hizmetlerde bulunduğunu belirtiyordu.¹⁰⁷ Kralların hiçbiri Philippe'in girişimlerini kendi topraklarında uygulamak istemiyorlardı. Hiç şüphe yok ki bu krallar, Philippe'in eylemlerini alaycı bir tavırla izlemeyi sürdürüyorlardı. II. James'in muhabiri olan Cenova'da yaşayan Christian Spinola, Kasım başlarında krala yazdığı mektupta, Tapınakçılar aleyhindeki suçlamaları duyduğunu, ancak görüşüne göre

tüm bu olup bitenler Tapınakçıların parasını ele geçirmek üzere papa ve kral tarafından hazırlanan bir komplodur; ayrıca kral, Hospitaller, Tapınak ve tüm diğer tarikatları kendi istediği bir biçimde tek bir tarikat haline getirmeyi ve kralın oğullarından birini de bu tarikatın başına geçirmeyi planlamaktadır.¹⁰⁸

Philippe bu tür mektuplarını yalnızca krallara yazmıyordu; bu mektupları gönderdiği kişiler arasında, Arnold of Villanova adlı bir tıp doktoru da bulunuyordu. Ruhban sınıftan olmayan bu şahıs, yeni bir ütöpik dünyanın gerçekleşmesini sağlamak üzere yakın bir gelecekte dünyanın yıkılacağını ve Kutsal Ruh'un yozlaşmış kilisenin yerini alacağını savunan bir Spritüel Fransisken idi. Aragon Kralı II. James'ten aldığı mektuba yanıt olarak Marsilya'dan yazdığı 19 Şubat 1307 tarihli mektupta, Tapınakçıların sapkınlığına ilişkin haberi IV. Philippe'ten aldığını belirtiyordu. Ancak Arnold, bu olayı şaşkınlıkla karşılamayan az sayıdaki kişiden biriydi; zira her ne kadar Tapınakçıların kötülükleri konusunda Fransa kralıyla hemfikir olsa da, sapkınlığın keşfini dindar ve Hıristiyan bir kralın mucizevî bir eylemi olarak değil, krallar ve prensler de dâhil olmak üzere, gerçek imanun yolundan dönen çok sayıda insanın gerçek yüzlerinin ortaya çıkmasında yalnızca bir ilk adım olarak nitelendiriyordu. Ona göre 1307 yılının Eylül ayında Tanrı insanları doğru yola

getirmeye karar vermişti; zira Hıristiyanlar, tıpkı barbarlar ve paganlar gibi dünyevi hazlar ve zenginlikler peşinde koşmuşlar ve İsa'nın yaşamını açıkça inkâr etmişlerdi.¹⁰⁹

Bununla birlikte Hıristiyanlığın bazı bölümlerinin onun arzu ettiği tepkiyi göstermemesi, Philippe'i planlarını uygulamaktan alıkoyamazdı; onun için esas önemli olan papayı kendisiyle işbirliği yapmaya zorlayabilmektir. Ancak bu noktada, IV. Philippe ve Nogaret'nin, hasta papayı yeterince önemsememiş oldukları ortaya çıktı. Clemens'in ilk tepkisi büyük bir öfke oldu ve bu öfkesiyle, Fransız monarşisiyle arasında geliştirdiği ihtiyatlı politikayı bir yana itti. Daha Hugues de Pairaud bile yargılanmadan önce, 27 Ekim 1307'de krala gönderdiği mektupta Clemens, atalarının "kilise geleneğinden geldiklerini" yazar ve şunu belirtmeyi gerekli görür;

inanca ve dine ait her şeyin Kilise kontrolüne teslim edilmesi gerekir; zira, Tanrı çobana, havarilerin öncüsüne "Koyunlarıma yol göster" diye buyurur.

Bu hafif azarlamadan sonra papanın üslubu sertleşir ve güçlenir.

Tanrının oğlu, Kilise'nin zevci, bu buyruğun, tüm kiliselerin başı, ecesi ve efendisi olmasını arzu etmiş, buyurmuş ve takdir eylemiştir ve Kilise Babaları'nın kuralları ve hükümdarların kanunları bu buyruğu doğrular.

Gerçekten de, "Petrus'un gemisinin, farklı hiziplerin ve çeşit çeşit sapkınlıkların ortasında, onca tehlikenin içinde bir oraya bir buraya sürüklendiği bir zamanda Romalıların hükümdarları" inanca dair her şeyin "Kilisenin tetkikine ve muhakemesine bırakılacağını" ve bu mevzular üzerinde "buyruklara saygı ve itaatten başka herhangi bir harekette bulunmanın caiz

olmadığını biliyorlardı". Oysa kral büyük bir kibirle Tapınak üyelerini ve mallarını gasp etmiştir.

Bu olaylar bizler için acı dolu bir şaşkınlık ve üzüntü kaynağı olmuştur; zira her zaman, döneminizde Roma Kilisesi'nin başında olan piskoposlardan önce bizim yardımseverliğimizden yararlandınız.

Buna rağmen, bu konularla ilgili tüm gelişmelerin karşı tarafa bildirilmesi hususunda papa ve kral arasında varılan mutabakata rağmen, "doğrudan doğruya Roma Kilisesi'nin tebaası olan bu insanlara saldırıda bulundunuz". Papa burada mektubunun en can alıcı noktasına gelir: "Bu hareketinizle, bize ve Roma Kilisesi'ne karşı büyük bir hürmetsizlik işlediğiniz herkesçe aşikâr olmuştur". Bu nedenle Papa, kralın huzurunda konuyu daha ayrıntılı bir biçimde incelemek üzere, Kardinal Berengar Fré dol ve Kardinal Etienne de Suisy'yi görevlendirdiyordu. Tapınak mensupları ve sahip oldukları tüm mallar, Roma Kilisesi adına bunları devralacak olan bu kardinallere teslim edilecekti.¹¹⁰

3 | Papalık Müdahalesi

Clemens 13 Ekimdeki tutuklamalarla ilgili haberleri duyduğunda, Poitiers yakınlarında bir yerde kalıyordu. Aceleyle şehre doğru yola çıktı ve 15 Ekim Pazar günü şehre varır varmaz bir kilise kurulunun toplanması için emir verdi. Bu toplantı, çözümlenmek üzere papalık mahkemesinin dikkatine sunulan şikâyet ve suçlamaların Papa ve kardinaller tarafından dinlendiği bir mahkeme idi. Poitiers'e doğru yolculuk etmekteyken rahatsızlanarak Poitiers yakınlarında yolculuğuna ara veren Kardinal de la Pierre'e bir an önce yolculuğuna devam etmesi konusunda gelen emirden, durumun ivediliği anlaşılıyordu. Poitiers'de ise, kraliyet güçlerinin eylemleri büyük yankılar uyandırmış ve Clemens'in dikkatine sunulmuştu; zira on altı veya on yedi diğer Tapınakçı ile birlikte Papa'nın huzuruna çıkma yetkisine sahip bir Tapınak lideri olan Hugues de Pairaud, Poitiers'de tutuklanarak yakınlarda bulunan Loches şehrine götürülmüştü. Daha sonra şahitlerin yaptığı açıklamalara göre, Poitiers'de yalnızca Papa'ya saygılarını sunmak üzere, o dönemde doğrudan doğruya Papa'nın emri altında çalışan *cubicularii*, ya da Tapınakçıların mali işlerinden sorumlu memurlar kalmıştı.¹ Clemens birkaç gün boyunca kapalı kapılar ardında gizli bir kurula başkanlık etmişti ve muhtemelen bu

dönemde, Fransa kralına bu konuda meydan okumuştı. Papa belki de bu dönemde Tapınakçılara cesaret vermişti; zira adı açıklanmayan papalığa bağlı bir muhabir, olasılıkla Tapınakçıların maliye görevlilerinden biri, Clemens'in kendilerine rahat olmalarını ve üzüntüye ya da dehşete kapılmamalarını söylediğini belirtiyor. Papa, Tapınakçılara içinde bulundukları duruma bir çözüm getireceğini ve onları korumak üzere gerekli önlemleri alacağını, ancak öncelikle kaçmamaları gerektiğini belirtmiştir. Orada bulunan en yaşlı Tapınakçı olan Lombardiya Hocası, Papa kendilerini koruduğu ve kendileri hakkında adil bir yargıda bulunduğu sürece korkmaları için bir neden bulunmadığını, zira tümünün de iyi birer Katolik ve iyi birer Hıristiyan olduklarını, inançlarının sağlam olduğunu ve bu inancı korumak üzere ölmeye, ya da Sarazenlerin zindanlarında yok olmaya her zaman hazır olduklarını belirtmiştir. Var oldukları 190 yıl boyunca, asla ölümden korkmamışlardır.² Kısa bir süre sonra, 27 Ekimde Papa, öfke içinde Philippe'in "işlediği büyük hürmetsizlikten" söz eder.

Bu nedenle, V. Clemens'in Tapınakçıların tutuklanmalarına karşı ilk tepkisi öfke ve incinen gururu olmuştı. Ancak öfkesine rağmen, olayın temelinde yatan sorunu açıkça görüyordu. Seküler bir kralın bağımsız bir hareketi, Fransa'daki papalığa bağlı engizisyoncunun sahip olduğu sözde otoriteye rağmen, ancak V. Clemens'in ve temsil ettiği geleneğin yetkisine doğrudan doğruya bir tecavüz biçiminde yorumlanabilirdi. Clemens açısından, Ekim ayında düzenlenen kurul toplantısında Tapınakçılara verdiği duygusal güvencelerden de anlaşılabilir gibi, Tarikata belli bir sempati duymasına rağmen, durumu tehlikede olan yalnızca ve öncelikle Tarikat değil, bazı yönlerden bizzat papalık kurumunun kendisi idi ve izleyen yıllarda papalığın bu güçlü rakibine karşı giriştiği mücadelede gösterdiği kararlılığın da bu bağlamda ele alınması gerekir. Clemens, bu daha büyük hedefleri elde edebilmek üzere Tarikat'ı gözden

çıkartmaya hazırdı ve bunun sonucunda, Tarikat, Papa ile krallık arasında süregelen çatışmalarda yalnızca bir piyon olmanın ötesine gitmiyordu. Olayın en trajik yönlerinden biri de, Avrupa'nın güce dayalı politikaları konusunda hiçbir deneyimi olmayan ve dış dünyadan tümüyle yalıtılmış bir durumda yaşayan Tapınakçıların büyük bir bölümünün ve özellikle büyük üstat Jacques de Molay'ın, hiçbir zaman bu temel gerçeği anlamamış olmaları ve büyük bir bölümünün kendi adlarına Papa'nın kendilerini kurtaracaklarına acıklı bir biçimde inanmaları idi. Duruşmaların sürdüğü yedi yıl boyunca bu inancı haklı gösterebilecek hiçbir gelişme olmadı.

Bununla birlikte Fransız hükümeti, Papa'nın kendisine karşı herhangi bir eylemde bulunmasını önlemiş durumdaydı; Philippe'in eylemlerini tersine çeviremeyeceği açıkça belliydi. Ayrıca, tutuklamalardan teknik yönden Guillaume de Paris sorumlu olduğuna göre, en azından işlemlerin yasaların ruhuna olmasa bile, lafzına uygun bir biçimde gerçekleştiği savunulabilir. Bu nedenle Clemens, sahip olduğu mevkiin yetkilerini kullanarak durumu olabildiğince kendi lehine çevirmeye çalıştı. Bu girişimlerinin sonucunda, *Pastoralis praeeminentiae* emirnamesini hazırlattı. Bu olay, duruşmaların gelişiminde bir dönüm noktası oluşturuyordu, zira böylelikle Papa geri alınamaz bir biçimde kendisini olayların merkezine yerleştirdi ve duruşmaların Philippe'in tercih edeceği bir biçimde alelacele sonuçlandırılmasını etkin bir biçimde önledi. Eğer Clemens 13 Ekim darbesini tamamen kabul etmeye razı olsaydı, sessizce, ancak kesinlikle tartışmasız bir biçimde Philippe'in tam olarak arzu ettiği türde bir uzlaşma gerçekleşebilir ve Tarikat lağvedilebilirdi. Ancak emirname ile duruşmaların önemli bir bölümünün kamunun önünde düzenlenmesi ve duruşmada varılan kararların olayda yer alan tüm yöneticilerin hâlihazırda ve gelecekteki itibarları üzerinde kesin bir etkide bulunması sağlandı.

Pastoralis praeeminentiae emirnamesinin esas amacı, tüm Hristiyan yöneticilere Tapınakçıları kendi topraklarında tutuklamaları ve Tarikat'a ait tüm mallara papalık adına el koymalarını emretmektir. Papa, Tarikat'ın durumuna ilişkin söylentilerin taç giydiği yıl olan 1305'in sonlarına kadar indiğini belirtiyordu. Kendisi, içeriği açıklanan bu söylentilere inanmak istememişti; ancak, bu söylentilerden dolayı Fransa Kralı, ülkenin engizisyoncusunun talebi üzerine, Tapınakçıları tutuklatarak mallarını yeddi emine devretmişti. Daha sonra Büyük Üstat,

Paris'te kilisenin en önde gelen mensupları, teoloji uzmanları ve diğer önemli kişilerin huzurunda kamuya, Tarikat'ın benimsediği İsa'nın reddedilmesi uygulamasını ve Şeytan'ın kışkırtmasıyla Tarikat'ın kuruluş amacından saptığını kendiliğinden itiraf etti.

Fransa krallığının diğer bölgelerinde yaşayan çok sayıda Tapınakçı da -bunların arasında bizzat Papa'nın huzuruna çıkmış bulunan bir şövalye de bulunuyordu- itiraflarda bulunmuşlardı. "Erdem tohumlarıyla bezendiğini, toprağından yüce ve kutsal bilgilerin fışkıracağını umduğumuz Tarikat'ın yetiştirdiği bu topraklara, meğer şeytanın tohumları ekilmiş ve bu uygun-suzluğun sonucunda ruhumuzun derinliklerinde büyük bir fırtına koptu". Ancak Clemens kesin bir yargıda bulunmaya henüz hazırlıklı değildi. Sözlerine şöyle devam eder: "Fakat bu varsayımların doğru olmadıkları kanıtlanırsa ve bu gerçek anlaşılırsa, bu kargaşa sona erecek ve Tanrı'nın isteğiyle mutluluk geri dönecektir; işte bundan dolayıdır ki olayla ilgili gerçeklerin araştırılarak bir an önce ortaya çıkartılmasını istiyoruz". Tapınakçıların işledikleri suçlar konusunda çeşitli ithamlar kulağına gelmiştir ve bu nedenle de, vicdanı bu konuyla ilgili görevini bir an önce yerine getirmesi için kendisini zorlamaktadır. Bu nedenle yöneticilere "ihtiyatla, dikkatle ve gizlice tüm Tapınakçıları kendi topraklarında tutuklamaları ve tüm servetlerine el koyarak envanter kayıtlarına geçirmeleri" emredilmişti.³ Son

aşamada bu uygulama sonucunda, Tapınakçıların karargâhlarının bulunduğu İngiltere, İrlanda, Kastilya, Aragon, Portekiz, Almanya, İtalya ve Kıbrıs Haçlı Krallığında Papa adına geniş çapta ya da daha sınırlı boyutlarda tutuklama işlemlerinin başlatılması öngörülüyordu.

Güzel Philippe, Papa'nın amaçları konusunda bilgilendiriliyordu. Emirname yayınlanmadan birkaç gün önce, 17 Kasım'da, papalık görevlisi Arnaud de Faugères, Tapınakçılarla ilgili genel tutuklama kararına ilişkin öneri konusunda Philippe'e bilgi vermek üzere gönderildi.⁴ Kralın gerçekte neler hissettiği konusunda ancak tahminlerde bulunabiliriz. Tapınakçıların tutuklanması ve itiraflarının alınması konusunda Papa üzerinde istediği baskıyı uygulayamamıştı ve muhtemelen Papa'nın 27 Ekim tarihli mektubunda dile getirdiği tepkinin şiddeti karşısında şaşkına dönmüştü; ancak Papa'nın konuyu daha ciddiye almasını sağlamış ve daha geniş çapta bir yargılama sürecini başlatmaya razı etmişti ki böyle bir başarıyı 13 Ekimden önce elde edememişti. Ayrıca Büyük üstadın kamu önünde itiraf etmesini sağlamış ve çok sayıda başka Tapınakçının da itiraflarını almayı başarmıştı. Bu nedenle, belki de Papayla işbirliğinde bulunarak amaçlarını elde edebileceği düşüncesiyle bir uzlaşmaya varmaya kendini hazırlamıştı; Clemens'in geçmişte yaptığı açıklamalar ve yayınladığı *Pastoralis praeeminentiae* emirnamesi dikkate alındığında, böyle bir uzlaşma olanak dışı görünmüyordu.

Her durumda, Philippe resmen Clemens'in davalara başkanlık etmesine izin vermeye hazırlanmıştı. Clemens'in krala yazdığı 1 Aralık tarihli mektup da bunu doğrular niteliktedir; Papa mektubunda, gelişmeleri kendi adına incelemek üzere Berengar Frérol ve Etienne de Suissy adlı iki kardinali görevlendirdiğini belirtmektedir.⁵ Kral tarafından kaleme alınan 24 Aralık tarihli mektupta kardinallerin geldikleri onaylanmakta, Tapınakçıların teslim edildiği belirtilmekte ve tüm servetlerinin

kesinlikle kraliyetin mülkiyetinin dışında tutulacağı konusunda güvence verilmektedir.⁶ Ancak, resmî yazışmalarda bile monarşinin kamuya dönük yüzünün bu özel faaliyetlerle uyum içinde olmadığına ilişkin birtakım belirtiler yer almaktadır. V. Clemens, 1 Aralık tarihli mektubunda gerek Tapınakçıların, gerekse mülklerinin tümüyle IV. Philippe'e devredildiğine ilişkin olarak kraliyet danışmanları tarafından yayılan ve papalık sarayına kadar ulaşan söylentilerden duyduğu rahatsızlığı belirtmektedir. Bu kaynakların iddialarına göre tüm mülklere el koyması konusunda papalık, bizzat kendi mührünü taşıyan belgelerle krala tam yetki tanımıştır. Papa, bu tür belgelerin söz konusu olmadığını kesin bir biçimde açıklamıştır, ancak yine de söylentileri tamamen silmek hiç kolay olmamıştır.

Papa'nın yargılamalar üzerinde tam bir kontrol elde etmeye yönelik girişimlerde bulunduğu bu dönemde gerçekte neler olup bittiği konusunda yazılı kanıtlar son derece azdır; ancak, Fransa'dan biri Aragon'a, diğeri Majorka'ya gönderilen ve Paris ve Poitiers'de o dönemde dolaşan söylentilerin ve öykülerin yer aldığı iki mektupta, Fransız hükümetinin papalık üzerindeki baskılarının sürdüğü; bu arada papalık tarafından duruşmalar üzerinde kontrol sağlamaya yönelik olarak yöneltlen makul taleplerin karşılanması amacıyla iki taraf arasında bir işbirliğinin sürdüğü belirtilmektedir. Her ne kadar söz konusu mektupların içeriğine tam olarak güvenilmese de, belirli birtakım eğilimleri ve tavırları yansıttıkları düşünülebilir.

Her iki mektup da 1308 baharında kaleme alınmıştır. Mektuplardan biri, kendini *camarer* ya da Cornela mali işler görevlisi olarak tanımlayan Bernard de Baynuls adlı bir Tapınakçı tarafından, muhtemelen bir akrabası olan Aragon'daki Gardeny Hocası Arnaud de Baynuls'a hitaben yazılmıştır. Gerek *camarer* tanımından, gerekse mektubun gönderildiği şahıstan, Bernard'ın Ekim ayındaki tutuklamalar sırasında Poitiers'de kalmasına izin verilen papalığın hazine görevlilerinden biri

olduğu anlaşılmaktadır; bu nedenle, tam olarak Papa'nın sarayında olanlar hakkında içeriden bilgilere vakıf olmasa da, saray çevresindeki dedikodulara ulaşabilecek konumdadır. Bernard'ın verdiği bilgilere göre, Papa tarafından Tapınakçıların transferini sağlamak üzere Paris'e gönderilen iki kardinal, görevlerini başaramamışlar ve Poitiers'e elleri boş dönmüşlerdir. Papa onlara derhal geri dönmelerini emretmiş ve kralı vaadini yerine getirmemesi halinde aforoz etmekle ve topraklarını yasak bölge ilan etmekle tehdit etmiştir. Bunun sonucu olarak, Büyük Üstat ve 250 Tapınakçı Papa'nın temsilcilerinin emrine sunulmuş, ancak fiilen herhangi bir transfer işlemi gerçekleşmemiştir. Papalık kurulu içinde cereyan edenler, Papa'nın belirlemelerine destek sağlamış olabilir; zira Bernard de Baynuls da kardinaller arasında genel bir hoşnutsuzluğun varlığından söz etmektedir. Clemens tarafından atanan ilk on kardinal, onun gerçek bir papa olduğuna inanmadıklarından dolayı istifa etmeye karar verdiklerini açıklamışlardır. Şaşkına dönen papa bu sonuca nasıl vardıklarını sorduğunda kardinaller, Papa'nın tüm dünyanın efendisi olduğuna ve dünyevi hükümdarların üzerinde bir konumda bulunduğuna inandıklarını; oysa kendisinin şu anda Fransa kralının tahakkümü altına girdiğini ve saygın bir Tarikat'ın yıkılışına göz yumduğunu belirtmişlerdir. Bu nedenle, Clemens bu şekilde davranmayı sürdürdükçe kardinal olarak görevde kalmayı istememektedirler. Bunun üzerine papa, Tapınakçıların kendilerine devrini talep etmek üzere kardinalleri Paris'e göndermiştir.⁷

Bunları yazan kişi gerçekten bir Tapınakçı ise, öyküyü kendi arzu ettiği biçimde kurgulamış olabilir; zira tüm yargılama süresince, Tapınakçıların büyük bir ölümü büyük bir inatla kurtuluşlarının engizisyoncuların kendilerinden geleceğine inanmayı sürdürmüşlerdir. Ayrıca, en başta Fransızlar hükümeti tarafından politik nedenlerle atananlar ve Clemens'in bizzat seçtiği yakın akrabaları olmak üzere, bir tek kardinalin bile

bu son derece kârlı pozisyonundan feragat etmek konusunda istekli olduğuna ilişkin başka bir kanıt bulunmamaktadır. Paris'te, kralın danışmanları ve engizisyoncular kardinallere suçlamaların doğru olduğuna inandıklarını belirtmişler, bunun üzerine kardinaller de papayı bu durumdan haberdar etmek üzere geri dönmüşlerdir. Papa ise şüphe içindedir. Olayı bir de Tapınakçıların ağzından dinlemişler miydi? Kardinaller bunu yapmadıklarını, ancak teologların, jüri üyelerinin ve kralın danışmanlarının tüm suçlamaları doğruladıklarını ve söylenenlerin kesinlikle doğru olduğundan emin olduklarını belirtirler. Papa bunun üzerine bir toplantı düzenler ve bu toplantıda, suçlamalar gerçekten doğruysa, Tapınakçıların mahkûm edilmelerini kendisinin de arzu edeceğini, ancak onlara biraz olsun merhamet gösterilmesi gerektiğini belirtir. Yine de kardinalleri Paris'e gönderir bundan da suçlamaların doğruluğuna kesinlikle ikna olmadığı anlaşılmaktadır. Kardinallerin ilk görevi bizzat Tapınakçılarla görüşmektir. Paris'e geldiklerinde, Papa'nın isteklerini krala iletirler ve kral Büyük Üstat ve çok sayıda diğer Tapınakçılarla görüşmelerini sağlar. İtirafının doğru olup olmadığı kendisine sorulduğunda Büyük Üstat, zengin ve yoksul tüm Paris halkının burada toplanmasını ve ne büyük bir yanlışlığın yapıldığını görmelerini istediğini belirtir. Bundan sonra, Molay'ın üzerindeki çıkartarak kendisine yapılan işkencenin somut kanıtlarını gösterdiği ve tüm Tarikat'ın günahsız olduğunu söylediği tahmin ediliyor. Çok etkilenen kardinaller göz yaşlarına boğulurlar ve konuşamazlar. Kralın danışmanları kendilerinden yargıda bulunmalarını istediğinde kardinaller suçsuz insanların aleyhine bir yargıda bulunamayacaklarını belirtirler. Sonuçta, kralın danışmanları, papalığın Tapınakçıları yeniden teslim almaları ve kontrolü ellerine geçirmeleri olasılığı karşısında telaşlanırlar. Bu dramatik olayların cereyan ettiği esnada IV Philippe Poitiers'e gitmektedir ve yolda durdurularak kendisine olanlar anlatılır. Philippe, aceleyle iki gün içinde

Paris'e döner ve Papa'ya Tapınakçıları mahkûm etmesi gerektiğini, yoksa gerek kendisini, gerekse kardinallerini sapkın ilan edeceğini yazar. Ancak, papa bu tehditlerden korkmaz. Masum insanları mahkûm etmekten ölmeyi yeğlediğini belirtir. Suçlu olsalar bile, nedamet getirmeleri durumunda onları affedecektir, el konan mülklerini kendilerine iade edecek ve onlar için yeni bir Tarikat oluşturacaktır.⁸

Bernard de Baynuls'ın mektubunda olduğu gibi, bu yazarın da anlattıklarının büyük bir bölümü özünde gerçek dışı görünüyor; zira olayda yer alan kişiler hakkında bilinen gerçekler dikkate alındığında, yapıldığı iddia edilen jestler gereğinden fazla kahramanca görünüyor. Yine de mektupta, dramatik bir olayın kaydedildiği gözleniyor: kendisine Papa'nın temsilcilerinin önüne çıkma fırsat verildiğinde Jacques de Molay, itirafını geri almıştır. Bununla ilgili kanıtlar mevcuttur. Davanın hukuksal yönleri üzerine, olasılıkla kraliyet yönetimi tarafından sorulan bir dizi soruya verilen bir dizi isimsiz yanıtla göre Molay, itirafını işkence korkusu altında yaptığını söyleyerek geri almadan önce iki ay ya da daha uzun bir süre itiraflarının doğru olduğunu savunmuştur.⁹ Gerçekten de, Molay daha da ileri gitmiş olabilir. Dönek Tapınakçı rahip Jean de Folliaco, birkaç ay sonra, 1308 yazında Poitiers'de Papa'nın önünde verdiği ifadede, bazı üyelerin itiraflarını geri aldıklarını duyduğunu, bunun nedeninin, "Tarikat'ın üstadı ya da onun adına hareket eden birinin kral ve kardinaller gelmeden tüm üyelere itiraflarını geri almalarını belirten balmumundan tabletler dağıtılması" olduğuna inandığını söylemiştir. Folliaco'nun belirttiğine göre, söz konusu tabletlerin üzerinde şunlar yazılıydı: "Haberiniz olsun ki, kral ve kardinaller yarın buraya gelecekler; bazı üyeler itiraflarını geri aldılar, siz de itirafınızı geri alın ve bu mektupları size getiren kişiye iade edin". Tutuklamalar başlamadan bir ay önce Tarikat'a kabul edilen bir üye tabletleri taşımakla ve okunduktan sonra geri almakla görevlendirilmişti.¹⁰

Haziran 1308'de Poitiers'de itirafını yinelemeye hazırlanan Jean de Châlons adlı bir görevli üye de söylenenleri doğrulamıştır Renaud adlı bir rahip, "gizli mektuplarla" (bu versiyonda, üzerinde kurşun bir mühür bulunan bir parşömene yazılmışlardır) itiraflarını geri almadıkları takdirde Tarikat'ın yok edileceğini belirterek altmış kadar Tapınakçıyı itiraflarını geri almaya razı etmiştir ve Jean de Châlons da, direnmesine rağmen itirafını geri almaya zorlanmıştır. Jean de Châlons, itirafların geri alınmasını belirten mektupların ardındaki kişinin, Jacques de Molay'ın kardeşi Langres başrahibi olduğuna inanıyordu.¹¹ Bu arada, Müfettiş Hugues de Pairaud ve üst rütbeli bir diğer lider, kardinallerle yemeğe davet edilmiştir; Hugues, Tarikat'ın Fransa biriminin idaresini üstlendiği daha önceki görevinden dolayı muhtemelen kardinalleri daha önceden tanımaktadır. Pairaud da yemek sırasında itirafını geri almıştır.¹²

Tapınakçıların lehine yazılan yazıların bu dönemde dolaşımında bulunması olasılığı, Paris Üniversitesi profesörlerine ve akademisyenlerine hitaben yazılan ve Tarikat'ı güçlü bir biçimde savunan isimsiz bir risalenin de bulunduğu göz önüne alındığında, oldukça makul görünmektedir. Söz konusu risale üzerinde herhangi bir tarih yer almamakla birlikte, tutuklandıkları tarihten itibaren geçen üç aylık süre boyunca Tapınakçıların maruz kaldıkları işkencelerden söz ediyor olması, söz konusu belgenin Şubat 1308'de yayınlandığı izlenimini yaratmaktadır. *Lamentacio quedam pro Templariis* başlığını taşıyan bu risalede Tapınakçıların aniden ve yasalara aykırı bir biçimde tutuklandıkları, büyük bir saygısızlığa maruz kalarak hapse atıldıkları ve yazarın 'uşaklar' ve köy papazları adını verdiği gözünü tamahkârlık ve kıskançlık bürümüş kişiler tarafından uygulanan işkencelerle kesinlikle gerçek dışı ve asılsız itiraflarda bulunmaya zorlandıkları öne sürülmektedir. Bu şiddet eylemleri, diğer bölgelerin yanı sıra, yalnızca Paris'te yaşayan otuz altı Tapınakçının ölümü ile sonuçlanmıştı. Bu sorgulamalarda ya-

şamlarını yitirenler, maruz kaldıkları eylemlerin kralın kulağına gitmesini önlemek üzere büyük bir gizlilik içinde gömülmüşlerdi. Bireylerin bu tür bir Tarikat'a katılmaları ve Tarikat üyesi olarak kalmaları, akli başında bir insanın hayal gücünün ötesinde olurdu ve elbette, Tarikat üyesi üyelerin yaşam biçimleri, böyle bir olasılığın mümkün olmadığını gösteriyordu. Bundan dolayı risalenin yazarı, Mısır'da mahsur kalan yüze yakın Tapınakçının, eşlerine, atlarına, silahlarına ve soylu zümreler arasındaki konumlarına rağmen, "inançları ile çelişebilecek bir eylemde bulunmak yerine, ebedi yaşama kavuşmak üzere burada kalmayı yeğlediklerini" belirtmektedir.¹³

Bununla birlikte Molay, neredeyse sonuna kadar tüm umutlarını Papa'nın müdahalesine bağlamıştı ve Papa'nın manevra özgürlüğü konusunda abartılı bir görüşe sahip olmasına rağmen, 1307'nin son günlerinde Papa'nın temsilcileri önünde itiraflarını geri alması, Güzel Philippe'in planlarını önemli ölçüde engelleyen bir dizi olayın patlak vermesi ile sonuçlandı. Papa'nın etkinliğine olan inancı, bu dönemden kaynaklanıyor olabilir. Hiç şüphe yok ki Papa'nın temsilcilerinin önünde daha adil bir biçimde yargılanabileceğine inanıyordu ve belki de, eğer kraliyet görevlilerinin Ekim ayında kendileriyle işbirliğinde bulunması halinde daha anlayışlı davranabilecekleri konusunda imada bulunmuşlarsa, şimdi kendisinin aldatıldığını ve duruşmanın ivedilikle sona erdirilmeyeceğini hissetmiş olabilir. Öyle görünüyor ki Molay, kraliyet görevlileri ve Fransız engizisyonundan kurtulduktan sonra itiraflarını geri alması halinde, eski haline geri dönen bir sapkın olarak görülebileceği riskine karşı kendisini hazırlamıştı.

Bu nedenle, Katalonya'da gönderilen bu iki mektup, oldukça abartılı bir üslupla kaleme alınmış olsalar da, genel tavırlarda güçlü bir değişimin ortaya çıktığını gösterebilmektedir. Görünürde ödün vermez bir biçimde Tarikat aleyhine başlatılan davada birtakım fireler ortaya çıkmaya başlamıştı ve Pa-

pa'nun görüşleri önemli ölçüde sertleşmişti. Her iki taraf da ılımlı ve işbirliğine yönelik yaklaşımlarını değiştirmişlerdi. 1308 Şubatında Clemens, engizisyoncuların faaliyetlerini durdurdu ve bu konuyla bizzat kendisinin ilgileneceğini ilan etti. Daha sonraki açıklamalarında, kralın bu konuda sahip olduğu gücün kendisini kuşkulandırıldığını ve bazı Tapınakçıların itiraflarını geri almalarından sonra, bir bütün olarak olay hakkında birtakım şüphelerinin doğduğunu belirtiyordu.¹⁴ Duruşmaların kontrolü üzerindeki yetkiyi papadan çekip almak ya da engizisyoncuların faaliyetlerinin durdurulması kararının feshi konularında yasal hiçbir yetkisi bulunmayan Fransız yönetimi, şimdi de Clemens'e fikrini değiştirmesi konusunda baskı uygulamaya başlamıştı. 1308 yılının ilk altı ayı, kral ile papa arasında yoğun bir mücadeleye şahit oluyordu; bu mücadelede Philippe yönetimi, propaganda, gözdağı verme ve tehditlerden oluşan tipik yöntemlerini uygulamayı sürdürdü ve 1308 yazında papa ile kralın Poitiers'de buluşmaları ile iki taraf arasında tırmanan gerginlik en yüksek noktasına ulaştı. Kaçınılmaz bir biçimde bu gerginlikten zararlı çıkan taraf, Clemens oluyordu; zira tıpkı ardıllarında da olduğu gibi, papalık, kralın askerî gücüne karşı çıkabilecek güçten yoksundu; bu nedenle Papa, büyük ölçüde savunmada kalmaya zorlandı; ancak, günün sonunda IV. Philippe, gösterdiği bunca gayretin maliyeti karşılığında elde ettiği sonuçlardan fazla tatmin olmamıştı.

Kralın Tapınakçıları Papa'nın nezaretine teslim etmek konusunda herhangi bir niyeti varsa bile, Papa'nın engizisyonu durdurma kararı karşısında, bu niyetinden süratle vazgeçti. Mevcut durumda sahip olduğu en büyük koz, Tarikat mensupları ve mallar üzerinde elinde bulundurduğu kontrol idi. V. Clemens de bu konuda aciz durumda olduğunu kabul ediyordu. 13 Şubat gecesı, Lombardiya Hocası ve Clemens'in güvence verdiği Tapınakçıların üst düzey maliyecilerinden Olivier de Penne, ikamet ettiği misafirhaneden kaçtı. Bu olaydan dolayı

son derece kaygılanan papa, ertesi gün papalık özel kurulunu toplantıya çağırdı, tüm Tapınakların gözetim altında bulundurulması ve kardinallerin bu olayla ilgili soruşturmalarda bulunmaları konusunda emir verdi. Kaçağı bulana 10.000 florin tutarında bir ödül vaat edildi. Clemens bu olayı son derece ciddiye alıyordu; zira kendisinin de belirttiği gibi papalık eğer bir kişiyi gözetim altında tutamıyorsa, 2.000 kişiyi nasıl gözetim altında tutabilecekti?¹⁵ Papa'nın huzursuzluğu, ertesi yılın baharına kadar sürdü. Nisan ayında düzenlenen kurul toplantısında aniden, Tapınağın malları konusunda bir karara varılması gerektiğini belirtti. Kurulda yer alan jüri üyesi Jean de la Moine, Papa'ya verdiği yanıtta öncelikle Tapınak mensupları konusunda bir kararın verilmesi gerektiğini belirtti.¹⁶ Papa'nın IV. Philippe'i Tarikat mensupları ve Tarikat'ın malları üzerinde elinde bulundurduğu haktan feragat etmeye zorlayabilecek bir gücü bulunmuyordu. Ayrıca bizzat kendisi de Fransa topraklarında neredeyse bir tutsak konumundaydı; zira (şehrin papalık için emniyetli bir yer olduğu kabul edilse bile) Roma'ya gitmek üzere buradan ayrılması, bölgenin Fransa kralına teslim edilmesi anlamına gelecekti.

Philippe'in hükümeti, bu koşullardan yararlanarak Fransa'da Tapınakçılar ve onlara destek sağlayanların aleyhine öyle bir ortam yarattılar ki, Kral Philippe'i memnun etmek üzere atadığı Fransız kardinalleri tarafından dört bir yandan kuşatılan papa, tecrit edilmiş bir biçimde engizisyonun faaliyetlerinin yeniden başlatmaya zorlanıyordu. Philippe'in hükümeti bu konularda hayli deneyim sahibiydi: Fransız kamuoyunu bu şekilde harekete geçirme tekniği daha önce VIII. Bonifatius döneminde de uygulanmıştı. Bu amaca yönelik üç yöntem uygulanmaktaydı: Papa'ya açık saldırılar içeren imzasız birtakım mektupların halk arasında dolaşımının sağlanması; Fransız hükümetinin eylemlerine entelektüel ve teolojik bir saygınlık kazandırmak üzere tasarlanan ve olayda yer alan kişilerin faaliyetlerine yönelik bir dizi soruların hazırlanarak Paris Üniver-

tesi'ndeki teoloji uzmanlarına sunulması ve kralın bakanları tarafından Fransa halkının temsilcilerine vaaz verilmesini sağlamak üzere ülkedeki mülklerde yaşayanların çağırılması.

Papa'ya saldırılar dolaysız bir biçimde hükümet ile ilişkilendirilemez; ancak hükümet tarafından başlatıldığı kuvvetle muhtemel. Biri muhtemelen 1308 başlarında, diğeri aynı yılın Nisan ya da Mayıs ayında kaleme alındığı tahmin edilen iki imzasız örnekte, Fransa halkının duruşmalarda Papa'nın oynadığı rol karşısında duyduğu hoşnutsuzluğu dile getiriyormuş gibi görünmektedir. Bu mektuplar, bizzat Fransız hükümetinde görev almamış olmasına rağmen, bağımsız olarak hükümet lehine çalışmaya her zaman istekli davranan Normandiyalı bir avukat olan Pierre Dubois tarafından yazılmış olabilir; bununla birlikte, mektupların genel üslubu, daha sonra Guillaume de Plaisians'ın 1308 Haziranında Poitiers'deki konuşmasını da andırmaktadır. Bu nedenle, söz konusu mektupların büyük bir olasılıkla kraliyet yönetiminde yer alan bu iki avukattan biri tarafından kaleme alındığı tahmin edilmektedir.¹⁷

Yerel ağızla yazılan mektuplardan birincisinde, Fransa halkının Kutsal Kilise'ye her zaman diğer halklardan daha bağlı ve daha sadık oldukları belirtilmekte ve Papa'yla bizzat temas kurabilen Fransa kralından, Tapınakçıların işledikleri kötülükleri "yalnızca sözleriyle cezalandırdığından" dolayı Papa'ya karşı duyulan öfkeyi ve bu hareketin ülkede büyük bir rezalet olarak görüldüğünü belirtmesi istenmektedir. Dini bütün hiç kimse Tapınakçıların itiraflarının doğruluğundan şüphe etmemektedir ve bundan dolayı da, Fransa halkı gerekenlerin yapılmasının neden geciktiğini anlayamamaktadır. Belki de Tarikat, adaletin yerini bulmasını önlemek üzere sahip olduğu serveti kullanarak rüşvet vermiştir ki böyle bir durumda, işlenen bir günahın nasıl diğer günahlara gebe olabileceği açıkça ortaya çıkmaktadır. Kanun koyucunun herkese eşit ölçüde adalet dağıtması gerekir; oysa Papa, namuslu bir insan olmadığını,

“kendi soyundan kişileri” kayırarak, sırf akrabaları olmalarından dolayı onlara ayrıcalıklar tanıyarak, hatta kendi yeğenini kardinal olarak atayarak açıkça göstermiştir; onun işlediği bu usulsüzlükleri, VIII. Bonifatius de dâhil olmak üzere, kırk kuşak boyunca hiçbir Papa işlememiştir. Sonuç olarak, her biri Papa’nın yeğeninden çok daha derin ruhani değere sahip iki yüzün üzerinde teoloji uzmanının hep birlikte sahip oldukları ruhani güç, bu adamın sahip olduğu gücün altındaydı. Rouen, Toulouse ve Poitier piskoposlukları, Papa’nın akrabalarına verilmişti.¹⁸ “Ancak ... Tanrı adaletin hiçbir istisna ya da kayırma gözetilmeksizin büyük ya da küçük tüm insanlara eşit biçimde dağıtılmasını buyurmaktadır”. Thomas Aquinas da bu konularda önyargılı davranmayı büyük bir günah olarak tanımlamaktadır. Bununla birlikte esas günahı işleyen, bu imtiyazları kabul eden taraf değil, onları bu kişilere sunan taraftır; zira bu eylemiyle konumunu kötüye kullanmıştır; tıpkı efendisine en iyi savaşçılar olarak kendi yeğenlerini sunan, ya da hasta olan bir kralı iyileştirmek için ondan çok daha yetenekli doktorlar varken kendi yakınının kralın doktoru olarak tayin eden bir kral hizmetkârı gibi. Tanrı’nın hizmetkârı olan Papa da, benzer bir biçimde konumunu kötüye kullanmıştır. Papa’nın ölümünden sonra halk, bu yeğenleri azlederek, onların yerine ‘teolojideki büyük üstatlar’ı getirecektir. Bu şekilde kendi akrabalarını kayıran papa, seçilme hakkına sahip diğer kişileri bu haklarından mahrum etmiştir. Gerçek görevlerini “armağanlar ya da vaatler, korku, sevgi ya da nefret yoluyla” yerine getirmekten kaçınan kişi, “şeytanın oğludur ve salt bu davranışıyla gerçek adaletin temsilcisi olan Tanrı’yı inkâr etmektedir”. Bu nedenle kral Papa’ya, sahip olduğu ruhani gücü doğru biçimde kullanması gerektiğini ihtar etmelidir, zira kiliseye ait ayrıcalıkların bunları hak eden kişilere verilmesi son derece önemlidir.”¹⁹

İlk risalenin Papa'nın akrabalar kayırmacılığı üzerinde odaklanmasına karşın, Latince yazılan ikinci eleştiride, toplumun sapkınlık eylemlerine yönelik tavrı ve bu konunun Tapınakçılarla olan ilgisi irdelenmektedir. Fransa halkı, Tapınakçıların işlediği hatanın; tıpkı Katolik inancına bağlı olduklarını, ancak yalnızca bazı maddelerin farklılaştığını öne sürer diğer sapkınlıklarda olduğu gibi, kabul edilemez olduğunu düşünmektedir; böyle bir durumda yasalar "kralın amaçlarına bakılmaksızın ve kraldan bağımsız olarak" işleyecektir. Bu metinde yazarın belirtmek istediği, gerçekte bu davanın Kilise yasalarının ötesinde olduğudur ve bu savını kanıtlayabilmek amacıyla dramatik bir örnek sunmaktadır. Musa da, altın bir buzağıya tapan İsrail oğullarının işlediği benzer bir sapkınlığı cezalandırmak üzere şöyle buyurmuştur: "Herkes kılıcını kuşansın ve komşusunu öldürsün". Bu buyruğu ile Musa, olayın sonsuza değin insanlarca anımsanması ve korkulması için sapkınlığın katlini istemiş ve en az yirmi iki bin kişi, Tanrı'nın emriyle başrahip olan kardeşi Aaron'ın rızasını almışlardı Böylece konu, en aşırı boyutuyla ele alınıyordu. "Ve eğer Havarilerin söylediği gibi yazılan ve yapılan (her şey) sizlere ders vermek amacıyla yazılıp yapıldıysa", neden tüm hükümdarlar arasında en Hristiyan olan Kral, Tanrı korusun, hataya düşerlerse ya da işlenen hataları sürdürüp bunları benimserlerse, tüm ruhban sınıfı karşı harekete geçmesin? Bu bağlamda IV. Philippe'in talepleri özünde hayli ılımlı görülmektedir.

Söylem giderek sertleşiyordu. "Bu Tapınakçıların tümü de birer katil ya da *fautores*, canilerle işbirliği yapan, onları savunan ve kabul eden, sapkınlık ve katillerle meluncasına birlik olan birer cellât değiller mi? Onların da Musa'nın layık gördüğü cezaya çarptırılmaları gerekmiyor mu? Zira eğer hak ettikleri cezayı görmezlerse, bu ancak diğerlerini de cürüme teşvik eder; böyle bir cürüm asla kolayca affedilmemeli. Daha sonra, Kutsal Kitapta yer alan "Musa ve Aaron rahiptiler" sözlerinden

yola çıkılarak Musa'nın bir rahip olarak kabul edilmesine yönelik itiraz üzerinde duruluyor. Musa ancak, yasa koyuculuğun kutsal bir edim olarak kabul edildiği ölçüde bir rahiptir. Eğer başka bir nedenle rahip olsaydı, kendi üzerinde bir başrahibin bulunmasını kabul etmez ve bunca insanın katledilmesine razı olmazdı; zira Tanrı Dayut'a şöyle demiştir: "Benim üzerime bir tapınak inşa etmeyeceksin, çünkü sen etten ve kandan bir insansın". Kutsal kitaplarda adaletin tecellisinin gecikmemesi gerektiği ve kralın bizzat kontrolü ele alması tam yetki verildiği açıkça belirtilmiştir; "yoksa, Havarilerin şahit olduğu gibi, sapkınca eylemleriyle Tanrı'yı inkar eden ve Deccal'ın geldiğini gösteren adamların yalan dolu yargılarıyla kutsal kitaplardaki öğretiler tersine çevrilecektir".²⁰

Bu tür söylemler öylesine aşırıydı ki hükümetin eylemleri bunların yanında hayli sınırlı kalıyor. Kralın bakanlarından Guillaume de Plaisans da, Poitiers'de Papa'nın huzuruna çıktığında bu görüşlerden yararlanmış ve Papa'ya kralın tüm kontrolü ele geçirmektense, papadan harekete geçmesini istediğinde büyük bir hoşgörülle davrandığını ve halk kitlelerinden çok daha uzlaşmacı bir yaklaşım içinde olduğunu ima etmişti. Oysa gerçekte, yaratılan bu izlenim doğru değildir; zira kral eğer kendinin emin bir yerde bulunduğunu hissetseydi, derhal eyleme geçmekte tereddüt etmezdi ve papa üzerinde baskı oluşturmak için bu ölçüde çaba harcamazdı. Kralın hukuki açıdan içinde bulunduğu güvensizlik, 1308 baharında Paris Üniversitesindeki teoloji profesörlerine sunduğu dava ile ilgili hukuki konuları içeren yedi soruda da kendini göstermektedir.

Sorular muhtemelen Şubat ayının sonlarına doğru Papa'nın engizisyon faaliyetlerini durdurmasından sonra yöneltilmişti. Kralın belirttiğine göre inanç konusunda vaaz verilmesinin ve halkın eğitilmesinin Kilise'ye ait bir işlev olduğundan ve insanlar hata işlediklerinde bunların pişman olmalarını ve uzlaşmalarını sağlamanın Kilise'nin görevi olduğundan hiç

kimsenin şüphesi yoktu. Ayrıca, hata işleyen bu kişilerin inatçılıklarını sürdürmeleri ya da eski huylarına geri dönmeleri halinde, bunların laik güçlere teslim edilmeleri ve dindışı yasalara uygun bir biçimde cezalandırılmaları kabul edilmiştir. Kilise, bu kişiler üzerinde dünyevi yargılar ya da cezalar uygulayamaz, ancak yeniden sapkınlığa dönen kişiler için dua edebilir. İlk soru, laik bir hükümdarın ya da kanunun uygulanmasından sorumlu kişilerin, sapkınların ya da hizipçilerin Tanrı'nın adını kirllettikleri ve Katolik inancını reddettikleri konusunda bir ihbarla karşı karşıya olduğu durumda ortaya çıkmaktadır. Bu tür koşullarda, yasadışı bir eylemin yapıldığı ve büyük bir skandalın patlak vermek üzere olduğunun açıkça belli olduğu bir durumda hükümdar, Kilise ya da başka bir merci tarafından kendisine özellikle yetki verilmemiş olsa bile, bu kişiler aleyhine hukuki işlemler başlatabilir mi, ya da olay kamu tarafından henüz bilinmiyorsa, konuyla ilgili soruşturmaları sürdürebilir mi? Yoksa yetkilerinin kapsamı Yeni Ahit tarafından kısıtlanan laik güçler, Kilise tarafından kendilerinden açıkça bu konuda bir talep gelmedikçe herhangi bir eylemde bulunamazlar mı? İkinci soru, konuyla doğrudan ilişkilidir: Bazı mensuplarının dehşet verici ve nefret uyandırıcı sapkınlık eylemlerinde bulunduklarının kanıtlanması halinde, bunların dinsel bir tarikatın üyeleri olmalarına rağmen hükümdar, Tapınakçılar aleyhine herhangi bir işlem başlatabilir mi? Bunların birer katip olmaktan ziyade birer şövalye olarak kabul edilmeleri gerekmiyor mu? Üçüncü olarak, Büyük üstadın ve diğer liderlerin yanı sıra, ellinin üzerine Tapınakçının suçlarını itiraf ettiklerine, özellikle de ülkenin her yerinden itirafların geldiğine ve itirafta bulunanların, ne diğerlerinin itiraf ettiklerini, ne itirafların ne şekilde alındıklarını, ne de Tarikat mahkûm edilmeden başka bölgelerdeki diğer mensupların itirafta bulunup bulunmayacaklarını bekleyip beklememeleri gerektiğini bilmediklerine göre, bu Tarikat mahkûm edilebilir mi? Dördüncü olarak, Tarikat'a yeni

kabul edilenlerin, yalnızca iki ya da üç kişinin hazır bulunduğu gizli törenlerde Hristiyanlığı reddetmeye zorlandıklarına ve kabul töreninde hazır bulunan bu görevlilerin hâlihazırda ölmüş olabilecekleri göz önüne alındığında, eğer bu Tapınakçılar gerçeği itiraf edecek olurlarsa, bunlar hala Katolik olarak kabul edilebilirler mi? Beşinci olarak, on, yirmi, otuz ya da daha çok sayıda Tapınakçının itirafta bulunmayıp suçu reddetmeleri halinde, bunlar Tarikat mensubu olarak bu konumlarını muhafaza edebilirler mi, yoksa çok sayıda şahit aleyhte ifade verdiğine göre, Tarikat mahkûm edilebilir mi? Altıncı olarak, Tapınakçıların mallarına bulundukları ülkenin hükümdarının el koyma yetkisi var mıdır; yoksa bu malların kiliseye mi devredilmesi gerekir; yoksa tahsil edilme amacına uygun biçimde Kutsal Topraklar için mi kullanılmalıdır? Yedinci ve son olarak, eğer bu malların Kutsal Topraklar için kullanılmasına karar verilirse, bunların sevk ve idaresinden kim sorumlu olacaktır? Kilise mi, yoksa en başta Tapınakçıların uzun yıllar ikamet ettikleri ülkenin hükümdarı olan ve ardıllarıyla birlikte eski çağlardan bu yana ülke bütünündeki malları gözetim ve denetim yetkisine sahip bulunan Fransa kralı olmak üzere, seküler hükümdarlar mı?²¹

Uzun süren ve sıklıkla şiddet olaylarına şahit olan saltanatı boyunca IV. Philippe, gerek tek başına, gerekse bakanlarıyla birlikte kendi gereksinimlerine ve hırslarına uygun idari ve mali bir yapının oluşturulmasına yönelik girişimlerinde her türlü önlemi almaktan çekinmemişti; ancak Capet soyunun gelişiminde hukuki işlemlerin taşıdığı değeri asla göz ardı etmemişti. Papa ise krala itiraz etmişti, zira kendisinin de belirttiği gibi, kralın bu konuda sahip olduğu olağanüstü gücü şüpheyle karşılamaktaydı.²² Bu sorular, Papa'nın ihmalkâr tutumundan dolayı, Katolikliğin bütünlüğünü korumak üzere bizzat harekete geçmesi gerektiğini ima yoluyla, Philippe'in

Clemens ile bizzat Hristiyanlık zemini üzerinde yüz yüze gelmek konusundaki girişimini yansıtıyordu.

Parisli teologlar ise krala yanıt vermekte acele etmiyorlardı. Muhtemelen olay üzerinde enine boyuna düşünebilmek üzere zamana ihtiyaçları vardı; bununla birlikte, krala temel birtakım konularda haksız olduğunu söylemek konusunda fazla istekli değildiler. 25 Mart tarihli mektuplarında, yanıtlarının geçtikğini, zira önemli bazı üyelerin yakın bir tarihe kadar aralarında bulunmadığı ve böyle önemli bir konuda onlara danışmadan herhangi bir işlemde bulunmak istemedikleri belirtiliyordu. Krala hoşgörüsünden dolayı teşekkür ediyorlardı. Bu nezaket cümleleri, verdikleri yanıtı bir girizgâh şeklinde yorumlanabilir. "Görkemli Fransa krallığının hükümdarı, tüm kralların en Hristiyanı, yalnızca gücünün haşmeti açısından değil, aynı zamanda alıçenaplığı ve Hristiyanlığa olan derin inancı ile, Fransa krallığının başlangıcından bu yana bir yıldız gibi parlamıştır". Kral, her ne kadar "...bu önemsiz kullarına" emir verebilecek olsa da "övgüye değer ardıllarınızın uygulamalarına bağlı kalarak, imanın tutkusuyla ve bu imanı aklın ışıyla koruyabilmek arzusuyla" bir dost olarak kendilerinin görüşlerini sormuştur.

Bununla birlikte, inancı saptıranlara karşı "herhangi bir yasağı çiğnenmeden" hangi noktaya kadar ilerleyebileceği sorusuna yanıt olarak şu hususları belirtmek istiyorlardı. İlk olarak, laik bir kralın kilisenin talimatları olmadan sapkınları hapsedilmesi, bu kargaşa sona erecek ve Tanrı'nın işiyle ilgilenenler için tehlike söz konusu olduğunda laik güçlerin harekete geçmesi nakillerin işlemleri suçları konusunda çeşitli ithamlar kiliseye söz konusu olabiliirdi; ancak böyle bir durumda da, laik güçlerin kesinlikle ruhban sınıfın onayını almaları gerekiyordu ve gerekli işlemleri uyguladıktan sonra bu sapkınların kiliseye teslim edilmeleri gerekiyordu. Ne Eski Ahit'te, ne de Yeni Ahit'te bu uygulamayla çelişen herhangi bir ifade yer alıyordu. Kralın emirleri kayıtlarına geçirmeleri emredilmişti. Son

İkinci olarak, Tapınakçıların ruhban sınıfa dâhil kişiler olarak görülmeleri, bu nedenle de seküler yasalardan istisna edilmele-ri gerekiyordu; zira Kralın korunması için görevlendirilen bir şövalyenin önüne dinin egemen olduğu bir ülkede herhangi bir engel konulamazdı. Mevcut herhangi bir tarikata bağlı olma-yan, ancak sapkınlık işleyen bireyler, elbette dinî bütün kişiler sayılamazlardı, ancak böyle bir durumda da bu kişilerin gerçek-ten bu işlemleri işleyen işlemediklerinin belirlenmesi Kilise'nin göreviydi. Gerçekten de, bu tür cürümler 882 konusu olduğun-da, bu cürümlerle ilgili tüm aykırıları eğer Kilise tarafından aksi belirtilmedikçe Kilise'nin sorumlu tutulduğundadır. Dördüncü ola-rak, yapılan itiraflarda Tarikatın mahkûm edilmesini gerektire-cek veya en azından kapsama bir soruşturmanın başlatılmasını hakkı göstererek ölüme olduğunu, zira bu ifradanın, Tarikatın diğer mensupları hakiktidanda kiizzat sapkın, ya da faşist, sapkınlara oldukları şüphesinden dolayı şüpheler uyandırdığını kabul ediyorlardı. Dördüncü olarak, bir bütün olarak Tarikat öleyinde şüpheleri Ayçöle güçlü olduğu bir dönemde, yine de itiraf etmeyi reddederken kişilerin bulunması durumunda, bu şahısların "emniyetli bir bölgede tecrit edilmeleri" gerekmekte-dir, zira her ne kadar bunlar birer sapkın olarak mahkûm edil-memiş olsalar da, yine de diğer kişilerin bunlar tarafından kire-tilmesi tehlikesinin bulunmasında korkulmaktadır! Suçlanmaları reddeden sahurî sayıda mensubun Tarikat alması ve tutukla-rına tabi tutulup tutulmayacağı sorusunun, üçünde ve dördün-cü maddelerde yanıtlandırılmamış olmaları Kralın ahlâkî ve ha-sıleyletleri önemi konuları, ahlâkî ve yedinde sonlarında ele-şilmiyordu. Bu kadarla teologların yanı sıra da ruhbanlıkta da ki-yapılan eleştiriyi yapıyorlardı. Tapınakçıların varlığını mak-gare-lar, e'spyalar olarak ötilen şahıslara ilgili birer din görevsi olarak Hristiyanlık kanunları koruması ve Kutsal Topraklara yardım amacıyla bağışlanmıştı. Bu bağışlanma da bu bağışlanma da doğru kısımlarda kullanılması gerekmekteydi. Bununla birlikte, bu

mallar, “belirtilen amaca en uygun biçimde gözetim altında tutulacaktı”. Bu son derece dikkatli bir biçimde kaleme alınan yanıtların sonuç bölümünü oluşturan paragraflar, teologların bu konuları kralın dikkatine sunmakta ne denli zorlandıkları konusunda bize bir fikir vermektedir.

İşte, haşmetli efendim, kendi aramızda mutabakata vardığımız ve kraliyet emirlerine yürekten bağlı kalmak ve aynı zamanda da zâtı âlinize mümkün olduğunca gerçeğe yakın açıklamalarda bulunmak arzusuyla, elimizden geldiğince özenli bir biçimde dikkatinize sunmak istediğimiz hususlar bunlardan ibarettir; bu açıklamalarımızın majesteleri tarafından kabul edilmelerini istirham ediyoruz; zira Ekselanslarının uygun göreceği açıklamaları takdim edebilmek üzere oldukça yoğun bir çalışma gerçekleştirdik. Zat-ı âlinizin en büyük savaşçısı ve savunucusu olduğu [Hiristiyanlık] inancını böylesine derinden zedeleyen ve tüm Hiristiyanlık âlemini derinden sarsan ve dehşete düşüren bu vahim olayların, mukaddes imanınızın gücüyle en kısa zamanda ortadan kaldırılması en büyük dileğimizdir.²³

Bu konuda IV. Philippe’in tek taraflı harekete geçmesi konusunda fazla istekli görünmemelerine rağmen üniversitedeki teologlar, yapılan itirafların Tarikat’ın mahkûm edilmesini haklı gösterebileceğini belirtmişler ve bu nedenle, Papa’nın ihmal-kârlığına karşı başlattığı kampanyada krala destek sağlamışlardır.

Philippe, 1302 ve 1303 yıllarında kendisine destek sağlama-sı ve VIII. Bonifatus aleyhine bir propaganda sürecini başlatması için yüksek mertebedeki kişileri toplantıya çağırmıştı. 1308 yılında 24-29 Mart tarihleri arasında ruhban sınıfa, soylulara ve kentlere toplumun tüm temsilcilerinin bir araya geleceği toplantıya katılmaları için yazılı tebligatta bulundu. Tapınakçıların işledikleri günahlara karşı inancın korunmasında özellikle ruhban sınıftan yardım isteniyordu. Başpiskoposluklara ve pisko-

posluklara gönderilen mektuplarda, yüksek mertebedekilerin toplantısından önce metropolit piskoposlar tarafından bölgesel konseyler oluşturulması ve her diyakozdan bir temsilci seçilmesi isteniyordu.²⁴ Büyük toprak sahibi soylulara da, kendilerine krala olan bağlılık yeminlerini hatırlatan mektuplar gönderildi; ancak bu mektuplarda daha fazla herhangi bir ayrıntı yer almıyordu.²⁵ Uygulamanın propaganda niteliğini özellikle vurgulayacak biçimde en sert üslup, kentlere yazılan mektuplarda kullanılmıştı: Seleflerimiz, diyordu kral; sapkınlıkları ve diğer hataları ortadan kaldırmak üzere diğer tüm prenslerden daha fazla uğraşmışlar, “Katolik inancının en değerli taşını, paha biçilmez bir hazine olarak hırsızlara ve eşkıyalara karşı savunmuşlardı”. Bu nedenle, kral “özümüzü oluşturan cevheri dikkate alarak ve seleflerimizden aldığımız mirasa sahip çıkarak” Katolik inancını yalnızca bariz düşmanlara karşı değil, aynı zamanda, esas tehlikenin kaynağını oluşturan gizli düşmanlara karşı savunmak üzere bir sefer başlatmıştı. Herkes varlığını Katolik inancına borçluydu ve bu inanca saldırıda bulunmaya çalışanlar, inananları Tanrı’nın krallığına ulaşma umudundan yoksun bırakarak, tüm Katolikleri yok etmeyi amaçlıyorlardı.

İsa, bizim yolumuz, yaşamımız ve gerçeğimizdir; onunla birlikte ve onun içinde var olduğumuz bu inancı ve onun varlığını kim inkâr edebilir? Herkes biliyor ki, o bizleri öylesine seviyordu ki, kendi bedenini bizler için feda etmekten ve bedeninin en acımasız biçimde ölüme mahkûm edilmesinden korkmadı. Gelin bizi böylesine seven bu Yol Gösterici ve Kurtarıcıyı sevelim ve onun egemenliği altında tek vücut olalım; gelin onun katlandığı acıların intikamını alalım.

Tapınakçılar, İsa’yı ve Kilise’nin kutsal ayinlerini reddederrek, yeni katılanları haçın üzerine tükürmeye ve haçı ayaklar altına almaya zorlayarak, birbirlerini uygunsuz yerlerinden öperek ve Tanrı’nın yerine bir puta taparak, böyle bir tecavüzde

bulunmuşlardır; gerçekten de aridite etkilerine göre düzenle-
dikleri sahte ayınlar kendilerine doğaya karşı gelme, "vahşi
hayvanların" bile yapmayacağı edebilecekleri eylemleri yapma
hakkı sağlamaktadır. Liderlerinin kirazlarından açıkça anlaşıl-
maktadır ki, bu canavar padişahların krallığın her yerinde,
hatta derin aşınmış kellerde anlaşılmış gibi, kral, bu sapkın-
Tigraı kökünü kazımak adıyla yakınıyor. Gelecekte papayla
yanyana bulunmayı planlanmaktadır. Üstüne, şehirlerde,
kocaman maatlerin adına mela yapılmaktadır üzere Paskalya-
dan önce hatta sonra Toulouse'da adam gözetimlerini emredil-
mektedir. Üzeri bir toplantı düzenler ve bu toplantıda,
suçlu kralın tebaasının beş toplantılarına katılma konusunda göste-
rebilecekleri direnişi ezme üzere ilave birtakım idari önlemler
yürürlüğe girmişti. Bailiflere, uygulamaları mümkün olduğu
kadar süratlendirmek üzere emirler verilmiş ve gerçekli belgelerin
kayıplarına sağlanmasında adalet anlamakla mesuliyetleri kal-
tıran durumlarda, örnek konusu belgeleri bailifler tarafından
çözümlenerek izin verilmiştir. Çünkü durum çok kötü bir küçer-
tiler kabul edilecekti. Bu emirler kapsamında bailiflerin derhal
harekete geçtikleri anlaşılmaktadır. Örneğin Amiens ve Macón
bailifleri, 7 ve 8 Nisan'da da emirleri gerekli yerlere aktarmış-
lardı.²⁸ Bildirilen emirlerini istediğini belirtir. Bundan sonra,
Mont Katilim çağrısı konusuna dayalı derinliğine bir konuda yapılan
yerel incelemelerden anlaşılıyor ki, anglo-ek temsilin gönderilmesi
istenen kentlerin sayısı çok az. Glabbe, Lismakal, d'halerya da
pazarı bulunan tüm kentlerden temsilci göndermelerini ista-
mıştı. Örneğin, Troyes buluşmalarında bu terdiate kent buluştu-
yordu ve bu kentler arasında yer alan Ervy'ye 11 Mayıs'da prop-
tüm statüsü tanımasına karşın, kentin bir belediye başkanı ya
da seçilmiş görevli başmak gelen bir idarecisi yoktu. Ervy
Champagne kenti tarafından atanmış bir *procurator* tarafından yün-
tiliyordu. Ervy bir bütün olarak Fransa kralığı bir yana,
Champagne kralığı bünyesinde bile örnekle bir kent olarak

Kabul etmek hayli zor. Bununla birlikte, 4 Nisan'da kralın böl-
 geden sorumlu yetkilisi olan Troyes binaları Ervy prévôt'su
 Pierre Veriauz'a kent halkını toplayarak okumak üzere kralın
 talimatlarını gönderdi. Daha sonra da prévôt'ün muhtemelen asit-
 ler toplantısında halkı temsil etmek üzere uygun adayları seçi-
 yordu. Kral tahlileden kendilerini kurtarmak ve her hangi bir zarara
 maruz kalmamak için ellerinden gelen gayreti gösteriyorlar ve
 krala sadakate buvusun emniyetlerini Pierre Veriauz, bu zana-
 düşen görevi yerine getirdi ve 28 Nisanda, Ervy aristokratlarını
 topladı ve Tours'da toplanan yüksek mertebeli kişilere gönde-
 rilmek üzere iki kişiyi seçti. 30 Nisan'da iddia edilen jestler gereğinden

Diğer kentlerden seçilen Yedi diğer temsilcilerle birlikte
 Ervy'den gelen iki aristokrat da görevleri gereği toplantıya yer
 aldılar; kentler Philippe'nin emirleriyle eksiksiz bir biçimde tam
 bir uysallıkla uymuşlardı. Örneğin, Loire üzerinde küçük bir
 kent olan Gien, kentlilerde "nitelikli" kesimini oluşturan kırk
 seçmen arasından tayin edilen Etienne Cartier ve Jean Calabrun
 adlı iki kişi tarafından temsil edilirdi. Bu temsilciler bu
 amaçla gönderilmişlerdi. Daha uzun bir süre itiraflarının doğru
 olduğunu savunmuştur. 9 Gerçekten de, Molay daha da ileri
 gitmiş ve Louis'a idarece kâhkarı olarak edareye yerleşerek, kune
 ay sonu kralın 23 ve 24 Nisan'da soylu meclisinin, Tapınak kralının affı ya da
 ifade mahkûmiyeti ve yüce kralın ve onun soylu meclisinin uygun
 gördükleri her konudaki arzularını, emirlerini ve kararlarını din-
 leden birinin kral ve kardinaller gelmedik tüm üyeler itirafla-
 rını getirmeleri gereken tüm buyrukları gerektiği biçimde yerine
 getirmek.

"Folliaco'nun belirttiğine göre, söz konusu tabletlerin üzerinde sunlar yazılıydı: "Haber-
 niz olsun ki, kral ve kardinaller varın buraya gelecekleri; bazı
 üyeler itiraflarını geri aldılar, siz de itiraflarınızı geri alın ve bu
 teminat olarak tüm mallarını koyuyorlardı. 32 Tutuklamalar başla-

madan bir ay önce Tarikat'a kabul edilen bir üye tabletleri taşı-
 makla ve okunduktan sonra geri almakla görevlendirilmişti."

sağlık nedenlerini ya da işlerinin yoğunluğunu öne sürerek temsilciler göndermişlerdi. Bizzat çağırılan bazı büyük toprak sahibi soylular, örneğin, Britanya Dükü Arthur ve oğlu Limoges *Vicomte*'u Jean ve Flanders Dükü Robert ve oğlu, Nevers Kontu Louis, (ne yazık ki) işlerinin çokluğundan dolayı hazır bulunamayacaklarını bildiriyorlardı.³³ Burada politik koşullar önemli bir rol oynuyordu; ancak Fransız aristokrasisinde köklü bir yere sahip olmayan diğerleri, böyle bir toplantı için istekli değillerdi. Bunlar arasında, Forez, Auvergne, La Marche ve Angouleme, Périgord, Astarac, Comminges ve Valentinois kontları ve Tourenne, Narbonne ve Polignac *Vicomte*'ları yer alıyordu.³⁴ Büyük bir bölümünün sağlık ya da iş durumunun yol açtığı engellemeler gibi kalıplaşmış mazeretler öne sürmelerine karşılık, Mirepoix Lordu Jean de Lévis, 16 Nisan tarihli mektubunda, belirtilen sürenin çok kısa olmasından dolayı hazır bulunamayacağını belirtiyordu.³⁵ Bununla birlikte, bazılarının gerçekten de ciddi sorunları vardı. Örneğin, Premonstratensians manastırının baş keşişi, o tarihlerde Tarikat'ın Almanya'nın ücra bölgelerinde bulunan evlerini ziyaret etmekteydi; öte yandan, Lyons diyakozundaki Jong-Dieu manastırının baş keşişi, düşmanlara karşı manastırını savunmak zorunda olduğundan dolayı, yerinden ayrılamıyordu.³⁶

Diğerleri ise, örneğin, Gien aristokratları, "yüce kralımızın arzu ettiği her yere" gitmek konusunda istekli davranmıyorlardı. Montpeiller yakınlarındaki Vilmagne manastırının baş keşişine önce Poitiers'e gitmesi emredilmişti; uzun ve yorucu bir yolculuktan sonra Poitiers'e ulaşan keşiş, bu kez toplantının Tours'da gerçekleşeceği bildirilmişti.³⁷ Ancak keşiş, daha fazla yolculuk etmeyeceğini belirterek, toplantıda hazır bulunmak üzere Poitiers'den üç temsilci göndermişti. Papa üzerinde en yüksek düzeyde baskı uygulayabilmek amacıyla katılımın olabildiğince yüksek olmasını istemesine karşın, toplantının tam olarak nerede düzenleneceği konusunda idari düzeyde bir ka-

rarsızlığın bulunduğu anlaşılıyor. Diğer kraliyet danışmanlarıyla birlikte Paris'te bulunan Narbonne başpiskoposu, yardımcılarının önemli bir bölümünü Poitiers'e göndermişti ve ruhban sınıfın 140 temsilciliğinin çoğu Narbonne kilise bölgesinden olan 17'sine yanlış bölgeler belirtilmişti.³⁸ Bu yanlışlığın krala çok yakın bir konumda bulunan bir danışmandan kaynaklandığı göz önüne alındığında, hükümetin asillerin tam olarak nasıl kullanılacağı konusunda bir fikrinin bulunmadığı anlaşılıyor. Toplantının Papa'nın ikamet ettiği Poitiers'de düzenlenmesi muhtemelen papayı daha çok ürkütecekti; ancak geçmişteki deneyimlerden, ruhban sınıfın, ya da en azından bir bölümünün bu karara karşı çıkmalarının söz konusu olabileceği anlaşılıyordu ve Papa'nın çok yakında bulunması, bu olasılığı güçlendiriyordu. Çağrı mektuplarına gelen yanıtlarda bile, bu olasılığı güçlendiren birtakım imalar yer alıyordu; zira toplantıya gönderilen ruhban sınıfın temsilcilerinin bir bölümü, krala bağlı aristokratlarda olduğu gibi tam olarak yetkilendirilmemişler ve "Papalığın yetkilerinin korunması ve muhafazası" koşuluyla ve "Kutsal Roma Kilisesi'nin haklarına halel gelmeksizin" yetkilendirilmişlerdir.³⁹ Toplantının kolaylıkla erişebileceği bir bölgede bulunan Tours'da düzenlenmesi daha emniyetli olacaktı; böylelikle krala destek sağlama konusunda güvenilebilen asillerden temsilciler seçilebilir ve bu temsilciler daha sonra Poitiers'e sevk edilebilirlerdi. Örneğin, eklem iltihabı sorunu olduğundan dolayı bizzat toplantıya katılamayan Cahors Piskoposu, krala yazdığı mektupta, atadığı vekillerin onun adına "Bourges, Tours ve Poitiers'de, papalık divanında ve parlamentoslarda ve yüce başkanımız, Yüce Papa Clemens, Yüce Fransa Kralı ve Bourges Başpiskoposu muhterem peder Lord E., tarafından yapılan ve yapılacak olan çağrılarda" yer alacaklarını belirtir.⁴⁰ Burada piskopos, bir vekil seçilmesi amacıyla kendi metropoliti Bourges Başpiskoposu tarafından düzenlenecek olan bölgesel konseye; Tours'da düzenlenecek olan toplantıya;

son olarak da, nihai kararın alınacağı, ülke temsilcileri eşliğindeki kral ile Papa arasında Poitiers'de düzenlenecek olan toplantıya değinmektedir.

Bu manevralar, temsilcilerin işlevinin, krallığın politikalarına uygunluğun sağlanması olduğunu açıkça göstermektedir. Bu bağlamda, göreceli olarak küçük pazar şehirlerinden delegelerin bu denli yaygın bir biçimde toplantıya çağırılmasını, demokratik bir eğilim şeklinde değil, tam tersi anlamda yorumlamak gerekir. On dördüncü yüzyılın başlarında Fransız monarşisinin gösterdiği mutlakıyetçi eğilim, kraliyet gücünün ve kral taraftarı propagandaların, toplumun dinsel yönden en bağnaz kesimlerine kadar ulaşabilecek bir biçimde yaygınlaştırılmasına yönelik girişimlerde de kendini göstermektedir.

Ne yazık ki, Tours'daki görüşmelerle ilgili yazılı tutanaklar mevcut değildir. Asiller arasından temsilcilerin belirlendiği tarihte -kraliyet belgelerinde belirtildiği gibi, Paskalyadan üç hafta sonra, 5 Mayıs Çarşamba günü- buluşlarsa, toplantı on gün sürmüştür. Zira kral, 15 Mayıs'ta temsilcilere memleketlerine geri dönme izni verdi.⁴¹ Hiç şüphe yok ki, geri dönen temsilciler, Ervy ya da Gien gibi küçük kentlerde bile, kralın bakanlarının -muhtemelen Nogaret ve Plaisans'ın, kralın Tapınakçıların haince eylemleri konusunda benimsediği şiddet dolu retoriği yansıtan konuşmalarını halka aktardılar. Kralın emirlerine tam bir itaat içinde, Tapınakçıların işledikleri suçlardan dolayı ölmü hak ettiklerini belirttiler.⁴²

Kral, 18 Mayıs'ta Paris'e döndü; ancak çağrı mektubunda temsilcilere belirttiği gibi, kısa bir süre sonra Papa ile buluşmak üzere Poitiers'e geldi.⁴³ Temsilcilerin hepsine geri dönmeleri için izin verilmemişti; büyük bir bölümü, giderleri uygulanan özel bir vergiyle karşılanmak üzere, krala Poitiers yolculuğunda eşlik ettiler.⁴⁴ Kralın maiyeti gerçekten etkileyici idi. Kral ile Papa arasında Poitiers'deki görüşmelerde önemli bir görgü şahidi korumundaki, II. James'in temsilcisi Jean Bourgage'un

yazdığına göre, Philippe yanında kardeşi Charles de Valois ile oğullarını ve şehirlerin ve önemli kentlerin baronlarını ve üst düzey rahiplerini ve temsilcilerini getirmişti. Kral ve maiyetindekiler, 26 Mayıs'ta Poitiers'e vardılar.⁴⁵ Öyle anlaşıyor ki, kendilerine silahlı bir orduyla eşlik etmemesine rağmen, bu güçlü kişilerden oluşan topluluk, Papa'nın gözünü korkutabilmekte son derece etkili oldular. Geçmişte VIII. Bonifatius, ücrâ bir bölge olan Anagni'de Nogaret'nin taarruzuna uğramış ve Nogaret, neredeyse başarılı bir girişimle, Bonifatius'yu yargılanmak üzere Paris'e gelmeye zorlamıştı. V. Clemens de, Fransa kralı ile yüzleşebileceği sabit bir ikametgâha sahip olmamanın yarattığı ciddi dezavantajı her zamankinden daha ciddi bir biçimde hissetmiş olmalı ki, Haziran ve Temmuz 1308'de yaşadığı deneyimlerden kısa bir süre sonra, Avignon'da (geçici bir süre için de olsa) yeni bir papalık mevki oluşturmaya karar verdi.

Bununla birlikte kral, papayı görünürde güler yüzlü bir biçimde karşıladı. Papa'nın maiyetinin Poitiers'de yaygın bir biçimde yerleşmiş olmasından dolayı kralın hizmetlileri ile kardinallerin adamları arasında konaklama alanlarının paylaşımı konusunda tartışmaların patlak vermesine rağmen, kral görünürde bir alçak gönüllülük içinde Papa'nın önünde eğildi.⁴⁶ Clemens kendi adına krala her türlü lütufta bulunmaya hazırdı. Kralın gelişine iki nedenden dolayı sevinmişti; birincisi, Roma'ya gitmeden önce kralı şahsen görmek istiyordu; ikinci olarak da, kral, Kutsal Toprakları ilgilendiren son derece önemli bir konuyu görüşmek üzere gelmişti.⁴⁷

Dış görünüm, deneyimli bir gözlemciyi kandıramaz. Jean Bourgonne, Philippe'in geldiği tarih olan 26 Mayıs'ta Kral James'e yazdığı mektubunda, Philippe'in ne kadar kalacağını bilinmemesine rağmen, bu sürenin kısa olmayacağına inanıldığını; zira Papa'nın, savcının iddialarını dinlediği *audientia causarum* ile sanıkların savcının iddialarına karşı itirazlarının

incelendiği *audentia litterarum* adı verilen mahkemeleri 25 Mayıs'tan 24 Haziran'a kadar ertelediğini belirtiyordu.⁴⁸ Jean Borgogne, Aragon hakkında görüşmek için Papa'ya ulaşabilmenin neredeyse olanak dışı olduğunu anlamıştı. Bir hafta önce temsilci, papayı ata binerken görmüş ve kendisiyle konuşmak istediğini belirtmişti.

Bana, aynı gün öğle yemeğinden sonra geri dönmemi söyledi ve ben de döndüm. Bana hizmetçisi aracılığı ile ertesi gün gelmemi söyledi, ben de öyle yaptım. Ertesi sabah, atna binmek üzereyken beni gördü, yanına çağırdı ve işlerinin çokluğu yüzünden benimle görüşemediği için özür diledi ve beni ertesi gün, Pazar günü kabul edebileceğini söyledi ... Pazar günü, Pazartesi günü ve bunu izleyen birkaç gün boyunca ona ulaşmaya çalıştım, ancak kendisiyle görüşme imkânım olmadı.⁴⁹

Clemens, tüm dikkatini Fransa Kralıyla yapacağı toplantıya vermek istediğinden dolayı, papalığın idaresine ilişkin görevlerini sürekli erteliyordu. Jean Bourgogne'un Papa'nın huzuruna çıkabilme konusundaki her girişimi hüsrarla sonuçlanıyordu.

V. Clemens, bir önceki yılın Şubat ayında engizisyonun Tapınakçılar aleyhine başlattığı soruşturmaları durdurmasından bu yana Fransız hükümetinin kendisi üzerindeki baskılarının doruk noktasına ulaştığının ayrımıındaydı. Papa, 29 Mayıs'ta Poitiers'deki kraliyet sarayında kardinaller düzeyinde halka açık bir kurul toplantısı düzenledi. Toplantıda kardinallerin ve kralın danışmanlarının yanı sıra, çok sayıda kilise ve saray mensubu da hazır bulunuyorlardı. Kralın hükümetinin bakanlarından Guillaume de Plaisans ayağa kalktı ve platformda yerini aldıktan sonra, Jean Bourgogne'un belirttiğine göre olasılıkla geniş kitleler tarafından anlaşılabilirlik amacıyla yerel dilde yaptığı⁵⁰ uzun ve etkili bir konuşmada kraliyet hükümeti tarafından Tapınakçılar aleyhine açtığı davayı konseyin dikka-

tine sundu. Gerek bu konuşmanın, gerek Plaisans'ın Haziran ayının ortalarında yaptığı ikinci konuşmanın esas yazarının Guillaume de Nogaret olduğundan hiç şüphe yok; ancak Nogaret bu konuşmaları bizzat yapamazdı, zira Anagni'de VIII. Bonifatius'ye yönelik saldırıda oynadığı rolden dolayı Papa'nın nefretini kazanmıştı.⁵¹

Plaisans konuşmasına, Hıristiyanlık inancının savunmasında elde edilen büyük zaferi, diğer bir deyişle, "Tapınakçıların hainliğini" gözler önüne seren hükümdarın elde ettiği en büyük zafere büyük bir övgüyle başladı. "İsa fetheder, İsa hüküm sürer, İsa yönetir" formülünü, İsa Mesih'in yeryüzündeki vekili olan Güzel Philippe'in Tapınakçılar üzerinde nasıl zafer kazandığı konusundaki açıklamalarına bir girizgâh olarak kullandı.⁵² Zaferini Papa'ya göstermek isteyen kral, Poitiers'e tüm maiyeti ve kraliyet hükümetinin temsilcileriyle birlikte gelmişti. Bunu yapmaktaki amacı "[Tapınakçılar] aleyhine yargılama bağlamında itham edici, ihbar edici, yönlendirici ya da teşvik edici bir rol üstlenmek değil", kendi piskoposları, baronları ve tebaası ile "Katolik imanının ateşli taraftarları, Kilise'nin savunucuları, Kudüs'ün surları, sapkınca yoksunluğun cezalandırıcıları olarak" üzerine düşen görevi yerine getirmektir. Plaisans daha sonra, kendi deyişiyle elde edilen zaferin "açıklamasına" giriyordu. Savaşın başlarında bu zafer korku ve dehşet verici, daha ileri safhalarda mutluluk verici ve olağanüstü, sonunda ise açık ve şüphe götürmez bir niteliğe bürünüyordu. Tarikat'ın papa tarafından sona erdirilmesi dışında yapılacak hiçbir şey kalmamıştı.

Kral ve bakanlar için savaş, dört nedenden dolayı korku ve dehşet vericiydi: birincisi, ilk ihbarlar, böylesine büyük boyutta bir olayı başlatamayacak derecede düşük konumdaki insanlardan gelmişti; ikinci olarak, itham altındaki kişiler toplumda mevki, servet ve nüfuz sahibi kişilerden oluşuyordu; üçüncü olarak, işlenen suçlar, ilahî düzeni ve insan doğasını altüst ede-

bilecek denli korkunç ve insanlık dışıydı; dördüncü olarak da, Tarikat'ın, kral ve onlara özel birtakım imtiyazlara ve lütuflara ihsan eden selefleri ile aralarındaki sevgi ve sadakat bağları idi.

Başlangıçta ortaya çıkan bu sorunlara rağmen, olaylar Tanrı'nın mucizesiyle gelişmesi sebebiyle "mutluluk verici ve olağanüstü" bir niteliğe bürünmüştü. Tanrı, zaferi için kendi adlarına değil, İsa adına hareket eden, "tüm tamahkârlıkları ve boş gururu bir yana bırakan" kişileri kendine yardımcı olarak seçmişti. Bu açıdan Plaisans, Tapınakçıların sahip oldukları mülkler ile ilgili olarak kralın niyetini belirtiyordu. Yaşayan hiç kimse, kralın sağladığı başarıya yakın bir başarı elde etmemişti; kralın bunu gerçekleştirmesi için birçok nedeni bulunuyordu; "ama hepsinden önemlisi, taç giyme töreninde ant içmişti". Ayrıca, "Tanrı, nasıl Fransa krallığını dünyadaki diğer krallıkların üzerine çıkartıp onu seçerek kutsadıysa, İsa Mesih de mucizevî bir edimle seni [V. Clemens'i] kendi havarisi Petrus'un selefi konumuna yükseltti ve sen divanıyla birlikte şu anda, bu krallıkta yer alıyorsun". Şimdi kral ve papa Tanrı adına verilen savaşta birleşebileceklerdi. Ayrıca, dünyanın çeşitli ülkelerinden Tarikat'ın tüm liderleri, "adaletin huzuruna çıkartılmak" üzere "başka bir gerekçe bahanesi altında" toplanmışlardı. Tutuklanmadan önce bile üstat ve diğer liderler, "kraldan af dileyerek ve günahlarını gizleyerek" kutsal anahtara ve günah çıkartma ayinine karşı açıkça sapkınlık işlediklerini itiraf etmişlerdi. Daha sonra, tutuklanmalarının ardından çoğu Tapınakçı itham edildikleri suçların korkusuyla ve "İsa'nın inayeti ışığında kahrolmuş bir halde" kendi yaşamlarına son vermişlerdi. Diğerleri, "birkaç istisna dışında" tüm ülke çapında, "sabit görülen özel suçlar" konusunda sorgulanmamalarına rağmen, birbirlerinden bağımsız olarak kendiliğinden itirafta bulunmuşlardı. Bizzat üstadın kendisi de Paris Üniversitesi'nde halk önünde yaptığı bir konuşmada itirafta bulunmuş; bu arada Uzès ve Carcassone'da bazı Tapınakçılar, 'açık mucizeler' sonu-

cu kendiliğinden itiraf etmişlerdi. Bu kişiler, piskoposlar, kendi görevlileri ve diğer din adamları huzurunda ve ruhban sınıf ve halk huzurunda kararlı bir biçimde itiraflarını sürdürmüşlerdi. Bununla birlikte bazıları, Paris'e gönderilen kardinallerin de bildiği gibi, aylar boyu itiraflarını sürdürdükten sonra, kendi aralarında gizlice anlaşarak itiraflarını geri almışlardı. Bu kişiler ayrıca, Fransa krallığındaki bazı kişilerden haberciler ve mektuplar yoluyla teselli alıyorlardı. Bunları teselli edenlerin bir bölümü parayla kandırılmış kişilerdi, diğerleri ise karmaşık birtakım güdülerle hareket ediyorlardı, ancak hepsi de elbette, sapkınlığın *fautores*'i (işbirlikçileri) olarak cezalandırılmaktan korkuyorlardı. Genel itirafların ardından, birçoğu işledikleri daha büyük suçları da kendiliklerinden itiraf ettiler; kimi Sens başpiskoposunun huzurunda; kimi de Macôn piskoposunun huzurunda itirafta bulundular.

Bu mucizevî gelişmelerin ardından en sonunda, sapkınlığın "açık ve şüphe götürmez" bir nitelik kazandığı öne sürülebiliyordu. Tapınak, çok sayıda şahit tarafından mahkûm edilmiş, elde edilen itiraflar bunu açıkça ortaya koymuştu, dünyanın her yerinde Tarikat aleyhine bir kamuoyu oluşmuştu; bu genel görüş, olayın salt hukuki boyutunu oluşturmakla kalmamış, aynı zamanda Tapınakçılar aleyhine tüm kanıtlar, kamusal belgelerde kayıtlara geçirilerek mühürlenmiş; Tarikat, en Katolik Kral ve tüm edimlerinde İsa'nın vekili konumundaki yüce bir hükümdar (IV. Philippe), çok sayıda Katolik piskopos ve ülke çapında baronlar ve halk tarafından oybirliği ile mahkûm edilmişti.

Plaisans, konunun çeşitli aşamalar boyunca nasıl geliştiğini göstermeye çalışmıştı. Kralın başta bu tür olayların gerçek olabileceği konusunda şüphelerinin bulunmasına karşın, var olan çok güçlü kanıtlar karşısında, ithamların gerçek olduğunu kabul etmiş ve bu nedenle de, bir kral olmanın kendisinden gerektirdiği kutsal görevi yerine getirmek zorunda kalmıştı. Plaisans

aynı zamanda bilinen birtakım itirazlara karşılık vererek dava-
nın zayıf yönlerini ortadan kaldırmaya çalışıyordu. İlk ihbarda
bulunan kişilerin toplumun en alt kesimlerinden geldiklerini
kabul ediyor, konunun ilk aşamada neden korku ve dehşet
verici olduğunun nedenlerinden birinin de bu olduğunu açıklı-
yordu. Nazik bir biçimde Kralın amacının Tapınağın servetini
ele geçirmek olmadığını, bakanlarıyla birlikte Tanrı'nın bir ara-
cı, seçilmiş insanların sevilen lideri olarak hareket ettiğini belir-
tiyordu. Davanın önemli bir bölümünün üzerinde temellendi-
rildiği itiraflar da ona göre, sorgulamalar sonucu değil, kendili-
ğinden ve bağımsız bir biçimde yapılmıştı.

Plaisans daha sonra, önceki aşamalara gerek kalmaksızın
yapılan ithamların tartışma götürmez bir biçimde doğru oldu-
ğunu açıkça ortaya koyan birtakım argümanlar öne sürerek
konuyu kesin bir sonuca ulaştırmak üzere son bir girişimde
bulundu. "Geçmişte aksi yönde bir şeyin yaşanmadığı" dö-
nemden bu yana insanlar, Tapınakçıların gizli törenlerinde
karanlık birtakım şeylerin döndüğüne inanıyorlardı; bu görüş,
Tapınakçıların bu sırları piskoposlara ifşa etmeyi reddetmeleri
ile daha da güçlenmişti. Toplantılarını ve kurullarını kötülük
içinde yaşadıklarından dolayı ışıktan nefret eden "sapkınların
adetlerine uygun bir biçimde" geceleri düzenliyorlardı. Kapıl-
dıkları suçluluk duygusu da, faaliyetlerinin sonuçları ile ilgili-
di; zira Kutsal Topraklar onların taraf değiştirmeleri sonucunda
yitirilmişti ve sık sık Sultan ile gizli anlaşmalara girdikleri söy-
lentiler arasındaydı. Evlerinde konuk ağırlamazlar, sadaka
vermezler ve diğer türden hayır işlerinde bulunmazlardı, zira
tüm amaçları dava ve mücadele yoluyla mal edinmek üzerinde
odaklanmıştı. Öyle Tapınakçılar vardı ki, hapisten kaçtıktan
sonra, işledikleri cürümlere devam ediyorlar, ormanlarda in-
sanları soyuyorlar, yol boyunca ne buluyorlarsa yağmıyorlar
ve kendilerini mahkûm eden yargıçları ve kilise görevlilerini
ölümle tehdit ediyorlardı. Birçok bölgede kiliselerin karşısında
kaleler inşa etmişler, gasp ettikleri kıymetli malları, hatta kilise-

ye ait kutsal eşyaları har vurup harman savurmuşlardı. Papa tarafından yayınlanan emre rağmen, “Fransa dışında yaşayanlar arasında bile” neredeyse hiç kimse Tarikat’ı savunmak üzere öne çıkmamıştı. Gerçekten de, İspanya’da yaşayanların büyük bir bölümü, onları savunmaktansa Sarazenlerin yanında yer almayı yeğlemişlerdi.

Yukarıda belirtilen açıklamalardan da anlaşılacağı gibi, kanıtlar açıkça ortadaydı ve “gerçek bir Katolik olan ve sapkınlığın tarafını tutma tehlikesine maruz kalmak istemeyen” herkesin “Tanrının mucizesi” sayesinde kral, kilise, baronlar ve Fransa halkı tarafından ortaya çıkartılan bu kanıtların doğruluklarından şüphe etmemesi gerekirdi. Tam aksine, “bunu açık bir biçimde gösteren ve doğruluğunu kanıtlayan, vahşi bir hayvan ise, konuyu daha fazla tartışmaya gerek kalmıyordu”. İnanc davası, özellikle böyle bir davada tüm kısıtlamalardan özgür hareket etme yetkisine sahip papa tarafından, bu şekilde korunmalıydı.⁵³

Plaisians’ın ‘açıklaması’ böylece tehdit edici bir tonda düğüm noktasına ulaşıyordu; potansiyel düşman güçlerle çevrelenmiş bir papa için, orada ve o anda teslim olma düşüncesi cazip gelmiş olmalı. Ayrıca, toplantıda bulunan Jean Bourgogne tarafından aktarıldığı biçimiyle Plaisians’ın söyleminin sözel versiyonu, Clemens’i olayın gelişimine daha dolaysız bir biçimde dâhil etmekte, üzerinde metnin yazılı versiyonunun önerdiğinden daha güçlü bir baskı uygulamakta ve daha fazla ikincil derecede ayrıntı içermekteydi. Yazılı versiyon olasılıkla konuşmanın yalnızca metnini içermekteydi ve üzerinde konuşmanın etkisini güçlendirmek üzere birtakım vurgulamalar eklenmişti. Bununla birlikte, Jean Bourgogne tarafından aktarılan malzemenin büyük bir bölümü, sağlam bir zeminden yoksundur ve olasılıkla papa tarafından verilen mantıklı bir yanıtı kabul edemeyecek genel olarak taşkın bir ortamın oluşturulmasına yardımcı olmak üzere hazırlanmış olabilir.

Jean Bourgogne'a göre Plaisians, kralın Tarikat aleyhine suçlamaları ilk kez duyduğunda, bu konuyu papa ile yüz yüze önce Lyons'da, daha sonra Poitiers'de, daha sonra da haberciler aracılığı ile görüştü. Jean Bourgogne, şöyle yazıyor: "Ve bu mevzu ile ilgili olarak [Kral], Papa'nın mektupları aracılığıyla kendisine tanımış olduğu yetki ile hareket ediyordu". Bu açıklama, Clemens'in tutuklamalar konusunda krala yetki tanıdığını söylemekle aynı anlama geliyordu, ancak böyle bir açıklama Plaisians'ın konuşmasının hiçbir bölümünde yer almamaktadır. Plaisians da kralın güdülerinin saflığını özellikle vurguluyordu: Tanrı, "kendi krallığında Tanrı'nın temsilcisi olan" Philippe'i seçmiştir; o, asla kötü niyetli bazı şahısların öne sürdüğü gibi tamahkârlıkla hareket etmemiştir; zira yeterince servete sahiptir ve tüm Hıristiyan prenslerden daha varlıklıdır. Mülkleri yasal olarak el koyma yetkisinin bulunmasına rağmen, "kendilerine teslim edilen Kutsal Topraklara ulaşan yol üzerinde" kullanılmak üzere, kendi görevlileri olmayan inançlı kişilere bağışladı. Molay'ın tutuklanmadan önce itirafları ile ilgili olarak Plaisians, Molay'ın bu itirafları Tapınakçıların bağışlanması için yapmış olduğunu belirtiyordu. Tapınakçıların bazılarının itiraflarını geri almalarını kesin bir biçimde Tapınakçılardan rüşvet alan bazı kilise mensuplarına bağlıyordu (Papa'ya yönelik isimsiz saldırılardan birinde de yer alan bir düşünce); bununla birlikte resmi versiyonda bu konuya çok az değinmektedir. Plaisians, daha genel nitelikteki birtakım açıklamalar ile ilgili bazı ayrıntılar da vermektedir; örneğin, Macôn piskoposu önünde yapılan itiraflarda haçın üzerine işlemek de yer almaktadır. İşlenen suçlar konusundaki diğer tanıklıklar, Tarikata yerleştirilen kralın casusları tarafından yapılmıştır.

Son olarak, Jean Bourgogne, resmi versiyonda yer almayan bir açıklamada bulunarak, Papa'ya adamakıllı bir gözdağı verildiğini belirtir: Elde edilen zafer açık ve kesin olduğuna göre, Papa'nın Tarikat'ı mahkûm etmekten başka herhangi bir seçe-

neği kalmamıştır. Papa, kral ve halk tarafından, gecikmemesi ve ivedilikle gerekenin yapılması konusunda zorlanmaktadır. Papa ayrıca engizisyoncuların faaliyetleri üzerindeki durdurma kararını da geri almalıdır; böylece engizisyoncular, şüpheli şahıslar üzerinde soruşturmalarını sürdürebilecekler, hak edenlere gereken cezayı verecekler ve pişman olanları serbest bırakacaklardır. Bununla birlikte papa eğer olayı sürüncemede bırakmaya devam ederse, kral, İsa'ya yapılan hakaretlerin intikamını almakta gecikmeyecektir. Gerçekten de kral, "İsa Mesih'e karşı yapılan bu hakaretleri, işlenen bu saygısızlıkları ve bu küçültücü davranışları duyduklarında ayaklanarak herhangi bir yargılamayı beklemeksizin Tapınakçılara derhal saldırmayı arzu eden" tebaasını kontrol altında tutmakta zorlanıyordu. Papa'nın bu gerçeği göz önünde bulundurması gerekiyordu, zira Fransa kralları Kilise uğruna kanlarını akıtmaktan çekinmemişlerdi -gerek Saint-Louis, gerekse III. Philippe din uğruna şehit olmuşlardı keza, baronlar ve halk da Kilise uğruna canlarını vermekten bir an bile çekinmemişlerdi. Teoloji ilminin, "Tanrı'nın kilisesinin ışığı ile aydınlanan o tanrısal bilgeliğin" anavatanı da Fransa krallığı idi. Bundan dolayı, "kral, piskoposlar, baronlar ve krallığın tüm halkı bu konuda ivedilikle bir seferberliğin başlatılmasını sizden talep ediyorlarsa aziz peder, ivedilikle bu seferberliği başlatmanız gerekir! Aksi takdirde, sizinle farklı bir lisanda konuşmamız gerekecektir!"⁵⁴

Jean Bourgonne ayrıca, Plaisians'ın sözlerini doğrular nitelikte başka konuşmaları da aktarmaktadır. Narbonne Başpiskoposu Gilles Aiclein konuşmasında, Tapınakçıları, İsrail'i tahrif eden Midianitlere benzettir; ancak Tapınakçılardan daha çarpık bir sapkınlığa o güne değin rastlanmamıştır. Gerçi bazı paganlar ve sapkınlar da İsa Mesih'in Tanrı olduğunu reddetmişlerdir; ancak onlar bile, İsa'nın bir peygamber ve kutsal bir insan olduğunu kabul ediyorlardı. Buna karşın Tapınakçılar, İsa Mesih'in Tanrı olduğunu reddetmekle kalmamışlar, aynı zamanda

onun bir sahte peygamber olduğunu iddia etmişlerdir. Bu büyük tehdide karşı derhal harekete geçilmesi gerekmektedir; aksi takdirde, tıpkı bir kıvılcım gibi İskenderiye’de başlayan, ancak söndürülmediğinden dolayı büyük bir yangına dönüşen Aryanizm gibi, bu tehlike de tüm dünyaya yayılabilir. Narbonne başpiskoposunun ardından konuşan Bourge başpiskoposundan sonra, cemaatin diğer temsilcileri de birer birer kürsüye geldiler: Baronlar zümresinin bir üyesi, Fransızca konuşanlar adına bir Parisli ve Toulouse ve Monpeiller adına, doğu ve batıdaki Languedoc ülkesi dilini konuşan bir Toulouse vatandaşı.⁵⁵

Ancak, etrafını saran çemberin giderek daralmasına rağmen, Papa teslim olmadı. Yanıt verme sırası şimdi ona gelmişti. Açıklamalarını Amos ve Malachi’den yaptığı alıntılarla destekleyen Papa, kötülükten nefret etmenin ve iyiliği sevmenin tüm ruhban sınıfının sorumluluğu olduğunu, ancak Papa’nın özellikle bu görevi yerine getirmesi gerektiğini vurguladı. Bununla birlikte, bu görevin adil bir biçimde yerine getirilmesi gerekiyordu. Kendisi papalığa seçilmeden önce, Tapınakçılar hakkında çok az şey biliyordu, zira kendi bulunduğu bölgeden çok az soylu Tarikat’a katılmıştı. Bununla birlikte, papa olduktan sonra çok sayıda Tapınak mensubu ile tanışma fırsatı olmuştu ve bu kişilerin tümü de iyi ve toplumda değer sahibi şahıslardan oluşuyordu. Yine de, eğer itham edildikleri suçları gerçekten işlemişlerse, elbette onlardan nefret edecekti. Bir yargıç olarak önüne sürülen bu suçlamalar haklı nedenlere dayanıyorsa, onların aleyhine kararlar vermekten çekinmeyecekti. Gerek kendisi, gerekse kardinalleri çabuk davranacaklardı, “ancak, Tanrı’nın kilisesine yaraşır bir dürüstlük ve olgunlukla, düşünce-sizce verilecek kararlardan da kaçınacaklardı”. Papa bu açıklamalarını önce Latince, daha sonra da herkesin anlayabilmesi için yerel dilde yapmıştı. Clemens, Philippe’le olan görüşmelerinde, Plaisians’a kıyasla çok az konuda mutabık kalmıştı. Lyons’daki görüşmelerinde Tapınakçılar konusunu tartışmış-

lardı, ancak papa o dönemde suçlamalara inanmıyordu; öte yandan, Poitiers'deki buluşmalarında ne dediğini bile anımsamıyordu. Yine de papa, Tapınakçıların tutuklanmaları konusunda krala yetki tanıyan herhangi bir yazı göndermediğini kesinlikle biliyordu.

Bir papa olarak Clemens, öncelikle İsa'nın ve daha sonra da Havarilerinin kanları pahasına kurulan bir kilisenin başı olarak çok yüksek bir konuma sahipti; ancak bu konuma rağmen, sahip olduğu son derece güzel ve değerli giysilere ve diğer fiziksel nesnelere rağmen, üzerinde taşıması gereken ağır bir yük bulunuyordu. Fransa kralını bu şekilde davranmaya iten nedenin tamahkârlık olduğuna asla inanmamıştı, zira "kendisinin bilgisine sunulduğu gibi" kralın Tapınakçılara ait serveti gasp etmek gibi bir niyeti yoktu; o, bu serveti, "Kutsal Topraklara tahsis edilmek üzere Kilise'nin tasarrufuna bırakmak" istiyordu. Jean Bourgogne, hoşnutsuz bir biçimde Papa'nın Plaisians'ın beyanını kendi lehine çevirmede gösterdiği maharete değinerek, Lord Guillaume'un servetin "Kilise'nin tasarrufuna bırakılması" konusunda herhangi bir açıklama yapmadığını belirtir. Papa daha sonra derhal gerekeni yapacağını, günde beş kez *Pater noster* ve yedi kez *Ave Maria* duası eden herkese kırk gün boyunca günahlardan af sağlayacağını, Tanrı'nın şerefine en uygun biçimde bu davayı sonuçlandırma konusunda Tanrı'nın kendisine inayet tanıdığını belirtmişti.⁵⁶

Böylece, Fransız hükümetinin uyguladığı sözlü saldırılar, Papa'yı etkileyebilmekte yetersiz kalmıştı. Plaisians, 14 Hazi-randa ikinci kez uzun bir konuşma yapmak zorunda kalmıştı ve bu konuşma daha açık bir tehdit unsuru içeriyordu. Konuşma, meşum bir tonda açılıyordu:

Aziz Peder, sizin de bildiğiniz gibi, hepimizin Efendisi, kâinatın yaratıcısı, tüm günahlardan arınmış Yüce Tanrı şöyle yazmıştır: "Hanginiz beni bir günahattan dolayı kınar?" Bu sözleri, Yahudi halkına, Tanrı'nın kilisesinin rahip adaylarına, ileride başrahip

olduklarında birer insan olarak günah işleyecek olurlarsa, işledikleri bu günahıtan ötürü kınanırlarsa kibre kapılmasınlar diye söylenmiştir.

Bazen bugün bile, ileride büyük bir rezaleti önlemek üzere küçük insanların uyarısını alan kişiler, aldıkları bu uyarıyı küçümserler, oysa Tanrı bazen “gerçekleri küçük insanların ağzından söyletir ... bu da büyük insanların son derece yararına olabilir”.

Plaisians bu bağlamda, esas konuyu oluşturan Tapınakçılara geri döner. “Güçlü bir ses, Tanrı’ya ve onun bu dünyada yerini alan şahsınıza doğru yankılanıyor: zararlı otlar meyvelerden ayıklanabilir ve otlar ateşte yakılabilirler”. Kral, “itham edici, ihbar edici ya da harekete geçirici güç olarak değil, Tanrı’nın temsilcisi, Katolik imanının savunucusu ve ilahî adaletin yılmaz savaşçısı olarak” kiliseyi savunmak üzere harekete geçmiştir. Her ne kadar çoğu kişi “Tapınakçıların hainliklerinin kökünü kurutmak üzere” kendi inisiyatifi ile hareket edebileceğini belirtse de ve bunun “Tanrı’nın öğretilerine ve kutsal kilise kurumuna göre” de uygun bir davranış olacağı biliniyor olsa da, O, saygıda kusur etmeyen bir evlattır ve papadan üç şey talep etmektedir. Birincisi, gerek Fransa krallığı, gerekse diğer krallıklardaki başpiskoposlara, kendi bölgelerinde bulunan Tapınakçılar hakkında gerekli işlemlerin başlatılması konusunda talimat vermesi; ikincisi, durdurulan engizisyon sorgulamalarının yeniden başlatılması; üçüncü olarak da, mahkûm edilmiş bir mezhep olarak kabul edilmesi gereken Tapınakçılar Tarikatı’nın bir papalık fermanıyla Kilise bünyesinden tümüyle çıkartılması.

Bu taleplere papa tarafından çok genel açıklamalarla yanıt verildi ve verilen yanıtlarda özel hiçbir beyan yer almıyordu; “bilmenizi isterim ki vermiş olduğunuz yanıtlar, hazır bulunan dinleyiciler arasında büyük bir şaşkınlığa yol açtı ve ciddi bir skandal olarak kabul edildi”. Zira kimileri Papa’nın Tapınakçı-

ları himaye etme arzusunda olduğunu ve bunu baştan beri bildiklerini öne sürerken, kimileri de, “yanıtlarınızda sanki bir şüphe varmış gibi düşündüler” ve tüm açıklığına ve kesinliğine rağmen, Tapınakçıların işledikleri günahların gerçekliğinden kendileri de şüphe etmeye başladılar. Bir skandalı önleyebilmek ve adalet ve iyiliğe olan sevgisini kanıtlayabilmek için Papa’nın derhal harekete geçmesi gerekmektedir; zira Şeytan “daha şimdiden Tapınağın içine sinsice girerek kuzularınızı ele geçirmiş ve onları birer kurda dönüştürmüştür” ve sürüden arta kalanları da eline geçirmeye çalışacaktır. Bu hırsızın sizi uykuda yakalamasına izin vermeyin, gözünüzü dört açın.

Eğer papa harekete geçmeyi reddedecek olursa, hükümdar ve halk onun yerine harekete geçecektir, zira tümü de Katolik inancı için yaşamaktadır ve Katolikliğin reddi ya da çarpıtılmasına yönelik herhangi bir girişim, tümünün yaşamına ve öz varlığına yönelik bir saldırı olarak kabul edilir. “Bu nedenle, eğer sağ el, yani kilisenin kolu, bu kutsal bedeninin savunmasında yetersiz kalırsa, sol el, yani dünyevi adalet, bu görevi üstlenmez mi?” Gerçekten de, eğer her iki kol da yetersiz kalırsa, böyle bir durumda, imanı savunmak görevi, halka düşecektir. “İşte bundan dolayı, Tanrı’nın hizmeti şerefini bir başkasına teslim ediyorsunuz ve böyle bir davranış sizin için utanç verici”.

Papa’nın eyleme geçmede gecikmesi, ikinci bir kargaşanın daha ortaya çıkmasına neden oluyordu; zira bu erteleme, düşmana bir zafere kazanma fırsatı sağlıyordu. Gecikme, papayı Tapınakçıların cürümünde bir *fautor*, işbirlikçi konumuna yerleştiriyordu. Burada Plaisians, Clemens ile aslında iyi bir papa olan; ancak sapkınlığa karşı isteksiz davrandığından dolayı Tanrı tarafından terk edilen ve ruhban sınıf tarafından bir *fautor* olarak dışlanan Anastasius ile bir paralellik kuruyordu çünkü Clemens bu sapkınlığa karşı gönülsüz davranıyordu. Plaisians, Tanrı’nın kendisine “Sıcak ya da soğuk olmanı arzu ederdim;

ancak sıcak, ya da soğuk değil de ılık olduğundan dolayı seni ağzımdan dışarı kusacağım” dediği bir başka yüksek rütbeli din adamından söz etmişti. Gecikme, ikili bir kargaşa yaratacaktı; zira bir zamanlar bir sır olarak gizlenen Tapınakçıların sapkınlığı, artık öğrenilmişti ve yayılabilirdi. Zayıf insanların ruhlarında daha şimdiden inanç konusunda birtakım şüpheler belirmeye başlamıştı. Kaldı ki, Tapınakçıların işledikleri cürümleri ortaya çıkartanlar, engizisyon değil de laik kesim olsa bile, bu cürümlerin nasıl ve ne şekilde ortaya çıktığı hiçbir önem taşımıyordu. “Bir bütün olarak olayın en önemli özelliği ve gerektirdiği tek eylem, imanın savunması idi”.⁵⁷

Tehlike dolaysız ve açıkça belli idi. Kral, gerekli olduğunda kendi yetkileri dâhilinde hareket edebilirdi. Fransa’nın ruhban sınıfının Papa’ya olan bağlılığını feshetme yoluna giderek papayı tek başına bırakabilirdi. Papayı sapkınlık konusunda *fautor* olarak dava edebilir, hatta onun bu görevden azlını sağlayabilirdi. Gerçekten de, Papa’nın dava ile ilgisi neredeyse tümüyle ortadan kalkmıştı; zira bir kez Tapınakçıların suçlu oldukları anlaşılmıştı ve kanıtlanmıştı ve bu durumun kimin yetkisi çerçevesinde kanıtlanmış olduğu artık hiçbir önem taşımıyordu. Bu nedenle de Philippe, tutuklama ve yargılama sürecinin Papa’nın işbirliği sayesinde gerçekleştiği bahanesini bir kenara bırakmıştı ve sapkınlığın açıkça belli olduğu ve tüm Hristiyanlık âlemi için bir tehdit unsuru oluşturduğu bir durumda, Hristiyan cemaatinin tüm üyelerinin yetkili mercilerin yerine bizzat harekete geçmeye haklarının bulunduğunu öne sürüyordu. Vardığı mantıksal sonuç açısından bu görüş, bir yüzyıl sonra bile, kilise yönetimi açısından son derece radikal bir uzlaştırmacı yaklaşımı temsil ediyordu ve 1308’de eğitimli zümrenin büyük bir bölümü tarafından kabul edilebilmesi son derece şüpheli idi. Ancak, Philippe’in bu görüşü ciddiye alıp almadığı da tartışmaya açıktır; Fransız monarşisi açısından aynı argümanı öne süren bir Fransız vatandaşının bu görüşlerinin kabul görmeye-

ceği kesindir. Ayrıca Philippe, gerçekten de Papa'nın dava ile ilgisinin olmadığına inanıyor olsaydı, neden teoloji âlimlerine bu soruları yöneltir, Tapınakçılar aleyhine ağır hakaretler içeren yazıların yazılmasını teşvik eder ve neden asilleri toplantıya çağırırdı? Clemens'in konumu böylesine zayıfsa neden Poitiers'e kadar gelerek isteksiz papayla olayı tartışmıştı? Gerçekten de, Plaisians'ın konuşmasının sonuç bölümü, inatçı bir papayı etkileyebilmekte başarısız kalan birinin umutsuzluğunu yansıtmaktadır.

Bu noktada, Papa ile Plaisians arasında, özellikle bu noktayı vurgulayan bir görüş alışverişi yer alıyor. Plaisians'ın bu uzun ve sıkıcı konuşmasından etkilenmeyen Clemens, din adamlarının laik kesim tarafından yargılanamayacakları ve üzerinde etraflı bir biçimde düşünmeden bu tür yargıların kamuya açıklanamayacağını savunan geleneksel görüşü savunmaktadır. Plaisians ise yanıtında, Tapınakçılar gibi sapkınların, Yahudilerden ve Sarazenlerden daha değersiz olduklarını ve bunları ölüme mahkûm etmenin her Hristiyan için mubah olduğunu öne sürmektedir. Papa, Hristiyanların bunlardan nefret etmeye ve asla aralarına almamaya hakları olduğunu, ancak, Kilise tarafından izin verilmedikçe ya da açıkça Hristiyanlarla savaş halinde bulunmadıkları sürece onları öldüremeyeceklerini savunur. Kaldı ki, Fransa Tapınakçıları sapkın olsalar bile, bundan dolayı tüm Tarikat'ı mahkûm edemeyecektir. Clemens, başlangıçtaki konumuna geri döner: Tarikat'ın mensupları ve mülkleri kendisine teslim edilmeye kadar herhangi bir karar vermeyecektir. Daha sonra, eğer Tapınakçıların masum oldukları anlaşılırsa, onları serbest bırakacak; suçlu oldukları kesinleşirse, cezayı Kilisenin vermesini sağlayacaktı. Kral, ancak Kilisenin tavsiyelerine uymakla yükümlüydü ve kendisi de krala gerekli tavsiyeleri başka bir gün verecekti.⁵⁸

4

Papalık ve Piskoposluk Soruşturmaları

Papa'nın kamu tarafından tacizi ve Fransız hükümetinin altı ay boyunca yoğun bir biçimde sürdürdüğü faaliyetlerin yarattığı gerginlik, Clemens'i engizisyoncuların yargılama konusundaki faaliyetlerini durdurma kararını geri alma konusunda razı etmeye yeterli olmadı. Kral Philippe'in Tapınakçıların mensuplarını ve mülklerini etkin bir biçimde kontrolü altında tutmasına ve Fransa'da papalığa bağlı Engizisyonun ve kuzey Fransa'daki başpiskoposlukların büyük bir bölümünün Fransa hükümeti adına harekete geçirilmesinin mümkün olmasına rağmen, Clemens'in uzlaşmaz tavrı, duruşmaların ilerlemesi üzerinde çetin bir engel oluşturunuyordu. Bu durum da, papalığın ve temelde tek tek tüm papaların Avrupa'nın politikaları konusunda oynadıkları rolün sürekliliğinin bir kanıtını oluşturunuyordu ve VIII. Bonifatius'nin papalığı döneminde yaşanan felaketlerin ardından, papalığın sahip olduğu nüfuzun artık bir gerileyiş sürecine girdiği konusunda herhangi bir yargıya varmak için henüz çok erken olduğu konusunda bir uyarı niteliğini taşıyordu. Guillaume de Plaisians'ın taşkın üslubuna rağmen, IV. Philippe hâlen V. Clemens'in desteğine muhtaçtı.

Bu nedenle kral, papanın uzlaşmaz tavrını biraz olsun ya-
tıştırabilmek üzere kamunun huzurunda bir jestte bulunmaya
karar verdi ve 27 Haziranda, papanın önünde bizzat ifade ver-
mek üzere yetmiş iki Tapınakçıyı Poitiers'e getirtti. Philippe, bir
önceki yılın Aralık ayında papanın talebi üzerine Tapınakçıları
serbest bırakmadığını, bunun nedeninin de, Tapınakçıların
krallığın her tarafına dağılmış olmalarının yarattığı sorunlardan
kaynaklandığını belirtti.¹ 29 Haziran ile 2 Temmuz tarihleri
arasında Tapınakçılar, önce gizli bir oturumda; daha sonra, tüm
üyelerin katılımıyla yapılan kurul toplantısında yazılı ifadelerin
yüksek sesle okunarak yerel dillere çevrilmesinin ardından, 2
Temmuzda halka açık olarak yapılan duruşmada, papanın ve
davadan sorumlu kardinallerin önüne çıkarıldılar.² Bu yazılı
ifadelerin tümü günümüze kadar ulaşabilmiş değildir, ancak
elde bulunan belgelerden, duruşmada yer alan elli dört Tapı-
nakçının adları izlenebilmektedir; bunların kırkı, Tarikat'ın
işlemekle itham edildiği suçların bir bölümünü ya da tamamını
itiraf etmişler; üçü de daha sonra, 1310'da verdikleri yazılı ifa-
dede, Poitiers'de papanın ve kardinallerin huzurunda itirafta
bulunduklarını kabul etmişlerdi.³ Bunların arasında yalnızca bir
tanesi, Périgrod'da bir rahip olan Jean de Valle Gelosa, papanın
huzuruna çıkartılmasına rağmen, papaya hiçbir itirafta bulun-
madığını belirtmişti.⁴

29 Haziran tarihli duruşmada ilk dinlenenler arasında yer
alan rahip Jean de Folliaco, Ekim 1307'de Paris'te yapılan du-
ruşmalarda da ilk dinlenen şahit olmuştu ve burada, tutukla-
malar başlamadan önce, Paris *prévot* mahkemesine, Tarikat'tan
hoşlanmadığını ve cesareti olsa Tarikat'tan ayrılabilceğini söy-
lediğini iddia etmişti.⁵ Folliaco şimdi de ifadesini süslüyordu.
Bekâret, sadakat ve yoksulluk konusundaki standart beyanı
verdikten ve Tarikat'ın asla terk etmeyeceği ve kurallarına ve
sırlarına bağlı kalacağına yemin ettikten sonra, Paris Tapınağı-
nın Hocası Guillaume tarafından şapelde kabul töreninin ya-

pıldığı, ‘gizli bölüm’e getirilmişti. Burada Guillaume ona şöyle demişti: “Artık bize aitsin; benim ardından şu sözleri tekrar etmen gerekiyor: “Sen ki, Tanrı diyorlar, seni reddediyorum”. Folliaco bunu söylemeyi reddetmişti ve bunun üzerine Guillaume onun yakasına sıkı sıkıya sarılarak şöyle tehdit etmişti: “Tamamen bize aitsin ve her ne sebeple olursa olsun Tarikat’ı terk etmeyeceğine yemin ettin; söylediklerimi tekrar etmezsen seni öyle bir zindana atarım ki, ömrün boyunca kurtulamazsın!” Bu sözler üzerine Folliaco, avazı çıktığı kadar yüksek sesle “Seni Reddediyorum!” diye bağırmişti. Tanrı’nın adını ise ağzına almamıştı, zira reddettiği Tanrı değil, onu Tarikat’a kabul eden Tapınak görevlisiydi ve bağırmıştı, çünkü sesinin dışarıdan duyulmasını istiyordu. 1304’te Paris *prévot* mahkemesine çıkartıldığında, Tapınak aleyhine bir protestoda bulunmuştu ve bunun kanıtı olarak resmî mercilere gönderilmek üzere bir mektup yazdığını iddia etmişti. Bununla birlikte, gönderdiği mektup yerine ulaşmamıştı; her halükarda Folliaco, gönderdiği protesto yazısında Tarikat’ın işlediği kabahatlerden söz etmediğini ve yalnızca uyguladığı sert yöntemlerden duyduğu hoşnutsuzluğu dile getirmişti. Zira işlenen kabahatlerden söz edecek olsa, öldürüleceğini biliyordu. Doğuya sürülme olasılığından yakındığı Melun piskoposuna yaptığı itirafta bile Tapınakçıların kabahatlerinden söz etmemişti.⁶

Poitiers’de ifade veren bir diğer şahit de Tarikat’ta bir görevli üye olan Etienne de Troyes idi. O da tutuklamalardan önce yetkililerle görüşmüş ve Tarikat’ın işlediği hataları gerek krala ve itirafçısına, gerekse laik ve ruhban kesimin önde gelen temsilcilerine itiraf etmişti.⁷ Papa ve kardinallere yaptığı açıklamalarda işlenen hataları en ince ayrıntısına kadar açıklamıştı. Kabul töreninde kendisinden yalnızca İsa Mesih’i değil, aynı zamanda ‘tüm havarileri ve tüm azizleri’ reddetmesi istenmişti. İsteksiz davrandığında, orada bulunan üyelerden biri kılıcını çekerek üzerine yürümüş ve kendisine söylenenleri yapmazsa

kılıcını ona saptamakla tehdit etmişti. Haçın üzerine üç kez tükürmesi emredildiğinde, yere tükürmüştü. Daha sonra kabul görevlisinin kendisine emrettiği biçimde soyunmuştu ve kabul görevlisi onu kuyruk sokumundan, göbeğinden ve üç kez de ağzından öpmüştü. Daha sonra, kabul görevlisi Tapınağın yeni mensubuna yeni bir gömlek vermişti ve beline ince kordon bağlamıştı; kordon, “Tarikat’ın kurtarıcısı ve yardımcısı olarak kabul edilen, özellikle kutsal bir figürü temsil eden bir başın” etrafına sarılmıştı ve [kendisinden] bu kordonu gömleğinin üzerinde taşıması ve hiç çıkartmaması istenmişti. Daha sonra da ona Tarikat’ın yeni gysilerini vermişlerdi.

Doğal olarak kendisinden baş konusunda bilgi istenmişti ve o da dehşet verici ayrıntılar içeren şu açıklamayı yapmıştı. Tarikata kabul edilmesini takip eden yılın 24 Haziran günü, Paris’te Tapınakçıların geleneksel yıllık toplantısını düzenlemişti.

Toplantıya katıldıktan sonra üç gün bekledi ve üçüncü günün sonunda tören başladı ve gece yarısına değin sürdü; vakit tam gece yarısı olduğunda, içeriye bir baş figürü getirildi; başı bir rahip taşıyordu ve rahibin gerisinde, ellerindeki gümüş şamdanlarda iki büyük mum taşıyan iki üye yürüyordu. [Rahip] başı sunağın üzerinde bulunan ipek gergeflerle kaplı iki minderin üstüne yerleştirdi; baş ona, tepeden, altın ya da gümüşle kaplı olmayan köpek kılırlarıyla bezenmiş boyun bölümüne kadar, sanki etten yapılmış gibi görünmüştü; gerçekten de yüz insan etindendi ve morumsu ve lekeli bir görünümü vardı, siyah ve beyaz kıllardan oluşan sakalı, gördüğü bazı Tapınakçıların sakallarını andırıyordu. Daha sonra müfettiş [Hugues de Pairaud] ayağa kalktı ve orada bulunan herkese şöyle dedi :“Şimdi ilerleyelim ve, hepimizi koruyan ve bizi asla terk etmeyen bu başı kutsayalım ve ona sadık kalacağımıza ant içelim”; bu sözler üzerine orada bulunan herkes ayağa kalktı ve büyük bir saygıyla ona bağlılık yemini ederek başı kutladılar. Şahidin duyduğuna göre baş Tarikat’ın ilk üstadı olan Üye Hugues de Payns’a aitti ve başın ensesinden omuzlarına kadar olan bölümü, altın, gümüş ve değerli taşlarla bezenmişti.

Bu toplantıda üç yüz üyenin denizaşırı topraklara gönderilmesine karar verildi ve Etienne de Troyes de bunların arasındaydı. İki buçuk yıl “Outremer”de kaldı ve dönüşünü izleyen iki yıl boyunca da Tarikat içinde yaşadı. Daha sonra, Tarikat’tan ayrılarak seküler yaşama geri döndü, Britanya kontuna eşlik etti ve kontun ölümüne kadar onun yanında kaldı. Bu süre içinde annesini ziyaret etti; tam bu sırada Tapınakçılar tarafından yakalandı ve annesinin ödediği 200 *livre* karşılığında serbest bırakılınca kadar beş hafta süreyle tutsak edildi; annesinin ödediği bu para karşılığında Tapınakçılar onu bir daha rahatsız etmediler.

Etienne, Tarikat’ta geçirdiği sürede üye Paul de Vallecely adlı bir Tapınakçı tarafından eşcinsel tacize uğramıştı. Bu ‘ahlaksız teklif’e gösterdiği sert tepki üzerine üye “çenesine bir yumruk patlatmış ve üç dişini kırarak yüzünü darmadağın etmişti”. Paul de Vallecely daha sonra ona “Tarikat’ın kurallarını hâlen öğrenmemişsin. Kurallardan biri der ki bir üye asla kendini başka bir üyeye vermeyi reddedemez” demişti. Etienne de Troyes bu olayı Hugues de Pairaud’a aktardığında ona, üyenin haklı olduğu ve gerçekten de onun teklifini kabul etmesi gerektiği söylenmişti. Bu olayın yanı sıra, İsa’nın reddi ve benzeri diğer uygulamaların da, müfettiş tarafından belirlenen Tarikat tüzüğünde yer aldığını duymuştu. Üyeler ancak, Tarikat’ın önde gelen adamlarının gözetimi altında olan bu tüzük uyarınca Tarikat’a kabul edilebilirlerdi ve genç mensupların tüzüğü görmelerine izin verilmiyordu. Etienne de özellikle sunakta uygulanması gereken vaftiz törenlerinin aslında yapılmadığını; gerçekte kutsallıkla ya da takdis törenleriyle hiç ilgisi olmayan gösterişli ziyafetlerle dünyanın gözünü boyamaya çalıştıklarına inanıyordu. En sonunda, “orada şahit olduğu kötü ve utanç verici olaylardan dolayı ve bir üyenin de önerisi üzerine” Tarikat’tan ayrılmıştı.⁸

Farklı dönemlerde iki küçük Tapınak evinin hocalığını üstlenen Jean de Châlons adlı bir diğer görevli üye de, Tarikat'a yoğun suçlamalarda bulunmak üzere şahitlikte bulundu. İsa'yı reddetmişti; zira Tarikat görevlisinin belirttiğine göre bunu yapmayacak olursa görevli;

Birkaç gün içinde onu Merlan'da bir çukura atacaktı. Görevlinin belirttiğine göre bu çukur ya da zindan öylesine kötüydü ki, oraya atılan bir insan koşullara dayanamayıp kısa sürede ölüyordu ve bir keresinde oraya atılan bir adamın ancak beş gün dayana-bildiğini görmüştü. Tarikat görevlisi bazen bu zindanın gardiyanlığını da üstleniyordu ve böyle bir dönemde zindana atılan dokuz üye, kötü koşullara dayanamayıp ölmüşlerdi.

Eğitmenlere, özellikle Fransa Hocası Gérard de Villiers'a muhalefet edenler, bu çukura atılıyorlardı, "Tarikat böylesine acımasızdı". Jean de Châlons'a göre Tarikat'ta istismar son derece yaygındı. Çok parası olmayan hiç kimse Tarikat'a kabul edilmiyordu; kendisi Tarikat'a kabul edilebilmek için 500 *livre* ödemişti; Tarikat'a onunla birlikte kabul edilen arkadaşı Robert de Malen de aynı tutarı ödemek zorunda kalmıştı. Hayır işleri amacıyla yapılan bağışlara çok ender rastlanıyordu ve Tapınakçıların büyük bir bölümü sahip oldukları serveti kendileri için harcıyorlardı. Uzun bir süre Tarikatta kalmasına rağmen, yapılan toplantılarda bu durumu düzeltmeye yönelik hiçbir karar alınmamıştı. Papa tarafından yazılan mektuplar, içeriği ne olursa olsun küçümseme ve hakaretle karşılanıyordu ve Tapınak rahipleri "birçok kişiyi gücendirmişlerdi". Tutuklamaları daha önceden öğrenen Gérard de Villiers, elli atla birlikte kaçmış ve duyduğuna göre on sekiz çektirili bir kadirgaya binerek ülkeyi terk etmişti; kaçmayı başaran bir diğer Tapınak şövalyesi Hugues de Châlons ise, Hugues de Pairaud'un tüm hazineleri ile birlikte kayıplara karışmıştı. Tüm bunlar uzun bir süre gizli tutulmuştu, zira Tapınakçılar, herhangi bir gerçeği ifşa etmeye

cesaret edecek olurlarsa, öldürölmekten korkuyorlardı, “ancak papa ve kral artık tüm bu engelleri ortadan kaldırmayı başarmışlardı”.⁹

Bu üç adamın en ayrıntılı ve kapsamlı itirafları sağlamış olmalarına rağmen, elde bulunan kırk yazılı ifadenin tümünde de, İsa’nın reddi, uygunsuz öpmeler, haç üzerine tükürme ve eşcinsel ilişkilere teşvik gibi, çoğu 1307 Ekim ve Kasımında yapılan itiraflara benzeyen bir ya da birkaç beyan yer almaktadır ve yine tüm itirafçılar, işbirliğinde bulunmayı reddettiklerinde tehditlerle karşılaştıklarını belirtmişlerdi. Merlan’daki zindana kapatılmak tehdidi birden fazla itirafta yer almaktaydı ve bir Tapınakçının belirttiğine göre “buradan canlı olarak kurtulmak olanaksızdı”.¹⁰ Ayrıca birkaç Tapınakçı da baş şeklinde bir figüre tapınmaktan söz etmektedirler; ancak bu figür ile ilgili betimlemeler, “uğursuz görünümlü kara bir put”tan, “beyaz görünümlü ve sakallı” bir figüre kadar farklılıklar göstermektedir. İki şahit de, figürün üç başının bulunduğunu iddia etmişlerdir.¹¹

Poitiers’de ifade veren Tapınakçılar, elbette rastgele seçilmemişlerdi. Fransız hükümeti tüm Tapınakçıları istedikleri biçimde kullanabilme yetkisine sahip bulunuyordu ve hiç şüphesiz ki, seçilen şahitler ya Tarikat’a özel bir kını olan şahıslar arasından seçiliyordu; ya da tehditler ve işkence yoluyla kendilerinden istenen itirafları yapmaya hazır bir duruma getirilmişlerdi. Gerek Jean de Folliaco, gerekse Etienne de Troyes, tutuklanmalarından önce bile Tarikat aleyhine tanıklık etmek konusunda istekli idiler ve Etienne de Troyes zaten Tarikat’tan ayrılmıştı. Diğerlerinden beşi artık kendilerini Tapınak mensubu olarak görmüyorlardı; üçü, kendilerini ‘sabık’ Tapınakçı olarak tanımlıyorlardı ve biri de, tutuklamalar başladığında Tarikat’tan kopmak üzere olduğunu iddia ediyordu. Beş Tarikat üyesinden ikisi, hiç tutuklanmadıklarını öne sürüyorlardı. Hiçbiri işkenceye ya da tehdide maruz kaldıklarını iddia etmemiş-

ti.¹² Diğerleri ise konuşmakta pek istekli değildiler; zira dokuzu işkenceye maruz kaldıklarını belirttiler; sekizi, işkence ile tehdit edildiklerini ya da kötü koşullarda hapis yattıklarını ya da kuru ekmek ve su ile yaşamak zorunda bırakıldıklarını, ya da zincire vurulduklarını söylediler; biri ise, kendisine işkence edilmemesine rağmen, arkadaşlarına işkence uygulandığını bildiğini açıkladı.¹³ Bununla birlikte, tümü de itiraflarını baskı altında değil, kendi özgür seçimleriyle verdiklerini vurguladılar. Örneğin, Şövalye Pierre de Conders açıklamasında “gerçeği itiraf ettiğini, ancak çok korktuğunu ve tutuklandığı andan itibaren korku içinde yaşadığını” belirtiyordu. Ancak, kendisine artık korkmaması gerektiği, zira artık Papa’nın güvencesi altında olduğu söylendiğinde yanıtı, “yalnızca kendi ruhumun huzuru için saf ve yalın gerçeği söyledim” olmuştur. İşkenceye uğrayan üç Tapınakçı -Deodat Jafet, Raymond Massel ve Adhemar de Sparres- 1310’da, Papa’nın huzuruna çıkartıldıklarında yalan söylediklerini ve şimdi Tarikat’ı savunmak istediklerini belirtmişlerdir.¹⁵

Bu nedenle, Poitiers’deki duruşmalardan elimizde bulunan yazılı ifadelerin yaklaşık %60’ının, Tarikat’tan dönenlerden, ya da Ekim 1307’den bu yana işkence ile korkutulan, kimi zaman gerçekten uygulanan kimi zamansa tehdit edilen veya kötü muameleye maruz kalan kişilerden alındığı anlaşılmaktadır. Ayrıca, ifade verenler arasında bir tane bile lider bulunmamaktadır ve papaya bazı Tarikat liderlerinin onun huzuruna çıkmayacak derecede sağlık durumlarının bozuk olduğu söylenmiştir.¹⁶ Liderler, Chinon’daki hapisanede tutuklu idiler ve Ağustos ayının ortalarında papa adına üç kardinal tarafından ziyaret edildiler; ancak bu tarihte yargılama sürecinin dönüm noktası artık geride kalmış, Poitiers’deki toplantı sona ermiş ve yargılamaların geleceğini ilgilendiren önemli kararların bir bölümü alınmıştı. Poitiers’de şahitlik ettikleri bilinen kırk dört kişinin ancak dörtte biri -toplam on dört kişi- tam olarak şöval-

ye unvanını taşıyordu ve yalnızca üç rahip bulunuyordu. Yirmi kişi Tarikat'ta görevli üye sıfatıyla görev yapıyordu ve kalan on yedisinin tam olarak unvanları belirtilmemişti ki, bu da büyük bir olasılıkla bu kişilerin daha üst değil daha alt rütbelerde oldukları anlamına geliyor. On dört kişi hoca olarak tanımlanmışlardı; ancak bunlardan yalnızca ikisinin; Humbert de Corbon ile Jean de Crèveœur, yeni adayların Tarikat'a kabul törenlerinde yer aldıkları anlaşılıyor.¹⁷ Hoca unvanı, tek başına bu unvanı taşıyan şahısların Tarikat bünyesinde üst bir rütbeye sahip oldukları anlamına gelmemektedir; zira Fransa ve batıdaki Hristiyanlık âlemine yayılmış olan pek çok küçük Tapınak evindeki hocaların büyük çoğunluğu çavuşluk ya da üyelere hizmet işlerini görüyorlardı.¹⁸ Tek başına rütbenin o kişinin dürüstlüğü ya da cesareti konusunda bir güvence vermediğinden dolayı (duruşmaların gelişim süreci de bunu açıkça gösteriyor), ortaçağ Hristiyanlığının hiyerarşik ortamında Güzel Philippe'in Tarikat'ın ve liderlerinin daha tipik temsilcilerini seçerek bunları şahit olarak dinletmesi, kralın Tapınakçıların suçlu olduklarına duyduğu inancı ve Tapınak mensuplarını papaya teslim etmek konusundaki istekliliğini açıkça göstermektedir. Ancak, itiraflarda işlenen suçların kapsadığı zaman süresinin büyük farklılıklar göstermesi özellikle dikkat çekiyor; zira itirafların bir kısmı Tarikat bünyesindeki bozulmanın elli yıl öncesine kadar indiğini belirtirken, bir bölümü de bu bozulmanın yalnızca iki yıllık bir tarihçesinin bulunduğunu öne sürmektedir.¹⁹

Bununla birlikte Papa, kralın seçimini uygun bulmuştu. Belirttiğine göre kendisi de bazı Tapınakçıları, "birkaç değil birçok Tapınakçıyı, üstelik büyük bir bölümü bir zamanlar rahip, komutan, şövalye ve hizmetli olarak Tarikat'ta görev alan, üst rütbeli birçok kişiyi" bizzat sorguya çekmişti. Bu şahıslar, "bizlere ve üyelerimize" önce gizlice, daha sonra ise kardinal okulunun tüm üyelerinin nezdinde kendiliklerinden ve özgürce itiraflarda bulunmuşlardı ve "itirafçıların ifadelerinden işlenen

cürümlerin ve insanlık dışı davranışların doğru olduğu açıkça anlaşılıyordu". Tapınakçılar aciz bir durumda merhamet dilemişlerdi ve Clemens, duyduklarından dolayı öfkelenmesine rağmen, onları affetmişti; zira günahlarını itiraf edenleri ve gerçekten nadim olanları Kilise'nin bağrına basmak papanın göreviydi.²⁰ Bununla birlikte, Clemens'in Tapınakçıların gerçekten suçlu olduklarına ne ölçüde inandığını söyleyebilmek hayli güç. Tüm şahitler itirafta bulunmamışlardı; bunların arasında rahip Jean de Valle Gelosa da bulunuyordu²¹ ve itirafta bulunmayan başkalarının da bulunduğu anlaşılıyor. Papa bile, yetmiş iki Tapınakçının tümünün de itiraf ettiğini açıkça beyan etmekten kaçınıyordu; bu bağlamda, 5 Temmuz tarihli *Subit assidue* başlığını taşıyan emirnamesinde "bazılarının" itiraf ettiğini belirtmiştir; bu da, "birkaçı dışında" itirafçıların yazılı ifadelerinin doğruluğunu kendi arzularıyla teyit ettiklerini belirten noter tutanaklarını doğrular niteliktedir.²² Ancak, şurası da kesin bir gerçek ki, Philippe duruşmaların yeniden başlatılması konusundaki gerekçelerini papaya tam bir saygıyla iletmış ve bu girişiminde Clemens'i küçük düşürücü ya da zorlayıcı herhangi bir tavır sergilememişti. Yetmiş iki Tapınakçının papanın huzuruna çıkartılması, Philippe için, Guillaume de Plaisians'ın zor-baca tavrılarını sineye çekmeyi gururuna yediremeyecek olan papanın onurunu kurtarabilmesi anlamına geliyordu. Clemens böylelikle Tapınakçıların kralın özgür seçimiyle papaya iade edildiklerini söyleyebilirdi²³ ve böyle bir davranış da, en azından görünürde, dokunulmazlığa sahip bir Tarikat üzerinde papanın yetkisini onaylıyordu. Kaldı ki, papanın konuyu daha fazla ertelemesi, kamuya açık olarak yapılan bu yeni itirafların ışığında Clemens'i, papanın sapkınlığın işbirlikçisi olduğu yolundaki Plaisians'ın imalarına karşı daha da savunmasız bir durumda bırakacaktı. Haberler kısa sürede Hristiyanlık dünyasında yayıldı. Jean Bourgogne, 11 Temmuz tarihinde Kral James'e gönderdiği mektupta, önceki gün, ellinin üzerinde Ta-

pinakçının Pierre de la Chapelle, Berengar Frédo, Etienne de Suisy ve Landolfo Brancacci adlı Kardinallerin önünde sapkınlık işledikleri konusundaki itiraflarını geri aldıklarını, Kilise ile aralarında uzlaşmaya vardıklarını ve bu nedenle de, Papalığın kararları doğrultusunda cezalandırılacaklarını ve kefaretlerini ödeyeceklerini belirtiyordu.²⁴

Aşağı yukarı aynı dönemlerde kral, muhtemelen gizli bir biçimde Tarikat mensuplarının ve mülklerinin gelecekteki durumu konusunda birtakım öneriler geliştirdi. Bu önerilerin tam olarak tarihlerini belirlemek hayli zor; ancak Clemens'e en azından sözde bir yetki tanıyacak biçimde sunulmuş olmalarından dolayı, ilke olarak, Papa'nın belirlenen konumunu ihlal etmemekteydi ve Plaisians'ın retoriğinin şiddet içeren üslubundan hayli farklı bir üslupla kaleme alınmışlardı ve bu bakımdan muhtemelen, teslim edilen yetmiş iki Tapınakçının Papa'ya teslim edilışinin de gösterdiği biçimde, yeni ve daha uzlaşmacı bir politika ile ötüşüyordu. Philippe'in V. Clemens'e yazdığı ve kralın Tapınakçıların tüm servetlerinin tayin edilen kayyumlara devredildiğini belirten mektup, 27 Haziran tarihini taşımaktadır ve bu tarihin aynı zamanda, ilk Tapınakçı grubunun papanın huzuruna çıkartıldığı tarih olması,²⁵ muhtemelen bu yeni uzlaşmacı dönemin başladığının bir göstergesidir, zira Tapınakçıların servetlerinin idaresi için özel kayyumların tayin edilmesi, kraliyet tarafından getirilen öneriler doğrultusunda papa ile kral arasında yapılan görüşmelerde mutabık kalınan konulardan birini oluşturmaktadır.

Bu önerilerde kral, Tapınak mensuplarının Kilise'nin sorumluluğuna devredilmesini kabul ediyordu; ancak "Tapınakçılar yalnızca kraliyet güçleri tarafından güvenli bir biçimde gözetim altında tutulabildiği için, Kilise'nin talebi üzerine tutuklular kraliyet güçlerinin gözetiminde bulundurulacaklardı". Din görevlileri daha sonra "yapmaları gereken" işlemleri (Tarikat mensuplarının şahsen sorgulanmalarını) başlatabilirlerdi.

Tarikat'ın servetinin idaresi ise daha ayrıntılı birtakım düzenlemeleri gerektiriyordu. Servetin, "malları bağışlayan kişilerin bağışlama amaçları doğrultusunda" Kutsal Topraklar için kullanılması gerekiyordu ve bu nedenle, mülklerin bir bütün olarak gözetimi, bunların bulundukları piskoposluk bölgelerinden sorumlu piskoposlara verilmişti. Söz konusu mülklerin fiili idaresi, krala ve piskoposlara karşı sorumlu, kral ve piskoposlar tarafından tayin edilen "güvenilir, inançlı ve ihtiyatlı" kişiler tarafından üstlenilmeliydi. Papanın, tüm hesapları yıllık bazda denetlemek üzere sorumlu denetçiler ataması gerekiyordu. Gerekli muhasebe işlemlerinin uygulanmasından sonra, mülklerden sağlanan paraların "kraliyet güçleri dışındaki kişiler tarafından muhafazası yararlı ve emniyetli değildi". Bu nedenle kral, bu paraların emniyetli bir biçimde muhafaza edileceği yerler belirleyecek ve bu hesaplar piskoposlara ve papa tarafından tayin edilen sorumlu denetçilere raporlanacaktı. Kral, paraların, Kilise ve kralın talimatları doğrultusunda Kutsal Topraklar dışında herhangi bir amaç için kullanılmaması konusunda bir teminat sağlayacaktı.²⁶

Clemens'in genel olarak bu önerileri kabul ettiği anlaşılıyor. Ancak verdiği yanıtta, öneride ayrıntılı bir biçimde yer alan hükümlere önemli birtakım kısıtlamalar getirdi. Tapınakçılar doğrudan doğruya papaya teslim edilecekti ve piskoposlara bu süreçte yer almak üzere yetki tanınacaktı. Tapınakçılar "Kilise'nin talebi üzerine kraliyet güçlerinin gözetimi altında bulundurulacaklardı"; ancak Kilise'nin isteği üzerine "herhangi bir güçlük çıkarmadan" teslim edileceklerdi. Her bölgeden sorumlu metropolitler, Papa tarafından atanan kişilerle birlikte Tarikat mensuplarıyla şahsen meşgul olabileceklerdi; ancak liderleri ile yalnızca bizzat Papa görüşebilecekleri; "böylelikle Papa'nın, bir bütün olarak Tarikat üzerinde bir yargıya varabilmesi mümkün olacaktı". Tarikat'ın sahip olduğu mallar, Tarikat'ın lağvedilmesi durumunda, mülklerden elde edilen

iratlar gibi, yalnızca Kutsal Topraklar için kullanılabilecekti. Soruşturma devam ettiği sürece malların Tapınakçılar adına idaresini üstlenmek üzere, her diyakoz için biri papa, diğeri ise yerel piskopos tarafından seçilen iki kayyum atanacaktı. Kral, “haciz koyduğu ve elinde bulundurduğu” malları be idarecilere devredecekti. Bununla birlikte kral, atanmasını istediği kayyumların adlarını gizlice papaya ileterek bu kişilerin atanmasını sağlayabiliyordu. Atanan idareciler, piskoposlara ya da papa tarafından tayin edilen kişilere hesap veriyordu; ancak kral “sorunların bu yolla daha çabuk ve kolay çözümlenebileceğine inandığı durumda” atanmasını istediği idarecilerin adlarını gizlice papaya bildiriyordu. Bununla birlikte papa, hesapları denetlemek üzere kendi denetçilerini de görevlendirebilirdi. Denetlenen hesaplarda bulunan paralar, emniyetli bir yerde, bir kasada muhafaza edilecekti ve Kutsal Topraklara tahsis edilmek üzere, ilgili tutarların eksiksiz bir biçimde belgelendirilmesi gerekiyordu. Bunun dışında, yalnızca küçük tutarlarda harcamaların yapılmasına izin veriliyordu. Papa’nın da, Tarikat’a geri verilmeleri gerekmedikçe, Kutsal Topraklar davası haricinde, söz konusu paraları harcama yetkisi bulunmuyordu. Clemens, bu hükümlerle, kralın ya da tutuklamalar süresince kraliyet topraklarındaki kişilerin Tarikat’ın serveti üzerinde sahip oldukları hakları içeren herhangi bir kısıtlama ya da engelleme getirilmesini arzu etmiyordu. Son olarak Papa, Şubat ayından beri askıya alınmış bulunan engizisyoncuların Fransa’daki yetkilerini geri vermeyi kabul etti ve böylece engizisyoncular, faaliyetlerini diğer devlet görevlileriyle birlikte sürdürme yetkisini geri kazandılar; ancak papa “onuruna dokunduğundan dolayı” bu imtiyazı tanımakta açıkça isteksiz davranmıştı. Belirttiğine göre bu durum, “Tarikat ve sahip olduğu servetler konusunda nihai bir karar alınıncaya kadar” yürürlükte kalacaktı.²⁷

Böylece, en sonunda büyük ölçüde bir mutabakat sağlanmış bulunuyordu; zira papanın verdiği yanıtı göre “Papalık, kral Poitiers’den ayrılmadan, bir bütün olarak Tapınakçılar Tarikatı’nı ilgilendiren tüm konular üzerinde makul ve papalığın onuruna yaraşır bir çözüm geliştirmeyi amaçlıyordu” ve gerçekten de, gelecek dört yıl boyunca duruşmaların gelişimini belirleyecek olan düzenlemeler, yetmiş iki Tapınakçının sorgulamaları tamamlanmasını takiben Temmuz ve Ağustos 1308’de yayınlanan bir dizi emirnamede resmi bir biçimde yer almıştı. 5 Temmuz tarihli *Subit assidue* başlığını taşıyan emirnamede Clemens, neden engizisyoncuların yetkilerini durdurduğunu açıklıyordu; Papalığın Fransa’daki engizisyoncusu Guillaume de Paris neredeyse Papa’nın komşusu olmasına rağmen, Clemens’e tutuklamaya ilişkin planlar hakkında hiçbir bilgi vermemiş ve onun bu tavrı ile alelacele bir biçimde gerçekleştirilen mahkemeler, Papa’nın zihninde ciddi birtakım şüphelerin oluşmasına neden olmuştu. Bununla birlikte Clemens, kral, engizisyoncular ve piskoposlar tarafından, inancın tehlikede olmasından dolayı acil birtakım önlemlerin alınması gerektiği yolundaki açıklamaları kabul etmeye hazırdı. Başlangıçta Tapınakçılar aleyhindeki ithamlara inanmamayı tercih ediyordu, ancak yakın bir geçmişte dinlediği Tapınakçıların yeminli ifadelerinden, Tarikat’ın suçlu olduğu kanaatine varmıştı. Papa ve kardinallerin tek tek tüm Tapınakçıları sorgulamalarının olanaksızlığından dolayı Clemens, durdurma kararını hafifletmeye ve başpiskoposlar, piskoposlar ve engizisyonculara tek tek tüm Tapınakçıları sorgulama faaliyetlerini başlama yetkisini tanımaya hazırdı. Bu sorgulamalar, kilisenin tanıdığı yetki çerçevesinde gerçekleşecekti ve Tapınakçılar aleyhine mahkûmiyet kararı alınabilecekti.²⁸ Aynı gün Clemens öncelikle Guillaume de Paris yetkilerini geri verdi; ancak kendisine, davranışlarıyla haklı olarak Kilise’nin şimşeklerini üzerine çektiğini söyleme cesaretini gösteremedi.²⁹ 13 Temmuzda papa, piskoposluk dü-

zeyindeki soruşturma heyetlerinin bir piskopos, katedral kilisesinden iki rahip, iki Dominiken ve iki Fransiskan rahibinden oluşacağını ilan etti.³⁰ Jean Bourgogne, Papa'nın Tapınakçıların tutuklandıkları diğer ülkelerde uygulanacak olan soruşturmalar için de benzer hükümler getireceğini öğrenmişti.³¹ Resmî olarak Tapınakçıların, papa adına Kardinal Pierre de la Chapelle'e teslim edilmeleri gerekiyordu; ancak uygulamada, devlet güçlerinin ellerine bırakılmışlardı ve ancak kilise yetkililerinin talebi üzerine kiliseye teslim ediliyorlardı.³² 9-12 Temmuz tarihleri arasında Clemens, Tapınakçıların servetlerinin kayyumlar aracılığı ile idaresine ilişkin hükümleri resmen yürürlüğe koydu.³³

Son düzenlemeler, 12 Ağustos tarihinde Papa tarafından yayınlanan bir dizi emirname ile uygulamaya konmuştu, ancak muhtemelen bunlardan en az biri, birkaç gün sonra yayınlanmıştır.³⁴ *Faciens misericordiam*, duruşmaların o aşamaya kadar olan gelişimi konusunda papanın yorumunu sunmaktadır. Daha papa olarak atandığı tarihlerde Clemens, Tapınakçıların "anlatılamayacak derecede kötü bir sapkınlığa, nefret uyandırıcı bir putperestliğe, sodomi ve tiksinti verici diğer birtakım çarpık eylemlere girdikleri" konusunda gizli birtakım söylentiler duymuştu. Başlangıçta bu ithamlara kulak asmamak niyetindeydi; zira

İsa adına birçok kez kanlarını akıtmaktan çekinmediklerine inanılan, çoğu kez ölüme bile gözlerini kırpmadan atılan, gerek din adına gerçekleştirdikleri edimler, gerekse oruç tutma ve diğer dinsel kurallara sıkı sıkıya riayet etme gibi eylemlerle her fırsatta inançlarına ne denli bağlı olduklarını gösteren, böylesine dindar insanların, bu tür günahları işleyebilecek ölçüde kurtuluşu unutmaları, olası, ya da inanılabilir bir iddia gibi görünmemiştir.

Ancak daha sonra, bu gerçekleri öğrenen Kral Philippe, "tamahkârlıktan değil, zira o Tapınağın malları üzerinde hiçbir

iddiaya ya da ele geçirme arzusuna sahip değildir” yalnızca “atalarının izinde, Ortodoks imanın coşkusuyla dolu” olarak Papa’ya habercileri ve mektuplarıyla birçok bilgi göndermiştir. Clemens daha sonra, bu skandalın önde gelen bir Tapınak şövalyesi, muhtemelen Kasım 1307 tarihli *Pastoralis praeeminentiae* başlığını taşıyan emnamede sözü edilen kişi tarafından verilen ifade ile daha da kesinleştğini belirtmektedir.³⁵ Şövalye ifadesinde, İsa’nın reddi, haçın üzerine tükürme ve “meşru ya da insanlık onuruyla bağdaşmayan” birtakım eylemlerden söz etmiştir. Clemens, artık bu ithamları ciddiye almanın görevi olduğu kanaatine varmıştı; zira soylu Tapınakçının ifadesi, bizzat papanın huzuruna çıkan “dükler, kontlar, baronlar ve diğer soylular, ayrıca, din adamları ve Fransız halkı” tarafından yapılan açıklamalarla daha da yoğunluk kazanmıştı. Son olarak, çok sayıda üstat, hoca ve üyenin Fransa’daki din adamları ve engizisyonculara itirafları sonucunda, işlenen suçlar kanıtlanmıştı. Tarikat’ın kötü şöhreti artık öylesine büyümüşü ki, “ciddi bir skandal ve büyük bir tehlike patlak vermeden” mutlaka bir önlem alınması gerekiyordu; bu nedenle Clemens, Poitiers’de kendisine teslim edilen yetmiş iki Tapınakçıyı sorgulamak zorunda kalmıştı. Tarikat’ın liderlerini de sorguya çekmek istiyordu, ancak rahatsızlığından dolayı Poitiers’e gelememiş, bu nedenle de liderlerin ifadesini almak üzere üç kardinali Chinon’a göndermişti. Burada da liderler önemli itiraflarda bulunmuşlardı. Emirnemenin son bölümünde, Tapınakçıları şahsen sorgulamak üzere bölgesel heyetlerin oluşturulacağı yineleniyordu.³⁶

Bununla birlikte Clemens, konuyu tümüyle yerel piskoposların eline bırakmak istemiyordu. Emnamede bir diğer sorgulama yöntemi daha öngörülmüştü: yalnızca bireylerin değil, bir bütün olarak Tarikat’ın kendisinin sorgulanması. Sekiz komisyon üyesi şu emirlerle tayin edildi;

Sens kenti, vilayeti ve diyakozunu şahsen ziyaret ederek ve sizin [komisyon üyelerinin] tarafınızdan ziyaret edilen bölgelerde yaşayan halka hitaben bir celp emri hazırlayacak, toplantıya çağıracaksınız ve toplantıya katılan halka, bizim tanıdığımız yetkiye, ya da işbu emirnamemizin ekinde yer alan nizamnameye istinaden, ya da uygun gördüğünüz diğer konularda, ilgili Tarikat ile ilgili olarak derhal ayrıntılı bir soruşturma başlatmalarını emredeceksiniz.

Herhangi birinin komisyonun faaliyetlerine müdahalede bulunması halinde, “Kilise’nin size verdiği yetkiye istinaden ilgili kişiye müdahalede bulunmamasını ihtar edeceksiniz; bu girişiminiz sonuçsuz kalırsa ... devlet güçlerinden yardım isteyeceksiniz”.³⁷ Yetmiş iki Tapınakçının ifadesinin alınmasının ardından Papalığın faaliyetleri, üçüncü önemli emirname olan *Regnans in coelis* ile tamamlanıyordu. Burada Clemens, Temmuz ve Ağustos 1308’de yaptığı açıklamaların belirleyici özelliği olan büyük bir felaketin yaşandığı duygusunu daha da belirginleştirmektedir.

Heyhat, bu üyelerin işledikleri fenalığın korkunçluğunu bize ileten bu yeni ve felaket habercisi sesin uğultusu, kulaklarımızı öylesine tıkadı ki, hiçbir şey duyamaz olduk. Zira büyük bir acının habercisi olan bu kahredici ses, işitenlerin zihninde bir dehşet, ruhlarında bir huzursuzluk yarattı ve Hristiyanlığa iman edenlerin gönlünde yeni ve tarifi olanaksız bir acı uyandırdı; bir yandan kaçınılmaz bir zorunlulukla bu olayı sonuçlandırmaya çalışırken, diğer yandan ruhumuz derin acılarla kahroluyor, çektiğimiz üzüntünün ağırlığı altında perişan olan zavallı bedenlerimiz, bu bitkinliğin etkisiyle adeta çürüyor... Hangi Katolik, işittiği bu acı haberin karşısında derin acılara, kapkaranlık bir yasa bürünmez? Hangi inanan, böylesine dehşet verici bir olayı öğrenip de acı acı içini çekmeyip dudaklarından yas ve keder sözcükleri dökülmez? Tüm Hristiyan âlemi bu büyük matemi bizlerle paylaşıyor ve inancı bütün herkes bu olay karşısında derin bir azap içinde.

‘Sağlıklı bir çözüm’ hâlen vardır oysa bu da, gerek bir bütün olarak Tarikat’ın, gerekse tüm üyelerinin durumlarının ele alınacağı bir genel konsey için çağrıda bulunmaktadır. Bu konsey, iki yıl sonra, 1 Ekimde toplanır ve toplantıda yalnızca Tapınakçılar sorunu ele alınmakla kalmaz, aynı zamanda yeniden canlandırılan bir haçlı seferi aracılığıyla Kutsal Topraklara yardım sağlanması ve genel olarak kilisede yapılması düşünülen reform üzerinde de görüşmelerde bulunulur. Konsey, Viyana’da Dauphiné’de gerçekleşir.³⁸

Engizisyoncuların faaliyetleri üzerindeki durdurma kararı kaldırılmış ve -biri bir bütün olarak Tarikat üzerinde, diğeri ise tek tek üyeler üzerinde olmak üzere- iki soruşturma başlatılmış ve Tapınakçılar aleyhine sürdürülen bu büyük çapta soruşturmalardan elde edilen sonuçları değerlendirmek üzere bir genel kurulun oluşturulmasına karar verilmiştir. Fransız hükümeti şimdi, Clemens’in görünürde uzlaşmacı tavrını sermayeye dönüştürme konusunda kararlı bir yaklaşım içine girmiştir. Altı ay boyunca süregelen yoğun çabalar, bir noktada, papanın ödün vermez tavrından dolayı sekteye uğramıştır. Şimdi ise bu aşılmaz duvarın üzerinde çatlaklar belirmeye başlamıştır; eğer Clemens Tapınakçılar konusunda monarşi ile işbirliğine girmeyi arzu ediyorsa, bu konuyla ilgili olarak muallakta kalan diğer bazı sorunların da gözden geçirilme vakti gelmiştir. Nogaret, tam bir şantajcı gibi, hep yeni bir takım düzenler peşindedir. Kendisine isnat edilen diğer suçların yanı sıra, kraliçeyi zehirleyerek öldürmekle de suçlanan Troyes Piskoposu Guichard, bir önceki yıl işlediği iddia edilen tüm suçlardan aklanmıştı. Kral şimdi Clemens’e yeni bir soruşturma başlatması için talepte bulunmaktadır:

Piskoposun işlediği suçların gerek Tanrı’nın temsilcisi olan siz aziz majestelerine, gerek majesteleri krala, gerekse Katolik inancına yönelik bir saldırı anlamına geldiği; cezasız kaldığı takdirde

diğerleri için ciddi ve tehlikeli bir örnek teşkil edeceği; kraliçenin çocukları ve akrabaları açısından ciddi bir tehlike ve önlenemez bir skandal oluşturduğu göz önüne alındığında, Kilise'nin işlenen bu cürümlerin intikamını alarak adaleti tecelli ettirmemesi halinde, mağdur durumdaki bu kişiler, her ne kadar duyduğunuz üzüntüden etkilenmiş olsalar da, işlenen bu büyük günahın kefareti ödenmemiş olacaktır.

Clemens şimdi Sens başpiskoposunu Guichard'ı tutuklamak üzere görevlendirir ve 9 Ağustosta, başpiskoposu, Orleans ve Auxerre Piskoposlarıyla birlikte Guichard'ın aleyhine bir soruşturma başlatmak üzere görevlendirir.³⁹

Gerek Nogaret, gerekse papa açısından daha büyük önem taşıyan bir diğer konu, birbiriyle iç içe geçmiş durumdaki Tapınakçıların mahkemeleri ile VIII. Bonifatius aleyhine başlatılması önerilen yasal işlemlerdir.⁴⁰ Bu yasal işlemlerin 1307 ile 1310 yılları arasında Tapınakçıların yargılanmasının yanında daha az önemli görünmesine karşın, papayı derinden endişelendirmektedir, zira başarılı olması halinde, böyle bir durum papalık kurumunun prestijine ve geleceğine kökten bir darbe indirecektir. Şimdi Plaisians, kral adına bir kez daha V. Celestine'in ölümünden sonra aziz ilan edilmesini, Bonifatius'nin kemiklerinin mezardan çıkartılarak yakılmasını ve Agnani'de Bonifatius'ye saldırdığı için aforoz edilen Nogaret'nin papalık tarafından affını talep etmektedir. Plaisians ayrıca papaya sürekli olarak Fransa'da ikamet etmesi konusunda baskı yapmaktadır. Celestine'in aziz ilan edilmesi konusunda, Clemens hayli olumlu davranmış ve onunla ilgili olarak kendisine bildirilen mucizeleri araştıracağı konusunda söz vermiştir. Ancak diğer taleplere yönelik yaklaşımı bu kadar olumlu olmamıştır. Bonifatius olayında adil davranması gerektiğine inanmaktadır; ne var ki, o döneme ait Fransızca bir el yazmasının on altıncı yüzyıl İngilizce'sinde yapılan çevirisine göre son papa,

yönetimde bulunduğu süre içinde iyi bir insan, çalışkan bir Katolik, bu nedenle de saygıdeğer ve takdire şayan bir zat olduğunu açıkça göstermiştir; bununla birlikte, kralın kendisine bu teklifte bulunması karşısında hayrete düşmüş ve krala bu isteginden vazgeçmesini söylemiştir.⁴¹

Clemens, Nogaret konusunda uzlaşmaz bir tavır sergilemiştir. Ptolémée de Lucques'e göre Papa, Nogaret'i "nefretle anmıştır" ve onu affetmeyi kabul etmemiştir.⁴² Fransa'da ikamet etme talebine gelince, gerek Roma'ya gitmek niyetinde olduğundan, gerekse "Hristiyanca" yaşamak zorunda kalan kardinallerin içinde bulundukları finansal sorunlardan dolayı, uzun süre Fransa'da kalamayacağını belirtmiştir.⁴³ Bununla birlikte, Nogaret'ye duyduğu kişisel nefrete ve dinsel nedenlerden ötürü Roma'ya geri dönmesi gerektiği konusundaki açıklamalarına rağmen Fransızlar, papanın genelde uzlaşmacı bir yaklaşım içinde bulunduğunu düşünmekte haklıydılar. Kral, tahminen 24 Temmuzda Poitiers'den ayrıldı⁴⁴ ancak bakanları Papa üzerindeki baskıyı sürdürmek üzere orada kaldılar; Jean Bourgogne'un belirttiğine göre 12 Ağustosta papa, kamuya açık bir toplantı düzenlemişti ve bu toplantıda, Bonifatius aleyhine kendisine sunulan "ciddi önerileri" 2 Şubatta düzenlenecek olan bir sonraki toplantıda ele alacağını belirtmişti.⁴⁵

Clemens, 26 Mayıs'tan beri, Fransa krallığının ivedi çözüm gerektiren sorunları ve Fransız ordu birliklerinin tehdit edici varlığı tarafından zorla alıkonduğu Poitiers'den en sonunda 13 Ağustosta ayrılabilirdi.⁴⁶ Papanın Poitiers'den ayrılmasına izin verilmesi, Fransa hükümetinin politik amaçlarını elde etmiş olduğu şekline yorumlanabilir. Papa, kesinlikle Tapınak mensupları ve Tarikat'ın serveti üzerindeki kontrol yetkisini kraldan çekip almayı başaramamıştı ve bu da, papa açısından oldukça önemli bir başarısızlıktı; zira Kutsal Topraklar üzerinde papalığın koyduğu çekinceye rağmen uygulamada Tapınağın malları Philippe'in tasarrufuna bırakılmıştı. Ayrıca, Tapınakçı-

ların duruşmaları yeniden başlamıştı. Bununla birlikte bu gelişme, papanın tüm yetkileri krala bırakmış olduğu anlamına gelmiyordu. Gerçi duruşmalar yeniden başlatılmıştı, ancak en az iki yıl süresince bu konuda nihai bir karar alınmayacaktı ve bu sürenin sonunda da, nihai karar, Papa'nın başkanlığında oluşturulacak olan büyük bir Kilise konseyi tarafından alınacaktı. Güzel Philippe'in, Ekim 1307'de Tapınakçılar davasının birkaç hafta, ya da en fazla birkaç ay içinde neticelendirilmesini planladığı ve bu amacının öfkeli bir papa tarafından engellemeye çalışılması halinde, papanın Tarikatı mahkum ermesini ve davanın 1308'de kapatılmasını sağlamak üzere tüm olanaklarını kullanmaya hazır olduğu konusunda çok sayıda kanıt mevcuttur. Ne var ki, kral bu isteklerini gerçekleştiremeyecekti, zira Clemens, olayı henüz sonuçlandırılmamış bir dava olarak gördüğünü ve duyduğu derin üzüntüyle de, Tapınakçıları kesin bir biçimde mahkum etmeyeceğini açıkça göstermişti. Tarikat'ın servetinin dağılımı konusunda yaptığı hazırlıklar, özünde geçici önlemlerden oluşuyordu ve el koyulan bu mülklerin hâlen günün birinde Tapınakçılara geri verilebileceği olasılığını asla göz ardı etmemişti. Yoğun baskılar altında bulunan Clemens, kişiliğindeki kusurlara rağmen, Tarikat'ın temelde dinsel bir örgüt olduğu ilkesinden ve nihai yargının papaya ait olduğu inancından vazgeçmemişti.

Bununla birlikte Clemens'in taç giymesinin üzerinden üç yıl geçmesine rağmen, değil Roma'yı, İtalya'yı bile ziyaret etme fırsatı bile olmamıştı ve Fransız monarşisinin sorunlarıyla yoğun bir biçimde uğraşmak zorunda kaldığından dolayı, tüm zamanını Fransa'yı bir baştan bir başa dolaşmakla geçiriyordu. Şimdi ise kral, kendisinden daimi ikametgâhını Fransa'ya almasını istiyordu; oysa böyle bir durumda Clemens, o güne değin ertelemeyi başardığı, ancak eninde sonunda yüzleşmek zorunda kalacağını bildiği iki önemli konu -Tapınakçılar ve VIII. Bonifatius- ile ilgili olarak hiç de arzu etmediği bir biçimde

baskıya maruz kalacağını biliyordu. Bu konular hiç şüphesiz 1308 yazının sonlarına doğru Clemens'in zihnini iyice meşgul ediyordu ve bu iki ciddi sorunun ağırlığı, papanın Poitiers'den ayrılarak yarı-resmî ikametgâhı olarak Avignon'a yerleşmeye karar vermesinde önemli bir neden oluşturmıştı. Avignon, en azından İtalya yolu üzerindeydi ve Fransa'ya yakın olmasına rağmen, kraliyet sınırları içinde yer almıyordu ve Kuzey Fransa'daki Capet iktidarının merkezinden hayli uzaktaydı. 1274'te Papa X. Gregorius, Avignon şehrini de kapsayan Comtat Venaissin'deki yerleşim bölgesini papalık adına satın almıştı; bu nedenle, bölgeyi çevreleyen alanın Napoli Kralı Charles'a ait olmasına ve Fransa'nın etki alanı sınırları içinde bulunmasına rağmen, Avignon teknik olarak papalığa ait bir şehirdi. 12 Ağustosta Clemens, tarihte iyi bilinen kararını ilan etti; mahkeme, 1 Aralık tarihinde yeni papalık merkezinde toplanacaktı.⁴⁷ Böylece, Fransız monarşisinin güçlerinin boğucu baskıları belki kısmen de olsa azalacak ve papalık, Clemens'in Poitiers'den ayrılma girişiminde bulunması halinde doğrudan doğruya karşılaşacağı Fransız silahlı kuvvetlerinin tehditlerinden kaçınabilecekti. Aynı zamanda Clemens, daha istikrarlı ve bürokratik yönden daha donanımlı bir idareye de sahip olabilecekti. Elbette sahip oldukları konumu muhafaza edebilmeleri için önceliğin Fransa krallığının işlerine verilmesi gerekiyordu; ancak, coğrafi merkezin böylesine uygun bir konumunda yer alan bir noktadan Hristiyan âlemindeki diğer ülkelerin de işlerini takip edebilmek daha kolay olacaktı. Böylece, Ağustos ayı ortalarında Poitiers'deki papalık merkezi lağvedildi. Clemens, kardinallerden oluşan küçük bir grupla birlikte Bordeaux'ya doğru yol almaya hazırlanıyordu. Ancak, daha önce bitirilmesi gereken birtakım işler vardı, bu nedenle de grup, bu işleri halletmek üzere Poitiers'in 20-25 kilometre uzağında bir yerde bir kaç gün mola verdi.⁴⁸

Clemens, piskoposluk düzeyinde kişiler aleyhine başlatılan duruşmalara yönelik genel planında bir istisna öngörmüştü: Tarikat liderlerinin yargılanması papaya bırakılacaktı. Papa, 14 Ağustosta Chinon'da tutuklu bulunan liderlerle görüşmek üzere üç kardinal görevlendirdi: kralın yakın çevresinden iki Fransız, Berengar Frédol ve Etienne de Suisy ve Landolfo Brancacci adlı bir İtalyan. Jean Bourgogne'un belirttiğine göre Chinon, Papa'nın bulunduğu yerden yaklaşık seksen kilometre uzaklıktaydı ve Clemens, kardinaller geri dönünceye kadar burada konaklamayı planlıyordu.⁴⁹ 17-20 Ağustos tarihleri arasında kardinaller Tarikat'ın en önemli liderlerini sorguladılar: Kıbrıs Eğitimci Caron'lu Raimbaud; Normandiya Hocası Geoffroi de Charney; Poitou ve Akitanya Hocası Geoffroi de Gonville; müfettiş Hugues de Pairaud ve en son gün de, Jacques de Molay. Nogaret, Plaisians ve 1309-1311 yılları arasında papalık komisyonu tarafından sürdürülen soruşturmalarda önemli bir rol üstlendiği öne sürülen Tapınakçıların gardiyanı Jean de Jamville sorgulamalarda hazır bulundular ve bu ürkütücü grubun orada yer aması, beklenen sonuçların ortaya çıkmasını sağladı; zira özünde liderler, bir önceki yılın Ekim ve Kasım aylarında yaptıkları itirafları yinelediler ve daha alt rütbedeki Tapınakçıların Poitiers'de yaptıkları itiraflara da ayrıca yer verdiler. Liderlerin tümü de, Tarikat'ta en az yirmi sekiz yıl görev yapmış yetişkin insanlardı ve dördü, Tarikat'a yeni yetmelik yıllarında katılmışlardı ve kırk yılı aşkın bir süredir Tarikat mensubuydular. Tüm bu zaman içinde yükselerek Tarikat'ta önemli pozisyonlara gelmişlerdi ve itiraflarını yinelemeleri elbette gerek bizzat kendilerinin, gerekse bir bütün olarak Tarikat'ın durumunu iyice kötüye sürükledi. Hiçbiri suçlamaları tam olarak kabullenmedi; ancak kendi aralarında, İsa'nın reddi, haçın üzerine tükürme, eşcinsellik teşvik edilmesi ve baş biçiminde bir puta tapınma konusundaki ithamları kabul ettiler. Bazı ayrıntıları da kaçamak yanıtlarla geçiştirmeye çalıştılar

-örneğin, Gonnevile, onu Tarikat'a kabul eden görevlinin, gizli kalması koşuluyla, kendisini İsa'yı reddetmekten ve haça tükürmekten muaf tuttuğunu öne sürerek itirafını sulandırdı-ancak, kardinallerin Tarikat liderlerinin ifadelerini dinlemeleri, ithamların doğrulanması anlamına geliyordu. Molay kardinallerden, kendi itirafının yanı sıra bir görevli üyenin de itiraflarının dinlenmesini talep etti. Sonunda, sapkınlıktan vazgeçtiklerine yenin eden liderler, Kilise ile uzlaştılar.⁵⁰ Kardinaller daha sonra papanın yanına geri döndüler. Papa, kardinaller tarafından kendisine yapılan açıklamalardan, "Üstat ve üyelerin Kilise yasalarını çiğneyerek günah işlediklerini; ancak, bu ihlalin derecesinin kimilerince daha az, kimilerince ise daha fazla olduğunu" anlamıştı.⁵¹ Gelişmelerden fazlasıyla hoşnut olan Philippe, Eylül ayında Aragon kralı James'e yazdığı mektupta, "Altmışın üzerinde Tapınakçı, şövalye, rahip, hoca ve bu günahkâr Tarikat bünyesinde büyük yetki sahibi diğer mensupların" Poitiers'deki itiraflarından söz ederek, Chinon'da liderlerin itiraflarını "eskisinden daha geniş" bir biçimde yinelediklerini vurgulamakta ve tüm bu gelişmelerin ışığında, Kral James'i kendi topraklarında gerekli işlemleri yapması konusunda uyarmaktadır.⁵²

Oysa kral, yaklaşmakta olan sorunları önceden görebilseydi, bu denli hoşnut olmazdı. Yeni bir dizi sorgulamayı uygulamaya koyan Clemens, duruşmaların ertelenmesini sağlayan çok sayıda olanağı da getiriyordu. Temmuz ve Ağustos aylarında toplanan papalığa ait yüce divanının yoğun faaliyetlerini takip eden dönemde, papalık düzeyindeki komisyonların ya da piskoposluk düzeyindeki engizisyon faaliyetlerinin öngörülebilir bir zaman süresi içinde başlatılmasına ilişkin hiçbir belirti bulunmuyordu. Tapınakçılar davasıyla ilgili gelişmeler konusunda haber sıkıntısı çeken Jean Bourgogne, 12 Ağustos'tan 1 Aralık tarihine kadar geçen tatil süresini "çok uzun" bulduğunu belirtmekte ve papa Poitiers bölgesinden ayrılmadan kralı tara-

findan kendisine verilen görevi yerine getirmek istemektedir.⁵³ Bir kez daha Clemens, yetkisi dâhilinde kullanabildiği en etkili taktığı -geciktirme ve kaçamak yanıtlarla geçiştirme taktığını- başarıyla uygulamaktadır. Duruşmalar boyunca Clemens'in sürekli bir biçimde, Philippe'in üstünlüğüne tepki gösterdiği gözlemlenir, zira pozitif eylemlerde bulunan taraf papa değil, Fransız monarşisi olmuştur. Ondan daha önce bu görevde bulunan VII. Gregorius, II. Urban ve III. Innocent'in dinamik ve reformcu papalık dönemlerinde papalık, bağımsızlığını korumak üzere sert birtakım savaflara girmişlerdi; ancak bunlar, aşağı yukarı eşit güçler arasında, kahramanca verilen savaflar, birbiriyle rekabet halindeki iki evrensel güç olan Papalık ve İmparatorluk arasında, devasa boyutlarda çatışmalardı; oysa Clemens kendini, ancak manevralar ve kurnazlık yoluyla içinden çıkabileceği, fakat asla tam olarak kurtulamayacağı sıkıntı verici ve eşit olmayan bir mücadelenin içinde bulmuştur.

Clemens'in Philippe'e yazdığı 6 Mayıs 1309 tarihli mektup papanın bir önceki yaz geliştirdiği idari engelin yol açtığı durgunluk konusunda birtakım ipuçları vermektedir. Papa kraldan, Poitiers'de kendisi tarafından yapılan düzenlemelerden şikâyet eden mektuplar aldığını belirterek, mektupta yer alan tüm "şüpheleri" tek tek yanıtlayacağını söylemektedir. Kral, Poitiers'deki toplantılardan herhangi bir sonuç elde edilmediğinden dolayı rahatsız olmuştur ve eğer ivedilikle bir şeyler yapılmazsa, "üzücü ve tehlikeli" birtakım sonuçlar ortaya çıkabilecektir; gerçekten de bu gecikmeler "son derece ciddi bir kötülük" doğurmuştur; zira birçok Tapınakçı itiraflarını geri almış, bu arada da halk arasında kral ve papanın tek amaçlarının Tapınakçıların servetini yağmalamak olduğu söylentileri yayılmaya başlamıştır. Papa, tüm bu olaylardan dolayı öfkelenmiştir ve kendisinin hiçbir gecikmeye neden olmadığını, Poitiers ile Avignon arasındaki yolculuk sırasında geçirdiği hastalığa rağmen, olay ile ilgili takibatı "herhangi bir ihmale yol

açmadan" derhal yerine getirmiştir. Tarikat'ın taşınabilir mallarından yalnızca küçük bir tutarı alıkoymuştur; ancak bu tutar o denli önemsizdir ki, olayla ilgili olarak görevlendirilen kardinallerin giderlerini karşılamakta bile yetersiz kalmaktadır.

Kral ve bazı Fransız piskoposlar da, yeni duruşmalarla ilgili olarak papalık tarafından Poitiers'de hazırlanan belgelerin yeterince açık olmadığı konusunda görüşlerini belirtmişlerdi ve papa mektubunda, bu görüşlere de yanıt veriyordu. Lyons, Bordeaux ve Narbonne'da Tarikat aleyhine piskoposlar tarafından yapılan sorgulamalara ilişkin belgelerin kendilerine gönderilmediği doğrudur ve bu belgelerin en kısa zamanda gönderileceğine söz veriyordu. Bir bütün olarak Tarikat'ı sorgulamaya yetkili papalık komisyonunun çalışmasının başlatılmadığı da doğrudur. Clemens, komisyonun Sens vilayetinde çalışmalarına başlaması konusundaki talebi kabul ediyordu; zira Fransa krallığındaki Tapınakçıların büyük bir bölümü Paris, Tours ya da Sens'da tutukluydular ve komisyonun kanıt toplamak üzere bir vilayetten diğerine sürekli yolculuk etmesine gerek olmadığını, bunun yerine Sens'da kalmalarının daha uygun olacağını kabul ediyordu; bu açıklama aslında kralın, komisyonun bölgenin en önemli şehri olan Paris'te kalmasını, böylelikle de sürekli olarak Fransız hükümetinin gözetiminde bulunmasını sağladığı anlamına geliyordu. Bununla birlikte Clemens, komisyon üyelerinin münferit olarak sorgulamada faaliyetlerinde bulunmalarına razı değildi; zira "farklı kişilerce uygulanan soruşturmalardan çelişik sonuçlar elde edilebilirdi". Ayrıca Papa krala, komisyonun bölünmesine izin verilmesi halinde, "bu konuyla ilgili tüm isteklerinize tepeden baktığımız izlenimi uyanabilir" şeklinde bir açıklamada bulunmuştu.

Kral ayrıca, Papa'nın açıklamalarında muğlâk bıraktığı prosedüre yönelik birtakım sorular da soruyordu. Geçmişte ait oldukları piskoposluk bölgelerinden başka bölgelere taşınan Tapınakçıların, piskoposlar tarafından uygulanacak olan soruş-

turmalara katılmak üzere ait oldukları bölgelere geri gönderilmeleri gerekli miydi? Böyle bir işlem gecikmeye yol açmaz mıydı? Daha önce, son yayınlanan emirname uyarınca düzenlenen iddianameden daha dar kapsamlı bir iddianame ile sorgulanan Tapınakçıların bir kez daha sorgulanmaları gerekiyor muydu? Önce itiraf eden, ancak daha sonra itirafını geri alan Tapınakçılar ne olacaktı? İnatla itiraf etmeyi reddeden, ancak yoğun şüphe altında olanlara ne yapmak gerekiyordu? Papa, büyük bir dikkatle bu sorulara tek tek yanıt verdi: piskoposlar tarafından uygulanacak olan sorgulamalar için Tapınakçıların gereksiz bir biçimde bir bölgeden diğerine nakledilmeleri şart değildi; daha önce papa ve kardinaller tarafından sorgulanan Tapınakçıların yeniden sorgulanmaları gerekmiyordu ve başpiskopos ya da engizisyoncular tarafından sorgulananlar, yeterince sorguya çekildiklerine kanaat getirildiği durumda, gereğine göre affedilecekler, ya da mahkûm edileceklerdi. Clemens, papalığın yetkileri çerçevesinde, daha önceden papa tarafından sorgulanan bir Tapınakçının normal olarak bölgesel bir konsey tarafından mahkûm edilmesine izin verilmediğini vurguluyordu; ancak, yargılama sürecini hızlandırmak üzere, mevcut durumda, bu tür yargılamaya izin verecekti ve bu hüküm yalnızca Tarikat'ın liderleri için geçerli olacaktı. Clemens, itiraflarını geri alanlar, ya da inatla itiraf etmeyi reddedenler konularında kendisine yöneltilen sorulara ayrıntılı yanıtlar vermedi; ancak, prosedürlere ilişkin bu sorularla ilgili ayrıntılı yanıtları daha sonra vereceğini belirtti. Philippe de, diğer ülkeler için yapılan düzenlemelere müdahalede bulunma arzusundaydı. Bazı Alman piskoposların, mali durumlarının elvermesine rağmen, neden engizisyoncuların masraflarına katkıda bulunmadıklarını ve papanın Fransa ve İngiltere dışındaki ülkelere Tarikat'ın mensupları hakkında neden bilgi vermediğini öğrenmek istiyordu; zira ona göre, genel olarak geçerli bulunan tek bir prosedür bulunmadıkça, süreç tamamlanamazdı.⁵⁴ Papa, yöneti-

min organizasyonunun yetersizliğinde dolayı kraliyet hükümetinin amaçlarını tam olarak gerçekleştirebilmesini sekteye uğrattıyordu.

Paris Piskoposu Guillaume de Baufet, tek tek Tapınakçılar üzerinde uygulanan sorgulamaların gerektiği biçimde sürdürülmesi konusunda kendi piskoposluk bölgesine talimatları, olasılıkla bu olayın hemen akabinde göndermiştir; zira gönderdiği talimatlarda, itiraflarını geri alan ya da itiraf etmekten inatla kaçınan Tapınakçılar konusunda kralın gündeme getirdiği sorunların nasıl çözüme ulaştırılması gerektiği konusunda ayrıntılı birtakım hükümler yer almaktadır. Olasılıkla V. Clemens piskoposa diğer piskoposluk bölgelerinde de uygulanabilecek bir model geliştirmesi konusunda emir vermişti. Önceden belirlenen bir tarihte, Tapınakçılar piskoposun ya da engizisyoncunun huzuruna çıkartılacaklar ve kutsal kitaplar üzerine, kendileri ve diğerleri hakkında tüm gerçekleri eksiksiz ve katıksız bir biçimde söyleyeceklerdi. Daha sonra, Tarikata ne zaman ve nerede kabul edildiklerini itiraf edeceklerdi.⁵⁵

Piskopos daha sonra, engizisyonun sapkınları konuştururken uyguladıkları genel yöntemleri gösteren bir biçimde sorgulama yöntemini ayrıntılı bir biçimde açıklamaktadır.⁵⁶ Suçlamaları reddeden Tapınakçılar için, birkaç farklı yöntem uygulanmaktadır ve verilen yanıtlar arasında herhangi bir farkın bulunup bulunmadığına dikkat edilmesi gerekmektedir. Sorgulamaya alınan Tapınakçıya, Tarikat'a kabul edildikleri tarih ve yer, kendilerini Tarikat'a kabul eden kişinin adı, kabul töreninde orada bulunanlar ve kabul töreninin ne şekilde uygulandığı sorulur. Daha sonra, kamuya açık kabul töreninin ardından gizli bir bölüme götürülüp götürülmedikleri sorulur ve eğer götürüldülerse, orada neler yapıldığı, nasıl yapıldığı ve kimlerin bulunduğunu sorulur. Gizli törende hazır bulunanlar arasında hâlen hayatta olan birini tanıyıp tanımadığı, bu kişinin tanıklık etmek üzere gelip gelemeyeceği öğrenilir ve eğer bu şahıs ko-

layca sorguya çekilebilecekse, hâlihazırda tutuklu bulunduğu diyakoza bir yazı gönderilir ve ilgili şahıstan yazılı bir ifade alınması sağlanır. Böyle bir Tapınakçının tam bir gizlilik içinde gözetiminde bulundurulması gerekmektedir. Ayrıca kendisine, Tarikat'a kabul edilen başka kişileri görüp görmediği sorulur ve eğer böyle bir kişi mevcutsa, aynı ayrıntılar bu kişi için de uygulanır.

Talimatlarda daha sonra, bu örüntü çerçevesinde sorgulanmalarına rağmen itirafta bulunmayı reddetmekte ısrar eden kişilere uygulanacak olan prosedürler açıklanmaktadır. Bu kişilere "sıkı bir perhiz" uygulanmaktadır; bu. Kişiye "yalnızca kuru ekmek, su ve sınırlı miktarda diğer bazı içecekler dışında hiçbir şey verilmemesi anlamına gelmektedir; ancak sorgulanan kişinin hasta, zayıf, ya da başka nedenlerden dolayı gereksinim duyuyorsa, kendisine biraz daha yiyecek ve içecek verilebilmektedir". Buna rağmen hâlen gerçeği söylememişlerse ve başka bir nedenle mahkûm da edilmemişlerse, kendilerine papalık emirnamesinde yer alan Büyük Üstat ve diğer liderlerin itirafları gösterilerek, birçok Tapınakçının kendiliklerinden itiraf ettikleri söylenirdi. Emirlerle tam olarak uyarak her şeyi itiraf eden bir Tapınakçı ellerinde bulunuyorsa, itiraf etmemekte direnen diğer Tapınakçıları razı etmek üzere onların yanına gönderilirdi. Tüm bu çabalar istenen etkiyi yaratmazsa, itiraf etmemekte direnen Tapınakçı işkenceyle tehdit edilirdi ve kendisine işkence aletleri gösterilirdi. Son çare olarak, fiziksel işkence uygulanırdı. İşkence, uygun bir din görevlisinin huzurunda, başta hafif bir biçimde, tümüyle prosedürlere uygun olarak yapılırdı ve "asla aşırıya kaçılmazdı". Tutuklu itiraf edinceye kadar dua okunmazdı; itiraf anında, bu işle görevlendirilen bir rahip, tutukluyu "uygun bir biçimde korkutur ve kendi ruhlarının ve bedenlerinin emniyeti ve sağlığı için gerçeği söylemeleri konusunda teşvik ederdi". Bununla birlikte eğer Tapınakçı itaatsizlikte direniyorsa, itirafçı, günahlarının bağışlanması için dua

etmez, ya da bu kişinin Kilise adetlerine uygun biçimde gömülmesine izin vermezdi.

Buna karşın, itirafta bulunan ve geri almayan Tapınakçılar çok daha iyi bir muameleye maruz kalırlardı. Günahları affedilirdi ve “Tanrı’nın lütfuna layık görülerek yeniden vaftiz edilirler, kendilerine iyi davranılır ve yiyecek verilir.” Ancak, tutuklu olarak kalmaya devam ederlerdi. Önce ithamları reddedip sonra itiraf edenler, bu tavırlarından dolayı şüpheyle karşılanmalarına rağmen, günahları affedilir ve yeniden vaftiz edilirler ve kendilerine ‘sıkı perhiz’ rejimi uygulanmazdı. “Başlangıçta ithamları reddedenlerin durumunda olduğu gibi, gerçeğe aykırı ifade verenler ise, itiraf etmeleri durumunda affedilirler ve olumlu davranışlarıyla kefaretlerini ödedikleri kabul edilirdi”. En son gruba ise, başlangıçta yaptıkları itirafları geri alanlar giriyordu; bu kişilere de sorgulamaların başından itibaren itiraf etmeyi reddedenlere uygulanan prosedür uygulanırdı ve yeniden itiraf etmedikçe, bu kişiler için dua edilmezdi.

Benzer diğer talimatlarda da olduğu gibi, yukarıda yer verilen talimatlar da, engizisyon sürecinin esas amacının itham edilen şahısların pişman olmalarını ve Kilise ile uzlaşmalarını sağlamak olduğunu açıkça göstermektedir. Bu amacın elde edilmesine yönelik olarak işkence uygulanması onaylanabilmektedir, zira ruh bir kez lanetlendiğinde, bedenin çektiği acıların hiçbir önemi bulunmamaktadır. Piskoposluk düzeyinde uygulanan sorgulamaların kayıtları, ne yazık ki bulunamamıştır ve bu kayıtlarla ilgili olarak elde bulunan bilgiler büyük ölçüde, tüm Tarikat üzerinde soruşturmalarını sürdüren papalık komisyonunun huzuruna çıkan şahitlerin daha sonra vermiş oldukları ifadelerden toplanan verilerle sınırlıdır. Papanın yazmış olduğu Mayıs 1309 tarihli mektuptan, bazı piskoposluk bölgeleri için gerekli olan papalık yetki yazısının henüz gönderilmediğinden dolayı, bu bölgelerde o tarihe kadar fazla bir gelişim kaydedilmediği anlaşılmaktadır. Bununla birlikte, bazı

piskoposlukların aynı dönemde engizisyon faaliyetlerini başlattıkları anlaşılmaktadır, zira Clermont Piskoposu, 4-10 Haziran 1309 tarihleri arasındaki dönemde altmış sekiz Tapınakçıyı sorguya çekmiştir⁵⁷ ve Meaux diyakozundaki Soissy Tapınak evinin Eğitmeni olan Guillaume de Arreblay' adlı Tapınakçı, Şubat 1311'de yaptığı açıklamada, Mayıs 1310'da düzenlendiği tahmin edilen Sens Konseyine çıkmadan on üç ay önce sorgulandığını belirtmektedir ki, bu açıklamadan, sorgulamasının 1309 baharında başladığı anlaşılmaktadır.⁵⁸

Clermont'daki sorgulama esnasında otuz dokuz Tapınakçı itirafta bulunmuştu; bununla birlikte, bu sorgulamalarda, Tapınakçılar üzerinde Paris Piskoposunun talimatlarında belirtilen ölçüde baskının uygulanmadığı tahmin edilmektedir, zira kalan yirmi dokuz Tapınakçı, masum olduklarını öne sürmüşlerdi. Duruşmaların sonunda, Tapınakçılar iki gruba bölünmüşlerdi; daha önce yaptıkları itirafı yineleyenler ve daha önce itiraf etmeyi reddedip, bu tavırlarını bu duruşmalar sırasında da sürdürenler. Bu ikinci grup, "ileride, işkence ya da hapis tehdidi ya da diğer nedenlerden, ya da bedensel güçlerini yitirdiklerinden dolayı diğerleri ile aynı itiraflarda bulunacak olurlarsa, inanılmak istemediklerini" belirtiyorlardı.⁵⁹ Ancak, işkence, tehditler ve küçük düşürmeler başka bölgelerde serbestçe uygulanıyordu. Paris piskoposluk bölgesinde, Jean de Furnes adlı bir görevli üye, piskoposun huzuruna çıkartılmadan önce üç ay süreyle işkence görmüş ve maruz kaldığı bu işkencelerden ötürü bir yıl süreyle "akıl sağlığını yitirmişti". Kasım 1309'da papalık komisyonu üyelerine, yeniden işkenceye maruz kalacağından korktuğu için sodomi suçunu işlediğini söylemek zorunda kaldığını belirtmişti. Paris'te ifade veren Etienne de Domont adlı bir diğer Tapınakçı, Şubat 1311'de papalık komisyonunun önünde tutarlı bir ifade veremiyordu; zira "papalık komisyonuna çıkmadan önce iki yıldan uzun bir süre işkence görmüştü ve bu nedenle de Paris piskoposunun huzurunda yazılı ifade

vermekten son derece korkuyordu". Clermont'da bir görevli üye olan Robert Vigier, Şubat 1310'da papalık komisyonuna yaptığı açıklamada, daha önce Paris'te Nevers piskoposuna itirafta bulunma nedeninin maruz kaldığı yoğun işkenceler ve üç arkadaşının bu işkenceler sonucu öldüğü yolunda kulağına gelen haberler olduğunu belirtmişti.⁶⁰ Tapınakçılar üzerindeki fiziksel kontrol, kralın adamları tarafından acımasız bir biçimde istismar edilmişti. Poitiers'de Humbert de Pu, Tapınakçıların başgardıyanı ve Poitiers *sénéchal*'ı Jean de Jamville'nin emri üzerine üç kez işkence görmüştü. Ondandır istenenleri itiraf etmeyi reddettiğinde, Niort'da bir kuleye hapsedilmiş ve otuz iki gün boyunca zincire vurularak kuru ekmek ve su ile yaşamaya zorlanmıştı. Daha sonra, Poitiers bölgesi amiri, piskoposun başyargıcı ve kilise başrahibinin önünde itiraf etmişti. Jean Bertald, bölge amirine ve başrahibe itirafta bulunmadan önce "biraz işkence görmüştü".⁶¹ Daha da güneyde, Saintes diyakozunda, üç görevli üye 1311 Martında papalık komisyonuna verdikleri ifadede, işkence gördüklerini ya da tehdit edildiklerini belirtmişlerdi. Guillaume d'Erée, Saintes Piskoposunun önüne çıkarıldığında önce tüm ithamları reddetmişti; ancak, gördüğü tehditler ve maruz kaldığı ekmek ve su rejimi sonucu, fikrini değiştirmişti. Thomas de Pamplona, "daha önce Saint-Jean d'Angély'de üzerinde uygulanan işkencenin etkisiyle ... büyük üstadın itiraflarının doğru olduğuna inanmış ve bu itiraflara katıldığını belirtmişti. Pierre Theobald, sorgulanmasından altı ay önce kendisine uygulanan tüyler ürpertici işkencelerin verdiği yılgınlığın etkisiyle, Saintes Piskoposunun önünde ithamlardan bazılarını kabul etmek zorunda kaldığını belirtmişti.⁶² Périgord diyakozundan Consolin de Saint-Jurio, bir önceli yılda maruz kaldığı işkenceler ve ayakkabıları, paltosu ve kapüşonu alınmış bir halde altı ay boyunca yarı çıplak ve ekmek ve suyla yaşamak zorunda bırakıldığından dolayı piskoposa itirafta bulunduğunu iddia etmişti. Ayrıca onunla birlikte bulunan on

sekiz Tapınakçı da, işkenceye ve açlığa maruz bırakıldıklarını iddia etmişlerdi.⁶³

Kraliyet gardiyanlarının Tapınak şövalyelerinin itiraflarının piskoposların önünde de yinelemelerine yönelik kararlılıklarındaki tehditkârlık ve belirginlik Şubat 1310 tarihinde papalık komisyonuna gösterilen bir belgede de yer alıyordu. Jean de Couchney adlı bir Tapınakçı, “kişilerin tam olarak belli olmadığı” iki mühürlü bir mektup sunmuştu. Söz konusu mektup, Jean Chaplin adlı bir kilise görevlisi tarafından, Orléans Piskoposunun Tapınakçıları incelemek üzere Sens’a geldiği dönemde bu bölgede düzenlenen üyeler toplantısına teslim edilmişti; iddiaya göre mektup, Tapınakçıların gardiyanları Philippe de Voet ve Jean de Jamville tarafından, eski Epially hocası ve Sens’da tutuklu bulunan diğer Tapınakçılara hitaben yazılmıştı.

Yüce kralımızın, kendileriyle uzlaşmanızı sağlamak amacıyla Orléans Piskoposunu sizlerle görüşmek üzere görevlendirildiğini bilginize sunarız. Bu itibarla sizlerden, talimatlarımız doğrultusunda eksiksiz bir biçimde itirafta bulunmanızı ve yapacağınız itirafı asla geri almamanızı ve Sayın Piskoposa bağlılığınızı ve imanınızı açık bir biçimde ifade etmenizi talep ve rica ediyoruz; Sayın Piskoposun davranışınızdan dolayı, ya da yalan ifade verdiğiniz gerekçesiyle bizlere herhangi bir şikâyetle bulunmaması gerekmektedir; sevgili kâtibimiz Jean Chapin’i, bizi temsilen sizlerle konuşmak üzere yetkilendirdik, kendisini dinlemekten büyük bir zevk alacağınızı düşünüyoruz.

Mektubun son bölümünde, verilen talimatlara uyulması konusunda yoğun bir baskı yer alıyordu: “Ve şunu bilmenizi isteriz ki, Başkanımız Yüce Papa’nın emirleri uyarınca, engizisyoncular ve papanın delegeleri huzurunda itirafta bulunan, ancak bu itiraflarından bilahare dönenler, mahkûm edilecekler ve yakılarak ölüm cezasına çarptırılacaklardır”. Komisyon üyeleri, Philippe de Voet’i çağırarak söz konusu mektup konusun-

da açıklamada bulunmasını istemişler, ancak Philippe de Voet verdiği yanıtta böyle bir mektubun gönderildiğine inanmadığını belirtmiştir. Ayrıca Voet'nin mührünü çoğunlukla kâtabi muhafaza ediyordu ve mühür, onun tarafından, ya da verdiği izne istinaden bir başkası tarafından kullanılmamıştı. Tapınakçıları hiçbir şekilde “yalnızca gerçeğin dışında” herhangi bir şeyi söylemeye zorlamamıştı ve bunun doğruluğunu araştırmak üzere üyelere danışılması talebinde bulundu. Bu talep üzerine çağırılan Jean de Couchney ve Laurent de Baune, Voet'nin kendilerinden iyi ve doğru olanın dışında hiçbir şey söylemelerini talep etmediğini belirttiler.⁶⁴

Bu nedenle Tapınakçılar, tıpkı Ekim 1307'de olduğu gibi, 1309 yazında da sıkı sıkıya kralın kontrolü altındaydılar. Kraliyet muhafızları tutukluları gözetim altında tutuyorlar, gerekli gördüklerinde, onlara işkence ve tacizde bulunabiliyorlar, hatta tutukluları, sapkınlığa geri dönen mücrimler olarak ölümle tehdit etme hakkını bile kendilerine tanıyorlardı. Ayrıca, papalık tarafından yapılan sorgulamaların çoğuna kral tarafından belirlenen kişiler başkanlık ediyordu. Clemens'in papalığı süresince kral, birçok kez papayı üst düzey Kilise üyelerini seçme hakkını kralı destekleyen adaylar üzerinde kullanması konusunda zorlamıştı -Sens başpiskoposu ve Bayeux, Auxerre (iki kez), Orléans, Cambrai ve Cahors piskoposları bu şekilde seçilmişlerdi- ve bu arada, yerel seçimlerde krala tanınan haklar da, diğer birçok piskoposluk yönetim bölgelerinde de en büyük nüfuzun krala ait olduğunu açıkça gösteriyordu.⁶⁵ En azından krallığın kuzey bölgelerinde ve diğer birçok bölgede kral, üst düzey din adamları üzerinde etkin bir kontrolü elinde bulunduruyordu.

Poitiers'de yapılan düzenlemelerin Tapınakçıların kendilerini kralın nüfuzundan kurtarabilmekte başarısız olması durumunda, aynı ölçüde Tarikat'ın servetinin kraliyetin elinden

almakta da aciz kalırdı. Kuramsal olarak Tarikat'a ait malların, Kutsal Toprakların geri alınmasında kullanılmak üzere muhafaza edilmeleri gerekiyordu ve Papa, 18 Ağustos tarihli mektubunda, tüm üst düzey din adamlarına, Tarikat'a ait malları, bunların idaresiyle görevlendirilen özel komisyonlara devredilmesini emretmişti ve bu emre itaatsizliğin cezası aforozdu.⁶⁶ Ocak 1309'da IV. Philippe, bu düzenlemelere uygun davrandığını iddia etti. Düklerle, kontlara, baronlara, *senechaux* ve *bailli*'lere ve diğer kraliyet görevlilerine hitaben yazdığı mektuplarda, kısa bir süre önce "ortaya çıkan tehlikelere ve kayıplara karşı bir önlem getirebilmek" ve "Tapınakçılar Tarikatı'nı bu malların zilyetliğinden ve mülkiyetinden mahrum etmemek ve eğer Tarikat'ın masum olduğu anlaşılırsa, malları Tarikat adına muhafaza etmek, aksi kanıtlanırsa, bu malların Kutsal Topraklara tahsisini sağlamak amacıyla" Tapınakçıların mallarına nasıl el koyduğunu açıklamıştı. Daha sonra ise papayla anlaşarak mallar üzerindeki kontrolü, bu amaç için görevlendirilen kayyumlara ve idarecilere devretmişti. "Halkımız tarafından el konulan ve muhafaza edilen taşınabilir ve taşınamaz tüm malları, tamamen, kayyumlara ve idarecilere devrettik ve gerektiğinde bu görevliler, halkımız tarafından korunacak ve savunulacaktır. Bu yazıyla kral herkese, el koydukları malları yetkililere teslim etmesini emrediyordu.⁶⁷

Bununla birlikte, konu üzerinde yerel düzeyde yapılan soruşturmalardan da anlaşılacağı gibi, uygulamada, kraliyet görevlilerinin bu emre uymaya niyetleri yoktu. 1309 Paskalyasında -kraliyet yazısının yayınlanmasından yalnızca altı hafta sonra- Troues diyakozunda bulunan Bonlieu'daki Tapınak evinin eski hocası, Rroyes ve Meaux *baillages*'inde yer alan Tapınakçıların mülklerinden sorumlu kraliyet idarecisi Jean Guérin de la Villeneuve-Le-Roy tarafından tanınan yetkiye istinaden, kralın askerleri tarafından bölgeden çıkartılmıştı. Yıllık 200 *livre*

tournois petites karşılığında Onjon'dan Henri de Bar ve Jacques Bialulus d'Isles, Bonlieu hocalığı ve bağlı bölgelerin sınırlarında yer alan üç Tapınak evini altı yıllığına kiralamışlardı. Ortak alan sayılmayan ormanlar, göletler, *formariage*, *mainmorte* ve yüksek adli haklar kira kapsamında yer almıyordu ve bunlardan sağlanacak olan kârlar, kraliyet hazinesine ait olacaktı. Mülkler üzerinde yer alan taşınabilir mallar, değerlemeye tabi tutuldu ve kira süresi sonunda eksiksiz olarak iade edilmesi ya da bedelini ödeyerek satın alınması koşuluyla kiralayanın "gözetimine ve bakımına" bırakıldı. Mülkün idaresinden sorumlu olan mercilerin uygun görmesi halinde, her durumda taşınabilir malların bedeli kiralayan tarafından ödenecekti; bu hükümden, Tapınakçılara ait taşınabilir malların mümkün olan her durumda satılabilmesine yönelik bir eğilimin bulunduğu anlaşıyor.⁶⁸ Tapınakçıların masum bulunması olasılığına, ya da söz konusu mülklerle ilgili olarak Ekim 1310'da toplanması planlanan Viyana Konseyinde alınabilecek kararlara ilişkin hiçbir hüküm bulunmamaktadır. Bu olayın istisnai bir durum olduğunu düşünmek doğru olmaz, zira krala Aralık 1310'da yazdığı mektupta V. Clemens, bu uygulamaya oldukça sık rastlandığını belirtmektedir. "Krallığınızdaki Tapınakçılara ait mülklerin idaresi konusuna gelince, Papa, daha Poitiers'de iken tahmin ettiği gibi, bu malların tümünün yitirildiğini ya da dağıldığını çok iyi bilmektedir".⁶⁹ Bu sözleriyle papa, kraliyet yönetiminin Tapınakçılara ait serveti istediği biçimde kullanması karşısında elinden bir şey gelmemesine duyduğu üzüntüyü ifade etmektedir.

Philippe'in, Tarikat'ın mensupları ve mülkleri üzerindeki kontrolü elinde bulundurması ve piskoposluk düzeyindeki soruşturmalar üzerinde güçlü bir nüfuza sahip olması, bir bütün olarak Tarikat üzerinde soruşturmalarda bulunacak olan papalık komisyonunun çalışmalarını da nasıl etkileteceğini

gayet iyi bildiği anlamına geliyordu. Aynı yıl içinde Clemens'e gönderdiği bir mektupta Philippe, komisyonda yer almasını istediği kişilerin adlarını içeren bir listeyi Clemens'e göndermiş ve papadan, bu liste üzerinde hiçbir değişiklik yapmamasını istemişti;⁷⁰ nitekim kralın adamları sekiz kişilik komisyonda güçlü bir biçimde temsil edilmişlerdi. Komisyon başkanı olan Narbonne Başpiskoposu Gilles Aicelin, 1308'de Tapınakçılara saldırdığında, papanın önünde Plaisians'ı desteklemişti ve kesinlikle Philippe'in en yakın danışmanları arasında yer alıyordu. Gerek Mende Piskoposu Guillaume Durant, gerekse Bayeux Piskoposu Guillaume Bonnet, kralın partizanları arasındaydılar; Durant, güçlü bir biçimde kralı destekleyen bir aileden geliyordu, Bonnet ise piskoposluk yönetim merkezinin kraliyeti temsil eden adayı idi. 1310 ile 1311 yılları arasında gerçekleşen komisyon toplantısı süresince, gerek Gilles Aiclein, gerekse Guillaume Bonnet, kralın verdiği görevlerden dolayı, sık sık komisyona katılamamışlardı. Limoges Piskoposu Renaut de la Porte'un kraliyet ile doğrudan bağları daha azdı. Ancak onun da kral aleyhtarı olması söz konusu olamazdı; zira Bernard Saisset örneğinde de görüldüğü gibi, krala karşı olan piskoposlara on dördüncü yüzyıl başlarında yaşam şansı tanınmıyordu. Bu nedenle, komisyonun yarısı Fransız piskoposlardan oluşuyordu. Kalan üyeler arasında, ne papanın noteri Napolili Matthew, ne de Maguelonne Baş Diyakozu Jean de Montlaur, açıkça kralcılar tarafından aday gösterilmemişlerdi; buna karşın, diğer ikisi, Trent Baş Diyakozu Jean de Mantua ve Aix Kilisesi *prévôt*'u Jean Agarni, açıkça Fransa'nın yörüngesindeydiler. Jean de Mantua, VIII. Bonifatius'ye saldırısında Nogaret'ye destek veren bir aileden gelen ve dönemin önde gelen Fransız taraftarı kardinallerinden biri olan Pietro Collona'nın denetçisiydi; Jean Agarni ise, Roma sarayındaki Napolili Angevinlerin temsilcilerindendi.⁷¹ Bununla birlikte Jean Agarni, güney Fran-

sa'da papa adına onda birlik vergilerin tahsili için görevli olduğundan dolayı, duruşmalara katılamadı.⁷²

Komisyon, hiç şüphe yok ki kralın istediği biçimde örgütlenmişti; bununla birlikte, olayların gelişiminden, komisyonun çalışmalarına sekte vuran tarafın Papa değil, kral olduğu anlaşılmaktadır. Komisyon, Papa'nın yetki vermesini izleyen ve Fransa krallığındaki piskoposlara, komisyonun işlevini açıklayan ve Tapınakçıların ve diğer şahitlerin 12 Kasım günü öğlen, Paris'teki piskoposluk salonunda hazır bulunmalarını emreden yazıların gönderildiği yıl, 8 Ağustos 1309'da Sainte-Geneviève Manastırı'nda açıldı. Piskoposlar, bu emrin katedrallerde, büyük kiliselerde, okullarda ve şehirlerin ve diyakozların resmi divanlarında tüm ruhban kesime ve sorumlu oldukları piskoposluk bölgelerindeki halka, belli başlı Tapınak evlerinde ve Tarikat mensubu üyelerin tutuklu bulundukları yerlerde okundu.⁷³

12 Kasım Çarşamba günü, komisyon üyeleri piskoposluk salonunda toplandılar. Ancak, toplantıya yalnızca beş üye katılmıştı: Napolili Matthew ile Jean de Montlaur, herhangi bir mazeret belirtmemelerine rağmen toplantıya gelmemişlerdi. Evinde olup olmadığını kontrol etmek üzere Matthew'un Paris'teki evine noterler gönderildi; ancak noterlerin bildirdiğine göre Matthew, papalık yönetim bölgesi noteri Geoffroi de Plessis ile birlikte Paris diyakozunda bulunan Valle bölgesine gitmişti. Jean de Montlaur ise gönderdiği mektupta, Paris yolcuğu sırasında rahatsızlandığını ve bu nedenle de komisyonun açılışına katılamayacağını bildiriyordu. Papa tarafından hazırlanan yetki emirnamesinde komisyonun en az iki üyenin katılımıyla başlayabileceği belirtildiğinden dolayı, komisyon çalışmalarına başladı. Anca hiçbir gelişme olmadı. Sabırla saat üçe kadar beklediler; ancak Tapınakçıların hiçbiri gelmedi. Sonunda, Paris bölgesi yüksek mahkemesi mübaşiri Jean'ı çağırdılar

ve kendisinden Tarikat adına konuşmak isteyen herhangi biri varsa, komisyon üyelerinin bu kişiyi dinlemeye hazır olduklarını “yüksek sesle ilan etmesini” istediler. Ancak, mübaşirin seslenmesi boşunaydı; hiçbir yanıt gelmedi. Bu nedenle, beş komisyon üyesi duruşmayı ertesi güne ertelemeye karar verdiler.⁷⁴ Komisyonun açılışı fazla iç açıcı olmamıştı.

Aynı durum, Salı, Cuma ve Cumartesi ve ertesi hafta Pazar ve Salı günlerinde de yaşandı. Salı günü, bir önceki Ağustos ayı verilen emre gelen yanıtlar kontrol edildiğinde, piskoposların ve kâtiplerinin büyük bir bölümünün yanıt verme zahmetinde bile bulunmadıkları anlaşıldı. Komisyon üyelerinin toplantı mekânı olara Piskoposluk salonunu kullanmalarına rağmen, Paris piskoposu bile tatmin edici bir yanıt göndermemişti. Bunun üzerine komisyonun oturumu 22 Kasım Cumartesiye ertelendi ve Paris Piskoposuna komisyonun emirlerini ivedilikle yerine getirmesini belirten bir yazı gönderildi. Piskopostan, kraliyet muhafızlarına, kendilerine Tarikat konusunda açıklamalarda bulunmak isteyen Tapınakçıları “kendi istekleriyle gelmeleri koşuluyla” komisyon huzuruna çıkartmaları konusunda talimat vermesini istedi. En sonunda, Cumartesi günü Paris piskoposu komisyona bizzat geldi. Büyük üstat ve müfettişin tutuklu bulundukları yerleri dolaşarak, onlara ve onlarla birlikte olan iki üyeye komisyonun kuruluşuna ilişkin olarak papa tarafından hazırlanan yazıları ve emirnameleri ve bizzat komisyon tarafından hazırlanan yazılı emirleri okumuştı. Molay ve Pairaud, komisyona çıkma konusunda istekli olduklarını belirtmişler, “üyelerden bazıları da, söz konusu tarikatı savunmak istediklerini söylemişlerdi”. Philippe de Voet ve Jean de Jamville’den, Tapınakçıları piskoposluk salonuna getirmeleri istendi ve aynı gün, Hugues de Pairaud da dâhil olmak üzere yedi Tapınakçı komisyonun önüne çıktı.⁷⁵

Birkaç yüz Tapınakçının tutuklu bulunduğu bir şehirde, üç yıl önce oluşturulan bir papalık komisyonunun, toplantı tarihinden üç ay önce yazılı emir vermesine rağmen, Tapınakçılar komisyon önüne çıkartmak bir buçuk hafta sürmüştü. Bundan çıkarılacak sonuç açıktı: Philippe'in adamları Tarikat mensuplarını kendi kontrolleri altında tutuyorlardı ve Fransa hükümeti bunların komisyon önüne çıkmasını istemiyordu. Olay muhtemelen Philippe'i ilgilendirmişti; zira komisyonun kendi lehine oluşturulmasına rağmen, komisyon faaliyetlerinin nasıl bir gelişim süreci göstereceği, piskoposluk soruşturmalarına kıyasla daha belirsizdi, çünkü komisyon açıkça papalığın bir organıydı ve Aralık 1307'de bazı Tapınakçılar, komisyon üyelerinin önemli bir bölümünün Fransız monarşisiyle ilişkili olmalarına rağmen, bu komisyonun önünde itiraflarını geri almışlardı.

Komisyon duruşmaları başlar başlamaz, Kral Philippe'in Tapınakçıların herhangi bir savunmaya girebilecekleri konusunda duymuş olabileceği tüm korkulardan sıyrılmış olmalıydı. Kısa bir süre içinde, Paris piskoposunun dürüst davranmadığı, zira Tapınakçıların neden orada bulunduklarını bilmedikleri anlaşıldı. Duruşmalar;

Tapınakçılar davası adına orada bulunduğu söylenen laik kesimden bir şahsın komisyonun huzuruna çıkmasıyla başladı. Komisyon tarafından adı, konumu ve neden duruşmaya katıldığı sorulması üzerine, adının Jean de Melot olduğunu, Besançon diya-kozundan geldiğini söyledi ve üzerinde kendine ait olduğunu iddia ettiği bu adın yer aldığı bir mührü gösterdi. Kendisinin de Tapınak Tarikat'ından olduğunu ve on yıl süreyle fiilen Tarikat'ta yer aldığını, daha sonra Tarikat'tan ayrıldığını ifade etti ve tüm imanı ve ruhu üzerine yemin ederek, söz konusu Tapınak aleyhinde hiç bir şey duymadığını ifade etti.

Ayrıca, komisyona "istedikleri her şeyi yapmaya ve ifadesi üzerine kendi mührünü vurmaya" hazır olduğunu söyledi. Bununla birlikte, yapılan soruşturmalarda bu şahsın Tarikat'ı savunmak amacıyla değil, Tapınakçılar için ne yapılabileceğini görmek ve özellikle de "yoksul bir adam olduğundan dolayı" komisyondan kendisi için özel bir hüküm oluşturulmasını is-

temek üzere geldiği anlaşıldı. İlk şahit olarak Jean de Melot'nun dinlenmesi hayli bunaltıcı bir etki yaratmış olmalıydı.

Ve komisyon üyeleri onun kişiliğinden, tavırlarından, hareketlerinden ve konuşma biçiminden, bu adamın son derece saf, ya da budala ya da zihnine hâkim olamayan biri olduğu kanaatine vardıklarından dolayı, onunla daha fazla vakit harcamak istemediler ve kendisine, Paris diyakozunda kendisi gibi kaçak Tarikat üyelerini kabul etmekten sorumlu olan Paris piskoposuna başvurmasını söylediler.¹

Voet ve Janville daha sonra altı Tapınakçı getirdiler. Bunların ilki, Gérard de Caux adlı bir şövalye idi. Daha akli başında davranmasına rağmen, aynı ölçüde acıklı bir görünümü vardı. Komisyona çıkma nedeni, "gerek Paris piskoposunun sözlerinden, gerekse yayınlanan emirde yer alan ifadelerden, komisyonun kendisini çağırdıklarını ve Tarikat'ın eylemleri hakkında bilgi vermesini istediklerini, ya da geldiği bölge üzerinde kendisini sorgulamalarını istediklerini" düşünmesiydi. Komisyon üyeleri verdikleri yanıtta, kendisinin komisyona gelmesi için bir gerek bulunmadığını, zira komisyonun amacının tek tek şahıslar üzerinde değil, bir bütün olarak Tarikat üzerinde soruşturma yapmak olduğunu belirttiler. Tapınakçılar, eğer Tarikat'ı savunmak istiyorlarsa, komisyona katılabilirlerdi. "Ancak, kendisine Tarikat'ı savunmayı isteyip istemediği sorulduğunda, bir laf kalabalığının ardından en sonunda, kendisinin yoksul bir şövalye olduğunu, ne atının, ne silahının ne de topraklarının bulunduğunu, bu nedenle de Tarikat'ı savunamayacağını, nasıl savunacağını bilmediğini" söyledi. Diğer beş Tapınakçı da benzer yanıtlar verdiler; Tarikat'ı savunamazlardı, zira onlar *simplices*, basit birer şövalye idiler.²

Bir sonraki şahit, oldukça ünlü bir Tapınakçıydı. Aynı gün, 22 Kasım'da Hugues de Pairaud sorguya çekildi. Eğer bir bütün olarak Tarikat hakkında güçlü bir savunma yapılacaksa, bu savunmayı sunacak olan şahıslar, kesinlikle Pairaud ile, ertesi

hafta 26 Kasım tarihinde ifade verecek olan Jacques de Molay olmalıydı. Bu ikisi, tüm Tapınakçıların en kıdemlileriydiler ve daha düşük rütbeli, ancak daha cesur, birçok Tapınakçı daha sonra, savunmanın öncelikle bu iki lider tarafından sunulması gerektiğini açıkça ifade ettiler. Ancak, bir kez daha IV. Philippe'in kaygılanmasına hiç gerek kalmadı, zira Pairaud, Tarikat'ı savunma konusunda neredeyse hiçbir gayret göstermedi ve zihni iyice bulanık ve hasta durumdaki Jacques de Molay, ancak kendini gülünç duruma düşürmekte başarılı oldu. Her iki liderin de en son umutları bizzat papa tarafından dinlenmekte, zira Papa, onların davalarını ayırmıştı ve tüm diğer girişimler başarısızlıkla sonuçlansa bile, bu en son şansı yitirmek istemiyorlardı. Bu yaklaşımları, Pairaud'nun ifadesinden de açıkça anlaşılıyordu. Pairaud'nun komisyonun huzuruna çıkma nedeni, Paris piskoposunun kendisine, komisyon önünde "Tarikat'ın faaliyetleri adına" konuşmak isteyen herkesi dinleyeceklerini söylemiş olması ve kendisinin de, komisyon üyelerinin "papaya ve krala" Tapınakçılara ait malların israf edilmemesi ve Kutsal Topraklara yardım sağlamak amacıyla kullanılması konusunda talepte bulunmaları için ısrar etmekte. Pairaud ayrıca, kendisinin de Tarikat'ın durumu konusunda bizzat papayla birçok kez görüşmelerde bulunduğunu, kendisiyle ve diğer Tapınakçılarla görüşmek üzere üç kardinalin görevlendirildiğini ve "şu anda Papa hazretlerinin huzurunda konuşmaya hazır olduğunu, ancak komisyonun önünde konuşmayı arzu etmediğini" belirtiyordu.³

Ancak, duruşmaların yapıldığı bu ilk Cumartesi günü, komisyon çalışmalarını henüz tamamlamamıştı. Zira kendilerine iletilen gizli bilgilerde, Tarikat'ı savunmak üzere Paris'e gelen bazı şahısların gözaltına alındıkları bildiriliyordu. Paris Kalesi *prévôt*'su Jean de Plublaveh, kraliyet konseyinin emirleri doğrultusunda laik giysiler içinde yedi kişinin kendisi tarafından alıkonulduğunu doğruladı. Aldığı bilgiye göre, bu şahıslar,

Tarikat'ı savunmak üzere avukatlar ve danışmanlar tutmak amacıyla yüklü bir parayla Paris'e gelen kaçak Tapınakçılardı. *Prévôt* bunların ikisine işkence uygulamasına rağmen, herhangi bir itiraf elde edememişti. Komisyoncular, bu yedi kişiyi sorgulamak üzere huzurlarına çağırdılar. İlk ifade veren, Amiens diyakozundan Pierre de Sornay, tutuklamalar başlamadan üç ay önce Tarikat'a katıldığını, ancak on beş gün önce kaçtığı için tutuklanmadığını belirtti. Tarikat'ın kötü ya da sapkın uygulamaları hakkında hiçbir şey bilmiyordu ve bu konuda hiçbir şey duymamıştı. Paris'e biraz para kazanmak amacıyla gelmişti, "silik, fukara bir genç adamdı" ve bir iş bulma umuduyla Paris'teydi. Tarikat'ı savunmak için gelmemişti ve böyle bir niyeti de yoktu. Diğer altı kişi de Tarikat'ı savunmak gibi bir arzularının olmadığını belirttiler; ancak ikisi, Hainault vilayetinden bazı Tapınakçıların hizmetinde olduklarını ve bunlar tarafından Paris'te olan bitenleri kendilerine rapor etmek üzere gönderildiklerini açıkladılar. Aralarındaki tek Tapınakçı olan Pierre de Sornay gözaltına alındı; ancak komisyon diğer altısının serbest bırakılmasına karar verdi.⁴ 22 Kasım Cumartesi, komisyon için uzun ve sonuçsuz bir gün olmuştu; Paris piskoposunun yarı-doğru iddialarıyla başlamış, meteliksiz bir biçimde Paris'e iş bulmak üzere gelen Pierre de Sornay'ın yol açtığı kargaşa ile sonuçlanmıştı.

Bir sonraki şahit, Jacques de Molay idi. Molay, kendisine hiçbir Tapınakçının teslim edilmediği bomboş geçen Pazartesi gününün ardından, 26 Kasım Çarşamba günü komisyonun önüne çıktı. Molay'ın komisyon önünde verdiği ifade Pairaud'nun ifadesinden çok daha dramatikti. Tarikat'ı savunmayı isteyip istemediği sorulduğunda, Tarikat'ın Papalık tarafından onaylandığı ve imtiyaz tanındığını belirterek, özellikle İmparator II. Frederick'in azlinin otuz iki yıl ertelendiği göz önüne alındığında, Roma Kilisesi'nin Tarikat'ı yok etmek istemesinin inanılması güç bir olay olduğunu vurguladı. Tarikat'ı

savunmayı elbette arzu ediyordu; ancak, bunu yapabileceğinden emin değildi ve tek başına bu görevi üstlenip üstlenemeyeceği konusunda şüpheleri vardı. Bununla birlikte, “birçok ayrıcalık ve şeref elde etmiş olduğu bu Tarikat’ı savunamazsa, kendisini son derece alçak ve sefil hissedeceğini, diğerlerinin de kendisi hakkında böyle düşüneceklerini bildiğini” vurguladı. Yüce papanın ve kralın tutsağı olduğundan ve savunma için harcayabileceği hiçbir servetinin kalmadığından dolayı, bu görevin hayli güç bir görev olduğunun bilincindeydi.

Bu konuyla ilgili olarak, söz konusu savunma için kendisine yardım ve tavsiye sağlanmasını talep etti ve Tarikat’a atfedilen ithamlar hakkında gerçeğin ortaya çıkartılması konusundaki amacının yalnızca Tarikat mensupları tarafından değil, aynı zamanda dünyanın her yerindeki krallar, prensler, din adamları, dükler, kontlar ve baronlar tarafından da bilinmesi gerektiğini vurguladı.

Olayın “çetin” olmasından ve kendisine tavsiyede bulunabilecek tek kişinin bir görevli üye olmasından dolayı, komisyon üyeleri Molay’a savunma üzerinde “iyice ve ayrıntılı bir biçimde” düşünmesini ve gerek kendisi, gerekse Tarikat aleyhinde daha önce yapmış olduğu itirafları göz önünde bulundurmasını salık verdiler. Bununla birlikte, onun savunmasını dinlemeye ve düşünmek için kendisine daha uzun bir süre tanımaya hazırdılar. Yine de, bilmesi gerekiyordu ki, “sapkınlık ve imanı ilgilendiren konularda, yalın ve öz bir savunma yapılması ve avukatların ve yargıçların fazla gürültüden kaçınmaları gerekiyordu.

Molay’ın uygun bir savunma sunabilmesini sağlamak üzere, gerek komisyonun amaçları ve yetkilerini, gerekse bir bütün olarak davayı ilgilendiren papalık tarafından hazırlanan yazılar da dâhil olmak üzere, dava ile ilgili belgeler okunmaya başlanmıştı. Söz konusu belgelerin okuduğu esnada, tam Molay’ın Chinon’da üç kardinalin önünde yapmış olduğu itiraflar oku-

nurken, Molay aniden fevri davranışlar içine girdi. İki kez yüzünün üzerinde haç işareti yaptı ve “sanki bu itirafta ve papalıkça hazırlanan diğer belgelerin içeriğinde yer alan konular karşısında büyük bir şaşkınlığa düşmüş gibi davrandı”. Molay, diğer bazı kişiler orada olsalardı, onlara bu itiraflar konusunda söyleyecek başka şeylerinin de bulunacağını belirtti; bu “diğer bazı kişiler” ile muhtemelen Chinon’da itirafını dinlemiş bulunan kardinalleri kastediyordu. Komisyon üyeleri, Molay’ın bu davranışına gücenmişlerdi ve ona komisyonun amacının kendisiyle polemiğe girmek olmadığını belirttiler. Molay, kendisinin de böyle bir niyetinin olmadığını belirtti ve şöyle devam etti: “Tanrı da biliyor ki, Sarazenler ve Tatarların kötülük edenlere yaptıkları uygulamaların aynısı bu davada da uygulanıyor; Sarazenler ve Tatarlar ellerine geçirdikleri kötülük edenlerin ya başlarını uçururlar, ya da ortadan ikiye ayırırlardı”. Komisyon üyeleri soğuk bir tavırla, “Kilise’nin sapkın oldukları belirlenen kişileri yargıladığını, inatçılıklarını sürdürenleri ise seküler güçlere teslim ettiğini” belirttiler.

Molay’ın duygusal ve neredeyse tutarsız tavırları, komisyon üyeleriyle arasındaki mesafeyi biraz daha artırmaktan öte kendisine herhangi bir yarar sağlamadı. İyice şaşkına dönen Molay bu kez yardım almak için, oradaki tüm kişilerin arasından Guillaume de Plaisians’ı seçmişti. Plaisians, komisyon üyelerinin özenle belirttikleri gibi, pisköposluk salonuna davetsiz girmişti; ancak onun duruşmada bulunması, yeminli ifadelerin alındığı duruşmaların gizliliğine tam olarak riayet etmenin neredeyse olanak dışı olduğunu göstermektedir. Plaisians ile Nogaret’nin duruşmalara dolaysızca ulaşabildikleri, hatta uygun gördüklerinde açıkça müdahalede bulunabildikleri kesin olarak kanıtlanmıştır. Plaisians şimdi, “her ikisi de şövalye oldukları için” büyük üstada saygı duyduğunu ve bu nedenle de “[Molay] nedensiz bir biçimde kendini suçladığında ya da kontrolünü yitirdiğinde, olaya bizzat müdahale edeceğini”

belirtmektedir. Bu sözler üzerine Molay artık adımlarını dikkatli atması gerektiğini, aksi takdirde “kendi sonunu kendisinin hazırlayacağını” ayırımına vardığını ifade eder. üstadın talebi üzerine, duruşmanın Cuma gününe, ya da kendisinin arzu ettiği bir tarihe kadar ertelenmesine karar verilir.⁵ Molay, hapis-te geçirdiği iki yıl boyunca hayli çökmüştür. Ne zaman itiraf ettiğini, itirafını ne zaman geri aldığını ya da Tarikat’ı savunup savunmaması gerektiğini, eğer savunacaksa, ne tür bir savunma geliştirmesi gerektiğini tam olarak bilememektedir. Kırk sekiz saatlik bir ara, elbette ona herhangi bir yarar sağlamayacaktır.

Molay savunmasına hazırlanırken, Tapınakçıların daha özgür olanları komisyonun önünde ifade verdiler. 27 Kasım Perşembe günü, on iki kişi ifade verdi. İlk bakışta bu kişiler de neden sorguya çekildiklerini anlamıyormuş gibi görünüyordı ve ilk şahitler kadar korkmuşlardı. Raoul de Gizy, “Paris piskoposunun komisyona gelmek isteyenlerin duruşmalara katılmakta serbest olduklarını söylediğinden ve komisyonun faaliyetlerini görmek istediğinden dolayı” gelmişti. Jacques Verjus, bir çiftçi olduğunu belirtiyordu ve nasıl dava açıldığını bilmiyordu. Jean de Villecerf işsiz güçsüz biriydi ve Paris Piskoposuna yaptığı itirafı yinelemek istiyordu; Aymone de Barbonne, yoksul bir adamdı ve Tarikat’ı savunabilecek durumda değildi; Etienne de Provins, Tarikat’a tutuklamalar başlamadan yalnızca dokuz ay önce katılmıştı ve nasıl savunma yapılacağını bilmiyordu, ancak “eğer Üstatlar Tarikat’ı savunmak istiyorlarsa, savunmaları gerektiğine” inanıyordu; Guillaume Boscelli, yoksul bir adam ve ruhban sınıfın bir üyesi olmadığı için savunma yapamayacağını belirtiyordu; Nicholas de Celles, “Tanrı’yı ve Aziz Meryem’i memnun ettiği sürece” itirafını muhafaza edecekti; Jean de Furnes “Papa hazretleri ve Fransa kralı ile tartışmak istemiyordu”.⁶ Tapınakçıların hiçbirinin Tarikat için bir savunma sunmaya hazır durumda olmamalarına rağmen, bazıları, papalık komisyonunun tam olarak faa-

liyetle başlamasından dolayı, daha sonra gelişen olayların da ışığında, tutuklu Tapınakçıların ruh durumlarında ortaya çıkan bir değişimin belirtilerini gösteriyorlardı. Jacques Verjus, “nasıl yapabileceğini bilse, ya da yapabilecek durumda olsa, Tarikat’ı savunmaktan çekinmeyeceğini” belirtiyordu Aymon de Barbonne “üç kez işkenceye maruz kaldığını, ağzına yerleştirilen bir huni ile kendisine su işkencesi uygulandığını ve yedi hafta boyunca kuru ekmek ve su ile yaşamak zorunda bırakıldığını” ifade ediyor, serbest bırakılsa Tarikat’ı savunacağını, ancak tutuklu bulunduğundan dolayı bunun mümkün olmadığını belirtiyordu. Üç yıl boyunca Outremer’de Molay’ın odasının gözcülüğünü yapmıştı ve “Üstat, ya da Tarikat ile ilgili olarak kötü hiçbir şey bilmediğini” iddia ediyordu. Ne yapılması gerektiğini bilmiyordu, “zira bedeni ızdırıp içindeydi, ruhu yastaydı ve Tarikat uğruna büyük acılara katlanmıştı”. Daha fazla ekleyeceği bir şey yoktu, “zira uzun bir süredir tutukluydu”. Guillaume Boscelli, eğer hapiste olmasaydı serbestçe gerçeği söyleyebilirdi; öte yandan Jean de Furnes, kendisine uygulanan işkenceler sonucu gerçek olmayan şeyleri itiraf etmeye zorlandığını iddia ediyordu.

Direnışı gösteren bu az sayıda ancak önemli açıklamalar, aynı gün ifadesi alınan ikinci şahit olan Payns Hocası Ponsard de Gizy’den geliyordu. Tarikat’ı savunmayı isteyip istemediği kendisine sorulduğunda Ponsard, suçlamaların doğru olmadığını ve “Paris piskoposu huzurunda kendisinin ve diğer Tapınakçıların Tarikat hakkında yaptıkları itiraflarının yalan olduğunu” açıklamıştı. İddialarına göre, tüm bu sözde itiraflar, “şiddet uygulanarak, tehdit altında ve korkutularak alınmıştı ve kendilerine düşmanları olan Montfaucon Başkeşişi Floyran de Béziers [ve] keşiş Guillaume Robert tarafından işkence yapılmıştı”. Yapılan işkenceler sonucu Paris’te otuz altı üye yaşamalarını yitirmişti ve daha birçok bölgede de ölenler olmuştu. Gerekli masrafların Tapınağın servetinden karşılanması ve

Renaud de Provins ve Pierre de Bologna adlı üyelerden yardım ve taktik destek alınması koşuluyla Tarikat'ı savunmaya hazır olacağını belirtmişti. Ponsard daha sonra, Engizisyon kuralları uyarınca kendisine tanınan izin uyarınca komisyona Tarikat'ın düşmanlarının adlarını içeren ayrıntılı bir liste verdi.⁷ Bundan da anlaşılıyor ki Ponsard, tutuklu bulundukları sırada Renaud de Provins ve Pierre de Bologna ile görüşmüştü ve olasılıkla bu kişilerden Tarikat'ın düşmanlarının komisyona bildirilmesi konusunda taktik almıştı. Bu iki kişi daha sonra Ponsard de Gizy'nin düzeyinin çok ötesindeki hukuk bilgilerini ve becerilerini kullanarak Tarikat'ın savunmasında oldukça önemli bir rol oynamışlardı.

Ponsard'a daha sonra işkence görüp görmediği sorulmuştu. Verdiği yanıtta "Paris piskoposunun huzurunda yapmış olduğu itiraftan önce geçen üç hafta süresince bir çukura atıldığını ve ellerinin tırnaklarından kanlar akacak kadar sıkı bir biçimde arkasından bağlandığını" açıkladı. Çukur yalnızca bir adım genişliğinde idi. Bir kez daha işkenceye maruz kalırsa, "şu anda söylediklerinin hepsini geri alabilir ve kendisinden ne söylemesini istiyorlarsa söylemeye hazır olabilirdi". Gerçekten de, "işkence kısa süreli olarak uygulandığında, Tarikat'ın onuru adına, başının kopartılmasına, yakılmaya ya da kaynar suya atılmaya hazırdı, ancak uzun süreli işkencelere artık dayanamıyordu, zira iki yıldan uzun bir süredir hapiste çeşit çeşit işkencelere maruz kalmıştı".

Ancak, Ponsard'ın sorgulanması o kadar da kolay olmayacaktı. Bu cesur, duygusal açıklamaya karşı yanıt kısa bir süre sonra Poitiers *Prévôt*'su ve Tapınakçıların iki başgardiyânından biri olan Philippe de Voet'den geldi. Voet komisyona, papa ve komisyon üyelerine hitaben, Tarikat bünyesinde işlenen hataların ayrıntılı bir biçimde açıklandığı bir mektup sundu; Ponsard de Gizy "gerçeğin köşelerde değil merkezde aranması gerektiğini" belirttiği bu mektubu bizzat kendisinin yazdığını kabul

ediyordu. Ponsard'ın bu mektubu Tarikat hazinedarının kendisine hakaret etmesi üzerine sinirlendiği için kaleme aldığını iddia etmesine ve mektubun içeriğinin Fransız hükümeti tarafından öne sürülen ithamlarla örtüşmemesine rağmen, yine de, bu kanıtın güvenilirliği ciddi bir biçimde sarsılmıştı. Ponsard'ın yazdığı mektuba göre, üyelerin, (i) kiliseye bağışta bulunmaları; (ii) vaftiz edilmek üzere çocukları vaftiz kurnasında tutmaları ve (iii) bir kadınla aynı çatı altında yatmaları yasaktı. Bir üye, bu kuralları çiğnediğinden dolayı hapis cezasına çarptırılmıştı. Mektubun buraya kadar olan bölümünün Tarikat'ın sıkı disiplinine karşı bir protestodan öteye gitmemesine karşın, yazıda yer alan diğer iddialar daha ciddi idi. Tarikat'a üyeleri ve hemşireleri kabul eden Üstatlar, hemşirelerden de sadakat, bekâret ve yoksulluk konusunda yemin etmelerini istiyordu; ne var ki hemşireler, Tarikat'a girdikten sonra bekâretlerini yitiriyorlardı.⁸ Üstatların, "belli bir yaşa gelen ve ruhlarını kurtarmak üzere Tarikat'a katılmayı arzulayan" diğer hemşirelere "zorla isteklerini kabul ettirmeleri" gerekiyordu. Hemşireler, üstatlardan çocuk sahibi oluyorlardı ve Tarikat yasalarına göre gayri meşru doğanların Tarikat'a katılmalarının yasak olmasına rağmen üstatlar bu çocukları da üye olarak Tarikat'a alıyorlardı. Aslında, "biraz paraları varsa" hırsızlar ve katiller bile Tarikat'a girebiliyorlardı. Yerel Tapınak evlerinin komutanları "tıpkı pazarda at satar gibi" yeni üyeleri Tarikat'a kabul etme konusunda yetki talebinde bulunuyorlardı ve bu da, Tarikat'ta rüşvetçilerin ve Kilise tarafından aforoz edilenlerin de bulundukları anlamına geliyordu. Buna bir de yalan yere yemin edenler ekleniyordu, zira kabul görevlileri yeni katılan üyeleri Tarikat'a katılmalarından önceki yaşam biçimlerini Tarikat'a taşımaya-cakları konusunda yemin ettiriyordu. Herhangi bir üye, kumandanlardan biri ile anlaşmazlığa düştüğünde, yerel komutanlardan birine rüşvet vererek onu Outremer'e "orada ya da hiç kimsenin onu tanımadığı başka bir ülkede keder ve yoksul-

luk içinde ölmek üzere” sürdürebiliyordu. Tarikat’ı terk edenler, yakalandıklarında hapse atılıyorlardı. Bazı üyelerin, Fransa Hocası Gérard de Villiers’i, Tortosa adasının kaybedilmesinden ve orada bulunan üyelerin ölümünden sorumlu tutarak itham etmeleri, Tarikat içinde birtakım tartışmaların ortaya çıkmasına neden olmuştu. Bundan dolayı Gérard de Villiers Tarikat’tan ayrılmış ve arkadaşlarını da kendisiyle birlikte kaçmaya razı etmişti.⁹

Bu mektubun komisyona sunulması, Ponsard de Gizy’nin Tarikat’ı savunma girişimlerini tümüyle yok etti. Yeniden hapse atılacağını ve işkence göreceğini düşünen Ponsard, büyük bir korkuya kapıldı. Komisyon üyelerinden “yukarıda sözü edilen mektuptan dolayı baskı altında kalmasını önleyecek bir hüküm getirmelerini istedi; bu talep üzerine komisyon, Poitiers *Prévôt*’suna ve Jean de Jamville’a yazılı tebliğde bulunarak Ponsard üzerinde herhangi bir baskı uygulanmaması gerektiğini, zira kendisinin komisyona Tarikat’ı savunmak amacıyla geldiğini bildirdiler. Gelen yanıtta, Ponsard’a bu konuyla ilgili olarak herhangi bir baskı uygulanmayacağı belirtiliyordu.

İlk direniş kıvılcımlarının bu şekilde söndürüldüğü anlaşıyor. Ponsard de Gizy’nin savunmasının yarattığı fiyaskoyu, ertesi gün, 28 Kasım Cuma günü Molay’ın yeniden komisyon önünde çıkması izledi. Molay, kendisine tanınan süre içinde tutarlı bir savunma hazırlamamış, bunun yerine, kendi adına hiçbir taahhütte bulunmamayı tercih etmişti. Bir kez daha Tarikat’ı savunup savunmayacağı sorulduğunda, yanıt olarak kendisinin “cahil ve yoksul bir şövalye olduğunu, ona okunan ve Papa tarafından hazırlanan bir mektupta, Papa Hazretlerinin kendisini ve Tarikat’ın diğer önemli liderlerini bizzat sorgulayacağını belirtildiğini; bu nedenle de şu anda ... savunma konusunda hiçbir beyanda bulunmak istemediğini” belirtti. Herhangi bir savunma yapmayı isteyip istemediği sorulduğunda, savunma yapmak istemediğini, ancak saygılı bir biçimde

komisyon üyelerinden Papa'ya tavassutta bulunarak bir an önce huzuruna çıkartılmasını, zira Papa Hazretlerine söyleyeceklerinin "Hazreti İsa'nın ve Kilise'nin şerefini ilgilendirdiğini" söyledi. Komisyonun neden bu şekilde davranmadıklarını anlayamadığını vurguladı. Bunun ötesinde, "salt vicdanını temiz tutmak amacıyla" Tarikat hakkında üç gerçeği belirtmek istiyordu. Birincisi, Tarikat'ın sahip olduğu dinsel objeler ve kutsal emanetler, ya da Tarikat üyesi rahiplerin ve ruhban kesim tarafından uygulanan dinsel seremoniler açısından, Tarikat'ın zenginlikleri ancak büyük katedrallerle kıyaslanabilirdi. İkincisi, Tarikat Tüzüğü gereğince her Tarikat evi haftada üç kez hayır amacıyla bağışlarda bulunurdu ve bu bakımdan, Tapınakçılardan daha hayırsever başka bir Tarikat bulunduğunu sanmıyordu. Üçüncüsü, Hristiyanlık imanını savunmak üzere canını vermeye bu denli hazır ve Hristiyanlığın düşmanları tarafından böylesine korku ve saygıyla anılan başka bir Tarikat'ın bulunduğu inanmıyordu. Bunlardan dolayıdır ki, Artois Kontu kendi muharebe hattında Tapınakçıların en ön saflarda yer almalarını istemişti ve kont dönemin büyük üstadının tavsiyelerini dinlemiş olsaydı, ne kendisi, ne de üstat bir sonraki savaşta hayatlarını kaybederlerdi.¹⁰ Ancak Molay'ın sözleri komisyon üyelerini fazla etkilememiştir. Öne sürdüklerine göre, Hristiyanlık imanının temellerinin bulunmadığı yerde, tüm bu söylediklerinin ruhun emniyeti açısından hiçbir kıymeti yoktu. Molay, bu söylediklerinin doğru olduğunu belirterek, "Tek bir Tanrı'ya, Teslis'e ve Katolik inancının diğer simgelerine inandığını; bir tek Tanrı, bir tek inanç, bir tek vaftiz ve bir tek kilise olduğunu, ruh bedenden ayrıldığında, kimin iyi, kimin kötü olduğunun belli olduğunu ve orada bulunan herkesin şu anda olup bitenlerin hakikat olduğuna inandığını" söyledi.

Çarşamba günü yapılan bir önceki oturuma Plaisians da katılmış ve üstadın kafasını karıştırmıştı; bu kez de müdahalede bulunmak üzere Guillaume de Nogaret gelmişti. Molay'ın

inanç konusunda yaptığı yalın ve karmaşık olmayan açıklamaları inandırıcı görünebilirdi. Ancak Nogaret, Saint Dennis Manastırı'nın kroniklerinden aldığını iddia ettiği bir öyküden söz etti; öyküye göre Selahattin döneminde, büyük üstat ve Tarikat'ın diğer önde gelen liderleri Sultan'a bir saygı ziyaretinde bulunmuşlardı ve Tapınakçıların o dönemde uğradıkları büyük yenilgiyi duymuş olan Selahattin, herkesin duyacağı bir biçimde Tapınakçıların başlarına gelen bu felaketin "eşcinsellik günahını işlemiş olmalarından ve inançlarını ve yasalarını çiğnediklerinden dolayı başlarına geldiğini" söylemişti. Bu öykü karşısında büyük bir şaşkınlığa uğrayan Molay, o güne değin böyle bir şey duymadığını iddia etti. Molay'ın kendi öyküsüne göre, Guillaume de Beaujeau'nun üstatlığı döneminde, "...silahlarını kullanmakta ne kadar mahir olduklarını göstermek isteyen genç şövalyeler arasında adet olduğu üzere, büyük bir hevesle bir an önce savaşa gitmek için sabırsızlanan Molay ve çok sayıda diğer üye," İngiltere kralı ile imzalanan ateşkes esnasında, sultan ile iyi geçinmeye özen gösteren Beaujeau'nun bu tavrından dolayı duydukları hoşnutsuzluğu belirtmişlerdi. Ancak daha sonra Molay ve diğerleri üstadın başka seçeneğinin bulunmadığının ayırımına varmışlardı; zira Tarikat, Sarazen bölgesinde çok sayıda kenti ve müstahkem bölgeyi elinde bulunduruyordu ve Üstat böyle davranmasaydı, buraları yitirebilirlerdi. Molay daha sonra, Tarikat'ın şapelinde Katolik ayini düzenlemek üzere rahiplerini görevlendirmek istediğini belirtti ve "gösterdiği imanlı davranışı öven komisyon üyeleri" kendisine bu izni verdiler.¹¹

O Cuma günü, yalnızca bir diğer Tapınakçı, Pierre de Safed adında bir görevli üye ifade verdi. Safed'in görüşüne göre, papa ve kralın önünde Tarikat yeterince savunulmuştu ve kendisi Tarikat'ın savunmasını yapmak istemiyordu.¹² Fransız hükümeti, Papa'nın temsilcilerinin önünde bile etkin bir savunmanın yapılmadığı izlenimine kapılmıştı ve bu nedenle, daha Molay

ikinci kez komisyonun önüne çıkmadan önce, IV. Philippe *bailli* ve *senechaux*'larına yazılı emirler göndererek, Tapınağı savunmak isteyen tüm Tapınakçıları Paris'e göndermelerini, ancak aralarında gizlice anlaşmalarını önlemek üzere birbirleriyle görüşmelerine izin verilmemesini istedi (26 Kasım).¹³ Bu arada, yazılı emirlerinin yayınlanmasında piskoposluğun kendileriyle yeterince işbirliğinde bulunmadığına karar veren komisyon üyeleri, duruşmaları 3 Şubat 1310 tarihine ertelediler ve "emirlere uymayanların Kilise yasaları uyarınca cezalandırılacaklarını" bildirdiler. Papalık komisyonu 28 Kasım Cuma günü ilk celseyi resmen sona erdirdi.¹⁴

Bununla birlikte, 3 Şubat 1310 Salı günü sabah ayazında yeniden toplandığında, komisyonu yine bir düş kırıklığı bekliyordu; zira görünürlerde tek bir Tapınakçı bile yoktu. Ayrıca öyle görünüyordu ki, kral da komisyonun fazla bir öneminin kalmadığını anlamıştı ve bu nedenle de, Narbonne başpiskoposu kral tarafından kendisine verilen başka bir görevi yerine getirmek üzere kentten ayrılmıştı ve komisyonda bulunamayacağından dolayı özür diliyordu. Jean de Mantua ise hastaydı; ancak, diğer komisyon üyeleri Sainte-Marie'de düzenlenen Katolik ayinine katıldıktan sonra görevlerinin başına geldiler ve beklemeye koyuldular. Kısa bir süre sonra Tapınakçıların gecikme nedeninin "yolların selden dolayı kapanması, olumsuz hava koşulları ve kendilerine tanınan sürenin kısalığından" kaynaklandığını öğrendiler. Komisyon üyeleri, 5 Şubat Perşembe günü Voet ve Jamville'den komşu bölgedeki Mâcon diyakozundan bazı Tapınakçıları getirmelerini istediler; zira bunların Tarikat'ı savunmak istediklerini duymuşlardı; ertesi gün, on altı Tapınakçı komisyonu önüne çıkartıldı. Arada geçen süre boyunca tutuklu bulunan Tapınakçıların davranışlarında ve ruh durumlarında köklü bir değişimin ortaya çıktığı belli oluyordu; zira örneğin Ponsard de Gizzy gibi şahitlerin daha önceki oturumda verdikleri ifadelerin çürütülmesine karşın, bu otu-

rumda daha alt düzeydeki Tapınakçıların önemli bir bölümü Tarikat'ı kesin bir biçimde savunmaya hazırды. Giderek artan sayıda Tapınakçı şimdi, savunmalarını papanın temsilcileri önünde verebilecekleri umuduna kapılmışlardı ve bu umutları olasılıkla, Ponsard de Gizy'nin adlarını verdiği Renaud de Provins ve Pierre de Bologna gibi bazı kişiler tarafından da güçlendiriliyordu. 5 Şubat günü, on altı Tapınakçının biri dışında tümü Tarikat'ı savunmaya hazır olduklarını belirttiler; bunların bazıları, savunmalarının kapsamında, bulundukları takdirde Tarikat bünyesinde yer alabilecek kötü kişilerin ve kötü unsurların yer almayacağı şartını koyuyor, bazıları ise, bildikleri kadarıyla, Tarikat'a ilişkin kötü hiçbir unsurun bulunmadığını Yalnızca Gérard de Lorinhe Tarikat'ı savunmaya hazır değildi; zira ona göre "Tarikat bir bütün olarak çok kötüydü ve bünyesinde birçok kötü unsuru barındırıyordu".¹⁵ İzleyen günlerde, giderek artan sayıda Tapınakçı Tarikat'a verdikleri desteği sürdürdü. Bunların arasında, 20 Şubat günü Tarikat'ı savunmak istediğini açıkça beyan eden Ponsard de Gizy de yer alıyordu.¹⁶

Şubat 1310, Tapınakçılar açısından iyi bir aydı. 7 Şubat Cumartesi ile 27 Şubat Cuma tarihleri arasında, krallığın her tarafından gelen Tapınakçılar, Tarikat'ın savunmasında diğer on beş Tapınakçı ile aynı saflarda yer almak istediklerini belirttiler.¹⁷ Lambert de Cormeilles adlı bir görevli üye, ruhban sınıftan olmadığından dolayı Tarikat'ı nasıl savunacağını bilemediğini; ancak yine de, ithamlara karşı Tarikat'ı elinden geldiğince savunacağını söyledi. Jean de Chames, "ölünceye kadar" Tarikat'ı savunacağını belirtti. Bernard de Saint-Paul, "o güne değin hiçbir itirafta bulunmadığını ve o günden sonra da Tarikat'a isnat edilen tüm suçlamaları reddedeceğini, bunların hiçbirinin doğru olmadığını, gerek itiraf edenler, gerek itham edenler de İsa'nın bedeni üzerine yemin etseler, Tanrı'nın bir mucize göstereceğine inandığını" söyledi.¹⁸ Bazıları, nasıl savunma yapa-

caklarını bilmediklerini, ancak yine de, ellerinden geldiği ölçüde Tarikat'ı savunacaklarını ifade ettiler; bazıları, şahit oldukları işkence ve ölüm olaylarını anlattılar; çoğu iyi birer Hristiyan olduklarını ve vaftiz edilmek istediklerini belirttiler. Bazıları ise, Tarikat'ı savunacaklarını, ancak bunun için, önce serbest bırakılmayı, ya da büyük üstatla görüşmeyi talep ediyorlardı. Bu dönemde Tarikat'ı savunmak istemeyenler küçük bir azınlık oluşturuyorlardı ve toplam on beş kişiydiler; bu arada, on iki kişilik bir grup da, hiçbir taahhütte bulunmamayı yeğliyorlar ve liderlerle görüşerek Tarikat'ın savunmasını onlara bırakmayı arzu ediyorlardı. Humbert de Reffiet de yoksul bir adam olduğunu ve Tarikat'ı savunmak arzusunda olmadığını belirtiyordu, ancak, Büyük üstadın bu konudaki kararını destekleyecekti. Jean le Bergonhons, tutuklamalardan bir yıl önce bir kadın yüzünden Tarikat'tan ayrılmıştı ve bu nedenle de Tarikat'ı savunmayacağını açık bir biçimde belirtiyordu. Dört kişiden oluşan bir grup da Tarikat'a çok kısa bir süre önce katıldıklarından dolayı, savunma yapmayacaklarını belirttiler; bunlardan biri, bir aydan daha kısa bir süre önce Tarikat'a katılmıştı ve tümünün de Tarikat'a katılım süreleri beş haftadan azdı. Bu arada, Chartres'dan bir şövalye olan Jean de Primeyo, tutuklamalar başlamadan önce yalnızca dört ya da beş ay Tarikat'ta görev yapmıştı ve tam tutuklamaların başladığı tarihte, Tarikat'tan ayrılmak için izin istemeye hazırlanıyordu. Ekim 1307'de Tarikat'ta ikinci ayını doldurmuş olan Nicolas de Boncelo, kendi ruhunun emniyeti açısından Tarikat'tan ayrılarak başka bir Tarikat'a geçme konusunda izin istiyordu. Bazılarının açıklamaları ise muğlâktı. Bir önceki yıl komisyona çıktığında Tarikat'ı savunmayı reddeden Gérard de Caux, "öncelikle bir protestoda bulunmak istediğini, daha önceki açıklamalarını kesinlikle komisyonu yanıltmak amacıyla yapmadığını ve bu açıklamalarda Roma Kilisesi, Papa ya da Fransa Kralı aleyhinde hiçbir ifadenin yer almadığını" vurguladı. Kendisi tutukluyken

ve Tapınakçıların tüm mülkleri yağmalanırken, komisyona mantıklı herhangi bir açıklamada bulunamayacağını belirterek, komisyon önünde yasalara uygun bir biçimde ifade verebilmek için serbest bırakılması gerektiğini öne sürdü. Komisyon ise verdiği yanıtta, onu serbest bırakmaya yetkilerinin olmadığını, ancak, istediği zaman komisyonun onu dinlemeye hazır olduğunu belirtti. Yine geçen yıl Kasım ayında komisyona çıkan Raoul de Gizy ifadesinde hiç kimsenin aleyhine bir şey söylememeye özen göstererek, komisyon üyelerinin kendisini serbest bırakmaları ve Tarikat'ın el konan mallarının iadesi halinde, kendileri ne zaman isterse komisyonun önüne çıkmaya hazır olacağını belirtti.¹⁹

Ancak, savunma hakkından feragat edenler, savunmanın yükselişini engelleyemediler. Jacques de Molay'ın 2 Martta komisyona çıkması bile savunma cephesinde yeni ortaya çıkan bu coşkuyu engelleyemedi. Tarikat için bir savunma yapıp yapmayacağı kendisine bir kez daha sorulduğunda Molay, savunmasını papaya sakladığını ve serbest bırakılarak Papa'nın huzuruna çıkartıldığında "yararlı gördüğü tüm açıklamaları yapacağını" söyledi. Kendisine sorgulamanın bireyler için değil bir bütün olarak Tarikat ile ilgili olarak yapıldığı hatırlatılması da Molay üzerinde herhangi bir etki yaratmadı ve ısrarla komisyonculardan papaya yazılı bir talepte bulunarak kendisinin ve diğer liderin papa huzurunda toplanmalarının sağlanmasını talep etti. Komisyon üyeleri, bu talebinin en kısa zamanda yerine getirileceğini söylediler. Aynı gün, 13 Mart Cuma günü komisyon önüne çıkan Akitanya ve Poitou Kumandanı Geoffroi de Gonnevillle ve Hugues de Pairaud'un ifadelerinden de herhangi bir ilerleme kaydedilemedi. Gonnevillle "okuma yazmasının olmadığını ve Tarikat'ı savunmak konusunda gerekli yetkinliğe sahip bulunmadığını ve bu konuda kendisine herhangi bir talimatta bulunulmadığını" öne sürerek, yalnızca Papa'nın huzurunda konuşabileceğini söyledi. İşkenceden korktuğunu

düşünen komisyon üyelerinin, kendisini koruyacakları konusunda güvence vermelerine rağmen, Gonneville de Molay gibi, yalnızca papanın huzurunda konuşabileceğini ısrarla vurguladı. Pairaud'ya gelince, o da komisyon üyelerinin önünde daha önce söylemiş olduklarının dışında Tarikat'ın lehinde ya da aleyhinde hiçbir şey söylemeyeceğini belirtti.²⁰ Yine de, aynı gün içinde daha düşük rütbeli on dört Tapınakçı savunmaların saflarına katıldılar ve böylece Tarikat'ı savunanların sayısı 561'e yükseldi.²¹

Bu rakam, savunmanın son derece büyük boyutlara ulaştığının bir göstergesiydi ve komisyon üyelerinin şimdi, savunmada bulunanlara vaat ettikleri kolaylıkları gerekiyordu. 14 Mart Cumartesi günü, papa ile kralın Ağustos 1308'de Poitiers'deki buluşmalarının ardından hazırlanan iddianame, Tarikat'ı gönüllü olarak savunanlar arasından seçilen 90 kişinin önünde Latince ve Fransızca olarak olundu.²² Bu arada, 36 kişi daha Tarikat'ı savunanlar listesine eklenmişti; bunların arasında yer alan Jean Robert adlı bir rahip, çok sayıda Tapınakçıyı itiraf ederken dinlediğini ve bu itiraflarda, Tarikat'ın işlemekle itham edilen suçların hiçbirinin yer almadığını belirtti.²³ Tarikat üyeleri arasında giderek artan güven duygusu, başlangıçta savunmadan feragat eden çok sayıda kişinin de Tarikat'ı savunmasıyla sonuçlandı. Buların arasında yer alan Pierre de Saint-Gresse, tutuklamalar başladığında Tarikat'a gireli henüz dört ay olduğundan dolayı, savunma vermeyi reddetmişti;²⁴ Jean de Pont-Evêque, başlangıçta hapiste olduğundan ve yoksulluğundan dolayı Tarikat'ı savunamayacağını belirtmişti;²⁵ Pontius de Bon Œuvre, daha önce Tarikat lehinde ya da aleyhinde hiçbir şey söyleyememişti;²⁶ Pierre Picard de Bures ise, büyük üstada danışmadan hiçbir açıklamada bulunamayacağını belirtmişti.²⁷ Martın son haftasına gelindiğinde, toplam 597 kişi Tarikat'ı savunmayı kabul etmişti.

Tarikat'ın savunmasını üstlenen bu kadar çok sayıda Tapınakçıyı piskoposluk binasına sığdırabilmek olanaksızdı, bu nedenle, 28 Mart Cumartesi günü komisyon üyeleri, tüm savunmacıları piskoposun evinin arkasındaki bahçede topladılar. Burada, 546 üyeye komisyonun toplanma amacı bir kez daha açıklandı ve iddianamede yer alan maddeler Latince olarak okundu; ancak üyeler, iddianamenin yerel dillerde yinelenmesine karşı çıktılar. Baştan sona yalanlarla dolu olduğuna inandıkları, çarpık ve kötü amaçlarla yazılan bu metni dinlemek istemediklerini belirttiler. Komisyon üyeleri daha sonra orada toplananlardan onların adına konuşmak üzere birer temsilci seçmelerini istedi; zira "kargaşa ve düzensizliğe yol açmadan" tek tek tüm savunmaları dinlemek olanaksızdı. Aralarından altı, sekiz, on ya da daha çok sayıda kişiyi temsilci olarak seçebileceklerdi. Tapınakçıların kendi aralarındaki tartışmalarının ardından, 'eğitilmiş kişiler' (*litterat'*) olarak tanımlanan iki rahip, Orléans Eğitmeni Renaud de Provins ve Tarikat'ın Roma Sarayı nezdinde temsilcisi Pierre de Bologna, gerek kendi adlarına, gerek diğer üyeler adına, birtakım konuları komisyonun dikkatine sundular. Öncelikle Tapınakçıların içinde yaşam koşullarından şikâyet ettiler: kutsal ayinlerden mahrum bırakılıyorlardı; dinsel adetlerini ve tüm dünyevi servetlerini yitiriyorlardı; acımasızca zincire vuruluyorlardı ve son derece güç koşullarda yaşamaya zorlanıyorlardı. Paris'tekilerin dışında, hapiste ölen tüm üyeler kilise alanının dışında gömülüyordu ve bunlar için dua edilmiyordu. Temsilciler sorununa ilişkin olarak, bu kişilerin tam bir biat yemini ile bağlı oldukları büyük üstadla danışmadan nasıl temsil edilebileceklerini bilmediklerini belirttiler. Ayrıca, üyelerin neredeyse tamamı "eğitimsiz ve saf" idiler ve temkinli ve bilge adamların öğütlerine gereksiniyorlardı; Tarikat'ı savunmak isteyen diğer üyelerin bu girişimlerinin engellendiğini belirterek iki örnek verdiler. Son olarak, temsilcilik ve diğer konuları görüşmek üzere üstat ve kumandanlarla diğer

üyelerin buluşmalarının sağlanmasını istediler ve liderlerin bu talebi kabul etmemeleri ya da üyelerle bir araya gelmemeleri halinde üyelerin “yapmaları gerekenleri asla yapamayacaklarını” belirttiler.

Ancak komisyon üyeleri üstadın ve diğer liderlerin Tarikat’ı savunmayı reddettiklerini hatırlatarak, yalnızca temsilcileri dinleyebileceklerini yinelediler. Ayrıca, Provins ve Bologna adlı iki potansiyel savunucunun komisyonun önüne çıkartılmasını emrettiler. Daha sonra, komisyonun başkanı olarak Narbonne başpiskoposu, orada toplanan Tapınakçılara hitaben bir konuşma yaparak onlara “hazır buradayken gerekli düzenlemeleri yapmaları gerektiğini, olayın ivedilik gerektirdiğini ve genel kurul tarihinin yaklaştığını” hatırlattı. Komisyon üyeleri bir kez daha bu şekilde toplanmayı düşünmüyorlardı ve bir sonraki toplantı, kendilerine verilen talimatlara uygun bir biçimde gerçekleşecekti. Duruşmalar Salı günü yeniden başlayacaktı. Bu arada Tapınakçıların kendi aralarında istişarede bulunmaları gerekiyordu ve kararlarını kayıtlara geçirmek üzere noterler görevlendirilecekti.²⁸

Üç gün sonra, 31 Mart Salı günü, komisyon üyeleri, daimi görevlileri arasında yer alan noterleri, Tapınakçıların Paris’te tutuklu bulundukları yerleri dolaşarak Tarikat’ı savunmak üzere temsilci atayıp atamayacaklarını öğrenmek ve Tapınakçıların şahsen iletmek istedikleri mesajları yazılı olarak kendilerine getirmek üzere görevlendirdiler. Ayrıca, gardiyanlar Voet ve Jamville’e de, bir önceki hafta Cumartesi günü konuşan iki Tapınakçıyı -Guillaume de Chambonnet ve Bertrand de Sartiges adlı iki şövalye, Renauld de Provins ile Pierre de Bologna adlı iki rahibi ve “temkinli ve aklı başında” on iki üyeyi komisyona getirmek konusunda emir verdiler.

Tapınakçıların bulundukları bölgelerden Paris’e akın akın gelmeleri, bunların manastırlar, piskoposların meskenleri ve özel evler ile Paris Tapınağı da dâhil olmak üzere, şehir içinde

birçok farklı bölgede konumlanmaları ile sonuçlanmıştı. Bir sonraki hafta içinde komisyona bağlı noterler, Tapınakçıların tutuklu olarak muhafaza edildikleri otuz değişik yeri ziyaret ettiler. Bu yerler, yetmiş beş Tapınakçının ikamet ettiği Paris Tapınağından, yalnızca dört Tapınakçının kaldığı Guillaume de Domont'un evine kadar değişebiliyordu.²⁹ Tapınakçılara konaklama sağlayan özel kişiler ve kurumlar, kendi çıkarları için Tapınakçıları istismar etmekten çekinmiyorlar ve kimi zaman da onlara kötü davranıyorlardı. Tiron keşişinin Notre-Dame adasındaki evinde gözaltında tutulan yedi Tapınakçı, kendilerine ödenen 12 *denier* tutarındaki gündeliğin yetersiz olduğundan şikâyet ediyorlardı. Her yatak için 3 *denier* ve mutfak ve giyecek harcamaları için haftada 2 *sou* 6 *denier* ödemeleri gerekiyordu. On beş günde bir çamaşırlarının yıkanması için 18 *denier* ödüyorlardı ve odun ve mum için kendilerinden günde 4 *denier* alınıyordu. Komisyon önüne çıkmak istediklerinde, zincirleri çözülüyor, geri döndüklerinde yeniden zincire vuruluyorlardı ve bu hizmet karşılığında kendilerinden günde 2 *sou* alınıyordu; ayrıca adaya gidiş gelişlerinde yol masrafı olarak kendilerinden 16 *denier* alınıyordu. Üstelik ev sahibi, muhtemelen yatak ve diğer gereksinimler için ödeyecek paraları olmadığından dolayı, iki üyeyi her gece karanlık bir çukurda tutuyordu.³¹

Tüm bu sorunlara rağmen, noterler Tapınakçıların durumları başladığından bu yana seslerini her zamankinden daha çok yükselttiklerini gözlemliyorlardı; ancak bu durum birtakım taktiksel nedenlerden kaynaklanıyordu; zira Tapınakçıların çok az bir bölümü kendileri adına konuşacak bir temsilci belirleyebilmişti ve temsil edilme işlevini liderlerinin üstlenmesi gerektiğini savunuyorlardı. Bazı evlerde noterlere, neden gerekli görüşmeleri görüşmek üzere Provins, Bologna, Chambonnet ve Sartiges'in gönderilmedikleri sorulmakta ve bu konuda Voet ve Jamville'in kendilerine vaatle bulundukları iddia edilmekteydi.³¹ Saint-Martin-des-Champes'da tutuklu bulunan on üç üye

Tarikat'ın liderleriyle görüşmek istediklerini, liderlerin iyi ve adil kişiler olduklarını, Tarikat'ın hiçbir kabahat işlemediğini ve Tarikat'a yönelik ithamları daha önce hiç duymadıklarını belirttiler.³² Sainte-Genève Manastırı'ndan yirmi Tapınakçı, bir önceki hafta Cumartesi günü kendilerine okunan iddianamenin "yalanlarla dolu ve imana aykırı" olduğunu belirterek protesto ettiler ve içlerinden biri, Elias Aymerici, tümünün adına noterlere, dua formunda ve üslubunda yazılmış, İsa'nın merhametini dileyen bir yazı sundu. Yazıda Tapınakçılar, "zayıf ve zavallı" kulları olarak Tanrı'dan "gerçeği ve adaleti" ortaya çıkartması için dilekte bulunuyorlardı. Yazıda ayrıca, her şeyi affeden Yüce Tanrı'nın izniyle St. Bernard tarafından kurulan Tarikat'ın üyeleri olan Tapınakçıların "adil bir neden olmaksızın" Fransa Kralı tarafından tutuklandıkları belirtiliyor ve Tanrı'ya şöyle yakarılıyordu: "Yüce Tanrı, sen ki bizlerin masum olduğumuzu biliyorsun; sana ettiğimiz vaatleri ve sana olan bağlılığımızı, sana ve senin Kilisene olan görevlerimizi ve senin emirlerini yerine getirebilmemiz için bizleri özgür kıl!"³³ Robert Anudei'nin Paris'te domuz pazarının yanındaki evinde, Raoul de Thauvenay noterlere, çok sayıda üyenin Tarikat'a kabul töreninde hazır bulunduğunu ve bu törenlerin tümünün de Ortodoks kurallara uygun biçimde gerçekleştiğini, yani üyelerin Teslis, Baba, Oğul ve Kutsal Ruh, Aziz Meryem ve tüm diğer Azizler adına Tarikat'a kabul edildiklerini söyledi.³⁴ Ancak, az da olsa, uyumsuz bazı sesler duyulmuyor değildi. Saint-Jean Kilisesi yakınlarında bulunan Jean Roselli'nin evinde gözetim altında tutulan yirmi sekiz Tapınakçıdan biri olan Aymo de Pratimi, "yoksul ve cahil bir adam olduğundan dolayı" Tarikat'ı savunamadığını; ancak kendisinin bir sapkın olmadığını ve Tapınakçıların itham edildikleri suçların hiçbirini işlemediğini ifade etti. Bu suçların herhangi birinin işlendiğini ne duymuş ne de görmüştü. Daha sonra, bu konuda herhangi bir açıklama getirmemesine rağmen, Tarikat'ın içinde bulunduğu du-

rumdan hoşnut olmadığını belirterek, Tapınaktan ayrılarak laik bir yaşama geri dönmek istediğini öne sürmüştü. Tarikat'tan affedilmek amacıyla komisyonun ya da hiç değilse Limoges Piskoposunun önüne çıkmak istiyordu.³⁵

Bununla birlikte, en önemli ve en ayrıntılı ifadeyi veren kişi Pierre de Bologna idi; Bologna ifadesini, noterlerin Paris Tapınağı'nda alıkonan en büyük Tapınakçı grubunu ziyaret ettikleri 31 Mart Salı günü verdi. İfadesinde, üstadın rızası olmadan temsilcilerin atanamayacağını bir kez daha vurguladı; ancak bu kez fırsatı kaçırmak istemiyordu Papalık emirnamesinde yer alan ithamlar,

Utanç verici, son derece kötü niyetli, mantıksız ve iğrenç suçlamalarla doluydu; tümü de yalan, gerçeğe aykırı, son derece yanlış, haksız, uydurma, düzmece iddialardan oluşuyordu ve Tarikat'ın düşmanı ve rakibi konumunda bulunan sahte şahitler tarafından hazırlanmıştı; Tapınak Tarikat'ı temiz ve lekesizdi ve her zaman kendisine isnat edilen bu ithamlardan, günahlardan ve kötülüklerden tamamen arınmıştı. Aksini iddia eden ya da savunan herkes, sapkınlık ve nifak tohumları ekmeye çalışan kâfirler ve sapkınlardı ve bu kötülük tohumlarını ellerinden gelen her türlü gayreti göstererek insanların kalbine, ağızlarına ve eylemlerine yerleştirmeye çalışıyorlardı.

Gerektiği biçimde savunma yapabilmelerini sağlamak üzere Tapınakçıların serbest bırakılması ve Viyana Konseyine şahsen katılabilmeleri için kendilerine gerekli olanakların sağlanması gerekiyordu. O tarihe kadar yapılmış olan itirafların Tarikat aleyhine kullanılmaması gerekiyordu zira bunlar kesinlikle gerçeğe aykırı idi ve "ölüm korkusu altında ve maruz kaldıkları ağır işkencelerin etkisiyle zorla söylenmişlerdi ve fiziksel işkence görmeseler bile, yoğun işkence tehdidi altında ve diğerlerine uygulanan işkenceleri bizzat izletilerek, işkencecilerin kendilerinden istedikleri sözleri söylemeye zorlanmışlardı." Bu

nedenle, kendilerinden zorla alınan bu gerçeğe aykırı sözde itirafların Tapınakçılar aleyhine kullanılmaması gerekiyordu “zira bir kişinin gördüğü işkence ile çok sayıda kişi korkutulabilmektedir. Bazıları da birtakım vaatler ve yaltaklanmalar yoluyla kandırılmıştı. Uygulanan bu yöntemler herkesçe o kadar iyi biliyordu ki, kaçınma yoluyla kamudan gizlenmesi söz konusu bile olamazdı. Bunca uzun süredir baskı ve işkencelere maruz kalan tüm kişiler iyi ve imanlı Hristiyanlardı ve bu kişiler için Tanrı’dan adalet diliyorlardı.”³⁶

Bir sonraki gün olan Çarşamba günü, Pierre de Bologna, Renaud de Provins, Guillaume de Chambonnet ve Bertrand Sartiges, görevli üyelerin temsilcisi olarak tayin edilen Robert Vigier ile birlikte, verilen emre uygun olarak komisyonun önüne çıkartıldılar. Komisyon üyeleri, bu şahısların uygun birer temsilci olacaklarını düşünerek, davayı bir an önce sonuçlandırmak konusunda istekli davranmışlardı. Ancak, temsilcilerin tayin edilip edilmediğini sorduklarında, Renaud de Provins, kendinden önce Pierre de Bologna’nın verdiği ifadeden bir adım daha öteye giden önceden hazırlamış olduğu ifadesini okudu. Pierre de Bologna, ithamları ağır bir biçimde eleştirerek Tarikat’ın masum olduğunu savunmuştu. Provins ise şimdi itham edenleri kendi silahlarıyla vurmak amacıyla, konuyu hukuki açıdan irdeliyordu; bu, Tarikat liderlerinin arzu etmedikleri ya da beceremedikleri bir yaklaşımdı. Başlangıçta kendisini davaya tam olarak adanmış bir insan izlenimini uyandırmamaya özen gösterdi. Olaya katıldığını ima edecek herhangi bir şey söylemesi halinde, bu söyledikleri, kendisi ya da savunmasında onun safında bulunan diğerleri açısından bir taahhüt anlamına gelmemeliydi, zira kendisine akıl ya da para verebilecek kimse yoktu ve böyle bir durumda herhangi bir taahhütte bulunacak durumda değildi. Öyle görünüyor ki, temsilci olarak atanma ve resmen “olaya katılma” hakkı tanınmayan savunmacılar, Tarikat’a yönelik suçlamalara etkin bir biçimde

yanıt vermenin yollarını araştırıyorlar, bu arada da, Büyük Üstat tarafından yasal olarak temsilci tayin edilmediklerinden dolayı, Tarikat aleyhine herhangi bir yargının ve dolayısıyla mahkûmiyet kararının verilmesini engellemeye çalışıyorlardı. Bu nedenle, noterlerin Tapınakçıları ziyaretleri sonucu belirme-ye başlayan temsilci atamaya yönelik genel isteksizlik, belki de bir önceki Cumartesi günü piskoposun arka bahçesinde düzenlenen toplantı esnasında belirlenen taktiğin bir bölümünü oluşturuyordu. Aynı şekilde Provins de, papa, papalık, Fransa kralı ya da onun çocukları aleyhine herhangi bir açıklamada bulunmak gibi bir niyetinin olmadığını altını çizerek belirtti. Bununla birlikte, üstadın ve birliğin onayı olmadan temsilci atayamayacaklarını vurgulayarak, komisyon önüne çıkan Tarikat mensuplarının “korku, kandırmaca ve sahte vaatlerle” onları yanıltan kraliyet güçlerinin gözetimi altında iken savunmada bulunmaya asla cesaret edemeyeceklerini belirtti. Bu nedenle, Tapınakçıların “ne kraliyet güçlerinin, ne de kralın bakanlarının herhangi bir şekilde müdahalede bulunmalarını önleyecek bir biçimde bir bütün olarak Kilise’nin himayesine bırakılmaları gerektiğini” savundu; zira ona göre “dava devam ettiği sürece sahte itiraflar da devam edecekti”. Eğer liderler hâlen bir savunma yapmayı reddedecek olurlarsa, “âmirlerinden, bu liderlerin kusurlu ve ihmalkâr davrandıklarını kabul etmelerini” talep edeceğini bildirdi. Provins hiç değilse kendi adına bir savunma sunmuştu; ancak, mümkünse taarruzun daha geniş bir cepheye yayılmasını ve liderlerin de daha etkin bir rol üstlenerek önceki itiraflarının yol atığı zararları gidermelerini istiyordu. Bu girişim başarısızlığa uğrarsa, âmir konumunda bulunan Papa’nın bizzat olaya müdahalede bulunarak doğrudan bir rol üstleneceğini umuyordu. Bu nedenle, temsilcilerin atanması önemli bir konu olarak ön plana çıkıyordu: bu, elbette o güne değin Tapınakçıların savunmasında öne sürülen tüm argümanlardan daha zekice hazırlanmış bir girişimdi.

Provins daha sonra birtakım taleplerde bulundu: temsilcilere ve avukatlara ödenmek ve ilgili diğer masrafları karşılamak üzere para tahsis edilmesi; kendisine ve yardımcılara gerekli güvenliğin sağlanması; kaçmayı başaran üyelerin, kesin yazılı ifadeleri alınıncaya kadar Kilise'nin gözetimine girmeleri; ölüm döşegindeki üyelerle birlikte olan kişilerin ve özellikle rahiplerin, ölen üyelerin son anlarında Tarikat'ın lehinde ya da aleyhinde konuştuklarının belirlenmesi amacıyla sorguya çekilmeleri. Provins daha sonra, hazırladığı belgenin en can alıcı noktasına geliyordu: "Yüce Komisyon Üyeleri, şunu belirtmek isterim ki, yasal olarak (*de jure*) Tarikat aleyhine açılan dava, ancak şu üç gerekçeden biri esas alınarak devam edebilecektir: itham gerekçesi, ihbar gerekçesi ya da yargıcın yetkisi". Amaç eğer davanın itham gerekçesiyle sürdürülmesi ise, bu durumda itham eden kişinin ortaya çıkması ve açtığı davada haksız olduğu anlaşılırsa, mahkeme ücretlerini ve savcılık giderlerini ödemesi gerekmektedir. Eğer ihbar yöntemi uygulandıysa, ihbar eden kişinin dinlenmemesi gerekmektedir, zira ihbarda bulunmadan önce bizleri, yani Tarikat'ı, yozlaştığından dolayı uyarması gerekirdi, oysa böyle bir uyarıda bulunulmamıştır. Son olarak, eğer dava yargıcın yetkisine istinaden süreceksen, bu durumda, "yasal işlemler süresince, bizzat şahsıma ve Tarikat'a tanınanlarla sınırlı olmayacak biçimde, komisyonun dikkatine sunulacak olan tüm gerekçeler ve savunmalar üzerindeki tüm haklar, bana ve benimle birlikte bulunan kişilere aittir. Prosedürde yer alan birtakım usulsüzlüklere değinen Provins, başlangıç aşamasında gerçekleşen tutuklamaların keyfiliğini ve yasal yönden sorgulanabilirliğini, neredeyse tüm dikkatini tinsel erkin kuramsal üstünlüğü üzerinde odaklayan papanın bile başaramadığı bir biçimde gözler önüne sermeye kararlıydı. En sonunda, acınası bir halde yapılan itirafların yerini, tutarlı ve mantıklı argümanlar alıyordu ve ilk kez olarak Tapınakçılar, salt papa ile monarşi arasındaki çatışmalarda kullanılan araç

durumundan çıkarak, kendi yazgılarının belirlenişinde ön plana çıkabilmeyi başarıyorlardı.³⁷

Bu arada, noterler tutuklu durumdaki Tapınakçıları ziyaretlerini sürdürüyorlardı. Cuma gününe gelindiğinde, çeşitli gruplar adına konuşmak üzere çok sayıda temsilciyi toparlayabilmişlerdi ve belirlenen bu kişiler aynı gün papalık komisyonunun önüne çıktılar. Bu konuşmacılardan biri olan Jean de Montréal, Tarikat'ın savunması ile ilgili olarak Fransızca olarak hazırladığı belgeyi komisyonun önünde okudu; savunma, Provins'in sunduğu savunmaya kıyasla daha duygusal bir üslupta hazırlanmıştı, ancak yine de, bir bütün olarak Tapınakçıların savunmasına olumlu bir katkıda bulunuyordu. Jean de Montréal, Tarikat'ın tümüyle dürüstlüğe dayalı ilkeler üzerinde kurulduğunu, var olduğu sürece hiçbir günah işlemediğini vurguladı ve Tarikat bünyesindeki adetlerin Ortodoksluğundan ve Tarikat'ın düzenlediği halka açık resmî geçitlerden ve gösterilerden söz etti Geçmişte gerek Fransa Krallarının, gerekse diğer ülkelerin hükümdarlarının Tapınakçılara hazinedarlık ve maliyeye ilişkin konularda benzer görevler vermiş olduğunu hatırlattı ve eğer Tarikat her konuda güvenilirliğini kanıtlamamış olsaydı, bu tür görevler için onların seçilmesinin söz konusu olamayacağını belirtti. Komisyon üyelerine Tarikat'ın özellikle Saint-Louis ve İngiltere Kralıyla birlikte Sarazenlere karşı önemli seferlerde bulunduğunu hatırlattı ve Büyük Üstat Guillaume de Beaujeau'un üç yüz üyeyle birlikte Akkâ'da nasıl kahramanca şehit olduğundan söz etti. Ayrıca Tapınakçılar kutsal hacı yalnızca doğuya değil, ayna zamanda Kastilya ve Aragon'a da taşımışlardı. Kutsal Perşembe günü Tarikat rahiplerinin ellerinde çiçeklenen İsa'nın tacındaki dikenler, üyeler günahkâr olsalardı asla çiçeklenemezlerdi; ne de Aziz Euphemia'nın yüreği, birçok mucizeyi hayata geçiren Tanrı'nın kayrasının ışığında Pilgrim Kalesi'ne gelebilirdi. Ne de sahip oldukları bunca kutsal emaneti edinebilirlerdi. Outremer'de

inançları uğruna yirmi binin üzerinde üye yaşamlarını yitirmişti ve Tarikat'ın savunucuları, kral ve papanın adamları hariç olmak üzere, Tarikat aleyhine konuşan herkese karşı savaş vermeye hazırdılar. Belgelerin arka yüzünde ise şöyle yazıyordu: "Karşı tarafın savunmamıza karşı bir iddiada bulunması halinde, bu iddianın tarafımıza azılı olarak sunulmasını ve tarafımıza üzerinde düşünmek üzere bir gün tanınmasını talep ediyoruz".³⁸

Bu üyelerin, geldikleri Tapınak evlerindeki Tapınakçıların görüşlerini gerçekten temsil edip etmediklerini belirlemek üzere, noterler bir kez daha görevlendirildiler. Noterler ayrıca Tapınakçılara, komisyon üyelerinin daha fazla bekleyemeyeceklerini, yasalar uyarınca gerekli işlemleri yapacaklarını ve savunmacı grupların temsilcileri olarak hangi üyeler gelecektse, onları dinlemeye hazır olduklarını da söylemek üzere de görevlendirilmişlerdi.³⁹ Ancak, bu aceleci girişim, üyeler tarafından daha da yoğun bir direnişe neden oldu. Cuma öğleden sonra, Rabiosse ya da de la Ragera evinde tutuklu bulunan on bir üyeye komisyonun ertesi Salı günü duruşmaları yeniden başlatmak istediğini, bu nedenle de onlardan bir temsilci atamaları gerektiği söylenmişti. Üyeler ise verdikleri yanıtta, bu konuda bir tavsiye almadan temsilci atamak istemediklerini belirtiyorlardı;

Zira gerek tüm Tarikat'ın gerekse kendilerinin onurunu rastgele dört ya da beş kişinin savunmasını teslim etmek son derece tehlikeli olurdu; çünkü nüfuz sahibi bazı kişilerin nezdinde bu kişiler Tarikat'ı gerektiği gibi savunamazlarsa ve bu yüzden de Tarikat'ın söz konusu suçları işlemiş olduğu kanaatine varılırsa, soruşturmanın bir bütün olarak Tarikat aleyhine açılmış olmasına rağmen, o tarihte Tarikat mensubu olan tüm kişiler de tehlike altında kalacaklardı; bununla birlikte, bu kişilerin hepsi de Tarikat'ı ellerinden geldiğince savunmaya hazırdılar.⁴⁰

Cumartesi günü, Tiron Manastırı'ndaki Tapınakçılar noterlere, Tarikat'ın iyi ve yasal bir Tarikat olduğunu beyan eden bir belgeyi komisyon üyelerine gönderdiklerini söylediler.⁴¹ Bununla birlikte, noter ziyaretlerinin esas konusunu Tapınakçılara, Provins, Bologna ve Tarikat adına konuşmaya yetkili diğer kişilerle görüşerek onların tavsiyelerini almaları konusunda yetki verilmesi oluştuyordu. Bu nedenle Bayeux piskoposu, ertesi hafta Salı gününe kadar bu kişilerin temsilci olarak resmen seçilebilmeleri umuduyla, Tapınakçılara bu yetkiyi tanıdı. Salı gününe kadar elde edilen görüşlerden Tapınakçıların, Provins, Bologna, Sartige ve Chambonnet'nin onların adına konuşmalarına razı oldukları, ancak bu kişilerin temsilci olarak tayin edilmelerini reddettikleri anlaşıyordu.⁴² Bir hafta süren yoğun faaliyetlerin sonucunda noterler, Paris'te Tapınakçıların tutuklu bulundukları evlere toplam elli dokuz ziyarette bulunmuşlar ve buralarda tutuklu bulunan 537 Tapınakçının ya da bunların yasal temsilcilerinin görüşlerini almışlardı.

7 Nisan 1310 Salı günü dokuz Tapınakçı, piskoposluk salonunun yanındaki şapelde toplanan komisyon üyelerinin önüne çıktı. Bunlar sırasıyla, Renaud de Provins ve Pierre de Bologna, rahipler, Guillaume de Chambonnet, Bertrand de Sartiges ve Bernard de Foix, şövalyeler ile üyeler Jean de Montréal, Mathieu de Cresson-Essart, Jean de Saint-Leonard ve Guillaume de Givry idi. Pierre de Bologna, Tarikat adına ayrıntılı bir savunma sundu. Üyeler ise, "duruşmalara muhalefette bulunmak için değil, yalnızca yanıt vermek amacıyla" savunma yapıyorlardı; zira temsilciler, "Büyük üstat ve topluluğunun bizzat varlığı, tavsiyesi ve talimatı" olmadan yasal olarak tayin edilemezlerdi. Tüm konuşmacılar, Tarikat'ın savunmak üzere "şahsen, genel olarak ve ayrı ayrı" konuştular ve Tarikat'ın durumunun soruşturulduğu genel kurula ya da bu amaçla yapılan herhangi bir diğer toplantıya katılabilmek için izin istediler. Bu yetkilerini tam olarak özgürlüklerine kavuştuklarında

kullanmayı amaçlıyorlardı. Daha önce Pierre de Bologna tarafından öne sürülen argümanları yineleyerek, fiziksel güç kullanılarak alındıklarından dolayı yapılan itirafların geçersiz olduğunu ve tam olarak özgürlüklerine kavuştuklarında bunu kanıtlayabileceklerini vurguladılar ve bir kez daha “Tarikat ve Kutsal Kilise açısından bir utanç kaynağı oluşturacak bir biçimde onurları elinden alınan” Tapınakçıların serbest bırakılmaları gerektiğini öne sürdüler. Plaisians ve Nogaret’nin bazı komisyon toplantılarına yasal olmayan bir biçimde katılıklarını belirterek, “üyelerin sorgulanmaları esnasında laik kesimden, ya da dürüstlüğünden şüphe edilen hiç kimsenin duruşma salonuna alınmaması gerektiğini” vurguladılar. Böyle durumlarda;

Ebette yalan söyleyen birtakım kişiler bulunacaktır; ancak, gerçeği söyleyen kişilerin katlanmak zorunda kaldıkları çileler ve karşı karşıya oldukları tehlikeler, her gün yüzleştikleri tehditler, şiddet eylemleri ve diğer talihsizlikler göz önüne alındığında; yalan söyleyenlere tanınan menfaatlere, sağlanan rahat koşullara, sunulan ayrıcalıklara ve özgürlüklere ve bunlara her gün verilen büyük vaatlere hiç şaşmamak gerekiyor.

Pierre de Bologna’nın savunması şöyle sürüyordu: “Hepimiz şaşkınlıkla izliyoruz ki, kendi maddi çıkarları için gerçekleri tümüyle çarpıtacak derecede bozulmuş yalancıların sözleri, işkence altında can vermek pahasına gerçeği savunan din şehitlerinin sözlerinden daha fazla itibar görüyor”. Aynı şekilde, “yalnızca vicdanlarının sesini dinleyerek” doğruyu savunanlar arasında bugün hayatta kalmayı başaranlar, bu seçimlerinden dolayı “her gün zindanlarda birbirinden korkunç işkencelere, cezalara, çilelere, tehlikelere, hakaretlere, felaketlere ve sefaletlere mahkûm ediliyorlar”. Daha da vahimi, söylenenlere göre;

Fransa Krallığı sınırları ötesinde, dünyanın hiçbir ülkesinde, Tapınak mensubu hiçbir üye bu yalanları söylememiştir ve söyle-

meyecektir; oysa Fransa krallığında, böyle yalanların neden söylendiği açıktır; zira bu yalan ifadelerin altında korku, dinsel baskı ve rüşvet yatmaktadır.

Geçmişte yapılan itirafların geçersiz olduğunu öne süren savunmacılar, şimdi Tarikat'ı desteklemek üzere olumlu argümanlar sunuyorlardı. Tarikat, "hayırseverlik ve gerçek anlamda kardeşlik sevgisi temelleri üzerinde" ve

Efendimiz İsa Mesih'in annesi en kutsal Bakire'nin şerefi için, kutsal Kilise'nin şerefi ve korunması için ve Tüm Hristiyanlık imanı adına, kutsal Haç'ın düşmanlarını, yani kafirleri, putperestleri, ya da Sarazenleri her yerden, ve özellikle de bizim kurtuluşumuz için kendi canını veren Tanrı'nın oğlunun kendi kanı ile kutsadığı Kudüs'teki Kutsal Topraklardan sürmek

amacıyla kurumuştı. Bu kutsal Tarikat, "her türlü kusurdan ve günahların tüm kirinden arınmıştı ve bizzat Papa'nın sağladığı birçok imtiyazın da kanıtladığı gibi, kendine özgü adetleriyle ve dinsel kurallarıyla her zaman parlamıştı ve bugün de parlamaktaydı. Tarikat'a yeni katılan bir Tapınakçıdan dört ana kurala bağlı kalacağı konusunda ant içmesi istenirdi "itaat, bekâret, yoksulluk ve tüm gücüyle kendini Kudüs kutsal topraklarının hizmetine adanmak". Tarikat'a kabul edilen kişi "içten bir barış öpücüğü ile öpülürdü ve İsa'nın çarmıha gerilişine ve çilesine duyulan büyük hürmetin bir ifadesi olarak kendisine verilen haç ölünceye kadar göğsünde taşırdı; kendisine Tarikat'ı ve Roma Kilisesi ve kilise babalarından miras kalan kadim gelenekleri koruması öğretilirdi". Bu uygulama tüm Tarikat için geçerliydi ve ilk kuruluşundan bugüne değin muhafaza edilmişti. Aksini söyleyen ya da inanan "tamamen yanılıyor, ölümcül bir günah işliyor ve kesinlikle inanılmaması gerekiyor."

Savunmacılar daha sonra yapılan suçlamalara doğrudan saldırıyorlardı. Tarikat aleyhine hazırlanan iddianame, “utanç verici, dehşete düşürücü, iğrenç, hem olanak dışı hem de son derece haince” idi. Papaya ve krala bu yalanları taşıyanlar

Sahte Hıristiyanlardı ve tümü de sapkın ve Kutsal Kilise’yi ve bir bütün olarak Hıristiyanlık inancını kandırmaya çalışan fesat zihniyetli kişilerdi; çünkü gözlerini aç gözlülük ve hırs bürümüşü ve bu dinden imandan yoksun rezalet propagandacıları, işledikleri hatalar sonucu sürüden atılan hastalıklı hayvanlar gibi üyelerin birliğinden dışlanan dönepleri ve Tarikat’tan firar eden üyeleri kullanmışlardı.

Böylece bu art niyetli hainler, tüm bu iğrenç ve şeamet dolu yalanları uydurarak kralı ve konseyini de bu iftiralara inandırmışlardı. Üstelik bu hainler daha da öteye giderek “son derece tehlikeli” bir oyuna girmişlerdi; bunun sonucunda, üyeler tutuklanmış, hakarete uğramış, işkence görmüş, öldürülmüş, şiddete maruz kalmış ve “ölüm tehdidi altında kendi vicdanlarına aykırı” bir biçimde itirafa zorlanmışlardı.

Yapılan duruşmalarla ilgili olarak, komisyonun resmen (*ex officio*) ilgili yasalar gereği çalışmalarını sürdürmesi söz konusu olamazdı, zira Tapınakçılar “tutuklanmalarından önce iddianamede yer alan maddeler açısından suçlu bulunmamışlardı, kamuoyu Tarikat aleyhinde herhangi bir suçlamada bulunmamıştı ve şurası da kesindir ki biz ve diğer Tapınakçılar güvenlikten yoksun bir durumdayız, zira krala yalan ve fitne taşıyan şahıslardan gelebilecek her türlü tehlikeye açığız”. Tapınakçılar her gün, itiraflarını geri alacak olurlarsa yakılacakları yolunda tehditler alıyorlar. Bugüne değin itirafta bulunan üyeler bu itiraflarını işkence tehdidi altında yapmak zorunda bırakıldılar ve cesaret edebilseler kendi arzularıyla itiraflarını geri alabileceklerdir ve bu nedenle de komisyondan “herhangi bir tehdit ya da baskıya maruz kalmadan gerçeği söyleyebilmeleri” konu-

sunda güvence istediler. Pierre de Bologna savunmasını aynı çekinceli tonla sona erdiriyordu:

Beyan ettikleri ve söyledikleri her şey, tek tek tüm Tapınak üyelerinin geçmişte yaptıkları ve yapacakları tüm savunmalar, özellikle ve genellikle, şimdi ve gelecekte, Tarikat'ın lehinde ve savunması içindir. Ve bugüne değin, Tarikat'ın uğradığı zararları ya da maruz kaldığı tehlikeleri artıracak herhangi bir iddia ya da görüş ortaya atıldıysa, bunlar tümüyle geçersiz ve gerçek dışıdır ve hiçbir değerleri yoktur.⁴³

Pierre de Bologna'nın ardından kürsüye gelen görevli üye Jean de Montréal, özellikle Richard de Spoliis'in evinde tutuklu bulunan Tapınakçılar adına daha kısa bir savunma metni okudu. O güne değin Tapınakçıların yapmış oldukları itirafların kendilerinden işkence ve tehdit yoluyla alındığı iddiasını yineleyerek, bu itirafların her durumda geçersiz olduğunu; zira Tapınakçıların, engizisyoncularınki de dâhil olmak üzere ruhban ve laik tüm yasal uygulamalardan muaf olduklarını ve yalnızca Papa'ya ya da Tapınakçılar davası için özel olarak atanan papalık temsilcilerine karşı sorumlu olduklarını belirtti. Argümanını desteklemek üzere, işlediği kabahatlerden dolayı Tarikat'tan ihraç edilen, ancak VIII. Bonifatius'nin kararı üzerine Tarikat'a geri dönen ve adaleti sağlamak üzere bir yıl boyunca yemeğini yerde yemek zorunda bırakılan bir Tapınakçıyı ve Safed kalesi alındığı sırada sultan tarafından esir edilen ve İsa'yı reddetmediklerinden dolayı başları uçurulan seksen üneyi örnek olarak gösterdi.⁴⁴

Bununla birlikte komisyon üyeleri, hiçbir ilişkilerinin bulunmadığı bireylerin ya da grupların geçmişteki faaliyetlerinin kendilerini ilgilendirmediklerini belirterek, bu argümanlara yanıt olarak, dar ve kesin bir yorumla, komisyonun temel işlevinin Tarikat'ın savunucularının kabul edilmesi olduğunu vurguladılar. Komisyonun Tapınakçıları serbest bırakma ya da el konan

mallarını Tarikat'a iade etme yetkileri bulunmuyordu; kaldı ki, Tapınakçıları tutuklayan ya da gözaltında tutan merci komisyon değildi. Bu yetkiler Papa'ya ve Kilise'ye aitti. Tapınakçıların adlarının lekelenmediğini söyleyemezlerdi, zira papalığın emirnamesi bunun tam aksini gösteriyordu. Jean de Montréal'in öne sürdüğü Tapınakçıların kilisenin ya da engizisyoncuların yasal uygulamalarından muaf oldukları görüşü ise tamamen gerçek dışıydı; zira engizisyonculara sapkınlık konusunda şüpheli bir durumda karşılaştıklarında gerekli gördükleri soruşturmayı uygulama yetkisi papalık tarafından verilmişti. Büyük üstat hakkında söylenenlerle ilgili olarak, kendisinin bir kaç kez komisyona çağrılmasına rağmen, tüm açıklamalarını Papaya sakladığı ve ancak Papa ile görüşebileceğini belirttiğini söylediler. Savunmada yer alan diğer konulara ilişkin olarak komisyon ayrıntılı bir yanıt vermedi ve yalnızca "yetki alalarının bu konuları kapsamadığını, ancak üyelerin durumlarının düzeltilebilmesi için neler yapılabileceği konusunu yetkili mercilerle görüşebileceklerini" ifade ettiler. Sonuç olarak, duruşmaları sürdüreceklerini, ancak "sorgulamanın sonuna kadar" Tarikat ile ilgili tüm savunmaları dinlemeye hazır olduklarını belirttiler. Ertesi Cumartesi, 11 Nisan günü, komisyoncular o günkü duruşmanın ayrıntılarını belirlediler. Üyelerin temsilcileri olarak Pierre de Bologna, Renaud de Provins, Guillaume de Chambonnet ve Bertrand de Sartiges dinlenecekti. Bu nedenle, bu dört kişi isteseler de, istemeseler de resmî temsilci olarak atandılar; o tarihten itibaren şahitlerin sorgulanmasında hazır bulundular ve o nedenle de, yargılamada olumlu bir rol oynayabilecek bir konuma getirildiler.⁴⁵ Savunmacıların adalet komisyonunu öne sürdükleri birçok argüman konusunda razı edememelerine rağmen, yine de Tapınakçıları kapıldıkları karamsarlıktan kurtularak onlara her şeyin tamamen bitmediği konusunda bir umut verebildiler. Ayrıca, büyük bir beceriyle Tapınakçıların tutuklanmalarının ve daha sonra yargılanmala-

rının üzerinde temellendiği kesinlikle yerinden oynatılamaz gibi görünen yasal zemini temelinden sarsmayı başardılar. Nisan 1310'un ilk iki haftası boyunca, tutuklu Tapınakçılar davasının geleceği, duruşmalar başladığından o yana geçin iki buçuk yıllık süre boyunca görüldüğünden daha olumlu görünüyordu.

Tapınak Tarikat'ının yapısında yer alan katı hiyerarşiye rağmen, mevcut durumda, iki rahip ve iki şövalyeden oluşan bu dört kişilik grup şimdi oyunun başrol oyuncularını olmuşlar, buna karşın, savunmalarını Papa'ya sunmak gibi gerçekleşmesi olanaksız bir yanılığa saplanan Jacques de Molay ve diğer liderler, artık etkin bir rol üstlenemeyeceklerdi. Kırk dört yaşında bir rahip olan Pierre de Bologna, yirmi beş yıldır Tarikat'ın içindeydi. Bologna, "tüm Tapınak şövalyelerinin genel temsilcisi" olarak tanınmış ve 7 Kasım 1307'de Paris'te sorgulanmış, bu nedenle de komisyon kendisinin farklı bir bağlamda da olsa, büyük üstattan temsilci olarak yetki aldığını varsaymıştı. Tarikat'a, dönemin Lombardiya hocası Guillaume de Noris tarafından Bologna'da kabul edilmişti, bu nedenle, büyük bir olasılıkla Bologna'daki hukuk okullarında eğitim görmüş bir İtalyan olduğu tahmin edilmektedir.⁴⁶ Bologna'daki bu okullar son derece nitelikli hukukçular yetiştirmiştir ve Roma'daki papalık divanına temsilci olarak seçilmesinin nedeni de büyük bir olasılıkla gördüğü eğitimidir. Savunmasında yer alan argümanların tutarlılığının ve görüşlerinin komisyon tarafından saygı ile karşılanmasının altında yatan neden de bu olmalı. Bununla birlikte, Kasım 1307'de Paris'teki sorgulanışında, İsa'yı reddettiğini ve haçın üzerine tükürdüğünü kabul etmiş ve Tarikat kabul görevlisinin ona diğer üyelerle eşcinsel ilişkilere girmesinin günah sayılmayacağını, ancak kendisinin hiçbir zaman böyle bir eylemde bulunmadığını söylemiştir. Ağzından, göbeğinden ve "belden aşağısından" öpülmüştür. O dönemde, gerçeği, yalnızca gerçeği salt ruhunun emniyeti için söylediği

formülünü yineleyerek, herhangi bir baskı altında olmadan itirafta bulunduğuna yemin etmiştir.⁴⁷ Diğer rahip, Renaud de Provins, Pierre de Bologna ile aynı gün Paris'teki sorgulanmasında, dolaysız bir itirafta bulunmayı önlemek üzere büyük bir taktik beceri sergilemiş, ancak bunu yaparken, güçlü bir biçimde yasa dışı merasimlerin Tarikat'ın genel uygulamaları arasında olduğunu ima etmiştir.⁴⁸ Renaud de Provins'in de eğitimli bir adam olduğu anlaşılıyor; zira Paris'te verdiği ifadede, Tapınakçılara katılmadan önce bir kaç kez Dominiken Tarikatı'na girmeyi düşündüğünü belirtmişti. Provins, Bologna'dan biraz daha genç, otuz altı yaşlarında bir adamdı ve Brie *baillage*'ında Tarikat'a kabulünden bu yana on beş yıl geçmişti.⁴⁹ Buna karşın, iki şövalye, Guillaume de Chambonnet ve Bertrand de Sartiges, Haziran 1309'da Clermont piskoposu başkanlığında piskoposluk düzeyinde uygulanan sorgulamada, yapılan suçlamaların hiçbirini kabul etmediler.⁵⁰ Her iki şövalye de, Auvergne, Blaudeix'deki Chambonnet ve Rouerge, Carlat'daki Sartiges Tapınak evlerinin eğitimcileriydiler ve her ikisi de doğuda hizmette bulunmuşlardı. İki rahibin sahip oldukları eğitim düzeyinden yoksun olmalarına karşın, Fransa, Filistin ve Kıbrıs'ta geçirdikleri uzun yıllar boyunca birçok deneyim kazanmışlardı. Her iki adam da otuz yılı aşkın bir süredir Tarikat'ta yer alıyorlardı.⁵¹

Aynı gün -11 Nisan Cumartesi- ilk şahitler yemin ettiler. Toplam yirmi dört kişiydiler ve bunların dördü Tapınakçı değildi. İlginç olan, Tapınakçıların savunmalarının doruk noktasında olduğu bu dönemde, Tapınakçılara karşı düşmanca bir tavır içinde bulunan bu dört şahidin komisyon önüne çıkartılmasıydı. Laik kesimden gelen dört şahidin üçü yeminli ifade verdiler ve üçünün de anlattıkları fazla inandırıcı olmasa da, Tarikat'ın aleyhinde idi. Raoul de Presles, "kral sarayında görevli bir avukat" olarak tanımlanmıştı ve öyle anlaşılıyor ki bu şahıs, IV. Philippe'in yakın çevresindeki hukukçular grubunun

önemli bir üyesi idi;⁵² bir “*armiger*” ya da toprak ağası olan Nicolas Symon, Presles’in bir yakını idi;⁵³ üçüncü şahit, Fuillard de Marsillac ise, eski Toulouse *sénéchal*’i idi; Paris’teki evi Tapınakçıların gözetiminde tutuldukları bir hapisane olarak kullanılmıştı ve Tapınakçıların işkencecileri arasında yer alıyordu.⁵⁴ Yirmi Tapınakçının on beşi -ki bunların arasında kötü şöhrete sahip Jean de Folliaco da bulunuyordu- Haziran 1308’de Poitiers’de Papa’ya sunulan seçilmiş yetmiş iki Tapınakçı ile aynı gruptaydılar.⁵⁵ Bunlardan yalnızca biri, Jean de Sivry adlı bir rahip, Tarikat’ın savunmasını yapmıştı.⁵⁶ Kalan beş Tapınakçının hiçbirisi Tarikat’ı savunmaya yanaşmadılar ve tümü de Tarikat’a yönelik başlıca suçlamaların -İsa’nın reddi, haçın üzerine tükürmek ve ayak altında çiğnemek, uygunsuz yerlerden öpmek ve putlara tapmak- en az ikisini kabul ettiler. Bunlardan biri olan Gerard de Pasagio, “yoksunluklarından dolayı” Tarikat’ı beş yıl önce terk etmişti.⁵⁷ Şahitlerin bu şekilde tek taraflı bir yaklaşım içinde seçilmeleri, öncelikle kovuşturma davasının başlatılmasına yönelik bir eğilim şeklinde yorumlanabilir; ancak, komisyon tarafından benimsenen prosedür yöntemler, bu yaklaşımı destekleyebilecek herhangi bir kanıt içermiyor. Kaldı ki, eğer böyle bir amaç gerçekten mevcutsa, bu, son derece anlamsız bir girişim olurdu, zira duruşmalar sırasında komisyon daha önce Papa’nın huzuruna çıkan on beş Tapınakçıyı dinlemeye karar verdi,⁵⁸ bu karar da, konuyla ilgili olarak papalık tarafından yayınlanan Mayıs 1309 tarihli yazıda belirtilen görüşe uygun davranmak üzere alınmıştı.⁵⁹ Bir kez daha belirtmek gerekiyor ki, Güzel Philippe, Tapınakçıların kontrolünü elinde bulunduruyordu ve Paris’te Tarikat’ı savunmaya hazır 590 Tapınakçı mevcutken, özellikle bu 20 kişinin seçilmiş olması, Tapınakçıların giderek güçlenen savunmasına bir darbe indirmek amacıyla komisyona olumsuz şahitler sunmaya yönelik bir girişim şeklinde algılanabilir. Komisyon önüne ilk çıkan laik şahitler ise, Tarikat’a yönelik düşmanlığı daha da keskinleştirmek amacıyla çağrılmışlardı.

Raoul de Presles komisyon üyelerine verdiği ifadede, Laon'da yaşadığı Tapınakçıların tutuklanmasından dört ile altı yıl önceki dönemde, yerel Tapınak evinin kumandanı olan Gervais de Beauvais ile oldukça dostane ilişkiler içinde bulunduğunu belirtti. Adı geçen üye kendisine sık sık -belki en az yüz kez- Tarikat bünyesinde büyük bir sırrın gizli olduğunu ve bu sırrı ifşa etmektense, başının kesilmesine razı olacağını söylemişti. Üstelik Tarikat'ın toplantılarında öyle gizle işler dönüyordu ki, Raoul de Presles, ya da hatta Fransa kralı bile bunları görecektir, toplantıyı düzenleyenler, bu sırrı gören kişinin kim olduğuna bakmazsınız gözlerini kırpmadan onu öldürebilirlerdi. Ayrıca Gervais, Tarikat'ın küçük bir tüzüğünün bulunduğunu ve bu tüzüğü Presles'e gösterebileceğini; ancak yine aynı Tarikat'a ait bir diğer "çok gizli" tüzüğün daha bulunduğunu ve bunu hiç kimseye gösteremeyeceğini belirtmişti. Gervais daha sonra Presles'den, Tarikat genel kuruluna seçilmesinde ona destek olmasını istemiş ve kısa bir süre içinde kendisinin büyük üstat seçileceğinden hiç şüphesinin olmadığını söylemişti. Presles de onun bu isteğini yerine getirmiş ve Tarikat'ın liderlerinden Gervais'nin genel kurula kabul etmesini talep etmişti. Presles'in bu isteği kabul edilmişti ve "Gervais büyük bir yetkiye sahip olmuş, tıpkı tahmin ettiği gibi, Tarikat'ın önde gelen ve nüfuzlu liderleri ona bu yetkiyi tanımıştı". Presles, tüzükte yer alan bir madde dışındaki diğer maddeler hakkında bir şey bilmiyordu, bildiği madde ise, itaatsizlik işleyen üyelere karşı uygulanan yaptırımlarla ilgiliydi. Sık sık Gervais'den ve diğer Tapınakçılardan hiçbir zindanın Tarikat'ın zindanları kadar korku verici olamayacağını ve komutanların emirlerine itaat etmeyenlerin her kim olurlarsa olsunlar, bu zindanlara atıldıklarını, hatta ölünceye kadar bu zindanlarda kaldıklarını duymuştu. Bu ifade komisyon için yeterli bir kanıt değildi. Toprak ağası Symon'un ifadesinde de bunun ötesinde önemli bir kanıt yer almıyordu. Symon da, tüzükte yer alan

maddeler hakkında hiçbir şey bilmediğini, ancak “Tarikat’ta kötü bir şeyler döndüğü konusunda şüphelerinin bulunduğunu” söylüyordu ve bu “şüpheler” de Raoul de Presles’in belirttiği nedenlerden kaynaklanıyordu.⁶⁰

Bir sonraki hafta Pazartesi ve Salı günleri, komisyon üyeleri Guichard de Marsillac’ı dinlediler. Marsillac’ın ifadesi de, Presles’inki gibi neredeyse tümüyle söylentiler üzerine kurulmuştu, üstelik anlattıkları Presles’in öyküsü kadar bile inanılırlıktan yoksundu. İddiasına göre, makattan öpme ile ilgili otuzuncu maddeyi ilk kez kırk yıl önce duymuştu ve o zamandan bu yana bu konuyu, Toulouse, Lyons, Paris, Apulia ve Aragon gibi birçok yerde, şövalyelerden, kentlilerden, kasabalılardan ve daha birçok kişiden duymuştu. Belirttiğine göre bu konu neredeyse halkın ağzında sakız olmuştu ve “çoğu yerde, çoğu insan tarafından alenen söyleniyordu”. Söylentilerin kaynağını bilmiyordu, ancak iddiasına göre bu söylentiler, “ciddi ve sözüne güvenilir insanlar” tarafından da doğrulanıyordu. Bununla birlikte, ifadesinin en önemli bölümü, akrabası olan Hugues adlı bir Tapınak şövalyesinin Tarikat’a kabulü ve bunun sonuçlarıyla ilgiliydi. Toulouse’daki Tapınak evinde gerçekleşen kabul töreninin sonunda Hugues, gizli bir odaya götürülmüştü; dışarıdan hiç kimsenin içeride olup bitenleri görmemesi için oda son derece dikkatli bir biçimde korunuyordu, öyle ki, meraklı gözlerin kapı ile çerçevesi arasındaki çatlaklardan içeriyi gözetlemesini engellemek üzere kapının iç bölümü bir perdeyle kaplanmıştı. Uzun bir bekleyişten sonra Hugues, üzerinde Tarikat giysileriyle kapıda görüldü. Odaya girmeden önceki mutlu ve coşkulu tavrı tümüyle değişmişti ve “yüzü son derece solgundu ve büyük bir huzursuzluğun ve şaşkınlığın ifadesi okunuyordu”. Guichard de Marsillac, ertesi gün Hugues’e bu konuyla ilgili sorular yönelttiğinde, aldığı tek yanıt, bir daha asla mutlu olamayacağı ve artık kalbinde huzuru ebediyen yitirmiş olduğu idi. Guichard’ın, Hugues’e ne olduğunu sorma-

ları konusunda teşvik ettiği diğer kişiler de fazla başarılı olmadılar; ancak biri, Orléans Katedrali'nde görevli Lancelot de Paspretes adlı bir rahip, Hugues'ün kendisi için bir mühür hazırladığını ve bu mührün çemberine "*Sigillum Hugonis Perditi*" (yitik Hugues'ün mührü) sözcükleri kazınmıştı. Katedral rahibi, Hugues'ün umutsuz bir durumda olduğuna inanıyordu ve Guichard, tüm akrabalarından bu mührün anlamını çözmek üzere kendisine yardımcı olmasını istedi. Bununla birlikte, ancak kırmızı balmumundan yapılmış bir baskı elde edebildi ve bunun anlamı konusunda hiçbir bilgi sağlayamadı. Hugues, Tarikat'a katılmasından iki ay sonra akrabalarının yanına geri döndü ve onlarla altı ay kadar birlikte yaşadı. Daha sonra hastalandı ve öldü. Ölmeden önce, Guillard'ın çağırdığı bir Fransisken rahibine günah çıkarttı. Komisyonun huzuruna çıktığı ikinci gün, Guichard'a neden Hugues'ün kendisini *perditum* olarak nitelendirdiği soruldu. Guichard önce bunun, Tapınak aleyhine söylenenleri işittikten sonra ruhunda hissettiği yitim duygusundan olabileceğini söyledi; ancak daha sonra fikrini değiştirerek, bunun Tapınakçıların gaddarlığından kaynaklanabileceğini belirtti. Guichard'ın bu ifadesine ekleyeceği fazla bir şey yoktu; daha sonra Hospitaller Tarikatı'na katılan bir Tapınakçı tanımıştı ve bu Tapınakçının söylediğine göre Büyük Üstat Guillaume de Beaujeau, Sarazenlerle fazla içli dışlı idi ve onun bu ilişkileri Hristiyanlara büyük zararlara mal olmuştu. Bununla birlikte, bunun doğruluğuna fazla inanmamıştı; zira Beaujeau'nun yiğit bir savaşçı olduğunu ve 1291'de Akkâ kalesini savunurken öldüğünü biliyordu.⁶¹ Guillard de Marsillac, eğer kendisinin de iddia ettiği gibi Tarikat'taki uygunsuz öpme söylentilerinin kırk yılı aşkın bir süredir tüm halkın diline düştüyse, Hugues'ün neden on yıl önce Tapınakçılara katıldığını hiçbir zaman açıklamadı ve ona hiç kimse bu soruyu sormadı.

Aynı gün, Langres diyakozundan Jean Taylafer de Gêne adlı yirmi beş yaşında bir hizmetli üye, ilk Tapınakçı şahit olarak komisyonun önüne çıktı. Artık Tapınağın adetlerine göre giyinmiyordu ve bunun yerine üzerinde gri kaba yünden yapılmış giysiler vardı ve sakalını da kesmişti. İfadesini, komisyon üyeleri tarafından standart biçimde uygulanan modele uygun biçimde verdi ve sistematik bir biçimde iddianamede yer alan 127 madde kendisine soruldu; ancak bu maddelerin tümüne yanıt vermesi beklenmiyordu; zira maddelerin bazıları Tarikat bünyesinde yer alan özel birtakım gruplar için ayrılmıştı. Sonuçta şahitlerden, 1307 güzünde Paris'te yapılan sorgulamalardan çok daha ayrıntılı ifadeler alındı ve bu ifadelerde muhtemelen tek tek Tapınakçıların kişilikleri konusunda da birtakım ipuçları yer alıyordu. Jean Taylafer, tutuklamalar başlamadan üç yıl önce Tapınakçı olmuştu. Kabul töreninde, törenin yapıldığı Mormant Şapeli'nin rahibi Etienne'in emri üzerine, yüreğiyle değil, yalnızca ağzıyla bir kez İsa'yı reddetmişti ve eski ve üzeri boyalı bir haç figürünün üzerine değil, yakınına tükürmüştü. Onu tehdit etmişler ve "kendisine söylenenleri yapmazsa onu, ellerini ve ayaklarını göremeyeceği bir yere kapatacaklarını" söylemişlerdi. Kabul töreni, sabaha karşı, iki mumun ışığında yapılmıştı, bu nedenle de şapelin içini tam olarak görememişti. Kendisine, Tarikat'ın ilkeleri konusunda ayrıntılı bilgilerin daha sonra verileceği söylenmişti; ancak bu bilgiler ona hiçbir zaman verilmemişti, zira ciddi bir şekilde azarlanmasına rağmen, Tarikat'ın toplantılarına hiç gitmemiş, hiç katılmamıştı. Diğer kabul törenlerine de hiç katılmamıştı, ancak bunların da kendi kabul töreninin aynısı olduğuna inandığını söylemişti; ancak kendisine neden buna inandığı sorulduğunda, nedenini bilmediğini ifade etmişti. Artık hayatta olmayan, denizaşırı ülkelerde deneyim kazanmış bir üye, ona Tapınakçıların haçı ayaklarının altında çiğnediklerini söylemişti; ancak bu konuda dolaysız herhangi bir bilgisi yoktu. İthamnamenin

127 maddesinden birini oluşturan, Tapınakta yetkisiz bir biçimde kişilerin günahlarının affedildiği yolundaki ithamla ilgili olarak, gerek büyük üstadın, gerekse Tarikat şapellerinde görevli rahiplerin üyelerin günahlarını affettikleri konusunda bazı şeyler duyduğunu, ancak diğer liderlerle ilgili olarak hiçbir şey duymadığını belirtti. Tarikat'a kabul töreninde, onu ağzından, göbeğinden ve kuyruk sokumundan öpmüşlerdi ve diğerlerinin de aynı şekilde öpüldüklerine inandığını belirtti. Tarikat'ı asla terk etmeyeceği konusunda ant içtirmişlerdi; bu yemini yalnızca bir kez, kilitli kapılar ardında, büyük bir gizlilik içinde ve yalnızca Tapınakçıların huzurunda etmişti. Laik kesimden insanlardan, bu törenin böylesine gizlilik içinde gerçekleşmesinin "yoğun şüphelerin" doğmasına yol açtığını duymuştu; bunun nerede ve kimin tarafından söylendiğini bilmiyordu; ancak Tapınakçıların tutuklanmalarının başlamasından önce duymuş olduğuna emindi. Tarikat'a kabul edildiği gün, şapelin sunağına "bir baş figürü" yerleştirilmişti ve ondan bu figürü kutsaması istenmişti. Bu figürün neden yapıldığını bilmiyordu çünkü yanına hiç yaklaşmamıştı; ancak uzaktan bir insan yüzünün suretine benziyordu; kırmızı renkteydi ve tam bir insan başı büyüklüğündeydi. Figürün herhangi biri tarafından kutsandığını hiç görmemişti ve hangi gücü simgelediğini bilmiyordu. Kabul töreninde kendisine beyaz ipten bir kordon vermişler ve bu kordonu gece gündüz gömleğinin üzerinde taşımasını söylemişlerdi; ancak o bu nesneyi takmamış, atmıştı. Bu baş figürüne tapma ayininin diğer kişilerin kabul törenlerinde yapıldığını öne sürüyordu. Kabul töreninde olan bitenlerle ilgili herhangi bir ifşaatta bulunması kesinlikle yasaktı. Bu emir sözlü olarak üyeler tarafından duyuruluyordu ve buna uymayanların zincire vurularak zindana atılacakları ve ölünceye kadar orada kalacakları belirtiliyordu. Tarikat hakkında söyleyebildiği tek olumlu şey, yaşadığı evlerde sadaka dağıtıldığı ve çoğu üyenin yoksullara sadaka, yiyecek ve barınacak yer temin ettiği idi.

Büyük üstat tarafından denizin öte yakasında yürürlüğe sokulan bu uygulamanın, denizin bu yakasında da yapıldığını duymuştu. Birçok kişinin Tarikat'tan ayrıldığına şahit olmuştu, ancak bunların neden ayrıldıkları konusunda bir bilgisi yoktu. Kendisine gelince, yukarıda ifade ettiği iğrenç eylemlerinden dolayı Tarikat'tan hoşlanmıyordu. Diğerleriyle birlikte tutuklandığına aslında memnun olmuştu; ancak uzun süre hapis yattığından dolayı içinde bulunduğu durumdan hiç de mutlu değildi. Tarikat'ı, duyduğu hoşnutsuzluktan dolayı terk etmişti ve Tarikat'ın pelerinini omuzlarından çıkartmıştı.⁶²

Komisyonun, yalnızca bir şahit daha dinlemeye vakti vardı ve Taylafer'in ifadesine benzeyen ifadesinin bir bölümünü vermek üzere Londra diyakozundan Jean de Hinquemeta adlı bir diğer Tapınakçı komisyonun önüne çıktı. Bu şahit de 11 Nisan günü yemin eden gruba dâhildi; ancak araya Paskalya girdiği için duruşmalara ara verilmiş ve komisyonun 23 Nisan günü yeniden toplanmasına karar verilmişti. O gün, Bayeux piskoposu söz alarak, Rouen'deki konseye katılmak zorunda olduğundan dolayı, takriben bir ay kadar komisyonda yer alamayacağını belirtmişti.⁶³ Bu nedenle piskopos, muhtemelen bir önceki şahitlerin Tarikat aleyhine düşmanca açıklamalarına yanıt vermek üzere tatil süresince iyice hazırlanmış durumdaki dört Tapınakçının yaptıkları ateşli savunmaları dinleyemedi. Duruşmalarda hazır bulunmaları savunmacılara, tutuklu kalmalarına kıyasla gelişmeleri daha yakından izleyebilme fırsatı sağlamış, bu avantaj da, Fransız hükümetinin Tarikat mensupları üzerindeki kontrolünü bir ölçüde de olsa dengeleyebilmişti.⁶⁴

Bir kez daha Pierre de Bologna konuşmacı olarak komisyon önüne çıktı. Bologna'nın ateşli retorik, kraliyet divanının tipik özelliği olan abartılı üsluba gerçek bir yanıt sağlıyordu; bu bağlamda, üslup ve dile hâkimiyet açısından, Pierre de Bologna, görmüş olduğu eğitim ve mesleki deneyimi ile de

Guillaume de Nogaret ile tam anlamıyla karşı karşıya geliyorlardı. Tarikat aleyhinde sürdürülen duruşmalar “son derece ani, şiddetli, beklenmedik, hAkkâniyete aykırı ve tümüyle adaletten yoksundu ve son derece incitici, gaddarca ve dehşet verici ölçüde yanlış” idi; zira uygu yasal prosedürlerin gerektiği gibi uygulanması konusunda en ufak bir girişimde bile bulunulmamıştı. Tam aksine,

Yıkıcı bir öfkeyle, Fransa krallığı sınırları içinde Tarikat mensubu tüm üyeler birdenbire tutuklanarak tıpkı birer koyun gibi katliama sürüklenmişler; tüm malları ve tüm servetleri ellerinden alınarak yağmalanmış, kendileri ise en kötü koşullardaki hapishanelerde tutsak edilmişler [ve] maruz kaldıkları bin bir çeşit işkenceler sonucunda çoğu ölmüş, çoğu sakat bırakılmış, ve çoğu da cehren kendileri ve Tarikat aleyhine yalan söylemeye zorlanmışlardı.

Tüm bu şiddet eylemleri sonucunda, “her namuslu bireyin sahip olması gereken düşünce özgürlüğü” Tapınakçıların zorla ellerinden alınmıştı. Kişi bir kez özgür istencinden mahrum bırakılınca, sahip olduğu tüm olumlu melekeleri, yani “bilgi, bellek ve kavrayış” becerilerini yitirir. Bu nedenle, böyle bir duruma düşürülmüş bir insanın söyleyecekleri asla aleyhte kanıt olarak kabul edilemez, edilmemelidir. Kimi üyeleri yalan söylemeye ikna etmek daha kolay olmuştur; zira bunlara “Öncelikle Tapınak Tarikat’ının suçlu bulunarak mahkûm edildiği söylenmiş ve üzerinde kral hazretlerinin mührü bulunan ve kendilerinin bedensel zarar görmeyeceklerini, yaşamlarının korunacağını, özgürlüklerine kavuşacaklarını, her tür cezadan muaf tutulacaklarını ve özellikle de yaşamları boyunca kendilerine iyi bakılacağını ve büyük meblağlarda yıllık gelir sağlayacağını vaat eden mektuplar” verilmiştir. Bundan dolayıdır ki, üyelerin Tarikat aleyhine söyledikleri her şey, yalan ve hile üzerine kuruludur. “Bu konuların tümü de kamu tarafından o kadar iyi bilinmektedir ki, bunları herhangi bir aldatmaca ile

gizlemek olanaksızdır". Bu konuşmadan sonra Tarikat'ın savunmacıları, öne sürülen savların doğruluğunu kanıtlamak üzere komisyon önüne çıktılar.

Savunmacılar öncelikle Tarikat adına "aksine kanıtların öne sürülemeyeceği olumlu argümanları" öne sürdüler Hiç kimse "ruhunu yitirmek pahasına Tarikat'a girmeyi ve orada kalmayı kabul edebilecek denli budala ya da çılgın olamazdı". Birçok ülkeden, son derece soylu ailelerden gelen kişiler, Tarikat'a bağlılık yemini ederek katılmışlar ve yaşamlarının sonuna kadar Tarikat'ta kalmışlardı. Bu denli soylu ve seçkin kişiler, Tarikat bünyesinde, özellikle İsa Mesih adına saygısızca ya da utanç verici herhangi bir eyleme şahit olsalardı, hiç şüphe yok ki tümü de "ayaklanırlar ve seslerini yükselterek bu gerçeği bütün dünyaya haykırırlardı".

Savunmacılar daha sonra dava ile ilgili belgeleri talep ettiler: komisyon yönergesinin bir kopyası, yönergede yer alan tüm maddelerin bir kopyası, yemin eden ve yemin edecek olan tüm şahitlerin adları. Bu son talep, Tapınakçıların "özellikle belli dönemlerde baskı altında Tarikat adına ifade vermeye zorlandıklarını kanıtlamak istediklerini" belirttikleri bir bildirge şeklinde sunulmuştu. Savunmacılar ayrıca, yeminli ifade veren şahitlerin henüz ifade vermeyen şahitlerle görüşmelerinin önlenmesini ve şahitlerin vermiş oldukları ifadelerin ifşa edilmemesi konusunda yemin etmelerini talep ediyorlardı. Söylenen her şeyin gizli kalması gerekiyordu; zira bunların ifşa edilmesi çeşitli tehlikelere ve skandallara yol açabilirdi. Komisyonun, gerekli bilgiler papanın dikkatine sunuluncaya kadar şahitlerin yapmış oldukları yeminli ifadelerin gizliliklerinin korunmasından sorumlu olmaları gerekiyordu. Gardiyanların, gözaltında ölenlerin ve özellikle de ölmeden önce kilise ile uzlaştıkları belirtilen üyelerin şahadetlerini komisyona sunmaları gerekiyordu ve Tarikat'ı savunmayı reddeden Tapınakçılardan bu

davranışlarının nedenini yeminli olarak açıklamaları istenmiyordu.

Bildirinin son bölümü, Tarikat'ın saflığını kanıtlamak amacıyla aktarılan bir öykü yer alıyordu. Öykü, Adam de Wallaincourt adlı bir Tapınak Şövalyesi ile ilgiliydi.

Daha ciddi bir Tarikat'a girmek isteyen [bu adam] izin alarak Carthusians adlı bir Tarikat'a katılır; ancak kısa bir süreden sonra, Tapınak Tarikatı'na geri dönmek istediğini söyleyerek uzun süre yalvarır; Tarikat'ın disiplinine uygun bir biçimde kabul edilir; üzerinde yalnızca bir örtü, çıplak bir halde, çok sayıda soylunun, akraba ve arkadaşın ve tüm üyelerin bulunduğu Tarikat toplantı salonunun kapısından içeri girer; toplantıyı yöneten komutanın önünde diz çöker ve merhamet dilenir, sonra bir keza daha, gözleri yaşlarla dolu, üyelerinin arasına geri dönmesine izin verilmesini ister; bir yıl süresince ağır bir kefarete öder, haftanın her günü yemeğini yerde yer, her pazar yalnızca ekmek ve su ile orucunu açar, Aşâi Rabbanî ayinlerinde sunağın önüne çıplak olarak çıkar ve disipline girmek üzere kendini rahiplerin ellerine teslim eder; daha sonra da, Tarikat yasaları uyarınca üyelerin arasına geri döner.

Savunmacılar, bu üyenin komisyon önüne çıkartılarak Tarikat'ın gerçek yüzünü yemin ederek komisyona anlatmasını isterler; "zira eğer Tarikat kötü olsaydı, kendi ruhunu ve bedenini böylesine alçaltan bir adama bu tür bir kefarete ödettirmezdi; oysa Tapınak Tarikat'ından dönenlerin, üyelerin arasına yeniden kabul edilebilmeleri için ağır bir kefarete ödemeleri gerekmektedir".⁶⁴ Ancak savunmacılar bu savlarını kanıtlamadılar. Zira Adam de Wallaincourt'un Ekim 1307'de kralın ordularından kaçmayı başaran grubun arasında olduğunu bilmiyorlardı; duruşmalara katıldığı konusunda herhangi bir kayıt yer almadığına göre, büyük bir olasılıkla Wallaincourt izini kaybettirmeyi başarmıştı.⁶⁵

Seçilen şahitler komisyon önüne çıkmayı sürdürdüler; ancak, Tapınakçılar aleyhine açılan davanın salt Kral IV. Philippe'i yanlış yönlendiren yalancılar tarafından tezgâhlendiği görüşünü bile artık savunmayan ve doğrudan doğruya monarşiye saldırmaya başlayan dört üyenin karşısında bu tür tanıkların dava için taşıdığı önem de azalmıştı. Ayrıca, savunmacıların listesi de giderek kalabalıklaşıyordu; 2 Mayıs Cumartesi günü Périgord'dan gelen yirmi beş kişilik bir grup da Paris piskoposunun bahçesinde toplananlar arasında yerlerini aldılar.⁶⁶ Bu arada, Tarikat aleyhindeki şahitlerin ifadeleri ise ikna edici olmaktan uzaktı. Örneğin 9 Mayıs Cumartesi günü komisyon önüne çıkan Jacques de Troyes adlı hizmetli üye, İsa'yı reddini, haçın üzerine tükürmeyi ve ayaklar altında ezmeyi ve uygunsuz öpüşleri kabul etti. İfadesine göre, onu kabul töreninde kendisi ve diğer üyelerin önünde soyan kişi Tarikat'a kabul görevlisiydi. İddiasına göre görevli Jacques'dan kendisini kuyruk sokumundan öpmesini istemiş, ancak Jacques bunu reddederek onu çıplak omzundan öpmüştü. Jacques, tutuklamalar başlamadan bir yıl önce Tarikat'ı terk ettiğini belirtmişti; önceleri Tarikat'ı "bir kadına olan aşkı nedeniyle" terk ettiğini iddia ederken, daha sonra bu ifadeyi değiştirmiş ve "Tarikat'ı kadına olan aşkından dolayı değil, içeride dönen pis işlerden dolayı terk ettiğini ... zira istediğinde bu kadına Tarikat'ta iken de sahip olduğunu ve olabildiğini" öne sürmüştü. En güçlü iki kralcı üye, Narbonne Başpiskoposu ve Bayeux Piskoposu aralarında bulunmayan komisyon, bu şahidin açıklamalarını fazla aşırı buldular. Noter kayıtlarında belirtildiğine göre bu şahit "hiç çekinmeden utanç verici konulardan bahsedebiliyordu ve kimi ifadeleri tutarsız ve değişken" idi.⁶⁷

Fransız hükümetinin en tipik özelliklerinden biri de, Tapınakçıların savunmasına verdiği mücadelede birden fazla yöneme başvurusuydu. Kral, 1308'de benimsediği konuma yasal bir zemin kazandırmak üzere teoloji uzmanlarına biri dizi soru

yönelmişti. Kralın savlarına destek niteliğindeki yanıtların fazla bir değere sahip olmamasının, hükümetin bu tür görüşlere yönelik arayışları üzerinde herhangi bir engel oluşturmadığı anlaşılıyor; zira duruşmalar sırasında, Fransız hükümeti tarafından ortaya atıldığı tahmin edilen yasal konularla ilgili dört soruya yönelik bir yanıt bulunuyor. Yanıt imzasız ve tarihsiz; bu nedenle de, kesin olarak 1310 yılının ilk aylarında yazıldığını öne sürmek olanaklı değil; bununla birlikte örneğin, yapılan itirafların geri alınmasının meşruiyeti ve yapılan savunmaların kabul edilebilirliği gibi konuları içeriyor olması, yazının bu tarihte yazılmış olduğunu savını destekler nitelikte. Çoğu tarihçi, belgenin içeriğini aynı dönemde teoloji uzmanlarına yöneltilen sorularla ilişkilendiriyor, ancak savunma konusunun henüz gündeme gelmediğini göz önünde bulundurarak, yanıtın 1308 yılı başlarında yazıldığı sonucuna varıyorlar;⁶⁸ gerçekten de, belgenin yazıldığı dönemde, papalık komisyonunun oluşturulması ile sonuçlanan Poitiers kararları henüz öngörülmemiştir. Ayrıca, ilk soruda, önce itiraf eden, daha sonra verdiği itirafı geri alan ve son olarak da ilk itirafına geri dönen Büyük Üstat hakkında ne yapılması gerektiği sorusu yer alıyor ki, söz konusu durum, Molay'ın Chinon'da kardinallerin önünde ilk itirafına geri döndüğü Ağustos 1308'den önce gündeme gelmemiştir. Bu nedenle, söz konusu belge 1309'dan önce yazılmış olamaz; öte yandan soruların içeriği, 1310 yılı başlarında cereyan eden olaylar ile konular açısından yakından bağlantılı görünüyor. Bununla birlikte, belgenin Mayıs ortalarından sonraki döneme tarihlendirilmesi ise, söz konusu belgenin işlevini salt akademik bir çalışmaya indirgemek anlamına gelecektir. Eğer sorular gerçekten Fransız hükümeti tarafından ortaya atıldıysa, böyle bir durum, özünde salt pratik uygulamalardan dolayı akademik argümanlara ilgi duyan bir yönetim için gerekçesi olmayan bir lüks gibi görünmektedir.

Teoloji uzmanlarının aksine, soruları yanıtlayan hukuk uzmanı (belge birinci tekil şahıs kipinde kaleme alınmıştır) tümüyle Fransız hükümetinin görüşünü desteklemektedir. Büyük üstadın kararsız tavrına ilişkin ilk soruya hukuk uzmanının yanıtı açık ve kesindir. Şahit, kamunun önünde açık bir biçimde itirafta bulunmuştur ve daha sonraki açıklamaları bu durumu değiştiremez. Ayrıca yaptığı itiraflar çok sayıda diğer Tapınakçı tarafından da doğrulanmıştır ve bu nedenle de diğer Tapınakçıların ifadeleri onun aleyhinde birer kanıt teşkil etmektedir. Büyük üstadın daha sonra ifadesini değiştirmesinin altında yatan nedenler kolayca açıklanabilir. “Tanrı’nın gizli yargısı der ki, İsa Mesih’e karşı işlenen böylesine büyük günahların elebaşı olan, kötülüklerle dolu yaşamı boyunca birçok kişiyi o lanetli mezhebe kabul etmekten çekinmeyen bu adam ... dünyaya ibret olsun diye cezalandırılmalıdır”. Aynı argüman, “bu her türlü lanete layık sapkınlığa binlerce kişiyi kabul ettiği bilinen” Hugues de Pairaud için de geçerlidir. Tarikat’a kabul töreni sırasında söylenen “Tarikat’ın yasalarını ve sırlarını koruyacağıma yemin ederim” sözlerinin suç unsuru olarak görülüp görülmemesi konusundaki ikinci sorunun yanı sıra olumlu idi. Tarikat’a yeni kabul edilen bireyler, üstlendikleri yükümlülüklerin neler olduğunu, bu yükümlülüklerin İsa’nın reddini ve diğer kötülük eylemlerini içerdiğini bilmediklerinden dolayı bu hatayı işliyorlardı. Eğer Tarikat mensubundan bir günah işlemesi isteniyorsa, bir bütün olarak süreç bozulmuş bir süreçti ve bu koşullar altında, Tarikat mensuplarının üstlenmiş oldukları tüm yükümlülükler geçersiz sayılacaktı.

Üçüncü soru, yapılan savunmalarla yakından ilişkiliydi. Hukuk uzmanı, savunma hakkının tek tek kişilere verilemeyeceğini öne sürüyordu. Bununla birlikte, bir bütün olarak Tarikat’ın savunmasına gelince, Büyük Üstat herhangi bir savunma yapmadığına göre, yasal işlemlerin gerektiği biçimde uygulanması koşuluyla herhangi bir savunmacıya *prima facie* savunma

hakkının verilebileceğini kabul ediyordu. Ancak mevcut durumda, Tapınakçılar tarafından verilen sayısız ifadeden Tarikat'ın içinde bulunduğu bozulmuşluk Kilise tarafından saptanmıştı. "Bu nedenle kral, bir itham edici ya da bir davacı olarak değil, Tanrı'nın temsilcisi, inancın koruyucusu ve Kilisenin sadık bir destekleyicisi olarak konuşmaktadır". Haykırarak Kilise'yi müdahaleye çağırmaktadır, "tıpkı Tanrı'nın evini soymaya gelen hırsızlara karşı uykuda olan babasını uyandırmaya çalışan bir evlat gibi; tıpkı Kilise'nin, Katolik prenslerden beklediği gibi". Kral, "İsa'nın yaralarını Kilise'ye göstermekte ve Kilise'den bu yaraları iyileştirmesini ve irin dolu yarayı temizlemesini istemektedir" ve Kilise'nin bu görevi yerine getirmesi gerektiğine inanmaktadır. Kilise'nin görevi, bu mücadelenin haklı bir mücadele olup olmadığına karar vermektir; ancak bu konuda herhangi bir şüphenin olmaması gerekir, zira alınan yeminli ifadelerden Tarikat'ın tam bir çürümüşlük içinde bulunduğu açıkça anlaşılmaktadır. Bir savunmacı ancak "işlenen hataların savunmasını" üstlenebilir. Bu koşullar altında Kilise yargı yetkisini kullanarak duruşmaları geciktirmemeli ve gerekli işlemleri uygulayarak Tarikat'ı kayıtsız şartsız sona erdirmelidir, zira Tarikat artık inanç sahibi insanların sağlıkları açısından ölümcül bir tehlike arz etmektedir. Dördüncü soruda, Tapınakçıların masum bulunmaları durumunda ne yapılması gerektiği soruluyordu. Hukuk uzmanı, "konuşma yoluyla ya da başka bir biçimde mikrobun bulaşmadığı bir masum insanın bulunamayacağını düşünüyordu. Şahitlerin ölmüş olması ya da ilgili şahısların inatçı davranmaları sonucunda ilgili şahıs aleyhine hiçbir delil bulunmasa bile, o şahsın masum olduğu kanıtlanamazdı; zira bu şahıs "daima omuzlarında ağır iddiaların yükünü taşıyacaktı. Patlak veren büyük rezaletin canlı bir temsali olarak karşılaştığı her Katolik ona tiksintiyle bakacaktı". Büyük bir çoğunluğun günahkâr oldukları aşikârdı ve özellikle günahları liderleri işlediğinden dolayı bu da, hepsini mahkûm

etmek için yeterli bir nedendi. Sonuç olarak, “böyle bir Tarikat’ın varlığını sürdürmesi tüm Kilise için büyük bir tehlike ve utanç kaynağı idi”.⁶⁹

Bu nedenle; özetle, yapılan itiraflar geçerliydi, Tarikat bir günah yuvasıydı ve savunma için hiçbir gerekçe bulunmuyordu. Tarikat bünyesinde herhangi birinin tümüyle bozulmamış kalması olanak dışıydı; zaten böyle bir durum bile Tarikat aleyhine herhangi bir girişimde bulunmamış olmayı haklı çıkarıyordu. Dört savunmacının dikkatleri prosedürel usulsüzlükler üzerinde toplamaya yönelik sabırlı girişimleri ise bir kenara atılmıştı; zira kral, Hristiyanlığın savunucusu olarak kendi monarşik konumunun ona yüklediği görev duygusuyla hareket ediyordu; bu görev ise kendisine Kilisenin yüksek ruhani yetkisi tarafından verilmişti ve bu bağlamda kral bir itham edici ya da bir davacı konumunda değildi. Buna karşın, Reginald de Provins ve Pierre de Bologna’nın argümanları, sonuçları itibarıyla davayı doğrudan ilgilendirmiyordu. Bu argümanlar ile diğer savunmacılar tarafından sunulan argümanlar arasındaki ilişki, söz konusu belgenin 1310 yılının ilk aylarında yazılmış olabileceği görüşünü güçlendiriyor. Bu yanıtların yazarının kim olabileceği konusundaki görüşler birer tahminden öteye gitmese de, Mendicantlar ve Tapınakçılar da dâhil olmak üzere muafiyet tanınan Tarikatlara sağlanan ayrıcalıkları şiddetle eleştiren laik bir kâtip ve bir teoloji uzmanı olan Jean de Poulli, adaylardan biri olarak karşımıza çıkıyor. Jean de Poulli, Tapınakçıların suçlu olduklarından kesinlikle emindi ve 1312’de, yaklaşın olarak Viyana Konseyi’nin toplandığı dönemde, bir grup piskopos tarafından Paris Üniversitesi’ne yöneltilen sorulara yanıt olarak, itiraflarını geri alan Tapınakçıların sapkınlığa geri dönen kişiler olarak cezalandırılmaları gerektiğini güçlü bir biçimde savunmuştu. Bu kişiler, yasaların öngördüğü biçimde itiraflarda bulunmuşlar, sapkınlığa tövbe etmişler ve Kilise tarafından affedilmişlerdi. Eğer bu kişilerin itiraflarını geri almaları bunla-

rı sapkınlığa geri dönen kişiler durumuna getirmiyorsa, bu durumda Kilise bunların pişman olduklarını ve tövbe ettiklerini reddediyor ve bu durumda da sapkınlığın daha sonra yeniden nüksedebileceğini kanıtlıyordu. Bununla birlikte, Jean de Poulli'nin bu görüşleri kesinlikle azınlıkta kalıyordu; zira Poulli, görüş bildiren diğer yirmi yedi uzman arasında, argümanlarının doğru olduğunu yalnızca iki kişiyi ikna edilmmişti. Kalan on dokuz uzman, bu kişileri "nedametsiz" kişiler olarak tanımlamıştı; bu iki kavram arasında önemli bir ayrım bulunuyordu ve arada bir uzlaşmanın sağlanabilmesi için uzun bir zamanın geçmesi gerekiyordu.⁷⁰ Bundan da anlaşılıyor ki, 1310 yılı başlarında kaleme alındığı tahmin edilen bu imzasız belgede yer alan argümanlar, çok sayıdaki din bilimci ve hukukçunun görüşleri ile uzlaşmamaktadır ve söz konusu argümanlar, Fransız hükümetinin görüşleri ile tamamen uzlaşan bir şahıs tarafından kaleme alınmıştır.

6

Direnin Sonu

Sens Başpiskoposu Philippe de Marigny, saray nazırı sıfatıyla IV. Philippe'in hazinedarlığını üstlenen Enguerrand de Marigny'nin kardeşiydi. Enguerrand, 1310 yılında Philippe'in hükümetinin yükselen yıldızıydı, zira kraliyet konseyinin en önde gelen bakanı olarak Guillaume de Nogaret'nin yerini almıştı. Öyle görünüyor ki, Enguerrand kralın dikkatini, eski Cambrai piskoposu olarak Philippe tarafından çok iyi tanınmayan kardeşi üzerine çekmişti. Eski Sens Başpiskoposu Etienne Béquart, 29 Mart 1309'da ölümünden önce birkaç ay hasta yatmıştı ve Aralık 1308'den beri IV. Philippe başpiskoposluk pozisyonunu ayırması ve krallık yönetimine danışmadan yeni bir başpiskopos atamaması konusunda Papa'ya baskı yapıyordu. Pozisyon, 23 Nisan 1309 tarihinde ayrıldı ve tahminen Ekim ayında Philippe, bu göreve Cambrai piskoposunun atanmasını istedi.¹ Mart 1310'da Philippe de Marigny, göstermiş olduğu cömertliğe bir ödöl olarak, özellikle bu amaç için bir önceki yılın Aralık ayında satın aldığu Gaineville'deki bir zeameti kardeşine armağan etti.² Papalık komisyonu Paris'te faaliyetlerini sürdürdüğu esnada, piskoposluk soruşturmalarında hâlen tek tek Tapınakçılar aleyhindeki duruşmalar sürmekteydi. Yeni başpiskoposun atanmasıyla Philippe, Paris şehrinin de yer aldığu Sens eyaletinde sürmekte olan duruşmalar üzerinde etkin bir kontrole sahip oluyordu. Mayıs 1310'un ikinci haftasında IV.

Philippe Tapınakçılarının savunmasını ezmek amacıyla bu kontrol yetkisini en acımasız bir biçimde kullandı. Daha 4 Nisan tarihinde yayınladığı *Alma mater* başlığını taşıyan emirnamede Clemens, Tarikat aleyhindeki soruşturmanın beklendiğinden daha uzun sürdüğünden dolayı, Viyana Konseyi'ni, Ekim 1310 ile Ekim 1311 arasında bir yıl süreyle erteleme gereğini duymuştu.³ Kral Philippe'in sabrı taşıyordu. Tutuklamaların 1307'de başlamasına karşın, Mayıs 1310'a gelmesine rağmen konu hâlen çözüme ulaştırılamamıştı. Üstelik Tapınakçılar giderek güçleniyorlardı. Bu nedenle Philippe, kraliyet etkisinin en yüksek derecede hissedildiği piskoposluk soruşturmalarına ve kendi seçimiyle başpiskopos olarak atanan Philippe de Marigny'ye döndü. Papa piskoposlara, Tapınakçılar ile ilgili sorgulamalarını tamamladıktan sonra Tarikat mensuplarının geleceklerini belirlemek üzere eyaletlere ait meclis heyetlerini toplantıya çağırmaları konusunda talimat vermişti.⁴ Bir sonraki Viyana Konseyi'nde Tarikat, yalnızca bir Tarikat olarak yargılanacaktı ve bu nedenle de piskoposluklara, soruşturmalarının papalık komisyonundan bağımsız bir biçimde, kendi işlevleri çerçevesinde sürdürmeleri konusunda yasal yetki tanınmıştı. Philippe de Marigny şimdi, Sens vilayetindeki bireyleri yargılamak üzere Paris'te bir konsey oluşturmuştu.

Bir anda, Kral Philippe'in sürüncemede bırakılan bu konuyu kesin bir sonuca bağlamak konusunda kararlı olduğu anlaşıldı. Günlerden Pazar olmasına ve komisyonun toplanmamış olmasına rağmen, 10 Mayısta dört savunmacı, Sens başpiskoposunu durdurmaları konusunda komisyon üyelerini razı edebilmek üzere umutsuzca bir girişimde bulundular. Duruşmaların kısa bir süre önce nakledildiği Paris'teki Sainte-Geneviève Manastırının Saint-Eloi şapelinde alelacele gerçekleştirilen toplantıda, Pierre de Bologna komisyonun önünde Tarikat'ı savunmak üzere ne kadar çok sayıda üyenin hazır bulunduğunu anımsattı. Oysa şimdi,

Paris'teki eyalet konseyinde toplanan Yüce Sens başpiskoposu ve yardımcılarının ertesi gün, Tarikat'ı savunmak üzere komisyon önüne çıkan üyelerin birçoğunun aleyhine, savunmacıların da belirttiği gibi, söz konusu üyeleri savunmalarından caydırmaya zorlamak amacıyla bir dava açacaklarını duymuşlar ve bu konuyla ilgili tahminlerden dolayı da böyle bir davanın açılacağına inanmakta ve bundan dolayı korkmaktadırlar.

Sonuçta, komisyon üyelerinin önünde okunmasını arzu ettikleri bir başvuru dilekçesi hazırlamışlardır. Ancak, Narbonne başpiskoposu onlara verdiği yanıtta, başvuruların kabulünün komisyonun görevi olmadığını, yine de, Tarikat'ın savunmasına yönelik tüm ifadeleri dinlemeye hazır olduklarını belirtmiştir. Pierre de Bologna daha sonra savunmacıların komisyona bir dilekçe sunmanın gerekli olduğuna inandıklarını, zira komisyonun savunmacıları dinlediği esnada Sens başpiskoposunun ve diğer Fransız piskoposların *de jure* olmasa bile, *de facto* bir dava açmalarından korktuklarını belirtmiştir. Bu dönemde Tapınakçılar herhangi bir şekilde incitilirlerse, bu "Tanrı'ya ve adalete aykırı bir eylem olacaktır ve o güne değin yapılan tüm soruşturmaların altüst olmasına yol açacaktır". Bundan dolayıdır ki Papalık merciine başvurmuşlar ve kendisinden Tarikat'ı savunan tüm üyeleri koruması talebinde bulunmuşlardı. Üyeler, "dilekçede belirtilen durumun düzeltilmesi" amacıyla "bilge kişilerin tavsiyelerini" talep etmekte ve bu konuyla ilgili "tüm masrafların gerektiği biçimde ve yeterli ölçüde" Tarikat'ın servetiyle karşılanacağı konusunda güvence vermektedirler. Tapınakçıların, bu dilekçeyi sunmak üzere Papa'ya tam bir güvenlik içinde ulaşabilmeleri sağlanmalıdır. Komisyon üyelerinden Sens piskoposuna ve diğer piskoposlara Tarikat aleyhine "yeni bir" dava açmamaları konusunda talimat vermelerini talep etmişler ve komisyon aracılığı ile Sens başpiskoposuna ulaşarak onun aleyhine bir temyiz başvurusunda bulunmalarını ve bu yasal işlemlerin uygulanmasında, kendilerine eşlik edebi-

lecek bir noter bulamadıklarından dolayı komisyon tarafından bir noter sağlanması talebinde bulunmuşlardır.⁵

Komisyon başkanı Giles Aiclein, kolay öfkelenen bir adamdı ve oldukça can sıkıcı bir duruma düşmüştü. Kilise ile önemli bağlantıları bulunan Auvergne'nin Puy-de-Dôme adlı bölgesinde yaşayan bir aileden geliyordu. Hukuk eğitimi görmüştü ve 1288'den beri kraliyet hizmetinde çalışıyordu. O dönemden bu yana meslek yaşamı, Capet monarşisi ile yakından ilişkiliydi 1290 yılında Narbonne başpiskoposu seçildi ve anlaşmalar konusunda yapılan görüşmelerde ve kraliyetin diplomatik ilişkilerinin sürdürülmesinde önemli bir rol oynadı. Bununla birlikte, kralla her zaman aynı fikirleri paylaşmadı. 1310'da Bernard Saisset tutuklandığında, bir din adamı olarak piskoposun yasalara uygun ve doğru bir biçimde yargılanması gerektiğini savunduğunda, kralın şimşeklerini üzerine çekmişti.⁶ Bununla birlikte, Tapınakçıların da dostu değildi ve 1308'de Poitiers'de papanın önünde onların aleyhinde konuşmuştu.⁷ Ara sıra başına buyruk davransa da, kral için Giles Aiclein'in papalık komisyonunun başına geçirilmesi iyi bir seçimdi. Ancak, ne ölçüde suçlu olabilecekleri konusundaki kişisel düşüncelerine rağmen, onun başkanlığı altındaki komisyonda Tapınakçılara savunma yapmaları konusunda her türlü hak tanınıyordu. Kral Philippe'in ise bu durumun sürmesine tahammülü kalmamıştı. Kraliyet konseyi üyesi olarak Aiclein'in, kralın bu konuda tavrının ayrımında olması gerekiyordu ve Aiclein da, kendini feda etmektense bir kenara çekilmeyi tercih etti. Tapınakçılar davasından ve komisyondan ellerini yıkadı. Tarikat açısından krizin en can alıcı anında, bir Aşaî rabbanî ayinine katılması gerektiğini" öne sürerek, Pierre de Bologna'nın sunduğu dilekçe ile ilgili tartışmalardan affını istedi.⁸

Konuyu tartışma görevi diğer komisyon üyelerinin üzerinde kalmıştı. Bayeux piskoposu hâlen gelmemişti; ancak Mende piskoposu Guillaume Durant, Limoges piskoposu Reginald de

la Porte, Napolili Matthew ve Trent Baş Diyakozu John de Mantua başvuru dilekçesini duymuşlardı ve şimdi bu gruba Maguelonne Baş Diyakozu John de Montlaur da katılmıştı. Görüşmelerin ardından savunmacılara, aynı gün içinde, akşam duasına kadar “ellerinden geldiği ölçüde çabuk ve kendi yetki alanlarını kapsadığı ölçüde” bir yanıt sağlanacağı söylendi. Pazar akşamı yanıtlarını verdiler. Savunmacıların taleplerini büyük bir anlayışla karşılıyorlardı, ancak, Sens başpiskoposu ve yardımcılarının üzerinde durdukları konu, komisyonu değil, söz konusu konseyi ilgilendiriyordu; dolayısıyla, bu tür konular kesinlikle kendi yetki alanlarına girmemekteydi ve konsey ile bu komisyon, ilke olarak birbirinin işlerine müdahalede bulunamazlardı. Bu nedenle, yapabilecekleri hiçbir şey yoktu; zira gerek komisyon, gerekse Sens başpiskoposu yetkilerini doğrudan doğruya papalıktan alıyorlardı ve bu bağlamda, başpiskoposun ya da diğer piskoposların Tapınak mensupları aleyhine dava açmalarını engelleyebilmeleri söz konusu olamazdı. Bununla birlikte, bu konuyla ilgili olarak yapabilecekleri başka bir şeyi bulunup bulunmadığını araştıracaklardı ve noterlere savunmacıların talebini ve dilekçesini duruşma tutanaklarına geçirmeleri konusunda talimatta bulunacaklardı.⁹

Ertesi gün -11 Mayıs Pazartesi- Narbonne başpiskoposunun katılmamasına rağmen, komisyon şahitleri dinlemeyi sürdürdü. Salı sabahı erken bir saatte, Jean Bertald adlı bir Tapınakçının sorgulanışında verilen bir arada, komisyon üyelerine, Tarikatı savunmak üzere komisyonun önüne çıkan elli dört Tapınakçının aynı gün içinde yakılacakları haberi geldi. Komisyoncuların bu durumda, haftalar boyu süren duruşmaların herhangi bir sonuç vermesini sağlamak ve savunmacıları sindirmeye yönelik bu son derece acımasız girişimi engellemek üzere, bir an önce harekete geçmeleri gerekiyordu. Tapınakçılarının gardiyanlarından iri olan Philippepe de Voet ile, kraliyet katibi olarak tanımlanan ve Tarikat mensuplarının yargılanma-

sında idari işler üstlendiği anlaşılan Orléans Baş Diyakozu Amisius'u, Sens başpiskoposundan bu eylemi geciktirmesini istemek üzere görevlendirdiler; zira, Voet'in belirttiğine göre hapiste ölen çok sayıda Tapınakçı, son anlarında "ruhlarını tehlikeye atma" pahasına, Tarikat'a yönelik suçlamaların doğru olmadığını söylemişlerdi. Yakılmanın gerçekleşmesi halinde, komisyonun çalışmaları sekteye uğrayacaktı. Ayrıca, şahitlerin çoğu öylesine korkmuşlardı ki, "geçirdikleri şoktan bilinçlerini yitirmişlerdi" Voet ve Orléans baş diyakozu ayrıca, Marigny ve konseyine, dört savunmacı tarafından bir hafta önce sunulan başvuru dilekçesi konusunda da bilgi vereceklerdi.¹⁰ Ancak Philippe de Marigny kibarca bu konunun kendisine komisyon üyelerinin talimatları uyarınca bildirilmediğini belirtmiştir.¹¹

Elli dört Tapınakçı arabalara bindirilerek Paris dışında Saint Antoine manastırı yakınlarında bir açık alana gönderildiler ve burada yakıldılar. Guillaume de Nangis'in kayıtları biraz da şaşırılmış bir biçimde şunları yazmıştır:

İstisnasız olarak hepsi de, kendilerine isnat edilen suçların hiçbirini kabul etmediler ve suçlamaları reddederek nedensiz ve adaletsiz bir biçimde ölüme gönderildiklerini savundular; orada bulunan ve olaya şahit olan kişilerin yüzlerinde ise ne hayranlık, ne de büyük bir şaşkınlık okunuyordu.¹²

Bir gözlemci, yakılanların, ruhlarını büyük bir tehlikeye attıklarını ve sonsuza değin lanetlenebileceklerini, zira ödün vermez bir biçimde tüm suçlamaları reddetmelerinin "le menu peuple" arasında gerçekten bunların masum oldukları yanılgısına düşmelerine neden olacağını belirtmişti.¹³ Eyalet konseyi önünde itirafta bulunmayı en baştan beri reddedenler yaşam boyu hapse mahkûm oldular, zira bunlar sapkınlığa geri dönen kişiler olarak kabul edilmiyorlardı; öte yandan, itiraflarını doğrulayanlar ise kilise ile uzlaşmış sayılarak serbest bırakıldılar.¹⁴ Birkaç gün sonra, dört kişi daha kazığa çakıldı ve yakılarak

öldürüldü ve eski Paris Tapınağı Hazinedarı Jean de Tour'un kemikleri mezarından çıkarıldı ve yakıldı. Kısa bir süre sonra, Rheims eyalet konseyinin emri üzerine dokuz kişi daha Senlis'te aynı şekilde yakıldı.¹⁵

Kazığa dikilerek yakılan kişileri kapsayan gerçekçi bir listeyi bir araya getirebilmek olanaksız görünüyor. Daha sonra verilen yeminli ifadelerde, Paris'te yakılan yedi üyeden ve yine Paris'te yakılan bir diğer üyeden söz ediliyor.¹⁶ Komisyonun duruşmalarına ilişkin noter tutanaklarında elli dört Tapınakçının tümünün de "yüce komisyon üyelerinin nezdinde kendilerini Tarikat'ın savunmasına adadıklarının belirtilmesine"¹⁷ ve Sens başpiskoposunun bu davranışı, daha önce kiliseyle uzlaşarak itirafta bulunan kişilerin itiraflarını geri alarak sapkınlığa geri dönenler olarak kabul etmesine rağmen, yakılan bu sekiz kişinin ifadelerinden elde edilen kanıtlar, noter tutanaklarında yazılanları doğrulamamaktadır. Yakıldıkları bilinen sekiz Tapınakçının yalnızca dördünün -Raoul de Freynoy, Gautier de Bullens, Gui de Nice ve Jacques de Soci- Tapınağı kesin bir biçimde savundukları söylenebilir; buna karşın, diğer Tapınakçıların ikisi -Laurent de Baune ve Anricus d'Anglesi- yalnızca büyük üstada danışmak için izin istemişlerdi ve Tarikat'ı savunmamışlardı.¹⁸ Ayrıca, komisyon kayıtlarının eksiksiz bir biçimde elimizde bulunmasına rağmen, söz konusu kayıtlarda Bure evi *curatusu* Gaucerand ve Martin de Nice adlı diğer iki Tapınakçının komisyon önüne çıktıklarına ilişkin hiçbir bilgi yer almamaktadır.¹⁹ Engizisyonun, sapkınlığa geri dönen kişilerin laik güçlere teslim edilmesi gerektiğine ilişkin tehditlerinin bulunmasına rağmen,²⁰ belki de Sens Eyalet Konseyi'nin acele ile toplanmış olması sonucu, Tapınakçıların herhangi bir ayırım yapılmaksızın yakıldıkları konusunda birtakım kanıtlar mevcut. Tarikatı savunanlar bile, teoloji ve hukuk alanında yetkin kişilerin büyük bir bölümü tarafından sapkınlığa geri dönen kişiler olarak görülmemiştir.²¹ Sapkınlığa geri dönen kişilerin

yakılmalarının yasal olmasına ve bu vilayet konseyinin vilayet sınırları içinde yaşayan Tapınakçılarla ilgili tek tek davalar üzerinde yargıya varma hakkının kesin bir biçimde bulunmasına karşın, o dönemde papalık komisyonunun görevi olan böyle bir olay tek başına, özünde hatalı bir kararı yasalar önünde doğru bir eylem biçimine dönüştürmez. Paris'te gerçekleştirilen bu yakma eylemleri, Capet monarşisinin yasaları kendi politik amaçlarına uygun bir biçimde uyarlayabilmede ne denli başarılı olduğunu açıkça gösteriyor.

Bununla birlikte yine de, 12 Mayıs tarihinde gerçekleşen yakma eylemleri Tapınakçılara Kral Philippe'in umut ettiği darbeyi indirdi. Daha önceki duruşmalarda bile komisyon, "aklı başından gitmiş" şahitlerden söz etmişti. Yakma eylemlerinin gerçekleşmesinden sonra ise, şahitlerin kapıldıkları dehşet duygusu daha da büyüdü. Ertesi gün, Çarşamba, komisyon önüne çıkan ilk şahitlerden biri yaklaşık yirmi yıldır üyelerin arasında yer alan ve bundan önce de yedi yıl süreyle hizmetli üye olarak Tarikat'a hizmet eden elli yaşlarında bir Tapınakçıydı. Adı Aimery de Villers-le-Duc olan bu şahıs, Langres diyakozundan geliyordu. Kayıtlarda "yüzünün korkudan bembeyaz" olduğu belirtilen Villers, ifadesinde;

komisyon üyelerinin önünde ruhunu tehlikeye atmak pahasına yemin ederek ve eğer yalan söylüyorsa o an ölümle yüzleşmeye ve ruhunun ve bedeninin cehenneme sürüklenmesine hazır olduğunu belirterek, yumruklarıyla göğsünü döverek ve sunağın önünde dua edercesine diz çöküp ellerini yukarı kaldırdı ve kendinden emin bir biçimde Tarikat'a yüklenen ithamların tümünün de yalan olduğunu belirtti.

Aimery, geçmişte birtakım hataların işlendiğini itiraf etmişti; ancak bunları "kendisini sorgulayan kraliyet şövalyeleri Guillaume de Marcilly ve Hugues de la Celle tarafından uygulanan yoğun işkencelerden dolayı" söylemek zorunda kalmıştı.

Daha bir gün önce, “işlenen hataları itiraf etmeyi reddeden” elli dört üyenin yakılmak üzere arabalara bindirildiğini görmüş ve daha sonra bunların yakıldıklarını duymuştu. Bu korkunç manzarayı gördüğünde, tüm bu işkencelere karşı koyabilecek cesarete sahip olup olmadığını kendi kendine sormuş ve ölüm korkusu altında “Tarikat’a isnat edilen tüm suçlamaların doğru olduğunu, hatta eğer kendisinden istenecek olsa, bizzat İsa Mesih’i öldürdüğünü” itiraf etmeye hazır olacağını aklından geçirmişti. Komisyon üyelerine ve noterlere yalvararak, söylediklerinin kralın adamlarına ve gardiyanlarına aktarılmaması istemişti, zira bunları duyacak olurlarsa, onun da elli dört Tapınakçı ile aynı yazgıyı paylaşacağından korkuyordu. Komisyon üyeleri bunun üzerine duruşmalara ara vermeye karar verdiler; zira Aimery “adeta bir uçurumun eşiğindeydi” ve tehdit edildiğine inandığı tehlikelerden dolayı “tam anlamıyla dehşete düşmüştü”.²²

Beş gün sonra, 18 Mayıs Pazartesi günü komisyon üyelerinin bir sonraki oturumunda aralarına Narbonne başpiskoposu da katılmıştı; toplantı, başpiskoposun evinde gerçekleşti ve komisyon üyeleri yetkilerini kaptırmışlardı. Duruşmada yer almak üzere Renaud de Provins Sens eyaletinden gelmişti ve komisyon oturumlarına ara verilmesinden yararlanan Philippe de Marigny, şahsen ifade vermek üzere Provins’in eyalet konseyinin önüne çıkmasını sağlamıştı. Yakılma olayı, Tarikat’ın önde gelen iki savunucusunu derinden etkilemişe benziyordu. Komisyon üyeleri, yetkilerine sahip çıkabilmek üzere bir girişimde bulunmak amacıyla Philippe de Voet ve Amisius d’Orleans’i müdahalede bulunmak üzere görevlendirdiler. Komisyon üyelerinin Papalık tarafından celp yoluyla toplayacakları Tapınakçıları sorgulamak üzere yetkilendirildikleri ve bu madde uyarınca çağrılan Tarikat mensubu üyelerin Tarikat’ı savunmak üzere geldikleri belirtiliyordu. Çağrılanlar arasında, diğerlerinin yanı sıra, savunmaya yönelik birçok argümanı

komisyon önüne sunan rahip Renaud de Provins de yer alıyordu. Diğerleriyle birlikte Provins'e de, komisyon tarafından kabul edilen ve savunma görevini üstlendikten sonra, "tam ve kesin bir güvenlik altında istedikleri kadar ve istedikleri her zaman Tarikat'ı savunmak için" komisyon önüne çıkabilecek olan şahitleri dinlemek üzere komisyonda hazır bulunması emredilmişti. Komisyon, Sens başpiskoposundan ve yardımcılarından "özellikle Renaud'yu huzurlarında yer almak üzere çağırdıklarından ve söz konusu üyenin sorgulamaşının hâlihazırda henüz bitmemiş olmasından dolayı" dikkatli davranmalarını istemişti. Komisyonun Sens başpiskoposunun görevine herhangi bir müdahalede bulunmak istememesine rağmen, "komisyon üyelerinin aklanabilmesini ve gerçekleri tam olarak öğrenebilmelerini sağlamak üzere", bu hususları başpiskopos ve yardımcılarının dikkatine sunuyorlar ve böylece, deneyimli kişiler olarak bu şahısların "kendi vilayetlerinden gelen üye Renaud aleyhindeki soruşturmanın ne şekilde sürdürüleceği konusunda" kendi aralarında istişarelerde bulunmalarını arzu ediyorlardı.

Sens başpiskoposu bu hassas görevi yerine getiremedi. Aynı gün, akşam duasının yapıldığı saatlerde, Narbonne Başpiskoposundan ayrıldıktan sonra, Sainte-Geneviève manastırındaki Saint-Eloi şapelinde toplanan komisyon üyelerine yanıtını iletme üzere üç rahibi görevlendirdi. Renaud de Provins aleyhine başlatılan soruşturmada bu yana iki yıl geçmişti ve papalık emirleri uyarınca tek tek Tarikat mensupları aleyhine başlatılan sorgulamaları sonuçlandırmak üzere Paris'te toplanmış bulunuyorlardı. Başpiskopos, "arzu ettiği her zaman bu konseyi toplama yetkisine sahip değildi" ve rahipler, komisyon üyelerinden "kendilerine gönderilen bu mesajla ilgili olarak ne yapmak istediklerini" öğrenmek istiyorlardı. Komisyon üyeleri yaptıkları açıklamada, mesajı Narbonne başpiskoposunun talebi ve tavsiyesi üzerine gönderdiklerini, mesajın "açık ve hiçbir

belirsizliğe meydan vermeyecek bir biçimde yazıldığını” ve başpiskopos Paris’te olduğundan dolayı, şu anda başka herhangi bir yanıt veremeyeceklerini belirttiler. Belirtmek istenen başka bir husus olursa, bunu başpiskopos döndükten sonra kendisiyle görüştükten sonra ileteceklerdi.²³

Komisyon üyelerinin protestoları sonucunda taktik birtakım değişikliklerin yapıldığı anlaşıyor. Provins’in kısa bir süre sonra komisyona iade edildiği de anlaşıyor, zira üç rahibin ziyaretinden sonra Provins, Chambonnet ve Sartiges ile birlikte komisyonun önüne çıkıyor. Buna karşın, Pierre de Bologna kayıplara karıştı. Bologna gruptan ayrıldı ve onun neden ayrıldığını kimse bilmiyordu. Saf ve deneyimsiz kişiler olan Tarikat mensupları, Pierre de Bologna olmadan savunma açısından hiçbir şey yapamamanın verdiği büyük bir “şaşkınlık ve rahatsızlık” içine girdiler ve bu nedenle komisyondan Bologna’yı çağırarak kendisinden neden ve nasıl Tarikattan ayrıldığını ve savunmaya devam edip etmeyeceğini öğrenmelerini istediler. Bu talep üzerine komisyon üyeleri, Voet ve Jamville’e Bologna’yı ertesi saban komisyonun önüne çıkartmalarını emretti. Ancak ertesi gün de Pierre de Bologna’dan bir haber yoktu; bunun yerine, Tarikat’ı savunmak üzere bir kaç gün önce geldiklerini; ancak şimdi ise bu savunmadan vazgeçtiklerini ve savunma yapmayı reddettiklerini belirten kırk dört üye komisyonun önüne çıktı.²⁴ Komisyonun yapabileceği fazla bir şey kalmamıştı; 30 Mayıs Cumartesi günü, “ortaya çıkan birtakım nedenlerden dolayı” duruşmaları 3 Kasım tarihine kadar ertediklerini ilan ettiler.²⁵

3 Kasım Salı günü ise, Saint-Geneviève’deki manastırda yalnızca üç komisyon üyesi hazır bulunuyordu: Mende Piskoposu, Napolili Matthew ve Trent Baş Diyakozu Jean de Mantua. Gilles Aiclein ise, Şansölye göreviyle kralın işlerini takip ettiğinden dolayı Paris’te bile değildi, Bayeux Piskoposu, papayla görüşmelerde bulunmak üzere Avignon’a doğru yola çıkmak

üzereydi; Maguelonne Baş Diyakozu Jean de Montlaur, rahatsızlığı nedeniyle gelemeyeceğini belirtiyordu ve kısa bir süre için komisyona katılan Limoges piskoposu, kraldan almış olduğu mektuplarda “birtakım nedenlerden dolayı duruşmaların, 23 Ocakta gerçekleşecek olan kralın genel parlamentosunun toplanmasından önce başlatılmasının uygun olmayacağı” belirtildiğinden dolayı, apar topar oradan ayrılmıştı. Kalan üç komisyon üyesi ise, Tarikat’ı savunmak isteyen herhangi birinin bulunup bulunmadığını öğrenmek üzere isteksizce bir girişimde bulundular ve gerekli çoğunluk sağlanıncaya kadar duruşmalara ara verdiler. En sonunda komisyon, 17 Aralıkta toplanabildi, komisyonda beş üye yer alıyordu ve Bayeux piskoposu ve Maguelonne Baş Diyakozu mazeretleri nedeniyle katılamamışlardı. Komisyona katılamayan üyelerin mazeret mektupları Guillaume de Chambonnet ve Bertrand de Sartiges tarafından okundu, ancak Renaud de Provins ile Pierre de Bologna’dan hiçbir haber yoktu. Komisyon, Provins ile Bologna’nın getirilmesi gerektiğini, zira duruşmada bulunan kişilerin “cahil ve eğitimsiz” olduklarını belirtti. Ancak, gelen yanıtta, söz konusu kişilerin “ciddiyetle ve kendi özgür seçimleriyle Tarikat’ı savunmaktan vazgeçtikleri ve yapmış oldukları ilk itirafa geri döndükleri” ve savunmasını geri aldıktan sonra Pierre de Bologna’nın hapisten kaçmayı başardığı açıklandı. Bologna’nın yazgısı konusunda başka bir kanıt mevcut değildir; zira artık duruşmalara hazır bulunmamıştı, bununla birlikte, hapiste gardiyanlar tarafından öldürülmüş de olabilirdi. Provins’e gelince; Sens Konseyi tarafından rahiplik sıfatı geri alındığından dolayı, komisyon her durumda Tarikat’ı savunma yetkisinin bulunmadığını öne sürmüştür. Ancak komisyon üyeleri, Chambonnet ve Sartiges’i dinlemeye hazır olduklarını belirterek, şahitlerin dinlenmesi esnasında onların da duruşmalarına izin vermişlerdir. Ne var ki, bu iki şövalye Tarikatı savunma konusunda cesaretlerini yitirmişlerdi ve Provins ve Bologna

kendileriyle birlikte olmadıkça, şahitleri dinlemeyi ve denetlemeyi arzu etmediklerini belirttiler. Noter kayıtlarının belirttiğine göre “Böylece, bu iki şahıs da bir daha yer almamışlardır”.²⁶

12 Mayıstan beri giderek gerileyen Tarikata yönelik savunmalar böylece tümüyle kurudular. Komisyon oturumlarının Haziran 1311’e değin sürmesine rağmen, çok az kişi Tarikat’ı savunma cesaretini gösterebildi, hatta böyle bir fırsattan yararlanabildi. Kasım 1310’da başlayan oturumda, komisyon iki yüz on beş şahidin ifadesini aldı; bunların yüz doksan sekizi bir şekilde itirafta bulundular, on dördü Tarikat’ın masum olduğunu savundular ve üçü de -bir Fransisken, bir Dominiken ve bir noter- Tarikat dışından kişiler olarak ifade verdiler. Bu durum, beş yüz doksan yedi kişinin Tarikat’ı savunmaya hazır olduğu, diğer on ikisinin çekimser davrandığı ve yalnızca on beşinin savunmada bulunmayı reddettiği Mart sonundaki durumla çarpıcı bir tezat oluşturunuyordu.²⁷ Yakılan Tarikat üyeleri ve belli başlı savunmacıların devre dışı bırakılması, savunmanın çöküşünün belli başlı nedeniydi; bununla birlikte, Tapınakçıların ilk göründükleri kadar cesareti kırılmış olmadıkları konusunda da birtakım kanıtlar mevcuttur. Hükümetin Tapınakçılar üzerindeki fiziksel kontrolünden yararlanabilmek yine de olanaklı görünüyor: Kasım 1310 ile Haziran 1311 arasında komisyon önüne çıkan iki yüz on iki Tapınakçının yalnızca seksen yedisinin yılın ilk yarısında Tarikat’ı savunma konusunda bir girişimde bulunduğu görülmektedir; ancak bugün büyük ölçüde kayıtlardan silinmiş görünse de aynı dönemde Paris’te sağ kalmayı başarabilen beş yüzün üzerinde Tapınakçı bulunmaktadır. Bu seksen yedi kişinin seksen dördü, daha önce yapmış oldukları itiraflara geri dönmüşlerdir. Ancak, 19 Mayıs’ta savunma önerilerini geri çekmek üzere gelen daha büyük bir bölüm -kırk dört kişinin yirmi altısı- daha sonra komisyonun önüne çıkartıldılar.²⁸ Savunmacılar arasında hayatta kalanların büyük bir bölümünün yakılmalara tepkilerinin ne olduğunu

bilebilmek olanaksız; zira büyük bir olasılıkla Fransız hükümeti içinde bulundukları durumdan dolayı dehşete kapılan savunmacıları belirleyerek eline geçirdi. Örneğin, Sens ve Rheims eyalet konseyleri önünde affedilerek uzlaşmaya varılan yoğun bir Tapınakçı grubu var ki -daha önce Sens konseyi önüne çıkartılan ilk yirmi kişilik grubun on sekizi- kendilerini Mayıs ayında kazıklara çakılarak yakılan Tapınakçılarla aynı durumda buldular²⁹ ve bu durumdaki kişiler elbette kolayca sindirilebilmişlerdi. Eyalet konseyleri hiç şüphe yok ki ilk yakılma olaylarının ardından tek tek Tarikat mensupları aleyhinde açılan duruşmaları sürdürdüler. 5 Mart 1311'de, müebbet hapse mahkûm altı Tapınakçı (üç rahip, bir şövalye ve iki hizmetli üye) komisyon önüne çıkartıldılar. Renaud de Provins de "Sens Konseyi tarafından büyüklü küçüklü tüm tarikatlar önünde aşağılanan, ayrıca tüm ruhani imtiyazları geri alınan ve Tapınak mensupluğundan azledilen" üç rahibin arasında yer alıyordu.³⁰

İfade verenlerin büyük bir bölümü, savunmaya yönelik daha önce yapılan taahhütleri reddetmeye hazırdılar. Çoğu ifadelerine başlarken, "cehaletlerinden dolayı" söyleyecekleri hiçbir sözün bizzat kendilerinin aleyhine kullanılmamasını istediklerini belirtiyorlardı;³¹ bu sözlerden de, komisyondaki değil, eyalet konseylerindeki duruşmaların onlar için önemli olduğu anlaşılıyor. Diğer şahitler ise daha önce yapmış olduklarına yönelik gerekçeler öne sürdüler: genç Eilias de Jicro komisyon üyelerine, "yanlış kişilerin tavsiyelerine uyduğundan dolayı" savunma yaptığını belirtti. Nicolas de Compiègne "diğerleri böyle yaptığından dolayı Tarikat'ı savunmasına rağmen, aslında neden savunmuş olduğunu kendisinin de bilmediğini" öne sürdü; Philippe de Manin, bunu "saflığından ve budalalığından" dolayı yaptığını söyledi.³² Bazıları tam anlamıyla dehşete kapılmış durumdaydılar ve zihinleri iyice karışmıştı. Elli yaşlarında bir hizmetli üye olan Etienne de Domont, buna bir

örnekti. Başlangıçta, 1307 sonbaharında Paris'te yapılan duruşmalarda İsa'nın reddi, haç üzerine tükürme, uygunsuz öpmeler ve eşcinselliğin teşviki konusundaki ithamları kabul etmiş; ancak daha sonra, Şubat ve Nisan 1310'da Tarikat'ı savunmuştu.³³ Bir yıl sonra, 16 Şubat 1311'de komisyon üyelerine Paris piskoposu tarafından bağışlandığını ve Kilise ile uzlaştığını söyleyerek Piskopos önünde verdiği yeminli ifadeden geri dönmek istemediğini belirtmişti. Bununla birlikte, ayrıntılı olarak sorgulandığında, tümüyle Ortodoks bir törenle Tarikat'a kabul edildiğini ve Tarikat bünyesinde herhangi bir hatanın işlendiğini görmediğini ve duymadığını belirtmiştir. Kabul töreninde özellikle yasak herhangi bir eyleme şahit olup olmadığı sorulduğunda, "aradan uzun yıllar geçtiğinden dolayı hiçbir şey anımsamadığını" belirtmiştir. Ancak iddianamenin ilk on üç maddesi kendisine okunduğunda, "bir haçın yanına tükürdüğünü ve Tanrı'yı reddettiğini söylemiştir. Kayıtlarda daha sonra bu şahidin "çok saf biriymiş" gibi görüldüğü ve "yaptığı gereksiz konuşmalardan dolayı" komisyonun verdiği yeminli ifadeye fazla güvenmediği yazmaktadır. Noter kayıtlarında ayrıca şahidin "Paris piskoposu huzurunda verdiği ifadede büyük bir korkuyla söz ettiği, zira bu ifadeyi vermeden önce Paris'te iki yıl boyunca işkencelere maruz kaldığını söylemiş olduğu" belirtilmektedir.³⁴ Üç hizmetli üye -Jean de Nice, Henri de Compiègne ve Pariset de Bures- adlarının noter kayıtlarında açıkça savunmacıların arasında yer almasına rağmen, Tarikat'ı savunduklarını reddetmişlerdir.³⁵ Yakılmaların yanı sıra, eyalet konseyleri tarafından verilen cezaların da Tarikat mensuplarını savunmalarını geri alma konusunda ikna etme konusunda etkin oldukları söylenebilir. Gilles de Rontages adlı bir rahip, bağışlanarak Kilise ile uzlaştığı ve hapse mahkûm olduğu, ancak aşağılanmadığı Rheims Konseyi'nde yaptığı itirafı geri almayacağını ifade ederek, hakkında verilen bu kararın, "bazı nedenlerden dolayı" Poitiers *prévôt*'su ve Jean de

Jamville tarafından verilecek olan kararlara istinaden kesinleşmek üzere konsey tarafından iletildiğini belirtmektedir. Daha önce Tarikat'ı savunmaya yönelik girişimlerinin gerekçesi olarak da, o dönemde "sıtma hastalığından" mustarip olduğunu ve ne hastalığın etkisiyle ne dediğinin farkında olmadığını belirtmiştir.³⁶

Bu dönemde yapılan yüz doksan sekiz itirafın ana izleğini, İsa Mesih'in reddedilmesi, haç üzerine tükürme, uygunsuz öpmeler, eşcinsel ilişkileri teşvik ve daha az olarak da, bir puta tapınmaya yönelik suçlamalar oluşturmaktadır. Bu ithamların yanı sıra Tapınakçılar, İsa'yı, Tanrı'yı, İsa Mesih'i, Çarmıhtaki İsa figürünü, çarmıh imgesi tarafından temsil edilen peygamberi ve kutsal kitapta betimlenen haç figürünü reddettiklerini itiraf ettiler. Giysilerinin üzerinden ya da çıplak tenlerinden, ağızdan, göbek deliğinden, göğüsten, iki omzun arasından, sırttan, omuzdan, makattan, uyluklardan, kalçaların arasından ve boyundan, göğüs ucundan (ancak bunu itiraf eden Tapınakçı, sağ mı yoksa sol mu olduğunu anımsamıyordu), boynun arkasından, göbekten, hatta ayak bileğinden öpüldüklerini söylediler. Ahşap, bakır, metal ya da gümüş, ya da taşa oyulmuş, bazen boyalı, bazen bir dua kitabında, bir dinsel kitapta, ya da bir pelerinin, ya da kırmızı bir giysinin üzerinde, bazen Tarikat görevlisinin elinde ya da sunağın üzerinde, bir keresinde de bir pencerenin önünde bulunan çeşitli biçimlerdeki haç figürlerinin üzerine ya da yakınına tükürdüklerini itiraf ettiler. Birkaç şahit ise bir put gördüklerini söylüyorlardı; birine göre bu basit bir "bakır nesne", bir diğeri için ise, "üzerinde bir kadın resmi bulunan altından bir suret idi.³⁷ Bununla birlikte çoğu kişi için kendilerine gösterilen şekil, farklı biçimlerde betimlenen bir baş figürü idi. Örneğin, şövalye Bartholomew Boichier'ye göre, figürün başında bir şapka ve uzun, gri bir sakalı vardı ve tahtadan, metalden ya da kemikten veya insan derisinden yapılmıştı.³⁸ Soissy hocası ve eski kraliyet sağlık müdürü Guillaume de

Arreblay, Tarikat toplantıları esnasında sunakta sık sık görmüş olduğu gümüşten yapılmış baş figürünün on bin bakireden biri olduğunu duymuştu; ancak tutuklandıktan ve suçlamaları duyduktan sonra, bu figürün bir put olabileceği konusundaki şüphelerini belirtti; zira figür sanki iki yüze sahipti, korkunç bir çehresi ve gümüş rengi bir sakalı vardı. Bununla birlikte, figürün yortularda, diğer kutsal emanetlerle birlikte kendilerine gösterildiğini belirtti ve figürü her zaman tanıyabileceğini öne sürdü. Tanım öylesine kesin bir biçimde yapılmıştı ki, komisyon üyeleri Tapınakçılara ait mallarının kraliyet tarafından atanan emanetçisi Guillaume Pidoye'den Paris'teki Tapınağı iyice araması ve bulabileceği metalden ya tahtadan yapılmış tüm baş figürlerini getirmesi istendi. Birkaç haftalık bir gecikmeden sonra Pidoye en sonunda geri döndü; yanında bu tanıma uygun olarak bulabildiği yalnızca bir nesne vardı. Nesne,

bir kadın başı biçiminde, büyük, geniş ve güzel bir figürdü; içinde, yukarı doğru kıvrılmış ve beyaz keten kumaşın içinde birbirine eklenmiş tek bir kafaya ait kemikler vardı; üzeri kırmızı muslin kumaşla kaplanmıştı; figürün bir yerine, üzerinde *capud LVIII* sözcüklerinin yazılı olduğu bir belge dikilmişti; baş figürünün içindeki kemiklerin ufak tefek bir kadına ait olduğu tahmin ediliyordu ve bazıları figürün on bir bin bakireden birinin başı olduğunu söylüyorlardı.

İfadelerinde iki suratlı ve sakallı bir figürün varlığından söz eden Guillaume de Arreblay, bu kutsal emanetlerin ve bunların içinde bulunduğu muhafazanın, daha önce sözünü ettiği put figürü ile aynı olduğunu kabul edememişti.³⁹

Bazı şahitler ise, Tarikat'a yönlendirilen suçlamaları kendi öyküleriyle renklendirmeyi tercih ettiler. Langres diyakozundan gelen kırk beş yaşlarında bir hizmetli üye olan Raynaud Bergeron, 23 Şubat 1311 tarihinde yeminli ifadesini vermişti. İddiasına göre, yedi yıl önce yapılan kabul töreninde, karısının

kendisine eşlik etmesine izin verilmedikçe Tarikat'a girmeyi reddedeceğini belirtmişti. Törenin, yeni katılımcının bekâret yemini ettiği bölümüne gelindiğinde Raynaud, kabul görevlisi Laurent de Beaune'a "karısı da kendisiyle birlikte olmadıkça asla bu yemini etmeyeceğini" belirtmiş ve töreni terk etmişti. Laurent de Beaune ve bir diğer üye, peşinden gelerek "onu kolundan tutmuşlar ve böylesine büyük bir şerefi reddetmenin budalalık olacağını, isteğinin kabul edileceğini ve karısıyla birlikte olmasına ve aynı evde oturmasına izin verileceğini söyleyerek" onu Tarikat'a katılmaya razı etmişlerdi. Ancak, bu olaydan sonra törenin devamında, kendisine bir kadınla yaşamasına izin verilmeyeceği yeniden söylenmişti. Daha sonra ise şapelin yanında yer alan bir hücreye getirilmiş ve burada İsa'yı reddetme, haç üzerine tükürme, eşcinselliğe teşvik ve uygunsuz öpme olayları gerçekleşmişti. Daha sonra, bu olayları bir Tapınak rahibine itiraf ettiğinde rahip kendisine bunların büyük bir günah sayılamayacağını söyleyerek hafif bir kefaret duasıyla olayı geçiştirmiş; oysa aynı itirafları yaptığı bir Fransisken rahibi, bu eylemlerin çok büyük günah olduğunu söyleyerek onu affetmeyi reddetmiş ve papaya gitmesi gerektiğini belirtmişti. Reynaud'nun ifadesinden anlaşıldığına göre, "Vall de Tor Tapınak evinin Kumandanı onun tüm servetine 50 *livres tournois* tutarında bir değer biçerek el koymuş ve bunun karşılığında kendisini Tarikata katılmaya zorlamıştı".⁴⁰

Saintes diyakozunda bulunan Espans Tapınak evinin Kumandanlığını üstlenen Hugues de Narsac adlı bir hizmetli üye, özellikle Tarikat bünyesindeki liderlik sistemine karşı bir öfke duyduğunu açıklıyordu. İddiasına göre, 8 Mayıs 1311'de verdiği ifadede, yirmi beş yıl önce Ortodoks bir törenle Tarikat'a kabul edilmiş, ancak kabul töreninden iki ay sonra Tanrı'yı reddetmeye zorlanmıştı. Belirttiğine göre bunu yapmak zorundaydı; zira Tarikat'a yeni katılan tüm Tapınakçılar kabul törenlerinde kabul görevlilerinin emirlerine itaat edeceklerine yemin

ediyorlardı ve söylenenleri yapmamak emre itaatsizlik sayılıyordu. Kendisi de daha sonra Tarikat'a kabul ettiği kişilerden Tanrı'yı reddetmelerini istemişti; ancak, gerek bu eyleminden, gerekse para ve mal karşılığında Tarikat'a yeni üyeler kabul etmenin verdiği pişmanlıktan dolayı duyduğu vicdan azabı çok büyük olmuştu. Yine de, soylu ve nüfuzlu olduklarından dolayı yasak hiçbir eylemde bulunmayan dört şövalyenin adını verebilmişti. Tarikat içinde kendisini şok eden birtakım olaylar duymuş ve görmüştü. Jean Godell de Tours adlı bir hizmetli üye, "kendisi gibi geri zekâlı diğer bazı hizmetli üyelerle birlikte" Balo evinin mezarlığının bahçesinde bulunan bir tahta haçın üzerine işemişlerdi. Hugues de Narsac, bu eylemi salt haça olan saygısızlıklarından dolayı yaptıklarını düşünerek onları azarlamış ve civarda işeyebilecekleri başka yerler bulunduğunu söylemişti. Bu sözlere karşılık veren hizmetli üyeler, bu olayın onu hiç ilgilendirmediğini söylemişlerdi. Jacques de Molay ile ilgili rezaleti de Outremer'den dönen üyelerden duymuştu; ancak bu kişilerin adlarını anımsamıyordu. Duyduğuına göre, Molay "tutkulu bir biçimde sevdiği" Georges adlı bir oda hizmetçisi ile eşcinsel ilişkilerde bulunmuştu. Bu Georges denen adam, boğularak ölmüştü ve Hugues de Narsac, bu olayın, Outremer'de yaşayan liderler arasında yaygın olarak işlendiğine inandiğı eşcinsellik günahına karşı ilahî adaletin tecellisi olduğuına inandiğını belirtiyordu. Narsac, ifadesinin daha sonraki bölümünde İsa'nın reddi konusuna geri döndü ve kendisini Tarikat'a kabul eden görevlinin bu reddetme eylemi sayesinde Tarikat'ın daha fazla dünyevi servete sahip olduğuunu söylediğini iddia etti. Narsac' a göre Tarikat'ın durumundan açıkça liderler sorumluydu; Molay ve diğerlerinin itaatsizliği hoş gördüklerini ve bizzat Molay'ın yeni katılanları yalnızca ağızlarından değil, aynı zamanda çıplak ten üzerinden göbeklerinden ve kuyruk sokumlarından öptüğünü öne sürüyordu. Bu kabahatlerin uzunca bir süredir Tarikat'ta var olduğuunu ve özellikle de,

paralı askerlerinin arasında Sarazenlerin de bulunduğu bir diğerk büyük üstat olan Guillaume de Beaujeau'nun durumunda olduğu gibi, bu kabahatlerin Sarazenlerle olan ilişkiler sonucu Outremer'den kaynaklandığına inandığını söylüyordu.⁴¹

Rodez diyakozundan Bertrand Guasc adlı hizmetli üyenin 22 Mayıs 1311'de verdiği üçüncü yeminli ifade, bir yanda sapkınlık, diğerk yanda ise militan Hristiyanlığın garip bir karışımını içermektedir. Bertrand Guasc'ın ifadesine göre kendisi, Kutsal Topraklara yaptığı hac ziyareti sırasında parasız kaldığından dolayı Tarikat'a katılmıştır. Sidon'daki Tapınak şapelinde kendisi için uygulanan Ortodoks kabul töreninden sonra kabul görevlisi ondan İsa'yı reddetmesini istemiş, Bertrand'ın bu isteğı geri çevirmesi üzerine, onu öldürmekle tehdit etmiştir. Tam bu esnada alarm verilir ve bir Sarazen taarruzu başlar. Kabul görevlisi, orada bulunan üç üye ve Bertrand Guasc, Hristiyanlığı korumak üzere silahlarına sarılırlar ve çatışma esnasında yirmi Sarazeni öldürürler. Bununla birlikte, tam dışarı çıkmadan önce, Bertrand'tan İsa'nın reddi konusunu kimseye söylemeyeceğı konusunda yemin etmesi istenir ve ortalık yatıştıktan sonra Bertrand kabul töreninde olanların ne anlama geldiğini sorar. Kabul görevlisi bunun bir sınama ve bir şaka olduğunu söyler. Bu olay dışında Bertrand Guasc, Tarikatta herhangi bir ahlak dışı olay görmemiştir.⁴²

Elbette bazı ifadeler diğerklerinden daha eksiksiz bir biçimde veriliyordu; komisyonun üçüncü oturumu esnasında genel havayı yansıtan en ayrıntılı itiraflardan biri de, Beauvais diyakozundaki Lagny-le-Sec ve Sommeraux Tapınak evlerinin kumandanı ve Champagne bölgesinde kralın vergi tahsildarlığını yapmış olan, Raoul de Gizzy adlı elli beş yaşlarında bir hizmetli üyenin verdiği yeminli ifade olmuştur. Yeğeni Ponsard de Gizzy'nin aksine, 11 Ocak 1311'de ifade veren Raoul, Tarikat'ı savunmaya hiç yanaşmamış ve Tarikat'a yüklenen suçlamaları kabul eden diğerk ifadelerden pek de farklı olmayan açıklama-

larda bulunmuştur.⁴³ Sens Konseyi'nde Tarikat pelerinini çıkarmış ve Paris piskoposu tarafından bağışlanarak Kilise ile uzlaşmıştır.

Raoul, komisyon tarafından iddianamede yer alan maddelerle ilgili olarak ayrıntılı bir biçimde sorgulanmıştır; ancak bundan önce, diğer birçok Tapınakçı gibi o da yoğun bir biçimde kendisine savunmaya çalışmıştır. "Her şeyden önce", Paris Piskoposunun önünde yaptığı itiraftan geri dönmeyeceğini, Tarikat'ın başlangıçta "din ve hayır işlerini amaçlayan bir vakıf" olarak kurulduğunu, ancak daha sonra, İsa'nın reddi, haça tükürme, eşcinsellik ve uygunsuz öpme" gibi günahların Tarikat'a sokulduğunu belirtmiştir. Daha sonra ise, yirmi beş yıl önce, Ortodoks kurallara uygun bir biçimde Hugues de Pairaud liderliğindeki Tarikat'a kabul törenini anlatmıştır. Raoul, kuru ekmek, su ve Tarikat'ın yiğitliği kanıtlanmış mensuplarının yoldaşlığını dilemiştir. Tarikat görevlisi ise yanıtında ona, çok büyük bir şey istediğini ve bu dilekleri üzerinde iyice düşünmesi gerektiğini; zira burada tüm isteklerinden feragat etmek zorunda kalacağını, denizin bu yanında kalmayı istediğinde, denizin öte yanında olacağını, bu yüzden de denizi aşması gerekeceğini, uyumak istediğinde uyanık kalması, canı yemek istediğinde aç kalması gerekeceğini, ve buna benzer birçok şey söylemiştir. Sonunda, orada bulunan diğer üyelerle uzun süren görüşmelerden sonra Pairaud ona Tarikata kabul edileceğini söyleyerek kendisinden bekâret, yoksulluk, itaat ve "Tarikat'ın hayırlı adetleri ve törelerini muhafaza" andı içmesini istemiştir. O da, Kudüs'ün alınması için çalışacağına, herhangi bir soylunun haksız bir biçimde mirasından yoksun bırakılması için uğraşmayacağına ve üstlerinin izni olmadan Tarikat'tan ayrılmayacağına yemin etmiştir. Raoul, törenin yasal olmayan bölümünü bu oldukça sıradan giriş bölümünün sonuna saklamıştır. Kendisine "Tarikat'ın kuralları" gereğince Tanrı'yı reddetmesi, üzerinde ant içtiği kitapta yer alan imgenin üzerine tü-

kürmesi gerektiği söylenmiştir Gizzy, böylesine kutsal bir Tarikat'ta kendisinden nasıl böyle bir şey yapması istendiğini sorduğunda, Pairaud kendisine bunun üzerinde fazla kafa yormamasını söylemiş, o da "yüreğiyle değil, sadece ağzıyla" Tanrı'yı reddetmiş ve "haçın üzerine değil, kenarına" tükürmüştür. Bunu yaptığında "derin bir üzüntüye ve hüzne kapılmıştı ... çünkü o anda denizin ortasında olmayı ya da ölmeyi arzuluyordu; oradan dışarı çıktığında, herkesin gözünün önünde acı gözyaşları döktü; ve onu görenler yanına gelip neden ağladığını sorduklarında, bunun nedenini açıklamak istemedi". Ondan da kabul görevlisini göbeği ile göğsü arasından öpmesini istemişlerdi, ancak kuyruk sokumundan da öpmesi istediğinde bundan kaçınmıştı ve bu konuda onu zorlamamışlar ve ona "doğanın sıcaklığı" onu kızıştıracak olursa, üyeleriyle "hararetini giderebileceği" söylenmişti.

Raoul de Gizzy, bu şekilde çok sayıda üyeyi Tarikat'a kabul etmişti ve bundan yedi ile on dört yıl öncesi arasındaki dönemde Champagne bölgesindeki çeşitli yerlerde görev aldığı dört kabul töreni ile ilgili ayrıntılı açıklamalarda bulundu. Hiç hoşlanmamasına rağmen, kabul törenlerinde bu yöntemi aynen uygulamak zorunda kalmıştı; zira "Tarikat'ın kuralları böyle gerektiriyordu". Ayrıca, kabul töreni sırasında aksini söylemesine rağmen, törenden sonra Tarikat'a yeni katılanlara "cinsel ilişkide bulunmamaları gerektiğini" söylüyordu. Diğer dört ya da beş Tapınakçının Pairaud ve Fransa Kumandanı Gérard de Villiers tarafından bu şekilde Tarikat'a kabul edildiğini görmüştü ve bu yöntemle Tarikat bünyesinde uyulduğu kanısındaydı. Bu iki lidere bu tür istismarların uygulanmasının ve kabul törenlerinin gizlilik içinde yapılmasının yanlış olduğunu ısrarla belirttiğini iddia ediyordu; ancak liderler ona, uygulamanın bu şekilde yapılması gerektiğini, zira "Tarikat kurallarının böyle buyurduğunu ve bu uygulamanın denizin öte yakasında bulu-

nan büyük üstat ve kurulunun emri olmadan değıştirilemeyeceğini söylemişlerdi.

Raoul de Gizzy, yetkili olmayan kişiler tarafından günahların affedilmesi konusunda da açıklamalarda bulunmuştu. Kurul toplantılarından sonra, kurula başkanlık eden şahıs, olağan duaları ettikten sonra, önünde diz çöken üyelerin başında durarak, yerel lehçe ile onlara şunları söylüyordu:

Sevgili ve saygıdeğer üyeler, tenin arzularına duyduğunuz utançtan ve bu evin saygınlığından dolayı itiraf edemediğiniz günahlarınızı, temiz bir yürekle ve iyi niyetle affediyorum; Mary Magdalene'nin günahlarını affeden Tanrı, sizleri de affedecektir ve sizden Tanrı'ya benim günahlarımı da affetmesi için dua etmenizi istiyorum ve şimdi rahip üyemiz ayağa kalkacak ve Tanrı'nın verdiği yetkiyle bizleri günahlarımızdan arındıracak.

Eğer toplantıda bir rahip bulunuyorsa, ayağa kalkarak orada bulunanların günahlarını bağışlardı; ancak eğer bir rahip bulunmuyorsa, toplantıyı yöneten kişi şöyle derdi: "Aramızda bir rahip üye bulunsaydı, günahlarımızı bağışlardı". Yine de, Raoul de Gizzy, açıkça itiraf edilmeyen günahların toplantıyı yöneten yetkisiz bir kişi tarafından bağışlanabileceğine ve diğer üyelerin de böyle bir şeyin olabileceğine inandıklarını sanmıyordu. Günah çıkartma yılda üç kez Tapınak rahipleri ya da bu konuda yetkili diğer din adamları tarafından gerçekleştiriliyordu. Toplantıyı yöneten kişinin neden günahların affolunduğuna dair bu tür sözler söylediği sorusuna verdiği yanıtta Gizzy, "toplantılarda mülk sahibi birçok kişinin bulunduğunu ve bu kişilerin Tarikat tarafından cezalandırılma korkusundan, ya da tenin arzularına duyulan utancından dolayı itiraf etmeye cesaret edemedikleri günahlarının bulunduğunu" belirtmişti.

Tapınakçıların bir baş figürü biçiminde bir puta tapındıklarına yönelik ithamı o da duymuştu. Dokuz ya da on yıl önce, Gérard de Villiers başkanlığında bir genel kurul toplantısına

katılmıştı. Toplantı sona erdikten sonra bir üye, “birtakım pu başları” getirerek Villiers’in yanındaki bir sıranın üzerine koymuştu. Raoul o kadar dehşete kapılmıştı ki “sanki nerede olduğunu bilmiyordu” ve o anda toplantıyı terk etmişti; bu nedenle de daha sonra orada neler yapıldığını bilmiyordu. Başın neye benzediğini bilmiyordu; ancak kötülüğü temsil ettiğinin ayrımına varmıştı. Ayrıca, Villiers ve Pairaud’nun başkanlığında yapılan bir diğer kurul toplantısında da, bir çanta içinde bir baş figürünün getirildiğini anımsıyordu, ancak bununla ilgili diğer ayrıntılar ve adlar da belleğinden silinmişti. Kabul törenlerinde kendilerine pamuklu giysilerinin üzerine takılmak üzere küçük birer kordon verilmişti; ancak bu kordonların iddianamede yer aldığı gibi putlarla herhangi bir ilgisinin bulunup bulunmadığını bilmiyordu; kendisi bu kordonu bekâretinin simgesi olarak taşımıştı.

Tarikat çeşitli nedenlerle ihmalkârlıktan dolayı suçluydu; zira Tarikat’ta yapılan hataların üyeler arasında sık sık görüşülmesine rağmen, bunlar ne düzeltilmiş, ne de Kilise’ye ihbar edilmişti. Sadaka ve hayır işleri düzenli bir biçimde örgütlenmemişti ve buğday kıtlığının baş gösterdiği bir yıl, Langy-le-Sec evinin kumandanı olarak ev tarafından yoksullara dağıtılan sadakanın miktarını artırdığında, diğer üyeler, tam aksine bu sadakaların azaltılması konusunda zorlamışlardı. Gérard de Villier’nin sadakaları bu şekilde azalttığından emindi.

İfadesi boyunca Gizzy, içinde bulunduğu koşullar göz önüne alındığında, hiç de şaşılmayacak bir biçimde, kendisini sorgulayanların hoşuna gidecek yanıtlar vermeye, diğer yandan da, suçu diğerlerinin, özellikle de Villiers, Pairaud ve Molay gibi liderlerin üzerine atmaya özen gösteriyordu. “Büyük üstadın kendi kuruluşuyla birlikte verdiği kararların Tarikat bünyesinde her yerde geçerli olduğuna ve Tarikat ile ilgili büyük rezaletlerin de bu kararlardan dolayı patlak verdiğine inanıyordu”. Raoul de Gizzy, daha tutuklamalar hakkında hiçbir

şey bilmediği bir dönemde tüm bunları Lyons'da Jean de Dijon adlı bir Fransisken rahibine itiraf etmişti; bu rahip papalık hapisanesinde görevliydi ve bu konuda komisyona gerekli açıklamaları yapabiliirdi. Fransisken rahibi başlangıçta bu itirafları büyük bir şaşkınlıkla karşılamış, ancak daha sonra ağır bir ceza karşılığında onu bağışlamış ve kendisine Tarikat'ta işlenen bu hataları ortadan kaldırmak üzere harekete geçmesi gerektiğini söylemişti; nitekim kendisi de, itirafından kısa bir süre sonra Lyons'da Hugues de Pairaud ile buluşarak Tarikat'ın düzeltilmesine yönelik olası çareler üzerinde görüşmüştü. Pairaud ona verdiği yanıtta, büyük üstadın Outremer'den dönüşünü beklediğini, belirtmiş ve "elini pelerininin üzerindeki haça bastırarak üstadın bu hataların ortadan kaldırılması için bizzat kendisinin [Pairaud] bunları yok edeceğine yemin etmiş ve Tapınak'taki tüm üyelerin de bu konuda onunla birlikte hareket edeceğinden emin olduğunu söylemişti".⁴⁴

Bu tür itiraflar sonucunda Fransız hükümeti, Tapınakçılının çoğunluğunun direnişi sürdürmeleri yüzünden gerek duyabileceği Tarikat dışı şahitlere yönelik talebini önemli ölçüde azalttı. Bununla birlikte, belirli aralıklarla dışarıdan gelen şahitler ifade vermek üzere komisyon önüne çıktılar; bu şahitlerden biri de, Raoul de Gizzy'den iki hafta sonra, 27 Ocak 1311'de ifade veren, Lyons evinin yöneticiliğini üstlenen Etienne de Néry adlı bir Fransisken idi. Néry'nin Tarikat'ın hataları konusundaki bilgileri, Ancelin Gara adlı bir akrabasının Tarikat'a katıldığı yirmi yıl öncesine kadar iniyordu. Ancelin'in kabulünden bir gün önce Etienne de Néry ve diğer akrabaları şaka yoluyla Ancelin'e takılarak ertesi gün kabul görevlisinin kuyruk sokumunu öpmek zorunda kalacağını söylemişler, Ancelin ise eğer böyle bir şey olursa kılıcını çekip kabul görevlisinin kışına saplayacağını belirtmişti. Sonuçta Ancelin akrabalarına, kabul töreninde olup bitenleri kendilerine anlatacağına dair söz vermişti. Ertesi gün Ancelin önce şövalyelik armasını almış ve

daha sonra Tapınak evine getirilmişti. Burada, derhal kapalı kapılar ardında gizli bir bölüme alınmış ve akrabalar dışarıda bırakılmıştı. Uzun bir aradan sonra Ancelin, üzerinde Tarikat'ın pelerini, geri dönmüştü; "ancak, yüzü tümüyle değişmiş, rahatsız ve üzgün bir ifadeye bürünmüştü; öfkeli ve yaşlı gözlerinden, ifadeyi veren şahit ve orada bulunan diğer arkadaşları, onun korku ve dehşete kapılmış olduğunu hissetmişlerdi". Ondaki bu değişime hayli şaşırmışlardı; zira o odaya girmeden önce Ancelin son derece neşeliydi; bu nedenle, bir gün önce kendilerine verdiği sözü tutacağını ve onlara olup biten her şeyi anlatacağını düşünüyordular. Bununla birlikte, Etienne de Néry'nin tüm ısrarları bir sonuç vermemişti ve sonunda son derece huzursuz bir ruh hali içinde bulunan Ancelin, ondan bu konu hakkında artık hiç konuşmamasını istemişti. Kısa bir süre sonra, dostlarının kendisine sağladığı at ve silahlarla birlikte Ancelin, Tapınakçılarla birlikte Outremer'e doğru yola çıkmış, ancak dostlarını son derece şaşırtan bir kararla, Marsilya'ya ulaştığında Tarikat'ı terk etmiş ve evine geri dönmüştü. Dostlarına ise artık Tapınakçılarla olmak istemediğini, zira bu insanların tümünün de sahtekâr olduğunu söylemişti.

Daha sonra, Tapınakçılar tutuklandığında, Ancelin'in bir akrabası olan Artaud Carat, ruhunun emniyeti için Tarikata yönelik suçlamalarla ilgili gerçekleri söylemesi gerektiği konusunda kendisini uyarmıştır. Ancelin, Engizisyon önünde konuşmayı reddetmiş, ancak Artaud'ya gerçeği söylemeyi kabul etmiştir. Viyana'dan gelen bir noterin önünde Ancelin, kabul töreninde Tapınakçıların kendisinden İsa'yı reddetmesini istediklerini, ona İsa'nın bir sahte peygamber olduğunu söylediklerini, haçın üzerine tükürmeye ve ayakları altında çiğnemeye ve "o dehşet verici öpme eylemine" katılmaya zorlandığını itiraf etmiştir. Néry, bunları duyduğunda, Ancelin'in tutuklanmasını sağlamıştır, zira onun düşüncesine göre olay bir bütün olarak Hristiyanlık inancına yöneliktir ve bu itiraflar Kilise piskopos-

larının önünde yapılmadıkça yetersiz kalacaktır.⁴⁵ Bununla birlikte, örgütlü savunmanın bütünüyle gücünü yitirmesine rağmen, cesur bazı bireyler ve bazı küçük Tapınakçı grupları, komisyonun üçüncü oturumunda, hâlen, kendilerinin ya da Tarikat'ın masumiyetini savunmaya çalışıyorlardı. On dört Tapınakçı, üzerlerindeki baskıya direnmeyi sürdürdüler; ancak bunların yalnızca dördü daha önce papalık komisyonunun önüne çıkmıştı ve üçünün Tarikat'ı savunmalarına karşın, dördüncüsü, Poitiers'den bir hizmetli üye olan Audebert de la Porte, biat ettiği büyük üstadı danışmak istediğini belirtmişti.⁴⁶ Bu koşullar altında kişilerin maruz kaldıkları zihinsel acıların ve Tarikat'ın masumiyetini savunabilmek için gerekli olan fiziksel çabaların izlerini, bu dört Tapınakçıdan biri ve Sens vilayetinden gelen bir hizmetli üye olan Rainer de Larchant'ın verdiği ifadelerde yer alan çelişkilerde izleyebilmek olanaklıdır. Rainer, 1307 Ekiminde Paris'te yapılan duruşmalarda Jean de Folliaco'dan sonra komisyonun önüne çıkan ikinci şahitti ve bu duruşmada, kabul görevlisini göbeğinden ve kuyruk sokumundan öpme, kendisine gösterilen hacın reddi ve üç kez üzerine tükürme, kabul görevlisi tarafından eşcinselliğe teşvik ve en az on iki kez görmüş olduğu sakallı bir baş biçimindeki puta tapınma da dâhil olmak üzere, oldukça kapsamlı bir itirafta bulunmuştu. Bununla birlikte, 1310 Şubat ve Martında Tarikat'ın savunucuları arasında yer almış; ancak yakılma olaylarının ardından, 19 Mayıs'ta bu ifadesini geri alarak, diğer kırk iki Tapınakçı ile birlikte, savunmada yer aldığını inkâr etmişti.⁴⁷ Ancak, 27 Ocak 1311'de, Sens Konseyi'nde Tarikat'ın pelerini çıkartmasına ve daha sonra sakalını da kesmesine ve Paris piskoposu tarafından bağışlanarak Kilise ile uzlaşmasına rağmen, kabul töreni sırasında aykırı hiçbir olayla karşılaşmadığını belirtmiş ve Tarikatta herhangi bir suç işlendiğine inanmadığını öne sürmüştür. Paris piskoposunun önünde herhangi bir itirafta bulunup bulunmadığını anımsamadığını, ancak işkenceye

maruz kaldığını öne sürmüştür.⁴⁸ Diğer üç Tapınakçı -Jean de Rumprey, Robert Vigier ve Audebert de la Porte adlı hizmetli üyeler- daha önce itirafta bulunduklarını kabul etmişler, ancak bu itirafları işkence altında yaptıklarını öne sürmüşlerdir. Audebert de la Porte “ ifadesi boyunca ağlamış ve yaşamının bağışlanması için yalvarmıştır”.

Diğer on Tapınakçı -bir şövalye ve dokuz hizmetli üye- daha önce komisyon önüne çıkmamışlardır. Bu gruptaki farklı bölgelerden gelen altı Tapınakçı (bir tanesi, Thomas de Pamplona, Aragonlu idi) 8 Mart 1311’de birlikte yemin etmişlerdi. Birlikte, Saintes piskoposu başkanlığındaki eyalet konseyinin önüne çıkmışlar ve yine birlikte, La Rochelle’de hapis yatmışlardı.⁴⁹ Birlikte geçirdikleri bu deneyimler sonucu, ortak bir politika belirlemişlerdi; ancak konsey önüne çıkan son şahit, sorulduğunda, verecekleri ifadeler konusunda aralarında bir mutabakata varmadıklarını belirtmişti.⁵⁰ Şahitlerin tümü de, Tarikat’a Ortodoks bir törenle kabul edildiklerini iddia ettiler - La Rochelle Komutanı yaşlı Guillaume de Liège, yirmi ile yirmi beş arasında üyeyi Ortodoks bir törenle Tarikat’a kabul ettiğini belirtti- diğer üçü ise, daha önceki itiraflarının işkence altında alındığını öne sürdüler. İlk iki şahit, bazı Tapınakçıların genel tavırlarına karşı eleştirel yaklaşıyorlardı: Guillaume de Liège, “bunların çoğunun kibirli ve baskıcı olduklarını, papalık mektuplarını ve diğer bazı araçları istismar yoluyla halkın malını ve parasını gasp ettiklerini” öne sürdü; Guillaume de Torage ise, Tarikat’a katıldıktan kısa bir süre sonra bir İspanyol Tapınakçının kendisine “kibirlerinden dolayı uzun süre yaşamayacağına inandığını, Tarikat’ın servet edinebilmek için her yolu mubah saydığını, Tarikat üyelerinin gözlerini aç gözlülük ve tamahkârlık bürüdüğünü ve kâfirlere karşı gerektiği gibi savaşmadıklarını” söylediğini belirtti.⁵¹ Gerçekten de, ilk ifade veren kişi olan seksen yaşındaki Guillaume de Liège, altı şahit arasında en muğlâk sayılabilecek açıklamaları yapan kişiydi ve kendisini

affeden ve Kilise'yle uzlaştıran Saintes Piskoposu önünde verdiği ifadeden dönmeyeceğini, kabul törenlerinde görevlilerin adaylara hacın üzerine tükürmeleri için emir verdiklerini duyduğunu ve bunun doğru olduğu konusunda şüphelerinin olduğunu, ancak kendisinin bu suçlamalarla ilgili doğrudan bir deneyiminin bulunmadığını öne sürüyordu. Thomas de Pamplona, ruhban sınıftan olmayan kişilerin günahları affetmesi konusunda ayrıntılı açıklamalarda bulundu. Karısına göre, kurulun ruhban olmayan başkanının, üyelerin Tarikat'ın disiplinini ihlal suçlarını affetme yetkisi bulunuyordu (ki bu suçların arasında, sürgün ya da hapis cezasını gerektirebilecek ölçüde ciddi kırk kadar eylem yer alıyordu); ancak bu şekilde Tapınakçıların bağışlanabilir ya da büyük günahlarının affedildiğine inanmıyordu.⁵² Diğer üç Tapınakçı da -Gérard d'Augny, Pierre de Saint Benoit ve Bartholomew de Puy Revell- 15 Mart 1311'de yemin eden on dokuz kişilik Tapınakçı grubunun içinde yer almışlardı. Bunların verdikleri ifadelerde bir çelişki söz konusuydu; kabul törenlerinde yanlış hiçbir eylem yer almamıştı, ancak Gérard d'Augny diğer kabul törenlerinde aykırı bazı eylemlerde bulunulduğuna inanıyordu "zira büyük üstat ve diğerlerinin bu konuda itiraflarda bulunduklarını duymuşlardı".⁵³ Son olarak, 10 Mayıs'ta ifade veren Elias Costat, diğerlerinin moral desteğine gerek bile duymaksızın Tarikat'ın masum olduğunu iddia etmişti.⁵⁴

Bu oturum sırasında beş Tapınakçı daha Tarikat'ı savunma girişiminde bulundu; ancak, diğer on dört kişinin savunmalarının önünde herhangi bir engel bulunmazken, bu şahısların önünde kraliyet gardiyanları belirdi ve savunma girişimleri vahşi bir biçimde engellendi. Bunların üçü -Martin de Montricard, Jean Duand ve Jean de Ruvains- 15 Mart'ta yemin eden on dokuz kişilik grupta yer alıyorlardı ve ifadeleri, Gérard d'Augny ve arkadaşlarının ifadeleriyle aynı örüntüyü izliyordu.⁵⁵ Örneğin, Poitiers diyakozunda bulunan Mauléon evi Ku-

mandanı Martin de Montricard, Fransa'da üyelerin "aynı düzen içinde ve gerektiği gibi Tarikat'a kabul edildiklerini; kendisinin de burada Tarikat'a kabul edildiğini ve diğer üyelerin de kabul törenlerinde bulunduğunu; ancak bazı bölgelerde Tapınakçıların üstadın itiraf ettiği belirtilen biçimde kabul edildiklerini" söylemişti.⁵⁶ Bu şahıslar 22 Mart 1311'de komisyonun önüne çıktılar; ancak iki gün sonra, Çarşamba günü, komisyona geri getirildiler ve üçü de İsa'yı reddettiklerini ve haçın üzerine tükürdüklerini itiraf ettiler ve daha önceki ifadelerinde budalalıklarından dolayı yalan söylediklerini belirttiler. Tümü de, herhangi bir tehdit almadıklarını, ya da ifadelerini değiştirme konusunda herhangi bir baskıya maruz kalmadıklarını ve bu konuyla ilgili olarak hiç kimseye görüşmediklerini öne sürdüler.⁵⁷

Benzer bir dönüşüm de, aynı yıl içinde komisyon önüne çıkan diğer iki hizmetli üyenin ifadelerinde izlenmektedir. 9 ve 12 Ocakta komisyona çıkan Jean de Pollencourt ve 8 ve 9 Şubat'ta komisyona çıkan Jean de Cormeilles'in ifadelerinden, böyle bir baskının onlara da uygulandığı açıkça anlaşılmaktadır.

Jean de Pollencourt, komisyon önüne geldiğinde Tarikat'ın pelerinini çıkartmış ve sakalını kesmiş bulunuyordu. Belirttiğine göre pelerini yok etmişlerdi ve bazı piskoposlar ve Poitiers *prévôt*'su kendisine ve diğerlerine tıraş olmaları gerektiğini söylemişti. Pollencourt, otuz yaşlarındaydı. Daha önce Amiens piskoposu tarafından sorgulanmıştı ve bağışlanarak Kilise ile uzlaştırılmıştı. İddianamenin ilk dört maddesine yanıt olarak, yalnızca Philippe de Manin adlı bir üyenin kabul töreninde yer aldığını, bu törende "utanç verici herhangi bir olaya şahit olmadığını", hiç kurul toplantısına katılmadığını, bu nedenle de, iddianamede yazılı olan maddelerin doğru olup olmadığını bilmediğini, "ancak, hiçbir şey görmediğinden dolayı bunlara inanmadığını" belirtti. Kendisi, yaklaşık on yıl önce, Ponthieu Kumandanı ve *bailli*'si Garin de Grandeville tarafından; Amiens

diyakozundaki La Ronsi  re'de, rahip Gilles de Rontage ile iki hizmetli üyenin huzurunda Tarikat'a kabul edilmişti. Pallencourt daha sonra, büyük ölçüde Raoul de Gizzy'nin betimlediği örüntüyü izleyen Ortodoks bir kabul törenini aktarmıştır: kuru ekmek, su ve üyelerin yoldaşlığı, kişinin kendi isteklerini bir kenara itmesi, bekâret ve yoksulluk andı ve Tarikat'ın mallarını koruyacağına dair yemin. Ancak daha sonra cesareti kırılır ve aktardığı betimlemeyi keserek "Amiens piskoposu ve onun selefi önünde yapmış olduğu ve kabul töreninde Tanrı'yı reddettiğini kabul ettiği ilk itirafına geri dönmek istediğini birkaç kez ısrarla istediğini   ne sürdü.

Noter kayıtlarında "büyük bir korku içinde ve yüzünün iyice solgun olduğu" belirtilmektedir; tam bu noktada, komisyon   yeleri ona biraz güven verebilmek için olaya müdahale ederler. Ona "ruhunu kurtarabilmesi için gerçeği söylemesi gerektiğini ve eğer doğru değilse, daha önce yapmış olduğu itirafı unutmamasını" söylerler. Gerçeği söylediği takdirde hiçbir tehlikenin onu tehdit edemeyeceği, zira ne kendilerinin, ne de noterlerin vereceği ifadeyi ifşa etmeyecekleri konusunda ona güvence verirler.

Oturuma verilen aradan sonra, ruhunun i  ine kapıldığı dehşetle ve ettiği yeminin etkisiyle, kabul töreninde ne Tanrı'yı, ne İsa'yı ne de kutsal ha   inkâr ettiğini, Tarikat kabul görevlisini ve orada bulunan diğerlerini yalnızca ağızdan öptüğünü, kendisinden böyle bir talepte bulunulmadığını; haçın üzerine t  k  rmediğini, inkâr, tükürme ya da uygunsuz öpme konusunda kimse­nin ona bir emir vermediğini; ancak engizisyoncuların önünde, bunun tam aksini itiraf etmeye zorlandığını ve   l  mle tehdit edildiğini belirtti.

Daha sonra birtakım açıklamalarda bulunmaya çalıştı. Söylediğine göre, onunla aynı hapis­hanede bulunan Gilles de Rontange, ona ve diğerlerine "gözyaşları içinde" "Tanrı'yı inkâr

ettiklerini ve haçın üzerine tükürdüklerini itiraf ederek Tarikat'ı yıkmaya yemin etmedikleri takdirde, bedenlerini yitireceklerini" söylemişti. Jean de Pollencourt daha sonra, bu itirafı Amiens piskoposu ve engizisyoncuların önünde yaptığını; ancak bu söylediklerinin yalan olduğunu, Amiens Piskoposu Robert tarafından onunla konuşmak üzere görevlendirilen bir Fransisken rahibine açıkladığını belirtir. Bunları piskoposa da anlatmak istemiştir; ancak, kendisine piskoposun onu dinlemeye vakti olmadığı söylenmiştir; bununla birlikte, Fransisken rahibi onu bağışlamış ve bundan böyle konu ile ilgili gerçeğe aykırı itiraflarda bulunmamasını istemiştir.

Jean de Pollencourt, iddianamede yer alan diğer maddeler hakkında hiçbir şey bilmediğini öne sürerek, sunağın kutsallığına inandığını ve diğer üyelerin de bu inancı paylaştıklarını belirtmişti. Tarikata kabul esnasında bu yemini etmişlerdir (çoğu başka tarikatın aksine, Tapınakçılarda deneme süresi bulunmuyordu) ve kabul törenleri yalnızca Tapınakçıların huzurunda, kapalı kapılar ardında uygulanmaktaydı. Kabul töreninde kendisine bekâretin simgesi olan küçük bir kordon verilmiş ve bu kordonu pamuklu giysisinin üzerinde taşıması istenmişti. Kurul toplantılarında olup bitenleri laik kesimden kişilere, hatta orada bulunmayan üyelere bile söylememesi gerektiği, aksi takdirde cezalandırılacağı söylenmişti. Kurul toplantılarında yılda üç kez günah çıkartmıştı. Kalmış olduğu yerlerde genellikle haftada üç kez sadaka dağıtılmıştı. Denizası- rı ülkelerde bulunan büyük üstat ve kurulunun verdiği kararların bir bütün olarak Tarikat bünyesinde yürürlükte olduğuna inanmaktaydı ve büyük üstadın ve diğer liderlerin birtakım hatalar işlediklerini duymuştu. Pollencourt'nun ifadesinin bu bölümüne geldiğinde özgüvenini yeniden kazandığı gözlemlenmektedir. "Tarikat bünyesinde başka hataların işlendiğini görüp görmediği sorulduğunda, ruhunu tehlikeye atma ve lanetlenmesi pahasına, tutuklanmadan önce bu tür hataları asla

işlemediğini ve işlendiğini hiç duymadığını” söylemişti. Pollencourt, ifadesinin son bölümünde “Tüm bu itiraflarıyla, bedeninin değil ruhunun kurtulmasını istediğini yeminle beyan etmişti”.

Ancak Jean de Pollencourt fazla dayanamadı; 12 Şubat Salı günü, bir kez daha dinlenmek istediğini bildirdi. Bu kez, “geçen Cumartesi vermiş olduğu ifadesinde ... yalan söylediğini belirterek, komisyonun önünde diz çökmüş ve ellerini kavuşturarak yalan ifade verdiğinden dolayı affedilmesi için yalvarmıştı”. Ancak komisyon üyeleri bu ani değişikliği fazla inanılır bulmadılar.

sayın komisyon üyeleri bu şahidin bir şekilde yalancı tanıklık etmeye ikna edildiğinden şüphelenmişlerdi; bu nedenle, kendilerine doğruyu söylemesini sağlamak üzere kutsal kitap üzerine yemin ettirdiler. Bu yemin sırasında kendisine itiraflarını herhangi bir üçüncü şahsa ifşa edip etmediği ve daha önce verdiği ifadeyi değiştirme konusunda herhangi birinin etkisi altında kalıp kalmadığı sorulduğunda, bunların olmadığını söyledi.

Bununla birlikte, Jean de Janville ve gardiyanlarına, ifade verdiği esnada unutmış olduğu bir konuyu söylemek üzere komisyon üyelerinin önüne tekrar çıkartılmak istediğini belirtti. Bu kez, kabul töreninde Tanrı’yı inkâr ettiğini ve Tarikat kuralları gereği bunu yapmasını söyleyen kabul görevlisinin emri üzerine beyaz gümüş bir haçın üzerine tükürdüğünü itiraf etti Tarikat kabul görevlisi ona ayrıca, herhangi bir Tapınakçının “kendisine cinsel yönden yaklaştığında ve böyle bir talepte bulunduğunda, Tarikat kuralları uyarınca bu isteği yerine getirmesi gerektiğini” de söylemişti. Bununla birlikte, onu uygun-suz öpme zorunluluğundan muaf tutmuşlardı. Tarikat’ın hatalarının genellikle muhafaza edildiğini ve bu hataların Philippe de Manin’in kabul töreninde de yinlendiğini belirtti. Hatta kabul töreninde rahip Gilles de Montagne’nin bulunduğunu

bile inkâr etti; öne sürdüğüne göre, ondan bu konuyla ilgili öğüt istemekle hata etmişti. Büyük bir olasılıkla Pollencourt, Gilles'in ifade vermeye hazır olduğunu ve söyleyeceklerinin onun ifadesiyle çelişeceğini biliyordu. Tapınakçıların toplantılarında bir "kedinin" bulunduğu konusundaki söylentileri o da duymuştu. Son olarak da, "Tapınak Tarikatı tümüyle ortadan kaldırılmasa bile ... kendisinin artık bu Tarikat'ta yer almak istemeyeceğini, zira onun kötü bir tarikat olduğunu" ifade etti.⁵⁸

Jean de Pollencourt'un duruşması, tek başına bir savunmacının fazla bir şansının bulunmadığını göstermektedir. Jean, iki duruşması arasında geçen süre içinde, sözde gizli olarak verdiği ifadesinde neler söylediğini çok iyi bilen kişiler tarafından tehdit edilmiş ve muhtemelen işkenceye maruz kalmıştı. İlk verdiği ifadeyi doğrulayabilecek durumdaki yaşayan tek şahit olan Gilles de Rontages bile, etkin bir biçimde susturulmuştu; Rheims Konseyi'nde, hakkında verilen karar hafifletilmiş ve bu şekilde, itirafını geri alması konusunda Rontages'a bir tür rüşvet sağlanmıştı.⁵⁹

Diğer hizmetli üye, Jean de Cormeilles de benzer bir davranışa maruz kalmıştı: Cormeilles, kırk bir yaşlarındaydı ve Soissons diyakozundan geliyordu. Tarikat'ın pelerini Sens Konseyi'ne teslim ettiğinden dolayı giymiyordu ve Chartres Konseyi'nde piskopos tarafından daha önce bağışlanarak Kilise ile uzlaştırılmıştı. Buna rağmen yine de, iddianamede yer alan kabul törenleri ile ilgili ilk on üç maddenin içeriğinin doğru olduğuna inanmıyordu ve bu konuda ahlak dışı ya da utanç verici hiçbir şey görmemiş ve duymamıştı. Daha sonra, kendisinin ve diğer şahitlerin hazır bulunduğu üç kabul töreninden söz etti; bunlardan biri Raoul de Gizzy, diğeri ise Hugues de Pairaud'nun başkanlığında gerçekleşmişti. Kabul törenlerinin üçü de son sekiz yıl içinde gerçekleşmişti Kendisi de on iki yıl önce, Sens eyaletindeki Chéroy'da Raoul de Gizzy tarafından

Tarikat'a kabul edilmişti ve kabul töreninde hazır bulunanlar arasında, Tarikatı savunmaya yönelik ilk girişimi yapan Ponsard de Gizzy bulunuyordu; ancak Cormeille'in belirttiğine göre Ponsard artık hayatta değildi. Üç kez Tarikat'ın kuru ekmeğini ve suyunu istediğini belirtmiş, bekâret, yoksulluk ve itaatkârlık yemini ederek Tarikat'ın sırlarına sadık kalacağına ant içmiş ve üzerinde Çarmıhtaki İsa sureti bulunan açık bir kitabın üzerine söz vermişti. Daha sonra omuzlarına Tarikat'ın pelerini konularak üyeler onu ağzından öpmüşlerdi. Kendisine, Tarikat'taki genel davranışları ile ilgili oldukça temel birtakım talimatlar verilmişti. Buraya kadar, anormal hiçbir olayın yer almadığı olağan bir kabul törenini aktarmıştı; ancak bundan sonra, üzerindeki baskıların etkilerini yansıtan birtakım belirtiler göstermeye başladı.

Kabul töreninde, özellikle iddianamenin on üç maddesinde yer alan herhangi bir ahlak dışı ya da utanç verici olayın cereyan edip etmediği sorulduğunda, yanıt vermek istemedi ve yüce komisyon üyelerinden kendisiyle bir köşede özel olarak görüşmelerini istedi, ancak komisyon üyeleri bu konuda isteksiz davrandılar; tutuklanmalarından sonra Paris'te maruz kaldıklarını belirttiği işkencelerden dolayı son derece korkmuş görünüyordu; belirttiğine göre, işkenceler sırasında dört dişini kaybetmişti ve kabul töreni sırasında neler yaptığını tam olarak anımsayamadığını belirtti ve bu konu üzerinde daha fazla düşünmek üzere biraz süre istedi.

Kendisine istediği süre tanındı ve ertesi gün ifadesini tamamlamak üzere komisyon önüne yeniden çıkması emredildi. "Kendisine, komisyon önünde ettiği yeminle ilgili olarak, verdiği ifadeyi hiç kimseye ifşa etmemesi ve nasıl bir ifade vermesi gerektiği ve kendisine sorulan sorulara ne tür yanıtlar vereceği ve sorgulamasına ilişkin diğer konularda hiç kimseden talimat almaması gerektiği söylendi." Yanıtında, bu konuyla ilgili olarak yalnızca Tanrı'nın vereceği öğütleri dinleyeceğini belirtti.

Cormeille ertesi gün bir kez daha komisyon önüne çıktı. Ancak bu kez, kabul görevlisinin kendisinden Tanrı'yı reddetmesini istediğini, bu isteği geri çevirdiğinde ise kendisine Tarikat kuralları gereği bunu yapması gerektiği söylendiğini, bunun üzerine "kalbiyle değil, yalnızca ağzıyla" kendisinden isteneni yaptığını belirtti. Kabul görevlisi daha sonra elinde tuttuğu tahta bir haç ona göstererek, kendisinden haçın üzerine tükürmesini istemiş, o da "haçın üzerine değil, kenarına tükürmüştü". Anlattıklarına göre, daha sonra kendisine diğer Tapınakçılarla tensel ilişkilerde bulunabileceği söylenmişti. Ancak böyle bir eyleme girmedigi gibi, kendisinden de böyle bir şey istenmemişti. Kabul görevlisinin kendisini kuyruk sokumundan öpmesini istediğinde, bu talebi reddetmiş ve kabul görevlisini "tek bacağından, giysilerinin üzerinden" öpmüştü. Kendisine tüm bu eylemlerin Tarikat'ın kuralları olduğu söylenmişti; ancak başka herhangi bir utanç verici olayla karşılaşmamıştı. Komisyon Cormeille'e, "neden böylesine kesin bir biçimde bugün yaptığı itirafları dün de anlatmamış olduğunu" sorduğunda verdiği yanıtta "bu itirafların kendisini korku ve dehşete düşürdüğünü ve bu nedenle de hiçbir şey söylemeye cesaret edemediğini" belirtmişti. Oturuma ara verildiği süre boyunca hiç kimseden talimat almamıştı; ancak Paris'teki tapınakta görevli Robert adlı bir rahipten, "Tanrı'nın kendisini yönlendirmesi için Kutsal Ruh adına Aşaî Rabbanî ayininden bir dua okumasını istemiş ve olasılıkla bu dua onun doğruyu söylemesini sağlamıştı". Tarikat'a kabul edildiği hafta içinde şahit olduğu suçları bir Tapınak rahibine itiraf etmiş ve rahip onu affederek nedamet getirmesine yardımcı olmuştur. Tutuklandıktan sonra da, Charteres piskoposunun emrindeki rahiplerden birine bir kez daha günah çıkarmıştır. Şahidin ifadesinin bu bölümünde, zihninde bazı şüphelerin bulunduğu anlaşılmaktadır; zira bir gün önce söylediklerinin doğru olduğunu "ve üzerinde herhangi bir değişiklik yapmak istemediğini" öne

sürmüştür; böyle bir açıklama, şahidin ifadesine daha sonra eklediği törenin ahlak dışı bölümleri ile tutarlı olabilirdi; ne var ki, noter kayıtlarında, şahidin “birkaç kez söz konusu on üç maddenin içeriğini bilmediğini öne sürdüğü” belirtilmektedir.

Cormeille, on dördüncü ve daha sonraki maddelerin içeriği hakkında hiçbir şey bilmediğini; yalnızca dinî ayinlerde okunan dualara inandığını ve diğer Tapınakçıların da aynı inancı paylaştığını düşündüğünü, Tapınak rahiplerinin yalnızca üzerlerine düşen görevi yaptıklarını ve bu görevlerin yerine getirilmesinde çoğunlukla laik rahiplerden yardım aldıklarını ve laik kişilerin günahların bağışlayabildiklerine inanmadığını belirtmiştir. Tarikat mensupları yalnızca bir kez yemin ederlerdi ve bu yeminin ardından derhal Outremer’e gönderilirlerdi; kabul törenleri gizlilik içinde yapılırdı ve bu gizlilik nedeniyle Tarikat aleyhinde birtakım şüphelerin belirdiğine inanıyordu; giysilerinin üzerinde bir kordon taşıyorlardı, ancak putların başına dokunduklarına inanmıyordu. Kendilerine Tarikat kurul toplantılarında paylaşılan sırları ifşa etmemeleri konusunda emir verilmişti ve bu emri çiğneyenler cezalandırılıyordu; ancak, bu nedenden dolayı Tarikat’ta herhangi birinin cezalandırılıp cezalandırılmadığı konusunda bir bilgisi yoktu. Bir Tapınakçı, izin almadan Tarikat rahipleri dışında hiç kimseye günah çıkartamazdı. Tarikat bünyesindeki hatalardan haberi olanlar, ihmalkâr davranmışlardı; zira bunları düzeltmek ya da kiliseye ihbar etmek konusunda herhangi bir gayret göstermemişlerdi; ancak, bu ihmalkârlıklarının altında yatan nedenin korku olduğunu düşünüyordu. Kaldığı Tarikat evlerinde düzenli bir biçimde yoksullara sadaka ve yiyecek ve barınak sağlanıyordu. Bununla birlikte, kıtlık dönemlerinde yoksul ve düşkünlerin sayısında büyük bir artış olduğundan dolayı, dağıtılan sadakalar üzerinde bir kısıtlama uygulanırdı. Kurullar, gizlilik içinde yapılırdı ve tüm Tarikat, büyük üstadın ve heyetinin buyruklarını tam bir gizlilik içinde muhafaza ederdi. Büyük üstadın ve diğer

liderlerin birtakım hataları itiraf ettiğini duymuştu. Tarikat'ı savunma görevini üstlenmişti, "zira başkalarının da bu görevi üstlendiklerini görmüştü". Kendisine bu ifadesini "dua, emir, korku, sevgi, nefret ya da herhangi bir maddi çıkar karşılığında verip vermediği sorulduğunda, tümüyle gerçek adına konuştuğunu ve söylediklerinin kesinlikle bu sayılanlarla hiçbir ilgisi-nin olmadığını" vurgulamıştır.⁶⁰

Pollencourt ve Cormeilles'in yazgıları, Tapınakçıların gar-dianlarının tutuklular üzerinde uyguladıkları kontrolün gü-cünü ve komisyondan Fransız hükûmetine yönelik bilgi akışı-nın etkinliğini açıkça göstermektedir. Tapınakçıların itirafları genellikle dışarıdan gelen şahitlerin verdikleri ifadelerle pekiş-tiriliyordu; ancak burada da, Tapınakçılarda olduğu gibi, belir-lenen örüntüye tam olarak uymayan istisnai bazı şahitler söz konusu olabiliyordu. 19 Nisan 1311'de şahit olarak dinlenen Pierre de la Palud, böyle biriydi. Palud, aslen bir kanun adamı ve sivil avukattı, ancak 1300 yılında Lyon'daki Dominikenlere katılarak din bilim alanında lisans öğrenimi görmüştü. Bir vaiz ve din bilimci olarak başarılı bir kariyerin ardından 1329 yılında Kudüs patriği unvanını almıştı; ancak duruşmada şahit olarak dinlendiği dönemde henüz tanınmıyordu. Duruşmaya neden çağırıldığı bilinmemekle birlikte, Jean Dunbabin'in bildirdiğine göre bu dönemde komisyon, yakın bir tarihte hükûmetin Lyon'u denetim altına almaya yönelik planın bir parçası olarak kraliyet memurları tarafından Paris'e gelmeye zorlanan Lyon Başpiskoposu Peter de Savoy'un ikametgâhında toplanmıştı. Pierre de la Palud'un da başpiskoposun yolculuğunda kendisi-ne eşlik etmek üzere 1310'da Paris'e geldiği tahmin ediliyor. Verdiği ifadede, çok sayıda Tapınakçının duruşmasında hazır bulunduğunu belirtiyor ki olasılıkla burada 1308 ve 1309'da Lyon'da yapılan duruşmalardan söz ediyordu. Birçok neden-den dolayı, 'itirafta bulunanlardan çok, ithamları reddedenlerin doğruyu söylediklerine inanıyordu'. Bununla birlikte, kişisel

deneyimleri bir yana, ‘Tapınakçıları sorgulayan çoğu kişiden, onların sorgulama sırasında birçok itirafta bulunduklarını duymuştu ve bu söylenenlerden ve diğer açıklamalardan, iddianamede yer alan sapkın eylemlerin büyük bir bölümünün, Tarikat’ın yalnızca bazı mensuplarının kabul töreni sırasında ya da daha sonra gerçekleştiği, ancak diğer mensupların kabul törenlerinde bu tür sapkınlıkların işlenmediği kanısına vardığını’ belirtmişti. İfadesinde yer alan ‘çoğu kişi’ ifadesi ile, muhtemelen Dominiken Tarikatı’nın Paris’teki evinde tanıştığı diğer Dominiken rahiplerini kastediyordu. Ayrıca, kaynaklarını tam olarak hatırlayamamakla birlikte, Tapınakçılar ile ilgili iki öykü duymuştu. Birincisi, bir tek at üzerinde savaşa giden iki şövalyeyi betimleyen Tarikat’ın ünlü mührü ile ilgiliydi. Öyküye göre öndeki şövalye kendini İsa’ya adanmış, ancak savaşta yaralanmıştı. Arkadaki ikinci şövalye ise, “onun kanısına göre, insan kılığına girmiş şeytanın kendisi idi”. Birinci şövalyeye, kendisine inandığı takdirde Tarikat’ın güce ve gönence kavuşacağı vaadinde bulunmuştu. İşte böylece yaralı üye kandırılmış ve kötülüğü seçmişti ve Tarikat’ta işlenen tüm suçların kaynağı da bu üyenin talihsiz seçiminde yer alıyordu. İkinci öykü ise, Tarikat’ın işlediği günahların nereden kaynaklanabileceğine ilişkin ikinci bir yorum sunuyordu. Müslümanlar tarafından esir edilen tapınağın eski üstatlarından biri, serbest bırakılmadan önce, sultanın ve veliahtlarının Tapınakçılara imtiyaz tanımaları ve zaman zaman da yardım etmeleri karşılığında, Tarikat bünyesinde bazı kusurları aşılacağına söz vermişti. Şahit, kendisine anlatılan bu öykülerin doğru olup olmadıklarını bilmemekle birlikte, ikinci öykü, Guillaume de Plaisians ve Guillaume de Nogaret’nin ithamlarına o kadar yakın ki, aynı kaynaktan geldikleri konusunda neredeyse hiç şüphe yoktur.⁶¹

Bir organ olarak potansiyel Tarikat savunmacılarının ifadelerini dinlemek üzere kurulan papalık komisyonu, daha önce olmasa bile 1311 güzünün sonlarına doğru, işlevini büyük öl-

çüde yitirmişti. Narbonne başpiskoposu çoğunlukla duruşmalara katılmıyordu; Bayeux piskoposu, kral adına Papa ile görüşmelerde bulunmak üzere Kasım 1310'da Avignon'a gönderildiği tarihten sonra, üçüncü oturumda yer almamıştı; Maguelonne baş diyakozu ise, sağlık nedenleriyle mazur görülmüştü.⁶² Komisyon çoğunlukla yalnızca üç üye ile çalışmalarını sürdürebiliyordu. Öyle anlaşıyor ki, Kasım 1310'da kral, belki de komisyonun tasfiye edilebileceği umuduyla, duruşmaların bir sonraki parlamentosunun sona ereceği Ocak 1311 tarihine kadar ertelenmesini istemişti.⁶³ Son üç yeminli ifade, 26 Mayıs 1311'de alınmıştı ve o tarihte komisyon üyeleri Avignon'daki Bayeux piskoposuna bir mektup yazarak kendisinden, Papa'dan duruşmaları sona erdirmesi talebinde bulunmasını istemişlerdi. Piskopos verdiği yanıtta papanın ve kardinallerin komisyonun görevini başarıyla tamamladığı görüşünde olduklarını, ancak komisyondan, Outremer'deki duruşmalar konusunda daha fazla bilgi istediklerini yazmıştı. Daha sonra da Guillaume Bonnet Avignon'dan ayrılmış ve parlamentonun toplandığı Paris'in kuzeybatısındaki Pontoise kentine gelerek ve kral ve Narbonne başpiskoposu ile buluşmuştu. Gilles Aiclein ve Guillaume Bonnet, "kraliyet parlamentosundan ayrılarak duruşmaları sonuçlandırmak üzere Paris'e dönememişler", bu nedenle de, Paris'teki duruşmalar, "kralın talebi üzerine" Limoges ve Mende piskoposları, Napolili Matthew ve Trent baş diyakozu başkanlığında sona erdirilmiş; komisyon üyeleri de daha sonra Pontoise'daki kraliyet manastırına gelmişler ve 5 Haziran Cumartesi günü kral ile istişarede bulunmuşlardı. Burada, bir durum değerlendirilmesi yapıldı: komisyon, bazıları Outremer'deki kabul törenleri konusunda ifade veren 231 şahidi dinlemiş; papa ve kardinaller ise, 72 kişilik bir diğer grubu sorgulamıştı; kısa bir süre sonra genel konsey toplanacaktı ve papa ve kral bu davayı olabildiğince çabuk bir biçimde sonuçlandırmayı arzu ediyorlardı. Böylece, Gui, Saint-Pol kontu,

Guillaume de Plaisians, Geoffroi de Plessis ve çalışmaları tutanaklara geçiren beş noterin huzurunda, papalık komisyonu faaliyetlerini resmen sona erdirdi. Komisyon, yaklaşık iki yıllık bir süreye yayılan 161 gün boyunca duruşmalarını sürdürmüştür. Duruşmaların tutanakları, her biri yaklaşık 40 satırlık sayfalar içeren 219,5 folyo kitap halinde bir ayaya getirilmiş ve özel habercilerle Papa'ya iletilmiştir İkişer nüsha halinde hazırlanan kitapların komisyon üyelerinin mührünü taşıyan bir nüshası Papa'ya teslim edilmiş; diğer nüsha ise, Papa tarafından imzalanmış özel yetki mektubu ibraz edenler dışında hiç kimseye gösterilmemek kaydıyla, özel bir kasada muhafaza edilmek üzere Paris'teki Sainte-Marie manastırına gönderilmiştir.⁶⁴

14 Eylül 1307'de IV. Philippe Tapınakçıların tutuklanması konusundaki gizli emrini verdiğinde, bu eylemine gerekçe olarak üç neden belirtmişti: İsa'nın reddedilmesi ve haça tükürme, uygunsuz öpmeler ve eşcinsellik ve putlara tapınma.¹ Temmuz 1308'de V. Clemens sonunda Şubat ayında ara verilen duruşmaları yeniden başlatmayı kabul etti² ve 12 Ağustos 1308 tarihinde daha ayrıntılı ve daha sistematik bir suçlama listesi hazırlandı. Bu liste, yedi ana alt başlık altında özetlenebilen 127 maddeden oluşuyordu. İlk suçlamaya göre, yeni bir Tapınakçı Tarikat'a kabul edildiğinde, kabul görevlileri tarafından İsa Mesih'i ve bazen Kutsal Meryem'i ve azizleri reddetmeye zorlanıyordu. Kendisine İsa'nın gerçek Tanrı olmadığı, yalancı bir peygamber olduğu, insanlığın kurtuluşu için değil, işlediği günahların cezasını ödemek üzere çarmıha gerildiği söyleniyordu. Bu nedenle İsa Mesih aracılığı ile insanlığın kurtuluş umudu yoktu. Tapınakçı adayından daha sonra haçın üzerine tükürmesi ve bazı kabul törenlerinde de haçı ayaklarıyla çiğnemesi ya da üzerine işemesi isteniyordu. İkinci suçlamaya göre, Tapınakçılar birtakım putlara tapıyorlardı; bununla ilgili olarak, bir kediden ve bir baş figüründen bahsediliyordu ve bazı söylentilere göre baş figürünün üç yüzü vardı. Bu baş figürüne bir kurtarıcı olarak tapılıyor ve figür, ağaçları çiçeklendir-

ren ve toprağı tohumlandıran bir tür bereket tanrısı olarak kut-sanıyordu. Tapınakçılar, baş figürüne elleriyle dokunuyorlar, ya da bellerine bağladıkları kordonları başın çevresine sarıyor-lardı. Üçüncü suçlamaya göre, Aşaî Rabbanî ayinine inanmıyor-lardı ve Tapınak rahipleri dinsel törenlerinde kutsal sözleri söylemiyorlardı. Dördüncü suçlamaya göre, büyük üstat ve diğer liderler, büyük bir bölümünün ruhban sınıftan olmamala-rına rağmen, Tarikat üyelerinin itiraflarını dinliyorlar ve onla-rın günahlarını bağışlayabiliyorlardı. Beşinci olarak, Tarikat kabul görevlileri, yeni katılanları ağızlarından, göbeklerinden, karınlarından, kalçalarından ve kuyruk sokumundan öpüyor-lardı ve Tarikat üyeleri arasında eşcinsellik teşvik ediliyor, hatta fiilen uygulanıyordu. Altıncı olarak Tapınakçılar, yasal olsun ya da olmasın, Tarikat'a kazanç sağlamak üzere her yola başvuru-yorlardı. Tarikat'a yapılan bağışlar, uygun görülen biçimlerde kullanılmıyorlar; üstelik öngörüldüğü biçimde hastanelere tah-sis edilmiyordu. Yedinci olarak, meclis toplantıları büyük bir gizlilik içinde geceleri, silahlı nöbetçilerin korumaları altında yapı-lıyordu ve bu toplantılara yalnızca Tapınakçıların katılma-sına izin veriliyordu. Toplantılarda olup bitenler konusunda dışarıdan kişilere herhangi bir ifşaata bulunan Tarikat üyeleri hapis ya da idam cezası ile cezalandırılıyorlardı.³

1307'de IV. Philippe saltanatında yirmi ikinci yılını dol-durmuştu. Çevresinde, Guillaume de Nogaret'nin başkanlığın-da kendi alanlarında uzman ve kraliyetin tam güvenini kazan-mış bakanlardan oluşan bir grup bulunuyordu. Bu şahıslar, yönetimde geçirdikleri uzun yıllar boyu edindikleri deneyimler sonucu, herhangi bir nedenle rejime ters düşen kişilerle uğraş-mak üzere birtakım teknikler geliştirmişlerdi. Uyguladıkları yıldırma ve tehdit stratejilerini, Fransa sınırları içinde halkın desteğini kraliyet lehine çevirme ve muhaliflerin adlarını ve ünlerini karalama kampanyaları ile güçlendiriyorlardı. Uygun bir ortam oluşturulduktan sonra "Estats Generaux" kralın ba-

kanlarının konu üzerindeki görüşlerini dinlemek üzere toplantıya çağrılır ve üyeler daha sonra hükümetin bu görüşlerini kendi bölgelerine iletmek üzere geri gönderilirlerdi. Bu politikaların en büyük hedefi VIII. Bonifatius olmuştu. Bonifatius'nin 1303'de ölümünden sonra belli aralıklarla, ancak kararlı bir biçimde kendisini sapkınlık, cadılık, büyücülük ve eşcinsellik ile ilişkilendirmeye yönelik çok sayıda girişime rastlanmıştı ve bu girişimler, Nogaret'nin V. Clemens'i bir soruşturma komisyonu oluşturmaya zorladığı 1310 yılı Martında en yoğun noktasına ulaşmıştı.⁴ Ağustos 1308'de, kralın karısı Jeanne de Navarre ve annesi Blanche'ın düşmanlığını kazanan Troyes Piskoposu Guichard, kraliçenin balmumundan bir suretini yapmak ve bu figürü vaftiz ederek üzerine çiviler saplamak ve bunun sonucunda, 1305'de kraliçenin ölümüne neden olmakla suçlandı. İddialara göre piskopos daha sonra yılanlar, akrepler, kurbağalar ve zehirli örümceklerden bir karışım hazırlamış ve bu karışımı prensesin üzerine sürmesi için yerel bir keşişten yardım istemişti. Söylendiğine göre bu eylemi, Kraliçe Jeanne'in dostluğunu yitirdiğinden ve bunun sonucunda, kraliçenin kendisinin 1301'e kadar elinde bulundurduğu kraliyet tarafından kendisine sağlanan ayrıcalıklardan yoksun bıraktığından dolayı işlemişti. Guichard aleyhine 1308'de başlatılan soruşturma, kralın Paris'teki sarayının bahçesinde ruhban sınıfın ve halkın önünde gerçekleştirilen tipik bir duruşma ile açıldı. Çağırılan şahitlerin büyük bir bölümü, yoğun işkencelere maruz kaldıktan sonra Guichard'ın aleyhine ifade verdiler. Guichard da, ruhban sınıfın bir üyesi olmasına rağmen, Louvre'daki kraliyet hapishanesinde tutuklu kaldı ve konumunun kendisine sağladığı ayrıcalık gereği, hapiste bulunduğu sürece kendisine muhafızlık etmek üzere bir kilise görevlisi atandı. 1309 yılı içinde ilgili birkaç duruşma daha yapıldı, ancak bunu izleyen süre içinde dava giderek önemini yitirdi; 1313 Nisanında piskopos hâlen hapiste idi. Nihayet, aynı yılın sonlarına doğru serbest

bırakıldı ve Bosna Diyakozluğuna piskopos olarak atandı, ancak o bu göreve hiç gitmedi. Guichard, 1317’de öldü.⁵

Tapınakçılara yönelik suçlamaların öncelikle bu kısa süreli bağlam içinde ele alınması gerekmektedir; bunlar yalnızca, Kilise tarafından başlatılan Hristiyanlık aleyhtarı güçleri ortadan kaldırmaya yönelik girişimlerin yoğun olarak yaşandığı bir dönemde ortaya çıkan münferit olaylar değildir. Bununla birlikte, sapkınlık, cadılık, büyücülük eylemlerine yönelik suçlamaların politik amaçlar doğrultusunda kullanılmasının Guillaume de Nogaret’nin ve meslektaşlarının özellikle başarılı olduğu bir beceri olsa da, gerek 13. yüzyılda gerekse daha önceki dönemlerde, ortaçağın ortak kültürel mirasını oluşturan daha geniş kapsamlı geleneklerde de yoğun bir biçimde karşımıza çıkmaktadır.

Temmuz 1233’te Papa IX. Gregorius, Ren bölgesinde yaşayan birtakım sapkınlara karşı bir eylem başlatmak üzere Almanya’nın önde gelen ruhani liderlerine mektuplar yazdı. Söz konusu mektuplar, sapkınların törenleri ve adetleri ile ilgili ayrıntılı açıklamalar içeriyordu. Bu açıklamalara göre, yeni bir mürit mezhebe girdiğinde, önünde bir kurbağa ya da kara kurbağası belirliyor ve sapkınlar bu yaratığı arkadan ya da ağzından öpüyorlardı. Mürit daha sonra çok koyu gözlü ve solgun yüzlü, sıksalıktan neredeyse bir deri bir kemik kalmış bir adamın huzuruna getiriliyor ve bu adamı öpüyordu. Bu öpmeyle birlikte “Katolik geçmişi, müridin yüreğinden tamamen siliniyordu”. Sapkınlar yemekten kalktıktan sonra, kuyruğunu yukarı kaldırmış bir kara kedi heykeli yukarıdan geriye doğru aşağı iniyor ve “önce mürit, sonra üstat ve daha sonra önde gelen tüm tarikat üyeleri birer birer kediyi gerisinden öpüyorlardı”. Daha sonra ise, herkes başını eğiyor ve kedinin kulağına tekdüze bir sesle birtakım sözler mırıldanıyordu. Bundan sonra mumlar söndürülüyor ve bunu “akla gelebilecek en iğrenç bir cinsel âlem izliyordu”. Bununla birlikte, “bir rastlantı eseri eğer

erkeklerin sayısı kadınlardan fazla ise ... yoksunluk içindeki erkekler diğer erkeklerle birlikte oluyorlardı". Daha sonra mumlar tekrar yakılıyordu ve bir köşeden bir adam, karanlığın içinden ortaya çıkıyordu; söylendiğine göre, adamın "belinden yukarısı güneşten bile daha parlak bir ışıkla parlıyor, tıpkı bir kedininki gibi uzun tüylerle kaplı belden aşağısı ise, verdiği ışıkla tüm mekânı aydınlatıyordu". Üstat, müridin üzerindeki giysiden bir şey kopartarak figüre şöyle diyordu: "Bana verilen bu şeyi ben de sana veriyorum;" figür de ona yanıt olarak şunları söylüyordu: "Bana iyi hizmet ettin ve gelecekte de daha fazla ve daha iyi hizmet edeceksin. Bana verilen bu şeyi sana emanet ediyorum". Figür, bunları söyledikten sonra kayboluyordu. Sapkınlar ayrıca her yıl Paskalyada İsa'nın bedenini temsil eden kutsal ekmeği ağızlarının içinde evlerine taşıyorlar ve "Kurtarıcıya olan nefretlerini ifade etmek üzere" kutsal ekmeği tuvalete tükürüyorlardı. Ayrıca sapkınlar, Tanrı'nın Lucifer'i yer altına sürmekle büyük bir adaletsizlik işlediğini öne sürüyorlar ve onun göklerin yaratıcısı olduğunu ve Tanrı düştüğünde onun yeniden gökyüzünde yükseleceğini söylüyorlardı.⁶ Tüm bu söylentiler ile Tapınakçılara yöneltilen suçlamalar arasında çarpıcı bir benzerlik bulunmaktadır; gerçekten de, Papa'nın yazdığı mektuplarda yer alan iddialar neredeyse Nogaret ve adamlarının iddiaları ile örtüşmektedir: İsa Mesih yadsınmaktadır; kilisenin kutsal ekmeği (haçın yerine) tuvalete tükürülmektedir; bir puta tapınılmaktadır (mevcut durumda bir kara kurbağa ya da kedi) ve şeytani bir figür kutsanarak ona müridin giysisinden alınan bir parça ile dokunulmaktadır; Aşaî rabbanî ayini çarpıtılmakta ve bazı katılımcılar birbirleriyle uygunsuz biçimde öpüşmekte ya da eşcinsel ilişkilere girmektedir.

Bununla birlikte, IX. Gregorius, bu öyküleri duyan ilk kişi değildi. Nogaret ise öykülerini geçmişi yüzyıllara inen bir geleceğin üzerine oturtmuştu. Daha 1022'de Keşiş Abhémar de

Chabannes, Orléans'da şeytana tapan ve birtakım iğrenç ayinler yapan sapkınlar hakkında bazı şeyler duymuştu. Duydukları karşısında öylesine şok olmuştu ki, kendini toparlayıp bunları hiç kimseye anlatamamıştı.⁷ Saint-Père-de-Chartres'daki Benedictine Manastırı'ndan gelen Paul adlı bir keşişin aradan geçen yarım yüzyıllık bir dönemden sonra açıklık kazanan öngörülleri ise daha da açıktı. Buna göre, bir evde toplanan sapkınlar, adlarını anarak şeytanı çağırıyorlardı. Şeytan geldiğinde -ki genelde küçük bir hayvan biçiminde gelirdi- ışıklar söndürülürdü ve "orada bulunan herkes, elinden geldiğince çabuk bir biçimde en yakınında bulunan kadını yakalıyordu ... bunların çiftleşmeleri, oradakiler tarafından kutsal ve dinsel bir ayinmiş gibi izlenirdi".⁸ Aradan geçen uzun sayılmayacak bir süre sonra, Nogent Başrahibi Guibert, aynı öykünün hayli karmaşık bir varyantını 1114'de Soissons'daki sapkınların aleyhine kullandı. Aktardığına göre bu sapkınlar arasında, erkeklerle yatan erkekler ve kadınlarla yatan kadınlar bulunuyordu. Bu sapkınlar, mahzenler gibi gizli yerlerde buluşuyorlardı ve orada, yanan mumların ışığı altında, kadınlar çıplak kalçalarını arkalarında uzanan başka bir kadına sunuyorlardı. Daha sonra ışıklar söndürülüyordu ve herkes rastgele bir biçimde birbiriyle cinsel birleşmeye giriyordu.⁹ Oxford Baş Diyakozu Walter Map, 1182'de yazdığı notlarda, yukarıdan bir iple aşağı doğru inen bir kediye tapan Publicanlar, ya da Paterineler adlı bir mezhepten söz etmektedir. İddiasına göre mezhep üyeleri bu kediye ayaklarından, ya da kuyruğunun altından ya da cinsel organlarından öpüyor ve bu eylemleri sonucu şehvetle doluyorlardı. Bunu da olağan cinsel âlemler izliyordu.¹⁰ Katharlara karşı Hristiyanlık inancını savunmak üzere 12. yüzyılın sonlarına doğru kaleme aldığı yazıda Alain de Lille de aynı gelenekten yola çıkmaktadır. Lille'in açıklamalarına göre Kathar adı da kedi sözcüğünden türetilmiştir; zira iddialarına göre Lucifer, ayinle-

rinde Katharlara bir kedi kılığında görünmekte ve onlar da bu kedinin gerisini öpmektedirler.¹¹

Trier'de yaşamış adı bilinmeyen bir kronikçi 1231'de yazdığı mektuplarda, bölgede yaşayan bazı sapkınlardan söz etmekte ve bunların arasında "İsa'nın bedenine [Aşaî Rabbanî ayinine] inanmayanların bulunduğunu" ve bazılarının da "solgun yüzlü bir adamı, hatta bir kediyi öptüklerini" bildiğini söylemektedir.¹² 1228 ile 1249 yılları arasında Paris piskoposluğunu üstlenen Guillaume d'Auvergne, Lucifer'in müritlerine bir kara kedinin ve bir kara kurbağanın görüldüğünü ve bu kişilerin kediyi kuyruğunun altından ve kurbağayı ağzından öpmek gibi iğrenç birtakım eylemlerde bulunduklarını yazmaktadır.¹³ Tapınakçıların duruşmasından kısa bir süre sonra İngilizisyoncu Bernard Gui, *Practica inquisitionis heretice pravitatis* başlıklı kitapçığına sapkınlar üzerine kısa bir paragraf ekleyerek, sapkınların cinsel âlemlerinden ve bu âlemlerde görünen bir kediden söz etmektedir; ancak burada sözünü ettiği sapkınlar Tapınakçılar değil, Valdensesler adı verilen tarikattır.¹⁴

Şurası kesindir ki, bu tür suçlamalar yüzyıllar boyu Kilise tarafından dinsel ve politik muhalifleri kamu önünde karalamak üzere uygulanan propaganda malzemesinin bir bölümünü oluşturmaktadır.¹⁵ Ortaçağ versiyonlarında neredeyse her zaman bu tür eylemler Katharlar ve Valdensesler için kullanılmıştır¹⁶ ve Nogaret aynı eylemlerle ilişkilendirme yoluyla Tapınakçıları lekelemeyi amaçlamış olabilir. Ayrıca, bu tür sapkınlıkların tanımlanması konusunda eğitim gören engizisyoncular, aynı örüntü çerçevesinde sorgulanan talihsiz kişinin benzer türde 'itiraflarda' bulunmasını sağlayarak, sözde özgür seçimle alınan bu itirafları, Tarikat'a karşı Fransız hükümetinin güçlenmesi amacıyla yönelik bir biçimde kullanmış olabilirler. Bununla birlikte, hepsinden önemlisi bu suçlamaların, 16. ve 17. yüzyıllarda boy gösteren 'cadı çılgınlığı' ile yeniden gündeme gelen birçok unsuru içerdiği söylenebilir. Nogaret'ye göre Ta-

pınakçılar potansiyel birer cadı idiler. Belki de bu muazzam dünyevi servet, kutsadıkları şeytanın yardımıyla edinilmişti; belki de onunla aralarında bir anlaşma imzalamışlardı. Bu durumda, Fransa'nın Hristiyan kralına böylesine rezil bir biçimde edinilen bir servete el koyması konusunda açıkça haklı bir neden sunuluyordu. Tüm bu argümanlar kesin bir biçimde kanıtlanmış değildir, ama çok güçlü bir olasılık da mevcuttur.

Bu bağlantı, Saint-Dennis Manastırı'nda kaleme alınan ve Fransa krallarının saltanatlarının yerel dilde aktarıldığı *Les Grandes Chroniques de France* başlığını taşıyan anlatıda daha açık bir biçimde vurgulanmaktadır. Adı geçen eserde yazar, 127 maddeden oluşan resmî suçlamalara yapılan birtakım önemli eklemeleri de içeren on bir maddeden oluşan bir ithamlar listesi sunmaktadır. Tarih kayıtlarının Capet kralları hakkında bilgi veren resmî tarih olarak görülmesi ve yazarın Fransız hükümete mensup kişilerle bağlantılarını sürdürmesi nedeniyle, kayıtlarda tanımlanan ve geniş çağlı yaygınlık sağlanması amacıyla anadilde yazılan iki maddenin, krallığın propaganda politikasındaki daha başka bir ögeye gönderme yaptığına dair bir şüphe ortaya çıkmaktadır.¹⁷ Başlıca suçlamalar bir kez daha yinelenmektedir: İsa'nın reddi, çarmıhtaki İsa figürünün üzerine tükürme, eşcinsellik ve bir puta tapınma ki bu versiyonda söz konusu put, "oyukların içinden gökyüzünün ışığı gibi parlayan lal rengi gözleri olan eski çağlardan kalma, mumyalanmış bir baş" figürüdür. Tapınakçılar, Müslümanlarla ittifak kurma yoluyla dine ihanet ile suçlanmaktadır ve giysilerinin üzerinde taşıdıkları kuşak, bu bağlantının bir kanıtı olarak yorumlanmaktadır. Daha da önemli sayılabilecek bir diğer suçlamaya göre ise, bir Tapınakçıdan olan bir çocuk ile bir bakirenin ateşte yakıldığı ve bedenlerinden çıkan yağın puta sürülerek putun bu şekilde kutsandığı ve ölen Tapınakçıların yakılarak küllerinden artakalanların yeni Tapınakçılara yemek üzere verilme-

sidir. Sapkın cinsel âlemler gibi, bunlar da Roma çağından beri dinsel propagandanın bir bölümü olarak kullanılmaktaydı.¹⁸

Gerçekten de, resmî olarak belirlenen 127 maddeden ayrı olarak hazırlanan on bir maddelik bir grubun, *Les Grandes Chroniques*'den bağımsız olarak var olduğu konusunda kanıtlar mevcuttur. Profesör Heinrich Finke'in, bu yüzyılın başlarında yayınlanan, yargılama konusunda paha biçilmez belgeler içeren çalışmasında, Vatikan arşivlerinde bulduğu Tapınakçılar üzerinde uygulanan bir dizi sorgulamadan bir fragman yer almaktadır.¹⁹ Söz konusu fragmanda, yirmi beş yeminli ifade yer almaktadır ve bunların tümü eksiksiz değildir; fragman, yirmi altı numaralı ifadenin ortalarından başlayarak, seksen sekiz numaralı ifadenin ortalarına kadar sürmektedir ve herhangi bir tarih içermemektedir. Belge üzerinde yer alan kusurlara rağmen, Tapınakçıların on bir maddelik bir liste üzerinden sorgulandıkları açıkça bellidir. Bu duruşmadan artakalan ifadelerde yer alan yanıtlar, söz konusu maddelerin 11. yüzyılın başlarından beri sapkınlara yönelik ithamlarda başat bir biçimde yer alan klişeleşmiş geleneğin bir bölümünü oluşturduğu savına bir kanıt sağlamaktadır ve bu bağlamda, *Les Grandes Chroniques*, yargılama süreci boyunca gündemde kaldığı anlaşılan on bir maddelik resmi listenin kabaca bir versiyonunu sunmaktadır; ancak, iki versiyon arasında dolaysız bir bağlantı bulunmamaktadır.

Finke'in yeminli ifadeler içeren Vatikan belgesi, İsa'nın reddi ve bununla ilintili suçlamaları içermektedir; ancak bunların yanı sıra, bu duruşmada sorgulanan Tapınakçıların on yedisi, üyelerin yalnızca baş şeklindeki bir putun önünde değil, aynı zamanda, siyah, beyaz, kahverengi ya da kırmızı renkte bir kedinin de önünde diz çökerek onu kutsadığını ve onu da, kediye makatından ya da arka bacaklarının üzerinden öptüklerini itiraf ettiler. Bazıları kedinin Şeytan'ı temsil etmek üzere geldiğine inandıklarını belirttiler, biri ise kutsandıktan sonra kedinin

görünürden kaybolduğunu belirtti. Tapınakçıların bir kediye kutsadıklarına ilişkin suçlamanın 127 maddelik ana listede yer almasına rağmen, bu suçlamalar arasında uygunsuz öpme yer almıyordu; yargılama ile kayıtların günümüze kalan bölümlerinin hiçbirinde Tapınakçıların bu suçlamayı kabul ettiklerine dair bir bölüm yer almıyor.²⁰ Sorgulama sırasında, bu Tapınakçıların beşi kabul töreninde kadınların bulunduğunu itiraf etti; bu kadınların nereden geldiklerini ve kim olduklarını açıklayamadılar, ancak bunların gerçek kadın değil, kabul törenlerinin yapıldığı kapalı kapılar ardındaki hücrelere girebilmek konusunda özel bazı güçlere sahip, kadın kılığında birtakım kötü ruhlar olduklarına inandıklarını söylediler. Bu beş Tapınakçının ikisi, kendilerinin ve orada bulunan üyelerin kadınlarla cinsel ilişkiye girdiklerini itiraf ettiler. Bu sorgulamaların, gelenekte zaten anlatılan Şeytan'a taptıkları iddia edilen mezheplerle daha belirgin bir ilişkilendirmeyi ortaya çıkartmaya yönelik olduğu yolundaki izlenim, daha da açıldığında, yalnızca haçın üzerine tükürmekle kalmayıp, aynı zamanda yerde bulunan haçın üzerine işemek ve salt yargılama kayıtlarında yer aldığı biçimde, haçın halk arasındaki genel kaniya göre Müslümanların yaptığı gibi İsa Mesih'e duyulan nefretle yerlerde sürüklenmesini de içeren, İsa'nın reddine yönelik sorularla daha da güçlenmekteydi.²¹ Ayrıca, bu şahitlere göre dörde kadar yüzü olan baş şeklindeki putun, bir Tapınakçı tarafından verilen tanıma göre iki de küçük boynuzu vardı ve kendisine sorulan soruları yanıtlatabiliyordu.

Bununla birlikte, yukarıda belirtilen iki kanıttan çok geniş kapsamlı sonuçlara varabilmek olanaksızdır; zira *Les Grandes Chroniques*'de yer alan listede bu kanıtları destekleyebilecek günümüze kadar kalan resmî bir bilgi yer almamaktadır ve Finke'nin çalışmasında yer alan yeminli ifadeler, herhangi bir tarihin belirtilmediği çok daha geniş kapsamlı bir soruşturmanın bir fragmanını oluşturmaktadır. Papalık komisyonunun

kayıtlarının eksiksiz olmasından dolayı, büyük bir olasılıkla piskoposluk düzeyinde bir soruşturma yapılmıştı (gerçekten de, şahitlerin büyük bir bölümünün Provence, Viyana ve Annency'den geldikleri anlaşılmaktadır) ve bu karı, Tapınakçıların yeminli ifade vermeye yönelik talepleri tarafından da desteklenmektedir, zira Tapınakçılar bir bütün olarak Tarikat ile ilgili olarak şahitlik ediyor olsalardı, bu tür talepler çok daha az olurdu. Bu olayın cereyan ettiği yıl, aşağı yukarı 1310 olarak belirlenmektedir.²²

Büyücülük ve sihirbazlık ile bu faaliyetlerin bir parçası olarak doğal olayları kontrol altında tutabilme ve dizginleyebilme becerisi, tarih boyunca her dönemde birçok toplumda gözlemlenen olgulardır; ancak 13. yüzyılda Batı Hristiyan dünyasında, özellikle bu tür 'sanatların' uygulanmasına sapkınlıkla ilgili birtakım yan anlamların yüklendiği gözlemlenmektedir. Papa IV. Alexander 1258'de engizisyoncuların ancak sapkınlık suçunun açıkça sabit görüldüğü durumlarda büyücülüğü sorgulayabileceklerini belirtmektedir,²³ ancak, 13. yüzyılın ikinci yarısında geliştirilen yeni kuramlar, bazı büyücülük eylemleri ile sapkın inançlar arasında çok daha sıkı bağlar kurmaya başladılar ve bunun sonucunda giderek büyücülerin şeytanla anlaşma yapan cadılar olduklarını kabul eden bir zihniyet ortaya çıktı. Beşinci yüzyılın başlarında Aziz Augustinus, cinlerin ruhu ya da bedeni hayvani bir biçime dönüştürebileceklerine inanmadığını, ancak bunların, insanlara birtakım suretinde görünebilen yanılsamalar yaratabildiklerini yazmaktaydı.²⁴ Bu görüşe, yasalarda yer verilmiştir: 10. yüzyılın başlarında hazırlanan ünlü kilise yasası *Episcopi*, "cinlerin yarattıkları yanılsamalar ve hayaller tarafından baştan çıkartılan" ve geceleri birtakım hayvanların üzerine binip uçtuklarına inanılan birtakım kadınlardan söz etmektedir; ancak bu tür inançlar sapkınlığın belirtileridir, zira yüce Tanrının buyruğuna göre "Yeryüzündeki her şey onun tarafından yaratılmıştır". Bu nedenle, herhangi bir varlı-

ğın yaratılabileceğine, ya da herhangi bir yaratığın olduğundan daha iyi ya da daha kötü bir varlığa dönüştürülebileceğine, ya da yeryüzündeki her şeyin yaratıcısı ve tüm kâinata can veren Tanrı'nın iradesi dışında, başka bir nesneye ya da biçime dönüştürülebileceğine inanan kişi, hiç şüphe yok ki, bir kâfirdir.²⁵ Buna karşın, 1274'te ölen Thomas Aquinas, cinlere insan ilişkilerinde çok daha etkin bir rol atfetmektedir. Aquinas'ın görüşüne göre çoğu kişinin cinlerin yalnızca insanın imgeleminde yer aldıklarına inanmasına karşın, gerçek öğretiye göre cinler vardır ve insanlar arasında huzursuzluk yaratmak için çeşitli eylemlerde bulunurlar.²⁶ Aquinas'ın cadılar âlemi konusunda sistematik bir betimleme sunmamasına rağmen, kara büyü üzerine yazılar yazan çoğu erken dönem yazarın Aquinas'ın çalışmalarından alıntılar yapmış olmaları ve onun yapıtlarının çeşitli bölümlerinde yer alan ifritlerle ilgili açıklamalardan, cadılık ve kara büyü üzerine eksiksiz bir kuramın oluşturulmasında temel olarak yararlanmış olmaları oldukça önemlidir.²⁷ Tapınakçıların yargılanmasının hemen akabinde, kara büyü yoluyla yaşamına yönelik girişimlerden neredeyse saplantı derecesinde kuşku duyan Papa XXII. John, birçok kez engizisyonculardan, şeytan çağırın ya da şeytana tapan, ya da Aşâî Rabbanî ayınındeki kutsal emanetleri ya da kutsanmış ekmek ve şarabı afsunculuk ya da kara büyü amacıyla kullanan kişiler hakkında yoğun araştırmalarda bulunmalarını istemiştir. Papa XXII. John, 1326-7 yıllarında, "cehennemle anlaşma imzalayan" ve kutsadıkları ifritlere kurbanlar sunan kişilerden söz etmektedir. Kendilerine adanan sunaklar karşılığında cinler bu kişilere meşum amaçlarının gerçekleşmesinde yardımcı olmaktadır.²⁸ Papa, birtakım kişilerin Hıristiyanlık kisvesi altında şeytanla gizli ittifaklar oluşturduklarından emindi. Bu nedenle Tapınakçılar, büyücülük ve cadılığa yönelik tavrın neredeyse billurlaştığı ve bu konu üzerindeki düşünceleri yönlendiren otoritelerin

boy göstermeye başladığı bir dönemde yargı önüne çıkartılmışlardı.²⁹

Tek tek ele alındıklarında, suçlamaların eşit ölçüde güçlü oldukları ortaya çıkmaktadır: sapkınlık eylemleriyle ilgili daha önceki yargılamalarda da açıkça görüleceği gibi, İsa'nın reddi tek başına mahkûm edilen bir kişiyi ya da grubu yok etmeğe yetecek ölçüde etkin bir ithamdı. Haça karşı saygısızlık, Katharların inançları ile ilişkilendirilebilir. Moneta de Cremona adlı Dominiken rahibi bu konuyla ilgili olarak şöyle bir argüman öne sürüyor: Katharlara göre, İsa Mesih Tanrı tarafından yaratılan bir insan olmadığına göre, onun maddi bedeni çarmıha gerilmiş olamazdı. Bu, maddi olduğuna inandığı bir bedeni öldürmeye çalışan Şeytan'ın işiydi. Bu nedenle de haçın kutsal bir obje olarak kabul edilmemesi gerekirdi.³⁰ Bununla birlikte halk arasında yaygın olan görüşe göre haça açıkça bir nefret ve düşmanlıkla yaklaşanlar, Müslümanlardı; kutsal haçı sokaklarda sürükleyen Müslüman ordularla ilgili öyküler, batıda hayli yaygındı.³¹ 13. yüzyılın sonlarında Kutsal Topraklarda bulunan Fidezio de Padua adlı Fransisken rahibin anlattıklarına göre, Müslümanlar tarafından tutsak edilen Hristiyan gençlere, haçın ve İsa Mesih'in suretinin üzerine tükürmeleri emrediliyordu.³² Haça yönelik ithamlar, Katharizm'in ya da İslam'ın, ya da ikisinin etkisini yansıtıyor olabilir.

Tapınakçıların putlara taptıkları suçlamasını ortaya atanlar ve kutsanan başlıca objelerin bir kedi ve büyü bir baş figürü olduğu yolunda itiraflar aldıklarını belirtenler, halk arasında yaygın birtakım inançlardan yararlanmaya çalışmışlardır. Genelde bu tür ithamları ortaya atanlar, Tapınakçıların İslam tarafından bozulduğunu ima ediyorlardı; bu kanı ise, eğitimli kişiler tarafından uzun yıllar önce reddedilmesine rağmen, Müslümanların putlara taptıkları düşüncesinden yola çıkılarak geliştirilmişti.³³ Daha da kesin bir biçimde, bu tür ithamları geliştirenler, kediyi Şeytan'ın vücuda gelmiş hali şeklinde algılayan

çağdaş görüşü istismar etmeye çalışıyorlardı. Büyük ölçüde vaaz malzemesi olarak kullanılmak üzere derlenen öykülerde, Caesarius de Heisterbach adlı bir Cistercian rahibi, 1220'li yıllarda, “doymak bilmediği için Şeytan’ın kediye ve aslana benzetildiğini; özellikle kurbanlarının ruhunu ele geçirmeden önce ona sessizce yaklaşarak pusuya yattıklarında, bu iki hayvanın gerek dış görünüş, gerekse tabiat yönünden birbirlerine çok benzediklerini” belirtmektedir.³⁴

Bununla birlikte, en olağanüstü öykülerin merkezinde baş figürü yer alıyordu ve olasılıkla Nogaret bile bu girişimiyle folklorik bellek konusunda ne denli zengin bir damara rastladığının ayırımında değildi. Bazı şahitler bir baş figürü gördüklerini itiraf ediyorlardı; ancak bu figürün biçimi konusunda büyük farklılıklar göze çarpıyordu.³⁵ Bununla birlikte, papalık komisyonunun 1311 baharında Paris’teki oturumunda sunulan iki yeminli ifade, özellikle ilginçtir ve M. Salomon Reinach tarafından geliştirilen ayrıntılı bir analizin konusunu oluşturmaktadır.³⁶

Bu ifadelerin ilki, 1 Mart günü Antonio Sicci di Vercelli adlı İtalyan bir noter tarafından verilmiştir. Vercelli, Tarikat mensubu olmamasına rağmen, yaklaşık kırk yıl süreyle Outremer’de Tapınakçılar için çalışmıştır. Sidon’da sık sık duyduğu bir öyküye göre, bu kentten soylu, Ermeni bir bayana âşık olmuştur.

Kadınla hayatta iken hiç cinsel ilişki kurmamış, ancak sonunda, kadının ölümünden sonra, gömüldüğü günün akşamı mezarında onunla birleşmiş. Bu eylemini tamamladıktan sonra, kulağına bir sesin ona şu sözleri fısıldadığını duymuş: “Doğum zamanı geldiğinde geri dön; zira burada senin dölünden bir baş bulacaksın”. Duyduğuma göre, aradan belirli bir süre geçtikten sonra geri dönen şövalye, mezarda yatan kadının bacaklarının arasında bir insan başı bulmuş. Yine aynı ses ona bu kez şöyle fısıldıyormuş: “Bu başa iyi bak, çünkü o sana uğur getirecek”.

İddiasına göre, o dönemde Matthew le Sarmage adlı bir Tapınakçı Sidon kumandanıymış ve bu Tapınakçı, Mısır Sultanı ile kan kardeşiymiş.³⁷

12 Mayıs'ta, Hugues de Faure adlı Limoges'den bir Tapınak Şövalyesi, bu öykünün farklı bir varyantını aktarır. Sidon kenti, büyük üstatlık döneminde Thomas Bérard tarafından satın alınmıştır; ancak Sidon'da Tapınak Tarikatı'ndan herhangi bir lordun adını duymamıştır. Bununla birlikte, Akkâ'nın düşüşünden sonra Kıbrıs'ta, Limasol *bailli*'si olarak bulunan Jean de Tannis adlı laik bir şövalye, kendisine şöyle bir öykü anlatmıştır:

Genç bir soylu, Trablus vilayetindeki Maraclea kalesinde yaşayan bir kıza sevdalanmıştır; hayattayken ona sahip olamayan genç soylu, kızın öldüğünü haber alır ve cesedi mezardan çıkartarak onunla birleşir. Daha sonra saklamak üzere cesedin başını keser ve o anda bir ses ona bu başa iyi sahip çıkmasını, zira her kim ki başı görececek olursa büyük bir yıkıma uğrayarak perişan olacağını söyler.

Şövalye başı bir beze sarar ve bir sandığa koyar. Rumlardan nefret ettiğinden dolayı başı Rum kalelerine ve şehirlerine gösterir ve bunlar "bিরer bিরer yıkılarak harap olurlar". Bir süre sonra Konstantinopolis'e doğru yola çıkar, amacı orayı da yok etmektir; ancak sandığın içinde ne olduğunu öğrenmek isteyen şövalyenin eski hastabakıcısı, anahtarı gizlice çalmıştır. Hemşire sandığı açar ve başı görür; tam o anda gemi fırtınaya kapılarak batar. Gemiden tek kurtulanlar, bu öyküyü aktaran gemicilerdir. "Söylenen odur ki, o günden sonra, geminin battığı yerde hiçbir balık yaşamaz olmuştur". Bununla birlikte Hugues, başın Tapınakçıların eline geçtiğini duymamıştır ve Antonio Sicci'nin başla ilgili olarak aktardığı öyküyü hiç duymamıştır.³⁸ Son olarak, Clermont diyakozundan Guillaume April adlı üçüncü bir şahit, diğer iki öyküyü hiç duymamış olmasına

rağmen, Outremer'deki söylentilerden, çok eski zamanlarda, Tapınak ve Hospital Tarikatlarının henüz kurulmadıkları bir çağda, Satalia adlı bir yerde, girdabın içinden "bir başın yükseldiğini ve bu başın görüldüğü tüm gemilerin büyük tehlikelerle karşılaştıklarını" duyduğunu belirtmiştir.³⁹

Salamon Reinach, bu öykünün ortaçağa inen kökenlerinin, en azından 12. yüzyılda yaşamış olan yazar Walter Map'e kadar indiğini; ancak Walter'ın bu öykülerle Tapınakçılar arasında herhangi bir bağlantı kurmadığını belirtmektedir. Map'in öyküsünün başkışisi, Konstantinopolis'te yaşamış bir ayakkabıcıdır. Bu ayakkabıcı öylesine ustaymış ki, şehrin önde gelen tüm soyluları ayakkabılarını ona yaptırırlarmış. Bu ustalığı ve sporculukta gösterdiği üstün yetenekleri ona büyük bir ün kazandırmış ve bir gün, çok güzel ve soylu bir genç kız, maiyetiyle birlikte ayakkabı sipariş etmek üzere dükkânına gelmiş. Ayakkabıcı kızın güzelliği karşısında öylesine büyülenmiş ki, aralarındaki toplumsal engellerden dolayı kızın kendisi için ulaşamaz olduğunu bilmesine rağmen, en azından mesleğini terk edip daha soylu bir uğraş olan askerliğe geçecek olursa, kıza olan tutkusunun daha az tepki göreceğini düşünmüş. Sahip olduğu becerilerden dolayı askerlikte de çok başarılı olmuş ve kızın babasına giderek kızıyla evlenmek istediğini söylemiş, ancak reddedilmiş. Bu yanıt üzerine büyük bir öfkeye kapılmış ve maruz kaldığı aşağılanmanın öcünü almak üzere korsanlık yapmaya karar vermiş ve kısa bir süre içinde çevresinde büyük korku salmış. Ancak kızın bu arada öldüğünü haber almış ve aceleyle cenazeye yetişmek üzere yola çıktığı sırada kızın cesedinin görülmek üzere muhafaza edildiği yeri keşfetmiş Aynı gece geri dönmüş, mezarın kilidini kırarak içeri girmiş ve cesetle birleşmiş. O anda bir ses kulağına, kendi dölünden neyin doğduğunu görmesi için oraya geri dönmesi gerektiğini fısıldamış. Geri döndüğünde ona, ölü kadından doğan bir insan başı verilmiş. Bu başı, yok etmek istediği düşmanlarının dışın-

da hiç kimseye göstermemesi gerekiyormuş. Başı bir sandığa koyarak kilitlemiş ve o günden sonra bu gücü kullanarak bütün düşmanlarını perişan etmiş. Sonunda kendisine, tahtın varisi olan Konstantinopolis imparatorunun kızıyla evlenme fırsatı sağlanmış. Bir süre sonra prenses, sandıkta ne olduğunu görmek istemiş ve o uyurken sandığı gizlice açmış. Daha sonra onu uyandırarak başı ona doğru fırlatmış ve adam o anda ölmüş. Büyük bir korkuya kapılan prenses, başın ve adamın cesedinin denize atılmasını emretmiş; baş denize düşer düşmez büyük bir fırtına patlamış ve fırtına dindikten sonra tam o noktada büyük ve korkunç bir girdap ortaya çıkmış. Bu bölge bugün Adalya Körfezi olarak bilinmektedir.⁴⁰

Yaklaşık olarak aynı dönemde yazan iki yazar da eserlerinde benzer öykülere yer vermişlerdir. Fransa Kralı II. Philippe'in 1191'de Filistin'den geri dönüşünü anlatan Roger de Howden, kral ve maiyetinin "Yse Adaları"nı geçtikleri sırada yaşadıkları serüveni anımsamaktadır. Öykünün kahramanı bir şövalyedir ve onun deneyimlediği ölü sevicilik serüveninin sonucunda bir ölü bebek doğmuştur. Bir ses şövalyenin kulağına ölü bebeğin başını kesmesini, zira bu baş sayesinde onu gören tüm düşmanlarını yok edebileceğini söyler. Başın sayesinde elde ettiği başarılarla dolu geçen yılların ardından, şövalyenin karısı onun evde olmadığı bir gün başı bulur ve Adalya Körfezi'ne atar; yüzü yukarı doğru suyun üzerinde yüzen baş, müt-hiş bir fırtınaya neden olur.⁴¹ Yaklaşık 1210'lu yıllarda yazan Gervais de Tilbury de kesik baş olayının cereyan ettiği bölge olarak Adalya Körfezi'ni belirlemiştir. Gervais'in öyküsüne göre kesik baş Gorgon'a aittir ve Perseus başı denize fırlatmıştır. Bununla birlikte yazdığına göre, yerel gelenekler farklı bir öykü aktarmaktadır ve bu öyküye göre bir şövalye bir kraliçeye âşık olmuş ve onun ölümünden sonra kraliçe ile birleşmiş. Bu birleşmenin meyvesi, yine ona bakını yok etme gücüne sahip korkunç bir baştır. Şövalye, denize açıldığı bir gün, yanında her

zaman taşıdığı sandıkta ne olduğunu merak eden sevgilisi, tam o uyurken sandığı açmış ve başı görür görmez ölmüş. Şövalye uyandığında, sevgilisinin öldüğünü ve sandığın açıldığını görmüş ve yaşadığı şaşkınlıkla dönüp başa bakmış. Sonuçta, hem şövalye, hem de gemi kayıplara karışmışlar. Bu olayı izleyen yedi yıl boyunca, kesik başın yüzü ne zaman yukarı doğru dönse, o bölgedeki denizciler için büyük bir tehlike yaratırmış.⁴²

Bu öykünün temelinde Perseus ve Medusa'nın antik çağlardan gelen hikâyeleri yatmaktadır ve öykünün farklı yorumları antik dönemlerde, İran'dan İtalya'ya kadar çok farklı coğrafyalarda biliniyordu. Ovid, bu hikâye etrafında ayrıntılı bir yazınsal biçim geliştirmiştir, ancak onun söylemi de kendinden önceki dönemlerin sözel yorumlardan türetilmiştir. Farklı bölgelerde ve farklı dönemlerde bu tür öykülerin farklı vurgularla geliştirilmiş oldukları tahmin edilmektedir; ancak öykünün, 19. yüzyılda Toskana'daki yerliler arasında bile yaşayabilmesini sağlayan evrensel bir çekiciliğinin ve yüzyıllara meydan okuyan bir kalıcılığının bulunduğu da kesindir.⁴³ Öykünün Tapınakçıların yargılamasında sunulan yeminli ifadelerde yeniden ortaya çıkması, bu nedenle, bu folklorik izleğin genel tarihi içinde yalnızca küçük bir olay sayılır ve hiçbir şekilde Tarikat'ın faaliyetleriyle dolaysız bir biçimde ilişkilendirilemez. Bununla birlikte yine de öykü, 14. yüzyıl Fransa'sında güçlü bir silah olarak kullanılabilmiştir, zira kolektif folklorik bellekte bire bir tekabül ettiği birtakım unsurlar bulunmaktadır. Bu bağlamda, özellikle iki özellikten söz etmek yerinde olur: canlılarla ölümlerin cinsel yönden birleşebilecekleri düşüncesi ve kem göze duyulan inanç.

Birçok toplum hayaletlere ve bunların canlılarla cinsel ilişkide bulunabileceklerine inanmışlardır. 'perili dul' efsanesinin temelinde, ölmüş bir kocanın karısıyla cinsel ilişkide bulunmak üzere geri döndüğü inancı yatmaktadır. Böyle durumlarda kadın hamile kalır ve çoğunlukla bir tür canavar, bazen de yıkı-

cı güçlere sahip bir baş doğurur. İngiliz Kolombiya'sında yaşayan Kızılderililer arasında yaygın olarak bilinen bir öykü, bu inancı açıkça göstermektedir. Bir Kızılderili reisin kızı, bir gence âşık olur, ancak babası gençlerin evlenmesine izin vermez. Bir gece, kızın erkek kardeşleri gizlice genci öldürürler ve atıyla birlikte bir ormana gömerler. Sevdiğinin başına gelenleri bilmeyen kız derin bir yasa gömülür; nihayet bir gün genç, karlar içinde ve saçlarından buzlar sarkan bir biçimde geri döner ve kızı alıp götürür. Ormanda bir mezarlıkta kızla sevişir ve dokuz ay sonra kız büyük bir taş doğurur ve bu taşı gören kızın erkek kardeşleri bir anda ölürler.⁴⁴ Kem gözle 'büyü yapmak' ve gözün baktığı kişinin 'nazara uğrayarak' yıkıma ve büyük zarara uğraması muhtemelen çok daha yaygın bir biçimde paylaşılan bir inançtır ve bu güç özellikle cadılarla ve büyücülerle ilişkilendirilir.⁴⁵ Ortaçağ insanların bu inanca olan aşinalıkları Kut-sal Kitap'tan gelmektedir.⁴⁶ Bir kez daha, bu konuyla ilgili yazınsal kaynaklar antik çağa, özellikle de Plutarch'a inmektedir.⁴⁷

Tapınakçılara yönelik diğer suçlamalar da, o çağın toplumu açısından büyük önem taşıyordu. Tapınakçıların giysilerinin üzerinde taşıdıklarına ve bunlarla putlara dokunduklarına inanılan kordonlar, on bir maddede de öngörüldüğü gibi, İslamiyet'e yönelik inançlarla ilgili olabilir; ancak burada Katharizm ile bir bağlantı ortaya çıkmaktadır; zira 13. yüzyılın sonlarına ait engizisyon kayıtlarında, Katolik Kilisesi'nin bu tür kordonların takılmasının *consolamentum* derecesine sahip olmanın göstergesi olduğuna inandığı belirtilmektedir.⁴⁸ Tapınakçılara yüklenen suçlamaların çoğunda olduğu gibi, Tarikat mensuplarının Aşâi Rabbanî ayinlerinde kutsal sözleri söylemeyi reddettiklerine yönelik suçlamalar, dinleyen kişinin konumu ve tavırlarına bağlı olarak, birden fazla düzeyde anlaşılabilir. Özellikle Tanrı'nın İsa'da vücut bulması, Diriliş ve Kefaret doktrinlerini reddettiklerinden dolayı Katolik Kilisesi'nin vaftiz tören-

lerini kabul etmemeleri nedeniyle Katharlara yönelik saldırılar halk arasında yaygın biçimde biliniyordu.⁴⁹ Bernard Gui, aşağı yukarı aynı dönemde, halkın bu konudaki genel kanılarını yansıtan resmî bir bildiri sunmaktadır. Gui'nin belirttiğine göre bu sapkınlar, Katolik Kilisesi'nin bu uygulamalarının tümüyle boş ve anlamsız olduğuna inanıyorlardı.⁵⁰ Kilise'nin tüm vaftiz törenlerini, özellikle de Aşaî Rabbanî ayininde yenen kutsal ekmeği küçümsüyorlar ve gerçekte kutsal ekmeğin İsa'nın bedenini temsil etmediğini öne sürerek bu tür ayinlerin aleyhinde konuşuyorlardı.⁵¹ Bir kez daha, Katharizm ile Tapınakçılar arasında potansiyel bir bağ kurulmuş oluyordu.

Elbette Nogaret'nin bu konuyla ilgili daha kesin bir amacı vardı. Tapınakçılar Aşaî Rabbanî ayininde etmeleri gereken duaları etmediklerine göre, ayinlerinde Hazreti İsa için hiçbir adak adanmıyordu ve Tapınakçıların kilisesinde İsa Mesih'in cismani varlığı bulunmuyordu. Bu durumda, hayatta olan ya da olmayan Tarikata bağış yapmış kişiler için Tapınakta okunan duaların tinsel hiçbir değeri yoktu ve laik kesimden hayır-severler, Tarikat'a yapmış oldukları büyük tutarlardaki bağışlarla aslında hiçbir sevap işlememişlerdi. Demek ki, Tapınakçılara bağışlanan geniş toprakların Hristiyanlık adına alınmış olması da büyük bir yalandı. Bu argümanlar, kamuoyunu oluşturan en güçlü kesimi -büyük toprak sahiplerini- Fransız hükümetinin tarafına çekmeye ve Tapınakçıların mülklerine el koymaya yönelik oldukça etkin bir hamle idi. Nogaret, Tapınakçıların bu davranışlarının nedenleri üzerinde spekülasyonu diğerlerine bırakabilir. Belki Tapınakçılar, bir baş ya da kediye tapmanın ölümcül bir günah olduğunu ve işledikleri bu günahın ağırlığı altında komünyon ayinini gerçekleştirecek olurlarsa lanetleneceklerinden korkuyorlardı. Kutsanmamış ekmek, bu lanetten kaçınmanın bir yolu olabilirdi. Belki de konu daha da derinlere iniyordu. Tapınakçılar Çarmıhta İsa figürüne adaklar adamanın hiçbir sonuç vermeyen bir eylem olduğunu kanısına

varmış olabilirler ve bu gerçeği gizlemek üzere boş bir tapınma biçimini benimsemiş olabilirlerdi; böyle bir durumda da, bir tür sapkınlığa, hatta İslam'a gizlice dönmüş olabilecekleri alternatifi burada açıkça ortaya çıkıyordu.⁵²

Tapınakçıların bu davranışlarının altında bir başka güdünün daha var olduğu öne sürülebilir ki, böyle bir güdü, onların, cinlerle ittifak halinde cadılar oldukları düşüncesiyle etkin bir bağ oluşturabilmektedir. Kutsanmış ekmeğin büyücülüğe karşı bir kanıt oluşturabileceği ve hiçbir cinin kutsanmış ekmeğe bakmaya cesaret edemediği yaygın bir inanç olarak benimsenmişti. Bu inanç, 12. yüzyılda Galli Gerarld'dan alınan, Anjou Kontu Geoffrey'nin karısıyla ilgili bir öyküde kendini göstermektedir. Kontes, çok ender kiliseye gidermiş ve gittiğinde de, Aşaî Rabbanî ayininin gizli bölümüne katılmazmış. Kont ve diğerleri kadının bu davranışını büyük bir şaşkınlık içinde izlerlermiş; bir gün, kadın yine her zaman ayrıldığı saatte kiliseyi terk etmeye hazırlanıyormuş ki, kontun emri üzerine askerler tarafından durdurulmuş. Bunun üzerine, dört küçük oğlunun ikisini koltuğunun altına sıkıştırdığı gibi, kilisenin yüksek pencerelerinden birinden dışarı fırlamış ve o günden sonra kadını bir daha gören olmamış.⁵³ Belki çok az sayıda kişi bu tür öykülerin altında yatan gerçek anlamı araştırmıştır; ama bu kişilerin tümü de, Katolik inancında Aşaî Rabbanî ayininin önemini ve bu ayinlerde İsa'nın bedenini temsil eden ekmeğin orada bulunanlar arasında paylaştırıldığını bilirler.⁵⁴ Bu nedenle, bu suçlama başarılı bir biçimde kamuya duyurulabilirse, bir bütün olarak Hristiyanlığı, ortaçağ yaşamında bu denli merkezî bir rol oynayan bir geleneği ayaklar altına alan bir Tarikat'a karşı ayaklandırabilmek mümkün olacaktı.

İtirafın ve günahların bağışlanmasının kapalı kapılar ardında yapılması, diğer suçlamaların kışkırttığı şüphelerin daha da güçlenmesine yardımcı olabilirdi; zira bu tür suçları teşvik edenler Tapınakçılardan herhangi birinin dışarıdan gelen bir

itirafçıya içeride olup bitenleri itiraf etmesini istemezdi. Tapınakçıların çoğunun verdikleri ifadelerde Tarikat dışından rahiplere ve Fransisken keşişlerine günah çıkarttıklarını söylemelerine rağmen, bu suçlamaların içinde belli bir gerçek payı bulunmaktadır. İngiltere'deki yargılamada Tapınakçıların bazılarının, Tarikat'ın içtüzüğünün ihlali konusundaki itiraflarda rahipler tarafından dinsel törenle gerçekleştirilen bağışlanma ile yerel üstat ya da kumandan tarafından gerçekleştirilen bağışlanma arasında herhangi bir ayırım yapmadıkları açıkça anlaşılmıştı. Bunun nedenlerinin tümüyle zararsız olmasına ve sapkın inançlarla hiçbir ilişkisinin bulunmamasına rağmen, böyle bir uygulama kolaylıkla Tapınakçıların vaftiz törenlerine karşı duydukları öne sürülen büyük nefretle ilişkilendirilebilir.⁵⁵

Eşcinsellik suçlaması, bekâr erkeklerden oluşan bir Tarikat'a doğrudan yöneltilebilen bariz ithamlardan biridir ve Tapınakçıların diğer manastıra bağlı tarikatlardan daha az bir biçimde eşcinsellikle suçlanması elbette şaşırtıcı olurdu. Nogaret bu suçlamayı sadece bu nedenle ortaya atmış olabilir; ancak burada da, o yüzyıla özgü tepkiler daha derinlerde yatan birtakım tavırlarla koşullanmış durumdaydı. Kilise daima (belki de yanlış bir biçimde) eşcinselliğin yaygın olmasından dolayı Sodom şehrinin Tanrı'nın gazabına uğradığını vaaz etmişti.⁵⁶ Dinsel öğretilerin yazarları ve medeni kanunları yapanlar bu nedenle ortaçağ boyunca bu tür eylemleri şiddetle yasaklamışlar ve bu eylemlerin ülkeye Tanrı'nın gazabını getireceğini söylemişlerdir. Aziz Basil ve Aziz Augustinus, rahip ve rahibe adaylarını eşcinselliğin tehlikeleri konusunda uyarılmışlar⁵⁷ ve 538 ile 544'de İmparator Justinus, eşcinsel eğilimleri cezalandıran yasalar yürürlüğe koymuştu.⁵⁸ Daha geç bir tarihte, St. Peter Damian 1051'de yazdığı *Liber Gomorrhianus*'ta, eşcinselliğe saldırarak Leviticus 20:13'ten alıntı yapmıştır: "Eğer bir adam başka bir adamla, bir kadınla yattığı gibi yatarsa, her ikisi de mekruh bir günah işlemiş olurlar: her ikisini de öldürmek ve

kanını akıtmak gerekir".⁵⁹ Tapınakçılar davasıyla daha da doğrudan ilgili bir bağlamda, Kudüs krallığındaki Nablus şehrinde 1120 yılında yürürlüğe giren yasalar bulunmaktadır. Sürekli kâfirlerin saldırılarına açık bir sınır bölgesinde, yaşanan felaketleri bedeninin işlediği günahların Tanrı tarafından cezalandırılması şeklinde yorumlamak kolaydı. Bu günahlardan biri de eşcinsellik idi ve konseyin yirmi beş kanununun dördü bu konuyla ilgiliydi. Eşcinsellik eyleminde bulundukları kanıtlananlar yakırlardı. Bu günahı işlemeye zorlandıklarını gizleyen, ancak bu suçu ikinci kez işleyenler, eşcinsel olarak kabul edilirdi. Kendi arzularıyla nedamet getirenler, 'bu iğrenç kötülüğe' tövbe ederlerdi ve bir kez daha bu günahı işleyip pişman olurlarsa, ülkeden sürülürlerdi.⁶⁰

Bu açıklamalardan çıkarılacak olan sonuçlar hayli açıktır: Tapınakçıların işledikleri günahlar, 1291'de haçlı devletinin yıkılmasına neden olmuştur. İvedilikle bir önlem alınmazsa Tanrı'nın gazabı aynı şekilde, bu 'doğaya aykırı' eylemleri işleyenleri barındıran Fransa krallığının üzerinde olacaktır. Bu tehdidi ortadan kaldırmak üzere Kilise ve halkın birlikte hareket etmeleri gerekmektedir. Tapınakçılar, yalnızca Filistin ve Suriye'nin kaybedilmesinin değil, aynı zamanda, tutarlı ve başarılı yönetimi sağlamakta başarısız kalan Fransız hükümetinin beceriksizliğinin de günah keçileri olmuşlardı. Kuramcılar, eşcinselliği tensel çiftleşmenin nihai amacı olan üreme olasılığını ortadan kaldırdığından dolayı doğru mantığa karşı işlenmiş bir suç olarak gören Aquinas'a başvurabilirler.⁶¹ Tarihe ilgi duyanların ise Sodom'a kadar inmeleri yeterli olacaktır. Hundingdon Baş Diyakozu Henri, Kral I. Henri'nin varisinin yaşamını yitirdiği 1120'de batan Beyaz Gemi'nin, neredeyse gemideki herkesin bir ilişkisinin bulunduğu eşcinsel günahının sonucu bu felakete uğradığını biliyordu.⁶² Tapınakçılara yönelik suçlamalar ayrıca, bir bütün olarak bu ithamların içinde hep yer almış bulunan iki diğer unsurla da; İslamiyet'in ya da

Katharizm'in, ya da her ikisinin de Tarikat'a sızmış olduğu iddialarıyla da ilişkilidir. Batıda, özellikle Katolik tüccarların çeşitli Müslüman liderlere genç oğlan ticaretine etkin bir biçimde girmiş olmalarından dolayı eşcinselliğin Müslümanlar arasında yaygın olduğuna genellikle inanılıyordu.⁶³ Katharlar da, özellikle vaaz verirken aynı cinsiyetten çiftler halinde dolaşan *bonhommlardan* dolayı, eşcinsellikle suçlanıyorlardı.⁶⁴

Sihirbazlık, büyücülük ve cadılık, hem popüler mirasın hem de günümüze ait entelektüel yapının bir parçasıdır ve sonuç olarak yukarıda ana hatlarıyla verilen bilgiler toplumun her katmanına bir sorumluluk yükler. Tapınakçıların ellerine geçen her fırsattan yararlanarak kâr elde etmeye olan düşkünlükleri, vaftiz törenlerinde kutsal duaları etmekten kaçınmalarıyla olduğu gibi cadılık ve büyücülük konusundaki batıl inançlarla da ilişkilendirilebilir. Tapınakçıların bankerler ve toprak sahipleri olarak sağladıkları başarılar, onlarla aynı servet düzeyinde olmayan kişileri bu tür ithamlarda bulunmaya itmiş olabilir; kaldı ki İncil'deki öğretiyeye göre Şeytan vahşi doğada İsa'yı baştan çıkarmaya çalışarak, eğer kendisine biat ederse, ona yeryüzünün bütün zenginliklerini sunmayı vaat etmiştir.⁶⁵ Ayrıca, Tapınağa kabul törenlerinin ve kurul toplantılarının çoğunun -gerçekten de büyük bir bölümünün- gizli olarak yapılması, Nogaret'ye bu suçların gerçekten işlendiğine dair dışarıdan herhangi bir kanıtı gerek duymaması konusunda ideal bir fırsat sağlamıştır. Bu gizlilik, Tarikat içi günah çıkartmalar ve bağışlanma ile birleştiğinde, Tarikat bünyesindeki bozulmanın neden böylesine uzun yıllar su yüzüne çıkmadığı konusuna yeterince açıklama getirmektedir.

8

Diğer Ülkelerdeki Yargılamalar

Fransa'daki Tapınakçılar 13 Ekim 1307 tarihinde aniden tutuklandıklarında, İngiltere Kralı II. Edward tahta çıkalı dört ay olmuştu ve henüz taç giymemişti. Genç ve deneyimsizdi ve tüm yaşamı boyunca babasının kişiliğinin gölgesinde yaşamıştı. Elde ettiği birçok başarıya rağmen I. Edward varisine sıkıntılar ve zorluklarla dolu bir miras bırakmıştı. İskoçya ve Fransa ile savaşlar ve çok sayıdaki müstahkem kalelerin inşasına yönelik programlar, kraliyet üzerinde ağır bir borç yükü bırakmış, ancak savaşın gerisinde yatan sorunların çözümünde yetersiz kalmıştı. I. Edward'ın saltanatının son yıllarına doğru baronlar arasında giderek artan hoşnutsuzluk, artık su yüzüne çıkmak üzereydi. Tüm bunların üzerine, Tapınakçıların tutuklanmaları ile ilgili haberleri aldığı anda, II. Edward'dan, kolay bir başarı elde edebilmek üzere bu fırsata sıkı sıkıya sarılması beklenirdi. Tapınakçıların İngiltere'de sahip oldukları araziler kesinlikle Fransa'dakiler kadar geniş değildi, ancak yine de kraliyet için önemli bir ganimet sayılırdı ve bu topraklara el konulması, önemli herhangi bir bölgesel çıkarın gözden çıkarılmasına gerek kalmadan finansal sorunların kısa bir süre içinde belli ölçüde çözümüne fırsat sağlayabilirdi.¹ Tüm girişimleri başarıyla sonuçlanacak olursa, elde edeceği bu servetle daha yirmi yıl

boyunca Fransa'da monarşinin gücünü koruyabilecek olan deneyimli kral IV. Philippe, genç İngiltere kralının önünde bir örnek olarak duruyordu. Kaldı ki, Tapınakçılardan gelecek olan muhalefet de büyük bir olasılıkla minimum düzeyde olacaktı; zira İngiltere'de Tarikat'ın oldukça büyük bir servetinin bulunmasına karşın, insan sayısı açısından göreceli olarak daha zayıf durumdaydı.

Bununla birlikte, 30 Ekimde İngiltere kralı, IV. Philippe'e ithamlara "kolayca inanmayacağını" belirtti; ancak suçlamalar ilk kez Guienne'de ortaya çıktığından dolayı, Agen'deki *seneschal*'ı Guillaume de Déné'e bir mektup göndererek olayla ilgili açıklamalarda bulunmak üzere yanına çağırdı.² Sonuçta, Edward suçlamaların gerçekliğine ikna olmadı ve Tapınakçıları tutuklamak yerine, Portekiz, Kastilya, Aragon ve Napoli krallarına mektuplar göndererek Tarikat'ı ateşli bir biçimde savundu.³ Son zamanlarda, kralın huzuruna çıkan "bir kâtip"⁴ "Katolik inancı açısından tiksinti verici birtakım korkunç ve nefret uyandırıcı konulardan" söz ederek "büyük bir şevkle" Tapınağı kara çalma yoluyla ortadan kaldırmaya kendini adanmıştı. Amacı, "konu üzerinde fazla düşünmeye gerek kalmaksızın" kralı Tapınakçıları tutuklamaya ikna etmekte. Ancak Tarikat, uzun yıllar önce onurlu amaçlar için oluşturulmuştu ve kurulduğundan bu yana Kutsal Toprakları koruduğu için "pırıl pırıl bir imana sahipti". Bu nedenle, bu tür işitilmemiş ithamlara "sorgusuz sualsiz" inanmak kesinlikle kabul edilebilir bir eylem olmazdı. Krallar gözünü tamahkârlık bürümüş bu tür çarpık iftiralara kulak asmamalı, yasal olarak suçlulukları kanıtlanıncaya kadar Tapınakçıları herhangi bir şekilde taciz etmekten kaçınmalıydılar. Kral daha sonra 10 Aralıkta Papa'ya bir mektup yazdı. Belirttiğine göre "alçakça bir dedikodu, Tapınakçılar aleyhinde gazez dolu, düşünmesi dehşet veren, duyması insanı korkutan, melunluğu ile nefret uyandıran bir söylenti" duymuştu. Ancak Tapınakçıların "inançlarını daima en saf biçimde

koruduklarını” bildiğinden dolayı, sözü edilen olaylar tam bir kesinlik kazanmadan bunların hiçbirine inanmayacaktı. Edward’ın görüşüne göre bu ithamlar, yalancı ve cani ruhlu, kiskanç kişiler tarafından uydurulmuştu ve bu nedenle de Papa’dan, konu uygun ve yasal bir biçimde dikkatine sunulmadan ve olayla ilgili ayrıntılar iyice açığa kavuşturulmadan herhangi bir işlemde bulunmamasını istiyordu.⁵

Hugues de Paynes’in 1128-29’da Britanya Adalarına geldiği tarihten itibaren Tapınakçılar, Norman ve Angevin krallarının yönetimi altındaki topraklarda saygın, güvenilir ve ayrıcalıklı bir konumda yaşıyorlardı. Bu konumları ile ilgili bir örnek 1158 yılından verilebilir. O dönemde, Fransa Kralı VIII. Louis’nin kızı Marguerite, Kral II. Henri’nin en büyük oğlu Henri ile evliydi. Marguerite’in çeyizinin bir bölümünü Normandiya’daki Gisors şatosu ve diğer kaleler oluşturuyordu ve Tapınakçılara çift yaşlanıncaya kadar -stratejik açıdan önemli bir konumda bulunan- bu kaleleri gözetiminde tutma görevi verilmişti.⁶ 12. ve 13. yüzyıllarda, Tarikat’ın sağladığı bankacılık ve ödünç para sağlama hizmetleri, Richard, John ve III. Henri de dâhil olmak üzere birbirini izleyen İngiliz krallarının mali yüklerini azaltmıştı.⁷ 1190-1193 yılları arasında gerçekleşen Üçüncü Haçlı Seferi döneminde Tarikat, I. Richard’a değerli askerî ve politik destek sağlamıştı ve Richard’ın, Angevin tebaalarından ve kraliyet ordularının eski filo komutanlarından biri olan Robert de Sablé’i büyük üstat olarak atamasını sağlayacak ölçüde Angevin Monarşisi ile yakın ilişkiler içindeydi.⁸ Tarikat’ın sahip olduğu arazilerin büyük bir bölümü vilayetler arasında dağılmıştı; 12. yüzyılda Tapınakçıların elinde bulunan topraklarla ilgili ayrıntılar, İngiltere’ye atanan yeni üstat Geoffrey Fitz Stephen’in emri üzerine 1185-1195 yılları arasında araştırılarak kayıtlara geçirilmişti. Londra’daki yeni tapınak temelinde Tapınak yönetiminin finansal faaliyetlerinin niteliği, söz konusu ‘Tapınakçılar Maliye Defteri’nde yer alan verilerden

de anlaşılabilir; zira Tarikat yalnızca kendisine yapılan bağışların pasif bir alıcısı değil, aynı zamanda gayri menkul piyasasında geniş çapta alım satım ve ticaretle uğraşan bir aracı konumundaydı.⁹ Tarikat'ın İngiltere'nin ekonomik yaşamında elinde bulundurduğu başat konum, Kral III. Henri'nin Şubat 1227'de Tarikat'a sağladığı mülk ve ayrıcalıklar tarafından da doğrulanmaktadır. Tapınakçılar kendi mülkleri üzerinde, serf konumunda olmayan toprak işçilerinin taleplerini dinlemek, bu topraklardan geçenlerden geçiş ücreti almak, büyük baş hayvanların satışı üzerinden vergi toplamak ve hayvan hırsızlarının cezalandırıldığı mahkemeler oluşturmak da dâhil olmak üzere, kendi yasalarını uyguluyorlardı. Krallığa ödenen katkılardan, şövalyelerden askerlik yerine alınan vergilerden ve diğer birtakım finansal tarhiyatlardan muaf tutuluyorlardı; herhangi bir cezaya maruz kalmaksızın kendi arazilerinde istedikleri yerde kereste imal etmek üzere ağaç kesebiliyorlar; tüm panayırlara ve fuarlara herhangi bir bedel ödemededen katılıyorlar, krallık içinde her yerdeki yollardan ve köprülerden herhangi bir ücret ödemededen geçiş hakkından yararlanabiliyorlardı. Üyeler tarafından işlenen gasp olayları, bölgeden sorumlu mahkemeye bakılmaksızın Tarikat tarafından cezalandırılıyordu. Sahiplerinin elinden kurtulup Tapınak arazilerinde dolaşan hayvanlar üzerinde bile hak iddia edebiliyorlardı.¹⁰

II. Edward bu politikanın çok kısa bir süre içinde tümüyle değiştirilmesinin kolay olmayacağını biliyordu ve belki de, Tapınakçıların mülklerine el koymaktan sağlayacağı kısa vadeli kazançları, onlardan sürekli elde edeceği uzun vadeli hizmetlerle dengelemeye yönelik bir girişimde bulunacak olursa, özünde tutuklanmalara karşı gösterdiği duygusal tepki, uygulamaya yönelik kaygılarla daha da sertleşecekti. Ancak, kral her ne kadar başlangıçta IV. Philippe'in arzuları doğrultusunda hareket etmek istese de, Tapınakçıların Papa adına tutuklanmalarına yetki tanıyan 14 Aralık tarihli *Pastoralis praeeminentiae*

başlıklı emirnameyi aldıktan sonra fikrini değiştirdi.¹¹ Emirname, bu konuda herhangi bir tartışmanın yapılmasına fırsat tanımıyordu ve Edward, 26 Aralıkta Papa'ya verdiği yanıtta, Tapınakçılar olayı ile ilgili tüm işlemlerin "en ivedi ve en uygun şekilde" sonuçlandırılacağını belirtiyordu.¹² Kraliyet tarafından yayınlanan talimatta, Tapınakçıların 10 Ocak tarihinde tutuklanmaları emrediliyordu.¹³

Bununla birlikte, bu olayda en ivedi ve en uygun yol son derece ağır aksak işleyen bir sistem olarak ortaya çıktı. İngiliz kraliyet yönetiminin idari kapasitesinin her bakımdan yeterli olmasına rağmen, Tapınakçıların gözaltına alınması konusunda Fransa'da Ekim 1307'deki tutuklama eylemleriyle kıyaslanabilir ölçüde tutarlı herhangi bir girişim ortaya çıkmadı. Tapınakçıların büyük bir bölümüne, sorgulanmak üzere piskoposlar önüne çıkartıldıkları 1309 sonbaharına kadar, bağlı oldukları kumandanlıklarda yaşamlarını sürdürmelerine izin verildi.¹⁴ İngiltere üstadı Guillaume de la More, 9 Ocak günü Londra'daki Yeni Tapınak'ta tutuklandı. Guillaume, Canterbury'de tutuklu kaldı; ancak kendisine iki üyenin eşlik etmesine izin verildi ve yatağını, giysilerini, şahsi eşyaları ile araçlarını muhafaza etme gibi bazı ayrıcalıklar tanındı. Ayrıca kendisine günde iki şilin altı pens tutarında bir harcırah tahsis edildi. Guillaume, 27 Mayıs'ta resmen serbest bırakıldı ve 23 Temmuzda yayınlanan bir kraliyet emri uyarınca kendisinin ve maiyetinin geçimi için emrine altı Tapınak yurtluğu tahsis edildi. Diğer Tapınakçılara da Tapınakçılara ait arazilerden günde ortalama 4 pens tutarında bir harçlık verildi. Ancak Üstat 28 Kasım 1308'de yeniden tutuklandı ve kendisine tahsis edilen yurtluklar geri alındı. Aynı zamanda kral, Tapınakçıların daha sıkı bir biçimde gözaltında tutulmaları için emir verdi.¹⁵

En sonunda, 13 Eylül 1309'da, iki Engizisyon temsilcisi; Paris diyakozundan Lang Baş keşişi Dieudonné ve Narbonne bölgesinden bir din görevlisi olan Sicard de Vaur, İngiltere'ye

geldiler. Edward, İngiltere krallığı içinde yolculuk etmek istemeleri halinde engizisyonculara ve emrindeki kişilere gerekli tüm kolaylıkların sağlanması ve her tür taciz ya da yaralama girişimlerine karşı engizisyoncuların yeterli ölçüde korunmaları konusunda emirler verdi. Tüm Tapınakçıların engizisyoncular tarafından sorgulanmak üzere Londra, York, ya da Lincoln'a getirilmeleri istendi.¹⁶ Engizisyonculara daha sonra York Başpiskoposu ve Londra ve Lincoln piskoposları da dâhil olmak üzere İngiliz piskoposlar da katıldı.¹⁷ Edward ayrıca, İrlanda'daki Mahkeme Reisi John Wogan'a bir yazı göndererek henüz tutuklanmayan Tapınakçıların derhal gözaltına alınmalarını ve Dublin Kalesi'ne sevk edilmelerini emretti. Edward'ın İskoçya Valisi John de Segrave'e de benzer talimatlar gönderildi.¹⁸

20 Ekim ile 18 Kasım 1309 tarihleri arasında iki engizisyoncu, Londra piskoposuyla birlikte, Fransa'da Tapınakçılara yöneltilen tüm suçlamaları içeren seksen yedi maddelik bir liste üzerinden kırk üç Tapınakçıyı sorguya çekti; ancak Tapınakçıların hiç biri bu ithamları kabul etmeye hazır değillerdi. 23 Ekimde sorguya çekilen Guillaume Raven adlı bir şövalyenin verdiği yanıtlar, İngiliz Tapınakçılarının durumları konusunda bize bir fikir verebilmektedir. Guillaume Raven ve o tarihte hayatta olmayan bir diğer şövalye, beş yıl kadar önce Bath diyakozundaki Coombe bölgesinde, Guillaume de la More tarafından Tarikat'a kabul edilmişlerdi. Kendisine Tarikat'ın güçlükleri açıklandıktan sonra Guillaume Raven, yoksulluk, bekâret ve itaat konusundaki olağan yemini etmiş ve kendisini savunma ya da Sarazenlere karşı eylemler dışında, hiç kimseye karşı şiddet eyleminde bulunmayacağı konusunda ant içmişti. Kabul töreninde iki üye daha hazır bulunuyordu; ancak, alışlagelen ifadelerden farklı olarak, laik kesimden yaklaşık yüz kişinin törende şahit olarak yer aldıklarını belirtti. Kabul töreni ile ilgili bu temel açıklamaları diğer bazı Tapınakçılar da onay-

ladılar ve bu Ortodoks kabul töreniyle Tarikat'a katılan başka üyelerin de bulunduğunu belirttiler; ancak bu ifadelere göre kabul töreninde laik kesimden hiç kimse yer almamıştı. Auverne Komutanı Imbert Blanke, 28 Ekim tarihinde sorgulandı. Blanke, deneyimli ve yetki sahibi bir adamdı; otuz yedi ya da otuz sekiz yıldır Tapınak Şövalyelerinin arasında yer alıyordu ve bu süre içinde, 1291 yılında Akkâ'da ölen Büyük Üstat Guillaume de Beaujeau'nun emri altında Outremer'de görev yapmıştı. Öyle anlaşıyor ki Imbert, tutuklamalar başladığında İngiltere'yi ziyaret ediyordu. Kurul toplantılarının ve kabul törenlerinin neden gizli olarak düzenlendikleri sorusuna yanıt olarak bunun tek nedeninin "budalalık" olduğunu belirtti. Gerçekte, törenlerde ve toplantılarda herhangi bir yabancıнын görmemesini gerektirecek hiçbir eylem bulunmuyordu. Tarikat'a yönelik tüm suçlamaları reddetti ve liderlerin itiraflarıyla ilgili olarak, bunların neler söylediklerini bilmediğini, "ancak, eğer iddia edilen hataları kabul ettilerse, yalan söylemiş olduklarını" belirtti.²⁰ Sorgulamada kendisine yöneltilen sorulardan biri de, eski İrlanda Kumandanı Walter Bachelier adlı bir Tapınakçının esrarengiz ölümüyle ilgiliydi. Ancak bu konuyla ilgili sorgulamada da Ralph de Barton'un daha önce yaptığı açıklamadan farklı bir sonuç vermedi. Barton, kumandanın prangaya vurulmuş biçimde öldüğü ve hapisteyken büyük acılar çektiği dışında konuyla ilgili hiçbir şey bilmediğini söylemişti. Barton ayrıca kumandanın Tarikat kurallarına uymadığından dolayı aforoz edilmiş sayıldığını ve bu nedenle de öldükten sonra bir mezara gömülmediğini belirtmişti.²¹

Fransa'da itirafların kısa bir süre içinde kitleler halindeki Tapınakçılardan alınmasına karşın İngiltere'de bunun tam aksinin ortaya çıkması, iki ülkenin yasal sistemleri arasındaki büyük farklılığı vurgulamaktadır. Fransa'da engizisyon, monarşinin bir aracı, hatta hükümetin bir kolu olarak kabul edilmiş ve kullanılmıştır. Engizisyoncuların kraliyetin çıkarlarına

aykırı hareket ettikleri durumlarda, faaliyetleri denetlenmiştir; ancak genellikle, geç dönem Capet monarşisi, engizisyon mekanizmasını başarılı bir biçimde kullanabileceğini keşfetmişti. Buna karşın İngiltere’de, Norman ve Angevin kralları, ülkede yaşayan tüm özgür kişilere uygulanabilen kapsamlı ve tekdüze bir yasal mekanizma geliştirmişlerdi ve bu mekanizma, kimi zaman yabancı papaların ajanı olarak algılanan engizisyona yer bırakmıyordu. Ayrıca, geçmişte sapkınlara yönelik ciddi bir sorun yaşanmamıştı ve Katharlar hiçbir zaman ülkede kök salmamışlardı. Sonuçta, engizisyon İngiltere’de tarihin hiçbir döneminde bir işlev kazanmadı ve böyle bir zeminin üzerinde hiçbir mekanizma ya da gelenek geliştirilmedi. Lagny Baş keşişi ve Sicard de Vaur, engizisyonun İngiltere’deki ilk ve tek temsilcileriydiler. Nitekim faaliyetlerine başlar başlamaz, önemli bir engelle karşılaştılar; zira, İngiliz yasaları, yerel jüri üyelerinin görüşlerini baz olarak kabul ediyordu ve İngiltere’de işkence uygulanmıyordu. Tapınakçılara yönelik suçlamaların niteliği ve bir Tarikat olarak Tapınakçılar tarafından benimsenen gizlilik ilkesi göz önüne alındığında, İngiliz yasal sisteminin geleneksel süreçlerinin uygulanması yoluyla kanıtların gerektiği biçimde toplanabilmesi olanak dışıydı. Dışarıdan şahitlerin ifadelerine büyük ölçüde başvuruluyordu; ancak, bu şahitlerin hayal güçleri ne denli geniş olursa olsun, engizisyonculara gerçek anlamda etkili bir silah sağlayabilmeleri söz konusu olamazdı. Bu nedenle, yerel Canterbury Konseyi 24 Kasım’da Londra’da toplandığında, engizisyoncular, engizisyon tarafından olağan bir uygulama şeklinde kabul edilen işkencenin sorgulamalarda uygulanması konusunda yoğun baskılarda bulundular ve krala sundukları 9 Aralık tarihli yazıda, İngiliz hükümetinden “Kilise ilkelerine uygun bir biçimde” hareket etmesini istediler ki bu, işkence uygulamasının kabulü anlamına geliyordu. Kral, ertesi gün verdiği yanıtta, oldukça muğlâk bir üsluba başvurmuş ve engizisyoncuların “İngiltere kralı ya da İngiliz Krallığı adına

herhangi bir eylemde bulunmamak kaydıyla, Tapınakçılar davasında kendi yetkileri doğrultusunda hareket edebileceklerini" belirtmişti; bu yanıtın, işkencenin uygulanmasına izin verildiği sonucu çıkmaktadır.²²

Böylece, 1310 yılbaşında duruşmaların yeni bir safhası başlamış oldu; bu aşamayla, Tapınakçılara yönelik ithamlardan oluşan yeni bir dizi madde de sorgulamalara dâhil edildi.²³ Duruşmaların bu ikinci safhasında neredeyse hiçbir başarı elde edememenin engizisyoncularda uyandırdığı düş kırıklığı, tutuklular üzerinde daha fazla baskı uygulanmasına yönelik ısrarcı tutumda kendisini göstermektedir. Mart ayında, Guillaume de Dène, işkence uygulamalarını örgütlemek üzere görevlendirildi ve Tapınakçıların birbirlerinden ayrı biçimde gözaltında tutulmaları emredildi.²⁴ Nisan ve Mayıs 1310'da York ve Lincoln'da sorgulanan Tapınakçılardan herhangi bir itiraf elde edilemedi.²⁵ Mayıs sonlarına doğru, diğer konuların yanı sıra Tapınakçılar davasını da görüşmek üzere kuzeyde, York vilayetinde toplanan konsey, görüşmeleri bir sonraki yıla kadar erteleme kararı aldı.²⁶

Verilen ifadelerde usule ilişkin yalnızca küçük bir çelişki bulunuyordu. Tapınakçıların bazıları, büyük üstadın ya da yerel komutanın, kurul toplantılarında işledikleri günahlar için genel bir bağışlama ihsan edebileceğine inanıyorlardı.²⁷ Bu husus ilk iddianamenin maddeleri arasında yer almıyordu; ancak engizisyoncuların yoğun biçimde işkenceye başvurmadan önce Tapınakçıları sarsabilecekleri tek alan da buydu. Bununla birlikte, bu konuda bile liderler ve daha kıdemli Tapınakçılar bir ayrım getirmişlerdi ve bu ayrıma göre de üyelerin büyük bir bölümü, kilise yasalarını kasıtlı bir biçimde çiğnemiyorlar, yalnızca yasaları yanlış yorumluyorlardı. Guillaume de la More, kurul toplantılarında olup bitenleri betimlemişti. Buna göre, bir suç işlediğini kabul eden bir üye, belinden yukarısı çıplak bir biçimde kurulun önüne çıkıyor ve sırtına üç kırbaç darbesi ini-

yordu. Daha sonra ona, Tanrı'dan kendisini affetmesini istemesi söyleniyor ve diğer üyelerden bu isteği desteklemeleri isteniyordu. Ayrıca Üstat More, suç işleyen kişiyi aynı eylemi bir kez daha yapmaması konusunda uyarıyordu; ancak üstat, "Seni Baba, Oğul ve Kutsal Ruh adına bağışlıyorum, Âmin" şeklinde bir bağışlamada bulunduğunu reddetmişti. Tapınakçıların, kendi zaafı ya da Tarikat'ın adaletinden korktuklarından dolayı itiraf etmeye cesaret edemedikleri diğer günahları ise, Tanrı'nın ve papanın kendisine verdiği yetki uyarınca ve elinden geldiği ölçüde affediyordu.²⁸ Öyle anlaşıyor ki, üyelerin bazıları üstadın Tarikat'ın kurallarını çiğneyenleri bağışlamaya yönelik girişimlerini, genel bir biçimde günahların bağışlanması şeklinde yorumlama hatasına düşmüşlerdi.

Engizisyoncuların sorgulamalarda somut bir başarı elde edemedikleri, Canterbury başpiskoposuna yazdıkları ve gerektiği biçimde işkence uygulayabilecek hiç kimse bulamadıkları ve prosedürün Fransa'da olduğu gibi kilise yasalarına göre yapılması gerektiği yolundaki şikâyetlerini içeren 6 Haziran 1310 tarihli yazıda da örtük bir biçimde doğrulanmaktadır. Engizisyoncular mektupta görevlerini ellerinden geldiği ölçüde yerine getirmeye çalıştıklarını belirtiyorlar ve kendilerine papalık makamına geri dönme hakkının tanınmasını ve görevin kalan bölümünün başpiskoposa ve diğer İngiliz piskoposlara devrini talep ediyorlardı. Bununla birlikte mektubun büyük bir bölümü engizisyoncuların, duruşmaları süratlendireceklerine inandıkları sekiz yöntem üzerinde odaklanmıştı; aynı yılın baharında Fransa'da gerçekleşen yakılma olaylarının yarattığı etkiler göz önüne alındığında, büyük bir olasılıkla bu konu da gündemde en üst sıraları almıştı. Engizisyoncular, tutukluların muhafazasının kralın ve kraliyet görevlilerinin sorumluluğundan çıkartılmasını istiyorlardı; görünürde bunun nedeni kraliyetin bu konuyla ilgili giderlerinin azaltılmasıydı; ancak bu talebin altında yatan asıl neden, tutuklulara işkence uygulan-

masının kolaylaştırılmasıydı; ayrıca da, engizisyon memurlarına günde 4 pens tutarında bir ücret ödenmesini istiyorlardı. Tarikat'ın kurul toplantılarında günahların bağışlandığı yolundaki suçlamanın kabul edilmesini, tek tek üyelerin mahkûm edilmesini kolaylaştırmak üzere bir araç olarak kullanmak istiyorlardı; buna karşın, Tapınakçılara masum olduklarını kanıtlamak üzere günah çıkartmaları konusunda her türlü kolaylığı gösteriyorlardı. Tutuklular üzerindeki baskılar, haftanın belli günlerinde yalnızca kuru ekmek ve su verilmesi ve son derece kötü koşullardaki hapishanelerde muhafaza edilmeleri yoluyla artırılabilirdi; ancak en ürkütücü tehdit, tüm Tapınakçıların, İngiltere sınırları içinde olmasına rağmen İngiliz yasalarındaki olumsuzlukların geçerli olmadığı; diğer bir deyişle, Fransa'da uygulanan tüm yöntemlerin serbestçe uygulanabildiği Manş Denizi'nin öte yakasındaki Ponthieu yönetim bölgesine sevk edilmeleri olasılığı idi. Engizisyoncular ayrıca, halk arasında ortaya çıkması muhtemel tüm protestoları önlemek amacıyla Fransa'daki üyelerin itiraflarının İngiltere'de kamuoyuna geniş biçimde duyurulmasını ve İngiliz Tapınakçılarının bazılarının mahkûm edilmesini sağlamak üzere ve diğer ülkelerdeki rahiplerden kendi ülkelerindeki şahitlerin ifadelerinin engizisyonculara teslim edilmesinin talep edilmesini de öneriyorlardı.²⁹

Öyle anlaşıyor ki işkenceye yönelik taleplerin yerine getirilmesi konusunda kral daha yoğun girişimlerde bulunmaya başlamıştı; 26 Ağustos ve 6 ve 23 Ekimde prosedürlerin "kilise yasalarına uygun biçimde" uygulanması konusunda emirler verdi.³⁰ Faaliyetlerine bir süre ara veren bölgesel Canterbury Konseyi 23 Eylülde, Londra ve Lincoln'den gelen Tapınakçıların birbirinden ayrılmasına ve "bazı gerçekleri aydınlığa kavuşturmak üzere" yeniden sorguya çekilmelerine karar verdi. Canterbury Konseyi'nin kararına göre;

Uygulanan çeşitli yöntemler ve ayırma sonucu daha önce vermiş oldukları ifadelerden daha fazla itirafta bulunmayı reddetmeleri halinde, yeniden sorgulanacakları ve bu sorgulamalar sırasında tutuklular üzerinde herhangi bir yaralama ve sürekli bir sakatlığa meydan vermeden ve fazla kan akıtmadan gerekli itirafların alınması yoluna gidilecekti.³¹

Bununla birlikte, V. Clemens'in II. Edward'a gönderdiği 23 Aralık 1310 tarihli mektuptan işkencenin henüz sistematik bir biçimde uygulanmadığı anlaşılmaktadır; zira söz konusu mektupta Papa krala, yargılamanın Ponthieu'ye nakledilmesi halinde günahların bağışlanacağını ve Tanrı'nın ebedi merhametinin tutuklular üzerinde olacağını belirtmektedir.³²

Engizisyoncuların karşılaştıkları güçlüklerden biri de Tarikat dışından şahitlerin yoğun bir biçimde kullanılmasından kaynaklanıyordu. İtirafların büyük bir bölümünün işkence yoluyla derhal alınabildiği Fransa'da, günümüze kalabilen 231 yeminli ifadenin yalnızca altısı Tarikat dışında kişiler tarafından verilmişti; buna karşın, Tapınakçı sayısının çok daha az olduğu Britanya Adalarında, Tarikat dışından İngiltere'de 60 şahit, İrlanda'da 41 şahit ve İskoçya'da 49 şahit ifade vermişti. Tarikat dışından şahitler toplumun seçilmiş bir kesimini de temsil etmiyorlardı; zira Tarikat dışından gelen 60 şahidin yalnızca altısı ruhban sınıftan değildi ve bunların arasında yalnızca ikisi kendilerine yerel jüride yer alma ayrıcalığını tanıyan şövalye sınıfından idiler.³³

Bununla birlikte, şahitlerden bazılarının anlattıkları öyküler gerçekten ilginçti.³⁴ Örneğin, York diyakozunda bulunan Crofton kilisesi rahibi Guillaume de la Forde'un aktardığına göre, artık hayatta olmayan Augustinusçu Guillaume de Reynbur'un, yine hayatta olmayan bir Tapınakçı olan Patrick de Ripon'un itiraflarını dinlemişti. Patrick Ripon'dan Tanrı'yı ve İsa'yı reddetmesi ve haçın üzerine tükürmesi istenmiş daha sonra ise "pantolonunu indirerek haça arkasını dönmesi" em-

redilmişti. Bunu takiben kendisine sunağın üzerine yerleştirilmiş bir buzağı imgesi gösterilmiş ve bu imgeyi öpmesi ve kut-saması istenmişti. Ripon, kendinden istenenleri yapmıştı. Son olarak da gözleri bağlanmış ve orada bulunan tüm üyeleri öp-mesi emredilmişti, “ancak üyelerin neresini öptüğünü bilmi-yordu”.³⁵ Bir diğer şahit olan Ferinsius Mareschal adlı bir şö-valye, amcasının “kuşları ve köpekleriyle birlikte, güçlü, sağlıklı, neşeli” bir ruh haliyle Tarikat’a katıldığını anımsıyordu; am-cası “Tarikat’a girdikten üç gün sonra ölmüştü ve ölüm nedeni, şüphelendiği gibi, Tapınakçılarla ilgili olarak duyduğu suçlarla ilgiliydi, zira diğer üyelerin işledikleri kötülöklere katılmayı reddetmişti”.³⁶ İskoçya ve İrlanda’da şahitlerin ifadelerinde, öne sürdükleri görüşleri destekleyebilecek çok az kanıt bulunduğu gözlemleniyor. Tipik sayılabilecek bir yeminli ifade, Clonfert’deki kilisede Aşaî Rabbanî ayininin kutladıkları sırada Tapınakçılarla birlikte olan Guillaume le Botiller adlı bir keşiş tarafından verilmiş. Yeminli ifadede öne sürüldüğüne göre ayin esnasında kutsanmış ekmek önlerinden geçtiğinde Tapınakçılar gözlerini yere indirmişler ve kutsanmış ekmeğe bakmayı red-detmişler ve kutsal kitapların okunuşuna katılmamışlardı.³⁷ Sorgulama sırasında bir yöntem daha denendi. Fransa’da tutuk-lanan, ancak Tarikata İngiltere’den katılmış olan iki Tapınakçı-nın verdikleri yeminli ifadeler, İngiliz Adalarında Tarikat’a katılan diğer Tapınakçıları da olaylara dâhil etmek amacıyla kamuya duyuruldu. Bu iki Tapınakçının arasında daha iyi tanı-nanı, 1307’de, Londra’da Tarikat’a kabul edildiğini belirten Akitanya Kumandanı Geoffroi de Gonneville idi.³⁸

Bununla birlikte, İngiltere’deki yargılama önemli herhangi bir itiraf elde edilmeden bitmek üzereyken, 1311 yılı Haziranı-nın ilk günlerinde, kralın askerleri Salisbury’de Stephen de Stapelbrugge adlı kaçak bir Tapınakçıyı yakaladılar. Stephen, Thomas de Thoroldeby adlı bir diğer Tapınakçıyla birlikte Lincoln’daki hapisshanedan kaçmışlar, ancak daha sonra teslim

olarak, Fransa’da yapılan itiraflara benzer açıklamalar içeren ilk ifadelerini vermişlerdi. Stephen de Stapelbrugge, 23 Haziranda Newgate’de Londra Piskoposu Ralph de Baldock önünde verdiği ifadede, Tarikat bünyesinde biri “yasal”, diğeri “yasa dışı”; biri “iyi” diğeri “inanca aykırı” iki kabul töreninin uygulandığını belirtti. Stephen, iki yönetime göre de Tarikata kabul edilmişti. Önce, açık ve dini kurallara uygun bir tören yapılmış; ancak, iki yıl sonra kendisi için ikinci türdeki tören de uygulanmıştı. İkinci törende kabul görevlisi, dönemin İngiltere üstadı Brian le Jay idi. Tören esnasında bir haç getirilmişti ve kılıçlarını çekmiş bekleyen iki üyein eşliğindeki kabul görevlisi ona şöyle demişti: “Şimdi İsa Mesih’in Tanrı değil insan olduğunu söylemen ve annesi Hazreti Meryem’i reddederek haçın üzerine tükürmen gerekiyor.” Korkuya kapılan Stephen, kendisinden emredildiği biçimde İsa’yı ve Meryem’i reddetmişti, ancak, tıpkı Fransız üyelerin söyledikleri gibi bu eylemi “yüreğiyle değil, yalnızca ağzıyla” yerine getirmişti ve daha sonra da, haçın üzerine değil, haçın kenarında duran bir elin üzerine tükürmüştü. Kabul töreni şafak vakti yapılmıştı ve bu uygulamanın Tarikat genelinde bu saatlerde yapıldığını düşünüyordu. Ayrıca kendisine sunak önünde söylenen dualara inanmaması, Büyük üstadın günahları bağışlama yetkisinin bulunduğu ve eşcinselliğe izin verildiği söylenmişti. Diğer Tapınakçıların da sorguya çekildiği Tapınakçı Guillaume Bachelier’in “işkence sonucu hapishanede” öldüğünü biliyordu. Tarikat’ın hatalarının ilk kez Agen diyakozunda ortaya çıktığını düşünüyordu.

Ve daha sonra, dizlerinin üzerinde yere çöktü, gözlerini yukarı kaldırdı ve ellerini önünde kavuşturdu, gözünde yaşlarla, derin derin içini çekerek ve büyük bir üzüntüyle, tam bir sadakat içinde Kutsal Kilise’nin affını ve merhametini dilendi; yaptıklarından dolayı içinde bulunduğu büyük pişmanlığı dile getirerek tövbe etti ve bedeninin ölümünden ya da çekeceği diğer eziyetlerden değil, ruhunun emniyetinden dolayı endişe duyduğunu belirtti.³⁹

Thomas de Thoroldeby de, 26 Haziranda Londra ve Chichester piskoposları tarafından sorgulanmıştı. Thoroldeby daha önce Canterbury başpiskoposu tarafından sorgulanmış ve ithamların tümünü reddetmişti. Ancak daha sonra “ölüm korkusundan dolayı” kaçmıştı; zira Lincoln’da, Lagny baş keşişi ona itirafta bulunmayı isteyip istemediğini sorduğunda, yanıt olarak “yalan beyanda bulunmayı kabul etmedikçe” söyleyeceği hiçbir şeyin bulunmadığını belirtmiş, bu yanıt üzerine baş keşiş ellerini göğsünün üzerinde birleştirerek, “ellerinden kurtulmadan ondan itiraf alacağına” yemin etmişti. Thomas daha sonra gardiyanına 40 florin rüşvet vermiş ve serbest bırakılmıştı. Kaçtıktan sonra kılık değiştirerek laik giysiler giyen Thomas, muhtemelen İngiltere üstadı adına casusluk etmek üzere Fransa’ya geçerek papalık meclisini ziyaret etmişti. Ancak ülke dışında olduğu dönemde, o sırada İngiltere’de tutuklu bulunan Auvergne Kumandanı Imbert Blanke tarafından Tarikat’a kabul edildiklerini belirten dört üyeninkiler de dâhil olmak üzere, İsa’nın reddi ve haç üzerine tükürme ile ilgili çok sayıda itirafa şahit olmuştu. Thomas, 29 Haziranda bir kez daha sorgulandı ve büyük olasılıkla bu arada geçen süre içinde maruz kaldığı işkenceler sonucu, Tapınakçıları suçlayan birtakım itiraflarda bulundu. Aktardığı kabul töreni, kılıçlarını çekmiş iki üyenin varlığı da dâhil olmak üzere, Stephen de Stapelbrugge’ün betimlediği kabul törenine çok benziyordu. İtiraflarında eski üstat Brian le Jay ile ilgili önemli birtakım iddialarda bulundu. Öne sürdüğüne göre, Brian le Jay, yoksullara karşı son derece aşağılayıcı davranıyordu; hatta kendisinden Hazreti Meryem aşkına sadaka istendiğinde, çamurların içine bir metelik fırlatmış ve insanların bu sadakayı kapmak için çamurun içinde sürünmelerini seyretmişti. Doğudayken, Sarazenlerin diğer Hristiyanlara saldırımlarına rağmen, Tapınakçılara hiç dokunmadıklarını görmüş ve bununla ilgili olarak hiçbir zaman Tarikat görevlilerinden tatmin edici bir açıklama almamıştı. Kendisine gelince,

üç yıl boyunca aklından kötülük geçirmeden kutsal ekmeğe bakmamış ve dualar bile zihnindeki kötülükleri silememişti; ancak “o gün büyük bir sadakatle Aşâi Rabbanî ayinini dinlemiş ve İsa’dan başka hiçbir şey düşünmemişti”. Tarikat “gerçek bir reform geçirmedikçe” hiçbir şey onun ruhunu kurtarmayacaktı, zira tüm Tarikat üyeleri kurallara aykırı bir biçimde günahların affı ya da diğer yasa dışı faaliyetlerden dolayı suçluydular. Tüm bu hatalar, Tarikat’a katıldıktan sonra diğerlerinin ona söyledikleri ile birbirini tutuyordu. John de Moun adlı bir üye ona şöyle demişti: “Londra’da St. Paul Katedralinin çan kulesinin tepesine çıksan, ölmeden önce başına geleceklerden daha büyük bir talihsizliğin bulunmadığını görürsün”. Thomas de Toulouse adlı bir diğer üye ise, ona ve öteki üyelere Tarikat’ta bir gün bile mutlu olamayacaklarını söylemişti.⁴⁰

Bu arada, üçüncü bir şahit bulunmuştu. Daha önce ithamları reddeden John de Stoke adında bir Tapınak rahibi, 1 Temmuz günü duruşmaya çıktı ve sınırlı bir itirafta bulundu. Yaklaşık on sekiz yıl önce Ortodoks bir törenle Tarikat’a kabul edilmiş, ancak bundan bir yıl sonra, Hereford diyakozundaki Garewy Tapınak evinde Jacques de Molay ve diğer üyelerin bulunduğu bir toplantıya katılmak üzere çağırılmıştı. Toplantı sırasında bir haç getirilmiş ve Molay ona bu imgenin kime ait olduğunu sormuştu. John de Stoke bunun, insanlığın günahlarından arınması için acı çeken İsa Mesih’e ait olduğunu yanıtını vermişti. Bu yanıt üzerine Büyük Üstat ona şöyle demişti: “Doğruyu söylemiyorsun ve yanılgı içindesin. O, bir kadından doğmuştu ve Tanrı’nın oğlu olduğunu iddia ettiği için çarmıha gerilmişti”. Molay daha sonra John’a İsa Mesih’i reddetmesini istemişti ve John’un isteksiz davranması üzerine onu hapse atmakla tehdit etmişti. Bu tehditle birlikte Molay’ın yanındaki iki üye kılıçlarını çekerek John’un üzerine yürümüşlerdi ve öldürülmekten korkan John, İsa’yı reddetmişti; ancak, aynı formüle bağlı kalmış ve bu ret eylemini kalbiyle değil, yalnızca

ağzıyla işlediğini belirtmişti. İsa'yı reddettiğine göre, Molay'ın kendisine neye inanması gerektiğini söylediği sorulduğunda, şu yanıtı vermişti : "Çarmıha gerilmiş İsa'ya değil, gökyüzünü ve yeryüzünü yaratan kadiri mutlak bir Tanrı'ya".⁴¹

Bu itiraflar daha sonra birçok işlemin malzemesini oluşturmuştu. Kasım 1309'dan başlayarak çeşitli aralıklarla toplanan yerel Canterbury Konseyi, Londra'daki St. Paul Katedrali'nde bir kez daha toplandı ve 27 Haziran günü Stephen de Stapelbrugge ve Thomas de Thorodelby işlemiş oldukları suçlara tövbe etmek üzere konsey önüne çıkartıldılar. Canterbury başpiskoposu nedamet getiren bu şahısları Kilise ile resmen uzlaştırdı ve Chichester piskoposuna bunları bağışlaması talebinde bulundu. 3 Temmuz günü, John de Stoke da bağışlandı ve Kilise'yle uzlaştırıldı.⁴²

9 ile 13 Temmuz tarihleri arasında elli yedi üye; ya Tarikat toplantılarında günahlarının yetkisiz kişiler tarafından bağışlanmasına inanmak gibi sapkınlıklara tövbe ettiler; ya da itiraf edecekleri hiçbir şey yoksa İsa'nın reddi ve haç üzerine tükürme gibi sapkınlıklardan dolayı arınamayacak derecede lekelendiklerini kabul etmeye zorlandılar. Daha sonra da, Tapınakçı üyeler, kişisel olarak kefaretlerini ödemek üzere çeşitli manastırlara gönderildiler. Bu durum başlıca iki istisna barındırıyordu: İngiltere üstadı Guillaume de la More ve Auvergne Kumandanı Imbert Blanke. 31 Temmuz tarihli konsey toplantısında, Guillaume de la More'un Canterbury başpiskoposu ile görüştüğü ve "çoğu kişinin More'un Kilise ile uzlaşmayı istediğini umut ettikleri" konuşulmuştu. Ertesi ayın beşinde Chichester piskoposu Barking'deki Azizler Kilisesi'ne gitti ve üstat ile görüştü; ancak "neredeyse eksiksiz bir sorgulama" yapılmasına rağmen More hiçbir itirafta bulunmadı. Tarikat'ın işlemekle itham edildiği sapkınlık eylemlerini asla işlemediğini ve işlemediği suçlardan dolayı tövbe etmeyeceğini vurguladı. Bu nedenle de tutuklu bulunduğu hapis haneye geri gönderildi.

Imbert Blanke de, Clermont'da başkanlık ettiği kabul törenleri konusunda yoğun bir biçimde sorguya çekilmesine rağmen benzer bir kararlılık sergiledi ve bu nedenle de "olabilecek en kötü koşullardaki bir zindana kapatılmasına, çift prangaya vurulmasına, aksi yönde bir emir gelinceye kadar bu koşullarda tutuklu kalmasına, bu arada da, herhangi bir itirafta bulunmayı isteyip istemediğini belirlemek üzere belirli aralıklarla ziyaret edilmesine karar verildi".⁴³ Guillaume de la More, papalığın kararını beklemek üzere Londra Kulesine gönderildi ve 1313 Şubatında öldü.⁴⁴ 29 Temmuz tarihinde York'da toplanan kuzey bölgesi konseyi benzer biçimde, "papalık emirnamesinde yer alan ithamlardan dolayı arınamayacak derecede lekелendiklerini" itiraf eden yirmi dört Tapınakçıyı Kilise ile uzlaştırdı.⁴⁵

İskoçya ve İrlanda'daki duruşmalardan neredeyse hiçbir sonuç çıkmamıştı. Gerçekten de İskoçya'da, ikisi de İngiltere'den gelen yalnızca iki Tapınakçı ifade verdi. Bu iki Tapınakçı, 17 Kasım 1309'da St. Andrew's Piskoposu Guillaume Lambert ve John de Solario adlı bir papalık görevlisi tarafından sorgulandılar; ancak, büyük üstat ve diğer liderlerin üyelerin cinayet ve rahiplere saldırmak dışında kalan bazı günahlarını bağışladıklarını kabul etmek dışında herhangi bir itirafta bulunmadılar.⁴⁶ İrlanda'da Tapınakçı sayısı daha fazlaydı; zira burada, on dört kişi sorgulandı ki, bunların bazılarının üç kez sorguya çekilmeleri söz konusu olmuştu. İskoçya'da da olduğu gibi, bunların hiçbirisi yerli halktan değildi. Duruşmalar Şubat 1310'da başladı ve Haziran ayının ilk yarısına kadar sürdü; ancak bu yeminli ifadelerde önemli herhangi bir husus bulunmuyordu; iki itirafçı diğerlerine yönelik suçlamalarda bulundular; altısı eğitimcilerinin işledikleri günahları affedebileceklerine inandıklarını belirttiler ve üçü de, haklı ya da haksız, Tarikat'ın güçlenmesi için gayret göstermeye yemin ettiklerini söylediler.⁴⁷ İngiltere'de olduğu gibi, İskoçya ve İrlanda'da da gerek ruhban kesimden, gerek laik kesimden gelen Tarikat dışı

şahitlere büyük ölçüde yer veriliyordu ve bu şahitlerin çoğu, genellikle Tarikat'ın gizli kapaklı etkinlikleri ile ilişkilendirilen söylentileri yinlemek dışında somut herhangi bir delil sunmuyorlardı.

Britanya Adalarında uygulanan yargılama mekanizması Fransa'daki duruşmalardan büyük ölçüde farklılıklar göstermektedir. Papalık engizisyoncularının taleplerine rağmen, İngiltere'de işkencenin, engizisyon faaliyetlerinin başlanmasından neredeyse iki yıl sonra, 1311'e kadar uygulanmadığı neredeyse kesindir. Bu tarihe kadar, yoğun sorgulamalar ve bazı durumlarda tehditler ve uzun süreli hapis cezaları, bazı üyelerin rahipler tarafından kutsal kitaplara uygun biçimde günahların bağışlanması ile Tarikat'ın kurallarının ve yönetmeliklerinin çiğnenmesi ile ilgili suçların üstat tarafından bağışlanması arasındaki farkı kavrayamamış olmalarının kabulü ötesinde özlü herhangi bir itirafın ortaya çıkması ile sonuçlanmamıştır. İngiliz ve Fransız Tapınakçıların aralarında yakın ilişkilerin bulunduğu beklenmesine rağmen böyle bir fark açıkça ortaya çıkmaktadır; gerçekten de papalık engizisyoncuları İngiliz Tapınakçıları suçlamak üzere Tarikat'a İngiltere'de kabul edilen Fransız Tapınakçıların ifadelerini kullanarak bu gerçeği bizzat vurgulamak istemişler ve hazırladıkları raporda Tarikat'ın uygulamalarının her yerde aynı olduğunu belirtmişlerdi. İşkence ve tehditler uygulanmaya başladıktan sonra bile, İngiltere'de yargılananlar arasında yer alan iki önde gelen şahıs, Guillaume de la More ve Imbert Blanke, ısrarla ithamları reddetmişlerdi. Bununla birlikte, şu gerçeği de kabul etmek gerekiyor ki, üyelerin büyük bir bölümü kurul toplantılarında işledikleri günahların genel olarak bağışlandığına inanıyorlardı. Yargılama sürecinin bu özelliği, H. C. Lea tarafından yazılan bir makalede etraflı bir biçimde incelenmiştir.⁴⁸ Lea'nın görüşüne göre, sorun, temel olarak arada geçen zamandan kaynaklanmaktadır. Cistercian kurallarına göre (ki bu kuralların Tryes

Konseysi üzerindeki etkileri açıkça bellidir) keşişlerin baş keşişlere ya da daha yaşlı keşişlere günah çıkartmaları gerekiyordu ve daha sonra bu süreç kurul toplantılarında kamuya açık itiraflar biçimini almıştı. Bununla birlikte, bağışlama konusunda hiçbir açıklama yer almıyordu; zira bu kurallar 12. yüzyılın başlarında ortaya çıkmışlardı ve dinsel tören nitelikleri, 13. yüzyılın katıksız skolastisizmi gerçek anlamda ortaya çıkıncaya kadar tam olarak biçimlenmemişti. Kefaretin kutsal bir ayin biçiminde anlam kazanması, ancak bu dönemde ortaya çıkmıştır. Bu nedenle, 12. yüzyıldaki kanuna göre, kurul toplantısında hazır bulunan üstat, üyelerden işledikleri günahlar için nadim olmalarını isteyebilirdi ve kendisi bir rahip olmasa bile, bu eylemde aykırı herhangi bir özellik bulunmazdı. Tapınakçıların esas hataları, geçmişteki bu uygulamaları Kilise'nin kutsal ayinlerle ilgili kuramına uyarlamamaları olmuştur; oysa bunu 1139'da Tapınak rahipleri kurumu getirildiğinde yapabilirlerdi. Yine de, İngiltere'de Tapınakçı rahip sayısı göreceli olarak azdı -sorgulanan 144 Tapınakçı arasında yalnızca 8 rahip bulunuyordu- ve küçük ölçekli Tapınak evlerinde bir rahibin bulunması her zaman mümkün olmayabiliyordu. Bunun sonucunda çoğu Tapınakçı, fiilen günah çıkarmamalarına rağmen üstatlarının kendilerine genel bir bağışlama sağladığını sanmışlardı ve bazıları da, konuyla ilgili teolojik görüşlerde ortaya çıkan gelişmelerin farkında olmadan böyle düşündüklerini kabul etmişlerdi. Böyle bile olsa, Guillaume de la More, bu kurul toplantılarında "seni bağışlıyorum" formülünü uyguladığını şiddetle reddetmişti ve diğer üyelerin birçoğunun da bu konuda bilgili oldukları kesindir.

Ekim 1307'nin sonlarına doğru Aragonlu üç Tapınakçı sınırını geçerek, Güzel Philippe'in en büyük oğlu Louis'nin yönetimi altında bulunan Navarre bölgesinde bulunan Tudela kentine ulaştılar. Louis, 23 Ekimden önce, Aberin ve Ribaforada'daki karargâhlarda yaşayan Tapınakçıları tutuklatmıştı ve bu üç

adam, belki sabırsızlıklarından, belki durumu iyice kavrayamamış olmalarından dolayı, prenze tutuklanan üyeleri adına bir dilekçe sunmayı önermişlerdi.⁴⁹ Üç Tapınakçı derhal tutuklanarak hapse atıldılar. Krallığının haklarına sahip çıkma konusunda son derece duyarlı bir kişi olan Aragon Kralı II. James, tutuklanan Tapınakçılar doğma büyüme Aragonlu olduklarından dolayı, söz konusu tutuklamaları protesto etti ve bu üç kişinin derhal serbest bırakılmasını ve yine kendi topraklarının vatandaşları olduklarından dolayı, Pamplona’da alıkonan diğer Tapınakçıların da serbest bırakılmalarını istedi. Öyle anlaşıyor ki, kral bu üç kişinin serbest bırakılmasını başarmıştı, ancak Louis’in tutuklanan Pamplonalı Tapınakçılar konusunda herhangi bir ödün verme olasılığı neredeyse yok gibiydi. Gerçekten de Navarre’daki Fransız yetkililer, Kral James’in kendi topraklarında yaşayan Tapınakçıların tutuklanmaları ve gözaltına alınmalarına ilişkin papalığın emirlerini almamış olmasından dolayı duydukları şaşkınlığı belirttiler.⁵⁰

Ancak Kral James bu konuda II. Edward’dan daha istekli değildi. IV. Philippe’in 16 ve 26 Ekim tarihli mektuplarını aldığı anda duyduğu “şaşkınlığı” ve “huzursuzluğu” belirterek Tarikat’ın her zaman kendinden önceki Aragon kralları ile birlikte “imanın yüceltilmesi ve düşmanların kutsal haçın önünde eğilmeleri” için gayret gösterdiklerini vurgulamıştı. Bunun sonucu olarak, Tarikat’ın asla hata yapmayacağına ve kuruluş amacının Tanrı’ya hizmet etmek olduğuna inanan kendinden önceki Aragon kralları, Tarikat’a birçok müstahkem kale, kent, topraklar ve çok sayıda başka armağan bağışlamıştı. Tarikat, Hristiyanlığın hüküm sürdüğü bu topraklarda saygıyla anılmaktaydı ve o güne değin hakkında hiçbir olumsuz söylenti duyulmamış; tam aksine, imansızlara karşı mücadelede en büyük hizmetin Tapınakçılar tarafından sağlandığı herkesçe kabul edilmişti. Ancak Kilise tarafından kendisine açıkça emir verilmesi ve açık ve yoğun şüphelerin varlığı durumunda bu konu-

da harekete geçecekti.⁵¹ 19 Kasım'da, Fransa kralına yanıt verdikten iki gün sonra James Papa'ya bir mektup yazarak IV. Philippe'ten almış olduğu haberleri ilettili ve gerçeğin bizzat Papa tarafından kendisine bildirilmedikçe herhangi bir eyleme geçmek istemediğini belirterek, Clemens'in Tapınak bünyesinde işlenen herhangi bir hatadan haberi varsa, bu konuda kendisini bilgilendirmesini istedi.⁵² James'in bu tavrını ortak bir politika belirlenmeye çalıştığı Kastilya ve Portekiz krallarıyla temaslarında da sergilediği gözlemleniyor; zira Guarda Baş Diyakozu Ramon de Montros'a gönderdiği mektupta ondan kralarla görüşerek onlara Tarikat'ın saygınlığını ve yapmış oldukları önemli hizmetleri açıklamasını ve papadan bir talimat almadıkça bu konuda herhangi bir eylemde bulunmamasını istemesini belirtiyor ve diğer iki kralın da kendisi gibi bu konuda çekinceli davranmalarını istiyor.⁵³

Bununla birlikte, Kasım ayı sonlarına doğru kralın bu konuyla ilgili politikasında ani bir değişiklik ortaya çıktı. 1 Aralıkta, papalığın göndereceği talimatları bekleyeceği yolundaki protestolarının aksine, Valencia'daki temsilcisine Tapınakçıların tutuklanmaları ve oradaki mallarına el konması konusunda emir verdi. 5 Aralıkta, Aragon'daki papalık engizisyoncusu, John of Lotges, Tarikat aleyhine ortaya çıkan "son derece yoğun ve şiddetli şüphelerden" dolayı Valencia'daki Tapınakçıların on gün içinde teslim olmaları gerektiğini bildirdi ve aynı gün kral, piskoposların meseleyi görüşmek üzere 6 Ocakta toplanmalarını emretti. Bu arada kraliyet güçleri, sahilde önemli bir Tapınakçı kalesi olan Peñíscola'yı ve Tarikat'ın Valencia'daki diğer önemli müstahkem mevkiilerini herhangi bir direnmeyle karşılaşmaksızın ellerine geçirdiler. Tapınakçıların bazıları kaçmayı başardılar; ancak, Aragon üstadı Exemen de Lenda da dâhil olmak üzere çok sayıda Tapınakçı ele geçirildi.⁵⁴ Operasyon çok kısa bir sürede gerçekleşti ve bu nedenle, 22 Kasım'da yayınlanmasına rağmen 18 Ocak tarihinden önce Aragon'a ulaşma-

yan *Pastoralis praeeminentiae* başlığını taşıyan papalık emirnamesinin alınmasından çok önce operasyon tamamlanmış oldu.⁵⁵

Kralın tavrındaki bu değişikliğin altında çeşitli nedenler yatıyor olabilir. Aragon'da, Fransa'daki ya da İngiltere'deki koşullarla örtüşmeyen iki koşul mevcuttu. Birincisi, Aragonlu Tapınakçılar, olası gelişmeler konusunda önceden bilgilendirilmişti ve ikinci olarak da, çatışmaların fiilen devam ettiği bir bölgede yaşayan bu Tapınakçıların çoğunun savaş becerileri oldukça gelişmişti. Kasım ayında belli ölçüde birtakım taktik manevralar gerçekleşmişti. Kasım ayının başlarında, Jimeno de Lenda yerel kumandanlarına yazdığı mektupta, kralla bir görüşmede bulunduğunu, Navarre ve Fransa'da gerçekleşen tutuklamalardan dolayı kraldan sığınma hakkı ve tavsiye istediğini belirtmişti. Kral kendisine verdiği yanıtta, Tarikat'a yönelik suçlamaların doğru olduğuna inanmadığını, öte yandan, çevresinde son derece başarılı danışmanlar bulunan Fransa kralının verdiği kararlarda haksız olup olmadığı konusunda kesin bir görüşe sahip olmak istediğini ve bu nedenle de yanıtını daha sonra vereceğini açıklamıştı. Bu arada kral, Tapınakçıların muhtemel bir harekât için kalelerinde hazırlıklar yaptıklarına ilişkin söylentilerin nedenlerini öğrenmek istemişti; kendisine yapılan açıklamada, Gaskonyalı bir şövalyenin Aragon'daki muhabirine gönderdiği uyarı niteliğindeki mektup üzerine bu hazırlıkların Tarikat'ı yağmalamak isteyenlere karşı bir önlem olarak gerçekleştirildiği belirtilmiş ve kral, bu açıklamadan tatmin olmuştu. Bununla birlikte kral, Peñíscola Kumandanına ve diğer komutanlara, Tarikat'ın onuruna uygun eylemler içinde bulunduğuna emin olmasına rağmen, yine de temkinli davranmaları gerektiğini hatırlatmıştı.⁵⁶ Aragonlu üstadın artık iyice su yüzüne çıkan endişeleri, kralın Peñíscola'yı kuşatmak üzere Daroca'dan ayrılmak üzere olduğu yolundaki haberlerden dolayı, bir türlü yatışmamıştı.⁵⁷ Kasım ayı süresince Tapınakçılar, kraliyet güçlerinin olası faaliyetleri üzerine bölük pör-

çok bilgiler ve Fransa'daki olaylar üzerine çarpıtılmış yorumlar elde ettiler ve birbirlerini dikkatli olmaları konusunda uyardılar.⁵⁸ Jimeno de Lenda, kendi taraftarlarınca gizlenmek üzere Tapınakçıların mülklerini altına çevirmeğe başladı.⁵⁹ II. James, gecikmeyi sürdürecektse olursa, bu olaydan kendi adına somut herhangi bir çıkar elde edemeyeceğine karar vermiş olabilir; ancak, Tapınakçıların olası bir silahlı direnişinin kendisine pahalıya patlayacağını da biliyordu. Tapınakçıların mülklerine göz dikmeye başlamıştı; daha 29 Aralıkta Papa'ya yazdığı mektupta, Tarikat'ın kapatılması durumunda Tapınakçıların servetinin bir bölümünün kızı Blanca'nın yaşadığı Sexena, Manastırı'na devredilmesi gerektiğini belirtmişti.⁶⁰ Roma papalık meclisindeki temsilcisine 5 Şubat'ta yazdığı mektupta, Papa'nın kendi topraklarında yaşayan iki yeğenine sağlayacağı ayrıcalıklar karşılığında Tapınakçıların mülkleri üzerinde kendisine kontrol yetkisi sağlanması konusunda papayla kesin bir anlaşmaya varması konusunda talimat veriyordu. Ayrıca, Fransa kralının Tapınakçılara ait tüm mülklere sahip olması durumunda, Aragon Kralı James olarak kendisinin de bazı haklara sahip olması gerektiğini; zira tüm serveti ruhban sınıfına tahsis etmeye niyeti olmadığını, kilisenin sahip olduğu tinsel gücün ülkeyi savunamayacağını; ayrıca, mevcut ya da yeni kurulacak bir diğer Tarikat'ın olaya müdahalede bulunmasını hoş karşılamayacağını belirtiyordu. Özellikle sınır bölgelerde ya da deniz kıyısındaki kaleleri hiç kimseye kaptırmaya niyeti yoktu. Böyle bir durumda temsilci Papa'dan, taşınabilir kıymetler hariç olmak üzere, arazilerin krala tahsis edildiği bir paylaşmayı önerebilirdi.⁶¹

Bununla birlikte, böyle bir eylemden elde edilebilecek olan servetin yanı sıra, bu uygulamanın sağlam bir politik gerekçesi de mevcuttu; zira Tapınakçıların İber Yarımadası'ndaki Müslümanlara karşı verilen savaşın ilk yıllarında önemli bir rol oynamalarına karşın, 13. yüzyılın sonlarına doğru Tarikat'ın,

kraliyetin çıkarlarına fazla bir hizmeti dokunmuyordu. Aragon Krallığı'nın artık Müslümanlarla aktif sınırları kalmamıştı ve bu durum, Tapınakçıların James'in topraklarındaki otuz üç karargâhının yalnızca üçünün Valecia'da bulunduğu gerçeği ile daha da belirginleşiyordu.⁶² Strateji konusunda ortaya çıkan bu değişiklik, James'in babası III: Peter'in, tüm iratlarıyla birlikte Monzón kalesini 1143'te Tapınakçılara bağışlamasından dolayı Barselona Kontu IV. Berenguer'i "ihtiyar, moruk ve bunak" olarak nitelemesiyle de kendini göstermişti.⁶³ Gerek yargılama sürecinde, gerekse daha sonra James'in elçilerinin sürekli papa ile lobi faaliyetlerinde bulunmalarının da bu bağlamda ele alınması gerekir. Bu koşullar altında papanın, James'in ivedilikle harekete geçmek istemesine karşı duyduğu geçici hoşnutsuzluk, ancak kısa süreli bir huzursuzluğa yol açacaktı ve kral, kendini affettirmek için hiçbir eylemde bulunmak zorunda kalmayacaktı.⁶⁴ Politikada ortaya çıkan böyle bir değişimde, Tapınakçıların son dönemlerdeki davranışlarının uygunluğu konusunda ortaya çıkan ciddi şüphelerin tamamen göz ardı edilmesi gerekmemektedir. Alan Forey bu konudaki çalışmasında IV. Philippe'in Tapınakçıların Paris'teki itiraflarını ayrıntılı bir biçimde aktardığı 26 Ekim tarihli mektubunun, Kasım sonlarına kadar James'in eline geçmediğini belirtmektedir; oysa bu bilgi, Tapınakçılar aleyhine kovuşturmaların başlatılmasının yalnızca kendi çıkarlarına uygun bir eylem değil, aynı zamanda bir görev olduğu konusunda James'i ikna etmeye yeterli olabilirdi.⁶⁵

Ancak, üstadın Aragon'da tutuklanmasına ve Peniscola'nın ele geçirilmesine rağmen, II. James kesin bir başarı elde edebilmiş değildi. Özellikle Aragon'da bulunan bazı büyük ve önemli kaleler, Tapınakçıların elindeydi ve James'e karşı savunmayı güçlendirmek üzere süratle tahkim ediliyorlardı. Miravet, Monzón, Ascó, Cantavieja, Villel, Castelotte ve Chalamera henüz düşmemişlerdi.⁶⁶ Bu arada Tarikat'ın liderliği, Miravet'de

kendini sağlama alan, Roussillon'daki Mas Deu Hocası Ramon Sa Guardia'ya geçmişti. Ramon, 8 Aralıkta Tapınakçılar adına müdahalede bulunması talebiyle Kraliçe Blanca'ya başvurdu.⁶⁷ Aynı gün krala yazdığı mektupta, Aragonlu Tapınakçıların durumunun Fransız Tapınakçılardan oldukça farklı olduğunu belirtti. Aragonlu Tapınakçılar, gerek selefleri, gerekse bizzat kral için kanlarını dökmüşler, buna karşılık krallar da onlara birçok imtiyaz ve muafiyet tanımışlar, İsa'nın düşmanlarına karşı mücadelelerine yardımcı olmak üzere onlara arazi ve mülk bağışlamışlardı. Savaş zamanında ülkenin savunması için ilk ortaya atılanların Tapınakçılar olduğu herkesçe biliniyordu; daha yakın bir geçmişte, Granada ve Ruhon'a karşı akınlarda kanlarını akıtmaktan çekinmemişler, Üstat Pedro de Muncada bu akınlar sırasında yaşamını yitirmişti. Savaştaki etkinliklerinin yanı sıra Tapınakçılar, gerek gündelik yaşamda, gerekse kıtlık dönemlerinde önemli bağışlarda bulunmuşlar, Gardeny'de yirmi bin kişiyi, Monzón'da altı bin kişiyi beslemişlerdi. Tapınağın içinde bulduğu bu korkunç durumda, krala Tarikat'ın vatanseverliğini ve sadakatini hatırlatmanın yerinde olduğunu düşünüyordu; kralın babası Büyük Pedro döneminde, Fransızlar ülkeyi istila ettiklerinde ve Barselona ve çevresini savunan askerler kaçtıklarında Tapınakçılar, yitirilen toprakları geri almak üzere ve kral için ölmeye her an hazır olarak ülkeyi kahramanca savunmuşlardı. Tüm bu nedenlerden dolayı kralın üstadı serbest bırakması gerekiyordu zira Tapınakçılar "sadık, Katolik ve iyi Hristiyanlardı". Bu nedenle, kraldan yalnızca adalet ve mahkûm edilmeden önce savunma hakkı istiyordu. Kralın yanıtı ise kısa ve ayrıntısız oldu. "Şu anda yaptıklarımız, gerçek Katolik hükümdarlar olarak bizden beklenenlerdir ve gelecekte de gerçeğin ve adaletin sağlanması için hareket edeceğiz".⁶⁸

Bu olay, Miravet'de iki taraf arasında bir uzlaşma olasılığı-nı pekiştirmiş görünüyor. Ramon Sa Guardia, 26 Ocak tarihli

mektubunda şöyle yazıyor: “Tanrı bilir ya, tüm bu olayların neden olduğu yıkımları düşündüğümde, size, Fransa kralına ve tüm Katoliklere, bu kötülüklere katlanmak zorunda kalan bizlerden daha çok acıyorum”. Yaşanan bu büyük talihsizliğin, Kral James, Kral Philippe ve diğer Katolik hükümdarların Tanrı’ya hizmet ettikleri yanlışlığı içinde alında Şeytan’a hizmet ediyor olmalarından kaynaklandığını düşünmesi için birçok nedeni vardı. Ramon, Tarikat’a kabulde benimsenen yöntemin, Kilise tarafından Tarikat’a verilen Tüzükte tanımlandığını göstermek istiyordu. Başka hangi nedenle, Tarikat’ın ilk kurulduğu yıllardan bu yana bunca soylu ve iyi yetişmiş insan kurtuluşları için altmış yıl ya da daha uzun bir süredir bu Tarikat’a girmeyi istemişlerdi? Eğer Tarikat hakkında söylenenler doğru olsaydı, bu insanlar neden Tarikat’ta kalmayı sürdürürlerdi? Ramon, kişisel güvenliğinin sağlanması koşuluyla, kralın huzuruna çıkarak ona onurlu, kârlı ve saygın bir biçimde bu olaydan nasıl sıyrılabileceğini göstermek istiyordu.⁶⁹

Kral James, engizisyonun çağrısına yanıt verme konusunda Tapınakçıları razı edemeyince, bu kez de Tapınakçıların kalelerini kuşatmaya karar vermişti.⁷⁰ 1 Şubat günü, Miravet’yi savunmak üzere yaklaşık iki yüz kişi toplanmıştı; bunların arasında Tapınakçı olmayan, ancak belki de yiğitlik ya da şövalyelik duygularıyla kalenin savunması için onlara katılan genç soylular da bulunuyordu. Kuşatmacılar ise başlangıçta yetmiş kişiydiler, ancak Miravet önlerine geldiklerinde sayıları kırka inmişti; öte yandan Asco’da, gündüz yalnızca on kişi vardı ve gece bu sayı yirmiye yükseldi. Kuşatma ciddi bir girişim sayılmazdı, ancak 13 Şubat günü bir tür kuşatma makinesinin inşasına karar verildi ve muhtemelen bu hamle, daha bütünlüklü bir taarruzun ilk aşamasını oluşturdu. Elbette, Mart ayı başlarında kral, Miravet’deki Tapınakçı olmayan herkese serbest geçiş hakkı tanıdığına, bu kişilerin büyük bir bölümü kaleyi terk etti. Yine de kral, belki de masrafları düşündüğünden do-

layı, tüm ordularını kuşatmanın arkasında konuşlandırmadı, bu nedenle de ön cepheden bir taarruz gerçekleşmedi ve savaş büyük ölçüde ufak çapta çarpışmalar biçiminde gerçekleşti ve Tapınakçılar ciddi bir cephane ve erzak sorunuyla karşı karşıya kaldılar.⁷²

Bu arada, kral ve Ramon Sa Guardia temaslarını sürdürüyorlardı; bu da her iki tarafın da çatışmayı karşılıklı görüşmeler yoluyla çözüme ulaştırma konusunda hâlen umutlarının bulunduğu anlamına gelmektedir; öyle anlaşıyor ki, kuşatma en baştan isteksiz bir girişimdi. 21 Nisanda, Tortosa *Viguier*'i Bernart Cespujades, krala yazdığı mektupta Ramon Sa Guardia'nın, Papa Clemens'in Fransa kralının başatlığı altında kaldığı sürece, kralın Tapınakçılara koruma sağlaması koşuluyla teslim olmayı kabul edebileceğini defalarca söylediğini belirtmişti. Mektupta ayrıca Kral James'in Tapınakçılar adına Papa ile konuşması halinde, krala Monzón kalesini teslim etmeyi ve kraliçeye tuz vergisinden sağlanan gelirlerden oluşan buna eşdeğerde bir armağanın verileceği ve ayrıca, yılda 30.000 *solidi* tutarında bir verginin de ödeneceği belirtiliyordu. Eğer kral Ramon Sa Guardia ile Tortosa'da buluşmayı kabul ederse, kumandan kendisine bu olaydan onuruyla nasıl kurtulabileceğini gösterecekti.⁷³ Kraldan tatmin edici bir yanıt almayan Ramon üç gün sonra doğrudan krala bir mektup yazdı. Bu kez daha saldırgan bir üslup kullanıyordu. Kral eğer Miravet'yi güç kullanma yoluyla ele geçirmek isterse, bu girişimi ona gerek insan yaşamı gerekse para açısından hayli pahalıya patlayacaktı. Papa kendilerine saldırıda bulunulması ya da öldürülmeleri konusunda herhangi bir emir vermemiş, ya da "kraliyet görevlilerinin yaptıkları gibi, mallarımızın satılarak dünyanın her yerine dağıtılmasını istememişti". Suçlanacak hiçbir cürüm işlememişlerdi; kendilerini savunacaklardı ve birer şehit olarak ölmeye hazırdılar.⁷⁴

Krallığın temsilcilerinden Pedro de Queralta, 10 Mayıs'ta yazdığı raporda, bir gün önce Ramon Sa Guardia'yı gördüğünü ve Ramon'un ona Miravet'nin savunucularının kendi Tarikatlarının tasfiyesini ve mevcut ya da yeni kurulacak olan bir diğer Tarikat'a devrini kabul etmeye hazır olduklarını, ancak Papa'nın kendilerini sapkın ilan etmesini kabul edemeyeceklerini ve eğer böyle bir durum söz konusu ise, onurlarını savunmaya ve kalelerinde can vermeye hazır olduklarını söylediğini yazıyordu. Bu arada, eğer kralın hisarın dışında bir muhafız tutması koşuluyla Tapınakçılar Miravet'de kalırlarsa bir ateşkes düzenlenmesinin mümkün olup olmadığını sordular. Sonrasında taze et ve ekmek ve içecek için para talebinde bulundular.⁷⁵ Ancak James, Nisan ve Mayıs aylarında Ramon Sa Guardia'nın önerdiği koşulları kabul etmeye hazır değildi. Tarikatla ilgili sapkınlık ve günahkârlık şüpheleri hâlen mevcuttu; üstelik böyle bir eylem, Kilise emirlerine itaatsizlik şeklinde yorumlanabilir ve mahkûmiyetlerine neden olabilirdi. Papa konusunda yapabileceği hiçbir şey yoktu. "Papa her şeyi bilme gücüne sahiptir ve Tanrı'nın vekilidir; aynı zamanda tüm yaratıkları yönetir ... ona hiçbirşeyi şart koşamayız".⁷⁶ Haziran ayının sonunda, kralın izniyle Ramon Sa Guardia'nın akrabası Majorca'dan bir soylu olan Ramon de Canet, Miravet'de Tapınakçıları ziyaret etti. Daha sonra krala verdiği raporda, tüm şövalyelerin tarikatlarına ve onurlarına sadık olduklarını belirtti. Kral James, Tanrı'dan sonra onlar için her şeyi temsil ediyordu; ancak yine de, güvenliği sağlanmadıkça Tapınakçılar Sa Guardia'nın kralla konuşmak üzere kaleden ayrılmasına izin vermeyeceklerdi.⁷⁷

Böylece Tapınakçılar mücadelelerini sürdürdüler ve aylar geçtikçe durumları giderek kötüleşti. Ekim ayının sonlarına doğru bir kriz noktasına ulaştılar. Ramon Sa Guardia, Fontfroide baş keşişi ve papalık başkan yardımcısı Arnold'a yazdığı mektupta ona dokuz ay süren kuşatmayı anımsatarak

kaleyi ölünceye kadar savunacaklarını belirtirken, papayı kimi çıkarlar uğruna kaderlerine dâhil etmek için bir çaba daha sergilemişti. Baş keşişten, olayı Papa'nın dikkatine sunmasını ve kralı kuşatmayı kaldırması konusunda ikna etmesini sağlama-sını istiyordu. Yine de, meydan okuyan üslubunu bırakmamıştı: "Bizlere isnat edilen cürümlere ve nefret uyandırıcı eylemlere gelince, gerçek Hıristiyan ve Katolik şövalyeler olarak bizler ve üyelerimiz, silahlarımızla ya da başka şekilde, dinsel yasalara ve hukuk kurallarına uygun biçimde, ya da aziz Papa'nın uygun göreceği bir şekilde, kendimizi temize çıkarmayı seçiyoruz.⁷⁸ Oysa gerçekte, teslim olmanın eşiğindeydiler. Miravet komutanı Beranger de Saint-Just 18 Ekimde krala bir mektup yazarak kendisine ve ailesine yapmış olduğu hizmetleri bir kez daha hatırlatarak, kalede giderek artan zorlukları ve hastalıkları anlatmış ve iki yüzük de dâhil olmak üzere değerli armağanlar karşılığında kendisinden et, şarap ve sebze istemişti. Ancak, sahip olduğu avantajın artık ayrımına varan kral, içinde bulundukları durumu anlayışla karşıladıklarını, ancak yapabilecekleri hiçbir şey olmadığını belirterek bu isteği geri çevirmişti.⁷⁹ Miravet nihayet 1308 Kasımının sonuna doğru düştü; neredeyse tümüyle boşalmış durumdaki kalede otuz altı Tapınakçı bulunuyordu; bunların çoğu, göreceli olarak rahat sayılabilecek koşullarda tutuklu kalmak üzere Tortosa'ya sevk edildiler.⁸⁰ Tapınakçıların diğer kalelerinin bazıları düşmüşlerdi: Cantavieja Ağustosta, Villel Ekimde ve Castelotte, Miravet'den kısa bir süre önce, Kasım ayı başlarında teslim olmuştu.⁸¹ Bu kaleler arasında en değerlisi olan ve şarap, zeytinyağı ve et üzerinden alınan ondalık vergiler hariç olmak üzere yılda yaklaşık 40.000-50.000 *solidi* tutarında irat sağlayan Monzòn, Mayıs 1309'a kadar dayandı ve sonunda düştü.⁸² Chalamera'nın Haziran 1309'da düşmesi ve Tapınakçıların Papa'ya teslim olmaları önerisi üzerine papalık temsilcisi olarak görevlendirilen

Béziers'deki Saint Cassiano Manastırı'nın Başrahibi Bernard'ın müdahalesi ile düşmanlıklar nihayet sona erdi.⁸³

Ağustos 1308 tarihli papalık emirnamelerinde açıklanan prosedürleri uygulamaya yönelik bir girişimi başlatmanın zamanı artık gelmişti. Tarragona başpiskoposu ve Valencia başpiskoposu Tapınakçıların Aragon'daki topraklarının ve mallarının emanetçileri olarak tayin edildiler⁸⁴ ve gerekli soruşturmalar başlatıldı. Dört soruşturmanın kayıtları günümüze kadar kalabilmiştir: Kasım 1309 ile Ocak 1310 arasındaki dönemde, Zaragoza'da otuz üç, Şubat 1310'da Kérída'da otuz iki, Mayıs 1310'da Cervera'da üç ve Eylül 1310'da Tarragona'da iki Tapınakçı (ile bir sabık Tapınakçı) sorgulanmıştı.⁸⁵ Sorgulanan bu Tapınakçıların hiç biri suçlamaları kabul etmemişti. Örneğin, Lérída'da ilk sorgulanan ve on altı yıl boyunca Tarikat'a hizmet ettiğini belirten Salvador de Angésola adlı Tapınakçı, kesinlikle Ortodoks bir kabul töreni ile Tarikat'a kabul edildiğini ve diğerlerinin de aynı şekilde Tarikat'a alındıklarına inandığını belirtmişti. Çok sayıda tartışmaya neden olan itiraf konusundaki görüşleri de açık ve kesindi: liderler, üyelerin günahlarını affetme yetkisine sahip değildi. Ancak, örneğin sabah duasına geç kalmak, ya da benzeri tür ufak kabahatler işleyen bir üye, meclisten af diliyordu ve daha sonra bağışlanmak üzere rahibin huzuruna çıkıyordu. Kabul törenlerinde kesinlikle diğer Tapınakçılar da hazır bulunuyorlardı; ancak bundan dolayı hiç kimsenin kötü bir düşünceye kapılmaması gerektiğine inanıyordu. İtiraf, öncelikle Tapınak rahibine yapılmakla birlikte, önceden izin alınması koşuluyla, Fransisken, Dominiken, ya da başka tarikatların rahiplerine, ya da onların bulunmadığı durumda, laik rahiplere yapılabiliyordu. Mektuplar Papa'ya kendi dilinde okunduğunda, liderler hakkında söylenenlere inandığını belirtmekle birlikte, onların işlenen bu "büyük yalanı" itiraf ettikleri konusunda ısrar etmişti. Dışarıdan gelen kişilerin de ifadeleri alınmıştı; ancak bu ifadeler birbirini tutmuyordu ve

kesin bir görüş birliği mevcut değildi. Bu nedenle, L rida'daki Fransisken manastırının bakımından sorumlu k hya Pedro de Podio, Tapınak lara yönelik suçlamalar konusunda herhangi bir bilgisinin bulunmadığını ve bu tür suçlamalara inanmadığını, çok sayıdaki Tapınakçının itiraflarını dinlediğini ve onların iyi birer Hristiyan olduklarına inandığını belirtmişti; buna karşın, L rida'daki Dominiken manastırı Ba  keşişi Pedro Olivonis, Tapınak ların tutuklandıkları dönemde Taragona'da kralın temsilciliğini üstlenen Ferrario de Bigleto adlı bir  ahutan, Tapınak ların ba  figürünü kutsadıklarını duyduğunu belirtmişti. Bir Tapınak rahibi olan amcası Ferrario de Lileto ile akşam yemeği yedikleri birçok kez, rahibin gömleğinin üzerinde, ucunda sakallı bir ba  figürünün yer aldığı bir kordon taşıdığını görmüştü ve bundan da, "Tapınak ların ba  figürünü kutsadıkları yolundaki söylentilerin doğru olduğu" sonucuna varmıştı. Bazı  ahitler ise, kısmen kabul törenlerinin gizlilik içinde gerçekleşmesinden dolayı, kısmen de kimi Tapınak ların zaman zaman yaptıkları yorumlardan, Tarikat'ın "kötü olduğuna inandıklarını" belirtmişlerdi; ancak hiçbiri bu görüşlerini destekleyebilecek somut kanıtlar sağlayamamı lardı.⁸⁶

Papalık açısından ise, İngiltere'de olduğu gibi, Aragon yasaları işkenceyi neredeyse tümüyle yasakladığından dolayı duruşmalar engelleniyordu. Sorgulamalar boyunca, Tapınak ların büyük bir bölümünün özgürlükleri    yılı aşkın bir süredir kısıtlanmış durumdaydı; ancak içinde bulundukları koşullar Fransız Tapınak larına kıyasla büyük  l de daha iyi idi. Diyetlerinde haftada üç gün et, balık ve yumurta bulunuyordu, ancak kendilerine verilen giysilerin yetersizliği konusunda şikâyetler oluyordu. Belli dönemlerde demir prangaların kullanıldığı anlaşılıyor ve bu da özellikle yaşlı Tapınak ların eklem yerlerinin şişmesine ve iltihaplanmasına neden oluyordu; ancak yine de Fransa'da olduğu gibi sistematik biçimde işkence uygulandığına ilişkin herhangi bir kanıt bulunmamaktadır.⁸⁷ Bu

nedenle Papa, Mart 1311'de Avignon'dan yazdığı mektupta Tarragona başpiskoposu ve Valencia piskoposuna, tüm gerçeğin ortaya çıkartılabilmesi için bazı Tapınakçılara işkence uygulanması konusunda gerekenin yapılmasını emretmişti.⁸⁸ Ağustos 1311'de Barselona'da sekiz Tapınakçıya işkence uygulandığı anlaşıyor, ancak işkence de herhangi bir itirafın alınması konusunda somut bir etki yaratmadı.⁸⁹ Bu arada, Eylül 1310'da ve daha sonra Mart 1311'de Taragona'da toplanan yerel meclislerde herhangi bir karar alınamadı ve aynı yıl daha önce Viyana'da alınan kararları uygulamak üzere toplanan yerel konsey, 4 Kasım 1312'de "suçlarını itiraf etmek üzere işkenceye maruz kalmalarına rağmen" Tapınakçıların kendilerine isnat edilen suçları işlemediklerine ve günahsız olduklarına karar verdi.⁹⁰

Aragon hanedanlığı ile en yakın ilişki içinde bulunan krallık, Aragon kraliyet ailesinden gelen bir prens tarafından yönetilen Mayorka idi. Mayorka, Aragon'dan çok daha küçüktü ve Balear adalarının yanı sıra anakarada bulunan Roussillon ve Cerdagne ve Montpeiller Lordluğunu da kapsayan toprakları çok daha geniş bir alana yayılmıştı. Kral I. James, her ne kadar istekli olsa da, bu konuda Fransa kralına meydan okuyabilecek ya da papalığın otoritesine karşı direnebilecek bir konumda değildi ve Tapınakçıların tutuklanmaları, 22 Kasım 1307'de *Pastoralis praeeminentiae* başlıklı papalık emirnamesinin yayınlanmasından kısa bir süre sonra başladı.⁹¹ Aragon krallığı ile ilgili belgelerin büyük bir bölümü, Elne Piskoposluğu diyakozunda bulunan Roussillon'dan gelmektedir ve Ramon sa Guardia'nın komutanlığını üstlendiği önde gelen Tapınak evlerinden biri olan Mas Deu'deki Tapınakçılar ile ilgilidir. Mas Deu, yedi alt Tapınak Evinin merkez karargâhı konumundaydı ve personel, teker teker, ya da iki kişilik ekipler halinde bağlı bölgelere yayılmıştı.⁹² Tutuklamalar başladığında, yirmi altı Tapınakçı gözaltına alındı ve bunlara daha sonra Ağustos 1309'da Aragon'dan iade edilen Ramon Sa Guardia da katıldı.

Bu adamlar olasılıkla Fransa krallığında tutuklanan Tapınakçılardan farklıydılar ve büyük bir bölümü çiftçilikle uğraşan kendi hallerinde insanlardı.

Çok sayıda Tapınakçının tutuklanmasına rağmen duruşmalar 1310'dan önce başlamadı. Elne Piskoposu Ramon Costa, Narbonne Başpiskoposu Gilles Aicelin'in yardımcısıydı ve *Faciens misericordiam*'ın bir kopyası ile 127 maddelik iddianame de dâhil olmak üzere ilgili tüm belgeleri Ramon ondan almıştı. Başpiskopos, 5 Mayıs 1309 tarihli mektubunda Papa'nın buyruklarının derhal yerine getirilmesini emrediyordu, ancak Elne piskoposu 14 Ocak 1310 tarihinden önce soruşturmayı başlatmadı; yaptığı açıklamada bu gecikmenin hastalığından kaynaklandığını ve o tarihte bile henüz tam olarak iyileşemediğini belirtiyordu. Papanın talimatları uyarınca piskopos, kendi katedralinden iki din görevlisi ve Parignan'dan iki Dominiken ve iki Fransisken rahiplerinden oluşan bir komisyon topladı.⁹³

Ocak ayının ikinci yarısında, piskoposluk komisyonu Tarikat'taki hizmet süreleri dört yıl ile otuz yedi yıl arasında değişen yirmi yedi Tapınakçının yeminli ifadesini dinledi. Bu adamların tümü de kesin bir biçimde masum olduklarını öne sürüyorlardı. Tarikat'ta yirmi dokuz yıldır görev alan Bartholomew de Turri adli bir rahip, ilk dinlenen kişi oldu ve sorgulamalara verdiği yanıtlar hayli tipik özellikler taşıyordu.

İsa Mesih'in Tanrı'nın sözü olduğuna ve gelecekte de öyle olacağına, onun bir insan biçiminde, Kutsal Ruh tarafından bir erkeğin marifeti olmaksızın ebedi Bakire Meryem'in kutsal rahmine düştüğünde; kendi günahlarının değil, bizim günahlarımızın kefareti için ızdırap çektiğine ve ölümünden üç gün sonra yeniden dirilerek gökyüzüne yükseldiğine kesinlikle inanıyor ve bundan asla şüphe etmiyordu.

Eşcinsellik suçlamalarını reddetti ve hiçbir Tapınakçının bu günahı işlediğine inanmadığını; zira "Tanrı'nın gazabının ken-

disine baş kaldıran insanoğullarının üzerinde olduğunu” belirtti. Gömleklerinin üzerinde bir kordon taşıdıklarını kabul ederek bunun nedeninin “Luka’nın kutsal kitabında yazıldığı gibi *Sint lumbi vestri precincti*, vb” olduğunu belirtti ve Tarikat’a kabul edildikleri günden itibaren tüm üyelerin bu kordonu taşıdıklarını, bunun Tarikat’ın bir kuralı olduğunu söyledi. Bu kordonu putlara dokunmak için kullanmamışlardı. Gerek kendisinin, gerekse dört rahip ve iki şövalye de dâhil olmak üzere şahit olduğu diğerlerinin Tarikat’a kabul törenleri kesinlikle Ortodoks kurallar çerçevesinde gerçekleşmişti.

Diğer şahitlerin ifadeleri de aynı ölçüde kesindi. Pierre Bleda, eğer Büyük Üstat Tarikata yönelik ithamları kabul ettiyse “söylediği her şeyi kendi işkembesinden uydurduğunu” söyledi. Tarikat’ın kurul toplantılarının gizlilik içinde yapılmasında şüphelenecek hiçbir şey bulunmadığını ve “eğer bunun aksini düşünüp şüphelenenler çıkarsa, “Tanrı onları affetsin, esas günah işleyenlerin onlar olduğuna” inanıyordu. Berengar de Collo adlı bir şövalye, şu açıklamada bulundu:

Çarmıha gerilen İsa Mesih’in kutsallığına duydukları saygıdan dolayı, Tarikat’taki tüm üyeler pelerinlerinin üzerinde bir haç taşırlardı. Ve İsa Mesih bizim günahlarımızın kefareti için, onun kanının taşıdığı önemi temsil etmek üzere, Tarikat’taki üyeler pelerinlerinin üzerinde kırmızı kumaştan bir haç taşıdılar ve deniz ötesi topraklarda, İsa’nın düşmanlarına, Sarazenlere ve Hristiyan inancının diğer düşmanlarına karşı kanlarını akıttılar.

Mas Deu’dan bir rahip olan Raymond Sapte ise şöyle di-yordu: “eğer suçlamaları kabul ederek itirafta bulunanlar varsa bunlar insan değil, yalan söyleme alışkanlığı ruhlarına işle-miş birer cehennem zebanileridir”.

Ramon Sa Guardia, 20 Ocakta komisyon önüne çıktı. Tarikat’a otuz beş yıl önce, dönemin Aragon ve Katalonya üstadı

Pedro de Moncada tarafından kabul edilmişti. İddianamenin İsa'nın reddi ile ilgili ilk maddesi "dehşet verici, son derece iğrenç ve şeytani" idi. Kabul törenleri kesinlikle Ortodoks kurallara bağlı olarak yapılıyordu ve şövalyeler, günah çıkartma, Aşaî Rabbanî ayini ve haça saygı konularında Kilise kurallarına tam bir uygunluk içinde törende yer alıyorlardı. Eşcinsellik konusundaki suçlamalara gelince, tarikatın yasaları uyarınca doğaya karşı bir günah işleyen bir üye, dinini yitirmiş sayılır ve ayaklarına prangalar, boynuna zincir ve ellerine demir kelepçeler geçirilerek müebbet hapse mahkum edilir ve kederin ekmeği ve çilenin suyu ile yaşamının kalan kısmını zindanda geçirir.

İtiraf eden üyeler yalan söylüyorlardı. İnancına göre hatalar "asla iyi ve temiz ruha sahip olanlar tarafından değil, habis ve şeytani ruha sahip olanlar tarafından işlenirdi" ve böyle insanların Tarikat'ta yer aldığına inanmıyordu.

Derin bir sadakat yansıtan bu görüşler, yalnızca soruları kavrayış şekilleri ve geçmiş olaylara yönelik anımsayışları, Tarikat'ın kurallarına ne ölçüde uydukları konusunda birtakım şüpheler uyandırabilecek denli temelsiz iki Tapınakçının ifadeleri ile bir ölçüde bulanıklaştı. Raymond Rulli kabul töreni ile ilgili soruları yanıtlayamadı, zira "*habentur pro confessis* sözleriyle ne kastedildiğini bilmiyordu, çünkü yalın, kaba saba ve cahil bir adamdı", öte yandan, otuz yedi yıldır Tarikat'ta görev yapan ve saygın bir Tapınakçı olan Arnold Calis, Tarikat kurallarını ve Tarikat'a kabul töreni ile ilgili ayrıntıları anımsamıyordu, "zira yaşlı bir adamdı ve hep kırsal alanda yaşamış ve evin [Mas Deu] hayvanlarının bakımıyla uğraşmıştı. Ayrıca, bu konulara ilişkin bilgisizliğinin nedeni, aradan çok uzun yıllar geçmiş olmasıydı. Bununla birlikte, her iki Tapınakçı da Tarikat'a yönelik ithamları reddettiler. Duruşmalar 31 Ağustos 1310'da Elne piskoposu tarafından resmen kapandı ve Tarikat ile mensupları aleyhine Aragon'da toplanan verilerden daha somut hiçbir delil elde edilemedi.

Kastilya-León Krallığı'nda ise, ülke içindeki soyluların ayaklanması ve Granada'daki Magriplere karşı verilen savaş nedeniyle iyice bunalmış durumda bulunan IV. Ferdinand'ın, diğer hükümdarların gönderdikleri birbiriyle çelişen mesajları dikkat alması gerekiyordu. Bunlar; IV. Philippe'in Tapınakçıların tutuklanmaları yoluyla Hristiyanlığın savunmasına yönelik topyekûn bir seferberliğin başlatılmasına ilişkin çağrısı; II. James'in İber hükümdarlarının birleşik cephe oluşturmalarına yönelik uyarısı ve II. Edward'ın Tapınakçılarla ilgili suçlamalara inanmadığını belirten açıklamadan oluşmaktaydı. Her ne kadar IV. Ferdinand'ın 1307 yılının son yarısı ve 1308 yılının ilk yarısındaki eylemleri konusunda kesin bilgiler bulunmasa da, Aragon'da olduğu gibi, Kastilya'da da Tapınakçıların kendilerini ve kalelerini kolayca teslim etmek niyetinde olmadıkları anlaşılıyor; bu nedenle de, papalığın tüm baskılarına rağmen Ferdinand, ivedilikle herhangi bir eyleme geçebilecek durumda değildi. Bölgedeki Tapınakçıların direnişleri, Aragon'daki mücadeleler ile kıyaslanabilecek düzeyde değildi; bununla birlikte, Portekizli Tapınakçıların yardımıyla Puente de Alcántara'daki kalelerinde üç ay direnmişler, diğer kalelerin savunmasını da, Kastilya krallığındaki Tapınak Tarikatı'nın hamisi olan kralın kardeşi Infante Philip'e devretmişlerdi.⁹⁴ Bu nedenle, *Faciem Misericordiam*'ın Ağustos 1308'de yayınlanmasına karşın, Kastilya'ya 8 Kasım 1309'da ulaşabilmişti.⁹⁵ Compostela ve Toedo'da, Toledo Başpiskoposu III. Gonzalo, Compostela Başpiskoposu Rodrigo de Padron ve Palencia Piskoposu Gerald Dominguez'in başkanlığında iki komisyon oluşturulmuştu. Ancak, Nisan 1310'a kadar duruşmalar başlamadı ve 27 Nisan 1310'da, Compostela Başpiskoposu Medina del Campo'da duruşmaları başlattı.⁹⁶ Otuz Tapınakçı ve tümü de rahip olan üç şahit sorgulandı. Tapınakçılar, Tarikat'ın 'iyi ve dürüst', liderlerinin de 'gerçek birer Hristiyan' oldukları konusunda görüş birliği içindeydiler. Peter adlı bir hizmetli üye, 'Tapınak Tarika-

tı aleyhine konuşanların yalan söylediklerini ve Fransa kralı ve Tarikat'ın diğer düşmanlarının Tanrı huzurunda doğruyu söylemediklerini ve bu yalanları uydurmakla kalmayıp, yayınlarak herkesi kandırdıklarını' öne sürdü. Eşcinsellik konusunda kendisine yöneltilen soruya yanıt olarak, Lope Pérez adlı bir şövalye, "Tarikat bünyesinde eşcinsellik günahını işleyen bir üyenin, Tüzük kuralları uyarınca diğer üyeler tarafından yargılanarak ölüme mahkûm edildiğini" belirtti. Tapınakçılarla almış yıl boyunca her gün yakın ilişkiler içinde bulunan üç rahip, Fransa'daki tutuklamalara kadar Tarikat'a yöneltilen suçlamaları hiçbir zaman duymadıklarını söylediler. Tapınakçılar özel yaşamlarını kutsal haça adanmışlardı ve rahipleri büyük bir özenle Aşaî Rabbanî törenlerini düzenliyorlardı. Şahitlerden bir, baş eğitmen Rodrigo Iáñez'in her Kutsal Cuma günü 'İsa Mesih'in onuruna' otuz kimsesiz çocuğun ayaklarını yıkadığını gördüğünü söyledi.⁹⁷ Portekiz'de, Compostela başpiskoposunun yardımcılığını üstlenen Lizbon Piskoposu John Martin de Soalhães'in başkanlığında 1310'da Orense'de yapılan duruşmalarda, yirmi sekiz Tapınakçı ile altı şahit sorgulandı.⁹⁸ Tapınakçıların verdikleri ifadelerde Tarikat aleyhine hiçbir itiraf bulunmuyordu; ancak dışarıdan çağırılan şahitlerden biri, haçın ayaklar altında çiğnenmesine yönelik iddianın oldukça ilginç bir çeşitlemesini sunarak, Tapınakçıların haçı üzenginin üzerine yerleştikleri ve ayaklarını bu haçın üzerine basarak nefretlerini gösterdiklerini duyduğunu söyledi; bir diğer şahit ise, Kastilya Kralı X. Alfonso döneminde, kralın Tarikat'a bir casus gönderdiğine ve kralın bu casustan, Tarikatçıların kabul törenlerinde haçı reddettikleri, üzerine tükürdükleri ve adayları eşcinsel ilişkilerde bulunmaya teşvik ettikleri yolunda duyumlar aldığını söyleyerek duyduğu dedikodulardan söz etti.⁹⁹ Ekim 1310'da Rodrigo de Compostela başkanlığında Salamanca'da toplanan konseyde, Tarikat'ın masum olduğuna karar verilmişti; ancak, başka yerlerde olduğu gibi V. Clemens, Mart 1311'de yeni ko-

vuşturmaların başlatılması ve bu kovuşturmalarda işkencenin de uygulanmasına yönelik bir emir yayınladı.¹⁰⁰

Tapınakçıların yararı ya da suçlu olup olmadıkları konularında birbirinden farklı görüşleri nasıl olursa olsun, Fransa, İngiltere ve İber'deki hükümdarlar son kertede yönetimleri altındaki topraklar üzerinde kendi politikalarını uyguluyorlardı. Bununla birlikte Tapınakçılar, İtalya yarımadasında ve daha küçük çapta da olsa Almanya'da da iyi örgütlenmişlerdi; öte yandan, bu bölgelerin politik yönden parçalanmış olması, *Pastoralis praeeminentiae* ve *Faciens misericordia* emirnamelerinin uygulanabilirliğini daha karmaşık bir hale getiriyordu. İtalya'da, Toskana ve Lombardiya gibi birbirinden oldukça farklı güç ve bağımsızlık düzeyine sahip ve papalığın genişleme sınırlarını belirleyen şehir-devletler yarımada boyunca, güneyde Campagna ve Marittima'dan, kuzey doğuda Romagna'ya kadar uzanan bölgede bir Papalık Devleti kurmuşlardı; ancak bu bölgeler üzerinde Papalık Devleti'nin kontrolü eşit bir biçimde dağılmamıştı. Güneyde, geçmişte Apulia, Calabria, batıda yer alan Salerno, Napoli ve Amalfi limanları ile Sicilya adasını kapsayan Sicilya Krallığı, 1282'de Sicilya'daki Vespers ayaklanması ile birlikte Angevin Kralları I. Charles (1266-85) ve II. Charles (1285-1300) yönetimi altındaki anakara ve Tapınakçıların yargılandıkları dönemde II. Frederick (1296-1337) tarafından temsil edilen Aragon Hanedanlığı arasında bölünmüştü. Ayrıca geçmişte yarımada hükmeden güçlerin, özellikle 1152 ile 1250 yılları arasında Hohenstufen yönetimi altındaki dönemde imparatorluğun yönelttiği iddiaları dikkate almaları gerekiyordu; bu iddialar, sık sık istilalarla ve papalığı ve imparatorluğu temsil eden Guelph ve Ghibelline partilerinin büyük ölçüde anlamlarını yitirmeleri örneğinde olduğu gibi, politik ittifaklarda ortaya çıkan değişikliklerle sonuçlanıyordu. İmparatorluğun etkisi özellikle, gerek 1228-29 haçlı seferi, gerekse dönüşünün ardından 1230'lu yıllarda papalık devletiyle çatışması kaçınılmaz bir

biçimde Tarikatla olan ilişkilerine sığmayan İmparator II. Frederick (1212-50) döneminde kendini gösterdi. Papalığın Staufen tehdidini ortadan kaldırma konusundaki kararlılığı, Fransa Kralı IX. Louis'nin kardeşi Charles de Anjou'nun Staufen hanedanlığının yerini almak üzere davet edilmesine neden olmuştu ve bu görev, II. Frederick'in torunu Conradin'in yenilerek idam edildiği 1268 yılında tamamlanmıştı. *Regno*'da oluşturulan papalık yanlısı ve Fransa yanlısı rejimde, Apulia'nun Doğudaki kuşatma altındaki haçlı devletleri için bir ikmal limanı haline gelmesine şaşmamak gerekiyor. Charles, 1277'de Lady Maria ile anlaşma yoluyla hükümlerinin bir bölümünü satın aldığı Kudüs Krallığı da dâhil olmak üzere haçlı devletleri üzerinde oldukça ciddi emelleri bulunuyordu. Bu nedenle, Barletta, Bari, Brindisi ve Taranto'daki Tapınakçı karargahları, geçmişe kıyasla daha fazla önem kazandılar ve Apulia Hocası ve Charles de Anjou'nun akrabası olan Guillaume de Beaujeau'nun 1273 yılında büyük üstat tayin edilmesinin bu bağlamda ele alınması gerekmektedir.¹⁰¹

Bununla birlikte duruşmalarda, Angevin hanedanlığı ile aradaki bu yakın ilişki önemli bir yük halini aldı; zira II. Charles IV. Philip'in amcasıydı ve bu nedenle de Fransa kralları ile bir kan bağı mevcuttu; gerçekten de, Charles ve Philippe'in kişilik özellikleri de önemli ölçüde benzeşiyordu. Charles 1289'da Yahudileri Anjou ve Maine'den sürdü ve diğer suçların yanı sıra ritüeller halinde toplu cinayetler işledikleri gerekçesiyle 1290'de güney İtalya'da yaşayan Yahudilere karşı bir kampanya başlattı. Charles daha sonra 1300'de, Lucera'da yaşayan ve bu bölgeye II. Frederick tarafından yerleştirilen Müslüman cemaatini de bu bölgeden sürdü ve mülklerine el koydu. Her iki eylem de, Sicilya'ya karşı açtığı savaşta kullanmak üzere gerek duyduğu maddi serveti elde etmesini sağladı; ancak kişisel kazançları aynı zamanda inançları ile de örtüşüyordu, zira öyle anlaşıyor ki Charles, topraklarını 'kâfir inançlardan' te-

mizlemek üzere her Hristiyan'ın seferber olması gerektiğine inanılıyordu.¹⁰² IV. Philippe'in Tapınakçılara yönelik iddianamesinde de gösterildiği gibi, Tapınakçılar da kesinlikle bu kategoride yer alıyordu. Tutuklamalar başladığında Charles, Provence'da idi ve 13 Ocak 1308'de, buradaki Tapınakçıların tutuklanmalarını emretti ve aynı direktifi, güney İtalya valiliğine ananmış bulunan oğlu Calabria Dükü Robert'e de gönderdi.¹⁰³ Tapınakçıların bazıları gözaltına alındı -bunlar arasında, 12 Martta tutuklanarak Barletta'da göz altına alınan yedisinin adları bilinmektedir- ve Tapınakçıların Haziran 1309'da hapiste bulundukları da kesinlikle bilinmektedir, zira bu dönemde Robert, Tapınakçıların "içinde bulundukları acıklı koşulları biraz olsun hafifletmek üzere" mallarından bir bölümünün ayrılmasını emretmiştir.¹⁰⁴ Fransa'da olduğu gibi burada da Tapınakçıların mülklerinin envanteri Angevin memurlar tarafından sayılmıştır; öte yandan V. Clemens Şubat 1309'da, Guillaume St. Marcello adlı bir Fransisken rahibini Sicilya bölgesi engizisyon görevlisi olarak atamıştır.¹⁰⁵ Charles, Mayıs 1309'da öldü. Bununla birlikte, Angevinlerin Clemens'in haclı seferlerine yönelik planlarında sahip olduğu rol, 10 Haziran 1309'da Robert'in hem Sicilya kralı, hem de Kudüs kralı olarak taç giymesi ile iyice kesinleşti.¹⁰⁶

Bununla birlikte Tapınakçılara yönelik bilinen yegâne sorgulamalar Nisan, Mayıs ve Haziran 1310'da Lucera ve Brindisi'de gerçekleşti. Lucera'da sorgulanan altı Tapınakçının tümü de İsa Mesih'i reddettiklerini kabul etmekle birlikte, bunun tam olarak ne zaman gerçekleştiği konusunda verdikleri ifadeler birbiriyle çelişiyordu. Bunların biri olan Galceran de Tous, Tarikat'a Katalonya'daki Millanet Tapınak evinde kabul edilmişti ve kurul toplantılarında yetkisiz kişiler tarafından günahların bağışlanması konusunda ayrıntılı açıklamalarda bulundu. Bağışlanma sırasında benimsenen söylem şöyle idi: "Tanrı'ya dua ediyorum ve Azize Maria Magdalene ve çarmıha

gerilen o hırsızın günahlarını affettiği gibi senin günahlarını da affetmesini diliyorum". Burada sözü edilen "hırsız" dan, Tapınakçıların yasalarına göre Yahudiler tarafından çarmıha gerilen ve "Gökyüzündeki gerçek Tanrı'ya saygısız bir tavırla kendisinin Tanrı ve Yahudilerin Kralı olduğunu söyleyen" o İsa ya da İsa Mesih olarak anlaşılmalıdır. Zira Longinus tarafından fırlatılan bir mızrak, ölmek üzere olan İsa'nın bedenini delip geçmişti ve

Nedamet getirerek kendisinin Tanrı ve Yahudilerin kralı olduğunu söylediğini itiraf etti ve günahını bu şekilde itiraf ettikten sonra gerçek Tanrı'dan af diledi, böylece gerçek Tanrı onu bağışladı ve bundan dolayıdır ki, çarmıhtaki İsa ile ilgili olarak şu sözleri biliyoruz: Ve Tanrı çarmıha gerilmiş hırsızı bağışladı.

Bu şahit ayrıca, Philippe de Nablus'un üstatlık döneminde (1169-71) kurul toplantılarında ortaya çıkan ve kutsanan, ancak son zamanlarda görünmeyen kedi ile birtakım şeyler de duymuştu. Bu ifadenin işkence altında alınıp alınmadığı kesin olmamakla birlikte, Galceran eğer doğruyu söylüyorsa, onun kabul töreninin bir eşine Katalonya'da rastlanmıyor ve sözü edilen kedi hakkında da, bölgedeki diğer Tapınakçıların herhangi bir bilgisi bulunmuyor(107).

Brindisi Baş Piskoposu Bartholomew başkanlığında ve ona eşlik eden üç piskoposun huzurunda yapılan paralel bir sorgulamanın da, 15 Mayıs'ta başladığı ve Sicilya Krallığı Baş Eğitimci Odo de Valdrice ve diğer Tapınakçıların katıldıkları belirtiliyor. Aradan bir hafta geçtikten sonra engizisyoncular, duruşmaya gelmeyen Tapınakçıları asi ilan ettiler ve iddianame maddelerini bir kez daha katedralde, Tapınak evinde ve kraliyet sarayında kamuya duyurdular.¹⁰⁸ Bununla birlikte, Brindisi'deki kaledeki düzenlenen ve yalnızca Castrovillari Hocası Jean de Nardo ile Brindisi Hocası Hugo de Samaya adlı

iki Tapınakçının yeminli ifadelerini verdikleri duruşma ancak 4 Haziran 1310'da gerçekleşebildi.

Jean de Nardo'nun verdiği ifadeye göre Tarikat'a 1292'de, Sicilya Baş Hocası Raymond de Varena tarafından kabul edilmişti. Başlangıçta kendisinden haçı reddetmesi istenmemiş, ancak yemekten sonra, orada bulunan diğer Tapınakçılarla birlikte haçı ayaklarının altında çiğnemişti. Söylediğine göre Tapınakçıların haçın üzerine işediklerinde, Nardo kısa bir süre önce işemiş olduğunu öne sürerek onlara katılamamıştı. Eğer yapabilseydi bunu da yapabileceği konusunda engizisyoncu ile hemfikir olduğunu belirtti. Tüm bu eylemleri yapmıştı, çünkü onu tehdit etmişler ve eğer reddedecek olursa onu tuvalet çukuruna atacakları söylenmişti. Ayrıca, kendisini Tarikat'a kabul eden görevlinin onu çıplak karnının üzerinden öptüğünü de itiraf etti. Daha sonra, Raymond de Varena'nın başkanlığında yaklaşık on iki üyenin katılımıyla gerçekleşen bir meclis toplantısında katılımcılar, toplantıya getirilen gri renkli bir kedinin önünde başlarını eğmişlerdi. Bunun yanı sıra, üyelerin aralarında eşcinsel ilişkiler kurduklarını ve Kıbrıs'taki üyelerin bir puta taptıklarını duymuştu. Gerek kendisinin, gerekse diğer üyelerin işlenen bu hataları yetkili makamlara rapor etmeyerek ihmalkâr davrandıklarını kabul ediyordu; ancak "basit bir köylü" olduğunu Tarikat karşısında son derece güçsüz olduğunu belirtti. Ayrıca, üyelerin Tapınak rahipleri dışında herhangi bir din görevlisine itirafta bulunmalarının yasak olduğunu, ancak, Tarikat evlerinin çoğunda papaz bulunmamasından dolayı bu yasağın uygulanamadığını; aslında kabul edildikten on iki gün sonra bir Fransisken rahibine İsa'yı reddettiğini itiraf ettiğini ve bu rahip tarafından bağışlandığını belirtti. Söylediğine göre tarikatı terk etmemişti, zira tüm üyelerin bu günahlarla lekelenmiş olduklarına inanmıyordu; ayrıca da kaçması halinde Tapınakçıların onu yakalayıp hapse atacaklarından korktuklarını da ilave etti.¹⁰⁹ Sorgulanan diğer hizmetli üye olan Hugo

de Samaya ise arkadaşından farklı düşünüyordu, zira kendisi altı ay Kıbrıs'ta görev yapmıştı. Kabul töreni sırasında hatalı ya da yanlış hiçbir olayla karşılaşmadığını, ancak daha sonra Khirokitia'daki Tapınak evinde, kendisine Tarikat'ın adetleri gereği bu eylemi yapmak zorunda olduğunu belirten Geoffrey de Villaperos adlı bir Fransız şövalyesinin ısrarı üzerine İsa'yı reddetmişti; ancak kendisi daha sonra Tarikat'ı ziyaret eden bir Fransisken rahibine itirafta bulunmuş ve bağışlanmıştı. Kendisine, Tarikat liderlerinin günahları bağışlama yetkisine sahip oldukları söylenmişti; ancak Papa tarafından böyle bir yetki tanınmadıkça, liderlerin böyle bir güce sahip olamayacaklarına inanıyordu. Tarikat'ın Lefkoşa'da gümüş yaldızlı iki baş figürü muhafaza ettiğini biliyordu. Bunlardan birinin St. Euphemia'ya ait olduğu söylenmişti, diğer başın ise hangi azize ait olduğunu hatırlamıyordu. Ancak, iddianame maddelerinde yer alan putlara tapma iddiaları konusunda hiçbir şey bilmiyordu.¹¹⁰

Papalığa ait topraklar, Angevin kralları tarafından belirlenen politik yörünge içinde yer alıyordu. Papalığın onayı ve desteği, daha önceki dönemlerde Tapınakçılar açısından yamsalsal bir önem taşıyordu ve Papa III. Innocent'in rüşvete ilişkin şikâyetleri bir yana, papalık ile Tapınakçılar arasındaki bu bağlar, 12. ve 13. yüzyıllar boyunca güçlü bir biçimde varlığını sürdürdü. Bu ilişki iki tarafın da çıkarlarına hizmet ediyordu; zira papaların merkezi İtalya'daki bölgesel hedeflerini pekiştirebilmeleri için güvenilir yönetimlere ihtiyaçları vardı, buna karşın da Tarikat, kendi konumunun ve ayrıcalıklarının güvence altına alınmasını istiyordu ve bu amaçla, yargılamalardan önceki yıllarda Papalık meclisinde hukukçu-rahip Peter de Bologna Tarikat'ın temsilcisi olarak atanmıştı. III. Aleander döneminde (1159-81) gerek Roma'da, gerekse o dönemde papalık topraklarına katılan bölgelerde Tapınakçılara kraliyet mabeyincisi (*cubicularii*) ve kale kumandanı gibi pozisyonlarda rastlayabilmek mümkündü ve IV. Nicholas ile VIII. Boniface dö-

namelerinde de bu tür görevlere getirilebiliyorlardı. Bazı Tapınakçılar, Lateran Sarayı'nda da görevli olarak bulunuyorlardı ve buradan 1-2 kilometre uzakta bulunan Aventine Tepesi'ndeki Santa Maria'da bulunan Tapınak evi ile bu görevliler mutlaka yakın ilişkiler içinde bulunuyorlardı. Bu Tapınak evi, Tapınakçıların bilinen en eski karargâhlarından biriydi; 1138 yılında kurulmuştu ve bölgedeki en büyük Tapınak evi olarak faaliyetini sürdürdü.¹¹¹ Bu tarihten sonra Tarikat, başlıca hac yollarından biri olan Via Cassia yakınlarındaki Vetralla'da, Balnoregio yakınlarında ve Civitavecchia ve Corneto (Tarquinia) limanlarında karargâhlar kurdu.¹¹² 12. yüzyılın ikinci yarısında papalığın ikametgâh bölgesi için Viterbo'yu tercih etmesi, 1266-67'de burada dev bir sarayın inşa edilmesi ve gerek bu bölgede, gerekse yakınlarda bulunan Burlegio'da çok sayıda Tapınak evinin bulunması bir rastlantı değil.¹¹³ Bölgede 1309-1310 yıllarında gerçekleşen duruşmalarda yalnızca yedi Tapınakçının yeminli ifade vermesine karşın, tutanaklarda bunların dışında elli Tapınakçıdan ve Papalık devleti ve Abruzzi'de bulunan Tapınakçılara ait yirmi üç mülkten söz edilmektedir.¹¹⁴ Adların ve sorumlulukların zaman içinde değişmesine karşın, 13. yüzyılın sonlarında bu bölge, sorumluluk alanı Lombardiya, Papalık Devleti ve Sardinya adasını kapsayan büyük eğitimcinin idaresi altında idi. Adından da anlaşılacağı gibi Papalık Devleti, Roma ve güneye doğru Campagna ve Marittima, kuzeye doğru, Toskana bölgesinde St. Peter Patrimuanı ve kuzey doğuya doğru, Spoleto Dükalığı, Ancona ve Romagna bölgelerini kapsıyordu.¹¹⁵ Büyük hocaların altında, köy rahipleri onların adına hareket etme yetkisine sahiptiler ve bazı durumlarda büyük hoca, Roma ve Viterbo gibi papalık devletinde kilit öneme sahip bölgelerin çıkarlarına en iyi hizmet edebilecek kişiler arasından seçilirdi.¹¹⁶ Bu da, Papalık Devleti bünyesinde, en azından kuzeyde, Roma'dan Orvieto'ya kadar

uzanan bölgede güçlü bir Tapınakçı varlığının bulunduğunu doğrulamaktadır.

Bu nedenle, Papalık Devleti'nin yargılama sürecindeki belli başlı tüm duruşmaların odak noktasını oluşturması beklenebilir; yüksek rütbeli iki piskopos, engizisyon görevlileri olarak atanmışlardı ve günümüze kalan kayıtlardan, davaların usulüne uygun bir biçimde gerçekleşmesi için büyük gayret gösterildiği anlaşılmaktadır. Soruşturmanın Roma'da başlatıldığı Eylül-Ekim 1309'dan, Palombara'da sonuçlandırıldığı tarihe kadar geçen süre içinde düzenlenen duruşmalara yirmi üç şahit ile on üç noter yer aldı ve duruşmalar, Roma, Viterbo, Asisi, Gubbio, L'Aquila, Penne, Chieti, Albano, Velletri, Segni, Castel, Fajola, Tivoli ve Palombara'da gerçekleşti.¹¹⁷ Her iki engizisyoncu da papalık hiyerarşisinde üst konumlarda yer alıyorlardı: Pandolf de Sabello, 13. yüzyılda iki papanın da dâhil olduğu Savelli ailesinden geliyordu; 1291 yılında papalık kâtipliğine, 1303'te ise papalık noterliğine getirilmişti, papalık hükümetinin önde gelen diplomatlarından biri olarak görev yapmıştı ve Thomas Aquinas'ın kanunları ile ilgili olarak hazırladığı çalışma sonucu, soruşturma komisyonunun önde gelen üyelerinden biri olarak atanmıştı. Diğer engizisyon görevlisi James ise, 1290-1325 yılları arasında Sutri piskoposu olarak görev yapmış ve 1303'te de Roma'da XI. Benedict'in sekreterliğini üstlenmişti.¹¹⁸ Öte yandan, uygulamada harcanan tüm bu çabalarla elde edilen sonuçlar arasında bir oransızlık göze çarpmaktadır. Engizisyoncular, hiçbir şey bilmediklerini belirten dışarıdan gelen yirmi dört şahit ve altısı hizmetli üye, biri rahip olmak üzere yalnızca yedi Tapınakçının ifadelerini almışlardı. Bunlardan biri, kendisinin Tarikat bünyesinde bir toprak işçisi (*vilis*) sıfatıyla çalıştığını ve yalnızca tarımsal faaliyetlerle uğraştığını belirtmişti Hizmetli üyelerin üçü, artık Tarikat üyesi olmadıklarını öne sürdüler. Mahkeme huzuruna çıkartılan Tapınakçılar arasında hiç şövalye yoktu ve büyük hoca James de

Montecucco, duruşmalarda sık sık adının zikredilmesine rağmen, görünürlerde yoktu.¹¹⁹ Mahkeme ile işbirliğinde bulunan kraliyet mabeyincilerinin duruşmalarda hazır bulunmayışlarının, Papa'nın Poitiers'deki geçici ikametgâhında görev aldıkları gerçeği¹²⁰ ile açıklanabilir olmasına karşın, papalığın müstahkem mevkillerindeki kale kumandanlarının ve bu bölgelerdeki Tapınak evlerinin hocalarının ve diğer personelinin duruşmalara gelmemelerinin bir tek nedeni olabilirdi: bu kişiler, bölgede giderek istikrarsızlaşan politik koşullar karşısında tüm Tapınak mülklerini bırakarak bölgeden bir an önce uzaklaşmanın daha hayırlı olacağını düşünmüşlerdi.¹²¹ 17 Temmuz 1310'da tanık olarak dinlenen Segni Piskoposu Peter, ne kendi piskoposluk bölgesinde, ne de bir bütün olarak Campagna ve Marittima'da, herhangi bir Tapınakçıya rastlamadığını belirtti. Ayrıca, bu konuda bilgi sağlayabilecek hiç kimseyi tanıımıyordu ve mahkemenin sonuçlandırılmasına duyduğu arzuyu gizlemeyen bir tavırla, "saygıdeğer engizisyoncuların Segni kentinde ve kendi piskoposluk bölgesinde daha fazla kalmamalarının ve bu konuda daha fazla soruşturma faaliyetinde bulunmamalarının daha uygun olacağını" ifade etti.¹²² Öyle anlaşıyor ki, duruşmaların oldukça ciddiye alınmasına karşın, daha önemli konumdaki Tapınakçıların yakalanması konusunda fazla bir gayret gösterilmemişti ve bu bölgede yargılanan üyeler, İtalya'da Angevin yönetimi altındakiler gibi, Fransa'da olup bitenlerin Papalık Devleti'ne ulaşmasının ardından yakalanmamak için bölgeden kaçmayı düşünecek kadar temkinli davranamayanlardı.

Bu Tapınakçıların dördü Viterbo'da, ikisi Penne'de ve biri de muhtemelen Chietri'de tutukluydular.¹²³ Tarikattaki uygun-suz davranışlar konusunda bilgilerinin bulunduğunu, ancak kendilerinin Tarikat'a çeşitli baskılar sonucunda katılmak zorunda kaldıklarını öne sürdüler. Ayrıntılar farklı olmakla birlikte, İsa'nın reddi, hacın üzerine tükürme ve ayaklar altında çiğ-

nenmesi, uygunsuz öpme eylemleri, putlara tapma ve eşcinsel-lik suçlarının işlendiğini itiraf etme konusunda kendi aralarında anlaşmışlardı. Bu eylemlerin bazılarını bizzat şahit olmuşlar, bazılarını ise diğerlerinden duymuşlardı. Örneğin, rahip Guillaume de Verduno, kendi kabul töreninin Ortodoks bir biçimde gerçekleşmesine karşın, kabul töreninden bir süre sonra iki üyenin kendisini Roma'daki Tapınak evinde, ayAkkâbı tamiri ve yapımı için kullanıldığını tahmin ettiği bir atölyeye (*calciolaria*) götürdüklerini, burada kılıçlarını çekerek onu İsa'yı reddetmeye zorladıklarını ve bu uygulamanın Tarikat'ta her zaman işlenen bir eylem olduğuna inandığını belirtti. Bir haç üzerine tükürmesi istendiğinde, haç göğsüne yakın bir yerde tutarak, haça değmemesini sağlayacak bir biçimde boşluğa tükürmüştü. Haç çiğnemeyi kesinlikle reddetmişti; ancak daha sonra ona bunu yapmazsa onu öldüreceklerini söylediklerinde, yerde bir haç biçiminde yerleştirilmiş iki saman parçasını çiğnediğini, ancak kendisinin bu eylemi işlerken yerdeki nesnenin iki saman çöpünden başka bir şey olarak görmediğini belirtmişti.¹²⁴ Cecco de Lanciano adlı bir hizmetli üye, kabulünden üç ya da dört yıl sonra gerçekleşen bir putlara tapınma merasimini ayrıntılı bir biçimde aktardı. Anlattığına göre, Apulia ve Abruzzi büyük eğitmenine birtakım mektupları teslim etmek üzere görevlendirilmişti ve kendisine bu göreve yeni atanan Peter Ultramontanus'un gelişini beklemek üzere Abruzzi Dağlarının doğusunda bulunan Torremaggiore adlı bir yerde beklemesi söylenmişti. Adı geçen hoca, bir diğer üyeyle birlikte kendisini Tapınakçıların hazinelerini ve silahlarını muhafaza ettikleri gizli bir mahzene götürmüşlerdi.

Daha sonra, adı geçen eğitmen bu mahzenin giriş kapısının sol yanında bulunan bir kasayı açtı ve dizlerinin üzerine çöktü, başını açtı, ellerini bitiştiirdi ve metalden yapılan, yaklaşık kırk santim uzunluğunda, ayakta duran bir erkek çocuk heykeline benzeyen bir putu ona gösterdi. Cecco adlı üyeye şöyle dedi; "Seni Tarikat'a

üyelerimiz Ugutio de Bologna, Mauro ve Peter kabul ettiler. Kabul töreninin yapıldığı yerde, sana bu figürü göstermeleri ve şu sözleri söyleyebilmeleri mümkün değildi. Ancak, üye Cecco, şimdi sana söylediklerimizi yerine getirmen gerekiyor". Bunun üzerine Cecco, şöyle söyledi; "Ne yapmamı istiyorsunuz?" Hoca ona şöyle yanıt verdi; "Ona dua edeceksin ve ondan sana sağlık, atlar ve Efendinin sevgisini vermesini dileyeceksin ve kiliselerde be-timlenen o kişiye tapmayacak ve ona inanmayacaksın".¹²⁵

Clemens, Lombardiya'da Treviso, Istria, Aquileia, Ravenna ve Toskana başpiskoposluk bölgeleri ile Toskana bölgesini kap-sayan geniş ve dağınık alanda sorgulamaları gerçekleştirmek üzere, Ravenna Başpiskoposu Concorezzo başkanlığında, Piza Başpiskoposu John de Polo, Floransa Piskoposu Lotterio de La Tosa ve Cremona Piskoposu Rainer de Casoli'den oluşan bir komisyonu görevlendirdi.¹²⁶ Ancona Markililiği'ne Fano Pisko-posu James atandı.¹²⁷ Bu arada, 1308'de kuzey ve orta İtal-ya'daki papalığa bağlı engizisyoncular, Tapınakçılara ait mülk-lere haciz koydular ve Eylül 1309'da, Rinaldo de Concorezzo, bir eyalet konseyi toplayarak, el konulan mülklerin envanteri-nin çıkartılmasını ve bu mülklerde yaşayan Tapınakçılara ge-çimlerini sağlayacak düzeyde bir irat bağlanmasını emretti.¹²⁸ Tapınakçıların yeminli ifadeleri, Cesena, Faenza, Bologna ve Piacenza'da alınmakla birlikte, bu belgelerden yalnızca Cesena'da alınanlar günümüze kadar kalabilmiştir. Söz konusu belgelerden anlaşıldığına göre, Kasım 1310'da, Rinaldo de Concorezzo ve Rimini Piskoposu Frederick Balaco, bir rahip olan John de Todi ile bir hizmetli üye olduğu tahmin edilen Andrew de Siena'nın ifadelerini almışlardır; her iki üye de Ta-rikat'a aynı tarihte Bologna'da düzenlenen bir merasim ile ka-bul edilmişlerdir. Her iki üye de, iddiaları reddettiler ve bu skandalın tutuklamalar başladıktan sonra ortaya çıkartıldığını belirttiler. Andrew de Siena, birçok üyenin işkence korkusuyla itirafta bulunduklarını; ancak kendisinin iddianamede yer alan

maddeler konusunda hiçbir bilgisinin bulunmadığını ve daha önce de bu tür eylemler ile ilgili hiçbir şey bilmediğini belirterek, eğer bu tür eylemler konusunda herhangi bir bilgisi bulunsaydı, Tarikat'ı derhal terk ederek piskoposlara ve engizisyonculara gerekli ihbarları yapmakta bir an bile tereddüt etmeyeceğini belirtti. İfadesinde, eğer söylenenler doğru ise, "bu tür insanlarla birlikte yaşamaktansa sokaklarda ekmek dilenmeyi tercih edeceğini ve elbette ruhunun saflığı her şeyden önemli olduğu için, ölümü tercih etmiş olacağından hiç şüphesinin bulunmadığını" belirtti.¹²⁹ Ancona Markiliğinde, Fano piskoposu 1309 yılı içinde yalnızca bir tek Tapınakçıyı sorgulamakla birlikte dışarıdan gelen on dokuz şahidin de ifadesi alındı, ancak Tarikat aleyhine sabit herhangi bir kanıt elde edilemedi. Son olarak, Ocak 1311'de düzenlenen ilk toplantının ardından, başpiskopos 17 Haziran 1311'de Ravenna'da bir konsey daha topladı. Yedi Tapınakçı bu konsey huzurunda yeminli ifadede bulundular; sorgulanan bu yedi Tapınakçının arasında en önemlileri, Piacenza Eğitmeni Raymond Fontana idi; ayrıca, altı Tapınakçı da daha sonra Romagna'da ifade verdiler. Şahitlerin tümü de suçlamaları reddettiler ve işkence uygulanmasına yönelik öneri konseyde oy birliği ile reddedildi. Masumların serbest bırakılmasına, suçluların ise cezalandırılmasına karar verildi. Bu karar uyarınca 'masum' kabul edilenler, işkence korkusuyla itirafta bulunup, daha sonra bu itiraflarını geri alanları kapsıyordu. Duruşmaların sonunda konsey, üyelerinin çoğunluğunun masum olduğuna karar verilmesi haline, Tarikat'ın bir bütün olarak varlığını sürdürmesi gerektiği yolunda bir tavsiye kararı aldı. Konsey, 21 Haziranda faaliyetlerine son verdi ve Tapınakçıların münferit olarak aklanmak üzere bağlı oldukları bölgenin görevli piskoposların huzuruna çıkarılmalarına karar verdi.¹³⁰

Viyan'a konseyi için belirlenen ikinci tarihin yaklaştığı 27 Haziran 1311'de V. Clemens, Ravenna ve Pisa Başpiskoposları-

na ve Floransa ve Cremona piskoposlarına bir kez daha birer mektup göndererek onlardan gerek bir bütün olarak Tarikat, gerekse Lombardiya ve Toskana'da bulunan Tapınakçılar aleyhine sorgulamaları başlatmaları konusunda emir verdi ve "gerçeği ortaya çıkartmak için gerekiyorsa" işkence uygulamaları konusunda onlara yetki tanıdı.¹³¹ Bu tarihte Ravenna konseyi tarafından düzenlenen belgelerin papanın henüz eline geçmediği anlaşıyor; bu nedenle papanın bu davranışı, papalık komisyonu tarafından gerçekleştirilen duruşmaların 15 Haziran'da Paris'te sona ermesinin ardından, bu olayın bir sonucu bağlanabilmesi için tek yolun, Tarikat'ı lağvedebilmek için yeterli düzeyde kanıt elde etmek olduğu konusunda bir karara vardığı anlaşıyor ki böyle bir karar, konsey sırasında Papa'nın benimsediği tavırla tutarlılık gösteriyor. Bununla birlikte, duruşmalar 17 Eylülden önce başlayamadı ve ancak 24 Ekime kadar devam edebildi ve bu süreçte yalnızca altı Tapınakçıdan yeminli ifade alınabildi; duruşmalardan sağlanan sonuçların, 16 Ekimde faaliyetlerine başlayan Viyana konseyindeki görüşmelere herhangi bir katkı sağlayıp sağlamadığı konusunda kesin bir bilgi bulunmuyor.

Bu yeni aşamada duruşmalar, Pisa Başpiskoposu John de Polo, 1309'da Lotterio de La Tosa'nın yerini alan Antônio Orso ile Verona kilisesi piskoposlarından Romalı Peter Guidice başkanlığında yürütüldü. Floransa'daki St. Gilles kilisesinde gerçekleşen duruşmalarda beş Tapınakçı, Lucca'daki piskoposlu sarayındaki duruşmada ise bir Tapınakçı ifade verdi. Altı Tapınakçı da ayrıntılı itiraflarda bulundular ve Tarikat'a isnat edilen tüm suçlamaları kabul ettiler.¹³² Bu altı Tapınakçının beşi, Tarikat'a dokuz yıl ile elli yıl arasında değişen sürelerde hizmet etmişlerdi ve bu elli yıllık hizmet süresi içinde işlenen hataların geçmişi, Thomas Bérard'ın dönemine kadar iniyordu. Şahitlerin hiçbirisi denizaşırı ülkelerde görev almamışlar, hatta orta İtalya'nın dışına bile çıkmamışlardı; ancak, dinlenen ikinci şahit

olan Bernard de Parma'nın da belirttiği gibi, tüm şahitler, "bu çarpık uygulamalara üyelerin bulunduğu, üyelerin Tarikat'a kabul edildikleri tüm ülkelerde rastlandığına" inanıyorlardı. Şahitlerin hiçbiri üst konumlarda yer almamıştı; bununla birlikte üçü, bu bölgede, San Gimignano, Caporsoli ve Grosseto'daki Tapınak evlerinde hocalık görevini üstlenmişlerdi. İşlenen tüm hatalardan Lombardiya ve Toskana büyük hocalarını sorumlu tutmalarına şaşmamak gerekiyor.

Şahitler, gerek kendi kabul törenlerinde, gerekse diğer üyelerin kabul törenlerinde İsa Mesih'i, Meryem Ana'yı ve azizleri reddetme konusunda kendilerine baskı yapıldığını ve meclisler de dâhil olmak üzere bazı toplantılarda üyelerin haçı çiğnediklerini, üzerine tükürüp işediklerini ve kabul görevlilerin talebi üzerine uygunsuz öpme eylemlerini işlediklerini, ya da bu tür eylemlere şahit olduklarını kabul ettiler. Meclis toplantılarında ortaya çıkarıldığı iddia edilen baş figürünün kutsanması ya da yüceltilmesi eylemi de, genellikle itiraflarda yer alıyordu: bu figür genellikle metalden yapılmıştı, siyah ve kıvrıkcık saçları vardı ve boyun kısmı ve omuzları gümüş yaldızla bezeniyordu. Tüm tanıklar, bu figürün bir insan yüzü olmasına karşın, bilinen herhangi bir azize ait olmadığını, bunun nedeninin de büyük bir olasılıkla bu figürün, çoğu karargâhta bulunan kutsal emanetler kutusundaki figürlerden kesin bir biçimde ayrı tutulmasının amaçlanmasından kaynaklandığını vurguladılar. Şahitlerin iddiasına göre kendilerine, bu figürün gerçek gücü temsil ettiği, İsa Mesih'in sahte peygamber olduğu ve onun insanlığı kurtarmak üzere yeryüzüne Tanrı tarafından gönderildiğinin doğru olmadığı söylenmişti. Öte yandan bu baş figürü onlara bir sonraki dünyada kurtuluşu ve bu dünyada üretkenliği simgeliyordu. Tarikat mensuplarının bu figüre bağlılıklarının göstergesi, üzerlerinde bulundurdıkları ve bir şekilde put ile temas etmiş bulunan bir kordon idi. Başın yanı sıra, iki şahit de toplantılara bir kedinin getirildiğine ve bu kedinin

toplantıda bulunan mensuplarca kutsandığına şahit olmuşlardı; ancak bu kedi, baş putuna atfedilen güçlere sahip değildi. Yukarıda yapılan açıklamaların ışığında hiç de şaşılmayacak bir şekilde, Tarikat rahiplerinin çoğu ayinlerde Aşaî Rabbanî töreninde söylenmesi gereken sözleri telaffuz etmiyorlardı. Üç şahit, Tarikat'ta diğer üyelerle cinsel ilişkiye izin verildiğini belirttiler. Üçüncü şahit olan Guy de Cietica, (sabık bölge hocası Guillaume de Noves de dâhil olmak üzere) beş üyenin eşcinsellik (*subdomite*) günahını işlediğini belirtti. Bunu biliyordu, “zira beş yıl önce bu konudan söz edildiğine defalarca şahit olmuştu; üstelik adı geçen bu üye G. bir delikanlı (*juvenis*) ile karı koca hayatı yaşamıştı ve bu delikanlı daha sonra bir üye olarak Tarikat'a katılmıştı; bu gencin adı Peter Reginus idi”. Tüm bu uygulamalar, son derece sıkı güvenlik önlemleri altında düzenlenen meclislerde olup bitenleri ifşa edenlerin ölüm, hapis ya da sürgün cezaları ile cezalandırıldığı ödün vermez düzeyde disiplinli bir sistem içinde uygulanıyordu. Çok olağanüstü durumlar dışında tüm itiraflar Tapınak rahiplerine yapılıyordu ve ruhban sınıftan olmamalarına rağmen, büyük üstadın ve hiyerarşik düzende hocalara kadar tüm liderlerin günahları bağışlama yetkisine sahip olduklarına inanılıyordu.

Tapınakçılara yüklenen dine hakaret ve yozlaşma eylemlerini kapsayan bu katalog, Tarikat'ın olumlu yönlerinin öne çıkartılmasına yönelik çabalara rağmen, kesinlikle hafifletilemiyordu. Tarikat'ın yoksullara sadakalar dağıttığının kabul edilmesine karşın, bu görüş de, bu sadakaların sadece “üyelerin affedilmesi” amacıyla dağıtıldığını öne süren dördüncü şahit Nicholas Reginus tarafından çürütülmüştü. Şahitlerin ikisi, Tarikat'ın saf ve lekesiz ilkeler üzerinde temellendirildiğini belirttiler; Bernard de Parma, Tarikat'ın Aziz Bernard döneminde “en kutsal ve dine saygılı” ilkeler üzerinde kurulduğunu ve bu ilkelerin bazılarının o dönemin yöntemlerine uygun biçimde hâlen uygulandığını belirtti. O dönemden bu yana Tari-

kat'a sızan bazı kötü niyetli kişiler, uygunsuz ve ahlak dışı uygulamalarını Tarikat'a sokmayı başarmışlardı. Ancak, Tarikat'taki tüm rahipler takdis merasimlerinde kutsal sözleri söylemeyi reddetmemişlerdi ve bazıları gerçekten "iyi niyetli ve inanca" idiler. Bununla birlikte, noterlik kayıtlarının kapanış formüllerinde, bu grubun dahi dini kuralları eksiksiz ve gönüllü olarak kabul etmediklerine ilişkin bir ima yer alıyordu. Kayıtlara göre, yedi Tarikat üyesi daha sorgulanmıştı, ancak "sorgulamalara ve işkenceye maruz kalmalarına rağmen" bu üyelerin "yanıtları ve inkârları", "herhangi bir statüye ya da liderliğe sahip olmadıkları" ya da sadece ayak işleriyle uğraştıkları, ya da Tarikat'ın sırlarını öğrenecek kadar uzun bir süre Tarikat'ta yer almadıkları gibi gerekçelerle noterlik kayıtlarına dâhil edilmemişti.

Papalık Devleti'nde olduğu gibi bu Tapınakçılar da, Ocak 1307 itibarıyla bölgede bulunan toplam üyelerin yalnızca çok küçük bir bölümünü oluşturuyordu. Bu altı yeminli ifadede on beş karargâhtan söz edilmekle birlikte, Roma karargâhı hariç tümü Papalık Devletinin sınırları dışında, Brescia, Padua, Piacenza, Bologna, Floransa, Lucca ve Pisa gibi belli başlı kentlerde yer alıyorlardı. İki şahidin de belirttiği gibi, meclis toplantılarına katılan Tapınakçıların sayılarının kimi zaman elliye bulması oldukça makul görünüyor. Bu bölge, tüm Katolik dünyasının en kalabalık ve ekonomik açıdan en gelişmiş bölgelerinden biri idi ve keşişler ve Cistercian rahipleri gibi Tapınakçıların da bu bölgede güçlü bir varlığının bulundu anlaşılıyor; ancak bu gerçek, engizisyon mahkemesinin Floransa'da faaliyete geçmesinden önce sorgulana on üç Tapınakçının ifadelerinde belirtilmemiştir. Angevin kralı Robert'in desteği altında bulunan Floransa bu dönemde, Haziran 1311'de tahta geçen Roma kralı VII. Henri tarafından istila edilme tehdidi altında idi. Bu koşullar altında, politik bağlantıları ne olursa olsun bu güçler açısın-

dan tek tek Tapınakçıların yakalanarak sorgulanmaları, öncelikli bir konumda yer alması söz konusu olamazdı.¹³³

Almanya ve Orta Avrupa'daki gelişmeler ise, büyük ölçüde bölgesel yöneticilerin politik tercihleri, bu ülkelerdeki Tapınakçıların büyük bir bölümünün bağlı oldukları yerel soylu ailelerin sahip oldukları gücün ve etkinliğin derecesi ve yerel Tapınakçı gruplarının tepkilerinin süratine bağlı olarak değişkenlik gösteriyordu. Tarikat'ın Silezya, Anakara Polonya ve Pomeranya arasındaki sınırlarda büyük topraklarının ve Bohemya ve Pomeranya'da menkul ve gayri menkul servetlerinin bulunmasına ve 1290'lı yıllarda kuzeydoğu, güneydoğu ve Ren bölgesinde bölgesel karargâhlar oluşturmalarına rağmen, bu bölgelerdeki Tapınakçıların sayısının, özellikle Hospitaller ve Töton şövalyeleri ile karşılaştırıldıklarında, oldukça az olduğu anlaşıyor.¹³⁴ Bu nedenle de, bu ülkelerde Tapınakçıların yargılanışı, Tarikat'ın faaliyet gösterdiği diğer birçok ülkeye kıyasla önemli bir olay olarak görülmedi.

Magdeburg Başpiskoposu Burchard de Scrapelau 1308 yılında, Tapınakçılar aleyhine sert birtakım eylemlere girişti ve Almanya bölgesi Hocası Frederick de Alvensleben de dâhil olmak üzere, bazılarını hapse attı. Ancak onun bu eylemi, haklarının ihlal edildiğine inanan ve bu nedenle de Baş Piskoposu aforoz eden Halberstadt Piskoposu Albert de Anhalt ile bir çatışmaya girmesine neden oldu. Bu aforoz eylemini iptal etmek üzere V. Clemens, Eylül 1310'da olaya müdahale etmek zorunda kaldı.¹³⁵ Papa'nın talepleri karşısında bazı bölgesel konseyler 1310 ve 1311'de başpiskoposlar tarafından toplantıya çağırıldılar. Örneğin Trier'de, Başpiskopos Baldwin üç Tapınakçının ve dışarıdan gelen on dört şahidin ifadesini aldı ve Tarikat'ın aklanmasına karar verdi.¹³⁶ Buna karşın, Mainz Başpiskoposu Peter de Aspelt daha büyük güçlüklerle karşılaştı. Konseyinin çalışmalarını sürdürdüğü 14 Mayıs 1310 tarihinde Grumbach Tapınakçılarının Hocası Hugues de Salm tepeden

tırnağa silahlı yirmi şövalye ile birlikte konseye ani bir baskın düzenledi. Bu eylemden dolayı büyük bir korkuya kapılan başpiskopos, eğitmenden oturmasını ve konseye bildirmek istedikleri bir konu varsa, onları dinlemeye hazır olduklarını belirtti. Hugues, kendisinin ve üyelerin anladıkları kadarıyla konseyin Papa'nın emirleri üzerine Tarikat'ı yok etmek için toplandığını ve Tapınakçıların korkunç suçlarla itham edildiklerini vurguladı. Böyle bir karar, özellikle herhangi bir savunma ya da yargılama olmaksızın uygulandığından dolayı son derece acımasız ve kabul edilemez bir eylemdi ve konseyde yer alan kilise liderlerinin nezdinde, müstakbel papaya ve onun ruhban sınıfına bu kararın temyizi için başvuruda bulunmak amacıyla gelmişlerdi. Hugues ayrıca, bu korkunç ithamları ısrarla reddedenlerin ateşe atılmalarını kamu önünde protesto ediyordu; kaldı ki Tanrı da yarattığı bir mucizeyle onların masum oldukları göstermiş, ateşe atılan üyelerin taşıdıkları kırmızı haç ve üzerlerindeki beyaz pelerinleri yanmamıştı. Bir çatışmanın patlak vermesinden ürken başpiskopos, protestolarını kabul ettiğini ve konuyu Papa ile görüşeceğini söyledi.¹³⁷ Bu müdahaleden sonra, konsey faaliyetlerine bir süre ara verdi ve 1 Temmuz'a kadar toplanamadı. Kumandan Hugues'ün ailesinin bu tür dramatik jestlere hayli meraklı oldukları da anlaşılmaktadır. Hugues'ün erkek kardeşi ve Rhine bölgesi komutanı Friedrich de Salm konseyin önüne çıktığında, Tarikat'ın masum olduğunu kanıtlamak üzere kızgın demirle dağlanmaya hazır olduğunu belirtmişti. Friedrich konseye Tarikat'a on iki yıl boyunca hizmet ettiğini, Outremer'de yoğun deneyimler kazandığını ve orada Jacques de Molay'ı yakından tanıma fırsatı edindiğini açıklamıştı. Öne sürdüğüne büyük üstat "geçmişte ve daima iyi bir Hristiyan olmuştu ve bir Hristiyan'dan beklenecek ölçüde dinine sadıktı". Toplam otuz yedi Tapınakçı ifade verdi ve tümü de masum olduklarını savundular. Dışarıdan ifade veren on iki şahit de bunların üçü kont unvanını taşıyordu- Tarikat lehine konuştu-

lar. Bu şahitler arasında yer alan bir rahip, büyük bir kıtlığın baş gösterdiği ve esas değeri 10 *sou*'nun altında olan bir ölçek tahılın 33 *sou*'ya satıldığı bir dönemde, Masteire'deki yerel komutanlıkta bulunan Tapınakçıların günde bin yoksulu beslediklerini anımsıyordu.¹³⁸ Duruşmaların sonunda başpiskopos, Tapınakçıların lehine karar verdi; ancak bu karardan hiç de hoşnut olmayan Papa Clemens, başpiskoposun kişisel düşüncesini yansıttığı gerekçesiyle söz konusu kararı feshetti.¹³⁹ Bununla birlikte, uygulamada Papa'nın bu bölgelerde sürdürülen duruşmalar üzerindeki etkisi yok denecek kadar azdı ve Tapınakçıların büyük bir bölümü kendi aileleri tarafından korunuyordu. Bir olayda, Brunswick ve Süpplingenburg bölgeleri Hocası Otto, Tarikat'ın bastırılmasından sonra da karargâhın kumandanı olarak görevini, 1357'de ölümüne kadar sürdürdü.¹⁴⁰

Tapınakçıların dağınık bir biçimde diğer topraklarda da, örneğin Yunanistan'ın henüz Latinlerin elinde bulunan bazı bölgelerinde karargâhlarının bulunmasına rağmen, batı Avrupa dışında Tapınakçıların en fazla sayıda yargılandıkları bölgelerden biri, Tarikat'ın genel karargâhının bulunduğu Kıbrıs adasıydı. Tapınakçıların adadaki konumları, diğer ülkelerden daha yoğun bir biçimde yer aldıkları politik yaşamın dengesizliğinden dolayı hayli karışık bir görünüm arz ediyordu. Jacques de Molay'ın Kıbrıs Kralı II. Henri ile yıldızı asla barışmamıştı ve haçlı seferlerini yeniden canlandırmak ve Filistin anakarası üzerinde bir üs oluşturmaya yönelik girişimlerinde II. Henri'i kendine bir rakip olarak görüyordu. Bu gerginlik, Guillaume de Beaujeu ve Jacques de Molay'ın, sağladıkları desteğin önemli bir bölümünün Angevin kralı II. Charles'ın yönetimi altında bulunan topraklardan ve bu topraklardan transit olarak geçerek ihraç edilen ikmal malzemelerine bağımlı olmaları; buna karşın Angevinlerin, II. Henri'nin 1285 yılında Kudüs kralı olarak taç giymesine rağmen, Kudüs tahtı üzerindeki iddialarını sürdürmesi sonucu daha da tırmanmıştı.¹⁴¹ Molay, krala olan muhale-

fetinde yalnız değildi. 20 Nisan 1306'da, Tyre lordu ve kralın kardeşi Amaury de Lusignan, bölgedeki nüfuz sahibi soyluların da desteği ile Henri'ye, "bedenen hasta ve krallığın yönetimini üstlenemeyecek kadar güçsüz olduğunu" belirten bir mektup gönderdi ve böylece Amaury 'vali' ilan edildi.¹⁴² Tapınakçıların bu olayda -eğer varsa- ne ölçüde rol oynadıkları kesin değildir; zira Molay, kralın yönetimine karşı bir şikâyet niteliğindeki özgün bildirgeyi imzalayanlar arasında yer almıyordu ve Tyreli Tapınakçının kayıtlarında da bu olaydan söz edilmemektedir. Bu olayların yer aldığı başlıca kaynak, 14. yüzyılda kaleme alınan ve yazarının büyük bir olasılıkla II. Henri'nin güçlü bir destekçisi olduğu anlaşılan özgün Fransızca bir metinden yola çıkılarak düzenlenen, İtalyanca olarak kaleme alınan, *Chronique d'Amaldi* başlıklı tarihi belirsiz bir metindir. Bu metne göre Molay, Amaury'nin danışmanları arasında yer alıyordu ve ona 50.000 *besants* tutarında para yardımında bulunmuştu; ancak yine bu kaynağa göre, iki tarikatın üstatları, ayaklanmanın ardından arabulucu olarak görev yapmışlardı ki, bu da bu iki liderin, kralın isteksizce de olsa iddialarından vazgeçmesi karşılığında mali yardım almasını öngören, Amaury ve Henri arasında 14 Mayıs'ta imzalanan anlaşmaya neden bağlı kaldıklarını açıklamaktadır.¹⁴³

Elbette, Papa'nın Tapınakçıların tutuklanmasına ilişkin emirleri 6 Mayıs 1308 tarihinde Kıbrıs'a ulaştığında¹⁴⁴ Amaury Tapınakçılar aleyhine herhangi bir eylemde bulunmak konusunda isteksiz davranmıştı. Bu ikilem, oldukça belirgindir. Mektuplar Clemens'e, seçilen bu yeni valinin Papa'yı yönetiminin meşruiyetine ikna etmek üzere görevlendirdiği Gorhigos lordu Hayton tarafından getirilmişti. Buna karşın Hayton, Papa tarafından hazırlanan *Pastoralis praeminentiae* emirnamesinin bir nüshası ile geri dönüyordu ve Papa'nın onayını alamadığından dolayı Amaury tek başına kalmıştı. Ayrıca, Amaury'nin adaya sağladığı destek ilk başta planlandığı kadar güçlü değildi ve bu

dönemde, kendisinden hoşnut olmayan birtakım güçlerle mücadele etmek zorundaydı.¹⁴⁵ Bunu izleyen olaylar, *Chronique d'Amadi*'de yer almaktadır ve bunlar da muhtemelen yazarı tarafından Fransızca kaynaklardan alınmıştır. 12 Mayıs'ta Galilee Prensi unvanını taşıyan Balian de Ibelin, Tarikat liderlerinden papalık emirlerine uymalarını ve kendilerini ve servetlerini gözetim altında bulundurulmak üzere teslim etmelerini istemek üzere liderlerin ikamet ettikleri Limasol'a gönderilmişti. Papalığın buyruğu uyarınca silahlarını ve atlarını bırakmaları ve Lefkoşa Başpiskoposluğu'nda bir tür gözaltında bulundurulmayı kabul etmeleri gerekiyordu. Adada kalan en yüksek rütbeli Tapınakçı olan memur Ayme de Oselier, Tapınakçıları temsilen görüşmelerde bulunma yetkisini üstlendi. Tapınakçılara ait yurtluklar üzerindeki doğrudan kontrol yetkisinden vazgeçmeye razı olmasına karşın, silahlarını teslim etmeyi ve Tarikat'ın servetinin Kıbrıs dışına taşınmasını reddetti ve bu servetin Tapınakçıların bulundukları bölgede muhafaza edilmesi gerektiğini öne sürdü. Bu konuda bir öneri de getiriyordu: Tapınakçılar kendilerine ait yurtluklardan birine çekilerek papalığın nihai kararı belli oluncaya kadar laik şövalyelerin gözetiminde burada ikamet edebilirlerdi.

Balian de Ibelin'in yapabileceği fazla bir şey yoktu; bu nedenle Lefkoşa'ya geri dönerek Tapınakçıların yanıtını Amaury de Lusignan'a bildirdi. Bu yanıt karşısında valinin tavrının sertleştiği gözlemlenmektedir; Tapınakçılarla olan her tür finansal faaliyeti yasakladı ve 19 Mayıs tarihinde Lefkoşa Katedrali'nden bir başrahip olan Baldwin'i temsilci olarak göndermiştir. Bu kez Tapınakçıları açıkça tehdit eden bir mesaj ileterek, Tapınakçıların verilen emirlere uymamaları halinde idam edileceklerini ve topyekûn ortadan kaldırılacaklarını belirtti. Ancak Tapınakçılar bu kez sorunun Eylül ayına kadar ertelenmesini, bu arada her iki taraftan alınan mesajları Papa Clemens'e iletecek bir kadirmanın hazırlanarak gönderilebilece-

ğini ve papadan gelecek yanıt doğrultusunda bir kararın verilebileceğini önerdiler. Amaury, bu öneriyi de kabul etmedi ve bir temsilci daha gönderdi; temsilci bu kez, Magosa Katedralinden Andrea Tartarol adlı bir din görevlisiydi. Tartarol, mareşal ve *turcopolier* de dâhil olmak üzere Tapınak liderlerini, yerel bir lord olan Raymond Visconte'a ait, Lefkoşa'dan beş fersah ilerdeki Nisso kalesinde toplanmış bir halde buldu. Burada bir toplantı düzenlendi ve 24 Mayıs tarihinde bir anlaşma imzalandı. Üç gün sonra Ayme de Oselier, beraberinde diğer Tapınakçı liderleriyle birlikte Lefkoşa'ya gelerek Amaury de Lusignan'ın huzuruna çıktılar. Daha sonra Tapınakçılar, ruhban sınıf ve halk temsilcilerinin oluşturduğu bir meclisin önünde kendi inançlarını açıklayan bir bildiri okudular ve bildiri herkes tarafından anlaşılabilmesi için Başrahip Baldwin tarafından Fransızca'ya çevrildi. Baldwin, Tapınakçıların iyi birer Hristiyan olduklarını, özellikle Safed'de ve diğer bölgelerde daima Hristiyanlık adına büyük mücadeleler verdiklerini belirtti. Tarikat liderleri daha sonra, iki çavuşla birlikte toplam seksen üç şövalye ve otuz beş çavuş ya da hizmetli üyeden oluşan Kıbrıs'taki tüm üyeler adına okudukları bildiriye bağlı kalacaklarına dair ant içtiler.

Bu arada Amaury gizlice Limasol'a şövalyeler ve piyadelere oluşan bir ordu gönderdi ve 28 Mayıs akşamı, ruhban sınıf, şövalyeler ve halkın temsilcilerinden oluşan kendi meclisini toplayarak, Papa'dan gelen mektupları, Fransa'daki yargılama ile ilgili ayrıntıları ve iddianameyi meclis önünde okuttu. Ertesi gün, valinin memurları Lefkoşa'daki Tapınakçılara ait mülklerin envanterini çıkarmaya başladılar; ancak Tapınakçılar değerli eşyaları gizlice Limasol'a taşımışlardı. Benzer işlemler Baf ve Magosa'daki Tapınak evlerinde de uygulandı. Ayme de Oselier adamlarının büyük bir bölümüyle birlikte Lefkoşa'dan ayrılarak Limasol'a geri döndü ve 29 Mayıs'ta savaşa hazırlanmak üzere silahlandı. Bununla birlikte, Amaury'nin orduları

daha güçlüydü ve yapılan savaş sonunda Tapınakçılar Limasol'da yakalanarak kuşatıldılar ve 1 Haziran Cumartesi günü teslim oldular. Tapınakçılara ait envanteri çıkartılan mallara el konuldu ve silahları ve erzakları ellerinden alındı. Ele geçirilen toplam para, 120.000 beyaz *besant* civarındaydı; ancak, çok daha büyük tutarlarda bir servetin gizli bir yerde saklanmıştı. Mareşalin liderliği altında Tapınakçıların bir bölümü Khirokitia kalesine çekildiler, diğerleri ise komutanın liderliğinde Yermasoyia'ya sevk edildiler. Ancak liderlerin Genova'dan silahlı bir kadirga sağlayarak adadan kaçmayı planladıkları yolunda ortaya çıkan ihbarlar üzerine, mareşal, komutan, sancaktar, *turcopolier*, haznedar ve Apulia komutanı, daha emniyette olacakları düşüncesiyle, Lefkara kalesine sevk edildiler.¹⁴⁶

Bu olayı uzun bir bekleyiş izledi ve Mayıs 1310'a kadar Kıbrıs'tan hiçbir haber çıkmadı. Papa'nın temsilcileri olan Alet Baş Keşişi Bartholomew ve Rieti'deki Aziz John Kilisesi Başrahibi Thomas'ın görevlendirilmiş olmalarına rağmen adaya gelemedikleri anlaşılıyor; zira Limasol Piskoposu Peter Erlant ile zaman zaman hastalığı nedeniyle duruşmalara katılamayan Magosa Piskoposu Baldwin Lambert başkanlığında düzenlenen duruşmalara ilişkin kayıtlarda, bu kişilerden söz edilmiyor. Tapınakçılar, 5-28 Mayıs tarihleri arasında sorgulandılar. Bu sorgulamalarla ilgili günümüze kalan yirmi altı yeminli ifade bulunmaktadır ve bunlardan Kıbrıs'ta konuşlandıkları tahmin edilen savaşçıların oranının ne denli yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Bu savaşçıların en az otuz sekizi şövalye idi ve yalnızca bir rahip bulunuyordu; uğraş alanları özellikle askerî amaçlar olmayan yirmi üç çavuş ya da hizmetli üyenin arasında bir de demirci bulunuyordu.¹⁴⁷ Tarikat'taki hizmet süreleri, üç yıldan kırk üç yıla kadar değişebiliyordu. Her şahit, iki kez yeminli ifade veriyordu; birincisinde, adlarını, hizmet sürelerini ve kabul törenlerinin tarihi ve niteliği konusunda bilgi veriyorlar;

ikincisinde ise, ayrıntılı bir biçimde Ağustos 1308 tarihli *Faciens misericordiam* başlığını taşıyan emirnamede Tarikata yöneltlen ithamlar ile ilgili açıklamaları dinleniyordu. İlk şahit olan memur Ayme de Oselier, Tarikat'ta "hiçbir hatanın işlenmediğini" öne sürdü. Eğer üstat, Jacques de Molay, böyle bir itirafta bulunduysa, onun bu itirafı "hem Tanrı'ya hem de gerçeğe aykırı idi".¹⁴⁸ Tarikat'a Mora'daki Andravilla karargâhında katılan Stephen de Chentonaria adlı şövalye ifadesinde "Tapınak Tarikatı ve askerî üyeleri kadar haça saygı duyan bir başka dinî Tarikat'ın bulunduğu inanmadığını" belirtti.¹⁴⁹ Stephen de Safad adlı rahip, iddia edilen suçlamalar gerçekten olsaydı, Tarikat'a asla girmeyeceğini ve "Tarikat'a girdikten sonra bu tür hataların geçmişte ya da hâlihazırda işlendiğini fark etmiş olsa idi, Tarikat'ı kesinlikle terk edeceğini; ancak ne geçmişte ne de hâlihazırda böyle hataların işlenmediğinden emin olduğunu" belirtti.¹⁵⁰ Katalonya'dan gelen Berengar de Rivosicco adlı bir diğer şövalye, Tarikat'a bu tür ithamları yöneltenlerin ruhlarının "bir insandan beklenmeyecek derecede" kötülük ve fesat içinde olduğunu belirtti.¹⁵¹ Belirli bazı iddialara da aynı derecede güçlü bir biçimde karşı çıkıldı: sadaka ve hayırseverlik, ayırım gözetmeksizin ihtiyacı olan herkese dağıtılmıştı, kabul törenlerinde takılan kordonlar, bekâretin bir işareti ve nişanı idi ve eşcinsellik "en büyük günah" idi ve cezası müebbet hapti.¹⁵²

Şahitlerin tümü de, yeni üyelerin kabul törenlerinde yalnızca Tapınakçıların hazır bulunduklarını ve dışarıdan hiç kimsenin kabul edilmediğini; kabul töreninde hazır bulunanların orada olup bitenler hakkında dışarıdan kişilere açıklamalarda bulunmasının yasak olduğunu, ancak bu yasağın ihlalinin, iddia edildiği gibi hapis ya da ölüm cezası ile cezalandırılmadığını doğruladılar. Toplantıların bazılarının geceleri düzenlendiği doğru idi; ancak bu, yalnızca gündüz saatleri için belirlenen iş programının çok yoğun olduğu, bu nedenle de sabah toplantı-

larında kabul töreninin düzenlenmesinin mümkün olmadığı durumlarda söz konusu oluyordu.¹⁵³ Berengar de Rivosisco yaptığı açıklamada, kabul törenlerinin, aynı zamanda Tarikat'ın iç tüzüğüne aykırı hareket edenlerin cezalandırıldıkları meclis toplantılarında düzenlenmesi nedeniyle, bu tür törenlerin halka açık yerlerde yapılmasının uygun olmadığını belirtti.¹⁵⁴ Uygulamada, yeminli ifadelerden alınan bilgilerin ışığında, sistemin hiç de iddia edildiği kadar dışa kapalı olmadığı anlaşılmaktadır. Üst rütbeli Tapınakçılardan biri olan Kıbrıs Hocası James de Doumair, laik kesimden dostlarla Tarikat'a ilişkin konuların "alenen olmamak kaydı ile" görüşülebildiğini belirtti.¹⁵⁵ Provençeli bir çavuş olan Peter Cadelli, talep edildiğinde piskoposlarla ve dini bütün diğer kişilerle görüşmelerde bulunabildiklerini açıkladı; öte yandan tüm şahitler, Tarikat dışındaki rahiplere itirafta bulunmanın kabul edilebilir ve olağan bir davranış olduğu konusunda görüş birliği içinde idiler.¹⁵⁶ Bu beyanlar daha sonra Tarikat dışından gelen bir şahit tarafından da doğrulandı: Tarikat'ın tüzüğünü okumuş bulunan şövalye Balian de Montgisard, tüzüğün "kutsal ve iyi" olduğuna inandığını belirtti. Netice itibarıyla, dedikodu konusunda Tapınakçıları yapabilecekleri fazla bir şey yoktu.¹⁵⁷ Lyon'dan gelen Pons de Puteo adlı çavuşun da belirttiği gibi, "Tapınak Tarikatı şüphe uyandırabilecek hiçbir eylemde bulunmamıştı; yine de insanların zihninden şüpheleri silebilmek asla mümkün olmayacaktı".¹⁵⁸

Duruşmalarda, Tapınakçıların ardından, 1-5 Haziran tarihleri arasında Tapınakçı olmayan otuz beş şahit dinlendi.¹⁵⁹ Bu şahitler, rahipler, din adamları, keşişler, gezgin rahipler ve aristokratlar gibi toplumun büyük bir kesimini temsil eden kişilerden oluşmaktaydı; ancak hiçbiri Tapınakçıları suçlayan iddialarda bulunmadılar. Çoğu Tapınakçıları yıllardır tanıyorlardı ve davranışlarında ya da adetlerinde aykırı hiçbir şey görmemişlerdi; Tapınakçılar her zaman dini görevlerini yerine getir-

mişler, yoksullara ekmek, et ya da para cinsinden bol bol sadaka dağıtmışlar, hastaneler açmışlar ve çoğu İsa'yı reddetmekte Sarazenler tarafından başlarının uçurulmasına razı olmuşlardı. Bu şahitler arasında yer alan John Bayes adlı Lefkoşalı bir şövalye, Aşâi Rabbanî ayinlerinde Tarikat liderlerine ve diğer üyelere sık sık rastladığına, Lefkoşa'da bulunan Tapınak kilisesindeki ayinlerin dinî kurallara her açıdan uygun bir biçimde gerçekleştiğini belirterek, bir Tarikat rahibi olan Guy'ın her anlamda örnek bir rahip olduğunu ve ayinlerde gökyüzüne yükselen İsa'nın bedeni karşısında gözyaşlarını boğulduğunu defalarca gözlemlediğini belirtti.¹⁶⁰ Magosa'dan bir kasabalı olan Perocius, Tapınakçı bir rahibin elinde bir haçla Montrölü bir kadının bedenine giren cinleri kovalarken gördüğünü söyledi. Aynı şekilde, birer savaşçı olarak da Tapınakçılara yöneltilebilecek herhangi bir eleştirinin bulunmaması gerekiyordu.¹⁶¹ Gerek Trablus'ta, gerekse Akkâ'da Tapınakçıların Memlûklara karşı verdikleri savunmaya şahit olan Henri de Biblio adlı bir şövalye, Tapınakçıların, "tüm diğer iyi ve inançlı Hristiyan savaşçılardan daha iyi savaştıklarını" öne sürdü.¹⁶² Yalnızca son şahit, Lefkoşa'daki Hospitaller karargâhının kumandanı Simon de Sarezaris, açıklamalarında ikircikli bir ifadeye başvurdu. Herhangi bir kanıt gösterememekle birlikte, "Tapınakçıların kutsal ayinlere inanmadıkları yolunda birtakım söylentilerin kulağına geldiğini, ancak bunların kaynağının nereden geldiği konusunda bir bilgisinin olmadığını belirtti. Ayrıca, kabul törenlerindeki uygunsuz eylemler ve putlara tapınma konularında da birtakım söylentiler vardı, ancak bu söylentiler, Papa'nın mektuplarının Kıbrıs'a ulaşmasından sonra yaygınlaşmıştı. Bunları kimden duyduğunu ise anımsamıyordu.¹⁶³

5 Haziran Cuma akşamı, Vali Amaury de Lusignan'ın parçalanmış cesedi Lefkoşa'daki evinin merdivenlerinin altında gizlenmiş olarak bulundu. Bu cinayetten Kral II. Henri'nin partizanlarının sorumlu olduğu konusunda herhangi bir açık kanıt

bulunmuyordu; ancak her durumda bu olay kralın 1310'da yeniden tahta çıkması ile sonuçlandı.¹⁶⁴ Yeni rejimin Tapınakçılara karşı olumlu bir yaklaşım içinde olması beklenemezdi ve ertesi yıl, 1-4 Mayıs 1310'da dışarıdan gelen yirmi dört şahidin dinlenmesinin altında yatan neden bu olabilir. Bu şahitler arasında, en başta 1302-1318 yılları arasında Kıbrıs ve Kudüs *Señeçal*'ı olarak görev yapan ve 1306 ayaklanmasının temel hedeflerinden biri olan Philippe de Ibelin¹⁶⁵ ile Baldwin de Ibelin olmak üzere, II. Henri'nin partizanları da yer alıyordu; bu ikisi, Nisan 1308'de Amaury de Lusignan tarafından Kilikya'ya sürgün edilmişlerdi. Bu şahitlerin on altısı şövalye, ikisi baş keşiş ve üçü de kentli idi.¹⁶⁶ Geçmişteki yirmi yıllık süre içinde Tapınakçıların politik faaliyetlerine bakıldığında, bu şahitlerin en azından bir bölümünün içlerinde biriken hıncı belki kötü niyetli öyküler biçiminde dışa vurmaları beklenebilirdi; ancak hiç de öyle olmadı. Bazıları, kabul törenlerinin gizliliğine değindiler ki bu konu birtakım şüphelerin doğmasına neden olabiliirdi; bazıları ise Tapınakçıların servetlerini artırmak için ellerine geçen her fırsattan yararlandıkları yolunda söylen-tiler duyduklarını anımsıyorlardı; fakat Tapınakçılar aleyhine ciddi hiçbir kötuleyici yorumda bulunmadılar. Philippe de Ibelin, toplantıların gizlilik içinde yapılmasının şüphelerin ortaya çıkması için yeterli bir neden oluşturmadığını öne sürdü; öte yandan, Kıbrıs Mareşali Reginald de Soissons, onları, "tıpkı dini bütün Hristiyanlar gibi kiliselerde ibadet ederken ve dini vecibelerini yerine getirirken" gördüğünü belirtti.¹⁶⁷ Kral II. Henri'nin güçlü bir destekçisi ve nüfuz sahibi bir soylu olan Aygue de Bethsan, "ruhunu tehlikeye atmak pahasına, 'Tapınakçılardan sadece iyilik gördüğünü' belirtti.¹⁶⁸ Akkâ'nın 1291'de düşüşünde orada bulunan bir şövalye olan Jacques de Plany, o gün Hristiyanlık inancı adına birçok Tapınakçının kanlarını döktüklerini ve dönemin büyük üstadı Guillaume de Beaujeau'nun, kaçmayı yeğleyen birçok şövalyenin aksine Hı-

ristiyanlık adına savaşarak şehit olduğunu grdğn ifade etti.¹⁶⁹

İki şövalye, Pierre Isan ve Raymond de Benthos, teslim olduklarından bu yana Tapınaklara muhafızlık etmekle görevli şövalyeler arasında yer almışlardı ve bu nedenle de Tapınakları yakından gözlemleme fırsatları olmuştu. Pierre Isan, rastladığı ağır yaralı genç bir Tapınakçının birçok kez üzerinde İsa'nın imgesi bulunan bir ha ellerinde tutarak şu sözleri söylediğine şahit olmuştu: "Sen ey Hakiki Tanrı, Tanrı'nın Oğlu, ey Kurtarıcım, beni ve tüm dünyayı Yaratan G; seni, ey İsa, yalnızca seni yardımıma çağırıyorum, beni ve diğerlerini şu anda kurtarabilecek tek Güç sensin!" Bu sözleri söyledikten sonra ruhunu Tanrı'ya teslim etmişti.¹⁷⁰ Raymond de Benthos, Tapınakların Sarazenlere karşı diğer Hristiyanlar kadar, hatta onlardan daha güçlü bir biçimde savaştıklarına şahit olmuş ve onların Suriye ve Kıbrıs'ta haça büyük sayęı gösterdiklerini görmüştü. Ancak, Khirokitia Kalesi'nde Tapınaklara muhafızlık etmek üzere Amaury de Lusignan tarafından gönderilmişti ve papalık tarafından gönderilen mektuplarla ilgili olarak duyduklarından dolayı Tapınaklara karşı büyük bir öfke besliyordu. Onlarla birlikte Aşaİ Rabbanİ ayinine, ya da hiçbir etkinliğe katılmak istemiyordu ve olabildiğince onlarla birlikte olmaktan kaıyordu. Ancak, Aşaİ Rabbanİ ayinine birlikte katılabileceği bir rahip bulamadığı bir gün, Tapınakların bir ayinine katılmıştı. Ayin sırasında rahip İsa'nın bedenini temsil eden kutsal ekmeği sunağa doğru kaldırdığında, kutsal ekmek gözüne bir *oblea* kadar büyük ve kar gibi beyaz görünmüştü. Hiç kimseye bir şey söylemeden daha sonra rahibin yanına gelerek ondan ayinde kullandığı kutsal ekmeği göstermesini istemiş ve gerçekte bunun bir *gros tournois*'dan bile daha küçük olduğunu fark etmişti. O anda, Tapınaklar hakkındaki yanlış dşncelelerinden dolayı tanrısal bir kayra ile karşılaştığına inanmıştı. O

günden sonra da yemeklere ve ayinlerde Tapınakçılarla birlikte olmaya başlamıştı.¹⁷¹

Kıbrıs'taki duruşmalarla ilgili olarak günümüze kalan belgelerde yer alan bilgiler bundan ibarettir. Bu duruşmalarda elde edilen sonuçlar V. Clemens'i tatmin etmemiş olacak ki, Ağustos 1311'de yargılamaların yeniden başlatılması ve bu kez işkence uygulanması konusunda emir verdi.¹⁷² Rodez piskoposu ve Doğu eyaletlerinde papanın temsilcisi olan Peter de Plaine-Chassagne'e, engizisyoncularla işbirliğinde bulunulması emredildi¹⁷³ ancak bu duruşmalara ilişkin herhangi bir belge bulunmadığı gibi, daha sonraki tarihlere ait kayıtlarda da bu duruşmalardan söz edilmemektedir. *Chronique d'Amadi'*de ise, Ayme de Oselier, Mareşal ve çok sayıda diğer Tapınakçının 1316'da Girne Kalesi zindanlarında öldürüldüğü belirtiliyor. Mareşal, engizisyon mahkemesi kararıyla değil de, Haziran 1311'de krala karşı gerçekleştirilen bir suikast girişimine katıldığı yolundaki iddialardan dolayı Girne kalesindeki zindanlara kapatılmış olabilir.

V. Clemenş kiliselerin tümünü temsil eden büyük konseyin ilk oturumunu 16 Ekim 1311'de Viyana Katedrali'nde verdiği vaaz ile açtı. Konseyde toplanan ruhban sınıfın gündeminde, Tapınak Tarikatı'nı ilgilendiren üç önemli husus, Kutsal Topraklara yapılacak olan yardımlar ve Kilise Reformu bulunuyordu.¹ Konseye katılım konusundaki emirler, papalık meclisinde görev yapan rahiplerin yanı sıra en az 161 piskoposa ve bu piskoposların yardımcılarına gönderilmişti. Tüm Hristiyanlık dünyasından, İtalya'dan, Fransa'dan, imparatorluktan, İber Yarımadası'ndan, Britanya Adalarından, İskandinavya ve Doğu Avrupa'dan ve papadan sonra Kilise'nin en büyük temsilcileri olan dört patriklikten temsilcilerden konseye katılmaları istenmişti. Konsey tam anlamıyla evrensel bir niteliğe sahipti ve bir uçta İrlanda piskoposluk bölgelerinden diğer uçta Riga Başpiskoposluğu'na kadar tüm bölgeleri kapsıyordu.² Roma Kralı ve Fransa, İngiltere ve İber Yarımadası Kralları; Sicilya, Macaristan, Bohemya, Kıbrıs ve İskandinavya kralları da dâhil olmak üzere, Hristiyanlık dünyasının önde gelen tüm hükümdarları çağırılmıştı.³ Ancak, resmî açılış tamamlanıp açılışa katılan ruhani liderler için şükran duasının yapılmasının hemen ardından proje ile ilgili ilk aksaklıklar ortaya çıkmaya başladı. Çağrı-

lan piskoposların üçte birinden fazlası konseye şahsen katılmamışlardı; dönemle ilgili bir belgede konseye fiilen katılan piskopos sayısı 114 olarak belirtilmektedir.⁴ Güzel Philippe'in dışında çağırılan krallardan hiçbiri gelmemiştir; Philippe ise, bir sonraki bahara kadar ortalıkta görünmedi ve geliş nedeni de Kilise reformu çalışmalarında yer almak değil, Tapınakçılar konusunda Papa'ya baskı yapmaktır. Yalnızca bu amacını gerçekleştirebilmek için uzun süre bekledi. Ruhani liderlerden bazıları, özellikle çağırılmış olmalarına rağmen, ya hiç gelmediler, ya da yalnızca mazeretlerini bildirmek üzere çok kısa bir süre kalıp geri döndüler. Ertesi yıl Papa, emre itaatsizlik suçundan bu piskoposları görevden almak zorunda kaldı. Parisli tarihçi rahip Jean de Saint-Victor, şu yorumda bulunuyordu: "Çoğunun öne sürdüğüne göre konseyin düzenlenme nedeni katılanlardan zorla para koparmaktır".⁶ Konsey için seçilen şehir beğenilmemiştir. Valencia Piskoposu Ramon, Aragon Kralı II. James'e yazdığı 9 Kasım tarihli mektubunda şöyle diyor: "Burası dayanılmayacak ölçüde soğuk ve hayli can sıkıcı bir yer; bu nedenle de benim yaşımda biri için uygun değil. Kent oldukça küçük ve çok sayıda insanı barındırıyor, bu nedenle de epey kalabalık. Sonuçta, çoğu kişi barınmaları konusunda yeterli olanaklardan yoksun, ancak sabırla sonuna kadar dayanmak zorundayız" Papa, Tapınakçılar sorunuyla uğraşmak üzere bazı kişileri yetkilendirdi; ancak Ramon, işlemlerin çok süratli yürümemesinden şikâyetçi değildi, zira incelenmesi gereken birçok husus bulunuyordu.⁷ Öte yandan bu söylem, bir an önce kilisede reformların ve yeni bir etik sistemin oluşumunu arzulayan militan Kilise üyelerinin gerçek düşüncelerini yansıtmaktan hayli uzaktı. 13. yüzyılda gerek laik kesimin, gerekse ruhban sınıfın benimsediği kinizm, büyük ölçüde Papa V. Clemens'in politikalarından kaynaklanıyordu ve Fransa hanedanlığının Kilise üzerindeki etkilerinin açıkça belirginleştiği Viyana'da kaydedilen gelişmeler bu tavrın değişmesine kesin-

likle yardımcı olmayacaktı.⁸ Viyana Konseyi'nde sağlanan sonuçlar, bir bütün olarak konseyden fazla bir şey beklemeyenlerin bu konudaki yaklaşımlarını doğrular nitelikteydi.

Konseyden önceki aylarda Clemens, Viyana'da katılımcıların dikkatine sunmak üzere Tapınakçılar aleyhine kanıtlar toplama girişiminde bulunmuştu. Ancak, Fransa dışındaki ülkelerde uygulanan soruşturmalar bu denli ani bir biçimde sonuçlanmadı ve Ağustos 1311'e gelindiğinde bile papa hâlen, arzu edilen itirafların Viyana'ya gönderilmesini sağlamak üzere Kastilya, Aragon, Portekiz, Toskana, Lombardiya, Kıbrıs ve Latin Yunanistan'daki direnen Tapınakçılara işkence uygulanması konusunda talimatlar yağdırıyordu.⁹ Elde edilen malzeme, konseyden hemen önce kardinalleriyle birlikte Grazean manastırında ikamet eden Papa ve aynı bölgede Orange yakınlarında Malaucène'de bulunan piskoposlar ve diğer eğitimli şahıslardan oluşan özel bir heyet tarafından inceleniyordu.¹⁰ Duruşmalarla ilgili *rubricae* ya da özetleri uygun bir üslupta konseyin dikkatine sunanlar, olasılıkla bu grubun üyeleri idi.

Yalnızca İngiltere'de yapılan yargılamanın özeti günümüze kalabilmiştir; ancak bu yargılamayı tipik bir örnek olarak alacak olursak, Clemens'in komisyonunun üzerine düşen görevi herhangi bir önyargı olmaksızın başarılı bir biçimde yerine getirmiş olduğunu öne sürmek hayli güç olacaktır; zira bu yargılama büyük ölçüde dışarıdan şahitlerden sağlanan dedikodulara ve söylentilere dayalıydı ve İngiliz Adalarındaki Tapınakçıların önemli bir çoğunluğu kendilerine yöneltilen bu suçlamaları sürekli bir biçimde reddetmişlerdi. Örneğin, İsa'nın reddine yönelik maddenin, iki Tapınakçının itirafları aracılığıyla kanıtlandığı kabul edilmişti; bu Tapınakçıların ilki olan Akitanya Kumandanı Geoffroi de Gonnevile, önce Londra'da ifade vermiş, ancak itiraflarını, çok farklı koşullar altında Fransa'da gerçekleştirilen yargılamasında yapmıştı; oysa sunulan özette bu konudan hiç bahsedilmez. Aralarında bir Tapınakçının da yer

aldığı diğer on üç şahidin verdiği ifadeler, destekleyici kanıt şeklinde tanımlanmıştır. Bu ifadelerin hiçbirisi doğrudan bir kanıt sağlayamamakla birlikte, bu şahitlerin tümü de İsa'nın reddine ilişkin iddiaları duymuş olduklarını belirtmişlerdir. Bunlardan biri olan John de Heure adlı bir lordun iddiasına göre;

Tapınakçılara ait bir kitapta, İsa'nın Tanrı'nın oğlu olmadığını, bir bakireden doğmadığını, Meryem adlı bir kadının kocası olan Joseph'in zürriyetinden geldiğini, diğer insanlar gibi ana rahmine düştüğünü ve Mesih değil, sahte bir peygamber olduğunu, insanlığın kefarecini ödemek için değil, işlemiş olduğu günahlardan dolayı çarmıha gerildiğini yazdığını okumuştur.

Diğer suçlamalara yönelik kanıtlarda da benzer öyküler aktarılmaktadır. Bir Dominiken Rahibi olan Thomas de Redemer'in iddiaları, özellikle engizisyoncuların işine yaramıştır. Haçın üzerine tükürme, ayaklar altında çiğneme ve üzerine işeme üzerinde yoğunlaşan ithamlarla ilgili olarak Thomas, kız kardeşinin evine sığınmış ölümcül derecede hasta bir Tapınakçının öyküsünü aktarmıştır. Öyküye göre "Tapınakçı, Thomas'ın kız kardeşine ölümünden sonra cesedini soymasını kesinlikle yasaklamış. Bununla birlikte, Tapınakçının vücudunda kutsal bir işaret bulacağını düşünen kız kardeş, merakına yenilerek bedeni soymuş ve tam makatın yanında çıplak beden üzerinde bir haç dövmesi bulmuş". Tapınakçıların Aşaî Rabbanî ayininde sunakta verilen kutsal ekmeğe inanmadıkları konusundaki iddialara ilişkin olarak bir Dominiken Rahibi olan Reginald de Braybof'un Thomas de Redemer'e aktardığına göre, yakınlarda Lincoln'de ölen bir Tapınakçı, "Aşaî Rabbanî ayini sırasında rahibin verdiği İsa'nın bedenini temsil eden kutsal ekmeği aldıktan sonra, rahip gidinceye kadar ağzında tutmuş ve daha sonra giderek pisuvara tükürmüştü" Bu örnekti, önemli diğer suçlamalarda da yinelenmiştir. Uygunsuz öpüşler

konusunda, Richard Berard adlı bir şahit, tam yirmi beş kez, Tapınakçılarla kavga eden bir Hospitaller şövalyesinin onlara “kış öpücüler” diyerek hakaret ettiğini duyduğunu söyledi. Eşcinsellik suçlamalarıyla ilgili olarak, Robert de Dorturer adlı Londralı bir noter, İngiltere üstadı Guy de Foresta’nın ona “eşcinsel ilişkide bulunmak üzere yaklaştığını; ancak kendisinin üstadın elinden kurtulmayı başardığını” öne sürdü.¹¹ Konseyde yer alan kilise babaları, kendilerine yalnızca duruşmalarla ilgili yorumların sunulduğunu biliyorlardı ve istedikleri zaman çeşitli ülkelerdeki şahitler tarafından verilen yeminli ifadelerin tam metinlerine erişebilme olanağına da sahip oldukları anlaşıyor;¹² ancak, şurası da kesin gerçek ki, sınırlı zaman içinde duruşma kayıtlarının ayrıntılı bir biçimde okunabilmesi olanak dışıydı.

Konseye özetler sunmanın yanı sıra Papa tıpkı selefi Papa X. Gregorius’un 1274’de Lyons’daki son Kilise konseyinde yaptığı gibi, kendi yazılı görüşlerini sunmak üzere ruhban sınıf üyelerini davet etti. Bu raporlardan yalnızca ikisi günümüze kalabilmiştir. Bunlardan birincisi, 1316’da Papa XXII. John adıyla V. Clemens’in yerini alan Avignon Piskoposu Jacques Duèze ve yaşlı Angers Piskoposu Guillaume le Maire idi. Jacques Duèze, Tarikat’ın suçlu ya da masum olduğu konusunda bir yargıya varabilmek için yeterli kanıtın elde bulunduğunu ve eğer Tarikat’ın ortadan kaldırılmasına karar verilecekse, bu kararın en yüksek rütbeli ruhani lider olarak papanın bu kararı vermesi gerektiğini düşünüyordu. Raporun üslubundan piskoposun Tarikat’ın mahkûm edilmesi gerektiğine inandığı açıkça bellidir; zira raporunda, Tarikat’ın feshinin Hristiyanlığın çıkarları açısından ciddi anlamda bir zarar getirmeyeceği, zira Tapınakçıların Tarikat’ın gerçek misyonundan saptıkları ve kibirleri ve gasp ettikleri zenginliklerle herkesin nefretini kazandıklarını vurgulamaktadır. Duèze’nin raporunda ayrıca, Papa’nın nezaket gereği bu kararı vermeden önce konseyin fikrini alması

gerekmesine rağmen, sahip olduğu yasal yetki uyarınca Tarikat'ı feshetme gücünün bulunduğu belirtilmektedir.¹³

Guillaume Le Maire ise Tarikat'a karşı daha düşmanca bir içindeydi. Bazıları "Tarikat'a bir savunma hakkı tanınması gerektiğini, Kilise'nin böylesine soylu bir üyesinin tüzel kişiliğinin adil bir yargılanma ve etraflı müzakereler olmaksızın sona erdirilmesinin doğru olmadığını öne sürüyorlardı". Buna karşın diğerleri, Tarikat'ın gecikmeden yok edilmesini gerektiğini, zira tüm Hristiyan dünyasında Tarikat aleyhine ciddi bir skandalın patlak verdiğini savunuyorlar ve "özellikle de gerek duruşmalar ve soruşturmalardan, gerekse iki binden fazla şahidin ifadelerinden Tarikat'ın ciddi birtakım hatalar ve sapkınlık eylemleri işlediğinin kesin bir biçimde kanıtlanmış olduğunu" öne sürüyorlardı. Guillaume'un çözümü de, Jacques Duèze'in önerdiği çözüme çok benziyordu: Papa "adaletin marifetiyle ya da güç kullanma yoluyla *"ex officio"* (görevinin kendisine tanıdığı yetkiye istinaden) Tarikat'ı feshetmeliydi; zira Tarikat "Hristiyanlık adının kâfirler ve inanmayanlar arasında kokuşmasına neden olmuş ve dini bütün insanların imanlarının sarsılmasına yol açmıştı". Tarikat'ın savunma yapması gerektiği konusundaki "budalaca ve can sıkıcı iddiaların" reddedilmesi ve Tarikat'ın tüm mallarının Papalığa devredilmesi gerekiyordu. Tarikat'ın hayır işlemek amacıyla kurulmuş olduğunu öne sürmenin kabul edilebilir bir yanı yoktu, zira daha sonra işlediği sapkınlık eylemlerinin hayır işlemek ile hiçbir alakası yoktu. Tarikat'ın hiç gecikmeden ortadan kaldırılması gerekiyordu, aksi halde "bir gecikme sonucu bu hatadan sıçrayacak bir kıvılcım, bir anda büyük bir yangına dönüşerek tüm dünyayı kavurabilirdi". Böylesine büyük bir rezaletin patlak vermesine neden olan bir tarikatın savunulup savunulmaması konusunda herhangi bir tartışma ortamı yaratılmamalıydı, zira varlığını sürdürmesi Kilise'nin daha da zayıflaması ile sonuçlanacaktı.¹⁴

V. Clemens, geleceklerine hiç inanmamasına rağmen Tarikat'ı savunmak üzere Viyana'ya gelmeleri için Tapınakçıları resmen davet etmişti.¹⁵ Daha sonra Ekim ayının sonlarına doğru birdenbire, Tarikat'ın derhal feshini isteyenlerin öne sürdükleri argümanlara güçlü bir yanıt oluşturan dramatik bir olay cereyan etti. Clemens, 4 Aralık tarihinde Kral Philippe'e olayları anlatan bir mektup yazdı. Papa'nın aralarında bulunmadığı konsey liderlerinin müzakerelerde bulunmak üzere toplandıkları bir gün, yedi Tapınakçı konseyin huzuruna çıkmıştı; daha sonra gruba iki kişi daha katılmıştı. Bu kişiler, kendilerini tanıtarak Tarikat'ı savunmak üzere geldiklerini belirtmişler ve Lyons ve komşu bölgelerden 15.000-2.000 üyenin kendilerine destek vermeye hazır olduklarını belirtmişlerdi. Bununla birlikte Papa "görevini yerine getirmeye her zaman hazır gardiyanı" çağırmadan bu kişilerin derhal gözaltına alınmasını emretmişti.¹⁶ Clemens, Lyonslular arasında bu denli çok sayıda Tapınakçının serbestçe dolaştığına gerçekten inansaydı, Mainz'da toplanan bölgesel konseye baskın düzenleyen Alman Tapınakçıların gerçekleştirdiği türde bir silahlı taarruzun söz konusu olabileceğini düşünürdü. Bununla birlikte, öyle anlaşıyor ki Papa içinde bulunduğu bu güç durumdan kurtulabilmek ve en kısa zamanda olayı örtbas etmek yoluna gitti.

Gerçekten de Papa'nın, konseyin ilk oturumdan gerek önceki, gerekse sonraki tavırlarından, Tapınakçılar davasını bir sonuca bağlamak konusunda kararlı olduğu anlaşıyor. Belki, VIII. Bonifatius aleyhine geçmişte açılan kovuşturmaların yeniden gündeme getirilmesinin daha bir skandala neden olmasından korkuyordu çünkü şahitler, 1310'da ve 1311'in ilk aylarında Avignon ve Roma'da bu olayı öğrenmişlerdi.¹⁷ Belki de yeni bir haclı seferine ulaşan yolun açılacağını ümit ediyordu; zira böyle bir projeyi her zaman coşkuyla desteklemişti ve bu düşünceye büyük bir ilgi duyuyordu. Her durumda, ilk oturum esnasında Tapınakçılar olayının bir bütün olarak Papalık Meclisi tarafın-

dan görüşülmesinin “son derece güç, hatta neredeyse olanak dışı” olmasından dolayı, delilleri incelemek üzere bazı ülkelerden gelen başpiskoposlardan oluşan bir komisyonun belirlenmesi gerektiğini açıkladı. Söz konusu komisyon kuruldu ve bir kaç yıl boyunca, Viyana’daki katedralde bir araya gelerek “dinlemek istedikleri ölçüde” yargılama ile ilgili yeminli ifadeleri ve dava özetlerini dinlediler. Bu komisyon üyeleri arasında Aquileia patriğinin başkanlığı altında daha ufak bir grup belirlendi.¹⁸ Büyük bir olasılıkla Clemens, bu küçük grubun Tarikat’ın ortadan kaldırılmasının en iyi çözüm olduğu görüş olduğunu kabul etme konusunda kolayca ikna edilebileceğine inanıyordu. Papa’nın bu inancı, Aragonlu büyükelçilerin Kral II. James’e yazdıkları ve Clemens’in, konseyin Tapınakçılara ait malların elden çıkartılması yolunda bir karar alacaklarına duyduğu güven konusunda rapor verdikleri 12 ve 27 Aralık 1311 tarihli mektuplarda da vurgulanmaktadır. Papa, komisyon liderlerinin büyük bir bölümünün yeni bir Tarikat kurulması konusuna sıcak baktıklarını fark etmişti; oysa Clemens’in kişisel tercihi, malların Hospitaller Tarikatı’na devriydi; bu yolla, yeni bir Tarikat’ın kurulması önlenebilir ve bu servetin özellikle daha ulusal ya da bölgesel bir niteliğe sahip yeni bir Tarikat’a ilhak edilmesi engellenebilirdi. Bu önemli görüş ayrılığına rağmen. Büyük elçiler krala papanın konseyin çalışmalarının 20 Ocak tarihine kadar sona ereceğinden emin olduğunu belirtiyorlardı.¹⁹

Ne var ki Clemens, yedi Tapınakçı olayının örtbas edilmediğini ve Kilise babalarının büyük bir bölümünün, Guillaume La Maire’in deyişiyle “savunma ile ilgili budalaca ve can sıkıcı iddialarda” bulunmaya başladıklarını fark etti. Torcello Piskoposu olan ve Papa’nın yaşam öyküsünü yazan Dominiken rahibi Ptolémée de Lucques, şöyle yazıyordu:

Piskoposlar, Tapınakçılar sorununu kardinallerle görüşmek üzere çağırılmışlardı. Bu süreçle ilgili eylemler, piskoposlar arasında okunmuş, daha sonra ise, piskoposlarla tek tek görüşülerek kendilerine Tapınakçıları savunmaları konusunda bir fırsat verilip verilmeyeceği sorulmuştu. Biri hariç olmak üzere İtalya'dan gelen tüm piskoposlar ve İspanya, Almanya, İsveç, İngiltere, İskoçya ve İrlanda'dan gelen tüm piskoposlar bu konuda olumlu görüş verdiler. Ayrıca, başpiskoposluktan üç kişi, Rheims [Robert de Courtenay], Sens [Philippe de Marigny] ve Rouen [Gilles Aicelin] hariç olmak üzere, Fransız piskoposlar da bu görüşe katıldılar.

Ptolemaios bu olayları Aralık başları olarak tarihlendirmektedir.²⁰ Aragonlu büyükelçiler de bu yorumu doğrulamaktadırlar. Aralık ayının başlarında, dört soru gündemde yer alıyordu: Tarikat'a savunma fırsatı tanınmalı mı? Daha önce komisyonun huzuruna çıkan Tapınakçılara savunma fırsatı tanınmalı mı? Tapınakçıların bir temsilci atamalarına izin verilmeli mi? eğer böyle bir atama Tapınakçılar için zor geliyorsa, Papa onları savunmak üzere birini atamalı mı? Yalnızca Rouen başpiskoposu, Cluny baş keşişi ve üç Fransız piskopos savunma fikrine karşı çıktılar.²¹ İngiliz tarihçi Walter of Heningborough, bu tavrı eleştirmektedir:

İkinci [oturumda] Tarikat'ın kalması mı yoksa *de jure* ortadan kalkması mı gerektiği konusunda uzun süren bir tartışma yapıldı. Bu skandalın ortaya çıkmasına yol açtığı söylenen Fransa kralının korkusundan buna cesaret edemeyen Fransız piskoposları dışında neredeyse tüm piskoposlar Tapınakçılar Tarikatı'nın tarafını tuttular.²²

Ancak bazı konsey üyeleri arasında bir korku baş göstermeye başlamıştı. Roma'daki papalık divanında yer alan İngiliz temsilci Henri Ffykeis, 27 Aralık 1311'de Norwich Piskoposu John Salmon ile ilgili bir haber getirdi. Çok sayıda ölüm ve ağır

hastalık olayı ortaya çıkmıştı. Albano Kardinali [Leonard Patrasso] Lucca'da, Etienne de Suisy konsey toplantısı sırasında ölmüştü; İtalya'daki Papa elçilerinden Sabina kardinali ise "iyileşme umudu olmaksızın ölü gibi yatıyordu". Berengar Frédol da aynı durumda uzun süre yatmış, "ancak Tanrı'nın inayetiyle kurtulmuştu". Bu tür söylentiler, felaket habercilerine hayli zengin bir malzeme sağlıyordu; bunlardan birine göre, Paskalya'ya kadar on kardinal ve bunlarla birlikte "adını anmaya cesaret edemeyeceğim" bir diğeri -ki burada muhtemelen Papa kastediliyor- ölecekti.

Tapınakçılar sorunuyla ilgili olarak, bunlara yasalar uyarınca savunma hakkının tanınıp tanınması gerektiği, ciddi bir tartışma konusu olmuştur. Piskoposların önemli bir bölümü, gerçekte Fransa kralının konseyinden gelen beş ya da altı kişinin dışında tümü, Tapınakçıların tarafını tutmaktadır. Bununla ilgili olarak papa, şiddetle piskoposlara karşı çıkmaktadır. Fransa kralının tavrı ise Papa'dan bile daha serttir ve bu nedenle son derece öfkeli olan kralın bize karşı bazı eylemlere geçmesi beklenmektedir. Bu olası eylemlerden dolayı korku içindeyiz ve başımıza gelecekleri düşündükçe titriyoruz. Bu olaydan dolayı, kralın istediklerini elde edememesi ve durumun daha da kötüleşmesi halinde, en azından konsey oturumlarının tatil edileceğini tahmin ediyoruz. Özetlemek gerekirse, özellikle bölgenin yetersiz koşullarından dolayı, Papa'nın kendisini başka bir bölgeye naklettirmesi elbette umut edilen bir gelişme olacaktır. Bununla birlikte, papanın niyetinin ne olduğu bilinmiyor. Konseyin ilgi alanına giren diğer konulara gelince, hâlihazırda hiçbir işlem gerçekleşmemekte ve her şey tam bir belirsizlik içinde bulunmaktadır.

Henri Ffykeis gerçekten umutsuz bir durumdaydı. "Bölgenin yetersiz koşullarından" biri de, yeterli erzakın bulunmamasıydı. "Birkaç kelimeyle özetlemek gerekirse, burada her şey çok pahalı. Gerçekten de, Avignon'da bir kara *denarius* karşılı-

ğında, burada bir *sterlin*'e alabildiklerimizden çok daha fazlasını satın alabiliriz".²³

Henri Ffykeis'in korkularının haklı nedenleri vardı; zira Güzel Philippe, Clemens'in konsey üzerindeki zaten fazla önemli olmayan kontrolünün giderek ellerinden kaydığını görebiliyordu. Dört yıl süren çabaların ardından olayların gidişatı bir kez daha tehlikeye girmişti ve bu nedenle Philippe, daha önce birçok kez denemiş olduğu 'sindirme' politikalarına geri dönmüştü. Philippe, 30 Aralıkta, Viyana'nın kuzeyinde yakınlarda bulunan Lyons'taki asilleri 10 Şubat 1312'de toplantıya çağırdı. Bu toplantıyla ilgili olarak günümüze kalan hiçbir belge bulunmamaktadır; ancak toplantının Mart ayının ikinci yarısında gerçekleştiği ve Tapınakçıların arzu edilen koşullarda mahkûm edildiği anlaşılmaktadır.²⁴ Aragonlu temsilcilerin bildirdiğine göre Louis d'Evreux, Saint Pol ve Bologne, Enguerrand de Marigny kontları, kraliyet başmabeyincisi, bu dönemde kralın başbakanı unvanını kazanmış bulunan Nogaret ve Plaisians'dan oluşan bir büyükelçiler heyeti kralı temsilen toplantıya katılmışlardır. Heyet, dört Fransız kardinal (bunların arasında Berengar Frédol ve Nicolas de Frauville de bulunuyordu) ve bir İtalyan'ın da katılımıyla, Papa ile birlikte büyük bir gizlilik içinde toplantılar gerçekleştirdi. Bu toplantılar on iki gün boyunca sürdü ve sonunda heyet, Macôn'da kalan kralın yanına geri döndü.²⁵ Bu dönemde Aragonlular, gizli bir anlaşmanın yapıldığından şüphelenmişlerdi, ancak 7 Mart tarihinde konseye yalnız döndü, Papa ile bir dizi toplantıya daha katıldı ve Aragonluları nihai bir anlaşmaya henüz varılmadığı konusunda ikna etti.²⁶

Aragonluların haklı oldukları ortaya çıkmıştı; zira Philippe 2 Mart tarihinde Lyons'un kuzeyindeki Saône Nehri üzerinde yer alan ikinci büyük şehir olan Macôn'dan Papa'ya bir mektup yazmıştı. Papa, bu mektuptan kralın kendisine yönelik bir harekâta başlamak üzere olduğu konusunda ciddi bir kaygıya

kapılmış olmalıydı. Mektup, yarı örtük bir ültimatom niteliğini taşıyordu. Kralın vurguladığına göre, Tarikat mensuplarının işlemiş oldukları suçların ve sapkınlık eylemlerinin adil bir biçimde bastırılmaları gerekiyordu.

İşte bu nedenle, Ortodoks imana duyulan coşkunun ateşiyle ve İsa'ya karşı işlenen böylesine büyük bir cürümün cezasız kalması gerektiğine duyulan güçlü inançla dolu olan bizler söz konusu tarikatın feshi ve bu tarikata ait mallarla birlikte tüm haklarının, imtiyazlarının ve sorumluluklarının devredileceği yeni bir askerî tarikatın kurulmasına izin verilmesi için gereğinin yapılmasını Papa Cenaplarından büyük bir sadakatle ve alçak gönüllülikle istirham ediyoruz.

Bir alternatif olarak, “Tanrı’nın şerefine yaraşan ve Kutsal Toprakların kullanım amaçlarına uygun bir biçimde” Tarikat’a ait mallar mevcut askerî tarikatlardan bir diğerine devredilebilirdi. Papa’nın kararı ne olursa olsun, kral “tam bir sadakat içinde kabul edeceğini ve uygulayacağını ... bize, başrahiplere, baronlara, soylulara ve krallıkta bulunan diğer kişilere, söz konusu tutuklamalardan önce sağlanmış bulunan diğer hak ve yetkiler üzerindeki tasarruf hakkını kullanacağını” belirtiyordu.²⁷ Clemens, 8 Mart tarihinde verdiği kaçamak yanıtta, Tarikat’ın feshi durumunda tüm mallarının Kutsal Toprakların savunması için kullanılması gerektiğini belirtiyordu.²⁸

Tüm bu gelişmeler, artık kendi krallarının talepleri konusunda baskı uygulamanın zamanının geldiğine inanan Aragonlu büyükelçiler tarafından dikkatle izleniyordu. II. James, özellikle Aragon’da bulunan Tarikat’a ait mallar üzerinde yasal olarak sahip olduğuna inandığı hakların korunmasını sağlamak üzere konseye temsilciler gönderdi. Konseyde Aragon temsilciliğini üstlenen Pierre Boyl ve Guillaume Olomar’a gönderdiği mektupta, bu talebin özellikle altını çiziy-

yordu. Aragon'da Tapınakçılara ait mallar Hospitaller Tarikatı'na değil, Aragonlu Calatrava Tarikatı'na devredilecekti. Zira,

Tapınak üyeleri olan bizim öz kardeşlerimiz tarafından kurulan [bu Tarikat], *regalia* hizmeti vermektedir ve Tapınakçılar ve onların malları üzerindeki haklarımız bu Tarikat'a aittir. Ve aksi geçerli olmadıkça, krallığımızdaki Tapınak üstadının Tapınak Tarikatı'nın büyük üstadından yanıt alması gibi, Papanın da Calatrava üstadından yanıt alması gerekecektir.

Büyükelçinin, söz konusu malların İspanya'da Kilise'nin Sarazenlere karşı savunması amacıyla verilmiş olduğunu vurgulaması gerekiyordu; bu nedenle de kral, bu malları atalarını tarafından verilmiş amaçlarına aykırı bir biçimde bir başka bölgeye nakline izin veremezdi.²⁹ Bu nedenle, Mart ayı başlarında olaylar düğüm noktasına yaklaştığında Aragonlular, Papa, Enguerrand de Marigny ve Fransa ve Auvergne'den gelen Hospitaller Tarikatı'nın başrahipleriyle müzakerelere girmişlerdi.³⁰

Clemens hayli tedirgindi. Bir tarafta konsey Tapınakçılara savunma hakkı tanımak istiyor, diğer tarafta Fransızlar ve Aragonlular talepleri konusunda giderek bastırıyorlardı. 20 Martta Clemens, Tarikat'ın devam etmesi, ya da ortadan kaldırılması gerektiği konusunda ne dediğini anımsayamayacak haldeydi.³¹ Ancak aynı gün zihni birdenbire açılıverdi. Kral, yanında kardeşleri Charles, Louis ile üç oğlu ve silahlı bir orduyla birlikte, Viyana'ya ulaşmışlardı.³² Clemens, 23 Mart tarihinde, özel komisyonu ve bazı kardinallerin katılımıyla gizli bir toplantı düzenledi. Şimdi, katılımcıların beşte dördü oranında bir çoğunluk Tarikat'ın ortadan kaldırılması için oy veriyordu. Belki muhalefet etmenin kendilerine fazla bir yarar sağlamayacağını anlamışlardı; belki de Fransızlar tarafından korkutulmuş, ya da onlardan rüşvet almışlardı.³³ Her durumda, Valencia

Piskoposu Ramon, kararı “mantığa ve adalete aykırı” olduğu gerekçesiyle protesto ederken neredeyse yapaıalınızdı.

Tarikat'ın ortadan kaldırılmasına ilişkin karar konsey tarafından gerçekleştirilen ciddi bir oturum sonunda 3 Nisan tarihinde kamuya açıklandı. Walter of Heminborough, kararın açıklandığı anı şöyle betimliyordu:

Papa cenapları yargıyı açıklamak üzere yerini almıştı; bir yanında Fransa kralı, diğer yanında ise onun oğlu olan Navarre kralı bulunuyordu; bir rahip ayağa kalkarak Papa'nın izni ya da onun talebi olmadan hiç kimsenin konsey önünde konuşamayacağını, buna cesaret edenlerin aforoz edileceğini açıkladı.³⁵

Guillaume de Nangis'in vakayinamesini devam ettiren adı belirlenemeyen bir keşişin yazdığına göre Kral Philippe, Papa'nın sağında, “ondan biraz daha alçak” bir konumda oturmuştu. Uygunsuz herhangi bir tartışmanın ortaya çıkma olasılığına karşı gerekli önlemler alınmış bir şekilde halka yaptığı konuşmasında Clemens, Kutsal Kitap'ta yer alan Mezmurlardan alıntı yaptı: “Adil insanların meclisinde dine saygısı olmayanlar ve günahkârlar yargıda bulunamazlar”.³⁶ Daha sonra, Tarikat'ın feshini ilan eden *Vox in excelso* başlığını taşıyan 22 Mart tarihli emirname okundu.

Bu itibarla, Tarikat'ın sahip olduğu kötü şöhret, yoğun şüpheler, yapılan imalar ve Tarikat'a yüklenen diğer suçlamalar; ve ayrıca bu tarikata mensup üyelerin gizli ve yasadışı kabul törenleri; bu üyelerin bir çoğunun Hristiyanlığa iman eden diğer üyelerden farklı adetleri, yaşam biçimleri ve alışkanlıkları ve özellikle de yeni katılanları Tarikat mensubu olarak kabul törenlerinde, bunlardan ant içmelerini ve kabul töreni konusunda hiç kimseye bir şey söylememeleri ve Tarikattan asla ayrılmamaları konusunda yemin etmelerini istemeleri ve bunun sonucunda doğal olarak birtakım söylentilerin yayıldığını göz önünde bulundurarak; ayrıca, Tarikat'a yönelik bu iddialar sonucunda ciddi bir skandalın pat-

lak verdiği ve Tarikat var olduğu sürece bunun gerçekliğinin kontrol edilemeyeceği; ayrıca [Tarikat'ın] gerek inanç, gerekse ruhlar için taşıdığı tehlike ve bu Tarikat'ın mensubu birçok üyenin işledikleri korkunç suçlar bizzat İsa Mesih'e karşı tam bir hıyanet içinde dinden sapma günahını, iğrenç bir putperestlik cürümünü, lanet olası eşcinsellik eylemini işlemiş olmalarını göz önünde bulundurarak; ayrıca geçmişte Roma Kilisesi'nin zaman zaman yukarıda belirtilenlerle kıyaslanamaz derecede hafif olan nedenlerden dolayı tarihte iz bırakmış diğer benzeri tarikatları, üyelere yönelik hiçbir suçlamanın bulunmamasına rağmen ortadan kaldırdığını göz önünde bulundurarak; yüreğimizde bir bu-rukluk ve bir hüznle; ancak bir yargı kararına istinaden değil, doğrudan bir Papalık buyruğuna istinaden, sözü edilen Tapınak Tarikat'ını ve onun kuruluş tüzüğünü, törelerini ve adını, geri alınamaz ve ebediyen geçerli kalacak bir karamame ile ilga ediyoruz ve Kutsal Konsey'in de onayıyla, Tarikat'ı ebediyen yasaklıyoruz ve gelecekte herhangi bir kişinin Tarikat'a girmesini, onun işaretlerini taşımasını ya da bir Tapınakçı olarak eylemlerde bulunmasını kesinlikle yasaklıyoruz. Bu emre aykırı hareket edenler hakkında *ipso facto* aforoz kararı verilecektir. Ayrıca, söz konusu Tarikat'ın personelini ve mallarını Papalığın emrine ve tasarrufuna tahsis etme hakkımızı saklı tutuyoruz ve Tanrı'nın bize ihsan ettiği inayete, konseyimiz sona ermeden Tanrı'nın şerefini, Hristiyanlık imanını ve Kutsal Topraklar üzerindeki bereketli devleti yüceltiyoruz.

Papa, bu konuyla ilgili olarak bundan böyle yapılacak olan kasıtlı ya da kasıtsız müdahaleleri “huzur bozucu ve değersiz” olarak kabul edeceğini de belirtti.³⁷ Walter de Heminborough, bu emirname ile ilgili hayli buruk bir yorumda bulunuyor:

Papa, yukarıda belirtilen duruşmalarda Tarikat'ı *de jure* olarak yok edememesine rağmen, sahip olduğu nüfuzu kullanarak, Tarikat'a ait malları ve toprakları Hospital Şövalyelerine bağışlama, ilave etme ve birleştirmeye yoluyla Tarikat'ı ortadan kaldırmayı başardığını ekledi. Ayrıca, evrensel Kilise'den sağlanan ondalık

vergi, altı yıl süreyle Fransa kralına tahsis ediliyordu; böylece altıncı yılın sonunda Fransa kralı şahsen Kutsal Toprakları ziyaret edebilecekti; konsey ise bu kararı ne onayladı, ne de açıkça karşı çıktı.³⁸

Clemens, konsey bünyesindeki muhalefet üzerine uyguladığı sessizlik yemininin yardımıyla Tarikat'ı mahkûm edemese de ortadan kaldırmayı başarmıştı; ancak, *Vox excelso*'nun yayınlanmasından sonra tüm Hristiyanlık dünyasından gelen görüşler artık susturulamadı. Çoğu kişinin Tapınakçıların suçlu olduğuna içten bir biçimde inandıkları şüphesizdir; bununla birlikte, kısa bir süre sonra, çoğu kişinin, özellikle Fransa dışında yaşayanların, Papa'nın konseyde pervasızca uyguladığı yöntemleri ve Fransız hükümeti tarafından Papa'ya uygulanan açık tehdidi şaşkınlıkla ya da alaycı bir eğlenme ile izledikleri açıkça belli olmaktadır. Benzer durumlar, benzer sonuçlarıyla birlikte daha önce 1308'de Poitiers'de de yaşanmıştı; ancak bu toplantılar, iyi bilinmelerine rağmen halkın büyük bir bölümünün Papa'nın seçtiği tavra açıkça karşı çıktığı kiliselerin tümünü temsil eden büyük bir konsey biçiminde kamunun gözleri önünde cereyan etmemişti. Walter de Heminborough için Viyana'da toplanan meclis "bir konsey olarak anılmayı hak etmiyordu zira burada Papa cenapları tüm eylemleri sahip olduğu yetkiler çerçevesinde gerçekleştiriyor; buna karşın konsey herhangi bir tepki ya da onay vermiyordu".³⁹ Floransalı Giovanni Villani, Fransa'da olup bitenler hakkında her zaman doğru bilgiler vermese de, bir yabancıнын gözüyle dönem hakkında ilginç fikirler yansıtmaktadır. Tarikat'ın yok edilmesine yol açan olayların alçakça düzenlenen bir kumpas olduğundan hiç şüphesi yoktu. Villani, Tarikat'ı ilk ihbar edenlerden olduğuna inandığı Montfaucon baş keşişi ve Noffo Dei adli iki kişinin krala nasıl gittiklerini anlatmaktadır. Onun görüşüne göre kral,

Hıristan gözü dönmüş bir şekilde Papa ile gizli anlaşmalara girdi ve Papa'nın, birçok sapkınlık eylemleriyle itham etme yoluyla Tapınak Tarikat'ını ortadan kaldırmasını sağladı; ancak söylenene göre, Tapınak Büyük üstadı ve Tarikat aleyhine girilen bu saldırının esas amacının altında bunlardan büyük tutarlarda para sızdırma arzusu yatıyordu.⁴⁰

Daha az polemik içeren ve daha itidalli sayılabilecek bir diğer görüş, Paris Üniversitesi'nde teoloji profesörü olan Cistercian keşişi Jacques de Thérines tarafından dile getirilmişti. Jacques de Thérines, Güzel Philippe hükümetinden korkmayan özgür düşünceli bir adamdı ve diğer on üç teoloji uzmanıyla birlikte krala, itiraflar doğru bile olsa, kendilerine muafiyet tanınan ruhban sınıf üyelerini tutuklamak, sorgulamak ya da cezalandırmak, ya da Kutsal Toprakların savunmasına tahsis edilen mallara dokunmak konusunda yasal yetkisinin bulunmadığını söylemişti. Viyana'da muafiyet tanınan Tarikatların haklarını savundu ve 1312'de Tapınakçıların yazgısı üzerine görüşlerini aktardığı *Cobtra Impugnatores Exemptionum* başlığını taşıyan bir makale kaleme aldı. Öne sürdüğüne göre, Tapınakçılar, kendilerine atfedilen eylemleri gerçekten işledilerse, elbette nefret edilmeyi hak etmişlerdi ve tüm Hıristiyanlık dünyasında dehşet uyandırmaları gerekiyordu. Tapınakçılar, gerek inanç açısından, gerekse doğal ahlak kuralları açısından utanç verici ve cürüm niteliğinde bir hataya düşmüşlerdi. Bununla birlikte, bu konuda çok ciddi şüpheleri bulunuyordu. En başta, bu sapkınlıkların Tarikat'a nasıl girmiş olabileceğini merak ediyordu; zira Tarikat bünyesinde kendini Kutsal Toprakların savunmasına adanmış, soylu ailelerden gelen çok sayıda kişi bulunuyordu; neden böyle bir davranış yakılarak ölüm anlamına gelmesine rağmen bazıları yapmış oldukları itirafları geri almışlardı ve neden sorgulamaların Viyana'da okunan sonuçlarında böylesine çelişik noktalar bulunuyordu? Zihni şüphelerle

doluydu zira kendi kendine sorduğu bu sorulara kesin herhangi bir yanıt bulamıyordu.⁴¹

Ancak, var olan şüpheler ne olursa olsun, Papa Tarikat'ı ortadan kaldırmıştı ve şimdi, Tarikat'a ait malların ve personelin tasarrufu konusuna yönelik pratik sorularla ilgilenmesi gerekiyordu. Elbette öncelik, malların ne yapılacağı sorusu üzerinde odaklanıyordu. Burada da konsey babaları, Papa'nın önündeki yolu güçleştirmek için ellerinden geleni yapmışlardı; bunun sonucunda, gerek yeni bir tarikatın oluşturulması düşüncesine, gerekse Tapınakçılara ait tüm malların Hospitaller Tarikatı'na devrine yönelik planlara gösterdikleri muhalefet sonucunda, konseyin üçüncü oturumu 6 Mayıs tarihine kadar gecikti. Aragonlular tarafından hazırlanan rapora göre Clemens'in, Tapınakçıların servetinin Hospitaller Tarikatı'na devrine yönelik arzuları, gerek Kilise babaları ve kardinallerin, gerekse Charles de Valois ve Enguerrand de Marigny hariç olmak üzere, Güzel Philippe'in danışmanlarının muhalefeti ile karşılanmıştı. Ne tehditler, ne de yakın bir tarihte Hspitallerin Türkler karşısında önemli bir zafer kazandıkları yolundaki raporlar, böyle bir devrin arzu edilebilir bir çözüm sunacağı konusunda çoğunluğu razı edebilmişti. Hiç şüphe yok ki, Kilise babaları Papa'nın bu dileğini ileten 15 Nisan tarihli mektubuna da karşı çıkmışlardı. Clemens, bir kez daha salt kendi yetkilerini kullanarak harekete geçmeye zorlanmıştı ve bu nedenle de, piskoposlara yazdığı mektupta, malların devri konusunda kendisine onay vermeseler bile, bu eylemi kendi başına gerçekleştireceği konusunda kararlı olduğunu belirtiyordu.⁴²

Charles de Valois ve Marigny'nin, bu konuyu bir sonuca bağlamanın gerektiği konusunda IV. Philippe'i razı etmeleri üzerine, Papa'nın elindeki kozlar güçlenmişti. Muhtemelen özellikle Marigny, kendisiyle hiçbir ilgisi olmayan sürüncemede kalmış bir davaya ek kısa yoldan bir çözüm getirilmesi gerektiği görüşünü benimsemişti. İdeal olarak kral, büyük olası-

lıkla başında Fransa hanedanlığından birinin bulunduğu yeni bir tarikat⁴³ kurulmasını tercih ederdi; ancak, sonunda Tapınakçılara ait malların Hospitaller Tarikatı'na devrinin kabul edilebilir bir çözüm olacağına razı oldu; böyle bir düzenleme, hiç şüphe yok ki Fransa Krallığı lehine birtakım şartlara tabi olacaktı. IV. Philippe'in Papa'ya yazdığı 24 Ağustos 1312 tarihli mektup da bu görüşü savunur niteliktedir. Mektuba göre Kral, malların Hospitaller Tarikatı'na devri kararını kabul ediyor, ancak Tarikat'ın "gerek başkanı, gerek üyeleri ile birlikte papalık tarafından düzenlenmesi ve yeniden yapılandırılması" konusunda bir uzlaşmaya varıldığını belirtiyordu; bu tür bir ödün, krallığa gelecekte Hospital üzerinde söz sahibi olma hakkını tanıyordu, zira Hospitaller Tarikatı da birçok yönden Tapınakçılar kadar savunmasız bir konumdaydı. Ayrıca, Tapınakçıların servetinin devri, ancak "söz konusu malların emanet altında tutulması, sevk ve idaresi ile ilgili giderler düşüldükten sonra" ve "daha önce tarafımıza ve piskoposlara, baronlara, soylulara ve krallığımız sınırları içindeki diğer kişilere söz konusu mallarla ilgili olarak tanınmış bulunan tüm hakların" aynen muhafaza edilmesi koşuluyla gerçekleşebilecekti ve hiç şüphe yok ki bu koşulların uygulanabilirliği, "reform" tehdidi karşısında daha da kolaylaşmıştı.⁴⁴

Papalığın kararı, 2 Mayıs 1312 tarihli *Ad providam* başlığını taşıyan emirnamede yer alıyordu. Mallar başlangıçta Kutsal Toprakların çıkarlarının korunması ve kâfirlerle olan savaşlara destek sağlanması amacıyla verilmişti ve bu nedenle de, papa ve konsey, en uygun çözümün malların Hospital Tarikatı'na süresiz olarak devri olduğuna karar vermişlerdi. Sonuçta Papa, konseyin de rızasıyla, Tapınakçıların tutuklandıkları tarih olan Ekim 1307 itibarıyla sahip oldukları tüm serveti Hospital Tarikatı'na devretti. Bu duruma tek istisna, Tapınakçıların Fransa dışında, Kastilya, Aragon, Portekiz ve Mayorka krallıklarındaki topraklarıydı ve bu mallar üzerindeki tasarruf hakkını Papa

saklı tutmuştu. Son olarak Papa, bu olay bağlamında Hospital Şövalyelerine haksızlık yapanları aforoz etmekle ve ayinlere katılmayı men etme cezasıyla tehdit etti.⁴⁵

21 Mart 1313 tarihinde, büyük üstat adına hareket eden Hospital Tarikatı Venedik Başrahibi Léonard de Tibertis, yargılamadan önce Tapınak evinde bulunan kraliyete ait hazinelerin Hospital Şövalyelerine devrinden dolayı kraliyetin maruz kaldığı zararları telafi etmek üzere Fransız kraliyet hazinesine 200.000 *livre tournois* ödemeyi kabul etti; zira söz konusu devir işleminden dolayı “yüce kralın tebaası, nihai hesaplarda belirtilen tutarların altında bir tutarla yetinmek zorunda kalmışlardı”. Ödeme, izleyen yılı takip eden üç yıl süresince üç eşit taksitte yapılacaktı. “Ve böylelikle söz konusu tarikat ... bundan böyle her türlü yükümlülükten kurtulacak ve kendilerinden herhangi bir talepte bulunulmayacaktı”.⁴⁶ Bununla birlikte, söz konusu ödemenin görünürde nihai ödeme olmasına rağmen, Hospital Tarikatı’nın temsilcileri, tüm toprakların mülkiyetini elde edebilmek konusunda güçlüklerle karşılaştılar. Gerçekten de, Hospital Şövalyeleri bu konuda eyleme geçmeye çalıştıklarında, Fransız hükümeti saldırgan bir tavır içine girdi ve Tarikat’ı müdahaleyle suçladı. V. Clemens, Hospital Tarikatı Batı Bölgesi Büyük Kumandanı Albert of Schwarzburg’e karşı bu tür bir protestoda bulunan IV. Philippe’e öfkesini teskin edici nitelikte bir mektup yazdı. Papa’nın huzuruna çağırılan kumandan yaptığı savunmada, müdahalede bulunmak gibi bir amacının olmadığını ve yalnızca Fransa’daki Hospital Tarikatı başrahiblerinden gelecek olan ödenekleri beklediğini; zira bu ödeneklerin geciktiğini ve bu gecikmenin sonucu olarak da, denizaşırı topraklardan sorumlu üstadın ve diğer Tarikat mensuplarının “Kutsal Topraklarda ki giderlerini karşılayamadıklarından dolayı son derece mağdur durumda olduklarını” belirtti. Yoksa, “Papa hazretlerinin ... özellikle Viyana Konseyi sırasında bahsetmiş olduğu cömertlikten ve lütfettiği teveccühten dolayı”

minnettar kalmıştı ve kralın huzuruna çıkmak istemesinin nedeni, “krala ve oğlu Louis’ye birtakım değerli armağanlar sunma arzusundan kaynaklanıyordu. Bunu gerçekleştirdikten sonra, diğer bölgelerdeki işlerini tamamlamak üzere derhal oradan ayrılacaktı.”⁴⁷

Kral IV. Philippe’in 1314 Kasımında ölümünden sonra bile, Fransız monarşisi, bu konudaki ödün vermez tavrını ısrarla sürdürüyordu. . Leonard de Tibertis, 14 Şubat 1316 tarihli mektubunda, 1313 Martında imzalanan anlaşmanın koşullarını dikkate almaksızın bir dizi öneride bulunmak zorunda kaldı. Söz konusu belgede, geçmişte IV. Philippe’e, şimdi ise oğlu X. Louis’nin resmî görevlilerinin Tapınakçılara ait mülklerle ilgili “çeşitli kaynaklardan gelen ve büyük tutarlar içeren paraların” kraliyete ödenmediğini iddia ettikleri belirtiliyor; oysa Tapınakçılardan devralınan mülkler karşılığında 200.000 *livre tournois*’in ödendiği, ayrıca, yargılanma ile ilgili olarak kraliyetin katlandığı giderler karşılığında 60.000 *livre tournois* tutarında bir ilave ödeme yapıldığı vurgulanıyordu. Hospital şimdi, Fransa kraliyet hanedanlığının Tapınağa olan borçlarının feshi, tutuklanmalardan o tarihe kadar kraliyet yöneticilerinin ele geçirdikleri tüm servetten ve çiftliklerden gelmesi beklenen, ancak ödenmemiş tüm iratların üçte ikisinden ve yine o tarihe kadar kraliyet görevlileri tarafından el konulan tüm taşınabilir kıymetlerden ve şapeller üzerindeki haklarının ibrası karşılığında, Tapınak Tarikatı’nın Fransa’da yasaklandığı tarihten bu yana kraliyetin kullanımına tahsis edilen Tapınakçılara ait tüm mülklerin kendilerine devredilmesini önermekteydi.⁴⁸ Bu öneriler, 11 Ekim 1317 tarihinde Fransız parlamentosu tarafından geçirilen karar uyarınca 1316’da tahta çıkan V. Philippe tarafından ana hatlarıyla kabul edildi.⁴⁹ Böylelikle Fransız monarşisi (6 Mart 1318 tarihli) nihai bir ibraname karşılığında üç yıllık bir süre içinde Hospital tarafından ödenmesi gereken 50.000 *livre tournois* tutarında ek bir ödemeye de hak kazanmış oluyordu.⁵⁰

Giovanni Villani'nin iddiasına göre Hospital Tarikatı, elde ettiği topraklara rağmen, her zamankinden daha çok yoksullaşmıştı.⁵¹ Tapınakçılara ait uçsuz bucaksız toprakların son aşamada Hospital'in servetini artırmasına karşın, bu devrin kısa vadede Tarikat bünyesinde birtakım mali sorunlara yol açtığı da anlaşıyor. Enguerrand de Marigny Fransa kralına mülklerin Hospital'e devrine yönelik planı kabul etmesinin uygun olacağını, zira Fransa'nın himayesi altında yeni bir Tarikat'ın oluşturulmasının, Tapınakçılara ait mülklerden yararlanılması söz konusu olduğunda bile hayli masraflı olacağını, buna karşın ülkeyi hala bir salgın gibi etkilemeyi sürdüren mali sorunları karşılayabilecek tutarlarda gelirin Hospital Tarikatı'ndan her zaman elde etmenin mümkün olacağını belirttiğinde, olasılıkla zihninde bu hesaplar bulunuyordu.

Başka yerlerde de durum çok farklı değildi, ancak diğer ülkelerde Hospital Şövalyelerinin karşılaştıkları sorunların boyutu daha küçüktü. *Ad providam* başlığını taşıyan papalık emirnamesi, Tarikat'ın özellikle İber yarımadasındaki mülklerinin sağladıkları iratlardan hariç tutmaktaydı ve bu da, Aragon'lu elçilerin ne derece etkili olduklarını gösteriyordu; nitekim Pikopos Ramon de Valencia, 7 Mayıs 1312 tarihli mektubunda, bu hakkı elde edebilmek için "hayli mücadele ve emek verdiğini" belirtmekteydi.⁵² Bu durum da, mülklerin ve özellikle de kalelerin Hospital'e devredilmemesi, bunun yerine Aragonlu Calatrava Tarikatı'na teslim edilmesi konusunda II. James tarafından elçiler üzerindeki yoğun baskıyı yansıtıyordu. II. James temsilcilerine yazdığı 1 Nisan tarihli mektubunda, onlardan bir an önce papanın huzuruna çıkarak "bizim adımıza, tarafımızca verilen talimatlar uyarınca, adı geçen tarikata katılmayı reddettiğimizi naçizane bir biçimde ve papaya olan derin bağlılığımızı özellikle belirterek ifade etmelerini" belirtiyordu.⁵³

Ancak *Ad providam* emirnamesi, İber'deki mülkler üzerinde nihai bir kararın alınmasını sağlamadı ve konseyin ardından V.

Clemens, Şubat 1313'de nihai bir yargıya varmak üzere ilgili krallıkların temsilcilerini kendisiyle Avignon'da buluşmak üzere davet etti.⁵⁴ Kral James, kendi adına görüşmelerde bulunmak üzere üç temsilci gönderdi ve bu temsilciler, kralın ayrıntılı talimatlarını alır almaz, 1313 yılı başında Avignon'daki mecliste yerlerini aldılar. Tapınakçıların mülklerinin Hospital Tarikatı'nın mülkleriyle birleştirilmesi, krallığı son dereye büyük bir tehditle yüz yüze bırakacaktı; zira hudutlarda ve kıyı bölgelerindeki kaleleri ellerinde bulunduran Hospital Şövalyeleri krala sadık kalmayı reddedecek olurlarsa, "arzu ettikleri tüm güçleri" ülkeye getirebilmelerini hiç kimse engelleyemezdi. Kaldı ki, krala sadık kalmayı kabul etseler bile, krallık Hospital Şövalyelerinin sahip oldukları gücün karşısında hayli güçsüz bir durumda kalacaktı. Özel birtakım önlemlerin alınması gerekiyordu, zira Tapınakçılar Aragon ülkesinde, diğer yerlerde sahip olduklarından çok daha geniş topraklara sahiptiler. Tapınakçıların tutuklamalara karşı gösterdikleri direnmenin de gösterdiği gibi, böyle bir durumun ne büyük bir tehlike arz ettiği açıkça belli oluyordu. Elleri yeterince erzak bulunsaydı, hiç şüphe yok ki mücadelelerini daha uzun bir süre sürdürebilirlerdi. Kalelerin büyük bir bölümünün kral ve ardılları tarafından zeamet olarak Tapınakçılara verilmiş bulunmasından dolayı, "kralın arzusu ve rızası olmadan [bu mülkleri] bir başkasının tasarrufuna bırakmak makul bir davranış olmayacaktı". Kral bu konuda açgözlü davranmıyordu, zira "söz konusu mülkleri eline geçirmeyi arzu etmediği gibi, kendi mülklerinin bir bölümünü onlara bağışlamaya hazırdı". Bununla birlikte, en sonunda bu birleşmeye razı olmak gerekse bile, böyle bir birleşme özel birtakım koşullar altında gerçekleşmeliydi. Kralın tüm tahkim bölgeleri elinde bulundurması gerekecekti; tüm Tapınakçılar krala sadakat yemini edeceklerdi; Hospital Tarikatı, Tapınakçıların sahip olduklarından daha fazla mülk edinemeyecekti ve Valencia'da bulunan Tapınakçılara ait mülkler,

Calatrava Tarikatı'nın yeni oluşturulan bir koluna devredilecekti. Papalığın sürmekte olan direnişine mümkün olduğu ölçüde karşı konulması gerekiyordu ve araçlar, Papa'nın ardına ya da gerekiyorsa özel bir konseye başvuruda bulunacaklarını söyleyeceklerdi.⁵⁵

Papa ile görüşmeler 14 Şubat 1313'de başladı. Aragonluların belirttiğine göre Papa onların savlarını büyük bir anlayışla dinledi ve böyle bir birleşmenin krala yönelik bazı tehditleri içereceği konusunda onlara katıldığını belirtti; ancak kendisi, büyük bir tepkiye yol açmadan mülklerle ilgili herhangi bir tahsisat yapamazdı. Aragonluların yeni teklifler getirmeleri gerekiyordu. Bu arada Kardinal Berengal Frédol onlara görüşlerine katıldığını belirtiyor, ancak diğer taraftan da birleşmeyi kabul etmeleri ve daha sonra da, diğer kralların yaptığı gibi, kralın kendi ülkesinde bulunan mülklerin Hospital Şövalyeleri tarafından alınması konusunda talimatlar vermeleri için gizliden gizliye onlara baskı yapıyordu. Ancak "Kilise'den böyle bir şey isteyecek olsak, bunu asla elde edemeyecektik!" demişlerdi.⁵⁶ Bununla birlikte, öyle görünüyor ki, Aragonlular böyle bir imtiyaz talebinde bulundular, ancak bu Papa'yı sinirlendirmekten öteye gitmedi; Papa'ya göre böyle bir talep "Tanrıya, adalete ve mantığa aykırı" idi.⁵⁷

Aragonlular, Hospital Şövalyelerinin Batı bölgesi Baş Kumandanı Albert de Schwarzburg'in altı üyesiyle Curia'ya geldiği 28 Mart tarihine kadar herhangi bir ilerleme kaydedemediler. Hospital Tarikatı mensupları papanın huzuruna çıktıklarında papa onlara Tapınakçıların mülklerinin kendilerine tahsis edilmesini sağladığını açıklarken, bu tahsisatın öncelikle kamusal niteliğini ön plana çıkartıyordu ve bunu özellikle de Aragonluların dikkatine sunuyordu. Kendisi bu birleşmeyi, Hospital Tarikatı'na diğer tarikatların ötesinde herhangi bir yakınlık hissettiğinden dolayı değil, bu tahsisat yoluyla, Tapınakçıların mülklerinin esas amacına uygun biçimde kullanıla-

çağına inandığından dolayı kararlaştırdığını belirtti. Son zamanlarda, Fransa kralının habercileri kendisiyle bu konuda tümüyle uzlaşmışlardı; ancak şimdi, diğer bazı kişilerle birtakım düzenlemelere girmesi gerekiyordu ve “bu süreçte ne bizim, ne de diğerlerinin adını açıkça zikretmişti, ancak son aşamada her şeyin onun arzu ettiği biçimde gerçekleşecektir” şeklinde belirtiyordu. Hospital Şlövalyeleri Papa’ya şükranlarını sundular ve kendisinin Tarikat’a “İmparator Konstantin’in Roma Kilisesi’ne yapmış olduğu bağışlardan dahi daha büyük” bir lütufta bulunduğunu belirttiler. Mülkleri kabul etmeye hazırıldılar, ancak bunun “herhangi bir hükümdarla aralarında tartışma konusu oluşturmasını arzu etmiyorlardı; zira böyle bir olay kendileri açısından son derece tehlikeli olurdu”.⁵⁸

Aragonluları belki de etkileyebilme umuduyla Papa, 1 Nisan günü onları bir kez daha huzuruna çağırdı. Aragonlulara, savları üzerinde uzun uzun düşündüğünü ve elçilerin kendisine II. James’in “gerekçelerimizin *de jure* ya da *de facto* olarak güçlü olmadığına inandığını belirttiklerini” söyledi. Bazı eski Tapınakçılardan Aragon krallarının, “her zaman güçlü protestolara ve muhalefete yol açan bir biçimde” kendilerinden zorla alınan bir *cens* dışında Tapınakçıların mülkleri üzerinde hiçbir yetkilerinin ya da hizmetlerinin bulunmadığını duymuştu. Papa Aragonlu elçilere, savları üzerinde fazla ısrarcı davranmalarını belirtti; zira böyle davranarak ruhlarını büyük bir tehlikeye atacaklardı. Aragonlular verdikleri yanıtta, gerekçelerinin “adil ve haklı olduğunu” belirttiler, ancak Clemens onlara, kendilerini birkaç gün sonra yeniden çağıracağını ve onlara tam olarak ne yapmak istediğini açık biçimde bildireceğini söyledi. “Ancak” diyordu elçiler; “bu konuyla ilgili olarak bizi henüz çağırmadı, yine de her gün kendisinden bir haber bekliyoruz”. Ertesi gün elçiler Berengar Fré dol ile görüştüler. Fré dol durumdan fazla umutlu değildi ve onlara “sonsuzda değin burada kalacaklarsa” yapabilecekleri en iyi şeyin, krala bağlılık yemini

konusunda bir uzlaşmaya varmaları olduğunu söyledi. Kralın yanına geri dönerek kendisinden yeni talimatlar almanın daha yerinde olacağını da önerdi, ancak elçiler papanın görüşmeleri tümüyle sona erdirmeyi istediğine inanmıyorlardı ve kralın esas amacının ne olduğunu çok iyi bildiklerinden dolayı da kalacaklardı. Bununla birlikte Berengar Fré dol onlara gizlice birleşme fikrini kabul etmelerinin daha yerinde olacağını önerdi, böylelikle de kral uygun gördüğü biçimde Papa'nın emrini çiğneyebilecekti.⁵⁹ Ancak II. James'in bu konuda teslim olmaya hiç niyeti yoktu. Elçilerin gönderdiği 16 Nisan tarihli mektuba yanıtında onlara, birleşme düşüncesine açıkça karşı çıktığının belirtildiği bir duyuru hazırlamalarını emretti.⁶⁰ Ödün vermeden bu tavır belli ölçüde başarılı oldu, zira Clemens en sonunda konuyu askıya almaya karar verdi ve 24 Nisan tarihinde elçileri, belirttiklerine göre "son derece becerikli ve kurnazca" bir yanıt vererek Aragon'a geri gönderdi. Herhangi bir açıklamada bulunmadan önce elçileri, yalnızca kral hariç olmak üzere, vereceği yanıt ile ilgili olarak hiç kimseye bir şey söylemeyecekleri konusunda yemin ettirdi. "Böylece Lordum, olay sona erecektir ve bu arada Papa, sizin yanıtınızı alıncaya değin herhangi bir eylemde bulunamayacaktır". Papa ise bir süreliğine Avignon'dan uzaklaşarak gizlice Chateaufort'a gitmeye hazırlanıyordu.⁶¹

Olay, Clemens'in 1314 Nisanında ölümüne kadar çözüm-süz kaldı. Papa'nın ölümcül hastalığını duyan II. James, Clemens'in olumsuz bir karar alması ile sonuçlanabilecek herhangi bir kışkırtmanın ortaya çıkmasından korktuğundan dolayı, elçilerine Papa ile Tapınakçıların mülklerini ilgilendiren hiçbir şey konuşmamaları konusunda kesin emir verdi.⁶² Yeni papa ile yapılacak olan görüşmeler daha verimli olacaktı; nitekim 10 Haziran tarihinde XXII. John ile uzlaşmacı bir çözüm en sonunda sağlanabildi. Calatrava'nın kutsal ayininin ardından, Calatrava üstadına bağlı yeni bir tarikat Montesa'da kurulacak-

ti. Tarikat, eskiden Tapınakçılara ait olan tüm mülklere ve Hospital Şövalyelerinin bölgedeki tüm topraklarına sahip olacaktı; böyle bir düzenleme, güney hududunda Aragon monarşisi ile yakın ilişkiler içindeki yeni bir savaşçı Tarikat'ın ortaya çıkmasına neden oluyordu. Diğer yandan, Aragon ve Katalonya'daki Tapınakçılara ait mülkler ise, Hospital'e veriliyor; buna karşın, Hospital Şövalyeleri Castellan de Amposta'dan göreve gelir gelmez krala bağlılık yemini etmesi isteniyordu.⁶³

Kastilya Kralı IV. Ferdinand da Tapınakçıların mülklerini ele geçirebilmek konusunda aynı derecede istekliydi ve Vienne Konseyi sırasında ve daha sonra Aragon, Kastilya ve Portekiz monarşilerinin yakın ilişkiler içinde bulunduklarını kanıtlayan deliller mevcuttur.⁶⁴ Ferdinand, muhtemelen mülkleri ele geçirmek umuduyla, Tapınak Tarikatı'nın ortadan kaldırıldığına ilişkin haberleri vaktinden önce, 1308 Temmuzunda Santiago Tarikatı Büyük üstadı Johan Ösorez'e gönderdi⁶⁵ ve 1309 ile 1312 yıllarına ait, kralın Tapınakçıların mallarının Alcantara Tarikatı'na satıldığını belgeleyen kayıtlar mevcuttur.⁶⁶ Ancak, kralın 1312'de ölümü ülkeyi anarşiye sürükledi ve yeni kral XI. Alfonso, Aragonlulara özgü incelik ve dikkat içinde Papa'yı razı edebilecek niteliklere sahip değildi. Toprakların bir bölümü kraliyet tarafından sahiplenilmiş, bir bölümü daha güçlü konumdaki lordlar tarafından ele geçirilmiş, küçük bir bölümü de, Ucles ve Calatracva askerî tarikatları tarafından alınmıştı. Kuramsal olarak, 14 Mart 1319 tarihli emirname uyarınca mülklerin Hospital Şövalyelerine devredilmesi gerekiyordu; ne var ki hüküm süren zorbaça eylemler tarikatı belirli kişilerle, kimi durumlarda onlarca yıl süren pazarlıklarda bulunmaya zorladı.⁶⁷ Kral, 1311'de yeni bir tarikatın kurulmasını istedi, ancak Papa böyle bir girişim için artık çok geç olduğunu bildirdi. 13660'da Papa V. Urban hala Kastilyalı kralların Hospital Tarikatı'na karşı yükümlülüklerini yerine getirmediğinden yakı-

nıyordu.⁶⁸ Navarre bölgesindeki daha ufak çaptaki Tapınakçı kurumları ise daha az sorun yaratıyordu. Bu mülklerin Hospital Şövalyelerine devrine yönelik papalık emirleri, 16 Mayıs 1312’de yayınlandı ve IV. Philippe’in varisi Kral Louis, bu emri yürürlüğe koydu. Hospital Şövalyelerinin Temmuz ayının sonlarına doğru Portekiz’de iki bölgeyi ellerinde bulunduyorlardı: Ribaforda’daki ana karargâh ile Alberin.⁶⁹ Portekiz kralı Diniz de, Aragon kralı gibi, kendisinin Curia’da başarılı bir biçimde temsil edilmesini sağladı ve 1319 Martında Portekizlilere, Tapınakçıların Portekiz’de bulunan mülkleriyle yeni bir Askeri Tarikat -İsa Mesih Tarikatı- kurmalarına izin verildi. Bu tarikatın merkez üssü, Guadina nehrinin ağzında bulunan Castro Marim’de yer alıyordu ve kumandanlığını, 1170’li yıllarda Evora’da bulunan Portekizli askerî bir tarikat olan Avis’in üstadı Gil Martins üslendi. Alcobaça’daki Cistercian manastırının baş keşişi müfettiş olarak atandı. XXII. John’ın yayınladığı emirname, bu yeni tarikata, en başta Castelo Branco, Longrovia, Tomar ve Almourol’daki kaleler olmak üzere, Tapınakçılara ait tüm kalelerin ve Portekiz ile Algarve’de bulunan Tapınakçıların tüm diğer kalelerini, mülklerini, kiliselerini ve aynı haklarını devrediyordu.⁷⁰ Majorca kralı Sancho da birleşme fikrine karşıydı ve bunu protesto etmek üzere elçiler gönderdi. Bununla birlikte, taşınabilir mülkler ve bir miktar da toplu ödeme karşılığında birleşmeye razı olmak zorunda kaldı. “Hospital Tarikatı’na olan bağlılığı ve büyük bir sevgi ve hayranlık beslediği [Hospitalier temsilcisi] üye Arnold de Soler’e olan kişisel bağlılığı nedeniyle ve tüm alicenaplığı ve yüce gönüllülüğü ile bu konuyu sonuca bağlamak üzere, 9.000 *sols majorquins* tutarındaki aylık kirayı ve Tapınakçıların mülkleri üzerindeki hakları karşılığında 2.000 *sols barcelonais*’i ve 22.500 *sols royal maorquins* tutarındaki toplu ödemeyi kabul etti”. Kral, taşınabilir mülklerin önemli bir bölümünü zaten devralmıştı; ancak büyük bir

zarafet göstererek, yalnızca kiliselerde ve şapellerde kullanılmaları koşuluyla, kiliselere ait değerli eşyalardan feragat etti.⁷¹

İngiltere’de ise, II. Edward’ın Tapınakçılara ait toprakların bazılarını çiftçilere tahsis etmesinden dolayı durum daha da karıştı ve başlangıçta Ağustos 1312’de, Hospital Tarikatı başrahibinin mülkleri ele geçirme girişimlerini, bu tür girişimlerin açık bir biçimde kraliyetin zararına olacağı gerekçesiyle bloke etti.⁷² Tapınakçıların mülklerinin Hospital Şövalyelerine devrine ilişkin emrini de 28 Kasım 1313’de 28 Kasım 1313’den önce veremedi.⁷³ Bununla birlikte baronluğun, yargılamalar esnasında eline geçirmiş olduğu mülklerden feragat etmeye niyet yoktu. Papa XXII. John, 1317’de el konulan mülklerin geri verilmesi konusunda elçiler göndermek zorunda kaldı. 1322’de ise papa krala bir mektup yazarak, bir zamanlar Tapınakçılara ait olan toprakların sürekli biçimde gasp edilme tehdidi altında olduğu hususuna kralın dikkatini çekti.⁷⁴ 1324 yazında kral, çeşitli eyaletlerde bulunan kraliyet muhafızlarına bölge yargıçlarının Tapınakçılara ait toprakları kraliyet yasalarına uygun biçimde teslim etmelerine izin vermeleri konusunda emir verdi.⁷⁵ Öte yandan Hospital Şövalyeleri de taleplerini ısrarla sürdürüyorlardı. Papa’nın ön cephedeki taarruzlarına, cömertçe dağıtılan rüşvetler eşlik ediyordu. Örneğin, 1324 yılında krala, yılda 432 sterlin tutarında gelir sağlayan bir mülk armağan edildi;⁷⁶ bu arada, 1338 yılında İngiltere’de Hospital Şövalyelerine ait topraklar üzerinde yapılan belirlemelere göre biri kışın, diğeri de yazın olmak üzere yılda iki kez, kraliyet hazinesi görevlilerine yılda 10 sterlin değerinde giysiler dağıtılıyor ve yılda 200 mark, diğer unsurların yanı sıra, “özel birtakım ayrıcalıklar elde etmek üzere, yüce kral ve diğer önde gelen kraliyet mensuplarına sunulan armağanlar” şeklinde harcanıyordu.⁷⁷

Ancak, ne Papa’nın elçileri, ne de Hospital Şövalyelerinin rüşvetleri kısa sürede herhangi bir etki yaratabildi. 1338 yılına ait belirlemelerden, Tarikat’ın henüz Tapınakçılara ait mülkleri

ellerine geçiremedikleri anlaşılmaktadır. Kralın da bizzat gaspçıların arasında yer aldığı anlaşıyor. Diğer işgalciler ise, kraliyet doktoru Üstat Pancius'tan, Surrey Kontu John de Warrenne'e kadar on kişiyi bulmaktadır.⁷⁸ Gerçi, geri alınan bazı mülkler de bulunuyordu, ancak bunlar genellikle çok kötü durumdaydılar ve oldukça yüksek maliyetlerde restorasyon gerektiriyorlardı. Örneğin, Northumbria'daki Thornton malikânesinde, son baş keşiş Leonard tarafından binaların yeniden inşa edilmesi gerekmişti; zira Tarikat'ın kapatılmasından sonra, "tüm binalar derebeyleri tarafından tahrip edilmiş ve gasp edilmişti".⁷⁹ İşgalcilerin sahip oldukları bu değerli rantı ellerinden çıkartmakta isteksiz oldukları kesin; ancak bu durum, birbirini izleyen kuşaklar boyunca parça parça inşa edilen Tapınak mülkleri üzerindeki tasarruf haklarının, çeşitli derebeylerine devredilmiş olması, durumu daha da karmaşık bir hale getiriyordu. Örneğin, yalnızca Lincolnshire'da, 1303'de Tapınakçılar, ayrı ayrı yirmi üç derebeyinden, kırk yedi şövalye harcı ya da kısmi şövalye harcı tahsil ediyorlardı ki bu rakam yalnızca askerî amaçlarla kiralanan arazileri temsil etmekteydi.⁸⁰ Bu birbirinden farklı çok sayıdaki hakların ve yasal yetkilerin oluşturduğu mozağin ayrıştırılabilmesi, Hospital Şövalyelerinin Temmuz ve Ağustos 1324'e kadar iddialarını kanıtlayabilecekleri gerekli belgelere -tapu senetleri, imtiyaz senetler ve listeler- sahip olamadıklarından dolayı daha da gecikmiştir.⁸¹ Aynı zamanda, İngiliz yönetici sınıfının işbirliğine ve bölge yargıçlarına mülklerin devrinin tamamlanması konusunda gerekli talimatları vermeye istekli görünmelerine rağmen, gerçekte kraliyet yöneticileri, sürekli bir biçimde ortaya çıkan gündelik sorunlar karşısında çeşitli güçlükler yaratıyorlardı. Hospital Şövalyelerinin İngiltere'deki başrahibi sık sık, Tarikat'ın kraliyete borçlu olduğu iddiasıyla Maliye Bakanlığı'na çağırılıyordu ve bu ödemelerin ertelenmesi konusunda Tarikat'a izin verilmesine rağmen, Hospital Tarikatı 1336 yılına kadar üzerindeki bu borç

yükünden kurtulamadı.⁸² Son olarak, papalığın Tapınak mülklerinin elden çıkartılmasına ilişkin kararından da önce, özellikle de Tapınak Tarikatı üyesi olmadıklarından dolayı duruşmalara katılmaları gerekmeyen, ancak Tarikat'ın ardılı konumunda bulunan diğer taraflardan geri alınması gerektiği konusunda taleplerde bulunan Maliye Bakanlığı, bu konuyla ilgili olarak birtakım giderlere katlandığını iddia ediyordu.⁸³

Almanya ve İtalya'daki mülklerin akıbeti, ilgili bölgedeki politik huzursuzluklara bağlı olarak değişebiliyordu. 1317 sonbaharında Hospital Şövalyeleri, Magdeburg ve Halberstadt piskoposluk bölgelerinde ve Bohemya Krallığı'nda bulunan mülkleri ellerine geçirmişlerdi; ancak Hildesheim'da Tapınakçılar zorla bölgeden sürülmüşlerdi ve aynı uygulama güney Almanya'nın başka bölgelerinde de sürekli bir biçimde uygulandı. Lorraaine Dükü Thibaut ve Brandenburgh Margrave'i Waldemar gibi yerel yöneticiler, mülkleri Hospital'a devretmeden önce bir bölümüne el koydular. İtalya'da ise papalığın, Napoli kralı Robert'i, Province'daki yönetimi altında bulunan topraklardaki Tapınakçılara ait mülklerin papalığa devrini sağlaması ancak 1319 yılında gerçekleşebildi ve bu nedenle de, büyük bir olasılıkla güney İtalya'da da benzeri gecikmeler ortaya çıkmıştı. Bununla birlikte Kıbrıs'ta, Tapınakçılara ait mülklerin devri, göreceli olarak daha az sorun yaratacak biçimde Kasım 1313'te tamamlanmıştı; bunun bir nedeni de olasılıkla Kıbrıs'ta haçlı güçlerine duyulan gereksinimin diğer bölgelerden daha yoğun biçimde hissedilmesinden kaynaklanıyordu.⁸⁴ Bu nedenle, bazı durumlarda Tapınakçıların mülklerinin devri, hayli pahalıya mal olan birtakım güçlülere yol açıyordu ve bu durum da, özellikle Tarikat'ın Rodos'taki konsolidasyonu ile çakıştığında, Hospital üzerinde ağır bir finansal yük oluştuyordu;⁸⁵ yine de Tarikat, Viyana Konseyi'nin toplandığı tarihten itibaren on yıl içinde mülklerin önemli bir bölümünü eline geçirmeyi başardı ki içinde bulunulan durumlar göz önüne alın-

dığında, bu son derece karmaşık sorunun göreceli olarak süratli bir biçimde çözüme ulaştırıldığı belirtilebilir.

Mülkler açısından, Tapınak mensupları oldukça önemsiz görünmektedir; bu kişilerin ele geçirilmesi konusunda beklenmedik herhangi bir anlaşmazlığın ortaya çıkma olasılığı oldukça azdı. Bu kişilerin yazgıları, Viyana Konseyi sonunda, 6 Mayıs 1312 yılında düzenlenen *Considerantes dudum* adlı yasa ile belirlenmişti. Tarikat liderleri papalığın nihai yargısını beklemek üzere tutuklu kaldılar; diğer kademelerde yer alan mensuplara ilişkin kararlar ise, bölgesel konseylerde alındı. Masum bulunanlara, ya da Kilise'ye teslim edilmeleri gerekenlere, Tarikat'ın mülklerinden karşılanmak üzere, "gündelik giderlerini" ve içinde bulundukları yaşam koşullarına uygun tutarlarda bir ödenek tahsis edildi. Bu kişilere, eski Tapınak evlerinde, ya da sayıları fazla olmasa da, çevrede bulunan manastırlarda ikamet etme olanağı sağlandı. Bununla birlikte, sapkınlığa geri dönenler ve tövbe etmeyi reddedenler, tüm acımasızlığı ile kilise yasalarının yaptırımlarına maruz kaldılar. Tüm kaçaklara, bir yıl içinde bulundukları bölgelerin konseylerine teslim olmaları, aksi takdirde sapkın ilan edilecekleri duyuruldu.⁸⁶

Bu dönemde çok sayıda Tapınakçıya düzenli gelir bağlanmıştı ve bazıları oldukça cömert denebilecek tutarlarda gelirler elde edebiliyorlardı. Roussillon'daki Mas Deu Karargâhı Hocası Ramon Sa Guardia bağışlanmış ve eski karargâhında oturma izni verilmişti.

Herhangi bir kira ya da bedel ödemeksizin, bahçenin ürünlerinden ve ağaçların meyvelerinden tam olarak yararlanabiliyordu, ancak yalnızca kendi gıdasını karşılayabilecek ölçüde; bunun ötesinde, Mas Deu ormanlarında ve ormanların civarında yetişen ürünleri, herhangi bir zarara yol açılmaması koşuluyla kendisi ve emrindeki adamları için toplamasına izin veriliyordu.

Ekim 1313 itibarıyla, emrindeki adamlarının bakım giderlerini karşılamak üzere yılda 350 *livre* tutarında bir ödenek sağlanmıştı.⁸⁷ Ekim 1319'da Tapınakçılara bağlanan iratlarla ilgili olarak Hospital ile yapılan anlaşmadan, Ramon Sa Guardia'nın hâlihazırda 350 *livre* (ya da 7.000 *sols*) tutarında bir irat elde ettiği ve eski Taragona başpiskoposunun kardeşi olan Dalman de Roberthi adlı bir Tapınakçının, bunun da üzerinde, 1.000 *sols* tutarında bir gelire sahip olduğu anlaşılmaktadır.⁸⁸ Tapınakçılara 1.400 *sols* ya da 2.000 *sols* gibi tutarların ödenmesi hayli yaygın bir uygulamaydı ve sıradan tarikat mensubu üyelere ödenen en düşük ödenek, yılda 500 *sols* civarında idi. İngiltere'de ise, 1338 yılında on iki eski Tapınakçıya ödenek tahsisatı devam ediyordu.⁸⁹ Papa XXII. John tarafından yazılan Aralık 1318 tarihli mektuplardan, söz konusu ödeneklerin oldukça cömert tutarlarda ödendiğini anlaşılmaktadır. Papa, Fransa, Flanders, İngiltere Adaları, Almanya, İtalya, Kıbrıs ve Aragon piskoposluk bölgelerinde tahsis edilen ödeneklerin tutarlarının indirilmesi konusunda emir verdi.⁹⁰ Yargılamanın anıları silindikçe ve balıca katılımcılar sahneden çekildikçe, hapisteki Tapınakçıların bazılarına daha merhametli davranmak söz konusu olmaya başlamıştı. Papa, 1 Mayıs 1321'de, Sens konseyindeki mahkûmiyetinin ardından on iki yıl süreyle son derece 'sert' koşullarda hapis yatmış bulunan Langres piskoposluk bölgesinden rahip Pons de Buris'in, yeterince nedamet getirdiğini ve bu nedenle de, ruhani görevine devam edeceğini beyan etti.⁹⁰ Yargılamaların anısı silindikçe ve başlıca katılımcılar ortadan kayboldukça, zindanlarda tutuklu bulunan Tapınakçıların bazılarına daha merhametli davranabilme olasılığı ortaya çıkıyordu. Papa, 1 Mayıs 1321'de, Sens konseyi kararı uyarınca 12 yıl boyunca 'son derece sert' koşullarda hapis yatmış bulunan Langres diyakozundan Pons de Buris adlı rahibin, yeterince pişman olduğuna karar vererek, rahiplik mesleğine geri dönmesine karar verdi.⁹¹

Bununla birlikte Papa John, Tarikat'ın sona erdirilmesinin eski Tapınakçıların manastıra verdikleri yeminlerinin sona erdiği anlamına gelmediğini özellikle bildirdi.⁹² Hapsedilmeyen Tapınakçıların, kendilerine tahsis edilen gelirle çeşitli manastırlarda tek başlarına ya da ikişer kişilik gruplar halinde sessizce yaşamlarını sürdürmeleri gerekiyordu. Ancak çoğu Tapınakçı için bu emrin yetine getirilmesi hayli zordu, zira bu tür bir yaşam için gerekli olan motivasyondan yoksunlaştırılmışlardı. Manastır yaşamından uzaklaşarak farklı bir kariyer edinmek, çoğuna son derece cazip bir düşünce olarak görünüyordu ve böyle bir hedef, Hristiyan topraklarının dışında kolayca elde edilebilirdi. Eski Corberis Kumandanı Bernard de Fontibus, Eylül 1313'de Tunus'taki Müslüman yönetimin 'büyük elçisi' sıfatıyla Kral James'in Barselona'daki sarayına katıldı.⁹³

Ne yazık ki, eski Tapınakçıların tümü bu denli yapıcı olmayı başaramamışlardı. Ekim 1314'te II. James, Tarragona Başpiskoposuna yazdığı mektupta, Tapınakçılara ait eski Gardeny karargâhında yaşayan Berengar de Pulcronisu'yu şikayet ederek "dürüst bir yaşam sürdürmek yerine, herkesin gözüünün önünde bir carie ile birlikte yaşadığını ve tam bir utanmazlık içinde ahlaksızca birçok eylemde bulunduğunu" belirtiyordu. Sonuçta, bir zamanlar halkın büyük bir imanla ibadet ettiği yerel şapele artık hiç kimse uğramıyordu. Kral, "bu rezaletlere en azından senin göz yummaman gerekiyor" sözleriyle başpiskopostan bu duruma bir son vermesini istiyordu.⁹⁴ Daha da önce, 1313'te Aragonlu diğer bir Tapınakçı, Martin de Frígola, 'büyük cürümler'den birini işlemiş ve tecavüz suçuyla hapse mahkûm olmuştu.⁹⁵ Bu tür olaylara hiç de ender olarak rastlanmıyordu. Ağustos 1317'de Tarragona başpiskoposuna yazdığı mektupta Papa, eski Tapınakçıların en kısa süre içinde kendileri için belirlenen yerlere geri dönmelerini ve bunların kilise büyüklerinin emirlerinin kesinlikle dışına çıkmamalarını sağlamasını emrediyordu. Bu emrin yerine getirilmesinde her-

hangi bir güçlükle karşılaşması durumunda başpiskopos, laik g  lerden yardım alma yetkisine sahip olacaktı.⁹⁶ Ertesi yılın başlarında başpiskopos Tapınak ların savaşlara katılmalarını ya da din dışı işlerle uğraşmalarını yasakladı ve onlara manastıra bağlı konumlarına uygun olmayan gösterişli ve pahalı giysiler giymemelerini emretti.⁹⁷

Bu bozulma, salt Aragon ülkesine özgü değildi. Papa John Aralık 1318'de tüm patriklere, başpiskoposlara ve piskoposlara, kaçak Tapınak lar sorunuyla ilgili genel bir emir yayınladı. Bazı Tapınak lar, "ruhları için büyük bir tehlike" teşkil edecek bir biçimde halkın arasında sıradan insanlar gibi yaşıyorlardı; bazıları ise, Tarikat'a girişlerinde ettikleri bekâret yeminin sonsuza değin geçerli olduğu ve Tarikat'ın ortadan kaldırılışının bu yemini bozmayacağı gerçeğini tümüyle göz ardı ederek evlenmişler ve alenen eşleriyle birlikte yaşamaya başlamışlardı. Bu nedenle Papa, tüm kilise mensuplarından, bir ay içinde yeminlerini ihlal eden Tapınak ları uyarmalarını ve en geç üç ay içinde kendileri için belirlenen manastırlarına geri dönmelerini emretmelerini buyuruyordu. Manastırlarda, din görevlilerine ait oldukları ruhban sınıfa uygun, halktan kişilere ise birer *conversi* olarak davranılacaktı. Belirlenen sürede manastırlara geri dönmeyen mensupların ödenekleri kesilecekti. Bu önlemlerin gerektiği biçimde uygulanmasını sağlamak üzere Papa, buyruğunun yerine getirildiğini karıtlayan raporların kendisine sunulmasını istiyordu.⁹⁸ Bu buyruğun ne derece etkili olduğunu belirlemek güçtür. Konuyla ilgili tek tek olaylara rastlanabiliyor;  rneğin, Provence bölgesi Valence ve Die Piskoposu Guillaume de Roussillon, 16 Nisan 1319'da,    Tapınak yı karılarını bırakarak manastıra geri dönmeye razı etti.⁹⁹ Birkaç yıl sonra Aragon'da, manastıra geri dönmeyi reddettiğinden dolayı Berengar de Saint-Marcial adlı bir Tapınakçının  deneği kesildi.¹⁰⁰

Amposta kalesinin kumandanı Hospital Şövalyesi Martin Peter de Orós, sorunun gerçek nedeninin, Tapınakçılara tahsis edilen hiç de azımsanmayacak tutarlardaki ödeneklerden kaynaklandığını öne sürüyordu;¹⁰¹ nitekim Papa 1318'de Tapınakçılara yapılan ödeneklerin, birikimde bulunmalarını ya da lüks içinde yaşamalarını engelleyecek, ancak bir keşişin yaşamına uygun bir yaşam sürdürebilmelerine izin verecek ölçüde kısıtlanmasını emretti.¹⁰² Yapacak başka bir işleri olmamasından dolayı, gereğinden fazla bir ödeneye sahip olmak, Tapınak disiplininin geride kalan ilkelerinin de çözülmesi için yeterli bir neden oluşturmuş olabilir; ancak bu sürecin de iki farklı yüzü bulunuyordu. Portekiz'de, Tapınak mülkleri üzerinde oluşturulmuş bulunan İsa Mesih Tarikatı'nın üstadı, eski bir Tapınakçı olan Velasco Fernandes'i Tarikat'a almayı reddetti. Papa müdahalede bulunarak, Ağustos 1321'de bu şahsı tüm yaşamı boyunca himaye edecek bir ev ya da karargâh sağlanmasını emretti.¹⁰³ Konuyla ilgili olarak 1324'ten sonra artık herhangi bir papalık emrinin yayınlanmadığı görülüyor; bunun nedeni, daha önce yayınlanmış bulunan emirlerin tam olarak yerine getirilmemiş olmasından kaynaklanabilir, ancak bir diğer olasılık da, eski Tapınakçıların sayılarının giderek azalması ve yargılamalara ve Viyana konseyine ilişkin anıların silinmesi sonucunda Tapınakçılar sorununun boyutunun da giderek önemini yitirmiş olmasıdır.

Yargılamaların gerçek sonucu 1314'te ortaya çıktı. Papa Clemens, yargısının salt liderlere ilişkin olacağı yolundaki kararını uygulamaya geçirmekte yavaş davranmıştı; oysa Molay ve diğerlerinin yazgıları Papa'nın bu yargısına bağlıydı. En sonunda, 22 Aralık 1313'de üç kardinalden oluşan bir komisyonu konuyu sonuçlandırmak üzere görevlendirdi. Komisyon, Nicolas de Freauville, Arnaud d'Auch ve Arnaud Nouvel'den oluşuyordu.¹⁰⁴ 18 Mart 1314'de kardinaller, Sens Başpiskoposu Philippe de Marigny ve çok sayıda piskopos, teoloji ve kilise

hukuku uzmanının da katılımıyla Paris'te kurulan özel bir konseyde bir araya geldiler. Jacques de Molay, Hugues de Pairaud, Geoffroi de Gonnevillle ve Geoffroi de Charney, konsey huzuruna çıkarıldı Bu olay, Guillaume de Nangis'in tarih kayıtlarını devam ettiren keşiş tarafından şöyle aktarılıyordu:

Bu dördünün de, istisnasız bir biçimde kendilerine isnat edilen suçları açıkça ve gizlemeden itiraf etmelerinden ve Paris kilisesinin ortak avlusunda toplanan konseyin birçok konuda sürdürdüğü sorgulamalarda itiraflarını sürdürmelerinden sonra, St. Gregorius bayramını takip eden Pazartesi günü, son derece sert koşullarda müebbet hapislerine karar verildi. Ancak o da ne, tam kardinallerin nihai kararı vererek olayı sonuçlandırdıklarını düşündükleri sırada, birdenbire ve hiç beklenmedik bir anda, yargılananların ikisi, büyük üstat ve Normandiya üstadı, vaazı veren kardinale ve Sens başpiskoposuna karşı, kendilerini inatla savunular ve yapmış oldukları itirafı ve itirafları sırasında söyledikleri her şeyi reddeden ifadelerine geri döndüler.¹⁰⁵

Yargılama süresince büyük üstadı çevreleyen kargaşa bulutları nihayet aralanıyordu. Üstat bu dönemde artık yaşlı bir adamdı, olasılıkla yetmiş yaşlarında vardı ve yedi yılını hapiste geçirmişti. Tarikat'ın savunmasından feragat etmek pahasına Papalığın kararına duyduğu acıklı güven, boşa çıkmıştı.

Molay ile Charney'in beklenmedik tepkileri, kardinaller arasında geçici bir bozgun yaratmıştı. Guillaume de Nangis'in devam ettiricisi bu konuda şöyle yazıyor:

Ve daha sonra kardinallerin gözetiminden çıkartılarak, ertesi gün daha yoğun bir sorgulamaya tabi tutulmak üzere, Paris *prévôt*'sunun ellerine teslim edildiler; haberler, o sırada kraliyet sarayında bulunan kralın kulağına ulaşır ulaşmaz, kral ruhban sınıfı herhangi bir çağrıda bulunmaksızın, kendi konseyinde bulunan güvenilir adamları ile irtibat kurdu ve aynı gün akşam dualarının okunduğu saatlerde Seine Nehri üzerinde kraliyet sarayının

bahçeleri ile Aziz Augustinus münzevi üyeler kilisesi arasında uzanan küçük adada ikisinin de yakılarak öldürölmelerini emretti. Her ikisi de alevleri karşılamaya öylesine hazırlıklı ve istekliydiler ki, izleyenler ölümlerinin kesinliğine rağmen tarikata yüklenen suçlamaları ısrarla reddetmeleri karşısında hayranlıklarını gizleyemediler.¹⁰⁶

Eylem öylesine aceleyle gerçekleşmişti ki, olayın gerçekleştiği Ile-des-Javiaux adasının krallığın değil Saint-Germain-de-Prés keşişlerinin yetki alanı dâhilinde olduğı daha sonra anlaşıldı ve Philippe, bu infazın keşişlerin ada üzerindeki haklarını ihlal etmediğini beyan eden yazılı açıklamalar yayınlamak zorunda kaldı.¹⁰⁷

İki liderin kahramanca ölümleri, kısa bir süre içinde bir dizi efsanenin doğmasına neden oldu. Papa Clemens 20 Nisan Cumartesi günü sabahı erken saatlerde yaşamını yitirdi.¹⁰⁸ Güzel Philippe de aynı yıl 29 Kasım günü yaşama veda etti.¹⁰⁹ Söylenenlere göre Jacques de Molay her ikisine de aynı yıl içinde Tanrı'nın huzurunda kendisiyle birlikte yargılanacaklarını söylemişti.¹¹⁰ Giovanni Villani de bu olayı aktarırken aynı ölçüde canlı bir üslup kullanmaktadır.

Ve Fransa kralı ile oğulları da, gerek işlenen bu günahın, gerekse Papa Bonifatius'nun tutsak edilmesinin utancına ve bu eylemlerin yol açtığı tepkilere katlanmak zorunda kaldılar ... Şunu da belirtmek gerekiyor ki, üstadın ve yoldaşının şehit edildikleri günü izleyen gece, külleri ve kemikleri, keşişler ve diğer din adamları tarafından kutsal emanetler olarak toplandı ve kutsal bölgelere taşındı.¹¹¹

10 | Sonuç

20. yüzyılda olup bitenleri inceleyen çok az kişi, devletin kendi tahakkümü altında bulunanların düşünce yapılarında komple bir değişiklik yaratabilmek için bile örgütler, gruplar ya da bireyler üzerinde baskı oluşturmak için sahip olduğu güç konusunda bir yanılgıya düşebilir. Gerek 13. yüzyıl, gerekse 20. yüzyıl, işkencenin yoğun biçimde uygulanışına şahit olmuştur; her iki dönemde de gerekçe olarak, ortaya çıkan bazı olağanüstü durumlar gösterilmiştir. 13. yüzyılda bu 'olağanüstü durum' sapkınlığın yaygınlaşmasıydı.¹ Günümüzde, 19. yüzyılda yaşamış bazı tarihçilerin yaptıkları gibi Tapınakçıların, Güzel Philippe rejimi tarafından yöneltile ithamlar açısından gerçekten suçlu olduklarını, ya da yapılan itirafların olağanüstü derecede güçlü birkaç kişi dışında tüm tarikat mensuplarının zihinsel ve fiziksel direnmelerinin üzerinde işkencenin sahip olduğu gücün ötesinde herhangi bir gerçeği kanıtladığını öne sürmek, oldukça zordur. Kasım 1309'da papalık komisyonunun huzuruna çıkartılan Ponsard de Gizey adlı hizmetli üye, Tarikat'a yöneltile tüm suçlamaların yalan olduğunu; ancak, bir kez daha işkenceye maruz kalacak olsa, kendisinden yapılması istenen tüm itirafları bir kez daha yapabileceğini belirtmişti.² Sorgulanan kişilerin yaptıkları itiraflar ve işkence arasındaki doğrudan ilişki, yargılanmaların gerçekleştiği ülkelerde uygulanan araştırmalarda açık bir biçimde ortaya çıkmaktadır. İş-

kencenin uygulanmadığı Kıbrıs, Aragon ve İngiltere’de gerçekleşen sorgulamalarda, herhangi bir itiraf alınamamıştı; bu karışıklık, özellikle Orta Çağ boyunca diğer yönlerden birbirleriyle çok yakın ilişkilerde bulunan iki ülke olan İngiltere ve Fransa’da, oldukça belirgin bir biçimde karşımıza çıkmaktadır. İşledikleri iddia edilen suçların gerçekten işlendiğini kanıtlayabilecek bir tutarlılık, ya da sorgulanan kişilerin doğru söylediklerine kanıt oluşturabilecek bir tutarsızlık, ya da bunun aksini kanıtlamak üzere itirafları ayrıntılı bir biçimde incelemenin fazla bir yararı olmayacaktır; zira böyle bir yaklaşım özünde döngüseldir ve işkencenin yaygın bir biçimde uygulanmış olması, böyle bir analizin kaçınılmaz bir biçimde herhangi bir sonuç vermeyeceğini ortaya çıkartmaktadır. Kaldı ki, bazı bölgelerde yaşayan Tapınakçıların suçlu, diğerlerinin ise suçsuz olmaları da pek olanaklı görünmüyor. Örneğin Kıbrıs’ta, masum olduklarını öne süren Tapınakçılar, Tarikat dışından birçok şahit tarafından desteklenmişlerdir ki bu şahitlerin arasında normal koşullarda Tarikat’ın düşmanı olarak kabul edilebilecek kişiler bile bulunuyordu. Bu üyeler, onları kabul eden görevliler ve yeminli ifade veren diğer şahitler de dâhil olmak üzere, Tapınakçıların bulunduğu tüm bölgelerden toplanan kişilerden oluşuyordu ve bu kişilerin Tarikat’a ilişkin deneyimleri 1267’ye kadar iniyordu. Ayrıca, Tarikat lehine dışarıdan ifade veren şahitlerin bulunması, Peter de Bologna’nın, eğer Tarikat’a yönelik bu suçlamalar doğru olsaydı, Tarikat’ın önde gelen liderlerinin asla bu cemaat içinde yer almayacaklarına yönelik sağduyulu görüşünü de doğrulamaktadır.³ Bu bağlamda, örneğin rahip Stephen de Safad da böylesine büyük suçların işlendiği bir Tarikat’a asla girmeyeceğini ve eğer bu tür eylemlerin gerçekten işlendiğini daha sonra öğrenecek olsaydı, Tarikat’ta bir gün bile kalmayacağını ısrarla vurgulamıştı.⁴ Kıbrıs ve Aragon gibi birbirinden hayli uzak bölgelerde uzun yıllar Tapınakçılarla birlikte yaşayan ve gündelik yaşamlarında onları yakından

izleyebilme olanağına sahip bulunan Tarikat dışından şahitler de üyelerin inançları ve dürüstlükleri hakkında hiç şüphelerinin olmadığını belirtmişler; öte yandan İngiltere’de laik kesimden Tarikat’a karşı çeşitli nedenlerle düşmanlık besleyen şahitler ise, diğer kişilerden duydukları söylentiler ya da öyküler dışında somut herhangi bir kanıt getirememişlerdi.⁵ Tarikat’ın Filistin’deki en mahrem işlerini bile öğrenebilecek bir konumda bulunan Tyreli Tapınakçı, Tarikat’a yönelik ithamları kesinlikle şüpheyile karşılıyordu. Jacques de Molay’ın infazı ile ilgili olarak şu yorumda bulunuyordu: “Ve eğer, her şeyi bilen Kadir-i Mutlak, onun ve yakılan diğerlerinin suçlandıkları eylemleri işlemediklerini ve onların masum olduklarını biliyorsa onlar, Tanrı huzurunda birer şehittirler; ancak eğer yakılmayı hak ettilerse, cezalarını buldular; ancak ben bütün kalbimle şunu ifade etmek isterim ki, onları tüm yaşamları boyunca iyi birer Hıristiyan ve dinî vecibelerini tam bir sadakatle yerine getiren kişiler olarak tanıdım”.⁶

Yeminli ifadelerden elde edilen kanıtların herhangi bir sonuç vermediği doğru ise, işlenen suçlarla ilgili somut kanıtlara yönelik arayışlardan da somut herhangi bir sonuç elde edilemeyeceği de aynı ölçüde doğrudur; zira kralın görevlilerinin ayrıntılı envanterlerine ve 19. yüzyılın eski çağ bilimcilerinin ve tarihçilerinin aynı ölçüde ayrıntılı araştırmalarına rağmen, ortada ne bir put, ne de gizli bir tüzük bulunmaktadır.⁷ Tapınakçılara yöneltilen suçlamalar üzerinde yapılan bir araştırma, daha verimli sonuçlar elde edebilmemizi sağlamaktadır; zira daha geniş bir bağlamda, 12. ve 13. yüzyıllarda Tapınakçılara yöneltilen sapkınlık suçlamaları üzerinde yapılacak bir araştırma, bize Tapınakçılara yöneltilen suçlamaların özünde mesnetsiz olduğunu göstermektedir. İşlenen bu hataların Tapınakçıların Müslümanlarla olan temaslarından kaynaklandığına yönelik imalar da, elbette öncelikle o dönemde İslamiyet hakkındaki tümüyle yanlış olan görüşlerden kaynaklanmaktadır; bu neden-

le, onların Sarazenlerle yakın ilişkiler kurmuş olmalarını, örneğin, putlara tapma eylemi ile ilişkilendirilmesi kesinlikle doğru olamaz. Ne de Katharlara yönelik imalar inandırıcı görünmektedir; zira böyle bir görüş, Tapınakçıların değil, engizisyoncuların zihin yapılarını yansıtır. Ayrıca, Henri Charles Lea'nın yıllar önce belirttiği gibi, Katharların aksine hiçbir Tapınakçı, Tarikat'ın yıllar boyu işledikleri iddia edilen sapkınlık eylemlerinden dolayı şehit edilmeyi arzu etmiyordu;⁸ buna rağmen en sonunda bizzat büyük üstadın kendisi de dâhil olmak üzere çoğu, Tarikat'ın masum olduğunu savunarak infaz edildiler.

Sapkınlık suçlaması bir yana, Tapınağın 14. yüzyılın başlarında gerileme sürecini geçiren bir Tarikat olup olmadığı sorusu, daha da karmaşık ve muğlâk bir nitelik arz etmektedir.⁹ Yoğun bir biçimde yönetim ve finansman alanlarına yönelmenin, manastıra bağlı herhangi bir tarikatın ruhani dinamizmi açısından ciddi bir tehdit unsuru oluşturduğu tartışmasız olarak kabul edilmesi gereken bir gerçektir ve Tapınakçılar, kuruluşlarının ardından kısa bir süre sonra, özellikle bu alanlara ilgi duymuşlardı. Papalığın belgelerinde 1179 yılından itibaren Tarikat'ın toprak ve çeşitli ayrıcalıklar edinmeye yönelik ilgileri açıkça yer alıyordu; ayrıca 13. yüzyıl boyunca Tapınakçıların kibirli davranışlarına karşı halk arasında giderek artan bir düşmanlığın belirtileri de göze çarpıyordu. Gerçekten de bazı üyeler Tarikat bünyesinde gelişen bu zaafın farkındaydılar: Kasım 1310'da Cesena'da sorgulanan üyelerin ithamnamede yer alan suçlamaların hiçbirini kabul etmemelerine karşın, sahip oldukları nüfuzdan dolayı gurura kapıldıklarını ve Kilise tarafından onlara bahsedilen önceliklerin ve ayrıcalıkların, diğer keşişlere ve rahiplere tanınanlardan daha büyük olduğunu kabul ettiler.¹⁰ Tüm manastıra bağlı tarikatlar için başarı birtakım riskleri de getirir; bu tür tarikatlara yapılan bağışların giderek artması, yeni topraklara, yetki alanlarına ve bağımlı bölgelere ulaşmaları ve tarikat mensuplarının sayılarının artması ile

sonuçlanır ki böyle bir durum, tarikata gönülden bağlı esas müritlerinin kalitesinde bir zayıflamaya yol açar. Öte yandan, bir askerî tarikatın yapısı gereği, askerlere gerekli ekipmanın sağlanması, istihkâm kalelerinin inşası ve bakımı ve hacıların korunması faaliyetleri için gerekli finansmanın sağlanabilmesi amacıyla, etkin bir destek organizasyonuna sahip olması gerekir. Özellikle haclıların lojistik eylemleri göz önünde alındığında, bu tür faaliyetlerin maliyeti öylesine yüksekti ki, bu tür bir destek organizasyonunun son derece büyük bir ölçeğe sahip olması gerekiyordu ve bu amaca yönelik olarak Tarikat'ın her dönemde savaşçı güçlerin yanı sıra, daha da fazla sayıda savaşçı olmayan kişilerden oluşan bir kadroyu da Tarikat mensubu olarak kendi bünyesine alması gerekiyordu. Ayrıca, Ekim 1307'de Güzel Philippe'in adamları tarafından uygulanan envanterlerde, muharip sınıf olmayan bu Tarikat mensuplarının safahat içinde yaşadıklarına ilişkin herhangi bir açıklama yer almamaktadır.

Gerçekten de, Akkâ'nın 1291'de kaybedilmesinden sonra, Hospital Şövalyelerinin Rodos'u ele geçirmeleri ve Töton Şövalyelerinin Prusya'yı ilhak etmeleri ile eşzamanlı olarak, Tapınakçılar da gerek tüzükte gerekse kabul törenlerinde vurgulandığı gibi, Kutsal Toprakları ele geçirme ve savunmaya yönelik esas misyonlarına sahip çıkmaya çalıştılar. Bununla karşılaşılırıldığında, Yunanların elinde bulunan Rodos, kolay bir hedefti. Latinlerin Filistin anakarasında bir zamanlar sahip oldukları konumu asla geri kazanamayacakları ancak daha sonraki gelişmelerde açıkça ortaya çıktı; Tapınakçılar artık çağ dışı kaldıklarının farkında değillerdi ve yargılamalarının başladığı günün akşamına kadar yeni adayları Tarikat'a çekebilmek için faaliyetlerini sürdürdüler.¹² Tarikat'ın lağvedilmesinden sonra bile, Tapınakçıların halefi sayılabilen İsa Mesih Tarikatı, 1319 yılında Portekiz'de, kraliyet tarafından önemli bir işleve sahip bir örgüt olarak kabul ediliyordu; zira bu yeni tarikatın karargâhı, krallı-

ğın en güney bölgesinde, Cadiz Körfezi yakınlarındaki Castro Marim’de inşa edilmişti ve böylece, Hospital Şövalyelerinin Rodos’ta yaptıkları gibi, deniz savaşlarına önemli bir katkı sağlıyorlardı. Eğer Tapınak Tarikatı gerçekten bu dönemde Hristiyanlığa hizmet etmeyen kişiler için bir sığınak işlevine büründü ise, Matthew Zaccaria’nın 1302’de Ruad’ın düştüğü sırada tutsak edilen Tapınakçıların ölüm tehdidine rağmen dinlerini değiştirmeyi reddettiklerine ilişkin açıklamalarını anlayabilmek oldukça zordur; öte yandan, Akkâ’nın düşüşüne ilişkin görgü tanıklarının ifadeleri, Kutsal Toprakların Tapınakçıların işledikleri günahlar nedeniyle yitirildiğini öne süren Guillaume de Plaisians’ın bu iddiası ile kesinlikle çelişmektedir.¹³ Ancak bu açıklamalar, Tapınakçıların daha geleneksel nitelikteki diğer tarikatlara kıyasla saldırılara daha açık olduğunu gösteriyordu. Tapınakçıların askerî, mali ve kimi zaman da politik işlevleri, daha yoğun entelektüel beceriler ve daha fazla emek gerektiren tarikatlar için uygun niteliklere sahip olmayan bireylere oldukça cazip görünüyordu. Tapınakçıların, kurucularının ideallerini gerçekleştirebilmeleri için, Tarikat’ın işlevsel rolünü daha yoğun bir biçimde yerine getirmeleri gerekiyordu, zira bunun yerini alabilecek başka bir unsur mevcut değildi. Her ne kadar Cistercianlar ya da Fransiskanlar 14. yüzyılın başlarında kurucuları tarafından onaylanmasalar ve hatta kendi tüzüklerinin ruhuna her zaman harfiyen riayet etmeseler bile, yine de toplum için yararlı bazı işlevleri üstlenmişlerdi ve tefekkür, eğitim ve cemaate hizmeti somut birer erdem olarak gören insanlara bir çıkış yolu sunabilmişlerdi.¹⁴ Oysa Tapınakçıların varlıklarını sürdürebilmek için Kutsal Topraklara gereksinimleri vardı. Bu bağlamda, Hospitaller ve Tötonik Şövalyelerin liderlerinin yeni bir askerî çıkış yolu bulmaya yönelik arayışları, belki de onların tahmin ettiklerinden daha zekice bir planı yansıtıyordu.

Tapınakçıların dâhili örgütlenme yapıları, özellikle batı ülkelerinde, zaten var olan gerileme riskini daha da artırıyordu;

zira 1307 ve 1308 yıllarında düzenlenen envanterlerde Tapınakçıların, gerçek anlamda manastır hayatına katılabilecekleri ve büyük bir cemaatin rutin yaşam tarzının disiplin altına alınabileceği manastıra bağlı cemaatler halinde çok ender olarak yaşadıkları belirtilmektedir. Batıda bulunan Tapınak evlerinin çoğu, ancak iki ya da üç üyenin yaşadığı küçük boyutlu mekânlarda ve muhtemelen bu durum, onların laik komşularından ayırt edilebilmelerinin iyice zorlaştığı noktaya gelinceye kadar üyeleri toplumsal yaşamla bütünleşmeye teşvik etmişti. Kadınlardan oluşan cemaatler üzerinde yapılan araştırmalar, normal bir manastır yaşamı için en az sekiz rahibenin gerektiğini göstermektedir ve erkek cemaatlerin bundan farklı olabileceğini düşünmemiz için hiçbir neden bulunmamaktadır.¹⁵ Ayrıca, Tarikat bünyesinde ruhban kesimin güçlü bir nüfuza sahip olduğunu gösteren önemli bir kanıt da bulunmamaktadır. Muhtemelen Tapınak artık yetenekli ve hırslı rahipleri kendine çekebilecek cazibesini yitirmişti ve Cistercian ya da Dominiken Tarikatları bu tür rahiplere daha uygun görünüyordu. Rahip adayları, Tapınak Tarikatı'nı kilisede parlak bir kariyere sahip olabilmek için uygun bir yol olarak görmüyorlardı; büyük olasılıkla diğer tarikatların ve laik memurların duydukları antipati, Tapınak mensubu rahip adaylarının mesleklerinde yükselmelerini engelliyordu, zira çok az sayıda Tapınak rahibi kilisede piskopos olmayı başarabilmişti.

Bu durumun yol açtığı sorunlar, bazı Tapınakçıların ruhban sınıftan olmayan kişilerin günahlarının affedilmesi ile ilgili Kilise'nin Aşaî Rabbanî kuramının farkında olmadıkları konusunda Tapınakçılara yönelik oldukça başarıya ulaşan bir suçlamada kendini göstermektedir; öyle olsa bile, üstatlardan hizmetli üyelere kadar Tarikat bünyesinde yer alanların büyük bir çoğunluğunun Tarikat'ın disiplin kurallarının ihlali ile mutlaka ruhban sınıftan birinin affını gerektiren günahlar arasındaki ayrımın farkında oldukları da kesin bir gerçektir. Bu gerçeğin

başlangıçta Tarikat üyeleri hakkında çıkartılan tutuklama emrinin altında yatan gerekçelerden biri olmadığı anlaşılmakla birlikte bu unsurun, gizli kapaklı eylemlere düşkün ve ahlak dışı faaliyetleri örtbas etmeye özen gösteren bir tarikat imajı ile örtüştüğü de bir gerçek. Bununla birlikte, Ekim 1307 tarihli ilk iddianame bağlamında, böyle bir durum fazla bir anlam ifade etmemektedir; eğer Tapınakçılar gerçekten Hıristiyanlığa inanmasalardı, işledikleri günahları itiraf etmek ve bir rahip tarafından affedilmek konusunda herhangi bir gereksinim duymazlardı. Ahlak dışı eylemlere zorlanan ve bu eylemlerden dolayı da bir rahibin affını dileyen üyeler bile, açıkça anti-Hıristiyan oldukları iddia edilen bu liderler tarafından affedilmelerinden dolayı kendilerini rahatlamış hissetmezlerdi. Reddinin itirafında bile Hıristiyanlık dininin parametrelerinin dışında düşünememe durumu, diğer yeminli ifadelerde de kendini göstermektedir: Geoffrey de Genoville'i Tarikat'a kabul eden görevli, kendi ruhunu tehlikeye atma pahasına, İsa'yı reddetmesinin ona hiçbir zarar getirmeyeceği sözünü vermektedir; öte yandan Hugues de Pairaud adaylara 'düşmana' bağlılık yemini etmelerini emretmektedir.¹⁶

Bununla birlikte bu nokta Tarikat'ın içten bir çöküş yaşadığını onaylayan olumlu anlamda fazla bir kanıt bulunmamaktadır. Mas Deu karargâhından yaşlı Arnold Calis, Tarikat'a kabul töreninde kendisinden neler yapılmasının istendiğini anımsamamasına karşın, Pondard de Gizy'nin tanımladığı Tarikat'ın 'gizemli hemşireleri' ile Tarikat'ın ortadan kaldırılmasının ardından bazı sabık Tapınakçıların ahlak dışı faaliyetleri, birtakım sorunların varlığını ima ediyor olsa da bunlar tek başlarına 1307'den önce Tapınak'ın durumu hakkında kesin kanıtlar sağlamakta yetersizdir. Tarikat'a yönelik eleştirilere karşı şu husus belirtilebilir ki, ilk itirafların büyük bir acele içinde alınmasına karşın, yaklaşık altı yüz Tapınakçı 1310 yılının başlarında sadakatlerini göstermek üzere Tarikatlarını etkin bir biçimde

savundular ve aynı yıl Mayıs ayında yakılma eylemleri başladı-
dığında bile, Tapınakçıların tümünün sindirildiği ya da moral-
lerinin tamamen çöktürülmüş olduğunu söylemek mümkün de-
ğildi; zira yakılmalar başladıktan sonra Tarikat'ı savunan Tapı-
nakçıların yalnızca beşte birinden daha az bir bölümü savunma
eylemlerinden vazgeçmişlerdi.¹⁷ Ayrıca, bu tür değerlendirmeler
tümünün de belirli bir perspektife oturtulmaları gerekiyor,
zira Tapınakçıların çağdaşları olan diğer tarikatlar da kendi
sorunları ile baş etmek zorundaydılar; örneğin Fransiskenler
arasında yoksulluk konusunda ortaya çıkan sert tartışmalar, bu
tarikat bünyesinde gerek disiplin, gerekse inanç açısından Ta-
pınakçıların bu konudaki tartışmalarıyla kıyaslanmayacak denli
ciddi bir krize yol açmıştı. Bu konu Fransiskenler arasında öyle
bir boyuta ulaşmıştı ki, tarikat, üyelerinin mülke sahip olabile-
ceğini savunanlar ve dinî değerlere önem verenler şeklinde
ikiye bölünmüştü ve ilk grup ikincisini sapkınlıkla suçluyordu.
Papalığın bu anlaşmazlığı çözümlemeye yönelik girişimleri
sonuçsuz kalmıştı. V. Clemens, Viyana'da iki ayrı komisyon
oluşturmak zorunda kalmıştı ve bunun sonucunda iki önemli
anayasa oluşturulmuştu. Daha sonra ise bu iki anayasa, (resmen
1317'de onaylanan) *Clementiae* olarak bilinen bir kilise yasası
bünyesinde birleştirilmişti. Bununla birlikte, Fransisken Tarika-
tı'ndaki sorunlar Papa XII. John döneminde de sürdü ve bunun
sonucu olarak, 1318'de dört *fraticelli* yakıldı ve 1323'te Papa,
havarilere özgü yoksul yaşamın bir sapkınlık olduğunu ilan
etti.¹⁸

Eğer sapkınlık suçlamaları kanıtlanamıyorsa ve Tarikat'ın
içten çöktüğüne ilişkin kanıtlar üzerinde bir değerlendirme
yapabilmemiz kolay olmayınca, odaklanmamız gereken nokta
ister istemez, Güzel Philippe'in en baştan Tapınakçıların tutuk-
lanmaları ve yargılanmalarına karar vermesinin altında yatan
motivasyonun ne olabileceği sorusu olur. Bu eylemlerin altında
yatan en dolaysız neden, hiç şüphe yok ki mali sorunlarla ilgi-

liydi; gerek ülkenin genel finansal sorunları, gerekse Saint Louis'den borçlanılan tutarların iadesi için devlet kasasında yeterince madeni paranın bulunmaması gerçeği göz önüne alındığında, hükümetin parasal açıdan ne kadar vahim bir durumda olduğu açıkça ortaya çıkıyordu. Çağdaşlarının büyük bir bölümü, bu gerçeği tartışmasız bir biçimde kabul ediyorlardı; özellikle de İtalyanlar. Zira 1291 yılında kendi vatandaşları olan Lombardların Fransa'da yağmalanmalarının altında yatan nedenin Philippe'in tamahkârlığı olduğunu çok iyi biliyorlardı.¹⁹ İtalyanların fikirlerini özgürce beyan etmeleri üzerine, Tapınakçılar da kendi görüşlerini beyan etmekten kaçınmadılar. Kıbrıs'ta yaşayan en kıdemli Tapınakçı olan ve Tarikat'a 1267 yılında katılan şövalye Baldwin de Cery, Tapınak'a yönelik iddiaların altında neyin yattığını bildiğini düşünüyordu. "Tapınak evlerinin sunduğu servetten en fazla yararlananlar, işlenen günahlardan ve tapılan putlardan söz ederek Tarikat'ı ilk lekeleyenler olmuştu ve bu sözleri ilk söyleyenler de Tapınak mallarına göz dikenlerdi".²⁰ Guillaume de Plaisans'ın tutuklamaların altında yatan nedenin 'tamahkârlık' olduğu iddiasını reddetmesi, Fransız hükümetinin bu yöndeki iddiaların çürütülmesi gerektiğinin farkında olduğunu göstermektedir.²¹ Burada, IV. Philippe'in 'ödün vermeyen ahlakçılığının' da bir rol oynadığını teslim etmek gerekiyor; zira Elizabeth Bowen'ın da gösterdiği gibi, teologların vergilendirmenin ahlakiliği üzerine öğretileri, her ne kadar memurları bu tür düşüncelerden bihaber olsalar da, 13. ve 14. yüzyıllarda bazı Fransız hükümdarları mutlaka etkilemiş bulunuyordu. Bir yanda krallığın bir çığ gibi büyüyen bütçe açığının, diğer yanda teologların hükümdarların sahip olmaları gereken finansal hakların sınırların belirlenmesine yönelik girişimlerinin yol açtığı gerilim, IV. Philippe gibi bir hükümdarın üzerindeki baskıları artırmaktan başka bir işe yaramayacaktı. Böyle bir ortamda, kralın belirli birtakım grupların servetlerini müsaderesi için ahlaki bir zemin

oluşturulabilirdi ve halktan zorla vergi toplamak yerine, örneğin Yahudiler ve Tapınakçılar, böyle bir amaç için uygun birer hedef gibi görünüyordardı.

Bununla birlikte bu eğilim, tutuklamalara yönelik başka unsurların da bulunabilmesi olasılığını tümüyle ortadan kaldırmamaktadır. Tapınakçılar, krala değil doğrudan doğruya papalığa karşı sorumlu olan askerî birer örgüttüler ve Fransa Krallığı bünyesinde oldukça önemli muafiyetleri bulunuyordu. Philippe'in mizacına sahip bir insan muhtemelen Tapınakçıları Capet hanedanlığı için bir tehdit unsuru olarak görüyordu. İlk bakışta, dağınık bir konumda bulunan kırsal karargâhlarda bulunan ve çoğu silahsız olan muhafızların sayıları ve yaş durumları göz önüne alındığında, böyle bir savın olasılığı hayli zayıf görünüyor. Courtraî'deki Fransız ordusunun kırılğan ve savunmasız yapısına ve sayıları az olsa da, iyi bir biçimde silahlanmış ve motivasyonu yüksek kararlı savaşçılardan oluşan bir ordunun 13. yüzyılda önemli bir askerî başarıyı ede edebilme olasılığının yüksek olmasına karşın, Fransa'daki Tapınakçıların kraliyete yönelik doğrudan bir tehdit unsuru oluşturabileceğini öne sürmek, fazla inandırıcı sayılmaz. Ancak, daha da makul bir gerekçe olarak, şu hususu belirtebiliriz ki, Tapınakçılara birtakım muafiyetlerin bahşedilmiş olması, IV. Philippe'in avukatları tarafından yoğun bir itirazla karşılanıyordu ve bu bağlamda kraliyeti kaygılandıran unsur askerî tehditten ziyade bir ilke sorunuydu. Joseph Strayer'in savunduğu gibi, eğer IV. Philippe'in gerçek amacı halkın Fransa monarşisine bağlılığının yoğunlaşabileceği bir temel olarak, kutsal bir kralın mukaddes topraklar üzerinde hüküm sürmesini sağlayarak bu iki ideali birleştirmek idiyse,²³ özellikle sapkın ve bu nedenle de bu kutsal birliğe yönelik korkunç bir tehdit olan Tapınakçıların haklı olarak ortadan kaldırılmaları gerekiyordu. Bu bağlamda, kuşaklar boyunca haçlı ordularının başında bulunan kralların halefi olarak Philippe'in doğrudan Tarikat'ı ortadan kaldırmaya

yönelik girişimi, makul bir davranıştı.²⁴ Yargılama süreci boyunca hükümetin başvurduğu söylem, Strayer'in rejimin kendi imajı üzerindeki görüşünü destekler niteliktedir; ancak bu olayda kralcı güçlerin büyük ölçüde, karanlık birtakım emelleri gizlemeye yönelik süslü bir retoriğin maskesinden yararlanmış olmaları da bir olasılık olarak karşımıza çıkmaktadır. Her şeyden önce Fransa'da böyle bir konumda bulunan yegâne Tarikat, Tapınakçılar değildi. Örneğin Hospital Şövalyeleri de benzer ayrıcalıklara sahiptiler ve papalığa karşı sorumluydular. Ancak servetlerinin büyük bölümü toprağa dayalı olan diğer gruplar gibi onlar da rant gelirinin sabit kalmasına karşın fiyatların yükselmesinden olumsuz yönde etkilenmişlerdi; buna karşın, Tapınakçıların likit servetleri, topraktan sağladıkları rantın yanı sıra, yoğun bir biçimde gerçekleştirdikleri bankacılık faaliyetlerinden de kaynaklanıyordu ve Tapınakçıların bu servetleri monarşinin hem ağına gidiyor, hem de ele geçirilmesi konusunda karşı konulmaz bir cazibe yaratıyordu.

Son olarak, Philippe ve hükümetinin Tapınakçılara karşı yönelttikleri sapkınlık ithamlarına gerçekten inanmış olmaları olasılığını ele almamız gerekiyor; bu suçlamalar Tapınakçıları, örneğin Hospital Şövalyeleri gibi krallık bünyesinde benzer konumlarda yer alan diğer unsurlardan ayırt etmemizi sağlayacaktır. Suçlamalarda yer alan propaganda unsuruna rağmen, böyle bir olasılığı tümüyle reddetmek mümkün değildir. Bu 'en Hıristiyan Kral'ın hükümdarlığı süresince birçok kez yanılırlara düştüğü görülmüştür ve gerek kralın kendisi, gerekse akıl hocalarının mutlak hükümranlık altında bulundurmaları gereken çevreden kendilerini her yönden soyutlamış olmaları düşünülemez. Tapınakçıların yönelttikleri 'tehdit', Tarikat'ın konuşlandırılmış askerî bir güce sahip olduğu şeklinde değil, onun kralın sonuna dek korumaya yemin ettiği Hıristiyanlık dünyasını derinden tehdit eden şeytani bir güçle ittifak oluşturduğu şeklinde yorumlanmalıdır. Bu anlamda Philippe açığ-

sından itiraflar, içerdikleri bilgilerden dolayı değil, kendisinin bu şeytani güçleri yenilgiye uğrattığını ve ne kadar güçlü bir hükümdar olduğunu kanıtlayabilmek üzere Tapınakçıların işledikleri günahları kabul etmelerini sağlamaları açısından gerekli idi.²⁵ Nitekim, 1321’de Philippe ve danışmanlarının, Granalı Müslümanlar tarafından finanse edilen ve Yahudiler tarafından örgütlenen bir plan dâhilinde bir cüzamlı ordusunun tüm kuyuları zehirleyeceğine yönelik hayali bir komploya kesinlikle inanmış olmaları, geç Capet soyunun sarayındaki genel ortam konusunda bir fikir edinmemize yardımcı olacaktır.²⁶

Tapınakçıların yargılanmaları, dâhili zaaflarından çok, örneğin Güzel Philippe’in finansal gereksinimleri, VIII. Bonifatius’nın uğradığı hezimetin ardından papalığın gücünü yitirmesi, Akkâ’nın düşüşü ve bunun batı Hıristiyanlığı üzerindeki etkileri ve IV. Philippe hükümetinin birbirini izleyen mali krizlerinden biri sırasında V. Clemens’in Jacques de Molay’dan Fransa’yı ziyaret etme talebinde bulunmasının yol açtığı fırsat gibi Tarikat dışı unsurlarla açıklanabilir. Bununla birlikte, bu pratik koşulların konuyla dolaysız bir ilgisinin bulunmasına karşın, yargılamaların toplumsal bağlamının da göz ardı edilmemesi gerekir. Bu çağda yaşayan kişiler, şeytanın Hıristiyan cemaati içinde bozulmanın tohumlarını saçmak üzere sürekli fırsat kolladığını ve cemaatin yapısında yer alan zayıf noktalara saldırarak işlevsel bütünlüğüne öldürücü bir darbe indirmeyi amaçladığına inanıyorlardı. İnancı bütün kişilerin görevi, bu tehdide karşı daima hazırlıklı olmak ve bu tür kötü niyetli faaliyetlerin ortaya çıktığı durumlarda, habis bir ur gibi bu girişimi acımadan kökünden kesip çıkartmaktı; aksi takdirde bir bütün olarak Hıristiyanlık bu tehdide maruz kalacaktı. Yargılama süresince Tapınakçıların aleyhindeki argümanlar, bu tür korkuları hem ortaya çıkarıyor, hem de bunları yansıtıyordu. Poitiers’de Plaisans “şeytanın kapıyı kırıp eve girmek isteyen

bir hırsız gibi geldiğini”²⁷ belirterek Papa’yı uyarmıştı; adı belirtmeyen bir jüri üyesi 1310’da; Tapınakçıların mahkûm edilmesinde Kutsal Kitap’a başvurulması gerektiğini belirtiyordu; zira Kutsal Kitap’ta tüm bir şehrin halkının tümü olmasa bile birçoğunun putperestlik ve eşcinsellik günahlarını işlediklerinden dolayı yerle bir edildiği anlatılıyordu ve aynı günahları Tapınakçılar da işlemişlerdi;²⁸ öte yandan, Viyana konseyinde Guillaume de La Maire, Tarikat’a karşı uygulanacak olan eylemi Matta 5 ve 18’de görmüştür, “Eğer sağ gözün ya da sağ elin seni günaha sokarsa, onu çıkar at. Çünkü vücudunun bir organının yok olması tüm vücudunun cehenneme atılmasından iyidir”.²⁹ Bu nedenle yargılama sürecinin, klasik anlamda suçluluğun ya da masumiyetin sınanması şeklinde değil, toplumun IV. Philippe hükümetinin bu şekilde davranmasına neden olan koşulları ortaya çıkartarak, bir zamanlar büyük bir gururla yetiştirdiği bir Tarikat’ı ezerek yaşamına son verdiği bir Orta Çağ tragedyası şeklinde algılanması gerekmektedir.

Tapınak Şövalyelerinin Yargılanışı Kronolojisi

1099	Kudüs'ün Birinci Haçlı Seferi sonucu ele geçirilmesi
1119	Tapınak Tarikatı'nın kuruluşu
1129	Troyes Konseyi
1274	Lyons Konseyi
Ekim 1285	IV. Philippe'in tahta çıkışı
1291	Akkâ'nın yitirilmesi
Eylül 1303	Anagni'de VIII. Bonifatius'ye düzenlenen saldırı
14 Kasım 1305	V. Clemens'in taç giyme töreni
Haziran-Eylül 1306	IX. Louis döneminin 'eski para' değerine geri dönüş
Temmuz 1306	Yahudilerin Fransa'dan sürülmeleri
1306 sonları	Jacques de Molay'ın batıya geri dönüşü
14 Eylül 1307	IV. Philippe'in kendi <i>bailli</i> ve <i>senechaux</i> 'larına Tapınakçıların tutuklanmaya hazırlanmaları konusunda gizli emirler göndermesi
13 Ekim 1307	Tapınakçıların Fransa'da tutuklanmaları

14 Ekim 1307	Guillaume de Nogaret'nin üniversiteli teologlar ve ruhban sınıfın diğer üyelerine Tapınakçılara yönelik suçlamalar konusunda bilgi vermesi
16 Ekim 1307	IV. Philippe'in Aragon Kralı II. James'e yazdığı mektupta tutuklamalara ilişkin açıklamalarda bulunması
19 Ekim 1307	Paris'te duruşmaların başlaması
24 Ekim 1307	Jacques de Molay'ın ilk itirafları
25 Ekim 1307	Molay'ın itiraflarını Paris Üniversitesi mensuplarının huzurunda yinelemesi
26 Ekim 1307	IV Philippe'in II. James'e yazdığı mektupta itiraflar konusunda bilgi vermesi
27 Ekim 1307	V. Clemens'in IV. Philip'e yazdığı mektupta tutuklamalara karşı duyduğu hoşnutsuzluğu belirtmesi
9 Kasım 1307	Hugues de Pairaud'nun itirafları
22 Kasım 1307	<i>Pastoralis praeeminentiae</i>
24 Aralık 1307	Molay'ın Papa tarafından gönderilen kardinallerin huzurunda itirafını geri alması
Şubat 1308	IV. Clemens'in, Tapınakçılar olayında yer alan engizisyon görevlilerinin yetkilerini feshetmesi
Şubat 1308 sonu	Paris teoloji akademisine yedi sorunun yöneltilmesi
24-9 Mart 1308	<i>Estats Generaux</i> toplantısı
25 Mart 1308	Teoloji uzmanlarının yarıtı
5-15 Mayıs 1308	<i>Etats Generaux</i> 'nın (asiller) Tours'daki toplantısı
26 Mayıs 1308	IV. Philippe'in Papa ile buluşmak üzere Poitiers'i ziyareti

29 Mayıs 1308	Guillaume de Plaisans'ın Papa huzurunda oluşturulan kilise kurulunda yaptığı ilk konuşma
14 Haziran 1308	Guillaume de Plaisans'ın ikinci konuşması
27 Haziran 1308	IV. Philip'in Papa'ya seçilen 72 Tapınakçıyı göndermesi
5 Temmuz 1308	<i>Subit assidus</i>
12 Ağustos 1308	<i>Faciens misericordiam</i> ve <i>Regnans in coelis</i>
13 Ağustos 1308	V. Clemens'in Poitiers'den ayrılışı
17-20 Ağustos 1308	Kardinalin Tarikat liderlerini Chinon'da dinlemesi
Mart 1309	V. Clemens'in yılın bir bölümünü geçirmek üzere Avignon'a yerleşmesi
Bahar? 1309	Piskoposluk nezdinde soruşturmaların başlatılması
8 Ağustos 1309	Papalık komisyonunun Tarikat ile ilgili soruşturmayı başlatması
22 Kasım 1309	Papalık komisyonunun ilk duruşmaları başlatması
26 Kasım 1309	Jacques de Molay'ın ilk kez komisyon önünde ifade vermesi
28 Kasım 1309	Jacques de Molay'ın ikinci kez komisyon önünde ifade vermesi Papalık komisyonunun ilk oturuma son vermesi
3 Şubat 1310	Papalık komisyonunun ikinci oturum için toplanması
2 Mart 1310	Jacques de Molay'ın üçüncü kez komisyon önünde ifade vermesi
14 Mart 1310	127 maddeden oluşan iddiamenin Tarikat'ın savunmasını üstlenen Tapınakçılara okunması

28 Mart 1310	Paris'teki piskoposluk bahçesinde Tarikat'ı savunmak üzere Tapınakçıların toplu halde bir araya gelmeleri
4 Nisan 1310	<i>Alma mater</i>
7 Nisan 1310	Pierre de Bologna ve Renaud de Provins liderliğinde Tarikat'ın savunulması
12 Mayıs 1310	54 Tapınakçının Paris yakınlarında yakılmaları
30 Mayıs 1310	Papalık komisyonu tarafından duruşmaların ertelenmesi
3 Kasım 1310	Papalık komisyonunun üçüncü oturumunun açılması
26 Mayıs 1311	Papalık komisyonu önünde verilen son yeminli ifadeler
5 Haziran 1311	Papalık komisyonu tarafından duruşmaların sona erdirilmesi
16 Ekim 1311	Viyana Konseyi'nin açılışı
Ekim 1311 sonu	Tarikat'ı savunmak isteyen yedi Tapınakçının Viyana Konseyi'nde ifade vermeleri
20 Mart 1312	IV. Philippe'in Viyana'ya gelişi
22 Mart 1312	<i>Vox in Excelio</i>
2 Mayıs 1312	<i>Ad providam</i>
6 Mayıs 1312	<i>Considerante dudum</i>
21 Mart 1313	Hospitaller Tarikatı'nın IV. Philippe'e tazminat olarak 200,000 <i>livre tournois</i> ödemeyi kabul etmeleri
18 Mart 1314	Jacques de Molay ve Geoffroi de Charney'nin yakılmaları
20 Nisan 1314	V. Clemens'in ölümü
29 Kasım 1314	IV. Philip'in ölümü

Tapınağın Feshine İlişkin Son Dönemdeki Tarih Yazımı

Papa V. Clemens, 24 Ağustos 1307’de IV. Phillipe’e yazdığı mektupta şöyle diyordu: “O dönemde söylenenleri hatırlamak bile istemememize ve olayların kesinlikle inanılmaz ve olanak dışı görünmesine rağmen, o tarihten bu güne kadar onlar hakkında birtakım tuhaf ve daha önce eşine rastlanmamış duyumlar aldık ve bu nedenle de oluşan bu şüphelerin üzerine gitmeye karar verdik; kalbimizde derin bir acı, hüznün ve hüsrana duyularını içinde, bu faaliyetimizi sürdürüyoruz ve üyelerimizin tavsiyeleri doğrultusunda mantığın emrettiği tüm eylemleri gerektiği biçimde yerine getiriyoruz”.¹ Gerçekten de, Tapınakçılara yönelik suçlamaların aradan henüz iki ay geçmeden, Fransa’daki tutuklama eylemlerinin başlamasıyla birlikte halk arasında yayılması üzerine, tüm çağdaşları Papa’nın duyduğu derin şaşkınlığı ve üzüntüyü onunla paylaşıyorlardı. Aradan neredeyse yedi yüzyıl geçmesine rağmen tarihçiler hâlen aynı şaşkınlığı paylaşmayı sürdürüyorlar. Tapınakçılara yöneltilen suçlamalar ilk bakışta ‘inanılmaz ve olanak dışı’ görünmesine rağmen, Fransa’daki engizisyoncular tarafından toplanan ciltler dolusu ayrıntılı itiraflar karşısında çoğu kişi ‘şüphelerin üzerine gitmenin’ uygun bir davranış olacağını düşünmüş olabilir.

Yargılama süreci, bir dizi temel sorunun ortaya çıkmasına neden olmuştur ve bunlar arasında en bariz olanlar şunlardır: Tapınakçılar neden tutuklandılar ve bu süreçte yer alan tarafların motivasyonları neydi? Bu tür sorular kaçınılmaz olarak bizleri, Tarikat'ın yapısı ve 1307 yılında Tarikat'ın içinde bulunduğu koşullar üzerinde düşünmeye itiyor: Tapınakçılar, gerçekten kendilerine yöneltilen sapkınlık ve ihlal suçlarının tamamını ya da bir bölümünü işlediler mi, ya da bu suçlamalar gerçek dışı bile olsa, Tarikat içten içe bir yozlaşma sürecine girmiş miydi ya da en azından, IV. Philippe'in daha sonra Hospital Şövalyeleri için de belirttiği gibi, "gerek liderleri, gerekse mensupları açısından" köklü bir reforma ihtiyacı var mıydı? Bu tür sorular, bizlerin olduğu kadar o dönemde yaşayan kişilerin de zihinlerini meşgul etmişti; ancak bizler yargılama sürecine daha geniş bir perspektiften bakabildiğimizden dolayı, muhtemelen o dönemde yaşayanların tam olarak yanıtlayamayacakları bazı soruları sorabilecek durumdayız. Bu tür soruların en önemlisi de şu oluyor: Yargılanma, 14. yüzyılın ilk yarısına ilişkin daha geniş bağlam ile ne ölçüde ilişkiliydi? Bize göre bu dönem, VIII. Bonifatius gibi büyük isimlerden Margaret Porete gibi küçük isimlere kadar birçok kişileri kapsayan, sansasyonel yargılamaların yoğun biçimde yaşandığı; henüz embriyo safhasında bulunan cadılığa ilişkin düşüncelerin giderek geliştiği; R. I. Moore'un gözlemlerine göre bir 'infaz toplumu'nun ortaya çıktığı bir dönemdi.² Ayrıca, tutuklanmalardan yalnızca on altı yıl önce, Tapınakçılar tarafından kurulan ve geliştirilen Kutsal Topraklar yitirilmişti ve tüm tartışmalara rağmen, bu toprakların geri kazanılması için uyulamaya yönelik hiçbir girişim yapılmamıştı ve bu da, Akkâ'nın yitirildiği 1291 ile tutuklamaların başladığı 1307 yılları arasında bir bağlantının bulunup bulunmadığı sorusunu ortaya çıkartıyordu. Son olarak, her zaman günümüzü daha yakından ilgilendiren konuların dikkate değer olarak düşündüğümüz geçmişe ait

özelliklerin seçimi üzerinde belirleyici bir etkide bulunduğunu biliyoruz ve bu nedenle de, Tapınakçıların cinsel adetleri konusu büyük bir ilgi odağı oluşturuyor. Tapınakçıların tarihinde kadınlara fazla rastlanmadığından dolayı bu durum, adayların kabul törenlerinde eşcinsel uygulamaların yer aldığı konusundaki ithamların altında yatan gerçek ve bunun sonucu olarak da, Tarikat bünyesinde eşcinselliğin yaygın bir biçimde uygulanıp uygulanmadığı, hatta eşcinselliğin kurumsallaşıp kurumsallaşmadığı konuları üzerinde bir sorgulamanın yapılması anlamına geliyor.

Güzel Philippe'in avukatlarının aksini savunmalarına rağmen bugün hiç kimse V. Clemens'in 13 Ekim 1307 tarihinde gerçekleşen tutuklama eylemlerinde etkin bir rol oynadığını kabul etmemektedir. O dönemde, bazı çağdaşları onun bu tutuklama eylemlerinde gerçekten yer aldığını düşünüyorlardı (ve yargılama süreci boyunca da böyle düşünmeyi sürdürdüler); öte yandan, Clemens'in 27 Ekim tarihli mektubunda gösterdiği aşırı tepki, bu konudaki tüm şüpheleri ortadan kaldırmaktadır.³ Bu nedenle odaklanılması gereken esas konu, IV. Philippe'in dönemin politikalarını gerçek anlamda belirleyicisi mi, yoksa marazi denebilecek düzeyde dindarlık saplantısı içinde, avlanmaktan öte bir tutkusu olmayan, ve hükümetin uygulamalarını etkilemek konusuna zerre kadar ilgi duymayan karakteri ile yalnızca bir kukla mı olduğuna ilişkin daha geniş kapsamlı bir tartışmanın bir parçasını oluşturduğu, Fransız hükümetinin bu eyleminin altında yatan nedenler olmaktadır. Robert Henri Bautier'nin, IV. Philippe'in karakteri ile ilgili olarak 1978 yılında yazdığı son derece önemli makalede, kralın büyük ölçüde bakanları tarafından yönlendirildiğine ilişkin olarak öne sürdüğü görüşe katılanların azınlıkta kalmasına rağmen, bu makale, IV. Philippe'in motivasyonuna yönelik çağdaş yorumların belirlenişinde son derece etkili olmuştur. Bautier'in görüşüne göre, karısı Joan'un 1305 yılında ölümün-

den sonra kral giderek daha artan bir biçimde kendini mistisizme kaptırmış, gerek kendisinin, gerekse müteveffa eşinin ruhu üzerine derin düşüncelere dalarak bir tür inzivaya çekilmiş, politik konuları da büyük ölçüde danışmanlarına, özellikle de 22 Eylül 1307’de kraliyet mühürdarı seçilen Guillaume de Nogaret’a bırakmıştı. Bautier, yüksek mahkeme kâtibinin kayıtlarından alıntı yaparak aynı gün içinde “Tapınakçıların tutuklanmaları konusunun görüşüldüğünü” belirtmektedir. O tarihten başlayarak gerçek güç, artık krala değil, “kralın mistik çilesini, inanç, ahlak ve Kilisenin saflığı adına harekete geçirmeğe hazır”⁴ Nogaret’ye aitti. Eğer Bautier’nin tezi doğru ise Nogaret hiç şüphe yok ki, kendi ülkesinin bağrında, İsa Mesih’i komün halinde reddeden ve putlara tapmayı ve ahlak dışı cinsel faaliyetlerde bulunmayı alışkanlık edinen bir kurumun bulunduğuna ilişkin iddialarla karşı karşıya gelen kralın, bu ahlaksızlık karşısında öfkeyle tepki göstermesi gerekiyordu. Buna karşın, Amerikalı tarihçi Elizabeth Brown, 1988 yılında yazdığı makalede, “Phillipe’in en baştan itibaren sonuna kadar politikaları belirlediğini ve bakanlarının da bu politikaları uyguladığını” öne sürmektedir. Brown’ın argümanına göre, bir yanda Philippe’in halkın gözündeki imajı ve kişilik özellikleri, diğer yanda saltanatı boyunca uygulanan politikalar arasındaki tutarlılık, kralın sahip olduğu gücü göstermektedir. Brown, “dinarlığa ve adaletle karşı sınır tanımayan bir tutkuya sahip”, inanç adına işlediği acımasız eylemlerde merhamete ve sağduyuya asla yer vermeyen bir hükümdar, Paris’in tüm şaraplarının ona yetmeyeceğini söyleyerek övünen bir adamın boğdurulmasını emredebilecek kadar gaddar bir kral olarak tanımlamaktadır. Neticede, Brown’ın bu görüşü, Bautier’nin görüşünden biraz farklı olmakla birlikte, Philippe’in ‘sansürcü, espri anlayışından yoksun bir yargıç’ olarak betimlenişi, onun Tapınakçıları mahkûm etme eyleminin altında yatan motivasyon konusunda bir fikir sahibi olmamızı sağlıyor. “VIII. Bonifatius ve Tapınakçılar

aleyhine başlattığı kampanyaların gösterdiği gibi kral, inançlarını uygulamaya geçirmeye hazırdı; kampanyalar onun çeşitli bakanları aracılığıyla verdiği kararların diğerleri tarafından kabul edilmesine ve onaylanmasına yönelik ödün vermeyen kararlılığını göstermektedir.”⁵

Alain Demurger’ın 1985’te belirttiği gibi bu görüş, son yıllarda oluşan bir trendin bir parçasıdır. Yıllar boyu, tutuklamaların altında yatan somut nedenler belirtiliyordu; ancak şimdi, “sayıları giderek artan tarihçiler, bu olayın açıklamasını, Philippe’in inancında, imanında aramaya başladılar”.⁶ Bu nedenle Jean Favier, 1978 yılında yayınladığı kralın yaşam öyküsünde, Philippe’in son kertede Tarikat’ın mülklerinin idaresinden kısa vadede elde ettiği kârların ötesinde hiçbir kazancının olmadığını ve “kazanmaya yönelik hırsların kraliyetin arzularında belirleyici bir rol oynadığını” öne sürmektedir. Jean Favier’in kanısına göre izleyen yüzyıllarda Tarikat’ın lağvedilmesinin altında yatan nedenlerin irdelenişinde, Philippe ve Nogaret’nin Tarikat’a karşı duydukları gerçek öfke göz ardı edilmişti.⁷ Edward Peters da bu görüşe katılmaktadır: Philippe, eylemlerinin ahlaki boyutunu son derece önemseyen bir hükümdardı ve koruyuculuğunu üstlendiği devletin büyücülerin tehdidi altında olduğuna gerçekten inanıyordu. Onu ‘mutlu günlerin geleceğine inanan bir kişi, ya da ‘finansal bir fırsatçı’ olarak görmek doğru olmaz”.⁸ J. O. Ward da, özdeş olmamakla birlikte, benzer bir görüşü savunmaktadır. Philippe ve çevresinin asılsız suçlamalarla Tarikat’a kara çalmalarının esas nedeni mali çıkarları değildi; bu kişiler, büyücülüğe ve cadılığa derinden inanan bir toplum bağlamında kendilerine yöneltilen ‘çeşitli şikâyetler ve mevcut türlü olasılıklar karşısında iyice tedirgin olmuş’ bir topluluğu temsil ediyorlardı. Bununla birlikte, tüm suçlamaları yalnızca bir tek polemik programı altında toplamaktansa, tüm şüphelerin ve ithamların daha önce belirlenen farklı bir örüntü içinde yer almadığını kabul etmek daha doğru

olacaktır ve bu da, tüm ithamların “gerçek kaynağının dönemin korkuları ve inançları olduğunu” ortaya çıkarmaktadır.⁹

Bununla birlikte, herkes bu şekilde düşünmüyordu. Tüm yaşamını mevcut kaynaklar üzerinde araştırmalara vakfetmiş bulunan Joseph Strayer, Philippe dönemine ilişkin çalışmasını 1980’de yayınladı. Strayer’in bu konuya duyduğu ilgi, 1930’lu yıllara kadar iniyordu ve ilgi odağını dönemin finansal tarihi oluşturuyordu; bu nedenle, bu soruya yönelik “en bariz ve kısmen doğru yanıtın, [kralın] içinde bulunduğu mali sıkıntıları” olduğu sonucuna varmasına şaşmamak gerekiyor. Strayer, en son büyük ölçekli vergi tarhiyatının 1304 yılında gerçekleştiğini, 1306 yılında eski paraya geri dönüşün para üzerindeki kontrolden sağlanan gelirleri durdurduğunu ve XI. Benedict tarafından tahsis edilen ondalık vergilerin tahsil edilememiş olduğunu belirtmektedir. Yahudilere karşı 1306 yılında düzenlenen saldırılar, doğrudan doğruya bu sorunla ilgili bir planın parçasıydı. Bu eylemin mali açıdan başarılı olup olmadığı konusu, Favier tarafından ele alınmakla birlikte, Strayer’in ilgi alanına girmemektedir. Öte yandan Strayer, kralın “Tapınak Tarikatı’ndan daha fazlasını elde edebileceği konusunda bir umudunun bulunduğunu” belirtmektedir.¹⁰ Bu bağlamda, William Jordan’ın, kralın 1396’da Yahudilerin mülklerini müsaderesinden bir milyon *livre* tutarında büyük bir servet elde ettiği konusunda vardığı sonuç -ki burada belirtilen tutar, Strayer’in tutardan beş kat fazlaydı- krala, Tapınakçıların mülklerini de aynı şekilde müsadere edebileceği konusunda bir teşvik; ya da krallığın artık paraya ihtiyacı kalmadığı ve bu nedenle de, çağdaşı İtalyanların ‘Capet soyunun tamahkârlığı’ olarak gördükleri özelliğin ötesinde, kralın Tapınakçıları ortadan kaldırmayı ahlaki bir zorunluluk olara görmesi olarak iki farklı şekilde değerlendirilebilmektedir. Bu arada, şunu da belirtmekte yarar vardır; Anthony Lutrell’in doğrudan doğruya Tapınakçıların yargılanışını ilgilendirmeyen bir makalesinde yer alan ve

papalık tarafından Hospital Şövalyelerinin mülkleri üzerinde yapılan bir soruşturmanın sonuçlarını yansıtan analizinde, bu tarikatın Francia'da (Fransa'nın Loire nehrinin kuzeyindeki bölümü) komutanlıklarının ve şapellerinin üçte ikisinin daha önce Tapınakçıların mülkleri arasında olduğu belirtiliyor ki, bu bulgu da, 14. yüzyılın başlarında Tapınakçıların bu bölgede Hospital Şövalyelerinden daha zengin olduklarını gösteriyor. Bununla birlikte, bunun diğer bölgeler için de geçerli olduğunu belirleyen bir kanıt mevcut değil. Bu nedenle, Tapınakçıların servetinin ele geçirilmesine yönelik arzu, Fransız hükümetinin harekete geçiren en güçlü unsur ise, bu rakamlar, diğer hükümdarların neden kendi topraklarında Fransızların izinden gitmekte fazla istekli olmadıklarını açıklayabiliyor.

Bununla birlikte, Streyer'e göre servet elde etme hırsı, kralın Tapınakçıların gerçekten sapkın olduklarına duyduğu inanç ile çelişmemektedir. Kral kendisini imanlılığın en büyük savunucusu olarak görüyordu ve üstlendiği bu rol ona, Hristiyanlığın savunmasında papadan daha atik olduğunu gösterebilmesi için uygun bir fırsat sağlıyordu ve VIII. Bonifaitus'ya yönelik saldırıyı tetikleyen biri için bu avantaj, oldukça önemli idi. Tapınakçılara yönelik eylemlerin altında birden fazla neden yattığını savunan diğer çalışmalar arasında, Norman Cohn'un ilk baskısı 1973 yılında yayınlanan ve bir bölümü Tapınakçıların yargılanmasına ayrılan *Europe's Inner Demons* adlı kitabı ile, Peter Partner'ın 1981'de yayınlanan *The Murdered Magicians* başlıklı kitabı yer almaktadır. Cohn, bu konuda şunları yazmıştır: "Dinsel megaloman Phillippe için Tapınakçıların varlığı öfke uyandıran bir engel oluşturunuyordu; buna karşın, politikacı Philippe için Tapınağın yok edilişi, ona mali açıdan büyük bir rahatlama sağlayacaktı". Ayrıca, Tapınak Büyük üstadı Jacques de Molay'ın, kendi liderliği altında askerî tarikatları birleştirme hayaline yönelik planlarına karşı çıktığını öğrendiğinde, Tarikat'ın ortadan kaldırılması gerektiğine karar verdi.¹³ Partner'ın

görüşüne göre ise, Tapınakçılar Capet hanedanlığının birleşik bir tarikatın oluşturulmasına yönelik planları önünde bir engel teşkil ediyordu ve Tarikat'ın lağvedilmesi, 'dinin ve haçlı ruhunun yeniden canlanması' kisvesi altında krallığın mali kaynaklarının zenginleşmesine yönelik son derece olumlu bir avantaj sağlıyordu. Bununla birlikte, mali kaygılar tek başına Tarikat'a yöneltilen saldırıları açıklayabilmekte yetersiz kalacaktır; zira kral ve bakanları, "Tapınakçıların, şeytanın elçileri olduklarına ... kendilerini iyice inandırmışlardı".¹⁴ Her iki görüş de, J. N. Hillgarth'ın, Hristiyanlığın nihai hedefinin misyonerler aracılığı ile tüm Müslümanların Hristiyanlaştırılması olması gerektiği düşüncesini bir saplantı haline getiren Mayorkalı yazar Ramon Lull ile ilgili 1971 tarihinde yayınlanan çalışmasından yoğun biçimde etkilenmişlerdir.¹⁵ Hillgarth'ın belirttiğine göre Lull, Kral Philippe ile en az üç, büyük bir olasılıkla da beş kez buluşmuştur. Amacının bir haçlı seferi düzenlenmeden gerçekleşmeyeceğine ve böyle bir haçlı seferi için en uygun liderin Fransa kralı olduğuna inanan Lull, misyonerlik düşlerinin gerçekleşebilmesi için Philippe'in düşüncelerini benimsemeye hazırды. Görüşünü öncelikle 1308 tarihli bir tek rapor üzerinde temellendiren Hillgarth, Güzel Philippe'in tüm askerî liderleri kendi liderliği altında birleştirme düşüncesine kayıtsız şartsız bağlandığını öne sürmektedir Kral, bu pozisyona ulaştıktan sonra, kendi krallığını reddederek Kudüs krallığını devralacaktı. "Bu planın ... Philippe'den gelmiş olması gerekiyordu." Bu nedenle de, Hillgarth'a göre, Tapınakçıların servetinin gasp edilmesi temelinde geliştirilen bir açıklama, kralın motivasyonunu açıklayabilmek için yetersiz kalıyordu; zira bir yandan en başta Hospitaller ve Cistercian olmak üzere, Tapınakçılardan daha zengin tarikatlar mevcuttu, diğer yandan da, Molay'ın tarikatların birleştirilmesi düşüncesine karşı çıkması, kralın haçlı seferlerine yönelik planlarının gerçekleşebilmesinin önünde bir engel oluşturmuyordu. Kısacası bu sorunun yanıtını,

'tamahkârlık ve doğuya doğru genişleme ve bir haçlı zaferinin gerçekleştirilmesine yönelik bir *megalo ideanın* birleşiminde' aramak gerekiyordu ve bu emeller, Tapınakçıların krallığa yönelttikleri iddia edilen tehditlerden ya da üyelerin ahlaki yapılarında ortaya çıkan çöküşten çok daha gerçeğe yakın görünmektedir.

Bununla birlikte Demurger, son dönemlerde Güzel Philippe'in kişiliğine yönelik ilgilerin ve bu konuda edinilen bilgilerin artışına değinmekle birlikte, onun dinsel fanatizmi bazında yapılan açıklamalardan fazla etkilenmediğini, zira onun bu duygularının içtenliği konusunda şüphelerinin bulunduğunu da vurguluyor. Dumurger'ye göre, IV. Philippe'in içinde yaşadığı zamanın ve mekânın bir eseri olduğunu öne sürmek, direnişlerinin altında şeytanla olan ittifakları yatan bir grup insanın doğruyu söylemelerini sağlamak üzere onlara işkence uygulanması gerektiğini kabul etmek, inandırıcılıktan yoksun bir argüman idi. Nitekim, II. Edward ve II. James gibi diğer şahitler de bu argümanı inandırıcı bulmamışlar, öte yandan, Ravenna Başpiskoposu Rinaldo de Concorezzo, Papa'dan gelen baskılara rağmen, başlangıçta işkence korkusu altında itirafta bulunan ve daha sonra itiraflarını geri alan kişilerin, masum sayılmaları gerektiğini belirtmişti. Demurger bu nedenle, daha önce de kralın para toplamak için olası her yola başvurduğundan dolayı, somut nedenleri daha kabul edilebilir görmeye hazır görünmektedir. Bununla birlikte Demurger, bir üçüncü husus üzerinde de ısrarla durmaktadır; buna göre, tapınağın devlete yönelik gerçek anlamda herhangi bir tehdidinin bulunmamasına karşın, gerek Tapınak, gerekse Hospital Şövalyeleri, "papalığın otoritesi altında bağımsız ve güçlü organizasyonlar olarak varlıklarını sürdürüyorlardı" ve bu anlamda, o dönemin bir özelliğini oluşturan merkezî monarşinin gelişiminin önünde bir engel oluşturuyorlardı. Bu sorun, kontrolün kimin elinde bulundurulacağı ile ilgiliydi; İber yarımadasında

olduğu gibi, Tapınakçıların yerini yeni tarikatlar alabilirdi; ya da varlık nedenini Kutsal Toprakların geri alınmasına adanmış yeni bir tarikat kurulabilirdi; ancak bu durumda bu tarikatın liderliğini ya bizzat kralın, ya da Capet hanedanlığının diğer üyelerinden birinin üstlenmesi gerekiyordu. Nogaret ve Guillaumme de Plaisians elbette fanatikler, ama onların bu fanatizminin merkezinde, Tanrı değil, devlet yer alıyordu.¹⁶ Diğer bir yazar olan Caspar Elm de, yükselen monarşik devlet ile Orta Çağ'ın Kilise kurumu arasında giderek tırmanan gerginliğe atıfta bulunarak, yargılamaları politik bir olgu şeklinde yorumlamaktadır. Papa V. Clemens'in tüm ülkelerin hükümdarlarına kendi topraklarında yaşayan Tapınakçıları tutuklanmalarını emreden 22 Kasım 1307 tarihli *Pastoralis praeminentiae* başlıklı emirnamesini, nihai aşamada Tarikat'ın Viyana'da lağvedilmesi ve bunun sonucu olarak Papa'nın monarşik güçler tarafından aşağılanması ile neticelenen geri alınamaz bir hata olarak görmektedir.¹⁷

Bu görüşler, İkinci Dünya Savaşı'nı izleyen dönemde (1951) Tapınakçılar hakkında yayınlanan az sayıdaki kitaptan birini yayınlayan Marion Melville'in argümanları ile birçok yönden örtüşmektedir (Kitabın 1940'lı yıllarda yazılmış olmasına karşın, daha sonra ortaya çıkan bazı gelişmeler, yazarın görüşlerini etkilemiş ve kitap son haliyle 1951'de yayınlanmıştı.) Melville kitabında kralın parasal çıkarlara verdiği önemin altını çizmekte ve Nogaret ile Plaisians'ın kralın esas amacının finansal nedenler olmadığını ısrarla belirtmelerine dikkat çekmektedir. Ancak onun görüşüne göre kral Tapınakçıları, "birleştirmeyi arzu ettiği devletin sınırları içinde bir yabancı bir yerleşim bölgesi oluşturan", kiliseye bağlı ve finansal ve askerî güce sahip bir korporasyon olarak görmüştür. Bu nedenle de, böylesine büyük ve güçlü bir Tarikat'a doğrudan doğruya saldırmanın olanaksızlığını bildiğinden dolayı, Tarikat'ın "her yönüyle korkunç bir biçimde sapkınlaşmış ve yozlaşmış" oldu-

ğunu kanıtlaması gerektiğini düşünmüştür ki kralın bu davranışı, suçlamalarının tamamen uydurma olduğunu da açık bir biçimde kanıtlamaktadır.¹⁸ Bununla birlikte, 1974 yılında yayınlanan kitabın ikinci baskısında yazar, açıklamalarının odak noktasında bir değişiklik yapmıştır; burada, yargılama sürecinin değerlendirilişinde kilit önem taşıyan noktanın, Tapınakçıların geçmişteki eylemlerine ilişkin sicilleri ya da IV. Philippe'in esrarengiz kişiliği değil, Guillaume de Nogaret'nin 'karmaşık planları ve entrikaları' olduğu vurgulanmaktadır. Melville artık Tarikat'ın kralın planlarını engelleyen bir korporasyon olarak betimlenişinin, üzerinde ayrıntılı olarak irdelenmesi gereken bir husus olmadığına; zira kralın, devlet hazinesinin idaresi ve kontrolü yetkisinin 1295'te Tapınakçılardan alınarak Louvre'daki kraliyet yetkililerine devrinden de anlaşılacağı gibi, Tarikat'ın tüm faaliyetlerini arzu ettiği şekilde kontrol edebilme yetkisine zaten sahip olduğunu belirtmektedir. Buradan yola çıkarak Melville, Tapınakçıların yargılanışının, Boniface'ye karşı 1303'te Anagni'de gerçekleştirilen saldırı ve bunun ardından da papanın ölümünden sonra yargılanmasına yönelik talepleri, 1301'de Pamiers Piskoposu Bernard Saisset'in ve 1308'de Troyes Piskoposu Guichard'ın yargılanışı gibi kralın gerçekleştirdiği bir dizi politik sürecin yalnızca birini oluşturduğunu göstermek üzere, kitabının bu bölümünü yeni baştan yazmıştır. Sapkınlık, dine küfür, rüşvet, büyücülük ve cinsel sapkınlık, sanık durumundaki tarikatı asla aklanamayacağı ölçüde yaralayacak bir hakaret ile lekelemek üzere Nogaret tarafından tasarlandığı açıkça belirgin ithamları oluşturuyordu. Tapınakçılar davasında Nogaret, kralın yeni itirafçısı Dominiken rahip Guillaume de Paris ile ittifak oluşturmuştu. Guillaume de Paris, Tapınakçılara tanınan ruhani ayrıcalıkları kıskanıyordu ve buna karşılık Nogaret, Tarikat'ın tüm servetini kraliyete aktarmayı düşlüyordu. Kraliyet memurlarını "kraldan daha kralcı" olarak tanımlayan Robert Fawtier gibi Melville de,

bir devlet görevlisi olarak Nogaret'nin pozisyonunun Fransa kralına ve bu nedenle de krallığın gücünün artırılması ile yakından ilişkili olduğunu biliyordu.¹⁹

Son yıllarda iki Alman tarihçi, Marie Luise Bulst-Thiele ve Andreas Beck, bu tema üzerinde yeni çeşitlemeler geliştirdiler. Bulst-Thiele, 1987'de Poggibonsi ve Siena'da düzenlenen ve iki yıl sonra *I Templari: Mito e Storia* başlığı altında yayınlanan sempozyumda yaptığı sunumda, kendi ifadesiyle konuya 'yeni bir görüş' kazandırdı. Mevcut görüşlerden oldukça farklı bir bakış açısı sunan yazar, Tapınakçılara yönelik saldırıyı Fransız monarşisinin papalıkla oldukça gergin ilişkilerinin ayrılmaz bir parçası olarak yorumlamaktadır. Tarikat'ın Fransa Müfettişi Hugues de Pairaud'un VII. Boniface ile çatışmasında kralın tarafını tuttuğunu ve -muhtemelen bunun karşılığında da- Haziran 1304'te Tarikat'ın Fransa'daki mülklerinin kraliyet tarafından onaylanmasını sağladığını kabul ediyor. Ancak, Eylül 1303'te Anagni'de Papa'ya yönelik saldırıda Papa'ya eşlik edenler arasında kaçmayıp ona destek vermeyi sürdüren yalnız iki kişinin -bir Tapınakçı ve bir Hospitaller- bulunduğunu da ekliyor. Bulst-Thiele'nin görüşüne göre bu, papalık ile İtalya'daki askerî tarikatlar arasındaki yakın ilişkinin bir göstergesidir; özellikle Tapınakçılar, papalığı fiziksel olarak savunabilmenin yanı sıra, mütehakkim konumda çok sayıda mülkün de sahibiydiler. Ayrıca, özellikle eski Benedikten manastırı St. Justin d'Arno'nun yeni sahipleri ve Perugia'daki San Bevignate katedralinin çevresinde inşa ettikleri devasa kompleksten dolayı halk arasında ruhani bir imaj da yaratmışlardı. Bulst-Thiele'nin görüşüne göre tüm bu özellikler, İtalya'da neden çok az sayıda Tapınakçının yargılandığını kısmen açıklayabilmektedir. Bu nedenle kral, V. Clemens'i Fransa'da tuzağa düşürerek ve Tapınak Tarikatı'nı Fransa topraklarında lağvederek, adeta VII Boniface üzerinde kazandığı zaferin meyvelerini topluyordu.²⁰ Beck'in bir bütün olarak yargılama sürecini konu aldığı ve ilk

kez 1993 yılında yayınlanan çalışmasında sunduğu görüşü ise diğerlerine göre, klasik görüşlere daha yakındır. Beck'e göre, tamahkârlığın ve dinsel bağınazlığın yadsınamaz bir rolü buluyordu; bu bağlamda, örneğin, Fransa krallığının Viyana'dan sonra Hospital Tarikatı'ndan bir milyon *livre* tutarında para aldığını ve bu tutarın Tapınakçılardan elde ettiği mülklerin değerinin çok üzerinde olduğunu belirtiyor. Bununla birlikte Beck, Tarikat'ın lağvedilmesinin altında yatan en büyük nede- nin, Philippe'in, kendisi tarafından atanan *légistes* -ya da Franklin Pegues'in deyişiyle "Capet hanedanlığının en son üyesinin avukatları"- tarafından yönetilen, geleneksel feodal ve dinsel güçleri büyük ölçüde zayıflatacak yeni, merkeziyetçi bir devletin kurulmasına yönelik planları olduğunu vurguluyor. Philippe'in bu girişimi, başlıca yetkilerin, örneğin VII. Boniface'ye ve Tapınakçılara yöneltilen saldırılarda olduğu gibi, karanlık birtakım güçler tarafından yerine getirildiği, işkencenin büyük ölçüde uygulandığı ve bu polis örgütünün üyeleri *gens du roi* (kralın adamları) ile burjuva sınıfından kişiler arasından seçildiği, Beck'in deyişiyle bir *Polizeistaat*, bir polis devletinin ortaya çıkması ile sonuçlandı.²¹

Bununla birlikte Alan Forey, 1992 yılında şu soruyu ortaya attı: Fransız hükümetinin gerçek gayesi bu ise, mücadele verebilmek için gerçekten böyle bir zemin oluşturmayı tercih eder miydi? Forey'e göre Tarikat'ın bağımsızlığını denetim altında tutabilmek için ortadan kaldırılması gerekmiyordu; böyle bir eylem oldukça abartılı idi, zira aynı argüman, Tapınakçıların yanı sıra o dönemde faal olan birçok örgüt için de geçerliydi. Ayrıca, merkeziyetçi bir monarşik gücün Kilise üzerinde başatlığını kanıtlamak için sapkınlık iddialarına başvurmak, bu soruna somut bir çözüm getirmekten kesinlikle çok uzaktaydı. Gerçekten de, V. Clemens'in sapkınlığa ilişkin konuların yalnızca Kilise'yi ilgilendirdiğine yönelik açıklaması, 14. yüzyılın başlarında, Philippe'in sarayı da dâhil olmak üzere tüm Hristi-

yan âlemi tarafından kabul edilmişti. Son olarak, Philippe'in kendisinin ya da kendi soyundan bir başka kişinin liderliği altında yeni bir Tarikat oluşturmak istediğine yönelik sav - kraliyet dışındaki çevreler tarafından desteklense de- Fransa krallığının bu döneme ait belgelerinde bu savı destekler nitelikte herhangi bir kanıt bulunmamaktadır.²² Devletin iktidarını güçlendirmeye yönelik arzuların yargılama süreci için gerçekçi bir bağlam oluşturmayaacağına yönelik sav da, Strayer'in 1940'ta yayınlanan '*The Laicization of French and English Societies*' (Fransız ve İngiliz Topluluklarının Laikleştirilmesi) başlığını taşıyan iyi bilinen makalesinde yer almaktadır. Strayer bu makalesinde, Kilise'nin kendi silahı olan sapkınlık suçlamalarının, "Orta Çağ'ın laikleşmesinin aşırı bir sınırı" olarak VII Bonifatius ve Tapınakçılara yönlendirildiğini gözlemler ve Orta Çağ'ın sonlarında buna karşı bir tepkinin doğduğunu belirtir. Bununla birlikte Strayer aynı zamanda devletin sahip olduğu gücün büyümesi temelinde geliştirilen bir argümanın da bir sınırının olduğunu, zira Orta Çağ devletlerinin totaliter olamayacaklarını, böyle bir sürecin maliyetinin çok ağır olduğunu da vurgulamaktadır. Bu nedenle, nihai aşamada devletin üstünlüğünün kabul edilmesi koşuluyla, işlevlerinin bazılarını, laik ya da ruhban kesimden diğer kuruluşlara devredebiliyorlardı.²³

Tapınakçıların tutuklanmalarını fiilen başlatan kişi olduğundan dolayı, IV. Philippe'in bu eyleminin altında yatan motivasyonun ne olabileceği konusunda oldukça çok sayıda araştırma yapılmış olmasına rağmen, V. Clemens'in de beş yıl süren yargılama süresince son derece önemli bir rol üstlendiğini ve son aşamada Tarikat'ın varlığını fiilen sona erdiren kişinin de o olduğunu unutmamak gerekiyor. Sophia Menache, 1998 yılında yayınlanan Papa V. Clemens ile ilgili çalışmasında, Philippe'in görüşlerine oldukça az yer vermiştir. Ancak bu, Güzel Philippe'in Tapınakçıların sapkınlıklarına inanmadığı anlamına gelmez; büyük olasılıkla inanıyordu.²⁴ Menache'ın çalışması

zorunlu olarak, papalığın motivasyonu ve bu motivasyonun bir kurum olarak papalık üzerindeki etkileri üzerinde odaklanmıştır. Norman Cohn'un gözünde V. Clemens'in, ölümünden sonra VII. Bonifatius'nun yargılamış sırasında IV. Philippe tarafından yapılan şantaj sonucu onunla suç ortaklığına girmek zorunda kalan, 'güçsüz bir konumda, güçsüz bir adam' durumuna indirgenmesine karşın, Menache'nin Papa üzerinde gerçekleştirdiği ayrıntılı çalışma onun kişiliğinin daha ince ayrıntılı bir portresini sunmaktadır.²⁵ Menache'ye göre yargılanma sürecinde dikkatlerin Tapınakçıların kendisi üzerinde değil, IV. Philippe ve V. Clemens arasındaki ilişkiler üzerinde odaklanması gerekmektedir; zira bu iki şahıs, giderek tırmanan hırsların ve devlet iktidarının papalığın geleneksel evrenselci iddiaları ile ne tür bir etkileşime gireceğine yönelik herhangi bir öngörülerini bulunmuyordu. Bu nedenle, Clemens'in başlıca hedefi, "ruhban sınıfa sağlanan dokunulmazlığı, özellikle de papalığın monarşik erkini koruyabilmektir"; bu koşullar altında Papa'nın sapkınlığa inanıp inanmadığı konusu, önemini yitiriyordu. Yargılama boyunca Clemens'in taktiklerinin altında yatan temel gerçeklik bu idi ve son aşamada Tapınak Tarikatı'nı, en baştan beri kendisine çok sınırlı bir manevra olanağı sağlayan böyle bir durumda papalığın otoritesini koruyabilmenin en uygun yolu olarak gördüğünden dolayı, kilisenin kendisine tanıdığı yetkiye dayanarak Tarikat'ın lağvedilmesini sağladı.²⁶

Bununla birlikte, Menache'ın Tarikat'a yönelik suçlamaların göreceli olarak fazla önem taşımadığına yönelik görüşü herkesçe kabul edilen bir görüş değildir. 19. yüzyılın sonlarında ve 20. yüzyılın ilk yarısında, -Almanya'da Finke ve Prutz; Fransa'da Langlois, Lizerand ve Mollat ve ABD'de Lwa'nın temsil ettiği- son derece zeki yeni bir tarihçi kuşağının Tapınakçıların tarihi üzerine modern tarih anlayışının temellerini atmalarıyla birlikte, bu gerçek açık bir biçimde ortaya çıkmıştır.²⁷ Bununla birlikte, Prutz hariç olmak üzere o dönemde bile, Tapınakçıların

en azından kısmen temize çıkartılması gerektiği yönünde bir görüş birliği mevcuttu; gerçekten de Julius Gmelin, Prutz'un görüşlerini ayrıntılı bir biçimde irdeleyerek onun savını kesinlikle reddeden 1893 tarihli makalesi, haçlı seferleri alanında dönemin önde gelen tarihçilerinden biri olan Heinrich Hagenmeyer tarafından da destekleniyordu.²⁸ Son elli yıl içinde, Tapınakçıların suçlu olduklarını savuna tarihçilerin yok denecek kadar az olmalarına rağmen, Tarikat bünyesinde ciddi birtakım zaafların ortaya çıktığını belirten birkaç kişi mevcuttur ki, bu sav eğer doğru ise, bu tür zaafılar, Tarikat'a yönelik ithamların ortaya çıkmasında bir etken olabilir.

Melville'in görüşleri, kralın motivasyonuna yönelik yorumundan kaynaklanmaktadır; bu argümanın, yazarın, kitabının 1974 baskısında Nogaret'nin yargılama sürecinde oynadığı rolün önemini vurguladığı yer alan görüşlerden etkilendiği söylenemez; zira Melville esasen, Nogaret'nin kralı, bir Hristiyan olarak böylesine sapkınlaşmış bir kurumu ortadan kaldırmanın onun görevi olduğuna ikna etmeyi başardığını vurgulamaktadır.²⁹ Philippe'in ana gayesi, Tapınak Tarikatı'nı tamamen ortadan kaldırmaktı ve bu nedenle de, tek tek bireylerin suçlu olup olmadıkları onu çok fazla ilgilendirmiyordu. Philippe, çeşitli vaatlerde bulunarak ya da güç kullanarak sorgulanan kişilerden itirafların alınmasını arzu ediyordu ve bunu sağlamak üzere engizisyoncular "sorgulanan kişilerin bu eylemleri ittifak içinde uygulamalarının bir rastlantı olmadığını göstermek üzere" önceden tasarlanmış bir sorgulama yöntemi uyguluyorlardı. Ancak engizisyoncular kesinleşmiş bir sapkınlık doktrini geliştirmekte başarılı olamadılar ve bu nedenle de, Tapınakçıların dinden dönmeleri suçlaması, asılsız, saçma, herhangi bir nedenden yoksun ve herhangi bir sonuca hizmet etmeyen bir eylem olarak ortaya çıktı.³⁰ Streyer de 1980'de buna çok benzeyen bir argüman geliştirerek, Tapınakçıların gerçekten bir sapkınlığı benimsemiş olsalardı, bunun, yargılama süre-

cinde ortaya çıkan “karmakarışık ve tutarsız öykülerden” çok daha mantığa uygun bir uygulama çerçevesinde gerçekleştirmiş olabileceklerini belirtmiştir.³¹ Bu nedenle Melville, duruşmalar- da elde edilen kanıtlar üzerinde kapsamlı bir araştırma uygulamak yerine, kendi argümanını destekleyebilecek bir örnek üzerinde durmaktadır. Normandiya Hocası Geoffrey de Charney ile Büyük Üstat Jacques de Molay, sırasıyla 21 ve 24 Ekim 1307 tarihlerinde, kabul törenlerinde İsa’nın reddi ve haç üzerine tükürme eylemlerini işlediklerini kabul ettiler; ayrıca Charney, uygunsuz öpme ve eşcinselliğe teşvik suçlamalarını da kabul etti. Fransa üstadı Amaury de La Roche, ilk eylemlerin işlendiği törenlerde kabul görevlisi, ikinci eylemlerin işlendiği törenlerde ise izleyici sıfatıyla hazır bulunmuştu; ancak Charney, gerek papa’nın, gerekse Fransa kralının danışmanlığını üstlenmiş, her iki lider tarafından yakından tanınan ve sevilen bir kişiydi. Bu nedenle Melville, şu soruyu sormaktadır: “IX. Louis’nin yakın dostu ve IV. Urban’ın baş danışmanlarından biri olan böyle bir şahsın, bu kadar büyük bir suç işleyebilmesi nasıl mümkün olabilir?” İkinci Dünya Savaşı yıllarında geliştirilen tezler de Melville’in argümanını destekler nitelikteydi. Simone Weil ve Henri Maisonneuve’nün Katharlar üzerinde yaptıkları çok farklı çalışmalarda vardıkları sonuçlara benzer bir biçimde Melville de, yargılama sürecini kendi döneme özgü gerçeklerin ışığında değerlendirmeye çalışıyordu. Melville bu değerlendirmelerden yola çıkarak şu sonuca varmıştı: “Ne toplu tutuklamalar, ne asılsız suçlamalar, ne de işkence altında alınan itiraflar, bizim aşına olduğumuz gerçeklerdir”.³²

Forey de, farklı bir yol izleyerek belirli tek tek unsurlar yerine, bir bütün olarak elde edilen kanıtlar üzerinde odaklanmakla birlikte, aynı genel sonuca varmıştır. Forey, üç ana nedenden dolayı Tapınakçıların suçlu olduklarına inanmanın zor olduğunu savunmaktadır; ilk olarak, maddi kanıtların bulun-

mayışını, ya bunların hiçbir zaman olmadıklarını, ya da fazla olanaklı görünmeyen bir hipoteze göre de, Fransa'daki Tapınakçıların, tutuklamaların öngörmemekle birlikte, krallığın her yerinde suç delili teşkil edebilecek tüm unsurları büyük bir özenle ortadan kaldırmış olmalarına bağlamaktadır; ikinci olarak, genellikle işkence altında alınan yeminli ifadeler, "genellikle çelişik ve inandırıcılıktan uzaktır", Tapınakçıların neden bu tür eylemlere girmiş olabilecekleri konusunda makul hiçbir açıklama sunmamaktadır ve bu tür uygulamaları savunabilecek veya gerekçelerini gösterebilecek hiç kimse bulunmamaktadır; üçüncü olarak da, daha önce VIII. Bonifatius'ya da yöneltilen bu tür standart suçlamalara tekabül edebilecek, 1307'den önceki dönemlerde bu tür faaliyetler ya da inançlarla ilgili olarak saptanan başka kanıtlar bulunmamaktadır.³³

Bu noktada, Tapınakçıların kendilerinin, böyle bir yazgının ortaya çıkmasına ne ölçüde katkıda bulundukları sorusu ortaya çıkmaktadır. Melville, yargılama sürecini açıklarken tamamen dış baskılar üzerinde odaklandığından dolayı bu soruyu göz ardı etmiştir. Favier ve Strayer ise, Staryer'in deyişiyle "tutarlı ve cazip bir dine muhalif" iddia öne sürmemelerine rağmen, Tarikat bünyesinde eksik olan bir unsurun varlığını ima etmektedirler. Favier'nin görüşüne göre Tapınak Tarikatı 1291 yılından sonra varoluş nedenini büyük ölçüde yitirmekle birlikte, bu tarihten önce bile bu 'sert adamlar', Doğu'daki diğer uygarlıklara komşu bölgelerde, "geçişim yoluyla bu uygarlıklar tarafından bozulacak ölçüde" yakın yaşamışlardı ve "doğru ile yanlış, zararsız olanla yasadışı olan" arasındaki farkı kavrayamayacak kadar cahildiler. Tarikat'ın kendisi masumdu; hatalar, bireyler tarafından işlenmişti ve bundan dolayı da Tarikat sorumlu tutulamazdı. "Bu tür eylemler, Tarikat'ın temel ilkelerini çiğnemeye yönelik bir kötü niyetin değil, gevşekliğin, zaafların, aymazlığın ve cehaletin meyveleriydiler."³⁴ Streyer'in vardığı sonuç da bundan farklı değildi. Tarikat üyeleri, "dünyevi haz-

lara düşkün, kibirli bireylerdi ve aslında Kutsal Toprakların geri kazanılması için kullanılması gereken servetten yararlanarak rahat bir yaşam sürdürüyorlardı".³⁵ Ona göre bu tür insanlar, düzen karşıtı dinsel hareketler başlatabilecek özelliklere sahip olamazlardı. Cohn da bu görüşlere katılmaktadır: Tapınakçılar, Akkâ'nın düşüşünden sonra, artık Hristiyanlık adına olumlu hiçbir eylemde bulunmamalarına rağmen Hristiyanlığın onlara borçlu olduğuna inanan acımasız ve küstah insanlardı. Ancak Cohn, onların bu zaafı ile infaz edilmeleri arasında herhangi bir bağlantının bulunmadığını vurgulamaktadır; belirttiğine göre Cohn, Finke'nin Tarikatçılara yönelik suçlamaların kesinlikle mesnetsiz olduğu yolundaki görüşüne desteklemeyi amaçlamaktadır. Cohn'un amacı yargılama sürecini, Tapınakçıların Orta Çağ toplumunda birtakım insanlık dışı uygulamalara tutku derecesinde bağlı bir yer altı örgütünün bulunduğu ile ilişkin Orta Çağ'da yaygın olarak benimsenen bir kuruntunun yalnızca bir bölümünü oluşturduğu daha geniş bir bağlamın içine yerleştirmektir. Bu yer altı örgütü, toplumu içerdiren yıkmayı amaçlıyordu ve bu felaketi önlemek üzere Kurum, bu içteki düşmanı yok ederek dünyayı tüm pisliklerden temizlemeye kararlı idi. İşte bu gelenek, yüzyıllar boyu varlığını sürdürdü ve on altıncı ve on yedinci yüzyıllara özgü 'cadı avı' uygulamasının ortaya çıkmasını hazırladı.³⁶ Ancak, Melville, Cohn, Partner ve Beck'in aksine Strayer, işkencenin etkileri konusuna şaşırtıcı ölçüde ilgisiz kalmıştır. Strayer'e göre Fransa'da "itirafların işkence ve kazığa dikilerek yakılma tehditleri altında elde edilmiş olması ... önemli değildir. İnsanlar, işkence altında doğru söyledikleri kadar yalan da söyleyebilirler; kaldı ki, Fransız Tapınakçılarının itiraflarında muhtemelen belirli ölçüde bir gerçeklik payı da bulunabilir".³⁷

Öte yandan, gerek Demurger, gerekse Anne Gilmour-Bryson, bazı bireylerin, Gilmour-Bryson'un 'talihsiz davranışlar' sergileyebileceklerini kabul etmelerine karşın, Strayer'in bu sa-

vına kesinlikle karşı çıkmaktadırlar.³⁸ Demurger, İsa'nın reddi eyleminin altında çeşitli nedenler yatabileceğini, böyle bir eylemin kaba bir şaka, itaatkarlığı ölçmeye yönelik bir tür sınav, bir üyeliğe kabul töreni; hatta, anlamını bugün kavrayamadığımız simgesel bir ritüel olabileceğini öne sürüyor. Bununla birlikte, gerek Demurger, gerekse Anne Gilmour-Bryson, işkencenin etkisini yadsınamayacak bir gerçeklik olarak kabul ediyorlar: Demurger, itirafların yalnızca işkencenin uygulandığı bölgelerde yapıldığını vurguluyor. Gilmour-Bryson ise, "inanılmaz eylemlerin sanki bir dua gibi okunması" olarak betimlediği itirafları doğrudan doğruya "sorgulananların günlerce korkunç işkencelere ve açlığa maruz bırakılmalarına" bağlıyor.³⁹ Demurger, diğer çağdaşları ve bazı tarihçiler tarafından ele alınmayan ve zorunlu olarak aynı anlama gelmeyen bir savaşta cesaret göstermek ile işkenceye dayanıklılık arasına da bir ayrım getiriyor. Bu ikisini birbirine karıştırmak, eğer verdikleri ifadelerle bir gerçek payı bulunsaydı, savaşlarda cesaret gösteren Tapınakçıların işkence karşısında teslim olmamaları gerekirdi gibi bir sonuca varmamıza neden olurdu; oysa kişinin silah arkadaşlarıyla birlikte bir dava için savaşması ile çıplak bir halde bir hücreye kapatılmış, türlü hakaretlere uğrayan, ardı arkası gelmeyen acılara maruz kalan ve tamamen başkalarının kontrolü altında bulunan bir adamın çaresizliği arasında dünyalar kadar fark bulunmaktadır.⁴⁰

Demurger ayrıca belirli suçlamaları diğer tarihçilere kıyasla daha yakından incelemektedir ve iddianamede belirtildiği gibi Tapınakçıların gerçekten Katharlar ya da Müslümanlardan etkilenmiş olup olmadıkları üzerinde durmaktadır. Tapınakçılar Languedoc bölgesinde oldukça güçlüydüler ve 13. yüzyılın sonlarında Katharizm bu bölgede varlığını hâlen sürdürüyordu; Amerikalı tarihçi Alan Freeland, haçlı seferlerini izleyen yıllarda Katharizm'in, kraliyet görevlileri ve soylu diğer aileler de dâhil olmak üzere, kuzeyden gelen göçmenler tarafından

nasıl özüksendiğini göstermektedir. Tapınakçıların çoğı bu tür ailelerden geliyordu ve sapkınlar açısından haçlı seferleri öncesi döneme kıyasla çok daha tehlikeli sayılabilecek bir ortamda, sapkınlık suçlamalarına karşı bir önlem olarak Tarikat'a katılmış olabilirler. Öte yandan, Tarikat'ın İslamiyet tarafından etkileneşmesi konusunda ise Demurger, bu etkileşimin bir tür 'kültürel geçişme' yolu ile olduğunu savunan Favier'in bu savından daha somut bir kanıt getirememektedir. Demurger, Doğı'da görev alan Tapınakçıların bölgede kalış sürelerinin, bu tür bir etkileşime meydan vermeyecek ölçüde kısa olduğunu ve her durumda, İslam ordularındaki komutanların esir aldıkları Tapınakçıların büyük bir bölümünü öldürdüklerini; bundan da, Müslümanların gözünde özellikle Tapınak Şövalyelerinin İslam âleminin birer can düşmanı olarak algıladıklarının anlaşıldığını belirtmektedir.⁴¹ Helen Nicholson de tıpkı Alain Demurger gibi, IV. Philippe hükümetinin samimiyetine kesinlikle inanmamaktadır.⁴² Nicholson, Tarikat'a yönelik suçlamaların tamamen bir taktik gereğı geliştirildiğine inanmaktadır; örneğın, Tapınakçıların, büyücülük ve putlara tapma türü eylemler yoluyla İslamiyet tarafından bozulduğu gibi bir iddiaya, gerek Müslüman stereotiplerini, gerekse Tapınakçıları çok iyi tanıyan Nogaret gibi birinin inanabilmesinin mümkün olmadığı görüşündedir. Nicholson, şu soruyu sormaktadır: Neden böyle bir grup ancak mitlerde rastlanabilecek hayali uygulamaları benimseyerek peri masallarında anlatılan türden Müslümanlar olarak suçlanmaya razı olabilir? Aragon Kralı II. James'in aksine, Fransa kralı ve bakanları ithamları ciddiye almak konusunda kararlı idiler; zira 'en Hıristiyan kral' olarak Philippe'in imajının güçlendirilmesi ve papalığın 'artık bağımsız olmadığı'nın gösterilebilmesi için bu durum oldukça elverişli bir ortam yaratıyordu. Nicholson, Tapınakçıları saf ve eğitimsiz kişiler olarak algılayan saray mensuplarının Tarikat'a yönelik yorumlarında bir alay ve aşagılama da sezmektedir. Nicholson da, 14. yüzyılın başlarının

toplumsal arka planının, Tapınakçıların gerçekten bozulmuş olduklarına Tapınakçıları inandırdığından değil, Nogaret'nin benimsediği olağan yöntemleri gösterdiğinden dolayı, fazla bir önem taşımadığını belirtmektedir.

Özetlemek gerekirse, 1940 yılında Robert Fawtier'in dışında hiçbir ciddi tarihçi, Tapınakçıların gerçekten suçlu olduklarından dolayı mahkûm edildiklerini öne sürmemektedir; Prutz bile 1888 yılında, Tarikat'ın bazı adetlerinin 14. yüzyılın başlarında "hoşgörü ile karşılanamayacak bir anlama ve biçime" büründüğüne inanmasına rağmen, gerçek anlamda sapkın bir cemaat olduklarına yönelik iddialarını geri çekmişti.⁴³ Böyle bile olsa, görünürdeki görüş birliğine karşın, burada ele alınan tarihçilerin hiçbirinin görüşleri tam olarak birbiriyle örtüşmemektedir. Bu boyutta bir olayın tamamen mesnetsiz iddialara dayanmaması gerektiği ve çoğunlukla oldukça gerçekçi görünen bu kadar çok sayıda itirafın tümüyle reddetmelerinin mümkün olmadığı hususunda Prutz ile hemfikirdiler. Partner, bu görüşün tipik bir temsilcisi olarak görülebilir. "Bununla birlikte, Tapınak adaylarının normal üyeliğe kabul törenlerinde adayların kendilerinden, inançlarından vazgeçmeleri istendiği izlenimini uyandırabilecek birtakım olağandışı yöntemlerin uygulanması da olanaklı görünür."⁴⁴ Barabara Frale'nin söyledikleri ise bu konuda biraz daha muğlâktır. Onun görüşüne göre aday, Tarikat'a tamamen Ortodoks bir kabul töreni ile katılıyor; ancak bu törenin ardından, bir geçiş ritüeli ve bir teslimiyet sınavı olarak, az önce Tarikat'a itaat yemini etmiş bulunan adaydan İsa'yı reddetmesi ve haçın üzerine tükürmesi isteniyordu.⁴⁵ Tarikat'ın tarihi üzerine yazdığı kitabın yeni basımında, Alain Demurger bu görüşü destekler görünmektedir: Tarikatçılar sapkın değildiler; ancak böyle bir olayın ortaya çıkmasına izin verdikleri, hatta desteklediklerinden dolayı ihmalkârlık, hatta yozlaşma ile suçlanmayı hak etmişlerdi. Teoride gizli tutulması gerekmesine rağmen, kabul töreninin bu final

bölümü en azından bir kuşaktır herkesçe biliniyordu; ancak Kilise tarafından ciddiye alınmadığından dolayı, Tapınakçılar da bu uygulamayı kaldırmaya yönelik bir girişimde bulunmadılar.⁴⁶ Yalnızca Norman Cohn ve Helen Nicholson bu suçlamaları tamamen reddetmektedirler. Cohn, yazdıklarında 1930'lı yılların Avrupa'sından derin bir biçimde etkilenmiştir: "Çoğu kişi, en despot yöneticinin bile gerçekte olmayan şeylerden kaynaklanan bir dizi itham uydurabileceğine ve çok sayıda masum kurbanı bu yalanları kabul etmeye zorlayabileceğine inanmakta zorlanırlar. Stalin dönemindeki yargılamaları örnek olarak aldığımızda, aslında bunun hiç de zor olmadığı görülebilir".⁴⁷ Nicholson'a göre suçlamalar, Tapınakçının birçok zaafından yararlanmak, güçlü yönlerini tahrip etmek ve onların tüm kurtuluş yollarını tıkamak üzere tasarlanmıştı. Tarikat ile ilişkisi bulunanlara, ya da hizmetlilere duruşmalarda ifade vermek üzere herhangi bir çağrı yapılmamıştı; zira iddianameyi düzenleyenler, bu tür kişilerin verecekleri ifadelerin "suçlamalar yönünden herhangi bir destek sağlamayacağına inanıyorlardı".

Yüzlerce yeminli ifade okuyan ve Abruzzi ile Kıbrıs'taki Tapınakçıların ifadelerini içeren iki dev cilt uzunluğunda bir kitap yazan Anne Gilmour-Bryson'ın vardığı sonuca göre, "Tapınakçılar üzerine yazılanlar ne olursa olsun, okur ister istemez Tarikat üyelerinin kendilerine yöneltilen suçlamaların büyük bir bölümünü işlemediği izlenimine kapılıyor". Bununla birlikte; Gilmour-Bryson bile, Haziran 1308'de Poitiers'de, diğer eylemlerin yanı sıra İsa'yı reddettiğini ve haçın üzerine tükürdüğünü (Charente'de) itiraf eden Ithier de Rochefort'un itirafı karşısında duyduğu rahatsızlığı gizleyememektedir. Ithier, aslında bu eylemlerde bulunmak istemediğini, ancak kabul görevlisinin kendisini müebbet hapis cezasıyla tehdit etmesi üzerine boyun eğmek zorunda kaldığını belirtmişti. Ithier bu eylemleri, önce Aziz Augustinus Münzevileri Tarikatı'ndan Üye Julius'a, daha sonra da Kudüs patriğine itiraf etmiş ve her

iki din adamı ona belirli bazı cezalar vermişti. Gilmour-Bryson, bu öykünün içinde bir gerçek payının bulunması gerektiğini; zira “bu adamın sözünü ettiği iki itirafı ve maruz kaldığı cezaların ayrıntılarını uydurmuş olmasının mümkün olmadığını” ve işkencenin dahi, böylesine karmaşık bir öykü uydurabilmesi için yeterli olmadığını belirtmişti. Onun görüşüne göre, “Hiç şüphe yok ki budalaca birtakım tehditler yapılmıştı”.⁴⁸

Son yıllarda bu yönde bir adım daha atıldı. Gilmour-Bryson gibi yeminli ifadeler üzerinde ayrıntılı bir araştırma gerçekleştiren Jonatan Riley-Smith, yargılamalarda elde edilen kanıtların “tamamen göz ardı edilmesinin ya da haris bir hükümetin kurguladığı bir senaryo şeklinde yorumlanmasının mümkün olamayacağını” öne sürmektedir. Ancak bu beyan, onun Tarikat aleyhine başlatılan yargılamayı bir bütün olarak kabul ettiği anlamına gelmez. Tarikat dışındaki kişilere itirafta bulunmayı reddetmeleri, bir kediye kutsamaları, sadaka vermeyi reddetmeleri, Aşaî Rabbanî ayinlerinde kutsal sözcükleri telaffuz etmekten kaçınmaları ve puta tapmaları da dâhil olmak üzere, Tarikat’a yöneltilen iddiaların önemli bir bölümünü reddetmektedir. Buna karşın, yeminli ifadelerde yer alan bazı izleklerin, en önemlisi de, İsa’nın reddinin ve bununla ilişkili diğer bazı eylemlerin, şahitlerin yorumlarının ışığında, ‘hayal ürünü olmaları olasılığını neredeyse ortadan kaldıracak ölçüde ayrıntılı’ olduğunu vurgulamaktadır. Riley-Smith, Tapınakçıların 1308 ve 1309 yıllarındaki yargılamalarında hazır bulunan Dominiken teolog Peter de la Palud ile uzlaşmaktadır. Peter de la Palud, itiraf edenlerden çok, suçlamaları reddeden Tapınakçılara inanmakla birlikte, Tapınakçıları sorgulayanların elde ettikleri itiraflara ilişkin o denli çok ayrıntıyı dinlemişti ki, bazılarının kabul törenlerinde ‘ahlak dışı eylemlerin’ gerçekten işlenmesine karşın, diğerlerinin kabul törenlerinde bu tür eylemlerle karşılaşmadıkları sonucuna varmıştı. Riley-Smith, genellikle Fransa’da ama aynı zamanda İtalya’da ve Doğu Akde-

niz'deki bazı komutanlıklarda kimi adayların kâfirce bazı taleplere maruz kaldıkları sonucuna varmıştır. Son analizinde Riley-Smith, suçlamaların hangilerinin doğru, hangilerinin yalan olduklarına bakılmaksızın, Tarikat'ın "önemli ölçüde bir reform ihtiyacı içinde olduğunu" vurgulamadır.⁴⁹

Riley-Smith, bu reformun gerçekten gerekli olduğunu, zira Tarikat'ın istihdam ve işlev konusunda bir kriz yaşadığını: bir taraftan yeterli sayıda yeni üyeyi cezp edememesinin yanı sıra; 1302'de Ruad'ın yitirilişinin ardından, örneğin Hospital Şövalyelerinin 1306 yılında Rodos'u fetihlerinden sonra elde etmeyi başardıkları inisiyatifleri gerçekleştiremediklerini belirtmektedir. Riley Smith'in görüşüne göre Tarikat, büyük ölçüde Doğu'da düzenlenen meclis toplantılarına bağımlı olan ve batıda kaydedilen gelişmelerle herhangi bir irtibatı bulunmayan arkaik yönetim yapısını modernleştirebilmekte başarısız olmuştu. Riayet edilmesi gereken kararlara ilişkin etkin bir karar alma mekanizması bulunmuyordu; gerçekten de, Batı'da yaşayan Tapınakçıların büyük bölümü geniş toprakları kapsayan eyaletlerde, birbirlerinden tecrit edilmiş bir konumda bulunuyorlardı ve Tarikat'ın tüzüğü ve adetleri konusunda herhangi bir bilgiye sahip değildiler. Riley-Smith, güçlü bir yönlendirme işlevinden yoksun ve bu nedenle de, "dinsel yaşamın geleneklere bağlı örüntüleri tarafından disipline edilmemiş" demoralize bir Tarikat'ın resmini çizmektedir. Bundan yola çıkan Riley-Smith, Tarikat'ın durumunun son derece bozuk olduğunu ve kişinin zihninde ister istemez yargılama süreci olmasaydı bile, Tarika'tın daha ne kadar varlığını sürdürebileceği sorusunun belirlediğini belirtiyor. Bir anlamda bu analiz Riley-Smith'i, Tapınakçıları varoluş nedenini yitiren ve bu nedenle de saldırılara karşı savunmasız durumda bulunan yozlaşmış bir Tarikat olarak betimleyen tarihçilerle aynı kategoriye yerleştiriyor. Öte yandan, Riley-Smith'in bu konumu, Tarikat'ı kendisine yöneltilen sapkınlık ve kafirlik eylemlerini gerçekten işlediğine ina-

nanların tarafına da dâhil etmiyor; zira Riley-Smith, böylesine dağınık ve düzensiz bir kurumun, yargılanma sürecinde elde edilen yeminli ifadelerde açıklandığı biçimde tutarlı ve örgütlenmiş bir dizi uygulamayı benimseyebilmesinin olanak dışı olduğunun da altını çiziyor.⁵⁰

Riley-Smith burada, temel bir hususu yeniden gündeme getirmektedir. Engizisyonun başlamasından önce elde edilen yeminli ifadeler, 1230'lu yıllardan başlayarak giderek artan bir yığın oluşturmuştu ve büyük bir bölümünün günümüze kalmamasına rağmen, hangi ölçütte ele alınırsa alınsın, o dönem için son derece önemli bir kaynak oluşturduğu kesindir.⁵¹ Bu tür kanıtlarla ilgili olarak karşımıza çıkan sorulardan biri de şudur: doğruları yanlışlardan nasıl ayırabiliriz? Engizisyon önüne çıkartılan Katharlar ve Tapınakçıların maruz kaldıkları güç durumun ve bu durumdan kurtulabilmek için bu iki örgütün verdikleri yanıtların benzeşen ve farklılaşan yönleri nelerdi? Gilmour-Bryson, yargılama sürecinde alınan yeminli ifadelerde Tapınakçıların "Tarikat bünyesindeki gündelik olayları gerçekçi bir biçimde" betimlediklerini ve bu nedenle de bu bilgilerin, Tarikat mensuplarının belirli görevleri, yaptıkları yolculuklar, kilise ayinlerine katılımları, vb. gibi etkinlikler açısından önem taşıdıklarını belirtmektedir. Gilmour Bryson ayrıca, verilen rakamlar; örneğin sorgulanan 953 kişi ve bunların coğrafi dağılımları üzerinde de odaklanmaktadır. Katolik Hristiyanlığın hiçbir bölgesinde engizisyon öncesi dönemde bu kadar çok sayıda kişiye aynı soruların yöneltildiği başka bir kayıt grubu bulunmamaktadır.⁵² Emanuel Leroy Ladurie, oldukça iyi bilinen çalışmasında, yalnızca 1318-25 yılları arasında Fournier'de gerçekleşen sorgulamalara ilişkin engizisyon tutanaklarından yararlanarak, Pirenelerin eteğindeki Montaillou köyünün kırsal yaşamı konusunda ayrıntılı bir analiz gerçekleştirmiştir. Ladurie'nin belirttiğine göre köylüler, "gündelik yaşamları ile ilgili son derece ayrıntılı ve canlı bir görüntü" oluşturmuşlardır.

Böylece yazar, yalnızca bir kez uygulandığını kabul ettiği iş-kence olayı hariç olmak üzere, köylülerin açıklamalarını doğru olarak kabul etmektedir. İşkence iddiasının yer aldığı uydurma olayda ise Fransız engizisyonunun temsilcileri, cüzamlılar aleyhine ifade vermesi için [James Fournier adlı] bir şahsa iş-kence yapmışlardır ve bunun sonunda adı geçen şahıs, üzerine toz zehir serpilerek kuyulara atılan kurbağalarla ilgili inanılması güç saçma bir itirafta bulunmaktadır.⁵³ Bu itiraf çok sayıda araştırmacıyı heyecanlandırmakla birlikte, kendi metodolojisini geliştirmeye çalışan ve Pamiers piskoposuna anlatılan renkli öykülere inanmayan Leonard Boyle’u fazla etkilemedi.⁵⁴

Tapınakçılar arasında eşcinselliğin bir tür kurumlaşmış uygulama haline geldiği yolundaki suçlama ise, yeminli ifadeler üzerindeki incelemelerde karşılaşılan sorunlara iyi bir örnek teşkil etmektedir. Bu konuda karşımıza çıkan ikilem, Gimour-Bryson’un da belirttiği gibi, eşcinselliğin “Tarikat’ın gündelik alışkanlıklarından biri mi, yoksa utanç verici, dehşete düşürücü ve/veya sapkın bir eylem olarak mı ele alınması gerektiği” sorusuna bağlıdır. 14 Eylül 1307’de tutuklanan Tarikat üyeleri yeminli ifadelerinde, kabul törenleri sırasında, İsa’yı yadsımalarının ve haçın üzerine tükürmelerinin ardından, çıplak olarak kabul görevlisinin önüne çıkartılıyorlardı ve kabul görevlisi “insanlık onurunu kirleten bir biçimde”; onları kuyruk sokumlarından, göbeklerinden ve ağızlarından öpüyordu. Üstelik “ilahî yasaları çiğneyen bu insanlar ... beşeriyet yasalarını çiğnemekten de çekinmiyorlardı”. Tarikat’a bağlılık yeminlerinde, bir başkasının talebi üzerine o dehşet verici, korkunç ilişkiyi sorgusuz sualsiz kabullenmişlerdi ve Tanrı’nın gazabının bu kâfirlerin üzerinde olmasının gerçek nedeni işte bu günah idi.⁵⁵ Son yıllara kadar, bu konuyu irdelenmesi son derece zor bir konu olarak gören tarihçilerin büyük bir bölümü (ki bunların tümü de erkekti), tatsız buldukları ve bu düşüncelerini tüm dünyaya açıklamakta beis görmedikleri bu konu ile aralarına

bir mesafe koymak üzere, çoğunlukla kendi tarihsel nesnelliklerinden ve metodolojik disiplinlerinden ödün verdiler. Bundan dolayıdır ki, örneğin, putlara tapma konusunu göz ardı etmeye yönelik genel bir eğilime rastlandığı gibi, cinsel sapkınlığa yönelik suçlamalar konusunun irdelenmesinde de genel bir isteksizlik göze çarpmaktadır; çünkü hiç kimse cinselliğe ilişkin konularda naif görünmek istemez. Bu nedenle, (gördüğümüz gibi) Tarikat'ın suçlu olduğuna inanmayan Strayer bile, eşcinselliğin Tapınakçıların yaşamının ayrılmaz bir parçası olduğuna inanıyordu.

Tapınakçıların bakir olmadıkları ve sık sık eşcinsel ilişkilere girdikleri doğrudur. Dünyadan neredeyse tecrit edilmiş bir yaşam tarzını benimseyen bekâret yemini etmiş münzevi keşişlerin, bu yeminlerini yerine getirdiklerine inanmak oldukça zor: Yaşamlarında politika, finans ve zaman zaman da askerî seferlerin yoğun biçimde yer aldığı bu adamların bekâret yeminine bağlı kalmaları neredeyse olanaksızdı. Üyelerinin birbirlerine sıkı bağlarla bağlı oldukları askerî-politik grupların eşcinsellik konusuna aşına oldukları günümüzde bilinen bir gerçektir. Hatta bazı komutanların, fahişelerle düşüp kalkan mensupların yaratabilecekleri skandalları önlemek üzere eşcinsel ilişkileri önermiş olmaları bile mümkündür.³⁶

Strayer, bu anlamda bir çağın sona erişini temsil ediyor; zira 1980 yılında bu kitabını yayınladığında, yeni bir kuşağı temsil eden tarihçilerin, başlı başına bir ilgi odağı oluşturan Orta Çağ'da cinselliği irdeleyen çalışmaları gün ışığına çıkmaya başlamıştı ve bu izlek, Strayer'in yoğun bir biçimde üzerinde çalıştığı Orta Çağ'ın finans kurumları kadar ilgiye değer bir çalışma alanı oluşturunuyordu. Bu nedenle, örneğin Derek Sherwin Bailey 1955 yılında Orta Çağ'da cinsellik konusunu ciddi bir biçimde ele alan *Homosexuality and the Western Christian Tradition* (Eşcinsellik ve Batı Hristiyan Geleneği) başlığını taşıyan kitabını yayınladığında, Tapınakçılara ya da Katharlara bu konuda yönel-

tilen ithamları tarafsız bir biçimde değerlendirmeye yönelik herhangi bir girişimde bulunmadı. Bu nedenle, Tapınakçılar açısından “doğaya aykırı günahlar konusunda Tarikat’a yöneltilen ithamların doğrulandıkları konusunda hiçbir şüphenin bulunmamasına” karşın, “Albigens Haçlılarına ve diğer sapkınlara yönelik eşcinsellik suçlamalarının, onlara kara çalmak ya da ortadan kaldırılmalarını haklı göstermek amacıyla uydurulan kötü niyetli yalanlar olmadıkları da” anlaşılmaktadır.⁵⁸

Bununla birlikte, bu tarihçilerden hiçbiri Tapınakçılar üzerinde bu bağlamda odaklanmamıştır ve bu alanda araştırmalar yapan çok az sayıdaki kadın tarihçiden biri olan Anne Gilmour-Bryson, “Tarikat mensuplarının bu tür konulara ilişkin sorulara nasıl tepki gösterdiklerini, olup bitenleri nasıl ve hangi terimlerde açıkladıklarını göstermek üzere” Tapınakçıların yargılama sürecindeki ifadelerini incelemiştir. 13. yüzyıla ilişkin literatürde eşcinsellik kavramının çağdaş anlamı konusunda belirli bir muğlâklığın yer almasına karşın, Anne Gilmour-Bryson, sorgulanan Tapınakçıların kendilerine yöneltilen soruların erkekler arası anal ilişkiler ile ilgili olduğunu doğru bir biçimde anladıkları konusunda herhangi bir şüphenin bulunmadığı sonucuna varmaktadır. İşkence uygulandığında ise genellikle verilen yanıt, kabul törenlerinde Tapınakçılara Tarikat’ın diğer üyeleri ile cinsel ilişkide bulunabileceklerinin (hatta bulunmaları gerektiğinin) söylenmiş oldu, ancak kendilerinin bu tür ilişkilerden kaçındıkları yolunda idi. Eşcinsel ilişkiler hakkında konuştuklarında ise, bu tür ilişkileri kendilerinin değil, çoğunlukla artık hayatta olmayan bir başkasının işlediğini belirtiyorlardı. Bu nedenle, örneğin 138 Tapınakçının sorgulandığı Ekim-Kasım 1307’de Paris’te gerçekleşen duruşmalarda, 94 Tapınakçının eşcinselliğin Tarikat içinde yasal olduğunu belirtmesine karşın, bunların yalnızca ikisi belirli eylemlere ilişkin birinci elden ifade verebildiler.⁵⁹ Gilmour-Bryson, sorgulanan çoğu Tapınakçının kabul törenlerinin bir özelliği olarak bu tür ilişkilere girmelerinin kendilerine emredildiğini, ancak bunlardan

çok az bir bölümünün gerçekte neler olup bittiği konusunda somut kanıtlar gösterdiğini belirterek ifadeler arasında bir tutarsızlığın bulunduğunu vurgulamaktadır. Gilmour-Bryson, diğer dinî tarikatlarda olduğu gibi Tapınakçıların bünyesinde de eşcinsel ilişkilerin yer aldığını; ancak bunun yaygın bir uygulama olmadığını ve Tarikat tüzüğünde eşcinselliğin ciddi bir suç olduğunun ve bu tür ilişkilerin ağır bir biçimde cezalandırılacağına açık ve kesin hükümlerle belirtildiği sonucuna varmaktadır. "Tapınak Tarikatı'nda eşcinselliğin yaygın bir biçimde var olduğunu iddia eden araştırmacıların bu konudaki iddiaları mesnetsizdir."⁶⁰ Sonuçta Gilmour-Bryson'ın amacı, Strayer ve Sherwin Bailey gibi tarihçilerin varsayımlarının geçerliliğini, mevcut kanıtlarla karşılaştırarak test etmektir. İnsanları özellikle cinsel yaşamları konusunda doğru söylemeye ikna edebilmenin güçlüğünü de dikkate alarak, bu girişimine, engizisyon sürecinde bu konuya ilişkin olarak elde edilen kanıtların birleştirilmesinde karşılaşılan sorunları da ekleyebilirdi. Günümüzün bu tür konularda açık olduğu kabul edilen toplumunda bile, cinsel davranışlar konusunda sorular soran bir araştırmacı ile karşı karşıya gelen çoğu kişinin verdikleri yanıtların yüzde yüz güvenilir olmasını beklemek gerçek dışı olur ve Kinsey'den Hite'ye, bu konuda yayınlanan araştırmaların büyük bir bölümüne, tarihçilerin geleneksel olarak benimsedikleri kuşkuculuğun merceğinden yaklaşmak gerekir.

20. yüzyılda yaşanan deneyimlerin, Tapınakçıların yargılamasına ilişkin olarak son elli yıl içinde geliştirilen bakış açılarını derinden etkilediği şüphesizdir. Göstermelik yargılamalar, azınlıklara yönelik toplu katliamlar, devlet propagandasında benimsenen yöntemler, politik bir araç olarak psikolojik ve fiziksel işkence, geleneksel kurumların içten çürüyüşleri, iletişim alanında ve cinsel davranışlarda gerçekleşen devrimler, hiç şüphe yok ki, bu tür olayları algılayış biçimlerimizi belirleyebilmemize yardımcı olmuşlardır.

Notlar

KATILIMCILAR

1. *Cronaca del Templare di Tiro (1243-1314): la caduta degli Stati Crociati nel racconto di un testimone oculare*, yay. haz. ve çeviren L. Minervini, Napoli, 2000 para. 262, s. 216-19; *The 'Templar of Tyre'. 'Deeds of the Cypriots' Bölüm III*, çev. P. Crawford, Aldershot, 2003, para. III-13. Çeviri modern İngilizce'de yeniden yazılmıştır.
2. *The 'Templar of Tyre'* çev. Crawford, s. 2-7 ve L. Minervini, 'Le Gestes de Chipriots et la tradition historiographique de l'Orient latin' *Le Moyen Age*, 110 (2004) 315-24.
3. *Cronaca del Templare di Tiro*, para. 274, s. 228-9 ; *Templar of Tyre*, para. 510, s. 118
4. A. Luttrell, 'The Earliest Templars'. Bulunduğu eser *Autour de la Première Croisade. Actes du Colloque de la Society for the Study of the Crusade and the Latin East (Clermont-Ferrand, 22-25 Juin 1995)*, yay. haz. M. Balard, Paris, 1996, s. 193-202. Luttrell, 'Earliest Templars', *Autour de la Première Croisade* içinde. Actes du Colloque de la Society for the Study of the Crusade and the Latin East (Clermont-Ferrand, 22-25 juin 1995), yay. haz. M. Balard, Paris, 1996, s. 193-202
5. *Regula Pauperum commilitonum Christi Templique Salmonic*, yay. haz. S. Cerrini. *Corpus Christianorum Continuatio Medievalis* (yayına hazırlanıyor) cl. 49; çev. Nalcolm Barber ve K. Bate, *The Templars*, Manchester Medieval Sources, Manchester, 2002, no. 5

- s. 48. Hospitaller için bkz. *Cartulaire general de l'Ordre des Hospitaliers de Saint Jean de Jérusalem, 1100-1310* cilt 1 yay. haz. J. Delaville de Roulx, no. 70, Paris, 1894, s. 62-8
6. Bkz. M. Barber *The New Knighthood, A History of the Order of the Temple*, Cambridge, 1994, s. 11 (Türkçe çeviri: Yeni Şövalyelik, Tapınak Şövalyelerinin Tarihi. Çev. Berna Ülner, Kabcacı Yayınları, 2006.
7. Bkz. M. Barber, *The New Knighthood*, s. 13-14.
8. *Regula pauperum*, yay. haz. Cerrini, cl. 65; çev. Barber ve Bate, s. 52.
9. *Liber ad milites Templi de laude novae militiae*, bulunduğu eser, S. Bernardi Opera, cilt 3. yay. haz. J. Leclercq ve H. M. Rochais, Roma, 1963, s. 213-39; Bernard of Clairvaux, *In Praise of the New Knighthood, A Treatise on the Knights Templar and the Holy Places of Jerusalem*, çev. M. C. Greenia, Kalamazoo, 2000. Bu olayların zamandizini için bks. M. Barber, Introduction to Greenia, s. 13.
10. M. -L. Bulst Thiele, *Sacrae Domus Militiae Templi Hierosolymitani Magistri: Untersuchungen zur Geschichte des Templeordens 1118/9-1314*, Göttingen, 1974, Anhang, 1 no. 2, s. 361.
11. Bkz. I.S. Robinson, *The Papacy 1073-1198*, Cambridge, 1990, böl. 6.
12. *Papsturkunden für Templer und Johanniter*, yay. haz. R. Hiestand, Vorarbeiten zum Oriens Pontificius, cilt 1. Abhandlungen des Akademie der Wissenschaften in Göttingen, 77. Göttingen, 1972, no. 3 s. 204-10; çev. Barber ve Bate, no. 7, s. 59-64.
13. *Papsturkunden für Templer und Johanniter*, no. 8, s. 214-15,, no. 10, s. 216-17; çev. M. Barber ve Bate no 8 s. 64-5; no. 9, s. 65-6.
14. *Cartulaire général de l'Ordre du Temple 1119 ?-1150*. Raymond Berenguer'in bağışı için bkz. *Receuil des chartes et des bulles relatives a l'Ordre du Temple*, ed G. A. M. de Albon, Paris, 1913, no. 314, s. 204-5, Languedoc'da bir yerel karargâhın gelişimi konusunda bilgi edinmek için bkz. M. Barber, 'The Templar Preceptory of Douzens (Aude) in the Twelfth Century', bulunduğu eser, *The World of Eleanor of Aquitaine. Literature and Society in Southern France between the Eleventh and Thirteenth Centuries*, yay. haz. M. Bull ve C Léglu. Woodbridge, 2005, s. 37-55.

15. *Cartulaire général de l'Ordre du Temple*, no. 448, s. 279; Guillaume de Tyr, *Chronique*, cilt 1. yay. haz. R. B. C Huygens. Corpus Christianorum, Continuatio Mediaevalis, 63, Turnhout, 1986, 12.7, s. 554.
16. *Odo of Deuil, De Profectione Ludovici in Orientem* yay. haz. ve çev. V. G. Berry, New York, 1948, s. 115-27, 134-5;; *Etudes sur les Actes de Louis VII*, yay. haz. A. Luchaire, Paris 1885, no. 230, s. 173, no. 236, s. 174-5.
17. Guillaume de Tyr, 12.7, s. 554.
18. R. Hiestand, 'Zum Problem des Templerzentralarchivs', *Archivistische Zeitschrift*, 76, (1980), 17- 37
19. Bkz. Barber, *The New Knighthood*, s 76-89
20. D. Pringle, 'Templar Castles on the Road to the Jordan', bulundugu eser: *The Military Orders. Fighting for the Faith and Caring for the Sick* yay. haz. M. Barber, Aldershot 1994, s. 148-66 ve 'Templar Castles between Jaffa and Jerusalem', bulundugu eser, *The Military Orders*, cilt 2. *Welfare and Warfare*, yay. haz. H. Nicholson, Aldershot, 1988, s. 89-109.
21. Bkz. J. Gillingham, *Richard I*. New Haven ve Londra. 1999 bölüm 11.
22. *La Règle du Temple* yay. haz. H. de Curson. Societe de l'Histoire de France, Paris, 1886, cl. 77-223, s. 75-152; *The Rule of the Templars. The French Text of the Rule of the Order of the Knights Templar*. İng. çev. J. Upton-Ward, Woodbridge, 1992, s. 38-72.
23. J. Riley-Smith, 'The Structures of the Orders of the Temple and the Hospital in c. 1291'. Bulundugu eser, *The Medieval Crusade* yay. haz. S. Ridyard, Woodbridge, 2004, s. 127, 131-2
24. A. J. Forey, *The Templars in the Corona de Aragón*, Londra, 1973 s. 328-9; Riley Smith, 'Structures', s. 134.
25. *Règle*, cl. 224-543, s. 153-284; İng. Çev. Upton Ward, s. 73-141.
26. *Règle* cl. 544-656, s. 285-336, İng. çev. Upton Ward s. 142-67.
27. *Règle* cl. 675-86 s. 337-50, İng. çev. Upton Ward, s. 168-74 Ayrıca, Ortodoks bir kabul töreninin ayrıntılı betimlenişi için bkz, 12 Ocak 1311 tarihinde papalık komisyonunun huzuruna çıkan Tapınak Şövalyesi Gerard de Caux'un ifadesi, *Procès*, cilt 1. s. 379-86; İng. Çeviri, M. Barber, *The Trial of the Templars*, Cambridge, 1978, ek B, S. 253-7 .

28. Bkz. A. J. Forey, *The Military Orders from the Twelfth to the Early Fourteenth Centuries*, Londra, 1992, s. 25-32.
29. Bkz. J-Riley Smith, *The Feudal Nobility and the Kingdom of Jerusalem 1174-1277*. Londra, 1973, s. 29-30, ve S. Tibble, *Monarchy and Lordship in the Latin Kingdom of Jerusalem 1099- 1291*, Oxford, 1989, s. 111-12, 119-20.
30. *Annales Monasterii de Burton, 1004-1263*, bulunduğu eser. *Annales Monastici*, cilt 1, yay. haz. H. R. Luard, R.S. 36, Londra, 1864, s. 491-5.
31. *Lettres de premiers Chartreux*, cilt 1 S. Bruno, Guiges, S. Anthelme, Sources Chrétiennes, 118, Paris, 1966, s. 154-61; *Ioannis Saraberiensis Episcopi Carnotenseis Policratici*, cilt 2, syay. Haz. C. C. Webb, Oxford, 1909, s. 692-5. Askeri tarikatların yapısı üzerine çağdaş bir tartışma için bkz. G. Constable, *The Reformation of the Twelfth Century*, 1996, s. 75.
32. 'Un document sur le débuts de Templiers' yay. haz. J. Leclercq, *Revue d'Histoire Ecclésiastique*, 52, (1957, 81-91.
33. Guillaume de Tyr, 12.7, s. 555; 20-20, s. 955.
34. PL, cilt 215. sütun 1217-18, Rüşvet suçlamasının altında hiç süphe yok ki bir gerçeklik payı bulunuyordu. Bkz. Barber, *New Knighthood*, s. 223-6
35. *Les Régistres de Clement IV. (1265-8)*. cilt 1, yay. haz. E. Jordan. Bibliothèque des Ecoles Françaises d'Athènes et de Rome, ser. 2, Paris, 1893, no. 836, s. 326-7, Sorun, bizzat üstadın karşı çıkmasından değil, gerek IV. Urban, gerekse IV. Clemens'in Tapınakçı Marshal'ın tavırlarını isyankâr bulmalarından kaynaklanıyordu.
36. *Cartulaire général de l'Ordre des Hospitaliers*, cilt 2 no. 1633, s. 253-4. İng. Çev. Barber ve Bate, s. 230-2.
37. Dinî tarikatlara yönelik eleştiriler, Orta Çağ'da toplumsal yaşamın ayrılmaz bir parçası idi. Bkz. Constable, *Reformation*, s. 32. Tarikat rahipleri ile ilgili sert tartışmalar için bkz. C. H. Lawrence, *The Friars. The Impact of Early Mendicant Movements on Western Society*, Londra, 1994, s. 152-61. Askerî tarikatlara yönelik tavırlarla karşılaştırmak için bkz. Forey, *Military Orders*, s. 204-20
38. Safad kalesinin maliyeti için bkz. *De constructione castri Saphed. Construction d'un château fort franc en Terre Sainte*, ed. R. B. C. Huygens, Amsterdam, 1981, s. 41.

39. Bkz. M. Barber, 'The Social Context of the Templars', *Transactions of the Royal Historical Society*, 5th ser. 34 (1984), 43-6
40. Matthew Paris, *Chronica Majora*, cilt 4, yay.haz. H. R. Luard. RS 57, Londra 1880, s. 148. Bununla birlikte, Mansure'de Tapınakçıların oyadıkları role ilişkin aksi yöndeki görüşler için bkz. H. Nicholson, *Love, War and the Grail: Templars, Hospitallers and Teutonic Knights in Medieval Epic and Romance 1150-1500 History of Warfare*, 4, Leiden, 2000, s. 77.
41. Nicholson, *Love, War and the Grail* s. 2-3, 189, 227, 236-7.
42. Bkz. S. Schein, *Fideles Crusis: The Papacy, the West and the Recovery of the Holy Land, 1274-1314*, Oxford, 1991, s. 121-7. Öyle bile olsa, bu övgü ikili bir anlam içeriyordu; zira eğer Beaujeau'nun ölümü şehrin düşüşüne yol açıtıysa, bu, son aşamada Tapınakçıların başarısız olduklarını gösteriyordu. Bkz. H. Nicholson, *Templars, Hospitallers and Teutonic Knights. Images of the Military Orders 1128-1291*, Leicester, 1993, s. 125-8. Nicholson, 1291 yılının, onlar [Tapınakçılar] açısından, diğer tarikatlara ya da gruplara kıyasla daha büyük bir felaket getirdiğine inanıyordu; s. 127.
43. Bu tarih, büyük üstat olarak Molay'ın adının geçtiği ilk tarihtir, Forey, *Corona* no. 26, s. 405-6.
44. *Procès*, cilt 1, s. 44-5. Molay, Guillaume de Beaujeau'nun üstatlığı dönemi boyunca doğuda olduğunu öne sürmekle birlikte bu gerçek, onun daha önce batıda bulunması olasılığını ortadan kaldırmamaktadır; bkz. A. Demurger, *The Last Templar. The Tragedy of Jacques de Molay Last Grand Master of the Temple*, İng. çev. A. Nevill, Londra 2004 s. 28-9.
45. Bkz. J. Upton-Ward, 'The Surrender of Gaston and the Rule of the Templars', bulunduğu eser *Military Orders*, yay. haz. Barber s. 179-88
46. *The Book of the Deeds of James I of Aragon, A Translation of Medieval Catalan Llibre dels Fets*, İng. Çev. D. Smith ve H. Buffery. *Crusade Texts in Translation*, 1, Londra 2003, parag. 532-4, s. 363-4. Bkz. Schein, s. 74-6, 138 ve A. Leopold, *How to Recover the Holy Land: Crusade Proposals in the Late Thirteenth and early Fourteenth Centuries*, Aldershot, 2000, s. 21-2.
47. Beaujeau, Eylül 1275'te Akkâ'ya geldi. *L'Histoire d'Eracles Empeureur et la Conquete de la Terre d'Outremer*. Bulunduğu eser, RHCr.

Occidentaux, cilt 2. s. 468. üstadın Apulia kanalı ile Kutsal Topraklara malzeme tedarikinde Angevin bağlantısından yararlanması ile ilgili olarak bkz. M. Barber, 'Supplying the Crusader State' bulunduğu eser, *'The Horns of Hattin'* yay. haz. B. Z. Kedar. Kudüs ve Londra, 1992, s. 325-6.

48. *Procès*, cilt 1, s. 646.
49. Bkz. Schein, s. 95, 109-10 ve Leopold, s. 21-2.
50. Bkz. Schein, s. 74-6 ve Leopold, s. 21-2.
51. Bkz. J. N. Hillgarth, *Ramon Lull and Lullism in Fourteenth Century France*, Oxford, 1971, s. 66-74; Demurger, s. 124-5.
52. Leopold, s. 8, 178-9.
53. San Justo örneği için Bkz. A. J. Forrey, 'Letters of the Last Two Templar Masters', *Nottingham Medieval Studies*, 45 (2001) s. 154, 60-1.
54. Leopold, s. 69-70.
55. Bkz. Malcolm Barber, 'James of Molay, The Last Grand Master of the Temple', *Studia Monastica*, 14 (1972), 94-6. Zaman dizini için bkz. Demurger, s. 78-81.
56. Bkz. N. Coureas, 'The Role of the Templars and Hospitallers in the Movement of Commodities Involving Cyprus', 1291-1312. Bulunduğu eser, *The Experience of Crusading*, cilt 2, yay. haz. P. W. Edbury ve J. Phillips, Cambridge, 2003, s. 257-74.
57. Gilmour-Bryson, 'Age-Related Data from the Templar Trials', bulunduğu eser, *Aging and the Aged in Medieval Europe*, yay. haz. M. M. Sheehan, Toronto, 1990, s. 129-42.
58. J. Forey, 'Towards a Profile of the Templars in the Early Fourteenth Century', bulunduğu eser *Military Orders*, yay. haz. Narber, s. 196-204. Bir genel görünüm için bkz. M. Barber, 'The Trial of the Templars Revisited', bulunduğu eser, *Military Order*, cilt 2, yay. haz. Nicholson, 1998, s. 333-4.
59. Barber, 'Supplying', s. 320-1.
60. H. Finke, *Papsttum und Untergang des Templerorden*, cilt 2, Münster, 1907, s. 335; *Procès*, cilt 2, s. 139.
61. Her iki durumda da Tapınakçılar; tıpkı 1291'de olduğu gibi Kutsal Topraklardaki muharip güçlerinin en önemli kısmını yitirmişlerdi. Bkz. Barber, *The New Knighthood*, s. 232-4.

62. *Chroniques d'Amadi et de la Strambaldi*, yay. haz. R. de la Mas Latrie. Collection de Documents inédits sur l'histoire de France. Paris, 1891, s. 289-90. Çağdaş Fransız kaynakları üzerinde temellendirilen bu yoruma göre, kralın kendisi bile bu miktarları karşılayabilmekte zorlanmıştı. Amadi için bkz. a.g.e. s. 252.
63. *The Trial of the Templars in Cyprus. A Complete English Edition*, yay. haz. ve İngilizce çeviri, A. Gilmour-Bryson, Leiden, 1998, s. 31; J. M. Sans I Trave, 'L'ineditio processo dei Templari in Catiglia (Medina del Campo,, 27 aprile 1310)', bulunduğu eser, *Aciri 1291, Le fina della presenza degli ordini militari in Terra Santa i nuovi orientamenti nel XIV secolo*, yay. haz. F. Tomassi, Perugia, 1996, s. 237-8, 240; M. -L. Bulst-Thiele 'Der Proceß gegen des den Templerorden' bulunduğu eser, *Die geisilichen Ritterorden Europas*, yay. haz. J. Fleckenstein ve M. Hellman, Vorträge und Forschungen, 26, Sigmaringen, 1980, s. 388. bkz. Bölüm 5 s. 152.
64. Riley-Smith, 'Structures', s. 127-8, Forey, Corona, s. 278.
65. *Cronaca del Templare di Tiro*, para. 280, s. 230-1, para. 294, s. 236-7; 'Templar of Tyre', para. 516, s. 119, para. 30, s. 123-9.
66. 1291 yılındaki durum için bkz. P. W. Edbury, *The Kingdom of Cyprus and the Crusades 1191-1374*, Cambridge, 1991, s. 101-2 ve 12. yüzyılın sonundan 16. yüzyıla kadar geçen dönemde Kıbrıs'taki Limanlar ve Barınaklar için bkz. R. Gertwagen, 'Maritime Activity Concerning the Ports and Harbours of Cyprus from the late 12th to the 16th Centuries (1191-1571)', bulunduğu eser, *Cyprus and the Crusades*, yay. haz. N. Coureads ve J. Riley-Smith, Lefkoşa, 1995, s. 511-28. Burada, deniz kuvvetleriyle ilgili olarak Kıbrıs'taki önemli faaliyetlerin bulunmasına karşın, gerçek anlamda bir limanın yalnızca Magosa'da olduğu ve Magosa limanının bile birtakım dezavantajlar içerdiği belirtilmektedir.
67. *Cronaca del Teplare di Tiro*, para. 342, s. 282-3; 'Templar of Tyre', para. 578, s. 145-6.
68. *Cronaca del Teplare di Tiro*, para. 199-202, s. 168-71; 'Templar of Tyre', para. 435-8, s. 85-86; Bkz. C. V. Claverie 'L'Ordre de Temple au Coeur d'un crise politique majeure; la Querella Cyprici des années 1279-1285,' *Le Moyen Age*, 104(1998), 495-511. Beaudeau'nun burada benisediği tavır, muhtemelen Sicilyalı Vesperler olarak bilinen yönetimine karşı 1282 Paskalyasında patlak veren

isyan karşısında Charles de Anjou'nun karşılaştığı güç durum ile ilişkiliydi; zira bu başkaldırı, olasılıkla Charles'ın Kutsal Topraklara gönderdiği yardımları olumsuz yönde etkiliyordu.

69. *Cronaca del Teplare di Tiro*, para. 238-41, s. 194-99; para. 245, s. 200-3; *Templar of Tyre*, para. 474-77; s. 98-101; para. 481, s. 101-2.
70. *Les Registres d Boniface VII*, cilt 5. yay. haz. A. Thomas, *Bibliothèque des Ecoles Françaises d'Athènes et de Rome*, ser. 2, Paris, 1884, no. 2438, sütun 37-8; Bkz. Schein, s. 155-6, ve Ebury, s. 111-12.
71. *Cronaca del Templari di Tiro*, para. 379-83, s. 300-3; 'Templar of Tyre', para. 615-19, s. 155-7.
72. *Les Registres de Boniface VIII*, cilt 3, yay.haz. G. Digard et al. *Bibliothèque des Ecoles Françaises d'Athènes et de Rome*, ser. 2, no. 4199, sütun 184-5, Finke, cilt 2 no.4, s. 4-5; bkz. P. Crawford, 'Imagination and the Templars: The Development of the Order-State in the Early Fourteenth Century', 20 (2004), 113-21.
73. *Cronaca del Teplare di Tiro*, para. 385, s. 302-3; para. 398-402, s. 308-11; 'Templar of Tyre' para. 621, s. 157; para. 634-8, s. 161.
74. *Der Untergang des Templer-Ordens*, cilt 2, yay.haz. K. Schottmüller, Berlin, 1887, s. 161; *Trial of the Templars in Cyprus*, yay. haz. Gilmour-Bryson, s. 67-8. Ayrıca bkz. Bölüm 3, s. 94.
75. Bkz. Schein, s. 82.
76. Bu olayların zaman dizini için Bkz. Demurger, s. 149-53.
77. Tarikat'ın Fulk de Vilaret ile ilişkileri için bkz. *Regestum Clementis Papae V ... nunc premium editum cura et studio monarchorum Ordinis S. Benedicti*, cilt 5. *Bibliothèque des Ecoles Françaises d'Athènes et de Rome*, no.1033, sütun 190-1 Moloy'a hitabet yazılan mektup da muhtemelen aynı dönemde gönderilmişti.
78. Forey, 'Letters', no. 13, s. 166, Ayme de Oselier'nin, 20 Ekime kadar üstadın Kıbrıs vekili olarak görev aldığını göstermektedir.
79. Baluze, cilt 3, s. 61,72.
80. Jean de Saint-Victor, *Excerpta e Memoriali Historiarum Auctore Johanne Parisiensi, Sancti Victoris Parisiensis Canonico Regulari*; bulunduğu eser, RHG, XX1 p. 645; Ptolemy of Lucca, *Historia Ecclesiastica*, bulunduğu eser: Baluze, 1, s. 24-5; Bernard Gui, *Flores Chronicorum*, bulunduğu eser, Baluze, 1, s. 60.

81. Bernard Gui, *Flores Chron.*, s. 59-60; Kariyerinin daha erken dönemine ilişkin ayrıntılar için bkz. G. Lizerand, *Clément V et Philippe IV le bel* (Paris, 1910), s. 23ff ve S. Menache, *Clement V*, Cambridge, 1998, s. 6-10.
82. Ptolemy of Lucca, p. 52. Mollat, Clemens'in bağırsak ya da mide kanserinden muzdarip olduğuna inanıyordu; Baluze, cilt 2 s. 93; ancak, bunca yıl hayatta kalabildiğine göre, Papa'nın gerçekten kanser olduğuna inanmak oldukça zor.
83. Bkz. W. Ullmann, *Medieval Papalism*, Londra, 1949.ve J. A. Brundage, *Medieval Canon Law*, Londra, 1995, bölüm 3.
84. Bkz. J. Dunbabin, *Charles I of Anjou, Power, Kingship and State Making in Thirteenth Century Europe*, Londra, 1998, özellikle 8. ve 10. bölümler.
85. Bu dönemde sapkınlığa ilişkin genel bilgiler için bkz. M. D. Lambert, *Medieval Heresy, Popular Movements from the Gregorian Reform to Reformation*, 3. basım; Oxford, 2002, böl. 1-8.
86. Kısa bir özet için bkz. B. Hamilton, *The Medieval Inquisition*, Londra, 1981.
87. Bernard Gui, *Practica Inquisitionis Heretice Pravitatis*, yay. haz. C. Douais, Paris, 1886, s. 3-12 Öncelikle o dönemde engiziyonun karşı karşıya geldiği dört tür sapkınlık ile ilgili beşinci bölümün metni ve çevirisi için bkz. W. L. Wakefield ve A. P. Evans, *Heresies of the High Middle Ages*, New York, 1969, no. 55, s. 373-445 ve Latince metin ve Fransızca çevirisi için bkz. *Manuel de l'Inquisiteur*, 2 cilt, yay. haz. ve çev. G. Mollat. Les Classiques de l'Histoire de France au Moyes Age, Paris, 1926.
88. Bernard Gui, *Practica*, s. 214.
89. Bernard Gui, *Practica*. s. 189-91, 214-15. Bundan, laik yargılamaların daha adil olduğu sonucuna varılmaması gerekiyor; zira o dönemin laik ceza mahkemelerinde de, gerek şahitlerin adları, gerekse verdikleri yeminli ifadeler, sanıktan gizli tutuluyordu. Bkz. A. C. Shannon, 'The Secrecy of Witnesses in Inquisitorial Tribunals and in Contemporary Secular Trials', bulunduğu eser, *Essays in Medieval Life and Thought Presented in Honor of Austin P. Evans*, yay. haz. J. H. Mundy, R. W. Emery ve B. N. Nelson, New York, 1955, s. 69.ve H. A. Kelly, 'Inquisition and the prosecution

- of heresy. Misconceptions and abuses' *Church History* 58 (1989), 439-51.
90. Bernard Gui, *Practica*, s. 284.
 91. Bernard Gui, *Practica* s. 101-2, 159 (hapis); s. 150-9 (ağır suçlar); s. 60, 100 (sapkınların taciz edilmesi) s. 37-9, 40-1, 94-8, 165-6 (hac); s. 218-19 (laik kol).
 92. Bernard Gui, *Practica*, s. 120-3
 93. Bkz. S. R. Boase, *Boniface C111*, Londra, 1933, böl. 2.
 94. *Les Registres de Boniface V111*, yay. haz. G. Digard et al. cilt 1 Bibliotheque des Ecoles Françaises d'Athènes et de Rome ser, 2, Paris, 1884, no. 2354, sütun 941-3.
 95. Bkz. Boase, bölüm 9; *Austulca* fil için, bkz *Reg. De Boniface V111*, cilt 3, no. 4424, sütun 328-35.
 96. P. Dupuy, *Histoire du différend d'entre le pape Boniface V111 et Philippe le Bel, Roy de France*, Paris, 1655, s. 68-9.
 97. *Documents relatifs aux Etats Gèneraux et Assenbèes rèunis sou Philippe le Bel* yay. haz. G. Picot, Paris, 1901, no. 5, s. 11
 98. *Corpus Iuris Canonici*, cilt 2. yay. haz. Friedbarg, Graz 1959, sütun 1245-6; Dupuy, *Histoie du differend*, s. 182-6. Başlıca belgelerin çevirileri ve yorumları için bkz. B. Tierney, *THE Crisis of Church and State*, Englewood Cliffs, N. J., 1994, s. 172-92.
 99. Dupuy, *Histoire du différend*, s. 102-6.
 100. Picot, s. xiv-xliv.
 101. Bkz. Boase, böl. 13
 102. Dupuy, *Histoire du différend*, s. 207-8, 227-9; Bkz. Lizerand, *Clém. V*, bölüm 1
 103. Ptolemy of Lucca, p. 25; Bernard Gui, *Flores Chron.* s.60-1; *Chronographia Regum Francorum*, yay. haz. H. Moranville, cilt i, Paris, 1891, s.176.
 104. Dino Campagni, *Cronica*, giriş ve notlar G. Luzzatto, Torino, 1968, kitap 3, bölüm 12, s. 149 ve *Chronicle of Florence*, İng. Çeviri D. E. Bornstein, Philadelphia, 1986, s.75, Bkz. Menache, *Clement V*, s. 18-23.
 105. Bkz. Lizerand, *Clém V*, s. 376-80.
 106. Dupuy, *Histoire du différend*, s. 86.
 107. Bkz. Menache, *Clement V*, s. 11 -1 2
 108. Baluze, cilt 2, s. 71; cilt 3 no. 43, s. 237.

109. Wenck, *Clemens V und Heinrich VII*, Halle, 1882, no. 1, s. 169; *Reg. Clem. V*, yıl 1, no. 940, s. 174; Bkz. Lizerand, *Clém. V*, s. 46-7.
110. Bkz. Lizerand, *Clém. V*, s. 51-4 ve Menache, *Clement V*, s. 40-3.
111. Finke, cilt 2, s. 9.
112. Bkz. Beluze, cilt 2, s. 120-1, 107-11; cilt 3, no. 27, s. 139.
113. Bkz. Lizerand, *Clem V*, s. 56-7, 71-4.
114. Bkz. Lizerand, *Clem V*, s. 74-5.
115. Leopold, s. 24-6.
116. Molay'ın raporları için bkz. Baluze, cilt 3, s. 145-54 ve *Le Dossier d'Affaire des Templiers*, yay. haz. G. Gizzerand, *Les Classiques de l'Histoire de France au Moyen Age*, Paris, 1923 (yeniden basım 1964), s. 2-5. İng. Çev. Barber ve Bate, no. 22, s. 105-9. no. 64, s. 234-8.
117. Bkz. A Lutrell, 'The Hospitallers and the Papacy, 1304-1314. bulunduğu eser, *Forschungen zur Reichs-, -Papst- und Landesgeschichte Peter Herde zum 65. Geburtstag von Freunden, Schülern und Kollegen dargebracht*, cilt 2, yay. Haz. K. Borchardt ve E. Bünz, Stuttgart, 1998, s. 599-602, ve B. Z. Kedar ve S. Schein, Un projet de 'passage particulier' proposé par l'Ordre de l'Hopital: 1306-7', *Bibliothèque de l'Ecole des Chartres*, 137. (1979) 211-26.
118. Ruad'ın işgali, 1300'de papanın jübilesinin yarattığı coşkudan etkilenmiş olabilir. Schein, *Fideles Crucis*, s. 166-73. Molay'ın gelecekte bu tür girişimlerle hiçbir ilişki içinde olmak istemediği oldukça aşıkâr görünüyor.
119. Molay 1298-9 yıllarında bölgeyi ziyaret etmişti ve bölgeyi biliyordu. Bkz Demurger, *Last Templar*, s. 98
120. Ekonomik ambargolarla ilgili olarak bkz. Leopold, s. 119-33.
121. Bkz. R. Fawtier, *The Capetian Kings of France*, İngilizceye çeviri. L. Butler and R. J. Adam, Londra, 1960, s. 55-6. Hugues Capet'in son Karolenj Kralı V. Louis'ten tacı devralışını betimleyen efsaneler büyük destek görüyordu.
122. Bkz. J. W. Baldwin *The Government of Philippe Augustus. Foundations of the French Royal Power in the Middle Ages*, Berkeley 1986, s. 247-8.
123. Bkz. J F. Lot and R. Fawtier, *Histoire des institutions françaises au moyen âge*, cilt 2 Paris, 1958, s. 29-34, ve E. M. Hallam ve J. Everard *Capetian France, 987-1328*, 2. basım, Londra, 2001, bölüm 3 -5.

124. Bkz. J. Richard, *Saint Louis, Crusader King of France*, yay. haz. S. Lloyd, İngilizce çev. J. Birrell, Cambridge, 1992 (ilk basım 1983), özellikle s. 85-152, 314-29.
125. Bkz. Ullmann, *Principles of Government and Politics in the Middle Ages*, Londra, 1961, Kısım ii, Bölüm 4.
126. Guillaume de Nangis, *Gesta Sanctae Memoriae Ludovici Regis Franciae*, bulunduğu eser, RHG, cilt 20, s. 311.
127. Bkz. J. R. Strayer, 'France: The Holy Land, the Chosen People, and the Most Christian King', in *Medieval Statecraft and the Perspectives of History: Essays by Joseph R. Strayer*, yay. haz. J. F. Benton ve T. H. Bisson, (Princeton, N. J. 1971, s. 313.
128. Bkz. E. Boutaric, *La France sou Philippe le Bel*, Paris, 1861, kitap 14, böl. 1.
129. *Cronaca del Templare di Tiro*, para. 413, s. 314-15; 'Templar of Tyre', para. 649, s. 164.
130. Bkz. J. R. Strayer, *The Reign of Philip the Fair*, Princeton, NJ. 1980, s. 19.
131. Bkz. G. Mollat, *The Popes at Avignon, 1305-78*, İngilizce çeviri, J. Love, Londra, 1963 (ilk basım, 1949), s. 246-9.
132. Bkz. Strayer, *Philip the Fair* s. 300-13.
133. Bkz. R. Lerner, *The Heresy of the Free Spirit in the Later Middle Ages*, Berkeley, 1972, s. 68-78 ve 'The Angel of Philadelphia in the Reign of Philip the Fair: The case of Guiard of Cressonessart', bulunduğu eser, *Order and Innovation in the Middle Ages: Essays in Honor of Joseph R. Strayer*, yay. haz. W. C. Jordan, B. Mc. Nab ve T. E. Ruiz, Princeton, NJ, 1976, s. 343-64.
134. Bkz. F. J. Pegues, *The Lawyers of the Last Capetians*, Princeton, N. J. 1962, ve J. Favier, 'Les Légistes et le gouvernement de Philippe le Bel', *Journal des Savants*, 1969, s. 92-108.
135. Bkz. Favier, *Un Conseiller de Philippe le Bel: Enguerran de Marigny*, Paris, 1963), s. 64ff.
136. Ives de Saint-Denis, *Chronicon*, bulunduğu eser RHG, cilt 21, s. 205.
137. H. Bordier, 'Une Satire contre Philippe le Bel (vers 1290),' *Bulletin de la Société de l'Histoire de France*, 2nd ser. I (1857-8), s 198-9.
138. Dupuy, *Histoire du différend*, s. 643-4.
139. Dupuy, *Histoire du différend*, s. 518.

140. Strayer, *Philip the Fair*, bölüm 1
141. R. H. Bautier, 'Diplomatique et histoire polytique: Ce que la critique diplomatique nous apprend sur la personnalite de Philippe le Bel', RH, 259 (1978), s. 3-27; E. A. R Brown, 'The Prince is Father of the King: The Character and Childhood of Philip the Fair of France' *Medieval Studies* 49 (1987), s. 282-334.
142. Bkz. M. Vale, *The Angevin Legacy and the Hundred Years War, 1250-1340*, Oxford, 1990, s. 175-200.
143. Bkz. C. V. Langlois, *Saint Louis, Philippe le Bel: Les Derniers Capetiens directs (1226-1328)* (*Histoire de France*, yay. haz. E. Lavissee, cilt 3, kısım 2), Paris, 1901, s. 295-311), J. Le Patourel, 'The King and the Princes in the Fourteenth Century France, bulunduğu eser, *Europe in the Later Middle Ages*, yay. haz. J. Hale, R. Highfield ve B. Smalley, Londra, 1965, s. 169-73,; D. Nicolas, *Medieval Flanders*, Londra, 1992, s. 186-97.
144. Bkz. Strayer, 'The Crusade against Aragon', bulunduğu eser: *Medieval Statecraft*, s. 113-14, Vale, s. 207-8. Her ne kadar bazı abartılara rastlansa da, yine de devasa bir eserniteliğini korumaktadır. Hiç şüphe yok ki, III. Philippe'in ölümünü izleyen yıllarda olağanüstü bir çalışma olarak kabul ediliyordu.
145. Bkz.Strayer, *Studies in Early French Taxation*, Cambridge, Mass. 1939, s. 8-11, 21-3; Langlois, *Saint Louis, Philippe le Bel*, s. 254-8.
146. Bkz. C. V. Langlois, ' Les Doléances des communautés du Toulousain contre Pierre de Latilli et Raoul de Breuilli (1297-8)', RH, 95, 1907, s. 23-53.
147. Langlois, 'Doléances de communautés', s. 29-38.
148. Langlois, 'Doléances de communautés', s. 51-2.
149. Strayer, *Studies in Early French Taxation*, s. 7-8, 25-33.
150. Bkz. örneğin, Langlois, 'Doléances du clergé de France au temps de Philippe le Bel', *Revue Bleue*, 5th ser. 4, 1905, s. 329-33, 486-90.
151. *Le Livre de Guillaume Le Maire*, yay. haz. C. Port, bulunduğu eser, *Mélanges historiques: Choix de documents*, cilt 2, Paris, s. 323-5.
152. *Le Livre de Guillaume Le Maire* s. 360-1
153. *Le Livre de Guillaume Le Maire*, s. 370-1.
154. Langlois, *Saint Louis, Philippe le Bel*, s. 244; Strayer, *Studies in Early French Taxation*, s. 33-8.

155. F. Ehrle, 'Ein Bruchstück der Acten des Concils von Vienne', *Archiv für Literatur-und Kirchengeschichte des Mittelalters*, 4 (1888), s. 368, 374, 384.
156. *Documents relatifs à l'histoire de Philippe le Bel*, yay. haz. E. Boutaric, bulundugu eser, *Notices et extraits des Manuscrits de la Bibliothèque Impériale*, 20 (1862), no. 14, s. 142-3.
157. Strayer, *Studies in Early French Taxation*, s. 19-21.
158. Strayer, *Studies in Early French Taxation*, pp. 11-16; Langlois, *Saint Louis, Philippe le Bel*, s. 253, for the maltôte.
159. Bkz. L. Borrelli de Serres, *Les Variations monétaires sou Philippe le Bel Châlon-sur-Saône*, 1902, s. 293-4, 329.
160. *Ordonnances des roys de France de la troisième race*, yay. haz. E. de Laurière, Paris, 1723, s. 325
161. Bkz. Borelli de Serres, s. 338-9.
162. Jean de Saint-Victor, s. 646-7.
163. Jean de Saint-Victor, s. 647, *Cont. Nangis*, cilt 1, s. 354-66.
164. *Les Olim*, yay.haz. A. de Beugnot, cilt 3, kısım 1, Paris, 1844, s. 610-11
165. *Cont. Nangis*, cilt 1, s. 387-8, 399
166. Bkz. Strayer, 'Italian Bankers and Philip the Fair', bulundugu eser, *Medieval Statecraft*, s. 239-47; Langlois, *Saint Louis, Philippe le Bel*, s. 227-30.
167. *Ordonnances*, cilt 1, s. 489.
168. Devic ve J. Vaissète, *Histoire générale de Languedoc*, yay. haz. A. Molinier, cilt 10, Toulouse, 1885, 'Preuves', s. 315-16.
169. *Les Grandes Chroniques de France*, yay. haz. J. Viard, cilt 8, Paris, 1934, s. 249, 'environ le Magdalene'; *Cont. Nangis*, cilt 1, s. 355, Tutuklamalarla ilgili olarak bkz. W. C. Jordan, *The French Monarchy and the Jews. From Phillip Augustus to the Last Capetians*, Philadelphia, 1989, s. 179-238.
170. Bkz. Delisle, *Mémoire sur les opérations financières des Templiers*. *Memoires de l'Institut National de France, Académie des Inscriptions et Belles-Lettres*, 33. Paris, 1889, s. 40-86
171. Baudouin, *Lettres inédites de Philippe le Bel* (*Mémoires de l'Académie des Sciences, Inscriptions et Belles-Lettres de Toulouse*, 8th ser. 8 (1886)), no.184, pp. 211-13; H. Prutz, *Entwicklung und Untergang des Tempelherdnordens*, Berlin, 1888, s. 302-3.

172. Tyreli Tapınakçının Jacques de Molay'ı aç gözlü ve cimli olarak betimlemesinin ve Kraliyete izinsiz 400.000 altın florin tutarında bir borç vermesinden dolayı Paris'teki Tapınakçı hazinedarı görevden almasının ve daha sonra görevine iade etmeyi reddederdek IV. Philippe'i gücendirdiğini iddia etmesinin altında yatan neden bu olabilir. Cronaca del Temple de Tiro, *para. 640-1*, s. 340-3; 'Templar of Tyre', *para. 696-7*, s. 179-80, Gerek Fransızca, gerekse Latince kaynaklarda bu öyküyü doğrulayan bir kanıt yer almamaktadır burada sözü edilen tutar, gerçekçi olmayacak kadar yüksek görünmektedir. Bu konuyla ilgili yorumlar için bkz. Demurger, *Last Templar*, s. 160-6 ve B. Fralw, *L'ultima battaglia dei Templari*, Roma, 2001, s. 48-59. Frale, böyle bir olayın gerçekten cereyan ettiğini onaylamakta ve bu olayın, yargılamanın başlamasında önemli bir unsur oluşturduğunu belirtmektedir.
173. Baudouin, no 148, s. 163-4; bkz. Piquet, kısım 2, bölüm 1.
174. Picot, no. 14, s. 50; no. 15, s. 53; Prutz, *Entwicklung*, s. 307-8.
175. Delisle, *Mém. Sur les operations financiers*, no. 33, s. 226.
176. Bkz. Lot ve Fawtier, kitap 1, böl. 2 ve 4.
177. 1302 ve 1308 tarihli toplantılar, oldukça iyi belgelendirilmiştir: ancak, 1290 ve 1312 tarihli toplantılara ilişkin ayrıntılar oldukça belirsizdir; öte yandan, 1303 tarihli toplantının gerçek anlamda bir 'Etats Generaux' olup olmadığı tartışmalara açıktır; zira, her ne kadar bir toplantı gerçekleşmiş olsa da, Mart ve Haziran aylarında ayrı ayrı grup toplantıları düzenlenmişti ve bunların yanı sıra, özellikle güney vilayetlerinde yaz ayları boyunca çeşitli bölgesel meclisler toplanmıştı. Bkz. Picot, pp. xiv-xliv.
178. Picot, no. 10, s. 25; no. 11, s. 25-6.
179. Picot, no. 22 s. 62-63
180. Picot, no. 39 ve 40, s. 78-80; no. 30, s. 69-70. Ayrıca bkz. no. 29, s. 68-9, no. 38, s. 77-8.
181. Bkz, örneğin, *Antequam Essent Clerici*, in Dupuy, *Histoire du différend*, s. 21-3; *Disputatio inter Clericum et Militem*, bulunduğu eser, M. Goldast, *Monarchia S. Romani Imperii*, cilt 1 (Hannover, 1611), s. 13-18.

182. Jean de Paris, *Tractatus de Potestate Regia et Papali*, in J. Leclercq, *Jean de Paris et l'ecclésiologie du XIIIe siècle*(Paris,1942), pp. 176, 178-9, 199.
183. Bkz. Strayer, 'Fance: The Holy Land', s. 312.
184. Bkz. Fawtier, 'Comment, au début du XIVe siècle, un roi de France pouvait-il se représenter son royaume', *Comptes Rendus des Séances, de l'Académie des Inscriptions et Belles-Lettres*, 1959, s. 117-23.
185. Bkz. C. J. Tyerman, 'Sed Nihil Fecit? The Last Capetians and the Recovery of the Holy Land', *bulunduğu eser, War and Government in the Middle Age* yay. haz. J. Gillingham ve J. C. Holt, Cambridge, 1984, s. 170-81.
186. Pierre Dubois, *De Recuperatione Tere Sacre*, yay. haz. C. V. Langlois, *Collection de Textes pour servir a l'Etude et l'Enseignement de l'Histoire*, Paris, 1891, s. 13-15; İng. Çev. W. I. Brandt, *The Recovery of the Holy Land*. Columbia Records of Civilization, 51 New York, 1956, s. 81-3.
187. Pierre Dubois, s. 134; İng. Çev. Brandt, s. 201 Dubois, aynı zamanda VIII. Bonifatius aleyhine de harekete geçilmesi gerektiğini; zira Bonifatius'un, Tapınakçıların hataları konusunda sessiz kalması karşılığında Tapınakçılardan 50.000 florin aldığını iddia ediyordu. Bu paragraf, Langlois baskısında yer almamakla birlikte, Mollar, özgün el yazmasını referans gösterek, Baluze cilt 3, s. 162'de bu pasaja yer vermiştir.

TUTUKLAMALAR

1. Lizerand, *Le Dossier de l'affaire des Templiers* (Paris,1923), s. 16.
2. Cont. Nangis, cilt 1, s. 360.
3. Gerard de Villiers'in kaçarken kendisiyle birlikte 40 üyeyi de kaçırdığını iddia eden liste için bkz, H. Finke, cilt 2, s. 74; kendi yeminli ifadelerinde, ya da diğer Tapınakçıların yeminli ifadelerinde kaçtıkları belirtilenler için bkz. *Procès* cilt 1, s. 30, 509; cilt 2, s.1, 33, 144, 147, 157, 159, 241, 263, 265, 266.
4. *Procès*, cilt 1, s. 412.
5. *Procès*. cilt 2, s. 263, 265.

6. *Procès*, cilt 2, s. 267.
7. İngiltere'deki yargılamalar için, bkz. Bölüm 8, s. 349-69
8. Finke, cilt 2, s. 75. Böyle bir komplonun gerçekleşmesi olasılığı oldukça düşük görünmektedir; zira, yargılama süresince bu türde önemli ithamlardan herhangi bir şekilde söz edilmemektedir. Bununla birlikte, kaçan Tapınakçılardan ikisi olan Pierre de Modies ve Falco de Milly'nin Hugues de Châlons ile akraba olmaları oldukça ilginç bir rastlantıdır; bunların birincisinin Hugues'ün yeğeni olduğu, diğerinin ise Pierre de Modies'in akraba-sı olduğu belirtilmektedir. Öte yandan dördüncü Tapınakçı Jean de Chali, Pierre de Modies ile birlikte kaçmayı başarmıştır. Bu denli yakın gruplaşma, olasılıkla tutuklamalar konusunda yapılan uyarıların ardından bu kaçışların önceden planlanmış olabileceğini göstermektedir. Jean de Chali'ye neden kaçtığı konusunda bir soru yöneltildiğinde, kendisinden beklenebilir bir yanıt vermiştir: tutuklanmaktan korkuyordu ve Tarikat'ta işlenen suçlardan dolayı uzun bir süredir kaçmayı planlıyordu, ancak Tapınakçıların kendisini yakalamalarından korktuğu için bunu gerçekleştirememiştir. *Procès*, cilt 2, s. 265.
9. *Procès*, cilt 1, s. 30.
10. Cont. Nangis, cilt 1, s. 360.
11. *Procès*, cilt 1, s.74.
12. *Procès*, cilt 1, s. 30, 77-8, 83.
13. Finke, cilt 2, s. 46.
14. Finke, cilt 1, s. 147-8.
15. Finke, cilt 1, s.149. Bonifatius ya da XI. Benedict dönemlerinde böyle bir yetki tanımaya ilişkin herhangi bir kayıttın bulunmadığını belirtmektedir. cilt 1, s. 148.
16. Finke, cilt 2, s. 49.
17. Finke, cilt 2, s. 36.
18. Finke, cilt2, s. 149.
19. Pastoralis praeconientiae (22 Kasım 1307) emirnamesinde Papa, bu tür söylentilerin ilk kez taç giydiği dönemde kendisine iletil-diğini belirtmektedir.
20. Finke, cilt 2, s. 149.
21. Finke, cilt 2, s. 149.
22. Baluze, cilt 3, s. 58-60.

23. Finke, cilt 2, s.58.
24. Lizerand, *Clém. V*, appendix, no. 6, p. 434.
25. Finke, cilt 2, s. 142. Bkz. Bölüm 3, s. 181-5
26. Finke, cilt 1, s. 146. Ayrıca, Clemens'in, Guillaume de Paris'in tutuklamalarla ilgili planlar hakkında kendisine herhangi bir bilgi vermediğini belirttiği Subit assidue (5 Temmuz 1308) adlı papalık emirnamesi ile ilgili olarak bkz. Bölüm 4. s.124.
27. Boutaric, 'Clément V, Philippe le Bel et les Templiers', RQH, x (1871), s. 332-3.
28. Finke, cilt 2, s. 46-7.
29. Giovanni Villani, *Cronica*, cilt 2 (Collezione di Storici e Cronisti Italiani) Florence, 1845; (fac. Repr. 1969), bkz. 8, bölüm 92, s. 124-5.
30. Bkz. A. Rigault, *Le Procès de Guichard, Evêque de Troyes (1308-1313)* (Paris, 1896), s. 23, 41, 103, 219.
31. Finke, cilt 2, s. 318 (6 Kasım. 1307).
32. *Procès*, cilt 1, s. 458. Gascons muhtemelen zeamet arazisinde yapılan savaşta Fransa kralının orduları tarafından esir alınmıştı. Bkz. Bölüm I, s. 30-1. Névy, mektupları okuduğunu, ancak, nasıl mühürlendiklerini hatırlamadığını öne sürüyordu.
33. *Procès*, cilt 1, s. 36-9. Engizisyon sürecinin bu yönü ile ilgili olarak bkz. Bölüm 1, s. 36-9.
34. Bkz. Bölüm 8, s. 370-1.
35. Finke, cilt 2, s. 83-4.
36. Finke, cilt 2, s 145.
37. *Procès*, cilt 2, s. 278.
38. K. Schottmüller, *Der Untergang des Templer-Ordens*, cilt 2 (Berlin, 1887; yeniden basım 1970), s. 35-8.
39. Finke, cilt 2, s. 336.
40. Finke, cilt 2, s. 143.
41. Finke, cilt 2, s. 44-6. Bu mektupta yer alan ifadelerden, belgenin taslağının Fransız Yüksek Mahkemesi tarafından hazırlandığı anlaşılmaktadır. Mektup, Pontoise'den gönderilmişti ve Guillaume de Nogaret, büyük mührü almak üzere 22 Eylül tarihinde orada bulunmuştu.
42. Lizerand, *Dossier*, s. 24-8.

43. Lizerand, *Dossier*, s. 46-55.
44. *Procès*, cilt 2 s. 293, 306, 320, 324, 330, 350, 353, 368, 370, 381, 396, 415, 418.
45. *Procès*, cilt 2 s. 320,330.
46. *Procès*, cilt 2 s. 385, 407.
47. *Procès*, cilt 2 s. 369, 375, 386, 394, 374, 409.
48. Prutz, *Entwicklung*, s. 324-7, 334-5; Finke, cilt 2, s. 313-24. yazılı ifadelerin dağılımı şöyle idi: altı tanesi Bayeux'den, ikisi Chaumont'tan, onu Renneville'den, ikisi Troyes'den, on üçü Caen'den -tümü de Ekim ayı içinde alınmıştı; Cahors'dan gelen kırk dört yeminli ifade Ekim ve Kasım ayları içinde alınmıştı; Carcassonne'dan gelen altı yeminli ifade, Kasım ayında alınmıştı; Bigorre'den gelen altısı Aralıkta, Cahors'dan gelen beşi de, Ocak ayında alınmıştı.
49. Prutz, *Entwicklung*, s. 334-5; Finke, cilt 2, s. 315-16.
50. Prutz, *Entwicklung*, s. 327. 23 Kasım tarihli mektup.
51. Schottmüller, cilt 2, s. 69.
52. Schottmüller, cilt 2, s. 67.
53. Schottmüller, cilt 2, s. 49.
54. Bkz. J. Given, *Inquisition and Medieval Society. Power, Discipline and Resistance in Languedoc*, Ithaca, New York ve Londra, 1997, özellikle bölüm 2 ve E. Peters, *Torture*, Oxford, 1985, bölüm 2.
55. *Procès*, cilt 1, s. 218 (Nisan 1310).
56. *Procès*, cilt 1, s 75. Bu tür işkencelerin fiziksel etkileri için bkz. P. D. Mitchell, *Medicine in the Crusades, Warfare, Wounds, and the Medieval Surgeon*. Cambridge, 2004, s. 124-36.
57. İlk yeminli ifadeleri için bkz. *Procès*, cilt 2, s. 293; 1308 yılında verdiği yeminli ifade için; Schottmüller, cilt 2, s 62.
58. *Procès*, cilt 2, s. 306-7; Schottmüller, cilt 2, pp. 41-2.
59. Schottmüller, cilt 2, s. 48.
60. *Procès*, cilt 2, s. 65.
61. *Procès*, cilt 2, s.69.
62. *Procès*, cilt 2, s. 277-315.
63. *Procès*, cilt 1, s. 296.
64. *Procès*, cilt 2, s. 309.
65. *Procès*, cilt 2, s. 409 ve 370.
66. *Procès*, cilt 2, s. 352 ve 390.

67. Procès, cilt 1, s. 532.
68. Procès, cilt 2, s. 353.
69. Sırasıyla 132 ve 111 yeminli ifadeden.
70. Procès, cilt 2, s. 355-7.
71. Procès, cilt 2, s. 403.
72. Bkz. Bloch, Feudal Society, İng. Çev. L. A. Manyon (Londra, 1961), s. 146.
73. Procès, cilt 2, s. 391, 403.
74. Procès, cilt 2, s. 290, 294.
75. Procès, cilt 2, s. 279, 290, 299, 300, 313, 315, 363, 367.
76. Procès, cilt 2, s. 364.
77. Finke, cilt 2, s. 316.
78. Finke, cilt 2,, s. 321-3.
79. Finke, cilt 2,, s. 323-4.
80. Procès, cilt 2, s. 295-6.
81. Bir söylentiye göre, Molay'a gizlice kaçması teklif edilmiş, ancak o, Tapınakçıların hiçbir günah işlemediklerini ve Tarikat'ın kumsursuz ve onurlu bir tarikat olduğunu öne sürerek bu teklifi reddetmişti. Tüm Tarikat mensupları, tıpkı papa, kardinal ve diğer Hıristiyanlar gibi, inancı bütün Katoliklerdi. (Finke, cilt 2, s. 58-9). Bu bilgi, Kasım 1307'de kimliği bilinmeyen bir kişi tarafından Papalık divanı sırasında Ascó'daki Aragon karargâhının kumandanına yazılan mektupta yer almaktadır. Haberler ilk olarak Paris'te yaşayan bir diğer muhabir tarafından iletilmişti. Öyle görünüyor ki, bu teklife ilişkin bilgiler dışarı sızdırılmıştı; ancak, bu ayrıntıları dışarıya veren kişilerin bizzat Tapınakçıların kendileri olmaları da ihtimal dahilindedir; zira Paris'ten gelen raporda, büyük üstadın kardeşlerine fazla kaygılanmamalarını söylediği de belirtilmektedir ki, bu ayrıntı, Molay'ın söz konusu teklifi Paris'teki Tapınak mensuplarına aktarmış olabileceğini göstermektedir. Bununla birlikte, bu olayı doğrulayan herhangi bir kanıt bulunmamaktadır ve ilk belgede yer alan bilgiler ise, üçüncü elden temin edilen bilgilerdir.
82. Procès, cilt 2, s. 305-6.
83. Bkz. Bölüm 7, s. 325-48
84. Finke, cilt 2, s. 307.
85. Jean de Saint-Victor, s. 649; *Cont. Nangis*, cilt 1, s. 361.

86. Jean de Saint-Victor, s. 651; *Cont. Nangis*, cilt 1, s. 362.
87. Finke, cilt 2, s. 310-12. Ayrıca bkz. Bölüm 2, s. 92.
88. Finke, cilt 2, s. 49. Paris Üniversitesi hocalarından Remeus de Brugaria'dan Kral cilt 2. James'e gönderilen mektup.
89. Finke, cilt 2, s. 116-17. 25 Ekimden bu yana bu tür halk meclislerinin bulunduğu ilişkin herhangi bir kanıt mevcut değildir. Bu mektubun güvenilirliği konusunda, Bkz. Finke, cilt 1, s. 187. Ayrıca bkz. Bölüm 3, s. 130.
90. Finke, cilt 2, s. 102. Bkz. Bölüm 5, s. 145-6. Bu tür bir söylentinin yaygın bir biçimde yer aldığı tahmin edilmektedir; Bkz. Jean de Saint-Victor, s. 658, ve Villani, *Cronica*, cilt 2, sütun 8, bölüm 92, s. 126. burada, Molay'ın '*per paura di tormento, e per lusinghe del papa, e del re*' (İşkence korkusu ve papanın ve kralın baskısı nedeniyle) itirafta bulunduğu belirtilmektedir ki bu sözlerden Molay'ın emirlere uygun davranması konusunda ikna edildiği anlaşılmaktadır. Molay'ın işkenceye maruz kalıp kalmadığı konusunda bkz. Demurger, *The Last Templar*, s. 188-90.
91. Bkz. Bölüm. 1, s. 54.
92. Stalin'in göstermelik yargılamaları ile paralellikler için bkz. N. Cohn, *Europe's Inner Demons. The Demonization of Christians in Medieval Christendom*. Yeniden gözden geçirilmiş basım, 2000 (ilk basım, 1973). s. 89-90.
93. *Procès*, cilt 1, s. 32-3. Bkz. Bölüm 5, s. 124.
94. Finke, cilt 2, s.46.
95. Finke, cilt 2, s. p. 47.
96. *Procès*, cilt 2, pp. 362, 116; cilt 2, p.75. Bkz. Bölüm. 2, s.46, Hugues de Châlons ile ilgili paragraflar; burada söz edilen Pierre, muhtemelen yukarıda adı geçen Pierre de Modies idi.
97. *rocès*, cilt 2, pp. 297, 298, 306-7, 309, 335, 336, 337, 343, 344, 359, 364, 386, 391, 409, 412, 314, 324, 366.
98. Tek istisna, Jean de Paris idi; Bkz. *Procès*, cilt 2, p. 386.
99. *Procès*, cilt 2, s. 300.
100. *Procès*, cilt 2, s. 285.
101. *Procès*, cilt 2, s. 361-3.
102. *Procès*, cilt 2, s. 374-5.

103. Procès, cilt 2, s. 398-400. daha önce, muhtemelen gayri resmi olarak gerçekleşen sorgulamadan söz eden satır şöyle idi: "Requisitus quare tardavit dicere tantum, quia alias requisitus fuerat dicere veritatem..." Bu konu ile ilgili olarak Bkz. Finke, cilt 1, s. 161.
104. Procès, cilt 2, s. 369, 375, 385-6, 394-5. Bu dört kişi, 9-15 Kasım tarihleri arasında sorguya çekilmişlerdi. Jean de Châteauevillars'ın yeminli ifadesi, bu tür sorgulamaların tipik bir örneğini sunmaktadır. Jean de Châteauevillars, otuz yaşlarında bir şövalye idi ve dört yıl önce, Troyes diyakozundaki Mormant'ta Tarikat'a kabul edilmişti. Tarikat'ın tüm yasalarına uyacağı konusunda vaatlerde bulunmuştu; Tarikat kabul görevlisi, onu ağzından öperek Tarikat'a kabul etmişti ve bunun ötesinde, kendisine hiçbir emir ya da talimat verilmemişti. Daha sonra, Şubat ve Nisan 1310'da gerçekleşen yargılama ile ilgili kayıtlarda yalnızca Jean de Paris ve Lambert de Toysi'nin yeminli ifadeleri yer almaktadır; çok sayıda Tapınakçının da yer aldığı bu yargılamada Jean ve Lambert, Tarikat'ın savunması için ellerinden gelen gayreti göstereceklerini belirtmişlerdi. Procès, i, Jean de Paris için bkz.s. 64, 97, 107, 153, ve Lambert de Toysi için bkz. s. 64, 103.
105. 105 Bkz. Yukarıda yer alan s. 53-4. Delisle, *Etudes sur la contidion de la classe agricole et l'état de l'agriculture en Normandie au moyen-âge* (Paris, 1903), s. 721-8, yukarıda bahsi geçen Baugy evi de dâhil olmak üzere, beş örnek sunulmaktadır.
106. 106 Boutaric, *Docs. Rel. À l'hist. de Ph. le Bel*, no. 23, s. 161-2.
107. 107 Finke, cilt 2, s. 56.
108. 108 Finke, cilt 2, s. 51.
109. Finke, cilt 2, s. 94-8. James'e, V. Clemens'e hitaben yazılan ve papanın davranışları hakkında bilgi veren ve kilise reformunu başlatmaması durumunda ortaya çıkabilecek ciddi sonuçları açıklayan bir uyarı mektubu göndermişti.
110. Boutaric, 'Clém. V, Ph. le Bel et les Templiers', s. 32-3.

PAPALIK MÜDAHALESİ

1. Finke, cilt 2, s 114. Şahit, Pedro papalık mahkemesi vekili, Lérica Piskoposu idi. Mart 1308.
2. Finke, cilt 2, s. 58-60. Bu mektup, papalık divanında yer alan adı gizli bir muhabir tarafından Ascó evindeki Tapınak hocasına hitaben yazılmıştı (Bkz. N. 81, s. 268-9). gerek Tapınakçıların tutuklanmaları karşısında yazarın derinde bir üzüntü duyduğunu vurgulayan ifadesi, gerek mektubu alan kişinin Aragonlu bir Tapınakçı olması, yazarın bir Tarikat mensubu olduğu kanısını doğurmaktadır. Bu kişinin Tarikat'ın hazinedarlarından biri olduğu görüşü, gerek onun (mektubun yazılış tarihi olan) Kasım 1307'de Poitiers'de bulunmasından, gerekse mektubun ilk cümlesinde yer alan ve Ascó eğitimcine büyük üstadı para göndermemesi konusunda verdiği uyarıdan da anlaşılmaktadır.
3. T. Rymer, *Foedera, Conventiones, Literae et Cuiuscunque Generis Acta Publica*, cilt 1 (The Hague, 1745), kısım 4, s. 99-100; bu metin, İngiltere Kralı CİLT 2. Edward'a gönderilen emirnamedir. Aragon Kralı ve Napoli Kralı CİLT 2. Charles'ın oğlu Robert de Calabria'ya gönderilen metinler de günümüzde muhafaza edilmiş durumdadır.
4. Baluze, cilt 3, s. 90.
5. Baluze, cilt 3, s. 91-2.
6. Baluze, cilt 3, s. 92-4.
7. Finke, cilt 2, s. 110-11.
8. Finke, cilt 2, s. 114-19. Ayrıca bkz. Bölüm 2, s.112.
9. Finke, cilt 2, s. 102. Bu belgenin tarihi ile ilgili olarak, bkz. Bölüm 5, s. 245-46.
10. Schottmüller, cilt 2, p.37.
11. Finke, cilt 2, s. 338-9.
12. Bkz. Dupuy, *Traitez concernant l'histoire de France* (Paris,1685), no.34, s. 91-2.
13. Bkz C. R. Cheney, 'The Downfall of the Templars and a Letter in Their Defence', bulunduğu eser, *Medieval Miscellany Presented to Eugène Vinaver* yay. haz. F. Whitehead, A. H. Divernes ve F. E. Sutcliffe, Manchester, 1965, s. 65-79. Bu eserin yazarının hapiste bulunan Tapınakçılarla bir şekilde bağlantı kurduğu anlaşıyor; zira yazının bir bölümünün, Nisan 1310'daki papalık komisyo-

nundan önce Tarikat'ı savunanlar tarafından kullanıldığı biliniyor.

14. Tarikat'ın feshinin tarihi tam olarak bilinmemekle birlikte Şubat 1308 tarihi itibarıyla yürürlüğe girdiği tahmin edilmektedir. Bkz. Finke, cilt 2, pp.90ff. Bu yazışmalarda, engizisyon duruşmalarından sanki geçmişte olup biten olaylarmış gibi söz edilmektedir. Papa'nın gerekçeleri için, bkz. Clemens'in Tarikat'ın feshi kararının iptali ile ilgili 5 Temmuz 1308 tarihli emirnamesi. Bölüm 4, s. 105-6.
15. Finke, cilt 2, s.114. Lerida Piskoposu Pedro'nun Kral cilt 2. James'e gönderdiği mektup.
16. Finke, cilt 2, s.123. Gardeny ve Ascó evlerinin kumandanlarına gönderilen isimsiz mektup. 21 Nisan (?) 1308.
17. Bkz. Bölüm 1, s. 57-8. Lizerand, *Dossier*, s. 84-5, tipik olarak kullanılan bazı cümlelerden dolayı, yazarın Dubois olduğunu tahmin etmektedir.
18. Kitapçı'nın sözünü ettiği yeğen, Haziran 1306'da Rouen Başpiskoposu seçilen Bernard Farques idi. Toulouse Piskoposu Gaillard de Preissac da Papa'nın bir akrabası idi; ancak Poitiers Piskoposluğu, V. Clemens'in soyundan gelen kişilerin elinde değildi. Bkz. Lizerand, *Dossier*, s. 87, n. 3, 4, 5.
19. Lizerand, *Dossier*, s. 84-94.
20. Lizerand, *Dossier*, s. 96-100.
21. Lizerand, *Dossier*, s. 56-62.
22. Bkz. Bölüm 3, s. 157.
23. Lizerand, *Dossier*, s. 62-70. Teoloji uzmanları bu konuda büyük ölçüde papalığın Ortodoks görüşlerine bağlı idiler. Örneğin, dinbilimci Augustinus Trionfo (d.1328), hiçbir kral ya da prensin, doğrudan Kilise'ye bağlı olan sapkınlar üzerinde egemen olamayacağını, ya da Kilise'nin emirleri olmadan bunlar üzerinde nihai bir karara varamayacağını belirtiyordu. Bu duruma tek istisna, sapkınlığın birdenbire ve güçlü bir biçimde yayılması ve prensin, kendi tabası altındaki insanlar zehirlenmeden Kiliseden bu konuda bir izin alabilmesinin mümkün olmadığı durumlarda ortaya çıkmaktaydı. Bununla birlikte, doğal olarak Kiliseyi en kısa zamanda durumdan haberdar etmesi gerekiyordu. Bu konu-

nun ele alındığı bir tartışma ve ilgili referanslar için bkz. Finke, cilt 1, s.195.

24. Picot, no. 657, s. 487-8; no. 658, s. 488-9; no. 747, s. 547; no. 749, s. 548-9. Rheims ve Rouen diyakozları için oluşturulan bölgesel konseylere ilişkin belgeler mevcuttur.
25. Picot, no. 659, s. 489-90.
26. Picot, no. 660, s. 490-1.
27. Picot, no. 661, s. 491-2. Dated 29 March.
28. Picot, no. 664, s. 494-5; no. 665, s. 495-6.
29. Picot, p. Liv. Ör. Bkz. ör. no. 845, s. 600. "*Comme vous aiés mandé par vos lettresque de totes lez communes et de toutes les viles où il a ferez ou marchiés...*" Ayrıca bkz. no. 861, s. 605; 862, s. 606; 941, s. 643; 952, s. 649.
30. Bkz. A. Petel, 'Le Diocèse de Troyes dans le differend entre Boniface VCİLT 2I et Philippe le Bel et dans l'affaire des Templiers', bulunduğu eser, *Memories de la Société Académique d'Agriculture, des Sciences, Arts et Belles-Lettres du Département de l'Aube*, 3rd ser. LXX(1906), s. 75; Picot, no. 929, s. 637.
31. Picot, s. lvi.
32. Picot, no. 973, s. 658-9.
33. Picot, no. 792, s. 575; no. 794, s. 576; no. 783, s. 570; no. 790, s. 574.
34. Picot, no. 787, s. 572; no. 793, s. 575; no. 795, s. 576; no. 796, s. 577; no. 801, s. 579; no. 802, s. 580; no. 816, s. 587; no. 797, s. 577; no. 805, s. 582; no. 812, s. 585; no. 786, s. 571.
35. Picot, no. 804, s. 581.
36. Picot, no. 709, s. 525; no. 719, s. 531-2.
37. Picot, no. 668, s. 498-9.
38. Picot, s. xlix.
39. Picot, no. 735, s. 541, ve no. 766, s. 557. Ayrıca Bkz. no. 721, p. 532 *et passim*.
40. Picot, no. 691, s. 513-14. Picot, p. xlix, bunun Narbonne başpiskoposu tarafından verilen yanıltıcı talimatlarda yer alan nihai toplantı yerinin belirsiz olabileceğini göstermektedir. Bununla birlikte, bu yaklaşım yanlış bir yorumdan kaynaklanıyor olabilir.
41. Picot, no. 1076, s. 720.
42. Jean de Saint-Victor, pp. 650-1. tarihçi "burada bulunanların neredeyse hepsi" diyor.

43. *Philippi Quarti Mansiones et Itinera*, in RHG, xxi (Paris,1855), p. 449.
44. Picot, no. 1076, s. 720
45. Finke, cilt 2, s. 134, 141 ve 143.
46. Ptolemy of Lucca, s. 29; Baluze, cilt 3, s. 95-6.
47. Finke, cilt 2, p. 134.
48. Bkz. G. Molat, *The Popes at Avignon*, s. 294-303
49. Finke, cilt 2, s. 134-5.
50. A.g.e. cilt 2, s. 140-1, 147. Metin, Latince'dir.
51. Bkz. Finke, cilt 1, s. 208.
52. 'Christus Vincit, Christus Regnat, Christus Imperat!' şeklindeki açılış cümlesinin, Güzel Philippe'in bu cümleyi ilk kez altın sik-keler üzerinde kullanan Saint-Louis'in soyundan geldiğini vur-gulamak üzere kasıtlı bir girişim olduğu anlaşıyor. Bu düstur, Rex Christianissimus'un bir simgesi olarak kabul edilmeye baş-lanmıştı ve geç dönem Capet hanedanlığı tarafından büyük bir dikkatle geliştirilen Fransız kralları kültü bağlamında yerini alı-yordu. Bkz. E. H. Kantorowicz, *Laudes Regiae: A study in Liturgical Acclamations and Mediaeval Ruler Worship*(Berkeley,1958), s.4.
53. Finke, cilt 2, s. 135-40.
54. Finke, cilt 2, s. 141-7. Molay'ın bağışlanması karşılığında itirafta bulunması ile ilgili olarak, bkz. Bölüm 2, s. 52.
55. Finke, cilt 2, s. 147-8. Bu konuyla ilgili olarak ayrıca üç yorum daha bulunmaktadır; bununla birlikte, bunların hiçbirisi, Jean Bourgogne tarafından sunulan yorum kadar ayrıntılı değildir. Ptolemaios de Lucca, s. 29-30'da, Plaisian'ın konuşmasını özetle-yerek, kral adına, Tapınakçıların sapkın olduklarına karar veril-diğini ve bu nedenle de cezalandırılacaklarını belirtmiştir. Bu konuşmanın ardından, aynı kararı destekleyen yedi konuşma daha yapılmıştır. Muhtemelen 16. yüzyılda Fransızca olarak ya-zılan, 'Documents relatifs au procès des Templiers en Angleterre', *Revue des Sociétés Savantes*, başlıklı bir el yazmasının İngilizce çevirisi L. Blanchard'da mevcuttur (4th ser. vi (1867), s. 416-20) ve bu belgede, Plaisians'ın konuşmalarının bir özeti su-nulmakta, ayrıca da, papanın yanıtlarını içerek ek bir bölüm yer almaktadır. Bkz. S. 97. Son olarak da, St. Albans'ın kayıtlarının

bir versiyonu, fragmanlar halinde yer almaktadır. Bkz. William Rishanger, *Chronica Monastercilt 2 S. Albani: Willelmi Rishanger, Quondam Monachi S. Albani, et Quorundam Anonymorum, Chronica et Annales, Regnantibus Henrico Tertio et Edwardo Primo*, A.D. 1259-1307, yay. haz. H. T. Riley, Rolls Series, XXVCİLT 2I (London, 1865), s. 492-7. Yazarı bilinmemekle birlikte, bu yorumda, resmi versiyonlar ve Jean Bourgogne tarafından verilen açıklamalar, birkaç ayrıntı dışında birbirini tutmaktadır. Narbonne ve Bourges başpiskoposlarının konuşmaları ve papanın yanıtları da bu metinde yer almaktadır. Bu versiyonun, bir görgü tanığı, olasılıkla İngiltere kralını temsil eden bir elçi tarafından yazılmış olması olanaklıdır; ancak, Jean Bourgogne'un yorumundan farklı olarak, burada aktarılanlar, büyük bir olasılıkla ikinci elden temin edilen bilgilere dayandırılmıştır ve daha kısadır.

56. Finke, cilt 2i, s. 148-50.
57. Lizerand, *Dossier*, s. 124-36. Bu belgenin tarihiyle ilgili olarak, bkz. Finke, i, p. 208. Guillome de Plaisians tarafından yapılan iki konuşmanın yapısı için bkz. M. Barber, 'The World Picture of Philip the Fair', *Journal of Medieval History*, 8 (1982), 13-27
58. Blancard, s. 417-18.

PAPALIK VE PİSKOPOSLUK SORUŞTIRMALARI

1. Lizerand, *Clém. V.*, appendix, no. 10, s. 440-1.
2. Schottmüller, cilt 2, pp. 13-71; *Faciens misericordiam* emirnamesi, bulunduğu eser, *Le Livre de Guillaume Le Maire*, s. 437-8.
3. Schottmüller, cilt 2, s. 13-71. otuz üç yeminli ifade, Finke cilt 2, s. 329-40, yedi yeminli ifade ile iki ad içermektedir. Diğer iki yeminli ifade de itiraf sayılabilir. Ayrıca, daha önce papanın huzuruna çıktıklarını belirten diğer sekiz isim için bkz. Bkz. *Procès*, cilt 1, s. 70 ve 73, diğer dört isim için bkz.; *Procès*, cilt 1, s. 174. Bunlar, açıkça papanın huzuruna çıktıklarını itiraf etmemekle birlikte, daha önce ifade verdikleri papalık komiserleri daha sonra bu isimlerle ilgili olarak şu bilgileri vermişlerdi: "yukarıdaki yeminli ifadede adları belirtilen şahitler, komiserlerin huzurun-

da ifade vermediklerinden ve kardinaller komisyonunda ifade vermediklerinden dolayı, başka bir zamanda papa hazretleri ya da onun tarafından yetki tanınan kardinaller komisyonu huzurunda [sorgulandıkları] belirtilmişti ...komisyon üyeleri, Papa hazretleri ya da yukarıda belirtilen kardinaller huzurunda yemin eden ve sorgulanan yukarıda belirtilen şahitleri, Tarikat ile ilgili konularda daha ayrıntılı bilgiler verinceye kadar, sorgulamamışlardır”. (*Procès*, cilt 1, s. 231-2). Bu kategoride yer alan on beş kişi bulunmaktadır, ancak bunların yedisi, Schottmüller ve Finke tarafından verilen adlar arasında da yer almaktadır. Toplam yetmiş iki kişinin bulunduğu, *Faciens misericordiam* adlı papalık emnamesinde yer almaktadır.

4. *Procès*, cilt 1, s. 73-4.
5. Bkz. Bölüm 2, s. 114.
6. Schottmüller, cilt 2, s. 35-8.
7. Bkz. Bölüm 2, s. 114-115.
8. Finke, cilt 2, s. 334-7. Burada sözü edilen baş figürünün gerçekte Hugues de Payns’a ait kutsal emanetler kutusu olduğu ve gerçekten de onun başının da bu kutuda saklanmış olabileceği, mümkündür. Şamdanlar, perdeler ve kıymetli taşlara ilişkin ayrıntıların, *Chansons de Geste*’de yer aldığı terimle Müslümanlarca kutsal sayılan ‘Mahomet’in imgesi ile ilgili tanımlarla ilişkili olduğu da düşünülebilir. Bkz. C. M. Jones, ‘The Conventional Saracen of the Songs of Geste’, bulunduğu eser, *Speculum*, 17 (1942), s. 211-12 ve örn. Bu tür egzotik nesnelerle ilgili olarak Bernard de Clairvaux’nun görüşleri, ‘Cistercians and Cluniacs: St. Bernard’s Apologia to Abbot William’, İng. çev. M. Casey, bulunduğu eser, *The Works of St. Bernard*, cilt 1, *Treatises*, Shannon, 1970, s. 64-5. Ayrıca bkz. Bölüm 6, s. 185
9. Finke, cilt 2, s. 337-9.
10. Finke, cilt 2, s. 331.
11. Schottmüller, cilt 2, s. 28, 30, 50, 59, 68, 70.
12. Schottmüller, cilt 2, s. 18, 20, 22, 45, 51; Finke, cilt 2, s. 329. Yakalanmayan bu iki Tapınakçı ile ilgili olarak şu bilgiler mevcuttur: Guillaume de Reses’e, Auvergne üstadı tarafından Tarikat’tan ayrılma izni verilmişti; Jacques de Bregecuria ise, Flaman savaşlarına katılmak üzere Tapınakçıları terk etmişti.

13. Schottmüller, cilt 2, s. 31, 39, 40, 42, 47, 48, 50, 52, 59, 61, 63, 64, 66, 67, 68, 70; Finke, cilt 2, s. 332.
14. Schottmüller, cilt 2, s. 49.
15. *Procès*, cilt 1, s. 70, 73.
16. *Le Livre de Guillaume Le Maire*, s. 438 (*Faciens misericordiam*).
17. Finke, cilt 2, s. 333; *Procès*, cilt 1, s. 622.
18. Tapınak evlerinin sayısı ve dağılımı için bkz. Barber, *New Knighthood*, s. 1-2 ve harita için bkz. *Grosser historischer Weltatlas*, cilt 2, *Mittelalter*, Münih, 1970, s. 82, R2, R3, R4.
19. Schottmüller, cilt 2, s. 64,60.
20. *Le Livre de Guillaume Le Maire*, s. 451. Farklı bir bağlamda 'kötü durumda olmayan' (*'reputacionis non modice'*) ifadesi yer alıyor; *Faciens misericordiam*, s. 37. Bkz. Finke, cilt 1, s. 217.
21. Bkz. Bölüm 4, s. 116-7
22. *Le Livre de Guillaume Le Maire*, s. 420, '*nonnulli eorum*'; Finke, cilt 2, s. 340, '*paucis exceptis*'. Bkz. Finke, cilt 1, s. 217, burada, kendisinin ve Schottmüller'in bulgularının ışığında, itiraf etmeyen otuz kadar Tapınakçının bulunduğu yolunda bir spekülasyonda bulunmaktadır ve bu rakam, Tarikat'ın feshedildiği 1311-12 Vienne Konseyi ile ilgili Papa tarafından düzenlenen belgede de yer almaktadır. Ancak, Finke ve Schottmüller tarafından belirtilen kırk iki ismin yanısıra üç Tapınakçının daha Papa huzurunda itirafta bulunduklarının belirtildiği *Procès*, i, s. 70'de yer alan papalık komisyonunun noter tasdikli belgesi göz önünde bulundurularak bu rakamın düzeltilmesi gerekebilir. Belki de, Poitiers'deki yargılanan Tapınakçıların büyük bir özenle seçildikleri gerçeği dikkate alındığında 'birkaç istisna'nın bulunması gerçeğe daha yakın görünebilir; ayrıca, 'kırk iki' sayısı, ya bir rastlantıdan ibarettir, ya da 1311'de papalığın elinde bulunan tek somut malzemeyi temsil etmektedir.
23. *Le Livre de Guillaume Le Maire*, s. 420. *Subit assidue* emirnamesi
24. Finke, cilt 2, s. 152-3.
25. Lizerand, *Clém. V*, appendix, no. cilt 2, s.442.
26. Boutaric, '*Clém. V*, Ph. le Bel et les Templiers', s. 9.
27. Boutaric. s. 11-12. Bkz. also Finke, 1, s. 213.
28. *Le Livre de Guillaume Le Maire*, s. 418-23.
29. *Le Livre de Guillaume Le Maire*, s. 424.

30. *Le Livre de Guillaume Le Maire*. s. 423-4.
31. Finke, cilt 2, s. 152.
32. Baluze, cilt 3, s. 82-3.(13 Temmuz 1308).
33. Baluze, cilt 3, s. 78-81; Ayrıca Bkz. Lizerand, Clém. V, appendix, no. 12, s. 443; no. 13, s. 444; no.14, s. 444-6.
34. *Faciens misericordiam*, liderlerin, 20 Ağustos'a kadar tamamlanmayan sorgulamalarını betimlemektedir ve papalık mahkemesinde görevli bir yazman birkaç yıl sonra, belki papalık emirnameleri üzerinde sürdürdüğü yoğun araştırmalar sonucunda, bu emirnameleri blok halinde tarihlendirmiş ve muhtemelen Clemens'in Poitiers'den ayrıldığı tarih olduğundan dolayı da 12 Ağustos tarihini seçmişti. Bkz. s. 128
35. Bkz. Bölüm. 3, s. 150.
36. *Le Livre de Guillaume Le Maire*, s. 435-41.
37. *Procès*, 1, pp. 1-7.
38. *Le Livre de Guillaume Le Maire*, s. 426-35.
39. Rigault, s. 57-8. Ayrıca bkz, bölüm. 7,s. 203.
40. Bkz. Bölüm 1, s. 32.
41. Ptolemy of Lucca, s. 30; Blancard, s. 419-20.
42. Ptolemy of Lucca, s. 30.
43. Blancard, s. 417-18.
44. *Philippi Quarti Mansiones et Itinera*, s. 450, kralın Poitiers'den 24 ve 27 Temmuzda ayrıldığını belirtmektedir; Blancard, s. 417-18. bu tarihi Aziz Margaret Günü olarak (20 Temmuz) belirtmektedir.
45. Finke, cilt 2, s. 157.
46. Finke, cilt 2, s. 155
47. Finke, cilt 2,, s. 157. Ancak, 1309 Martina kadar kente gelemedi.
48. Finke, cilt 2,, s. 155.
49. Finke, cilt 2, s. 155.
50. B. Frale, *Il Papato e il processo ai Templari*, Rome, 2003. Appendice diplomatica, s. 197-215. Dr. Frale, bu duruşmaların eksiksiz tutanaklarını 2001 yılında Vatikan arşivlerinde bulmuştur. Finke cilt 2, s. 324-8'de bir özet ve kardinaller tarafından Kral Philip'e gönderilen bir mektupta ve Baluze, cilt 3, s. 98-100 ve *Faciens misericordiam* başlıklı emirnamede bu konuya ilişkin göndermeler yer almaktadır, *Le Livre de Guillaume Le Maire*, s. 438-40.

51. *Le Livre de Guillaume Le Maire*, s. 439-40. *Faciens misericordiam*.
52. Finke, cilt 2, s. 171-2.
53. Finks, cilt 2, s. 158. Jean de Burgunyó'nun mektubunda benimsemiş olduğu ifadeden, papaya sözlerini dinletmekte zorlandığı anlaşılmaktadır.
54. Finks, cilt 2, s. 189-201.
55. *Le Livre de Guillaume Le Maire*, s. 446-8. Bu talimatların bir nüshasının Angers Piskoposluğunun eylemlerine ilişkin bu seçkide yer alması, diğer bazı piskoposluk soruşturmalarının da aynı sorgulama yöntemini izlediklerini göstermektedir.
56. Aynı dönemde uygulanan prosedürler için ör. Bkz. Bernard Gui örneği s. 28-29
57. Prutz, *Entwicklung*, s. 327-34.
58. *Procès*, cilt 1, s. 498-9; Bkz. Finke, cilt 1, s. 244. *Subit assidue ve Faciens misericordiam* emirnameleri, Guillaume Le Maire'in kayıtlarına sırasıyla 11 ve 25 Şubat. 1309 tarihlerinde dahil edilmişlerdir. s. 418, 435.
59. *Le Procès de Templiers d'Auvergne (1309-1311)*. *Edition de l'interrogatoire de juin 1309*, yay. haz. R. Séve ve A. -M. Chagny-Séve. *Mémoires et Documnets d'Histoire Médiéval et Philologie*, Paris, 1986, s. 93-268. Ayrıca bkz. Barber, *The New Knighthood*, s. 305-8.
60. *Procès*, cilt 1, s. 42, 557, 514.
61. *Procès*, cilt 1, s. 264, 270.
62. *Procès*, cilt 2, s. 13-14, 15-16, 19.
63. *Procès*, cilt 1, s. 230.
64. *Procès*, cilt 1, s. 71-2.
65. Bkz. Lizerand, *Clém. V*, s. 396.
66. *Le Livre de Guillaume Le Maire*, Guillaume Le Maire, s. 450-3.
67. *Le Livre de Guillaume Le Maire*, s. 425-6; Baluze, cilt 2, s. 141.
68. A. Petel, 'Templiers et Hospitaliers dans le diocèse de Troyes: le Temple de Bonlieu et l'Hôpital d'Orient', *Mémoires de la Société Académique d'Agriculture, des Sciences, Arts et Belles-Lettres du Département de l'Aube*, 3rd ser. LXXIV(1910), s. 284-8; no. 37, s. 341-6.

69. J. Schwalm, ' Reise nach Frankreich und Italien im Sommer 1903, mit Beilagen', *Neues Archiv der Gesellschaft für Ältere Deutsche Geschichtskunde*, XXIX(1904), p. 618.
70. Finke, cilt 2, s. 196. Ayrıca bkz. Finke, cilt 1, s. 232-4, burada Philippe'in Fransa dışındaki ülkelerde de komisyonlar oluşturulmasına yönelik niyetleri açıkça belli olmaktadır.
71. Komisyon üyelerinin listesi için bkz. Lizehard, *Clém. V*, s. 148; *Procès*, cilt 1, s. 1.
72. *Procès*, cilt 1, s. 9-11, 21.
73. *Procès*, cilt 1, s. 12-18.
74. *Procès*, cilt 1, s. 18-19.
75. *Procès*, cilt 1, s. 22-6.

TARİKAT'IN SAVUNMASI

1. *Procès*, cilt 1, s. 26-7. Piskopos ona "yaşamayı için gerekli olan malzemeyi ve Tarikat mensubu kaçak üyeleri için ayrılan diğer eşyaları" sağlayacaktı.
2. *Procès*, cilt 1, s. 27-8.
3. *Procès*, cilt 1, s. 28-9.
4. *Procès*, cilt 1, s. 29-31.
5. *Procès*, cilt 1, s. 32-5.
6. *Procès*, cilt 1, s. 36, 39, 40, 41.
7. Bkz. Bölüm 1, s. 56, ve bölüm. 2, s. 90.
8. Bu açıklamada bir sorun yer almaktadır; zira şeytanın Tapınakçılar tarafından dişi olarak betimlendiği çok sınırlı sayıdaki referanslar dışında, (Bkz. Böl. 7 s. 207), Tapınakçıların kabul törenlerinde kadınların varlığına ilişkin olarak duruşma tutanaklarında herhangi bir referans bulunmadığı gibi, Ponsard'ın suçlamaları da iddianame metninde yer almamaktadır. Kadınlarla ahlak dışı ilişkiler konusunda resmî herhangi bir iddia bulunmamaktadır ve Fransa Krallığı resmi tarihine 13. yüzyılın ortalarında eklenen tarihsel olgular arasında da bu tür ihlaller yer almamaktadır. Buna karşın, Ponsard de Gizey iddialarında, 'hemşireler' olarak adlandırılan kadınların Tapınakçıların bazı karargâhlarında te-cavüze uğradıklarından söz etmektedir. Tarikat tarafından ya-

saklanmış olsa bile, kadınlarla düzenli ilişkilerin varlığı, en azından Batıda gündelik yaşamın bir bölümünü oluşturuyordu Tarikat'a bağışta bulunan kadınların adları dualarda zikrediliyordu ve bazı kadınlar da, kocalarıyla birlikte, ya da kendi adlarına Tarikattan erzak yardımı alıyorlardı. Ayrıca kadınlar, Tapınak evlerine yakın bölgelere yerleşebiliyorlardı. Bunu kısmen dinsel nedenlerle yapıyorlardı ve manastıra bağlı düzende bu tür adetler oldukça yaygındı. Bununla birlikte, bu tür kadınlar Ponsard'ın kastettiği anlamda Tarikat bünyesinde kabul edilmiş 'hemşireler' değillerdi, Gerçi *frater* ve *soror* gibi terimler, genel anlamda kullanılıyordu, ancak bu terimlerin kullanışı, söz konusu kadınların manastır hayatı içinde ant içtikleri anlamına gelmiyordu. Ancak, Tapınakçı hemşireler (kız kardeşler) de mevcuttu. Buna bir örnek, Ermengarda de Oluja idi. Bu kadın, 1198 yılında, Rouell'deki Aragon evine *preceptrix* (kadın hoca) olarak atanmış ve bir erkeğin Tarikat'a kabul törenini üstlenmişti. *Collectió Diplomàtica de la Casa del Temple de Barberà* (945-1212), yay. haz. J. M. Sans, Trave, Textos Judics Catalans, Barcelona, 1997 no. 193 s. 286-7. Bu nedenle, Ponsard'ın iddialarında bir gerçek payı bulunabilir. Ancak, öyküsünün merak uyandırmasına ve tüm yargılama sürecinde benzersiz bir konumda yer almasına rağmen, Tarikat'a yönelik suçlamalarda bulunan kişiler tarafından fazla ciddiye alınmadı. Bu konuyla ilgili literatür için bkz. A. J. Forey, 'Women and Military Orders in the Twelfth and Thirteenth Centuries' *Studia Monastica*, 29 (1987), 63-92; H. Nicolson, 'The Military Orders and Their Relations With Women' bulunduğu eser: *The Crusades and the Military Orders: Expanding into the Frontiers of Medieval Latin Christianity*, yay. haz. Z. Hunyadi ve J. Laszlovsky, Budapest, 2001 s. 407-14; H. Nicholson, 'Women in Templar and Hospitaller Commanderies' bulunduğu eser: *La Commanderie, institution des ordres militaires dans l'Occident médiéval*, yay. haz. A. Luttrell ve L. Pressouyre, Paris, 2002, s. 125-34.

9. *Procès*, cilt 1,, s. pp. 36-9
10. Bkz. Bölüm 1, s. 37-38.
11. *Procès*, cilt 1, s. 42-5.
12. *Procès*, cilt 1, s. 45.

13. *Procès*, cilt 1, s. 50-2 (26 Kasım).
14. *Procès*, cilt 1, s. 46-53. Komisyonun elinde hâlen bazı başpiskoposların ve piskoposların yanıtları mevcut değildi.
15. *Procès*, cilt 1, s. 53-8.
16. *Procès*, cilt 1, s. 81.
17. *Procès*, cilt 1, s. 58-87.
18. *Procès*, cilt 1, s. 60, 68, 69.
19. *Procès*, cilt 1, s. 75, 76, 77-8, 80, 83, 81-2, 82.
20. *Procès*, cilt 1, s. 87-8.
21. Liderleri de dâhil olmak üzere sekiz Tapınakçı 2 ve 13 Marttaki duruşmalarda Tarikat'ı savunmadılar ve böylece savunma yapmayan toplam Tapınakçı sayısı yirmi üçü buluyordu.
22. *Procès*, cilt 1, s. 89-98. Bkz. Bölüm 7, s. 202-3.
23. *Procès*, cilt 1, s. 98-9.
24. *Procès*, cilt 1, s. 65, 108, 114.
25. *Procès*, cilt 1, s. 79, 108.
26. *Procès*, cilt 1, s. 42, 80, 108, 114.
27. *Procès*, cilt 1, s. 71, 98, 109, 115, 138.
28. *Procès*, cilt 1, s. 99-111.
29. *Procès*, cilt 1, s. 112-26, 129-39, 147-52, 155-64.
30. *Procès*, cilt 1, s. 150-1.
31. Örneğin, Guillaume de la Huce'nin evinde bulunanlar; *Procès*, cilt 1, s. 113-14.
32. *Procès*, cilt 1, s. 116-17.
33. *Procès*, cilt 1, s. 119-24.
34. *Procès*, cilt 1, s. 134-5.
35. *Procès*, cilt 1, s. 138-9.
36. *Procès*, cilt 1, s. 114-16.
37. *Procès*, cilt 1, s. 126-8; bkz. bölüm 1, s. 52-53.
38. *Procès*, cilt 1, s. 139-45.
39. *Procès*, cilt 1, s. 146-7.
40. *Procès*, cilt 1, s. 147-8.
41. *Procès*, cilt 1, s. 150-1.
42. *Procès*, cilt 1, s. 148-64.
43. *Procès*, cilt 1, s. 164-9. Cheney, muhtemelen 1308 Şubatında elden ele dolaşan *Lamentacio*'da yer alan bazı pasajlar ile, bu metin arasında bazı benzerlikler bulmuştur, 'The Downfall of the

Templars' s. 70. Ancak, iki metin arasındaki bariz ilişkileri belirleyebilmek kolay değildir.

44. *Procès*, cilt 1, s. 169-71.
45. *Procès*, cilt 1, s. 171-4.
46. Kendisi aynı zamanda 'de Bononia' ya da 'de Bononie' olarak anılmaktadır ki bu adlar da 'Boulogne' anlamına gelebilmektedir. Ancak, özellikle Lombardiya hocası tarafından Tarikat'a kabul edilmiş olması gibi bazı noktalar dikkate alındığında, Bologna'dan olduğu ihtimali oldukça güçleniyor.
47. *Procès*, cilt 1, s. 348-9.
48. Bu yeminli ifade için bkz. Bölüm 2, s. 128. Ayrıca, Aralık 1307'de 'gizli yazılar' ile altmışın üzerinde Tapınakçıyı yeminli ifadelerini geri almaya razı eden Reginald adlı rahip için bkz. Bölüm 3, s. 155. Bu kişi de Reginald de Provins olabilir.
49. *Procès*, cilt 1, s. 355-7.
50. *Le Procès des Templiers d'Auvergne*, s. 220-1, 229-30, Sorgulanması ile ilgili olarak bkz. Bölüm 4, s. 221-2.
51. *Le Procès des Templiers d'Auvergne*, s. 278-9, 295-6; *Procès*, cilt 1, s. 562.
52. *Procès*, cilt 1, s. 175; Bkz. Pegues, s. 54.
53. *Procès*, cilt 1, s. 176-177.
54. *Procès*, cilt 1, s. 186; Devic and Vaissète, cilt 10, 'preuves', s. 344, 384, 528. Bu belgeden kendisinin sabık Toulouse *sénéchal*'ı olduğu anlaşılıyor; Tapınakçıların tutsak edildikleri ev için bkz. *Procès*, cilt 1, 135, 148; işkenceleri için, *Procès*, cilt 1, s. 276.
55. *Procès*, cilt 1, s. 174; Bkz. Bölüm 4, s. 331, n.3.
56. *Procès*, cilt 1, s. 67.
57. *Procès*, cilt 1, s. 216.
58. *Procès*, cilt 1, s. 232.
59. Bkz. bölüm. 4, s. 217.
60. *Procès*, cilt 1, s. 175-7.
61. *Procès*, cilt 1, s. 182-7.
62. *Procès*, cilt 1, s. 187-93. Sakalını tıraş etmesi, Tarikat'tan ayrıldığı'nın bir göstergesi olarak yorumlanabilir. Cisterianlar arasında sakal bırakmak genellikle ast konumdaki üye statüsünü göstermektedir ki bu da, Tapınakçılarda hizmetli üye ya da çavuşa eş-

değerdedir. Cisterian ast-üyelik ve sakal konularıyla ilgili olarak bkz. Constable, *Reformation*, s. 195.

63. *Procès*, cilt 1, s. 193-201.
64. *Procès*, cilt 1, s. 201-5.
65. Finke, cilt 2, s. 74.
66. *Procès*, cilt 1, s. 229-31. Chartres'dan iki kişi, özgürlüklerinin kendilerine geri verilmesi kaydıyla savunmacılara katılmayı kabul ediyorlardı.
67. *Procès*, cilt 1, s. 253-9.
68. Örneğin, Finke, cilt 2, s. 107; Lizerand, *Dossier*, s. 71.
69. Finke, cilt 2, s. 102-7.
70. N. Valois, 'Deux Nouveaux Témoignages sur le procès des Templiers', *Comptes Rendus des Séances de l'Académie des Inscriptions et Belles-Lettres*, (1910) s. 230-8. burada da, bir tarih belirlemek hayli zordur.

DİRENİŞİN SONU

1. Favier, *Enguerran de Marigny*, s. 131.
2. Favier. S. 132.
3. *Reg. Clem. V*, yıl 5, no. 6293, s. 397.
4. Bkz. Bölüm 4, s. 211.
5. *Procès*, cilt 1 s. 259-62.
6. Pegues, s. 92-8. ve Gilles Ayelin'in davranışları konusunda Pegues'den daha az olumlu bir değerlendirme için bkz. J. A. McNamara, *Gilles Aycelin The Servant of Two Masters*, New York, 1973, s. 1554-86.
7. Bkz. bölüm 3, s. 111.
8. *Procès*, cilt i s. 262.
9. *Procès*, cilt i 263-4.
10. *Procès*, cilt i s. 274-5.
11. *Procès*, cilt i s. 281.
12. *Cont. Nangis*, cilt i s. 337-8.
13. *Les Grandes Chroniques de France*, cilt 8, s. 272-3.
14. Jean de Saint-Victor, s. 655.

15. *Cont. Nangis*, cilt i s. 377-8, 381; Jean de Saint-Victor, s. 665; Bernard Gui, *E Floribus Chronicorum Auctore Bernardo Guidonis*, bulunduğu eser, RHG, cilt 21, s. 719; Güneyde de bazı kişiler yakılmış olabilir; Bkz. Lea, *Hist. of the Inquisition*, cilt 3 s. 295.
16. *Procès*, cilt 1 s. 363, 509, 535, 538, 575, 591.
17. *Procès*, cilt 1 p. 274.
18. *Procès*, cilt 1 Savunucular için s. 83, 106, 153; 85, 105; 70; 69, diğ er ikisi için, s. 70.
19. Michelet, *Procès*'in iki cildi eksiksiz görünüyor; zira metinlerde yer alan kanıtlar arasında bir tutarlılık mevcut. Metinler okunduğ unda, arada herhangi bir boşluk bulunmuyor ve 231 şahidin yeminli ifadeleriyle ilgili olarak duruş maların sonunda düzenlenen noter tutanakları oldukça güvenilir niteliktedir. (*Procès* cilt 2, s. 271). Ancak bu rakamın, Michelet tarafından (tablo IX-XX) verilen kanıtlardan yola çıkarak şahitlere ilişkin tabloları sunan J. Gmelin, *Schuld oder Unschuld des Templerordens* (Stuttgart, 1893) 'de yer alan rakamdan bir eksik olduğu anlaşıyor. Gmelin, komisyon huzuruna çıkan, ancak daha önce Poitiers'de 1308'de Papa'nın huzurunda itirafta bulunduğ undan dolayı yeminli ifade sunmayan Jean de Juvignac'ı da listeye dahil etmişti. Öte yandan, noterler, belirtilen nedenden dolayı Jean de Juvignac'ı kendi listelerine dahil etmemişlerdir.
20. Friedberg (ed.), *Corpus Iuris Canonici*, cilt 2, s. 780-2. *Ad abolendam*.
21. Bkz. Bölüm. 5, s. 173-4.
22. *Procès*, cilt 1, s. 275-7.
23. *Procès*, cilt 1, s. 277-80.
24. *Procès*, cilt 1, s. 281-5.
25. *Procès*, cilt 1, s. 283-5.
26. *Procès*, cilt 1, s. 285-7.
27. Bkz. Bölüm 5, s. 152.
28. *Procès*, cilt 1, s. 282-3.
29. *Procès*, cilt 1, s. 287-367.
30. *Procès*, cilt 1, s. 3-4. Bu durumda, elbette Tarikat'ı savunmak üzere geri çağırılmazlardı.
31. Ö. *Procès*, cilt 1, s. 460, 5112.
32. *Procès*, cilt 1, s. 534, 641; cilt 2, s. 68.

33. *Procès*, cilt 2, s. 323; cilt i, s. 86, 133.
34. *Procès*, cilt 1, s. 556-8.
35. *Procès*, cilt 1, s. 70, 582; cilt i, 63, 97, 107, 116, cilt 2, s. 119; cilt i, s. 67, 110, cilt 2, s. 178.
36. *Procès*, cilt 1, s. 463.
37. *Procès*, cilt 2, s. 203,212.
38. *Procès*, cilt 2, s. 192-3.
39. *Procès*, cilt 2, s. 502; ii, 218. On bir bin bakire efsanesi için, bkz. G. G. Coulton, *Five Centuries of Religion*, cilt 3 (Cambridge, 1936), s. 93-4.
40. *Procès*, cilt 1, s. 591-5.
41. *Procès*, cilt 2, s. 205-9.
42. *Procès*, cilt 2, s. 258-61.
43. *Procès*, Raoul'un daha önce komisyon huzuruna çıkması ile ilgili olarak bkz. cilt 1. s. 35-6, 82; Ponsard de Gizy ile akrabalık bağlantısı için bkz. cilt i, s. 254. Bu dönemde, Tarikat'ta iki akrabasının daha bulunduğu anlaşılmaktadır: Bir rahip olan Jean ve bir hizmetli üye olan Baudouin; *Procès* cilt 1, s. 566, 575.
44. *Procès*, cilt 1, s. 394-402.
45. *Procès*, cilt 1, s. 454-9. Néry ayrıca, kendisine Berlio d'Illino adlı bir adamla ilgili olarak çok benzer bir öykü aktaran bir Hugues Achoti ile de görüşmüştü. Néry'nin Tarikat'ın yaklaşan yargılaması konusunda uyarıda bulunan bir katip tarafından getirilen mektuplarla ilgili olarak, Bkz. Bölüm 2, s. 50-1.
46. *Procès*, cilt 1, s. 78, 494; cilt i, s. 71, 506; cilt i, s. 89, 109, 512; cilt i, s. 75; cilt 2, s. 171.
47. *Procès*, cilt 2, s. 278-9; i, 78, 115, 283.
48. *Procès*, cilt 1, s. 494-7.
49. *Procès*, cilt 2, s. 6-23.
50. *Procès*, cilt 2, s. 23.
51. *Procès*, cilt 2, s. 9, 12.
52. *Procès*, cilt 2, s. 17.
53. *Procès*, cilt 2, s. 82-5, 96-9, 101-3.
54. *Procès*, cilt 2, s. 209-11.
55. *Procès*, cilt 2, s. 88-96.
56. *Procès*, cilt 2, s. 89.
57. *Procès*, cilt 2, s. 107-9.

58. *Procès*, cilt 1, s. 368-70, 377-9.
59. Bkz. Bölüm 6, s. 184.
60. *Procès*, cilt 2 s. 520-2, 527-9.
61. *Procès*, cilt 2, s. 195-6. Bkz. J. Dunbabin, *A Hound of God, Pierre de la Palud and the Fourteenth Century Church*, Oxford, 1991, s. 8-25. Pierre'in duruşmalarda ifade vermesinin gerçekten de hükümetin Peter de Savoy üzerindeki baskıların bir sonucu olduğu savı doğru ise, Tapınakçıların suçlu mu yoksa masum mu olduklarına ilişkin gerçek görüşleri nasıl olursa olsun, böyle bir baskı, ona görüşlerinde bir manevra yapabilmesine izin vermeyecekti. Pierre'in şahitliği ile ilgili olarak ayrıca bkz. Riley-Smith, 'Were the Templars Guilty?' s. 121-2. Plaisans ve Nogret'nin ithamları için bkz. Finke, cilt 2, s. 139, 145 ve *Procès*, cilt i, s. 44, ve Bölüm 3, s. 109, Bölüm 5, s. 148.
62. *Procès*, cilt 1 s. 285. Bkz. Bölüm 6, s. 182.
63. *Procès*, cilt 1 s. 285.
64. *Procès*, cilt 2 s. 269-74.

SUÇLAMALAR

1. Lizerand, Dossier, s. 16-24. Bkz. bölüm 2, s. 45.
2. Bkz. bölüm. 3, s. 94-95; bölüm. 4, s. 123-4.
3. *Procès*, cilt 1, s. 89-96; cilt 2, s. 423.
4. Bkz. Boase, böl. 14. Pamiers Piskoposu Bernard Saisset'in tutuklanması ve yargılanışı, verilen mücadelenin bir bölümünü oluşturuyordu. Bu dönemde Pierre Flote, Mühürdar sıfatını elinde bulunduruyordu ve mevcut uygulamada, tipik olarak Nogaret'ye atfedilen yöntemlere öncülük etmişti. Saisset, kutsal hazineleri zimmete geçirme, kutsal değerlere hakaret, sapkınlık, ahlaksızlık ve büyücülükle suçlanıyordu. Tüm mülklerine el konuldu ve hizmetkârlarına onun aleyhinde tanıklık yapmalarını sağlamak üzere işkence uygulandı.
5. Bkz. Rigault, *Le Procès de Guichard*.
6. *Epistolae Saeculi XIII e Regestis Pontificum Romanorum, in Monumenta Germaniae Historica, epistolae* cilt i, yay. haz. C. Rodenberg, Berlin, 1883, no. 537 s. 432-4. Bu mektupları alanlar

arasında, İmparator II. Frederick, oğlu Henri, Mainz Başpiskoposu Siegfried, Hildesheim Piskoposu Conrad ve Conrad de Marburg bulunuyordu. Sapkınlara karşı silahlananlara, Haçlılara sağlanan her tür endüljans armağan ediliyordu.

7. Adémar de Chabannes, *Chronique*, yay. haz. J. Chavanon, Collection de textes pour servir à l'étude et à l'enseignement de l'histoire, 20, Paris, 1897, cilt 3, bölüm 59, s. 184.
8. Paul de Saint-Père de Chartres, 'Vetus Aganon' yay. haz. B-E-C. Guérard; bulunduğu eser *Cartulaire de l'Abbaye de Saint Père de Chartres*. Collection des Cartulaires de France, 1, Paris, 1840, s. 112.
9. Guibert de Nogent, *Histoire de sa vie* (1053-1124), yay. haz. G. Bourgin (Paris, 1907), Collection de textes pour servir à l'étude et à l'enseignement de l'histoire, 20, Paris, 1907, s. 212-13.
10. Walter Map, *De Nugis Curialium*, yay. haz. M. R. James (Anecdota Oxoniensia).
11. Alain de Lille, *De Fide Catholica contra Haereticos Sui Temporis*.
12. Gesta Treverorum Continuatio IV, yay. haz. G. Waitz, in Monumenta Germaniae.
13. Guillaume de Paris, *De Legibus, Opera Omnia* içinde, cilt i (Amiens, 1674), s. 83.
14. Bernard Gui, Manuel de l'Inquisiteur, cilt 1, s. 48.
15. Bkz. H. L. Strack, *The Jews and Human Sacrifice*, çev. H. Blanchamp (London, 1909), 3. yüzyılda Gnostiklere yöneltilen benzer nitelikteki suçlamaları da içermektedir. Bu konuyu daha geniş bir bağlama oturtan modern tartışmalar için bkz. J. B. Russell, *Witchcraft in the Middle Ages* (Ithaca, N.Y. 1972), ve N. Cohn, *Europe's Inner Demons: An Enquiry by the Great Witchhunt* (London, 1975), bu kitabın 5. bölümünde Tapınakçıların yargılanışı ele alınmaktadır.
16. Örneğin, bkz. J. J. I. Von Döllinger(ed.), *Beiträge zur Sektengeschichte des Mittelalters*, cilt 2, basım, Munich, 1890, s. 293-6. Ayrıca Chansons de Geste'in bir bölümünde, bu tür uygulamaların bazıları Müslümanlar ile ilişkilendirilmektedir. Bu bölümde, Müslümanlığa dönen kişilerin, diğer eylemlerin yanı sıra, İsa'nın adının üzerine tükürdüklerinden ve bir anus figürünü öptüklerinden söz edilmektedir. Bkz. Jones, s. 224, n. 5.

17. *Les Grandes Chroniques de France*, VIII, s. 274-6.
18. Bkz. Russell, s. 88-93.
19. Finke, cilt 2, s. 342-64.
20. Jean de Pollencourt, Tapınakçıların meclislerinde bir kedinin gezindiği konusunda bazı duyumlar aldığından söz etmektedir, ancak bu olay ona tutuklamalardan sonra aktarılmıştır. Ayrıca bkz. Bölüm 6, s. 316. İtalya'daki duruşmalarda kediye ilişkin göndermeler için bkz. bölüm 8, s. 391, 400.
21. Bkz. bölüm 7, s. 337.
22. Finke, cilt 2, s. 363-4, bu tarihin ancak 1308 ya da 1310 olabileceğini belirtmektedir. Eğer bu doğru ise, yeminli ifadelerin verildiği Nisan-Haziran arasındaki dönemin 1308 yılında gerçekleşmiş olması mümkün değildir; zira piskoposluk soruşturmalarının başlangıç tarihi bu kadar erken olamaz.
23. J. Hansen, *Quellen und Untersuchungen zur Geschichte des Hexenwahns und der Hexenverfolgung in Mittelalter*, Bonn, 1901, s. 1.
24. Saint Augustinus, *De Civitate Dei*, bulunduğu eser (Euvres de Saint Augustin, XXXVI, yay. haz. ve çev. G. Bardy ve G. Combès (Paris, 1960), cilt XVIII, böl. 18, s. 534-42.
25. Hansen, s. 38-9.
26. Saint Thomas Aquinas, *Quaestiones Quodlibetales*, intr. P. Mandonnet, Paris, 1926, bk XI, art. 10, s. 420-1.
27. Bkz. G. L. Burr, 'The Literature of Witchcraft', bulunduğu eser, *George Lincoln Burr: His Life and Selections from His Writings*, yay. haz. R. H. Bainton and L. O. Gibbons (New York, 1943), s. 172.
28. *Constitution Super illius specula*, bulunduğu eser, Hansen, s. 5-6.
29. Bkz. R. Kiechhefer, *European Witch Trials, Their Foundations in Learned and Popular Culture 1330-1500*. Londra, 1976, s. 10-14, 108-12, ve A. Murray, 'Medieval Origins of the Witch Hunt', *The Cambridge Quarterly*, 7 (1976-7), 63-74.
30. Moneta of Cremona, *Adversus Catharos et Valdenses*, yay. haz. T. A. Ricchini (Rome, 1743), s. 2-5. Moneta bu eseri takriben 1241 yılında yazmıştı. Ayrıca bkz. bölüm. 1, s. 26-7.
31. Bkz. N. Daniel, *Islam and the West: The Making of an Image*, Edinburgh, 1960), s. 111-12.

32. Fidenzio of Padua, *Liber Recuperationis Terrae Sanctae*, bölüm 15, bulunduğu eser G. Golubovich (yay. haz.), Biblioteca Bio-Bibliografica della Terra Santa, ii (Florence, 1913), s. 21.
33. Bkz. Daniel, s. 39-40, 309, Müslümanların putperest oldukları görüşünün yazınsal bir adet olarak benimsendiğini belirtmektedir. Bununla birlikte bu görüş, halk arasında da yaygındır.
34. Caesarius of Heisterbach, *Caesarii Heisterbacensis Monachi Ordinis Cisterciensis Dialogus Miraculorum*, 1. baskı. J. Strange, Cologne, 1851, cilt IV, bölüm. 33, s. 203; cilt 1, bölüm. 36, s. 388-9. Bkz. Bölüm 1, Peter 5.8, "Ayık ol, uyanık ol, zira düşmanın şeytan, kükreyen bir aslan olarak dolaşıyor çevrende ve parçalayacak birini arıyor".
35. Bkz. bölüm. 2, s. 130-131, bölüm. 6, s. 299.
36. Reinach, 'La Tete magique de Templiers', *Revue de l'Histoire des Religions*, *Revue de l'Histoire des Religions*, 63 (1911) s. 31-8.
37. *Procès*, Cilt 1, s. 645.
38. *Procès*, cilt 2, s. 223-4.
39. *Procès*, cilt 2, s. 238.
40. Walter Map, dist. IV, bölüm. 12, s. 183-5.
41. Roger of Howden, *Chronica*, yay. haz.W. R. Stubbs, III (Rolls Series, LI) Londra, 1870, s. 158-9.
42. Gervais of Tilbury, *Des Gervasius von Tilbury Otia Imperialia*, yay. haz.F. Liebrecht (Hanover, 1856), secunda decisio, XII, s. 11.
43. Bkz. E. S. Hartland, *The Legend of Perseus: A Study of Tradition in Story, Custom and Belief*, cilt 1, Londra, 1894, s. 1-13. ve L. Harf-Lancner and M. N. Polino, 'Le gouffre de Satalia: survivances médiévales u mythe de Méduse', *Le Moyen Age*, 94 (1988), 73-101.
44. E.S. Hartland, *Ritual and Belief: Studies in the History of Religion*(London, 1914), s. 194-234.
45. Bkz. F. T. Elworthy, *The Evil Eye: An Account of This Ancient and Widespread Superstition* Londra, 1895, bölüm 1 ve devamı E. S. Gifford, *The Evil Eye: Studies in the Folklore of Vision*, New York, 1958, bölüm 1. Bkz. L. Thorndike, *A History of Magic and Experimental Science*, cilt 2, New York, 1929, s. 169, 202, 385, 553, 558, 574-5, 608, 664-5, 710, 901-2, John of Salisbury, Alexander Neckham, Thomas of Cantimpré, Albertus Magnus, Thomas Aquinas, Roger Bacon ve Peter de Abano'da büyüleme gücüne

- ilişkin ortaçağ görüşleri ile ilgili daha geniş bir bağlam için, bkz. H. Webster, *Magic: A Sociological Study* Stanford, CA. 1948, s. 151-7.
46. Proverbs 23.6; Matthew 6.23; Mark 7.21; Luke 11.34.
47. Elworthy, s. 13; Thorndike, cilt 1, s. 83, 217.
48. Bkz. J. Guiraud, *Histoire de l'Inquisition au Moyen Age*, cilt 1, Paris, 1935, s. 145; Döllinger(ed.), cilt 2, s. 36.
49. Moneta of Cremona, s. 2-5. Ayrıca bkz. Bölüm 1, s. 40.
50. Bernard Gui, *Manuel de l'Inquisiteur*, cilt 1, s. 12.
51. Bernard Gui, *Manuel de l'Inquisiteur*. cilt 1, s. 24.
52. Bkz. bölüm. 4, sp. 100, ör. Etienne de Troyes'in yeminli ifadesi.
53. Giraldus Cambrensis, *Liber de Principis Instructione*, bulunduğu eser: *Giraldi Cambrensis Opera*, cilt 8, yay. haz. G. F. Warner, RS 21, Londra, 1891, s. 301.
54. Aynı ilke, 964'de, İmparator I. Otto'nun Papa XII. John'a karşı paralel bir suçlama yönelterek, Papa'yı Aşaî Rabanî ayinlerine katıldığını, ancak, kutsal ekmek dağıtmadığını, bu nedenle de Aşaî Rabanî ayinini geçersiz kıldığını öne sürdüğünde de söz konusu olmuştur. Bkz. Liudprand of Cremona, *Liber de Ottone Rege*, in *Quellen zur Geschichte der Sächsischen Kaiserzeit*, yay. haz. A. Bauer and R. Rau, Darmstadt, 1971, s. 508.
55. Bkz. bölüm 8, s. 367-8. Gerçekten de, ruhban sıradan olmayan din adamlarına yapılan itiraflar, bizzat. Aziz Benedictus'un Tüzüğünde de yer almaktadır. Burada baş keşiş, rahip unvanını taşımasa da, beraat kararı vermeye yetkili görünmektedir. Bkz. *The Rule of Saint Benedict*, yay. haz. J. McCann, Londra, 1952, bölüm. 46, s. 108-9.
56. Bkz. D. S. Bailey, *Homosexuality and the Western Christian Tradition*, Londra, 1955, bölüm 1. Bu paragrafta özet halinde sunulduğu haliyle konunun tarihsel arka planı, bu son derece etki-leyici çalışma üzerinde temellendirilmiştir. Ayrıca, Tapınakçılar davasıyla ilgili olarak adı belirtilmeyen bir jüri üyesinin argümanı için (1310) bkz. bölüm 10, s. 468, ve Hugues de Narsac'ın yeminli ifadesi için bkz. bölüm 6, s. 301.
57. Saint Basil, *Sermo de Renuntiatione Saeculi*, in *Patrologiae... Graeca*, cilt 31, s. 638; Saint Augustinus, *Epistolae*, yay. haz. A.

- Goldbacher, *Corpus Scriptorum Ecclesiasticorum Latinorum*, 57, Leipzig, 1911, no. 211, s. 368-9. Bkz. Bailey, s. 84-5.
58. R. Schoell (yay. haz.), *Iustiniani Novellae* (*Corpus Iuris Civilis*, cilt 3, Berlin, 1928, no. 77, s. 331-3; no.141, s. 703-4.
59. Saint Peter Damain, *Liber Gomorrhianus*, in PL, 145, sütün. 162.
60. J. D. Mansi, *Sacrorum Conciliorum Nova et Amplissima Collectio*, cilt 22, Venedik, 1774, sütün. 264.
61. Saint Thomas Aquinas, *Summa Theologica*, in PL, 2nd ser. iii, ques. CLIV, arts. 1-2, s. 1075-8.
62. Henry of Huntingdon, *The History of the English*, yay. haz.T. Arnold, Rolls Series, LXXIV (London, 1879), bk VII, s. 242-3.
63. Bkz. Daniel, s. 142-5.
64. *Bonhommes* için bkz. bölüm 1, s. 27.
65. Luke 4.1-14.

DİĞER ÜLKELERDEKİ YARGILAMALAR

1. II. Edward'a, 200.000 sterlin tutarında büyük bir borç miras kalmıştı; ancak, daha sonra onun yaşamını derinden etkileyecek olan politik sorunlar henüz ortaya çıkmamıştı. Bkz. M. Prestwich, *The Three Edwards, War and the State in England 1272-1377*, Londra, 1980, s. 82.
2. Bkz. bölüm 2, s. 143. Edward, seneschal'a bu mektubu 26 Kasım'da yazmıştı. Rymer, cilt 1, bölüm 4, s. 100.
3. Rymer, cilt 1, b. 4, s. 101. Portekiz kralı Dinis'e mektup.
4. Tapınağı ilk ihbar eden kişilerden birinin, bu mektupları İngiltere'ye getirdiği anlaşıyor.
5. Rymer, cilt 1, b. 4, s. 102.
6. William of Newburgh, *Historia Rerum Anglicarum*, bulunduğu eser, *Chronicles of the Reigns of Stephen, Henry II and Richard I*. cilt 1, yay. haz. R. Howlett, RS 82, Londra, 1884, s. 159, Delilse, *Mém sur les operations finnciérers*, s. 10-11.
7. Bkz. T. W Parker, *The Knights Templars in Emglad*, Tucson, Arizona, 1963, s. 58-80. Örneğin, bir Tapınakçı olan Geoffrey, 1226-1240 yılları arasında III. Henri'nin sarayındaki giyecek giderlerinin muhasebesinden sorumluydu. Bkz. T. F. Tout, *Chaptersin the*

Administrative History of Medieval England, cilt 1, Manchester, 1920. s. 245.

8. Robert de Sablé'nin kısa bir yaşam öyküsü için bkz. Bulb-Thiele, *Sacrae Domus Militiae Templi Hierosolymitani Magistri*, s. 123-34.
9. *Records of the Templars in England. The Inquest of 1185*, yay. haz. B. A. Lees, British Academy Records of Social and Economic History of England and Wales, 9, Londra, 1934. Tarikat'ın lağvedildi tarih itibarıyla İngiltere'de bulunan Tapınak evleri ve bunların iratları için bkz. D. Knowles ve R. N. Hadcock, *Medieval Religious Houses: England and Wales*, Londra, 1953, s. 234-9. Bazı Tapınak mülklerinin sahip oldukları ticari potansiyel, Essex'deki Tarikat'a ait çiftliklerde üretilen gıda ürünlerinin Londra'daki pazarlara sevkiyatından da görülebilmektedir. Bkz. M. Gervers, 'Pro defensione Terre Sanctae: The Development and Exploitation of the Hospitallers' Landed Estate in Essex' bulunduğu eser: *The Military Orders. Fighting for the Faith and Caring for the Sick*. Yay. haz. M. Barber, Aldershot, 1994, s. 3-20.
10. W. Dugdale, *Monasticon Anglicanu*, yay. haz. J. Caley, H. Ellis ve B. Bandinel, cilt 6, böl. 2, Londra, 1846, s. 844. Genel bir araştırma için bkz. E. Lord, *The Knights Templar in Britain*, Londra, 2002.
11. Bkz. Bölüm 3, s. 148-149.
12. Rymer, cilt 1, böl. 4, s. 106.
13. *Calendar of the Close Rolls, 1307-1313*, Londra, 1892, s. 14, 48-9.
14. Bu Tapınakçılardan biri de, Kele Hocası Ralph Tanet idi. Bkz. R. Studd, 'From Preceptor to Prisoner of the Church: Ralph Tanet of Kele and the Last of the Templars', *Staffordshire Studies*, 8 (1996), 40-2.
15. Bkz. C. Perkins, 'The Trial of the Knights Templar in England', *English Historical Review*, 24 (1909), 433. Kral açısından, politika-da ortaya çıkan bu değişiklik, sürgünde bulunan gözdesi Piers Gaveston'un geri dönebilmesi için papalığındesteğine duyduğu gereksinim ile ilişkili olabilir. Bkz. J. S. Hamilton, 'Apocalypse Not: Edward II and the Suppression of the Templars' *Medieval Perspectives*, 12 (1997), 94-5. Bununla birlikte, Tapınakçılar üzerindeki gözetimin çoğunlukla gevşek bir biçimde uygulandığı anlaşıyor; zira, 14 Aralık 1309'da kralın, bölgede sivil giysilerle dolaşan Tapınakçıları tutuklamak üzere Kent bölgesi polis şefini

görevlendirmesi gerekirken, 1310 ve 1311 yıllarında Yorkshire bölgesi polis şefinin Tapınakçıları serbestçe gezmelerine izin verdiğinden dolayı kınama cezası aldı anlaşıyor, Rymer, cilt 1, böl. 4, s. 163, 166, 182. Bu konunun 1312'de bir sorun olarak varlığını sürdürdüğü de anlaşıyor. Bkz. *Registrum Roberti Winchelsey Cantuariensis Archiepiscopi*, cilt 2, yay. haz. R. Graham. Cantrbury and York Society, 52, Oxford, 1956, s. 1240-1. İngiliz piskoposlarının kayıtlarında, bu tür yerel sorunlara ilişkin dağılık çok sayıda referans yer almaktadır.

16. Rymer, cilt 1, böl. 4, s. 152, 154. Fransa krallığının etkisi, burada da oldukça belirgindir. Richard de Vaur, Carcassonne kraliyet *sénechal*'ı bünyesinde *locum tenens* sıfatıyla görev yapıyordu. Kendisi, 1303 yılında 'Fransa kralının kâtibi' olarak tanımlanmıştı. Picor, no. 74, s. 101-2; no. 152, s. 234; no. 154, s. 237-8.
17. Rymer, cilt 1, böl. 4, s. 152.
18. Rymer, cilt 1, böl. 4, s. 1578.
19. *Consiliae Magnae ritanniae et Hiberniae*, yay. haz. D. Wilkins, cilt 2, Londra, 1737, s. 334. Bu metin, Tapınakçıların duruşmalarıyla ilgili olarak Bodleian Ms. 454 temel alınarak hazırlanan kayıtların bir bölümünü oluşturmaktadır. Bununla birlikte, bu metinde önemli eksiklikler bulunmaktadır ve yeni ve eksiksiz bir metin, hâlihazırda Helen Nicholson tarafından hazırlanmaktadır.
20. Wilkins, cilt 2, s. 337-8.
21. Wilkins, cilt 2, s. 337.
22. *Councils and Synods With Other Documents relating to the English Church*, cilt 2, AD 1205-1313, böl. 2, 1265-1313. yay. haz. F. M. Pockwicle ve C. R. Cheney, Oxford, 1964, s. 1267-9.
23. Wilkins, cilt 2, s. 363-7, 371-3.
24. Tymer, cilt 2, s. 365-7, 371-3.
25. Wilkins, cilt 2, s. 365-7, 371-3.
26. Pockwick ve Cheney, cilt 2, böl. 2, s. 1278-9, 1284.
27. Bkz. H. C. Lea, 'The Absolution Formula of the Templars', bulunduğu eser, *Minor Historical Writings and Other Essays by Henry Charles Lea*, yay. haz. A. C. Howland, Londra, 1942, s. 97-112 ve ayrıca bkz. bölüm 8, s. 228-9.
28. Wilkins, cilt 2, s. 356-7.
29. Bkz. Perkins, 'Trial of the Knights Templars', 437-8.

30. Rymer, cilt 1, b l. 4, s. 174, 176.
31. Pockwicke ve Cheney, cilt 2, b l. 2, s. 1290.
32. *Reg Clem V*, yıl 5, no. 6670, s. 84-86.
33. Wilkins, cilt 2, s. 358-64, 378-80, 381-3. Bkz. Perkins, 'Trial of the Knights Templars', 440. Bu şahitlerin bazılarının ifadeleri üzerine bir analiz için bkz. A. Gilmour Bryson, 'The London Templar Trial Testimony: 'Truth', Myth or Fable' bulunduğu eser, *A World Explored. Essays in Honour of Laurie Gardiner*, yay. haz. A. Gillmour-Bryson, Melbourne, 1993, s. 44-6.
34. Bkz. bölüm 9, s. 260-1.
35. Wilkins, cilt 2, s. 359.
36. Wilkins, cilt 2, s. 360.
37. Wilkins, cilt 2, s. 373-8, 381-2.
38. Wilkins, cilt 2, s. 359-60, Ayrzca bkz. bölüm 2, s. 83-4.
39. Wilkins, cilt 2, s. 383-4
40. Wilkins, cilt 2, s. 384-7.
41. Wilkins, cilt 2, s. 387-8
42. Günahların bağışlanmasına ilişkin tören, noter kayıtlarında yer almaktadır.
43. Powicke ve Cheney, cilt 2, b l. 2, s. 1307-17. Salisbory piskoposluk bölgesinde buluna çeşitli manastırlarda görevlendirilen Tapınakçılar ve bunlara verilen cezalar ile yaşamlarını idame ettirmek üzere kendilerine tahsis edilen iaşe ile ilgili ayrıntılar için bkz. *Registrum Simonis de Gandavo Diocesis Saresbiriensis*, cilt 2, yay. haz. C. T. Flower ve M. C. B. Dawes, Canterbury and York Society, 41 Oxford, 1934, s. 403-8.
44. Rymer, cilt 2, b l. I, s. 27.
45. Powicke ve Cheney, cilt 2, b l. 3, s. 1331-9.
46. Wilkins, cilt 2, s. 380-1, Bkz. D. E. Easson, *Medieval Religious Houses: Scotland*. Londra, 1970, s. 327. Bu bağlamda yalnızca iki Tapınak evi yr almaktadır. İskoçya'daki Tapınakçıların tarihi ve yargılanı larına ilişkin  zet bilgiler için bkz. Bkz. *The Knights of St. John of Jerusalem in Scotland*. Yay. haz. I. B. Cowan. P. H. R. Mackay ve A. Macquarrie. Scottish History Society, 4th Series, 19, Edinburgh, 1983, s. xviii-xxx.
47. Wilkins, cilt 2, s. 373-8. Tapınakçıların karargahları ile ilgili olarak bkz. A. Gwynn ve R. N. Hadcock, *Medieval Religious Houses:*

- Ireland*, Londra, 1970, s. 327-31. Tarikat'ın bu bölgedeki faaliyetleri için bkz. H. Wood, 'The Templars in Ireland', *Proceedings of the Royal Irish Academy*, 25 (1906-7) 327-77.
48. Bkz. Lea, 'Absolution Formula' Bununla birlikte, Lea'nın argümanını 'kesinlikle inandırıcı bulmayan' bir çalışma için bkz. S. J. Ridyard, Woodbridge, 2004, s. 114. Bkz. bu bölüm, s. 307-8.
49. Bkz. S.A. Garcia Larragueta 'El Temple en Navarra', *Anuario sw estudios medievales*, II (1981), 635-61. Bu çalışmada, Tarikat'ın kuruluşu ve büyümesi ele alınmaktadır. Tarikata ilk önemli bağış, 1135 yılında Kral Garcia Ramirez tarafından yapıldı ve Novillas kalesini ve kentini kapsıyordu.
50. Finke, cilt 2, s. 50. Ayrıca bkz. cilt 1, s. 283-4 ve A.J. Forey, *The Fall of the Templars in the Crown of Aragon*, Aldershot, 2001, s. 1-2, 18, n. 5.
51. Finke, cilt 2, s: 55 (17 Kasım 1307), bkz. bölüm 2, s. 85.
52. Finke, cilt 2, s. 63, dipnot.
53. Finke, cilt 1, s. 286-7, n. 3.
54. Finke, cilt 2, s. 63-6; 66-7; Prutz, *Entwicklung*, s. 348, Forey, *Fall of the Templars*, s. 15-17. Bu çalışmada, 1307 yılında Aragon, Katalonya ve Valencia'da 32 manastırda yaşayan toplam Tapınakçı sayısının 200 civarında olduğu belirtilmektedir. Finke, aynı yılın sonuna kadar bunların yaklaşık otuzunun tutuklandığını tahmin etmektedir.
55. Finke, cilt 2, s. 77.
56. Finke, cilt 2, s. 52-3.
57. Finke, cilt 2, s. 54-5.
58. Finke, cilt 2, s. 60-2; 62-3.
59. Finke, cilt 2, s. 56-7, Ayrıca bkz. cilt 1, s. 285.
60. Finke, cilt 2, s. 73-4.
61. Finke, cilt 2, s. 89.
62. Bkz. Forey, *Fall of the Templars*, s. 17, 121.
63. Finke, cilt 2, s. 154, Bkz. Bölüm 1, s. 11.
64. Finke, cilt 2, s. 77.
65. Forey, *Fall of the Templars*, s. 4-5.
66. Finke, cilt 2, s. 78.
67. Finke, cilt 2, s. 69-70.

68. Finke, cilt 2, s. 70-3. Aragon'a karşı 1285'te Fransa tarafından düzenlenen haçlı seferi için bkz. Bölüm 1, s. 94; ayrıca Tapınakçıların rolü için bkz. A. J. Forey, 'Military Orders and Secular Welfare in the Twelfth and Thirteenth Centuries' *Viator*, 24 (1993), 83-90.
69. Finke, cilt 2, s. 79-81.
70. Finke, cilt 2, s. 78. Kuşatmalar için bkz. Forey, *Fall of the Templars*, s. 24-74 ve J. M. Sans i Trave, *El setge al castell dels templers de Miravet*, 2. basım, Lérída, 2000.
71. Ayrıca, olasılıkla Tapınakçılara yaptıkları yemini çiğnemekten korkan bir bölüm kasaba halkı, başlangıçta krala karşı direndiler. Bkz. Forey, *Fall of the Templars*, s. 24-5.
72. Finke, cilt 2, s. 85-6.
73. Finke, cilt 2, s.125-6.
74. Finke, cilt 2, s. 127.
75. Finke, cilt 2, s. 128-9
76. Finke, cilt 2, s. 130, dipnot.
77. Finke, cilt 2, s. 151-2.
78. B. Alart, 'Suppression de ş'ordre des Templirs en Rousillon', *Bulletin de la Société Agricole, Scientifique et Littéraire de Pyrènes-Orientales*, 15 (1867), 38.
79. Finke, cilt 2, s. 172-3.
80. Finke, cilt 2, s. 176-7. Ayrıca bkz. cilt 1, s. 300-1.
81. Bkz. Finke cilt 1 s. 305 ve Forey, *The Fallo f the Templars* s. 26.
82. Finke, cilt 2, s. 153-4.
83. *Reg. Clem. V* yıl 4, no. 5012-17, s. 435-8.
84. *Reg. Clem. V* yıl 3, no. 3515, s. 312-15.
85. Bkz. Forey, *The Fall of the Templars* s. 76. Ayrıca Valencia'da da sorgulamaların sürdürüldüğü anlaşılmaktadır, ancak burada alınan ifadeler günümüze kalmamıştır. Finke, cilt 2, s. 202-3.
86. Finke, cilt 2, s. 364-76.
87. Finke, cilt 2, s. 159-64, Bkz. Forey, *The Fall of the Templars*, s. 88-105.
88. *Reg. Clem V*. Yıl 6 no. 7497, s. 408.
89. A. Mercati, 'Interrogatorio di Templari a Barcellona (1311)' *Spanische Forscebungen der Görresgesellschaft: Gessamelte Aufsätze zur Kulturgeschite Spaniens*, 6 (1937), 246-51.

90. Mansi, cilt 25 sütün 515-16.
91. Bkz. Alart, s. 33-4 bu çalışmada, zgn belgelerden yapılan alıntılarla Rousillon'daki duruşmalar hakkında ayrıntılı bilgiler verilmektedir. Bununla birlikte çalışmalarda yer alan referanslar birtakım hatalar içermektedir.
92. Tapınak evleri genellikle önemli bir Tapınak karargâhının çevresinde yer alıyorlardı. r. Provence'daki yerleşim örüntüleri için bkz. Barber, *New Knighthood*, s. 254-7.
93. *Procès*, cilt 2, s. 423-515. Burada, Elne piskoposu başkanlığında Rousillon'da yapılan duruşmalara ilişkin kayıtlar yer almaktadır.
94. Bkz. C. Estepa, 'La disolución de la Orden del Temple en Castilla y León' bulunduğu eser: *Estudios sobre la sociedad hispanica en la etad media*. Cuadernos de historia, 6, Madrid, 1975, s. 125-6. Estepa, İspanya kralının Tapınakçıların tutuklanmaları konusunda gevşek davranmakla birlikte, mlklerinin ve kalelerinin müsadere edilmesi konusunda oldukça evik davrandığını belirtmektedir.
95. A. Javierre Mur, 'Aportación al estudio del processo contra el Temple en Castilla', *Revista del archivos, bibliotecas y museos*, 69 (1961), doc. XIV, s. 65.
96. 1309 yılında piskoposlar muhtemelen 'kfir Sarazenlere ve Ortodoks inancın düşmanlarına karşı' sınırlarda verilen savaşlarda yer alıyorlardı, Estepa, s. 127 ve no. 20. Öyle görünüyor ki piskoposlar, bu savaşımı, Fransa kralı ve engizisyoncuları telaşa veren sapkınlık eylemlerinden daha fazla nemsiyorlardı.
97. J. M. Sans i Trave 'L'inedito processo dei Templar in Catiglia (Medina del Campo, 27 aprile 1310)' bulunduğu eser *Aciri 1291. La fine della presenza delgi ordini militari in Terra Santa e i nuovi orientamenti nel XIV secolo*, yay. haz. F. Tomassi, Perugia, 1996, s. 227-264. Bu makale, yaşları dokuz ile otuz  arasında değişen şahitlerin günümüze kalabilen ifadelerini de kapsamaktadır. M. Raynouard, *Monuments historiques relatifi a la condamnation de Chevaliers du Temple*, Paris, 1813, Lope Pérez de dahil olmak zere, daha erken dönemde verilen ifadeleri kapsamaktadır.
98. Raynouard, s. 13-15.

99. A. Benavides, *Memorias de Fernando IV de Castilla*, cilt 1, Madrid, 1860, s. 635-7; Javierre Mur, s. 54-5 doc. XII, s. 98-100.
100. Mansi, cilt 25, sütun 297-8.
101. Bkz. Barber, 'Supplying', s. 325-6. Daha geniş bir bağlam için bkz. C. Guzzo, *Templari in Sicilia. La storia e le sue fonti tra Federico II e Roberto d'Angio*, Cenova, 2003.
102. Bkz. D. Abdulafia, 'Monarchs and Minorities in the Christian western Mediterranean around 1300: Lucera and its analogues'. Bulunduğu eser, *Christtendom and its Discontents, Exclusion, persecution and rebellion, 1000-1500*, ed. S. L. Waugh ve P. D. Diehl, Cambridge, 1996, s. 234-63.
103. Prutz, *Entwicklung*, s. 336-7. Bu duruşmalarla ilgili bir yorum için ayrıca bkz. F. Bramato, *Storia dell'Ordine dei Templari in Italia*, cilt 2, Roma, 1994, s. 23-17.
104. G. Guerrieri, *I cacalieri templari nel regno di Sicilia*, Trani, 1909, no. 17, s. 112-14.
105. Bu atamayla ilgili olarak bkz. Bramato, cilt 2, s. 27-8.
106. R Cagesse, *Roberto d'Angio e i suoi tempi*, cilt 1, Floransa, 1922, s. 105.
107. Raynouard, s. 280-4.
108. Schottmüller, s. 108-24.
109. Schottmüller, s. 124-32.
110. Schottmüller, s. 132-38.
111. Bkz. Robinson, *Papacy*, s. 257-9 ve M. L. Bulst-Thiele, 'Templer in königlichen und papslichen Die nsten', bulunduğu eser, *Feschscxift Percy Ernst Schramm*, cilt 1, yay. haz. P. Classen ve P. Scheibert, Wiesbaden, 1964, s. 301-6. Roma'daki Tapınak evi için bkz. Geoffrey of Clairvaux, *Vita S. Bernardi*, bulunduğu eser, *PL*, cilt 185 (i), Paris, 1855, 4.1, s. 325.
112. Bkz. A. Luttrell, 'Two Templar-Hospitaller Preceptories North of Tuscania', *Papers of the British School at Rome*, 39 (1971), 104-6.
113. Papalık sarayı ile ilgili olarak bkz. J. White, *Art and Architecture in Italy 1250-1400*, 2. basım, Harmondsworth, 1987, s. 61-3.
114. *The Trial of the Templars in Papal State and the Abruzzi*, yay. haz. A. Gilmour-Bryson Studi e Testi, 303, Citta del Vaticano, 1982 s. 29, 264-5. Bu nedenle, bu Tapınak evinde yer alan mülkler ve perso-

nel, tüm ülkede bulunan Tapınak servetinin ancak küçük bir bölümünü oluştuyordu.

115. Örnekler için bkz. *Trial of the Templars in the Papal State*, yay. haz. Gilmour-Bryson, s. 146, 188, 193. Bölgeler için bkz. D. Waley, *The Papal State in the Thirteenth Century*, Londra, 1961, s. 80-90 ve kitabın sonunda yer alan harita.
116. *Trial of the Templars in the Papal State*, yay. haz. Gilmour-Bryson. S. 202, 206, 209. Uygulamada engizisyoncuların uygulamaları, Gubbio'nun yaptıklarından daha öteye geçmiyordu.
117. *Trial of the Templars in the Papal State*, yay. haz. Gilmour-Bryson, s. 29, 264.
118. *Trial of the Templars in the Papal State*, yay. haz. Gilmour-Bryson, s. 32-2.
119. *Trial of the Templars in the Papal State*, yay. haz. Gilmour-Bryson, s. 96-7, n. 24.
120. Finke, cilt 2, s. 113-14.
121. Örneğin, San Savino ve Castell'Araldo'da, Borsena Gölü'nün güneyindeki iki Tapınak karargâhındaki muhafızların kaybolması, bu iki bölgede ağır kayıpların ortaya çıkmasında ve Avignon Dönemi boyunca da, Papalık Devleti'nin içten çökmesine önemli katkılarda bulundu.
122. *Trial of the Templars in the Papal State*, yay. haz. Gilmour-Bryson, s. 242-3.
123. Başlangıçta Viterbo'da beş kişiydiler, *Trial of the Templars in the Papal State*, yay. haz. Gilmour-Bryson, s. 91. Bu duruşmalarla ilgili olarak ayrıca bkz. Bramato, cilt 2, s. 37-47.
124. *Trial of the Templars in the Papal State*, yay. haz. Gilmour-Bryson, s. 173-5.
125. *Trial of the Templars in the Papal State*, yay. haz. Gilmour-Bryson, s. 133-4; çev. Barber ve Bate, s. 3-7.
126. R. Caravita, *Rinaldo de Concorezzo, Archiescova di Ravenna (1303-21) al tempo di Dante*, Floransa, 1964, no. XXXV, s. 266-9. Istria için, s. 109-10; Ayrıca olayların bir özeti için bkz. Bromato, s. 47-55.
127. Raynouard, s. 316.
128. Piacenza'daki Tarikat evi için (24 Kasım 1309) bkz. Carativa, no. XIII, s. 286-7. ve s. 109-35.

129. Raynouard, s. 273-5. Bkz. F. Tomassi, 'Interogattio di Templari a Casebna (1310)' bulunduğu eser, *Acri* 1291 yay. haz. Tomassi, s. 265-300. Her iki yeminli ifadenin metinleri bu çalışmada yer almaktadır.
130. Mansi, cilt 25 sütun 293-6; Raynouard, s. 276-8; Bkz. Caravita, s. 137-52.
131. *Reg. Clem V.* yıl 6, no. 7527, 7528, s. 439.
132. Loiseleur, J. *La Doctrine Secrète de Templiers* (Paris-Orléans, 1872), Pieces just no. 3, s. 172-212. Bkz. T. Bini, 'Dei Templari e loro processo in Toscana', *Atti della Reale Accademia Lucchese*, 13 (1845) 395-506 yeminli ifadelerin metinlerini de kapsamaktadır. Ayrıca bkz. s. 460-501 ve Bramato, cilt 2, s. 55-61.
133. Daha geniş bir politik bağlam için bkz. D. Abulafia, *The Western Mediterranean Kingdoms 1200-1500 The Struggle for Dominion*, Londra, 1997, s. 133-7.
134. Bkz. K. Borchardt 'Thge Templars in Central Europe' bulunduğu eser: *The Crusades and the Military Orders. Expanding the Frontiers of Medieval Christianity*. Yay. haz. Z. Hunyadi ve J. Laszlovszky, Budapeşte, 2001, s. 233-44.
135. *Reg. Clem V.* yıl 5, no. 5888 s. 271-2.
136. Raynouard, s. 268-70.
137. Mansi, cilt 5, s. 297-8.
138. Raynouard, s. 268-70.
139. *Reg. Clem V.* yıl 6, no. 6666—8, s. 83-4 (23 Aralık 1310).
140. *Borchardt*, s. 239.
141. Bkz. bölüm 1, s. 22.
142. Cronaca del Templari di Tiro, *paragraf* 429, s. 322-3; Templar of Tyre' paragraf 665, s. 168. 'Texte officiel de l'allocation adressée par le baron de Chypre au roi Henri II pour lui notifier sa déchéance', yay. haz. L. De Mas Latrie, *RQH*, 43 (1888), 534-8 ve Documents chypriotes du début du XIVe siècle', yay. haz. C. Kohler, *Revue de l'Orient Latin*, II (1905-8), 444-52.
143. Amadi, s. 248-51: 'Texte officiel', 538-41. 26 Nisan e 14 Mayıs tarihli iki belgenin yeniden basımı, burada yer almaktadır. Amadi, n. 8, s. 241-8.
144. Baluze, cilt 3, s. 84-6.
145. Bkz. Edbury, *Cyprus*, s-s. 120-3.

146. Amadi, s. 283-91 Ayrıca Tapınakçılara ait mülklere ilişkin ayrıntılar için bkz. on altıncı yüzyılda İtalya'da yayınlanan kaynak, Florio Bustron, *Chronique de l'île de Chypre*, yay. haz. R. De la Mas Matricie, *Melanges historiques. Choix de Documents*, cilt 5, Paris. 1886, s. 164-71.
147. Schottmüller, s. 166-375; *Trial of the Templars in Cyprus*, s. 77-404.
148. Schottmüller, cilt 2, s. 167, 222; *Trial of the Templars in Cyprus*, yay. haz. Gilmour Bryson, s. 78, 159-60.
149. Schottmüller, cilt 2, s. 275, *Trial of the Templars in Cyprus*, yay. haz. Gilmour Bryson, s. 227.
150. Schottmüller, cilt 2, s. 323-4, *Trial of the Templars in Cyprus*, yay. haz. Gilmour Bryson, s. 289.
151. Schottmüller, cilt 2, s. 195, *Trial of the Templars in Cyprus*, yay. haz. Gilmour Bryson, s. 121.
152. Schottmüller, cilt 2, s. 221-275, *Trial of the Templars in Cyprus*, yay. haz. Gilmour Bryson, s. 157, 156, 228.
153. Schottmüller, cilt 2, s. 224, *Trial of the Templars in Cyprus*, yay. haz. Gilmour Bryson, s. 159
154. Schottmüller, cilt 2, s. 335, *Trial of the Templars in Cyprus*, yay. haz. Gilmour Bryson, s. 305.
155. Schottmüller, cilt 2, s. 327, *Trial of the Templars in Cyprus*, yay. haz. Gilmour Bryson, s. 294.
156. Schottmüller, cilt 2, s. 352, *Trial of the Templars in Cyprus*, yay. haz. Gilmour Bryson, s. 368.
157. Schottmüller, cilt 2, s. 163, *Trial of the Templars in Cyprus*, yay. haz. Gilmour Bryson, s. 73.
158. Schottmüller, cilt 2, s. 309, *Trial of the Templars in Cyprus*, yay. haz. Gilmour Bryson, s. 271.
159. Schottmüller, cilt 2, s. 376-400, *Trial of the Templars in Cyprus*, yay. haz. Gilmour Bryson, s. 405-42.
160. Schottmüller, cilt 2, s. 384, *Trial of the Templars in Cyprus*, yay. haz. Gilmour Bryson, s. 430.
161. Schottmüller, cilt 2, s. 392-3, *Trial of the Templars in Cyprus*, yay. haz. Gilmour Bryson, s. 227
162. Schottmüller, cilt 2, s. 394, *Trial of the Templars in Cyprus*, yay. haz. Gilmour Bryson, s. 432.

163. Schottmüller, cilt 2, s. 399, *Trial of the Templars in Cyprus*, yay. haz. Gilmour Bryson, s. 440-1. Ancak gerçekte, Tapınakçılara karşı bir tek yeminli ifadede belirtildiğinden daha yoğun bir düşmanlığın bulunduğu hususunda bir mutabakatın bulunduğu anlaşılmaktadır. Bkz. A. Iléva, 'The Suppression of the Templars in Cyprus According to the Chronicle of Leonitos Makharias', bulunduğu eser, *The Military Orders*, yay. haz. Barber, s. 212-19. Bu savın kaynağı, çalışmalarını 15. yüzyılda derlemiş bulunan Yunan Leonitos Makharias'tır. Makharias'ın savına göre V. Clemens, Amaury de Lusignan'e tüm Tapınakçıların Hamsin Yortusunda öldürülmelerini emreden mühürlü bir mektup göndermişti. Bu emrin yerine getirilişinde Amaury, 'İşledikleri günahlardan ötürü Tapınakçılara karşı büyük bir öfke duyan Tanrı'nın gazabının bir aracı işlevini üstleniyordu. Eğer Tapınakçılar gerçekten 'günahsız' iseler, Tanrı onları kurtarırdı. Leonitos Makharias, *Recital concerning the Sweet Land of Cyprus entitled 'Chronicle'* yay. haz. ve çev. R. M. Dawkins, cilt 1, Oxford, 1932, s. 16-17. Yargılama sürecinde herhangi bir Yunanlı şahit tarafından verilen yeminli ifade bulunmamakla birlikte bu sözlerden, 1191-92 yılları arasında adada Tarikata yönelik derin bir öfkenin varlığı anlaşılmaktadır; bu dönemde, Tarikat'a yönelik bir ayaklanma, şiddet kullanılarak bastırılmıştı. Bununla birlikte bu açıklamanın, 1310-11 yılları arasında süren yargılama sürecine ilişkin herhangi bir pratik değeri bulunmamaktadır.
164. Bu olaylarla ilgili yorumlar için bkz. Amadi, s. 330 Bkz. G. Hill, *A History of Cyprus*, cilt 2, Cambridge, 1948, s. 245-60 ve Edbury, *Cyprus*, s. 125-7. Cesedin bulunuşunun yargılama sürecini herhangi bir biçimde etkileyip etkilemediği bilinmemektedir. Sonuç bölümünde yer alan noter tasdikli belge, olaydan daha sonra, 19 Haziran'da çalışmaya eklenmiştir.
165. *Cronaca del Templare di Tiro*, paragraf 427, s. 320-3; 'Templar of Tyre', paragraf 663, s. 167-8.
166. Schottmüller, cilt 2, s. 147-65, *Trial of the Templars in Cyprus*, yay. haz. Gilmour Bryson, s. 51-75. Schottmüller bu duruşmaların 1310'da gerçekleştiğini belirtmektedir; ancak Peter Edbury, söz konusu şahitlerin dördünün o dönemde Kıbrıs'ta bulunmalarının mümkün olmadığını öne sürer, *Cyprus*, s. 125, n. 94.

Edbury'nin bu savı, söz konusu duruşmaların 1, 3, 4 ve 5 Mayıs tarihlerinde gerçekleştiği ve 2 Mayısın Pazar gününe rastlamasından dolayı o tarihte engizisyoncuların toplanmalarının mümkün olamayacağı gerçeği ile desteklenmektedir. Bu konuyla ilgili ayrıntılı argümanlar için bkz. Gilmour-Bryson, s. 24-30. Bryson, bu davanın kesin bir sonuca ulaşmadığını öne sürmektedir.

167. Schottmüller, cilt 2, s. 152-153-4, *Trial of the Templars in Cyprus*, yay. haz. Gilmour Bryson, s. 52-55.
168. Schottmüller, cilt 2, s. 154, *Trial of the Templars in Cyprus*, yay. haz. Gilmour Bryson, s. 56.
169. Schottmüller, cilt 2, s. 155-6, *Trial of the Templars in Cyprus*, yay. haz. Gilmour Bryson, s. 58-9.
170. Schottmüller, cilt 2, s. 156-7, *Trial of the Templars in Cyprus*, yay. haz. Gilmour Bryson, s. 60.
171. Schottmüller, cilt 2, s. 157-8, *Trial of the Templars in Cyprus*, yay. haz. Gilmour Bryson, s. 61-2.
172. *Reg. Clem. V*, yıl 6, no. 7595, 7596, 7599, s. 457-8, no. 7603-5, s. 463, Clement, bu sorgulamaları üstlenmek üzere, Domenico de Palestrina adında bir engizisyon görevlisi atamıştır.
173. *Reg. Clem. V*, yıl 6, no. 7612, s. 465 (25 Ağustos 1311).

TARİKAT'IN ORTADAN KALDIRILMASI

1. *Cont. Nangis*, cilt 1, s. 388; Bernard Gui, *Flores Chron.* s. 71. Konseylerle ilgili genel bilgiler için bkz. J. Lecler, *Vienne. Histoire des Conciles Oecuméniques*. 8 Paris 1964. Tapınakçılar, konseyin gündeminin önemli bir bölümünü oluşturmakla birlikte konsey ayrıca yeni bir haçlı seferinin planlanması ile ilgili sorunlar, Fransisken Tarikatı'nın yoksulluğu ve inançları gibi önemli konular üzerinde de çalışmalarını sürdürüyordu ve daha sonra *Clementiae* adıyla bilinecek olan bir kilise kuruluşunu oluşturmakla meşguldü. Bunun yanı sıra, Roma'daki Curia ve bir bütün olarak Kilise müessesinin gündeminden asla eksik olmayan genel reform konusu da konseyin gündeminde yer alıyordu.
2. Finke, cilt 2, s. 303-5; Ptolemy of Lucca, s. 42.

3. *Reg. Clem. V*, yıl 3, no. 3626, 3627, s. 386-91; Lizerand, *Clém. V*, appendix, no. 28, s. 467.
4. *Cont. Nangis*, cilt 1, p. 388. Sayılar için bkz. E. Müler, *Das Konzil von Vienne*. (1311-12). *Seine Quellen und seine Geschichte*. Vorreformationsgeschichtliche Forschungen, 12, Münster, 1934, s. 663-70. Bu metinde toplam katılımcı sayısı 170 olarak saptanmıştı ve bunların 120'si yüksek rütbeli din adamı olarak tanınılıyordu.
5. *Reg. Clem. V*, yıl 7, no. 8843, 8850, s. 329-30.
6. Jean de Saint-Victor, s. 656.
7. Finke, cilt 2, s. 251-2.
8. Aragon büyükelçilerine göre, sayıları elliye aşan Fransız din adamları, duruşmalarda en etkin grubu oluşturuyorlar ve bunları İtalyanlar izliyordu. İspanya, İngiltere ve Almanya'dan gelen az sayıdaki temsilci ise gözlemci olarak katılmışlardı. Finke, cilt 2, s. 299. Fransa diyakozluğu tarafından görevlendirilen din adamları, toplam başpiskoposların ve piskoposların üçte birini, 'abbot'ların ise yarısını oluşturuyordu. Bkz. Lecler, s. 54-55.
9. *Reg. Clem. V*, yıl 6, no. 7524-8, s. 439, no. 7597, s. 458, no. 7605, s. 463, no. 7611, s. 464.
10. *Decrees of the Ecumenical Councils*, cilt 1, yay. haz. N. P. Taner, Londra, 1990.
11. Schottmüller, cilt 2, s. 78-102, bu belgeye '*Deminutio laboris examinintaum processus contra ordinem templi in Anglia, quasi perm odum rubricarum*' başlığını veriyor. Belge üzerinde herhangi bir tarihin yer almamasına karşın Schottmüller, belgenin Viyana Konseyi için hazırlanan bir özet niteliğini taşıdığına inanmaktadır. Perkins, 'Trial of the Knights Templars in England', s. 440, n.51'de bu görüşe karşı çıkmaktadır. İngiltere'de elde edilen kanıtlar konusunda ikinci bir özet yer almaktadır. Bkz. *Annales Londonienses*, in *Chronicles of the Reigns of Edward I and Edward II*, cilt 1, yay. haz. W. Stubbs, Rolls Series, LXXVI (London, 1882), s. 180-98. Perkins, bunların büyük ölçüde 'Deminutio'nun özeti olduğunu ileri sürmektedir ve İngiltere'deki engizisyoncuların Haziran 1311'de İngiltere'de elde ettikleri üç itirafın belgelendirilmesinden sonra düzenlendiğine inanmaktadır. Bkz. bölüm 8, s. 224-6. Bu üç itirafın içeriği *Deminutioda* yer almamakla

birlikte, eğer Haziran 1311'den önce alınmış olsalardı, kesinlikle burada yer alırlardı. Ancak, Perkins'in argümanlarının da nihai olmadıkları anlaşılıyor; zira *Annales Londonienses*'da yer alan pasajların *Demunition*un bir özet olduğuna inanmamız için herhangi bir neden bulunmuyor fakat 1311 Haziranının sonlarında derlenmiş olsaydı, buna kesin olarak inanabilirdik. Haziran 1311'e ait olduğu belirtilen bu itirafların gerçekten bu tarihte alınmış olmaları pek gerçeğe uygun görünmüyor. Her ne kadar bu konu belirsiz görünse de, *Annales Londonienses* üzerindeki tarih 22 Nisan 1311 olarak belirtilmiş ki, bu tarih, üç Tapınakçının tutuklanıp itiraflarının alındığı dönemden daha erken bir tarihe tekabül ediyor. Ayrıca Viyana Konseyi için hazırlanan özetlere temel oluşturan malzemenin kesinlikle geç Haziran 1311 tarihinden önce Malaucén'deki komisyona gönderilmiş olması gerektirdi. Bu argümanlar, Schottmüller'in argümanlarının doğru olduğunu göstermiyor, ancak yine de, onun vardığı sonuçlarla olasılık yönünden bir dengenin kurulması gerekir.

12. Buna ilişkin bir kanıt için bkz. Finke, cilt 1, s. 348-9. Konseyde hazır bulunan Aragon elçisi, bu belgelere 'Translat deles inquisicions' adını veriyor Finke, cilt i, s. 348-9. ertesi yılın Mart ayında yayınlanan Vox in excelso emirnamesinde ise, din görevlilerinin 'dicte attestationes ac rubrice' belgelerini okudukları ve inceledikleri belirtiliyor.
13. Bkz. V. Verlaque, *Jean XXII, sa vie et ses œuvres*(Paris, 1883), s. 52-3.
14. *Le Livre de Guillaume Le Maire*, yay. haz. Port, s. 471-4.
15. *Reg. Clem. V*, yıl 3, no. 3584-5, no.363-6. *Faciens misericordiam*.
16. Lizerand, Clém. V, appendix, no. 30, s. 472.
17. Bkz. Boase, s. 360-3.
18. *Decrees of the Ecumenical Councils*, cilt 1, s. 340-1
19. Finke, cilt 2, s. 260, 264-5.
20. Ptolemy of Lucca, s. 42.
21. Finke, cilt 2, s. 258-9.
22. Walter of Guisborough, *The Chronicle of Walter of Guisborough previously edited as the Chronicle of Walter of Hemingford or Hemingburgh*. yay. haz.H. Rothwell, Publications of Hamden Society, 89, London, 1957, s. 396. Walter, Guisborough'da bulu-

nan St. Mary manastırında görevli bir din adamıydı. Kendisinin 1305 yılına kadar vakanüvislerin yazımını üstlendiği anlaşılıyor. Ancak, bu tarihten sonra vakanüvisler başkaları tarafından yazıldı. Yine de, katkıda bulunmuş olabilir ve bu nedenle de bu eklemeler, kendisi, ya da bir başkası tarafından yapılmış olabilir. Her durumda, yazarın bilgileri konseyde hazır bulunan birinden temin ettiği anlaşılıyor.

23. V. Langlois, 'Notices et documents relatifs à l'histoire du XIIIe et du XIVe siècle', *RH*, 87 (1905), s. 75-6.
24. Bkz. C. H. Taylor, 'The Assembly of 1302 at Lyons-Vienne'. Bulunduğu eser, *Etudes d'histoire dédiées à la memoire de Henri Pirene par ses anciens élèves*. Brussels, 1937, s. 337-49. *Philippi Quarti Mansiones et Initera*, s. 59, başlıklı çalışmada, Kralın 16 Mart tarihinde Lyon'da bulunduğu ancak, 22 Martta Viyana'ya gittiği kayıtlıdır. Eğer toplantının bu tarihlerde düzenlendiyse, olasılıkla Kral, Lyon'a geçtiğinden dolayı, toplantıya başkanlık etmişti.
25. Finke, cilt 2, s. 276-9.
26. Finke, cilt 2, s. 280-5.
27. Lizerand, Dossier, no. 11, pp. 196-8.
28. Dupuy, *Traitez concernant l'histoire de France*, s. 199-202.
29. Finke, 2, pp. 265-8.
30. Finke, cilt 2, s. 284.
31. Finke, cilt 2, s. 285.
32. Finke, cilt 2, s. 286; Cont. Nangis, 1, s. 389.
33. *Decrees of the Ecumenical Councils*, cilt 1, s. 342; Bernard Gui, *Cathologo Brevi Romanarum Pontificum*, bulunduğu eser: Baluze, cilt 1, s. 56.
34. Finke, cilt 2, s. 287.
35. Walter of Hemingborough, cilt 2, s. 293-4.
36. Cont. Nangis, 1, pp. 389-92.
37. *Decrees of the Ecumenical Councils*, cilt 1, s. 336-43.
38. Walter of Hemingborough, loc. cit.
39. Walter of Hemingborough, cilt 2, s. 293.
40. Villani, *Cronica*, bk 8, chap. 92, vol. İi, p. 125. çeviride kaynak olarak alınan eser, *The First Nine Boks of the Croniche Fiorentine of Giovanni Villani*, çev. R. E. Selfe ve P. H. Wicksteed (London, 1896), p. 378. Ayrıca Bkz. Bölüm 2, s. 50.

41. N. Valois, s. 238-41.
42. Finke, cilt 2, s. 298-300. Mektupta belirtildiğine göre, yalnızca 76 Hospitallerin kaybedilmesine karşın, 1.500 düşmanı öldürmeyi başarmışlardı.
43. Bkz. Bölüm 9, s. 265, 2 Mart 1312 tarihli mektup.
44. Lizerand, Dossier, no. XI, s. 198-201.
45. *Decrees of the Ecumenical Councils*, cilt 1, s. 343.- 46. *Reg Clem*, yıl 7, no. 7885, s. 65-8. Aynı gün içinde papa komisyon üyelerine ve Tapınakçıların mülklerinin emanetçilerine, kararı okudu (no. 7952, s. 82-83).
46. Delisle, *Mém. Sur les opérations financières, appendix*, no. 35, s. 228-9.
47. Lizerand, *Clém. V*, appendix, no. 35, pp. 482-3.
48. Delisle, *Mém. Sur les opérations financières*, no. 36, pp. 229-33.
49. Beugnot (ed.), *Les Olim*, cilt 2, s. 643-5.
50. Delisle, *Mém. Sur les opérations financières, appendix*, no. 37, s. 234-8.
51. Villani, *Cronica*, ii, p. 127; tr. Selfe and Wicksteed, p. 381.
52. Finke, cilt 2, s. 302.
53. Finke, cit 2, s. 289-91 1308 yılının başından bu yana James, kabul edilemez birtakım düzenlemeler öneriyordu. Bkz. Forey, *Fall of the Templars*, s. 156.
54. *Reg. Clem. V*, yıl 7, no. 8862, s. 334-6 (23 Aug. 1312).
55. Finke, cilt 2, s. 213-16. Temsilciler, Kraliyet Mühürdarı Vidal de Villanova, Dalmatius de Pontonibus ve Şövalye Bernard de Ponte idi.
56. Finke, Cilt 2, s. 218-19.
57. Bkz. Finke, cilt 1, s. 377, n. 3.
58. Finke, Cilt 2, s. 219-20.
59. Finke, Cilt 2, s. 221-3.
60. Finke, Cilt 2, s. 223-4.
61. Finke, Cilt 2, s. 224-5.
62. Finke, Cilt 2, s. 228.
63. Baluze, Cilt 3, no. 49 ve 50, s. 256-66. Bkz. Forey, *Fall of the Templars*, s. 177-8.
64. J. L. Villanueva, *Viage literario à la iglesias de España* cilt 5, no. 5, s. 206-7; no. 8, s. 225-6.

65. Benavides, cilt 2, no. 409, s. 607.
66. Benavides, cilt 2, no. 452, s. 667-8, no. 567, s. 828-9. Castille ve Leon'daki Tapınak mülkleri için bkz. Estapa, s. 128-68.
67. *Lettres communes de Jean XXII*, cilt 2, yay. haz. G. Mollat, Paris, 1905, no. 9057, s. 42, bkz. Finke, cilt 1, s. 380, ve Estepa, s. 168-84.
68. Bkz. J. Delaville, le Roulx, 'La Suppression de Templiers', RQH, 48 (1890) 57-8.
69. Bkz. Garcia Larraguetta, s. 661.
70. *Lettres communes*, cilt 2, yay. haz. Mollat cilt 2, no. 9053, s. 342. Avis Tarikatı için Bkz. A.J. Forey, *The Military Orders from the Twelfth to the Early Fourteenth Centuries*, Basinstoke, 1992, s. 25, 64, 100.
71. Alart, s. 86-8; Clement V, Reg. Clem. V, yıl 8, no. 9383, s. 201-3, no. 9496, s. 233-4.
72. Rymer, cilt 2, pt 1, s.10. Yargılama sırasında Tapınakçılara ait topraklar üzerinde kralın yönetimi için bkz. Tout, cilt 2, s. 316-24,
73. Rymer, cilt 2, pt 1, s. 55-7.
74. *Lettres communes*, cilt 1, yay. haz. Mollat, 1, no. 5179, s. 469; Rymer, cilt 2, pt 2, s. 48.
75. *Calendar of Close Rolls*, 1323-7 (London, 1898), pp. 111, 117.
76. Rymer, cilt 2, pt 2, s. 109.
77. L. B. Larking and J. M. Kemble, *The Knights Hospitallers in England* (Camden Society o.s. LXV) (London, 1857), pp. 210-11. Diğer örnekler için bkz. Perkins, 'The Wealth of the Knights Templars in England and the Disposition of It after Their Dissolution', *American Historical Review*, XV (1909-10), s. 260-1; bu konuyla ilgili olarak ayrıca bkz. A. M. Leys, 'The Forfeiture of the Lands of the Templars in England', bulunduğu eser *Oxford Essays in Medieval History Presented to H. E. Salter*, yay. haz. F. M. Powicke (Oxford, 1934).
78. Larking and Kemble, s. 212-13.
79. Larking and Kemble, s. 133.
80. Perkins, 'Wealth of the Knights Templars', s. 259.
81. *Calendar of Close Rolls*, 1323-7, s. 126, 219.
82. *A Calendar of Close Rolls*, 1330-33 (Londra, 1898), p. 112; 1333-7 (London, 1898), pp. 638, 661.

83. 8 Mart 1312 tarihinde düzenlenen tipik bir uzlaşma uyarınca, Guillaume Lambert ve eşi Caorsetta'ya Londra'daki yeni tapınak üzerindeki iddialarından vazgeçmeleri karşılığında yılda 100 şilin tutarında bir ödenek tahsis edilmişti. *Calendar of Close Rolls 1307-1313*, p. 409, ayrıca bkz. s. 422.
84. Delaville le Roulx, 'La Suppression des Templiers' 53-5; Lea, *History of the Inquisition*, cilt 3. s. 3301-1.
85. Bkz. ör. *Calendar of Close Rolls*, 1323-7, p. 545.
86. *Decrees of the Ecumenical Councils*, cilt 1, s. 347-9; *Reg. Clem. V*, yıl 7 no. 8784, s. 3-5, Bernard Gui, *Flores Chron*, s. 73.
87. Alart, s. 83.
88. Villanueva, cilt 5, no. 9, s. 226-32. Hospitaller ile İber'in bir bölümündeki Tapınakçı ödeneklerine ilişkin olarak imzalanan bir anlaşma. Bununla birlikte, Dalmacio de Rocaberti, çok yakın bir geçmişte Kahire'de sürgünden döndüğünden dolayı, duruşmalarda bulunmamıştı. *Acta Aragonensia*, yay. haz. H. Finke, cilt 2, Berlin, 1922, no. 587, s. 752-4.
89. Larking and Kemble, p. 209.
90. *Lettres communes*, cilt 2, yay. haz. Mollat, nos. 8721-3, s. 310-11.
91. *Lettres communes*, cilt 3, no. 13307, s. 277.
92. Dupuy, *Histoire de l'Ordre Militaire des Templiers* (Brussels, 1751), no. 137, s. 511-13.
93. Finke, cilt 2, s. 226-7. Kuzey Afrika'ya İspanyol Hristiyanların gönderilmesi için bkz. Barton, 'Traitors to the Faith? Christian Mercenaries in Al-Andalus and the Maghreb, c. 1100-1300' bulunduğu eser, *Medieval Spain: Culture, Conflict and Co-existence. Studies in Honour of Angus MacKey*, yay. haz. R. Collins ve A. Goodman. Basingstoke, 2002, s. 232-49. ve 'From Mercenary to Crusader: The Career of Avlar Perez de Castro (d. 1239) reconsidered' bulunduğu eser, *Church, State, Vellum and Stone: Essay on Medieval Spain in Honour of John Williams*, yay. haz. J. Haris ve J. Martin, Leiden, 2005, s. 111-29.
94. Prutz, *Entwicklung*, s. 316.
95. Bkz. Finke, cilt 1, s. 383.
96. *Lettres communes*, cilt 1 Mollat, no. 4670, s. 429-30.
97. Finke, cilt 1, s. 384, n. 1.
98. Prutz, *Entwicklung* s. 293-4.

99. Prutz, *Entwicklung* s. 294.
100. Finke, cilt 1, s. 385-6. Bu, 1324 yılında konuyla ilgili olarak papalık tarafından yapılan yeni bir şikâyetin sonucu olabilir. Mollat, *Lettres communes*, cilt 5, nos. 20015,20016, s. 169.
101. *Lettres communes*, cilt 1, yay. haz. Mollat, no. 4670, s. 429-30.
102. *Bullarium Franciscanum*, yay. haz. C. Eubel cilt 5, Rome, 1898, no. 347, s. 160-2.
103. *Lettres communes*, cilt 3, Mollat, no. 14027, s. 342. Bu konu, İngiltere’de de sorun yaratıyordu. Kirkstall manastırına sevk edilen Tapınakçılar, baş keşiş ve manastırdakilerin ilgisizliğinden dolayı kaçtılar. Bkz. *The Register of William Greenfield, Lord Archbishop of York*, bölüm v, yay. haz. W. Brown and A. Hamilton Thompson, Surtees Society, 153, (London, 1940), no. 2354, s. 1-3. Ayrıca bkz. R. Hill, *Fourpenny Retirement: The Yorkshire Templars in the Fourteenth Century*, bulunduğu eser: *Studies in Church History* 24, (1987), s. 126-7, ve A. J. Forrey, ‘Ex-Templars in England’, *Journal of Ecclesiastical History*, 53, (2002), 18-37.
104. *Reg. Clem V*, yıl 8, no. 10337, s. 482.
105. *Cont. Nangis*, cilt 1, s. 402-3. Hugues de Pairad, 1321’de hâlen hapisteydi. Bkz. A. Demurger, *Les Templiers, Une Chevalerie Chrétienne au Moyen age*, Paris, 2005, s. 483.
106. *Cont. Nagnis*, cilt 1, s. 403-4.
107. 107. *Les Olim*, yay. haz. Beugnot, cilt 2, s. 599
108. Ptolemy of Lucca, s. 52; Bkz. Lizerand, Clém. V, s. 373.
109. Bkz. Boutaric, *La France*, s. 424-6.
110. Bu efsanelerle ilgili olarak bkz. Lea, *Hist. of the Inquisition*, cilt 3, s. 326-7, ve Barber, *New Knighthood*, s. 314-15. William de Nangis’in halefi tarafından sunulan açıklamalar, katip Geoffrey de Paris tarafından da teyit edilmektedir; olasılıkla görgü tanığı olan bu şahıs, Molay’ın herhangi bir korku belirtisi göstermediğini ve orada bulunanlara Tanrı’nın onun öcünü alacağını söylediğini yazmaktadır, *La Chronique métrique attribuée a Geoffroi de Paris*, yay. haz. A. Divérres, Strasbourg, 1956, s. 5711-42. Bu açıklama, adeta Molay’ın lanetinin doğuşunu öngörmektedir.
111. Villani, *Cronica*, cilt 2, s. 127; İngilizce çeviri, Selfe ve Wicksteed, s. 381.

SONUÇ

1. Bkz. Peters, *Torture*, s. 6, 18.
2. *Procès*, cilt 1, s. 37. bkz. Bölüm 5, s. 146.
3. *Procès*, cilt 1, s. 202-3. bkz. Bölüm 5, s. 169 ve Bölüm 8, s. 233.
4. Schottmüller, cilt 2, s. 323-4, *Trial of the Templars in Cyprus*, yay. haz. Gilmour Bryson, s. 289. bkz. Bölüm 8, s. 255.
5. Tapınakçılar, tecrit edilmek istemiyorlardı. Aksine, faaliyetlerini tarıtmak üzere, güçlü sosyal bağlar oluşturmayı arzu ediyorlardı. Bundan dolayı da Tapınak karargâhları, Tarikat mensupları, üyeler ve iş ortaklarının yanı sıra, Tarikat mensuplarının akrabaları ve dostları gibi laik kesimden bireylerin de toplandıkları sosyal bir ortam sunabiliyordu.
6. *Cronaca del Templare di Tiro*, paragraf 698, s. 181.
7. Bkz. Lea, *Hist. of the Inquisition*, cilt 3, s. 264-76; Finke, cilt 1, s. 326-44; Mollat; *Popes at Avignon*, s. 242-6. Ayrıca bkz. O. Kurtz, *Fakes. A Handbook for Collectors and Students*, Londra, 1948, s. 309-11.
8. Lea, *Hist. of the Inquisition*, cilt 3, s. 265.
9. Bkz. Riley-Smith, 'Were the Templars Guilty?' s. 124 ve 'The Structures of the Orders of the Temple and the Hospital', s. 143.
10. Tommasi, s. 292, 298.
11. Bkz. Barber, *New Knighthood*, s. 230-7
12. Örneğin, bkz. Bölüm 2, s. 73; bölüm 5, s. 150-1. Christopher Tyerman'ın da belirttiği gibi, bağış amacıyla doğuda sürdürdükleri kampanyalar ve sahip oldukları disiplin ile askerî tarikatlar, çoğu kişi açısından yeni bir haclı seferinin örgütlenme modelini sunuyorlardı, *Fighting for the Christianity, Holy War and the Crusades*, Oxford, 2004, s. 145.
13. Schottmüller, cilt 2, s. 160-1, *Trial of the Templars in Cyprus*, yay. haz. Gilmour Bryson, s. 67-8. Ayrıca, bkz. bölüm 1, s. 5-7; 22; bölüm 3, s. 109 ve bölüm 8, sayfa 256.
14. Örn. bkz. D. Knowles'ın yorumları, *The Religious Orders in England*, cilt 1, Cambridge, 1960, s. 317-9.
15. P. D. Johnson, *Equal in Monastic Profession. Religious Women in Medieval France*. Chicago ve Londra, 1991, s. 6, 173-6. Ayrıca bkz. Constable, *Reformation of the Twelfth Century*, s. 91-2. Bu çalışma-

- sında Constable, çoğu manastırdaki kadın rahibelerin sayısının on ile yirmi beş arasında değiştiğini belirtmektedir.
16. *Procès*, cilt 2, s. 398; bkz. Bölüm 1, s. 83. *Les Procès des Templiers d'Auvergne*, s. 150-2.
 17. *Bkz. Bölüm 6*, s. 152, 183.
 18. Bkz. M. D. Lambert, *Franciscan Poverty*, düzeltilmiş yeniden basım, New York, 1998 (ilk basım, 1961), s. 197-267.
 19. Bkz. Bölüm 1, s. 52-3.
 20. Schottmüller, cilt 2, s. 194, *Trial of the Templars in Cyprus*, yay. haz. Gilmour Bryson, s. 120.
 21. Finke, cilt 2, s. 137. bkz. Bölüm 3, s. 108.
 22. Bkz. E. A. R. Brown, 'Taxation and Morality in the Thirteenth and Fourteenth Centuries: Conscience and Political Power and the Kings of France', *French Historical Studies*, 8 (1973), 1-28.
 23. Strayer, 'France: The Holy Land' s. 300-14.
 24. Capet Hanedanlığının bir üyesinin başkanlığı altında birleşik bir tarikatın oluşumu fikri ile ilgili olarak bkz. Barber, *New Knighthood*, s. 300-1.
 25. Karşılaştırma için bkz. Peters, *Torture*, s. 164 ve E. Scarry, *The Body in Pain. The Making and Unmaking of the World*, New York ve Oxford, 1985, s. 27.
 26. Bkz. M. Barber, 'Lepers, Jews and Muslims: The Plot to Overthrow Christianity in 1321' *History*, 66 (1-17).
 27. Lizerand, *Dossier*, s. 130. bkz. Bölüm 5, s. 171-3.
 28. Finke, cilt 2, s. 106. bkz. Bölüm 5, s. 171-3.
 29. *Le Livre de Guillaume Le Maire*, s. 473-4. bkz. Bölüm 9, s. 262.

TAPINAĞIN FESHİNE İLİŞKİN SON DÖNEMDEKİ TARİH YAZIMI

1. *Vitae Papatum Avenionensium*, yay. haz. Baluze, cilt 3, s. 60.
2. R. I. Moore, *The Formation of a Persecuting Society. Power and Deviance in Western Europe 950-1250*. Oxford, 1987.
3. Boutaric, 'Clement V, Philippe le Bel et les Templiers', *RQH*, 10, 1871, 332-3. Bkz. s. 219-20.
4. R. -H Boutaric, 'Diplomatique et Histoire Politique' 3-27.

5. R. Brown, 'Persona e Gesta: The Image and Deeds of the Thirteenth Century Capetians. The Case of Philip the Fair'. *Viator*, 19, 1988, 219-46.
6. A. Demurger, *Vie et Mort de l'Ordre du Temple 1118-1314*, Paris, 1985, s. 337-9. Ayrıca bkz. J. O. Ward, 'The Fall of the Templars: A Review Article' *The Journal of Religious History*, 13, 1983, 92 bu çalışma, "son yıllarda, Montague gibi yazarların etkisiyle, çağdaş zihinlerde Tapınakçılara isnat edilen suçlamaların gerçek olduğu konusunda bir inancın giderek yaygınlaşması ile sonuçlanan Tapınak Şövalyelerine ilişkin akademik çalışmalarda son yıllarda ortaya çıkan trend"den sözedilmektedir.
7. J. Favier, *Philippe le Bel*, Paris, 1978; s. 437-8, 441-2.
8. E. Peters, *The Magician, the Witch and the Law*, Philadelphia, 1978, s. 125-9.
9. Ward, 112.
10. Strayer, *Reign of Philip the Fair*, s. 287-88.
11. Jordan, *The French Monarchy and the Jews*, s. 212; Strayer, s. 154, n. 54.
12. A. Lautrell, 'Gli Ospitalieri e l'eredità dei Templari' bulunduğu eser: *I Templari: Mito e Storia*, yay. haz. G. Minnuscı ve F. Sardi, Sinalunga-Siena, 1989, s. 83.
13. Cohn, *Europe's Inner Demons*, s. 85-6, Molay'ın savunması için bkz. Lizerand, *Le Dossirt*, s. 2-15.
14. P. Partner, *The Murdered Magicians: The Templars and their Myth*, Oxford, 1981, s. 64-7.
15. Hillgarth, *Ramon Lull and Lullism in Fourteenth Century France*, s. 46-134. Aıntılar: s. 72, 93-4. 1305 yılına değinen rapor için bkz. Finke, cilt 2, s. 118.
16. Demurger, *Vie et Mort*, s. 337-43 ve *Les Templiers. Une Chevalerie Chrétienne au Moyen Age*, Paris, 2005, s. 494-9.
17. K. Elm, 'Der Templarprozess (1307-1312) bulunduğu eser: *Macht und Recht. Grosse Prozesse in der Geschichte*, yay. haz. A. Demandt, Münih, 1990. s. 81-101, 297-9.
18. M. Melville, *La Vie des Templiers*, Paris, 1951, s. 249-50.
19. Melville, Preface, 1974 ve sayfa 279-85.
20. M. L. Bulst-Thiele 'Warum wollte Phillip IV, den Templerorden vernichten? Ein neuer Aspet' bulunduğu eser: *I Templari: Mito e*

- Storia, s. 29-35. *Légistes için bkz. Pegues, The Lawyers of the Last Capetians.*
21. A. Beck, *Der Untergang der Templer. Grösster Justizmord des Mittelalters?* Freiburg, 1993, s. 22-39, 193.
 22. Forey, *Military Orders*, s. 234-9.
 23. J. R. Strayer, 'The Laicization of French and English Society in the Thirteenth Century' teniden basım: *Change in Medieval Society*, yay. haz. S. L. Thrupp, New York, 1964, s. 112-13 (ilk basım: *Speculum* 15, 1940).
 24. Menache, *Clement V*, s. 215.
 25. Cohn, s. 95-6; Beck, s. 62-74.
 26. Menache, s. 244-5, Ayrıca, Tapıkçıların yargılanışının Papa VIII. Bonifatius'un yargılanışı ile ilişkileri konusunda bkz. Demurger, *Les Templiers*, s. 500-1
 27. Finke, *Papsttum und Untergang des Templerordens*, 2 cilt; Prutz, *Entwicklung und Untergang*; C. V. Langlois, 'Le Procès de Templiers', *Revue de Deux Mondes*, 103, 1891, 382-421; Lizerand, *Clement V et Philippe le Bel*; Mollat, *Papes at Avignon, 1305-1378*, s. 229-46; Lea, *History of the Inquisition*, cilt 3.
 28. Gmelin, *Schuld oder Unschuld des Templerordens*; H. Hagenmeyer, 'Le Procès des Templiers à propos d'un livre recent', *Revue de l'Orient Latin*, 3, 1895. 107-28.
 29. Melville, *La Vie des Templiers*, 2. basım, s. 284-5.
 30. Melville, *La Vie des Templiers*, 1951, s. 253.
 31. Strayer, *Philip the Fair*, s. 292.
 32. Melville, *La Vie des Templiers*, 1951, s. 254-5, 270. Charney vee Molay'ın yeminli ifadeleri için bkz. *Procès*, cilt 2, s. 295-6; 305-6.
 33. Forey, s. 231-5.
 34. Favier, s. 444, 473.
 35. Strayer, *Philip the Fair*, s. 292.
 36. Cohn, s. 83-4; 89-90; ix-x
 37. Strayer, *Philip the Fair*, s. 291.
 38. A. Gilmour-Bryson, 'The Templar Trials: Did the System Work?' *The Medieval History Journal*, 3, 2000, 42.
 39. Demurger, *Vie et Mort*, s. 344-51.
 40. Demurger, *Vie et Mort*, s. 344-51.
 41. Demurger, *Vie et Mort*, s. 332-7, ve *Le Templiers*, s. 487-8.

42. Nicholson, *The Knights Templar. A New History*, Londra, 2001, s. 196-237; 267-71.
43. R. Fawtier, *L'Europe Occidentale de 1270 à 1380. Histoire du Moyen Age*, 6, Paris, 1940, s. 416; Prutz, s. 231.
44. Partner, s. 83-4.
45. B. Frale, *L'ultima battaglia dei Templari*, Roma, 2001, s. 169-206, 304.
46. Demurger, *Les Templiers*, s. 489-94.
47. Cohn, s. 89.
48. Gilmour-Bryson, 42, 51-2.
49. J. Riley-Smith, 'Were the Templars Guilty?' s. 107-24.
50. J. Riley-Smith, 'The Structures of the Orders of the Temple and the Hospital in c. 1291, s. 125-43. Palud'lu Peter'in yeminli ifadesi için bkz. bölüm 6, s. 199-200.
51. Bkz. M. G. Pegg. *The Corruption of Angels. The Great Inquisition of 1245-1246*. Princeton, NJ, 2001, s. 20-27. Toulouse, el yazması no. 609.
52. Gilmour-Bryson, 'Sodomy and the Knights Templar', *Journal of the History of Sexuality*, 7, 1996, 154, 168.
53. E. Le Roy, Ladurie, Montaillou. *Cathars and Catholics in a French Village 1294-1324*. İng. çev. B. Bray, Londra, 1978 (ilk basım: 1975), s. vii, xv.
54. L. Boyle, 'Montaillou Revisited: *Mentalité and Methodology*', bulunduğu eser: *Pathways to Medieval Peasants*, ed. J. Raftis, Toronto, 1981 s. 119-40.
55. Lizerand, *Dossier*, s. 18-19 Bkz. Bölüm 2, s. 59-60.
56. Strayer, *Philip the Fair*, s. 291.
57. Sherwin Bailey, s. 140.
58. M. Goodlich, *The Unmentionable Vic: Homosexuality in Late Medieval Period*, Santa Barbara ve Oxford, 1979; J. Boswell, *Christianity, Social Tolerance and Homosexuality: Gay People in Western Europe from the Beginning of the Christian Era to the Fourteenth Century*, Chicago ve Londra, 1980; J. Brundage, *Law, Sex and Christian Society in Medieval Europe*, Chicago ve Londra, 1987.

59. Yargılama boyunca verilen yeminli ifadelerden yalnızca birinde eşcinsel anal ilişki konusunda açık bir betimleme yer alıyordu. Bkz. *Les Procès des Templiers d'Auvergne (1309-11)*, s. 148s. 148.
60. Gilmour Bryson, 'Sodomy', 151-8.

Kaynakça

Tapınak ile ilgili olarak 1965'e kadarki yayınları kapsayan iki kaynakça vardır. Madeleine Dessubré, *Bibliographie Templiers*, Paris, 1928 (ynd. bas. 1966) ve Heinrich Neu, *Bibliographie des Templer-Ordens 1937-1965*, Bonn, 1965. Charles V. Langlois, 'Livres sur l'Histoire des Templiers', *Revue Historique* 40 (1889), 168-79'da yargılamalara ait temel belgesel kaynakların araştırması ve 1889'dan önce basılmış önemli ikincil kaynaklara dair eleştirel bir inceleme bulunmaktadır. Daha yakın zamana ait içerik için bkz. J. O. Ward, 'The Fall of the Templars: A Review Article', *The Journal of Religious History*, 13 (1983), 92-113.

En eski bilimsel çalışma, M. Raynouard, *Monu Relatifs à la Condamnation du Chevaliers des Temple et à l'Abolition de leur Ordre*, Paris, 1813'tür. Napolyon, Vatikan'a ait arşivleri 1810'da Paris'e getirttikten sonra Provanslı avukat Raynouard'nın onlara ulaşabilmesini sağlamıştır. Raynouard'nun araştırmasının çok değerli olmasının yanında yayınladığı materyalin bazıları günümüze ulaşmamıştır. Basılmış kaynaklardan oluşan iki önemli koleksiyon bulunmaktadır. *Le Procès des Templiers*, : Michelet, Collection de Documents Inédits sur l'Hisi Paris, 1841-51; 1307 Ekim ve Kasımında Paris'teki duruşmaların, ve 1309 ile 1311 yılları arasındaki papalık komisyonu duruşmalarının, papalık komisyonunda saklı tutulan kopyasından alınan noter kayıdır. Michelet aynı zamanda 1310 yılında Roussillon'daki yerel bir piskoposluk sorgulamasının kayıtlarını 2. cildin sonunda yayınlamıştır. İkinci önemli çalışma, Heinrich Finke, *Papsttum un Templerordens*, cilt 2, Münster, 1907'dir. Esas olarak Barcelona arşivinden, aynı zamanda Ulusal Arşiv ve Paris'teki Bibliothèque Nationale'den ve Vatikan arşi-

vinden elde edilmiş oldukça geniş kapsamlı bir koleksiyondur. 3 bölüme ayrılmaktadır: (i) mektuplar, raporlar ve duruşmalarındaki görüşler; (ii) Aragon kralı II. James'in büyükelçilerinin Viyana konseyinde tuttukları raporlar; (iii) papalığın ya da temsilcilerinin doğrudan rol aldığı yargılama usulleri. Piskoposluk soruşturmalarına bir örnek Clermont Piskoposu Aubert Aycelin tarafından yürütülmüştür; Aubert Aycelin, Bishop of Clermont, yay. haz. Roger Sève ve Anne-Marie Chagny-Sève, *Le Procès des Templiers d'Auvergne (1309-1311), Edition de l'Interrogatoire de Juin 1309, Mémoires et documents d'histoire médiévale et de philologie, nouvelle collection*, Paris, 1986. Hans Prutz' ait ekler, *Entwicklung und Untergang des Tempelherrenordens*, Berlin, 1888 diğer Tapınakçı kayıtları arasındaki Tapınakçılara karşı yürütülen yerel Fransız soruşturmalarına ait fragmanlar içermektedir. Buna ek olarak, Konrad Schottmüller, *Der Untergang des Templer-Ordens*, cilt 2, Berlin, 1887; Poitiers'deki, Brindisi'deki Kıbrıs'taki ve Papalığa bağlı devletlerdeki tutanakların kayıtları ile birlikte İngiltere'deki duruşmanın Viyana Konseyi'ne yönelik bir özetini içermektedir -Vatikan arşivinden elde edilen materyallerden. Fransa'da dışındaki duruşmalara ait iki önemli modern çalışma Anne Gilmour-Bryson, *The Trial of the Templars in the Papal State and the Abruzzi*, Studi e Testi 303, Città del Vaticano, 1982; ve *The Trial of the Templars in Cyprus. A Complete English Edition*, Leiden, 1998. Son olarak, *Le Dossier de l'Affaire des Templiers*, yay. haz. Georges Lizerand, Les Classiques de l'Histoire de France au Moyen Age, Paris, 1923 (Fransızca çevirisiyle) ve İngilizce çevirilerin bir seçkisi için Malcolm Barber and Keith Bate, *The Templars*, Manchester Medieval Sources, Manchester, 2002, s. 243-328'de yargılamalara ilişkin kaynakların kullanışlı bir derlemesi bulunmaktadır.

Papalığa ait koleksiyonlar, yargılamayla doğrudan bağlantılı olmasa da yine de konuyla ilgili materyalin büyük bir kısmını oluşturmaktadır. Etienne Baluze, *Vitae Paparum Avenionensium*, ed. Gui Mollat, 4 vols., Paris, 1914-27, V. Clemes'in makamıyla ilgili kapsamlı bilgiler içermektedir. 1. cilt, papanın hayatıyla ilgili tarih kayıtlarını kapsamaktadır ve 3. cilt mektupları ve emirnamelerin büyük kısmını içermektedir. Yargılamayla ilgili olarak papa tarafından yayınlanan belli başlı emirnamelerin çoğu *Le Livre de Guillaume Le Maire*, yay. haz. Célestine Port, in *Mélanges Historiques; Choix de Documents*, cilt 2, Collection de Documents Inédits sur l'Histoire de France, Paris, 1877'de

bulunabilir. Clemens devrindeki yasalar için temel kaynak *Regestum i, dementis Papae V. . . nunc primum editum cura et studio Monachorum Ordinis S. Benedicti*, 1-9 yıllar, Roma, 1885-92 Viyana konseyi kararnamelelerinin Latince ve İngilizce metinleri *Decrees of the Ecu-wmical Councils*, cilt 1, yay. haz. Norman Tanner, London, 1990, s. 336-401'de bulunmaktadır. 11. ve 14. yüzyıllar arasındaki sapkınlık eylemleri ile ilgili bilgilerin çevrilmiş koleksiyonu olan *Heresies of the High Middle Ages*, yay. haz. ve çev. Walter L. Wakefield and Austin P. Evans, j Columbia Records of Civilization, 81, New York, 1969 çok değerlidir.

Yargılamaların tarihçesi, 19. yüzyılın sonları ile 20. yüzyılın başlarında yayınlanan araştırmalara dayanmaktadır. Bu dönemden üç tane düzenli ve detaylı ikincil hikâye vardır; Finke, *Papsttum und Untergang*, 1. cilt; Henry C. Lea, *A History of the Inquisition of the Middle Ages*, New York, 1889, 3. cilt ve Georges Lizerand, *Clement V et Philippe IV le Bel*, Paris, 1910. En iyi kısa özet Gui Mollat, *The Popes at Avignon, 1305-1378*, çev. Janet Love, London, 1963, s. 229-46'dır. Bu eserlere, yargılamalar süresince Tapınakçıların verdikleri yeminli ifadelerin listesini veren Julius Gmelin, *Schuld oder Unschuld des Templerordens*, Stuttgart, 1893'ü; ve Tapınakçıların evlerinin listesini ve haritasını içeren *Grosser Historischer Weltatlas*, cilt 2, *Mittelalter*, Munich, 1970'i eklemek faydalı olabilir. Andreas Beck, *Der Untergang der Templer. Größter Justizmord des Mittelalters?* Freiburg, 1993 bu konuda yeni bir kapsamlı ederdir, ve Güzel Philippe üzerine iki önemli çalışmada yargılamayla ilgili olarak oldukça zengin bölümler bulunmaktadır; Jean Favier, *Philippe le Bel*, Paris, 1978, s. 426-80 ve Joseph Strayer, *The Reign of Philip the Fair*, Princeton, NJ, 1980, s. 286-95, bulunduğu eser Sophia Menache, *Clement V*, Cambridge, 1998, s. 205-46. Norman Cohn, *Europe Inner Demons*, Chicago, 2000 (originally 1973), s. 79-101'de yargılama 'Orta Çağ Hristiyanlığında Hristiyanların şeytan inancı' anlatısı içinde yer almaktadır. Fransa dışında, X'te detaylı bir analiz bulunmaktadır. Bazıları için Tapınakçılar asla ölmemiştir. Peter Partner, Tarikat'ın dramatik sonundan kaynaklanan efsane ve söylencelere neden anlatımında yer verdiğini göstermektedir, *The Murdered Magicians. The Templars and their Myth*, Oxford, 1981 (*The Knights Templar and their Myth*, 1990 adıyla yeniden basılmıştır).

Periyodik literatür, yargılamanın belirli yönlerini incelemektedir. Yine yazıldıkları döneme rağmen büyük önem taşıyan bir takım maka-

leler mevcuttur. Edgar Boutaric, 'Clément V, Philippe le Bel et les Templiers', *Revue des Questions Historiques*, 10, 11 (1871-2), yargılama ile dönemin papalığa ait/monarşik ilişkileri arasındaki ilgiyi gösteren ve original kaynak materyale dayanan bir çalışmadır. Finke'nin eseri üzerine Charles V. Langlois yazılmış makale, 'L'Affaire des Templiers', *Journal des Savants*, 1908 (417-35), daha önce yazılan 'Le Procès des Templiers', *Revue des Deux Mondes*, 103 (1891), (382-421)'e ek niteliğindedir. Jacques de Molay'ın yargılama süresince verdiği tutarsız ifadelerin yol açtığı problemleri inceleyen iki makale bulunmaktadır : Paul Viollet, 'Les Interrogatoires de Jacques de Molay, Grand Maître du Temple: Conjectures', *Mémoires de l'Académie des Inscriptions et Belles-Lettres*, 38, pt. 2 (1911), 121-36 ; ve Georges Lizerand, 'Les Dépositions du Grand Maître, Jacques de Molay, au Procès des Templiers (1307-14)', *Le Moyen Age*, 2nd ser., 17 (1913), 81-106. Putperestlik sorunu, Solomon Reinach, 'La Tête Magique des Templiers', *Revue de l'Histoire des Religions*, 63 (1911), 25-39'da analiz edilmiştir. Fransa dışındaki yargılamalar için detaylı bir anlatım, Clarence Perkins, 'The Trial of the Knights Templars in England', *English Historical Review*, 24 (1909), 432-47'de yer almaktadır; ve daha genel bir araştırma için bkz. Jean Delaville le Roulx, 'La Suppression des Templiers', *Revue des Questions Historiques*, 48 (1890), 29-61. Daha yakın zaman çalışmaları, Kasper Elm, 'Der Templerprozess (1307-1312)', bulunduğu eser *Macht und Recht. Große Prozesse in der Geschichte*, yay. Haz. A. Demandt, Munich, 1990, s. 81-101; Anne Gilmour-Bryson, 'Sodomy and the Knights Templar', *Journal of the History of Sexuality*, 7 (1996), 151-83; ve Malcolm Barber, 'The Trial of the Templars Revisited', in *The Military Orders*, cilt 2, *Welfare and Warfare*, yay. Haz. Helen Nicholson, Aldershot, 1998, s. 329-42 olarak gösterilebilir.

KAYNAKLAR

Acta Aragonensia, yay. haz. H. Finke, cilt 2, Berlin, 1922.

Adémar de Chabannes, *Chronique*, yay. haz. J. Chavanon, Collection de textes pour servir à l'étude et à l'enseignement de l'histoire, 20, Paris, 1897.

Alain de Lille, *De Fide Catholica contra Haereticos Sui Temporis*, in *PL*, cilt 210.

- Amadi. *Chronique d'Amadi*, bulunduğu eser *Chroniques d'Amadi et de Strambaldi*, yay. haz. R. de Mas-Latrie, Paris, 1891.
- Annales Londonienses*, in *Chronicles of the Reigns of Edward I and Edward II*, cilt 1, yay. haz. W. Stubbs, RS 76, London, 1882.
- Annales Monasterii de Burton 1004-1263*, in *Annales Monastici*, cilt 1, yay. haz. H. R. Luard, RS 36, London, 1864.
- Augustine, Saint, *Epistolae*, yay. haz. A. Goldbacher, *Corpus Scriptorum Ecclesiasticorum Latinorum*, 57, Leipzig, 1911.
- De Civitate Dei*, in *Œuvres de Saint Augustin*, cilt 36, yay. haz. ve çev. G. Bardy ve G. Combès, Paris, 1960.
- Basil, Saint, 'Sermo de Renuntiatione Saeculi,' in *Patrologiae Curſus Completus, Series Graeca*, cilt 31, yay. haz. J. P. Migne, Paris, 1885.
- Beiträge zur Sektengeschichte des Mittelalters*, cilt 2, yay. haz. J.J.I. von Döllinger, Munich, 1890.
- Benavides, A., *Memorias de D. Fernando IV de Castilla*, cilt 2, Madrid, 1860.
- Benedict, Saint. *The Rule of Saint Benedict*, yay. haz. J. McCann, London, 1952.
- Bernard of Clairvaux, 'Liber Ad Milites Templi De Laude Novae Militiae', bulunduğu eser *Sancti Bernardi Opera*, yay. haz. J. Leclercq, cilt 3, Rome, 1963.
- 'Cistercians and Cluniacs: St Bernard's Apologia to Abbot William', çev. M. Casey, bulunduğu eser *The Works of St Bernard*, cilt I, Treatises, 1, Shannon, 1970.
- In Praise of the New Knighthood. A Treatise on the Knights Templar and the Holy Places of Jerusalem*, çev. M. C. Greenia, giriş M. Barber, Cistercian Fathers Series, 19, Kalamazoo, 2000.
- Bernard Gui, *E Floribus Chronicorum Auctore Bernardo Guidonis*, bulunduğu eser RHG, cilt 21.
- Practica Inquisitionis Heretice Pravitatis*, yay. haz. C. Douais, Paris, 1886.
- 'Cathalogo Brevi Romanorum Pontificum,' in Baluze, cilt 1.
- 'Flores Chronicorum', bulunduğu eser Baluze, cilt 1.
- Manuel de l'Inquisiteur*, 2cilt, yay. haz. ve çev. G. Mollat, Les Classiques de l'Histoire de France au Moyen Age, Paris, 1926.

- Blancard, L., 'Documents relatifs au procès des Templiers en Angleterre', *Revue des Sociétés Savantes*, 4th ser., 6 (1867), 414—23.
- Boniface VIII. *Les Registres de Boniface VIII*, yay. haz. G. Digard et al., cilt 3 ve 5, Bibliothèque des Ecoles Françaises d'Athènes et de Rome, ser. 2, Paris, 1884.
- Bordier, H., 'Une Satire contre Philippe le Bel (vers 1290)', *Bulletin de la Société de l'Histoire de France*, 2nd ser., 1 (1857-8), 197-201.
- Bullarium Franciscanum*, cilt 5, yay. haz. C. Eubel, Rome, 1898.
- Caesarius of Heisterbach, *Caesarii Heisterbacensis Monachi Ordinis Cisterciensis Dialogus Miraculorum*, cilt 1, yay. haz. J. Strange, Cologne, 1851.
- Calendar of Close Rolls, 1307-1313*, London, 1892; 1323-7; 1330-33; 1333-7, London, 1898.
- Cartulaire général de l'Ordre des Hospitaliers de Saint-Jean de Jérusalem, 1100-1310*, cilt 1, yay. haz. J. Delaville le Roulx, Paris, 1894.
- Cartulaire général de l'Ordre du Temple, 1119?-1310. Recueil des Chartes et des Bulles Relatives à l'Ordre du Temple*, yay. haz. G. A. M. d'Albon, Paris, 1913.
- Chronographia Regum Francorum*, yay. haz. H. Moranville, cilt 1, Paris, 1891.
- Clement IV, *Les Registres de Clément IV (1265-8)*, yay. haz. E. Jordan, cilt 1, Paris, 1904.
- Clement V, *Regestum Clementis Papae V... nunc primum editum cura et studio Monachorum Ordinis S. Benedica*, 1-9 yillar, Rome, 1885-92.
- Col-leccio Diplomatica de la Casa del Tempie de Barbera (945-1212)*, yay. haz. J. M. Sans i Trave, Textos Jundics Catalans, Barcelona, 1997.
- Concilia Magnae Britanniae et Hiberniae*, yay. haz. D. Wilkins, cilt 2, London, 1737.
- Corpus Iuris Canonici*, cilt 2, yay. haz. E. Friedberg, Leipzig, 1881.
- Councils and Synods with Other Documents Relating to the English Church*, cilt 2, AD 1205-1313, yay. haz. F. M. Powicke ve C. R. Cheney, Oxford, 1964.
- De Constructione Castri Saphet. Construction et fonctions d'un chateau fort franc en Terre Sainte*, yay. haz. R. B. C. Huygens, Amsterdam, 1981.
- Decrees of the Ecumenical Councils*, yay. haz. N. P. Tanner, cilt 1, London, 1990.

- Dino Compagni, *Cronica*, yay. haz. G. Luzzatto, Turin, 1968.
- Chronicle of Florence*, çev. D. E. Bornstein, Philadelphia, 1986.
- 'Disputano inter Clericum et Militem', in M. Goldast, *Monarchia S. Romani Imperii*, cilt 1, Hanover, 1611.
- 'Documents chypriotes du début du XIVe siècle', yay. haz. C. Köhler, *Revue de l'Orient latin*, 11 (1905-8), 44-52.
- Documents relatif aux Etats Généraux et Assemblées réunis sous Philippe le Bel*, yay. haz. G. Picot, Paris, 1901.
- 'Documents relatifs à l'histoire de Philippe le Bel', yay. haz. E. Boutaric, in *Notices et Extraits des Manuscrits de la Bibliothèque Impériale*, 20 (1862).
- Le Dossier de l'Affaire des Templiers*, yay. haz. and çev. G. Lizerand, Les Classiques de l'Histoire de France au Moyen Age, Paris, 1923.
- Dugdale, W., *Monasticon Anglicanum*, yay. haz. J. Caley, H. Ellis and B. Bandinel, cilt 6, bl. 2, London, 1846. Ehrle, F., 'Ein Bruchstück der Acten des Concils von Vienne', *Archiv für Literatur-und Kirchengeschichte des Mittelalters*, 4 (1888), 361-470, 5 (1889), 574-84.
- 'Epistolae Saeculi XIII e Regestis Pontificum Romanorum', in *Monumenta Germaniae Historica, Epistolae*, yay. haz. C. Rodenberg, cilt 1, Berlin, 1883.
- Eracles. 'L'Estoire d'Eracles Empereur et la Conqueste de la Terre d'Outremer', bulunduğu eser *RHCr. Occidentaux*, cilt 2.
- Fidenzio of Padua, 'Liber Recuperationis Terrae Sanctae', in *Biblioteca Bio-Bibliografica della Terra Santa*, cilt 2, yay. haz. G. Golubovich, Florence, 1913.
- Finke, H., *Papsttum und Untergang des Templerordens*, cilt 2, Münster, 1907.
- Florio Bustron, *Chronique de l'île de Chypre*, yay. haz. R. de Mas-Latrie, Paris, 1886. *Foedera, Conventiones, Literae et Cuiuscunque Generis Acta Publica*, cilt 1 ve 2, yay. haz. T. Rymer, The Hague, 1745.
- Geoffrey of Clairvaux, *Vita S. Bernardi*, in *PL*, cilt 185 (i). Geoffrey of Paris. *La Chronique métrique attribuée à Geffroi de Paris*, yay. haz. A. Divèrres, Strasbourg, 1956.
- Gervase of Tilbury, *Otia Imperialia. Recreation for an Emperor*, yay. haz. ve çev. S. E. Banks and J.W. Binns, Oxford Medieval Texts. Oxford, 2002.

- 'Gesta Treverorum Continuatio IV, yay. haz. G. Waitz, in *Monumenta Germaniae Historica, Scriptores*, cilt 24, Berlin, 1879.
- Giovanni Villani, *Cronica*, cilt 2, Collezione di Storici e Cronisti Italiani, Florence, 1845.
- Selections from the First Nine Books of the Croniche Fiorentine of Giovanni Villani*, çev. R. E. Seife ve P. H. Wicksteed, London, 1896.
- Giraldus Cambrensis, 'Liber de Principis Instructione', in *Giraldi Cambrensis Opera*, cilt 8, yay. haz. G. F. Warner, RS 21, London, 1891.
- Les Grandes Chroniques de France*, cilt 8, yay. haz. J. Viard, Paris, 1934.
- Guibert de Nogent, *Histoire de sa vie (1053–1124)*, yay. haz. G. Bourgin, Collection de textes pour servir à l'étude et à l'enseignement de l'histoire, Paris, 1907.
- Guillaume de Nangis, *Gesta Sanctae Memoriae Ludovici Regis Franciae*, bulunduğu eser RHG, cilt 20.
- Chronique latine de Guillaume de Nangis, de 1113 à 1300 avec les continuations de cette chronique de 1300 à 1368*, yay. haz. H. Géraud, cilt 1, Paris, 1843.
- Guillaume de Paris, 'De Legibus', in *Opera Omnia*, cilt 1, Amiens, 1674.
- Hansen, J., *Quellen und Untersuchungen zur Geschichte des Hexenwahns und der Hexenverfolgung im Mittelalter*, Bonn, 1901.
- Henry of Huntingdon, *The History of the English*, yay. haz. T. Arnold, RS 74, London, 1879.
- 'Iustiniani Novellae', yay. haz. R. Schoell, *Corpus Iuris Civilis*, cilt 3, Berlin, 1928.
- Ives de Saint-Denis, *Chronicon*, bulunduğu eser RHG, cilt 21.
- James I of Aragon. *The Book of the Deeds of James I of Aragon. A Translation of the Medieval Catalan Llibre dels Fets*, çev. D. Smith and H. Buffery, *Crusade Texts in Translation*, 10, Aldershot, 2003.
- Jean de Paris, 'Tractatus de Potestate Regia et Papali', bulunduğu eser J. Leclercq, *Jean de Paris et l'Ecclésiologie du XIIIe Siècle*, Paris, 1942.
- Jean de Saint-Victor, *Excerpta e Memoriali Historiarum Auctore Johanne Parisiensi, Sancti Victoris Parisiensis Canonico Regulari*, bulunduğu eser RHG, cilt 21.

- John XXII. *Lettres communes de Jean XXII*, yay. haz. G. Mollat, vols. 1, 2, 3 and 5, Paris 1904-28.
- John of Salisbury. *Ioannis Saresberiensis Episcopi Carnotensis Policratici*, yay. haz. C. C. Webb, cilt 2, Oxford, 1909.
- The Knights Hospitallers in England, yay. haz. L. B. Larking and J. M. Kemble, Camden Society, o.s., cilt 65. London, 1857.
- The Knights of St John of Jerusalem in Scotland*, yay. haz. I. B. Cowan, P.H. R. Mackay and A. Macquarrie, Scottish History Society, 4th series, 19, Edinburgh, 1983.
- Langlois, C. V., 'Notices et documents relatifs à l'histoire du XIIIe et du XIVe siècle', RH, 87 (1905), 55-79.
- 'Les Doléances du clergé de France au temps de Philippe le Bel', *Revue Bleue*, 5th ser., 4 (1905), 329-33, 486-90.
- 'Les Doléances des communautés du Toulousain contre Pierre de Latilli et Raoul de Breuilli (1297-8)', RH, 95 (1907), 23-53.
- Leclercq, J., 'Un Document sur les débuts des Templiers', *Revue d'Histoire Ecclésiastique*, 52 (1957), 81-91.
- Leontios Makhairas, *Recital concerning the Sweet Land of Cyprus entitled 'Chronicle'*, yay. haz. and çev. R. M. Dawkins, 2 cilt, Oxford, 1932.
- Lettres inédites de Philippe le Bel*, yay. haz. A. Baudouin, Mémoires de l'Académie des Sciences, Inscriptions et Belles-Lettres de Toulouse, 8th ser., 8, Paris, 1886.
- Lettres des Premiers Chartreux*, cilt 1, S. Bruno, Guiges, S. Anthelme, Sources Chrétiennes, 118, Paris, 1966.
- Liudprand of Cremona, 'Liber de Ottone Rege', in *Quellen zur Geschichte der Sächsischen Kaiserzeit*, yay. haz. A. Bauer and R. Rau, Darmstadt, 1971.
- Luchaire, A., *Etude sur les Actes de Louis VII*, Paris, 1885.
- Mas-Latrie, L. de, 'Allocution au Roi Henri II de Lusignan', RQH, 43 (1888), 524-41.
- Matthew Paris, *Chronica Majora*, yay. haz. H. R. Luard, vols. 4 and 5. RS 57. London, 1880.
- Mercati, A., 'Interrogatorio di Templari a Barcellona (1311)', *Spanische Forschungen der Görresgesellschaft: Gesammelte Aufsätze zur Kulturgeschichte Spaniens*, 6 (1937), 240-51.

- Moneta of Cremona, *Adversus Catharos et Valdenses*, yay. haz. T. A. Ricchini, Rome, 1743.
- Odo of Deuil, *De Profectione Ludovici VII in Orientem*, yay. haz. ve çev. V. G. Berry, New York, 1948.
- Les Olim*, yay. haz. A. de Beugnot, cilt 2 and cilt 3, bl. 1, Paris, 1844.
- Ordonnances des roys de France de la troisième race*, yay. haz. E. de Laurière, cilt 1, Paris, 1723.
- Papsturkunden für Templer und Johanniter*, yay. haz. R. Hiestand, Vorarbeiten zum Oriens Pontificius, cilt 1, Abhandlungen des Akademie der Wissenschaften in Göttingen, 77, Göttingen, 1972.
- Paul de Saint-Père de Chartres, 'Vetus Aganon', yay. haz. B. -E. -C. Guérard, bulunduğu eser *Cartulaire de l'Abbaye de Saint-Père-de-Chartres*, Collection de Cartulaires de France, cilt 1, Paris, 1840.
- Peter Damian, Saint, 'Liber Gomorrhianus', in PL, cilt 145.
- 'Philippi Quarti Mansiones et Itinera', bulunduğu eser RHG, cilt 21, Paris, 1855, s. 430-64.
- Pierre Dubois, *De Recuperatione Terre Sancte*, yay. haz. C.V. Langlois, Collection de Textes pour servir à l'Etude et à l'Enseignement de l'Histoire, Paris, 1891.
- The Recovery of the Holy Land*, çev. W. I. Brandt, Records of Civilization, Sources and Studies, 51, New York, 1956.
- Le Procès des Templiers*, yay. haz. J. Michelet, Collection des Documents · Inédits sur l'Histoire de France, 2 cilt, Paris, 1841-51.
- Le Procès des Templiers d'Auvergne (1309-1311). Edition de l'interrogatoire de juin 1309*, yay. haz. R. Sève, and A. -M. Chagny-Sève, Mémoires et documents d'histoire médiévale et de philologie, nouvelle collection, Paris, 1986.
- Ptolemy of Lucca, 'Historia Ecclesiastica', in Baluze, cilt 1.
- Raynouard, M., *Monumens historiques relatifs à la condamnation des Chevaliers du Temple*, Paris, 1813.
- Records of the Templars in England in the Twelfth Century. The Inquest of 1185*, yay. haz. B. A. Lees, British Academy Records of the Social and Economic History of England and Wales, 9, London, 1935.
- The Register of William Greenfield, Lord Archbishop of York, 1306-1315*, bl. 5, yay. haz. W. Brown ve A. Hamilton Thompson, Surtees Society, 153, London, 1940.

- Registrum Roberti Winchelsey Cantuariensis Archiepiscopi*, yay. haz. R. Graham, cilt 2, Canterbury and York Society, 52, Oxford, 1956.
- Registrum Simonis de Gandavo Diocesis Saresbiriensis*, yay. haz. C. T. Flower ve M. C. B. Dawes, cilt 2, Canterbury and York Society, 41, Oxford, 1934.
- La Règle du Temple*, yay. haz. H. de Curzon, Paris, 1886.
- Regula pauperum commilitonum Christi Templique Salomonici*, yay. haz. S. Cerrini, Corpus Christianorum, Continuatio Mediaevalis (forthcoming).
- Roger of Howden, *Chronica*, yay. haz. W. R. Stubbs, cilt 3, RS 51, London, 1870.
- The Rule of the Templars. The French Text of the Rule of the Order of the Knights Templar*, çev. J. Upton-Ward, Woodbridge, 1992.
- Sacrorum Conciliorum Nova et Amplissima Collectio*, cilt 21 ve 25, yay. haz. J. D. Mansi, Venice, 1774-82.
- Sans i Trave, J. M., 'L'inedito processo dei Templari in Castiglia (Medina del Campo, 27 aprile 1310)', in Aciri 1291. *La fine della presenza degli ordini militari in Terra Santa e i nuovi orientamenti nel XIV secolo*, yay. haz. F. Tommasi, Perugia, 1996, s. 227-64.
- Schottmüller, K., *Der Untergang des Templer-Ordens*, cilt 2, Berlin, 1887.
- The Templar of Tyre. *Cronaca del Templare di Tiro (1243-1314): la caduta delgi Stati Crociati nel racconto di un testimone oculare*, yay. haz. ve çev. L. Minervini, Naples, 2000.
- The 'Templar of Tyre'*. Part III of the 'Deeds of the Cypriots', çev. P. Crawford. *Crusade Texts in Translation*, 6, Aldershot, 2003.
- The Templars*, çev. M. Barber and K. Bate, Manchester Medieval Sources, Manchester, 2002.
- 'Texte officiel de l'allocation adressée par les barons de Chypre au roi Henri II pour lui notifier sa déchéance', yay. haz. L. de Mas Latrie, RQH, 43 (1888), 524-41.
- Thomas Aquinas, Saint, *Summa Theologica*, çev. Fathers of the English Dominican Province, London, 1916.
- Quaestiones Quodlibetales*, giriş P. Mandonnet, Paris, 1926.
- Tierney, B., *The Crisis of Church and State 1050-1300*, Englewood Cliffs, NJ, 1964.
- Tommasi, F., 'Interrogatorio di Templari a Cesena (1310)', in Aciri 1291. *La fine della presenza degli ordini militari in Terra Santa e i nuovi*

- orientamenti nel XIV secolo*, yay. haz. F. Tommasi, Perugia, 1996, s. 265-300.
- The Trial of the Templars in the Papal State and the Abruzzi*, yay. haz. A. Gilmour-Bryson, Studi e Testi, 303, Città del Vaticano, 1982.
- The Trial of the Templars in Cyprus. A Complete English Edition*, yay. haz. A. Gilmour-Bryson, Leiden, 1998.
- Valois, N., 'Deux Nouveaux Témoignages sur le procès des Templiers', *Comptes Rendus des Séances de l'Académie des Inscriptions et Belles-Lettres*, 1910, s. 229-41.
- Villanueva, J. L., *Viage literario á las iglesias de España*, cilt 5, Madrid, 1806.
- Vitae Paparum Avenionensium*, yay. haz. E. Baluze, new edn. G. Mollat, 4 vcilt, Paris, 1914-27.
- Wakefield, W. L., and Evans, A. P., yay. haz. ve çev., *Heresies of the High Middle Ages*.
- Selected Sources*, Columbia Records of Civilization, 81, New York and London, 1969.
- Walter of Guisborough. *The Chronicle of Walter of Guisborough previously edited as The Chronicle of Walter of Hemingford or Hemingburgh*, yay. haz. H. Rothwell. Publications of the Camden Society, 89, London, 1957.
- Walter Map, *De Nugis Curialium*, yay. haz. ve çev. M. R. James, düzelti C. N. L. Brooke ve R. A. B. Mynors, Oxford, 1983.
- William le Maire. 'Le Livre de Guillaume Le Maire', yay. haz. C. Port, bulunduğu eser *Mélanges historiques: choix de Documents*, cilt 2, Collection de Documents Inédits sur l'Histoire de France, Paris, 1877.
- William of Newburgh, *Historia Rerum Anglicarum*, in *Chronicles of the Reigns of Stephen, Henry II, and Richard I*, cilt 1, yay. haz. R. Howlett, RS 82, London, 1884.
- William of Tyre. Guillaume de Tyr, *Chronique*, yay. haz. R. B. C. Huygens, 2 cilt, Corpus Christianorum, Continuatio Mediaevalis, 63 and 63A, Turnhout, 1986.
- William Rishanger, *Chronica Monasterii S. Albani: Willelmi Rishanger, Quondam Monachi S. Albani, et Quorundam Anonymorum, Chronica et Annales, Regnantibus Henrico Tertio et Edwardo Primo, AD 1259-1307*, yay. haz. H. T. Riley, RS 28, London, 1865.

İKİNCİL ESERLER

- Abulafia, D., 'Monarchs and minorities in the Christian western Mediterranean around 1300: Lucera and its analogues', *bulunduğu eser Christendom and its discontents. Exclusion, persecution, and rebellion, 1000-1500*, yay. haz. S. L. Waugh ve P. D. Diehl, Cambridge, 1996, s. 234-63.
- The Western Mediterranean Kingdoms 1200-1500. The Struggle for Dominion*, London, 1997.
- Alart, B., 'Suppression de l'Ordre des Templiers en Roussillon', *Bulletin de la Société Agricole, Scientifique et Littéraire des Pyrénées-Orientales*, 15 (1867), 25-115.
- Bailey, D. S., *Homosexuality and the Western Christian Tradition*, London, 1955.
- Baldwin, J. W., *The Government of Philip Augustus. Foundations of French Royal Power in the Middle Ages*, Berkeley, 1986.
- Barber, M., 'James of Molay, the Last Grand Master of the Temple', *Studia Monastica*, 14 (1972), 91-124.
- The Trial of the Templars*, Cambridge, 1978.
- 'Lepers, Jews and Moslems: the Plot to Overthrow Christendom in 1321', *History*, 66 (1981), 1-17.
- 'The World Picture of Philip the Fair', *Journal of Medieval History*, 8 (1982), 13-27.
- 'The Social Context of the Templars', *Transactions of the Royal Historical Society*, 5th ser., 34 (1984), 27-46.
- 'Supplying the Crusader States: The Role of the Templars', *bulunduğu eser The Horns of Hattin*, yay. haz. B. Z. Kedar, Jerusalem and London, 1992, s. 314-26.
- The New Knighthood. A History of the Order of the Temple*, Cambridge, 1994.
- 'The Trial of the Templars Revisited', *bulunduğu eser The Military Orders*, cilt 2, Welfare and Warfare, yay. haz. H. Nicholson, Aldershot, 1998, 2. 329-42.
- 'The Templar Preceptory of Douzens (Aude) in the Twelfth Century', *bulunduğu eser The World of Eleanor of Aquitaine*.

Literature and Society in Southern France between the Eleventh and the Thirteenth Centuries, yay. haz. M. Bull and C. Léglu, Woodbridge, 2005, s. 37-55.

Barton, S., 'Traitors to the Faith? Christian Mercenaries in al-Andalus and the Magreb, 1100-1300', bulunduğu eser *Medieval Spain: Culture, Conflict and Coexistence. Studies in Honour of Angus MacKay*, yay. haz. R. Collins and A. Goodman, Basingstoke, 2002, s. 23-45.

'From Mercenary to Crusader: the Career of A 'lvar Pérez de Castro (d. 1239) Reconsidered', bulunduğu eser *Church, State, Vellum and Stone: Essays on Medieval Spain in Honor of John Williams*, yay. haz. J. Harris and T. Martin, Leiden, 2005, s. 111-29.

Bautier, R. -H., 'Diplomatique et histoire politique: ce que la critique diplomatique nous apprend sur la personnalité de Philippe le Bel', RH, 159 (1978), 3-27.

Beck, A., *Der Untergang des Tempel. Größter Justizmord des Mittelalters?* Freiburg, 1993.

Bini, T., 'Dei Tempieri e loro Processo in Toscana', *Atti della Reale Accademia Lucchese*, 13 (1845), 395-506.

Bloch, M., *Feudal Society*, çev. L. A. Manyon, London, 1961 (originally 1940).

Boase, T. S. R., *Boniface VIII*, London, 1933.

Borchardt, K., 'The Templars in Central Europe', bulunduğu eser *The Crusades and the Military Orders. Expanding the Frontiers of Medieval Latin Christianity*, yay. haz. Z. Hunyadi and J. Laszlovszky, Budapest, 2001, s. 233-44

Borrelli de Serres, L. L., *Les Variations monétaires sous Philippe le Bel*, Châlonsur-Saône, 1902.

Boswell, J., *Christianity, Social Tolerance and Homosexuality. Gay People in Western Europe from the Beginning of the Christian Era to the Fourteenth Century*, Chicago and London, 1980.

Boutaric, E., *La France sous Philippe le Bel*, Paris, 1861.

'Clément V, Philippe le Bel et les Templiers', RQH, 10 (1871), 301-42, 11 (1872), 5-40.

- Boyle, L., 'Montaillou Revisited: *Mentalité* and methodology', *bulunduğu eser Pathways to Medieval Peasants*, yay. haz. J. Raftis, Toronto, 1981, s. 119-40.
- Bramato, F., *Storia dell'Ordine dei Templari in Italia*, cilt 2, Rome, 1991-4.
- Brown, E. A. R., 'Taxation and Morality in the Thirteenth and Fourteenth Centuries: Conscience and Political Power and the Kings of France', *French Historical Studies*, 8 (1973), 1-28.
- 'The Prince is Father of the King: The Character and Childhood of Philip the Fair of France', *Medieval Studies*, 49 (1987), 282-334.
- '*Persona et Gesta*: The Image and Deeds of the Thirteenth-Century Capetians. The Case of Philip the Fair', *Viator*, 19 (1988), 219-46.
- Brundage, J. A., *Law, Sex and Christian Society in Medieval Europe*, Chicago and London, 1978.
- Medieval Canon Law*, London, 1995.
- Bulst-Thiele, M. L., 'Templer in königlichen und päpstlichen Diensten', in *Festschrift Percy Schramm*, cilt 1, yay. haz. P. Classen and P. Scheibert, Wiesbaden, 1964, s. 289-308.
- Sacrae Domus Militiae Templi Hierosolymitani Magistri*, Göttingen, 1974.
- 'Der Prozeß gegen den Templerorden', *bulunduğu eser Die Geistlichen Ritterorden Europas*, yay. haz. J. Fleckenstein and M. Hellmann, Vorträge und Forschungen, 26, Sigmaringen, 1980, s. 375-402.
- 'Warum wollte Philipp IV. Den Templerorden Vernichten? Ein neuer Aspekt', *bulunduğu eser I Templari: Mito e Storia*, yay. haz. G. Minnucci and F. Sardi, Sinalunga-Siena, 1989, s. 29-35.
- Burr, G. L., 'The Literature of Witchcraft', *bulunduğu eser George Lincoln Burr: His Life and Selections from His Writings*, yay. haz. R. H. Bainton and L. O. Gibbons, New York, 1943, s. 166-89.
- Caggese, R., *Roberto d'Angio` e i suoi tempi*, cilt 1, Florence, 1922.
- Caravita, R., *Rinaldo da Concorrezzo, Arcivescovo di Ravenna (1303-1321) al Tempo di Dante*, Florence, 1964.
- Cheney, C. R., 'The Downfall of the Templars and a Letter in Their Defence', *bulunduğu eser Medieval Miscellany Presented to Eugène Vinaver*, yay. haz. F. Whitehead, A. M. Divernes ve F. E. Sutcliffe, Manchester, 1965, s. 65-79.

- Claverie, P. -V., 'L'ordre du Temple au coeur d'une crise politique majeure: la Querela Cypri des années 1279-1285', *Le Moyen Age*, 104 (1998), 497-511.
- Cohn, N., *Europe's Inner Demons. The Demonization of Christians in Medieval Christendom*, düzeltilmiş baskı London, 1993.
- Constable, G., *The Reformation of the Twelfth Century*, Cambridge, 1996.
- Coulton, G. G., *Five Centuries of Religion*, vols. 2 and 3, Cambridge, 1927-36.
- Coureas, N., 'The Role of the Templars and the Hospitallers in the movement of commodities involving Cyprus, 1291-1312', bulundugu eser *The Experience of Crusading*, cilt 2, yay. haz. P. W. Edbury and J. Phillips, Cambridge, 2003, s. 257-74.
- Crawford, P., 'Imagination and the Templars: The Development of the Order-State in the Early Fourteenth Century', *ΕΙΕΤΗΡΙΑ*, 20 (2004), 113-21.
- 'Jacques de Thérines, the University of Paris, and the Trial of the Templars', bulundugu eser *The Military Orders*, cilt 3, *History and Heritage*, yay. haz. W. Zajac, Aldershot, 2006 (forthcoming).
- Daniel, N., *Islam and the West: The Making of an Image*, Edinburgh, 1960.
- Delaville le Roulx, J., 'La Suppression des Templiers', *RQH*, 48 (1890), 29-61.
- Les Hospitaliers à Rhodes jusqu'à la mort de Philibert de Naillac (1310-1421)*, Paris, 1913.
- Delisle, L., *Mémoire sur les opérations financières des Templiers*, Mémoires de l'Institut National de France, Académie des Inscriptions et Belles-Lettres, 33, Paris, 1889.
- Etudes sur la condition de la classe agricole et l'état de l'agriculture en Normandie au moyen-âge*, Paris, 1903.
- Demurger, A., *Vie et Mort de l'Ordre du Temple 1118-1314*, Paris, 1985.
- The Last Templar. The Tragedy of Jacques de Molay, Last Grand Master of the Temple*, çev. A. Nevill, London, 2004 (originally 2002).
- Les Templiers. Une Chevalerie Chrétienne au Moyen Age*, Paris, 2005.
- Devic, C. and Vaissète, J., *Histoire générale de Languedoc*, yay. haz. A. Molinier, cilt 10, Toulouse, 1885.
- Dunbabin, J., *A Hound of God. Pierre de la Palud and the Fourteenth-Century Church*, Oxford, 1991.

- Dunbabin, J., *Charles I of Anjou. Power, Kingship and State-Making in Thirteenth-Century Europe*, London, 1998.
- Dupuy, P., *Histoire du différend d'entre le Pape Boniface VIII et Philippe le Bel, Roy de France*, Paris, 1655.
- Traitez concernant l'histoire de France*, Paris, 1685.
- Histoire de l'Ordre Militaire des Templiers*, Brussels, 1751.
- Easson, D. E., *Medieval Religious Houses: Scotland*, London, 1957.
- Edbury, P. W., *The Kingdom of Cyprus and the Crusades 1191-1374*, Cambridge, 1991.
- 'The Templars in Cyprus', bulunduğu eser *The Military Orders. Fighting for the Faith and Caring for the Sick*, yay. haz. M. Barber, Aldershot, 1994, s. 189-95.
- Elm, K., 'Der Templerprozess (1307-1312)', bulunduğu eser *Macht und Recht. Große Prozesse in der Geschichte*, yay. haz. A. Demandt, Munich, 1990, pp. 81-101, 297-9.
- Elworthy, F. T., *The Evil Eye: An Account of This Ancient and Widespread Superstition*, London, 1895.
- Estepa, C. 'La disolución de la orden del Temple en Castilla y León', bulunduğu eser *Estudios sobre la sociedad hispánica en la edad media*, Cuadernos de historia, 6, Madrid, 1975, s. 121-86.
- Favier, J., *Un Conseiller de Philippe le Bel: Enguerran de Marigny*, Paris, 1963.
- 'Les légistes et le gouvernement de Philippe le Bel', *Journal des Savants*, (1969), 92-108.
- Philippe le Bel, Paris, 1978.
- Fawtier, R., *Histoire du Moyen Age*, cilt 6, L'Europe Occidentale de 1270 à 1380, bl. 1 (Histoire Générale, yay. haz. G. Glotz), Paris, 1940.
- 'Comment, au début du XIVe siècle, un roi de France pouvait-il se représenter son royaume', *Comptes Rendus des Séances de l'Académie des Inscriptions et Belles-Lettres*, 1958, 117-23.
- The Capetian Kings of France*, çev. L. Butler and R. J. Adam, London, 1960.
- Finke, H., *Papsttum und Untergang des Templerordens*, cilt 1, Münster, 1907.
- Forey, A. J., *The Templars in the Corona de Aragón*, London, 1973.
- 'Women and Military Orders in the Twelfth and Thirteenth Centuries', *Studia Monastica*, 29 (1987), 63-92.

The Military Orders. From the Twelfth to the Fourteenth Centuries, Basingstoke, 1992.

'Military Orders and Secular Warfare in the Twelfth and Thirteenth Centuries', *Viator*, 24 (1993), 79-100.

'Towards a Profile of the Templars in the Early Fourteenth Century', in *The Military Orders. Fighting for the Faith and Caring for the Sick*, yay. haz. M. Barber, Aldershot, 1994, s. 196-204.

The Fall of the Templars in the Crown of Aragon, Aldershot, 2001.

'Letters of the Last Two Templar Masters', *Nottingham Medieval Studies*, 45 (2001), 145-71.

'Ex-Templars in England', *Journal of Ecclesiastical History*, 53 (2002), 18-37.

Frale, B., *L'ultima battaglia dei Templari*, Rome, 2001.

Il Papato e il processo ai Templari, Rome, 2003.

Friedlander, A., 'Les agents du roi face aux crises de l'hérésie en Languedoc vers 1250-vers 1350', *Cahiers de Fanjeaux*, 20 (1985), 199-220.

García Larragueta, S. A., 'El Temple en Navarra', *Anuario de estudios medievales*, 11 (1981), 635-61.

Gertwagen, R., 'Maritime Activity concerning the Ports and Harbours of Cyprus from the late 12th to the 16th Centuries (1191-1571)', bulunduğu eser *Cyprus and the Crusades*, yay. haz. N. Coureas and J. Riley-Smith, Nicosia, 1995, s. 511-38.

Gervers, M., 'Pro Defensione Terre Sanctae: the Development and Exploitation of the Hospitallers Landed Estate in Essex', bulunduğu eser *The Military Orders. Fighting for the Faith and Caring for the Sick*, yay. haz. M. Barber, Aldershot, 1994, s. 3-20.

Gifford, E. S., *The Evil Eye: Studies in the Folklore of Vision*, New York, 1958.

Gillingham, J., *Richard I*, New Haven and London, 1999.

Gilmour-Bryson, A., 'Age-Related Data from the Templar Trials', bulunduğu eser *Aging and the Aged in Medieval Europe*, yay. haz. M. M. Sheehan, Toronto, 1990, s. 130-42.

'The London Trial Testimony: "Truth", Myth or Fable', bulunduğu eser *A World Explored. Essays in Honour of Laurie Gardiner*, yay. haz. A. Gilmour-Bryson, Melbourne, 1993, s. 44-61.

- 'Sodomy and the Knights Templar', *Journal of the History of Sexuality*, 7 (1996), 151-83.
- 'The Templar Trials: Did the System Work?' *The Medieval History Journal*, 3 (2000), 41-65.
- Given, J., *Inquisition and Medieval Society. Power. Discipline and Resistance in Languedoc*, Ithaca, NY, and London, 1997.
- Gmelin, J., *Schuld oder Unschuld des Templerordens*, Stuttgart, 1893.
- Goodich, M., *The Unmentionable Vice: Homosexuality in the Late Medieval Period*, Santa Barbara and Oxford, 1979.
- Grosser historischer Weltatlas, cilt 2, Mittelalter, Munich, 1970.
- Guerrieri, G., *I cavalieri templari nel regno di Sicilia*, Trani, 1909.
- Guiraud, J., *Histoire de l'Inquisition au Moyen Age*, cilt 1, Paris, 1935.
- Guzzo, C., *Templari in Sicilia. La storia e le sue fonti tra Federico II e Roberto d'Angiò*, Genoa, 2003.
- Gwynn, A. and Hadcock, R. N., *Medieval Religious Houses: Ireland*, London, 1970.
- Hagenmeyer, H., 'Le Procès des Templiers à propos d'un livre récent', *Revue de l'Orient Latin*, 3 (1895), 107-28.
- Hallam, E.M. and J. Everard, *Capetian France, 987-1328*, 2nd ed., London, 2001.
- Hamilton, B., *The Medieval Inquisition*, London, 1981.
- Hamilton, J. S., 'Apocalypse Not: Edward II and the Suppression of the Templars', *Medieval Perspectives*, 12 (1997), 90-100.
- Harff-Lancner, L. and M. N. Polino, 'Le gouffre de Satalie: survivances médiévales du mythe de Méduse', *Le Moyen Age*, 5e sér., 94 (1988), 73-101.
- Hartland, E. S., *The Legend of Perseus: A Study of Tradition in Story, Custom and Belief*, cilt 1, London, 1894.
- Ritual and Belief: Studies in the History of Religion*, London, 1914.
- Hiestand, R., 'Zum Problem des Templerzentralarchivs', *Archivalische Zeitschrift*, 76 (1980), 17-37.
- Hill, G., *A History of Cyprus*, cilt 2, Cambridge, 1948.
- Hill, R., 'Fourpenny Retirement: the Yorkshire Templars in the Fourteenth Century', *bulunduğu eser Studies in Church History*, 24 (1987), s. 123-8.
- Hillgarth, J. N., *Ramon Lull and Lullism in Fourteenth-Century France*, Oxford, 1971.

- Iliéva, A., 'The Suppression of the Templars in Cyprus according to Leontios Makhairas', *bulunduğu eser The Military Orders: Fighting for the Faith and Caring for the Sick*, yay. haz. M. Barber, Aldershot, 1994, s. 212-19.
- Javierre Mur, A. L., 'Aportación al estudio del proceso contra el Temple en Castilla', *Revista de archivos, bibliotecas y museos*, 69 (1961), 47-100.
- Johnson, P. D., *Equal in Monastic Profession. Religious Women in Medieval France*, Chicago and London, 1991.
- Jones, C. M., 'The Conventional Saracen of the Songs of Geste', *Speculum*, 17 (1942), 201-25.
- Jordan, W. C., *The French Monarchy and the Jews. From Philip Augustus to the Last Capetians*, Philadelphia, 1989.
- Kantorowicz, E. H., *Laudes Regiae: A Study in Liturgical Acclamations and Mediaeval Ruler Worship*, Berkeley, CA, 1958.
- Kedar, B. Z. and S. Schein, 'Un projet de "passage particulier" proposé par l'Ordre de l'Hôpital 1306-1307', *Bibliothèque de l'Ecole des Chartres*, 137 (1979), 211-26.
- Kelly, H. A., 'Inquisition and the Prosecution of Heresy: Misconceptions and Abuses', *Church History*, 58 (1989), 439-51.
- Kieckhefer, R., *European Witch Trials. Their Foundations in Learned and Popular Culture, 1300-1500*, London, 1976.
- Knowles, D., *The Religious Orders in England*, cilt 1, Cambridge, 1960.
- Knowles, D. and R. N. Hadcock, *Medieval Religious Houses: England and Wales*, London, 1953.
- Kurtz, O., *Fakes. A Handbook for Collectors and Students*, London, 1948.
- Lambert, M. D., *Franciscan Poverty*, rev. yay. haz., New York, 1998 (originally 1961).
- Medieval Heresy. Popular Movements from the Gregorian Reform to the Reformation*, 3rd ed. Oxford, 2002.
- Langlois, C. V., 'Le Procès des Templiers', *Revue des Deux Mondes*, 103 (1891), 382-421.
- Saint Louis, Philippe le Bel: les Derniers Capétiens Directs (1226-1328)* (*Histoire de France*, yay. haz. E. Lavisse, cilt 3, pt. 2), Paris, 1901.
- Lawrence, C., *The Friars. The Impact of the Early Mendicant Movement on Western Society*, London, 1994.

- Lea, H. C., *A History of the Inquisition of the Middle Ages*, cilt 1 ve 3, New York, 1889.
- 'The Absolution Formula of the Templars', bulunduğu eser *Minor Historical Writings and Other Essays by Henry Charles Lea*, yay. haz. A. C. Howland, London, 1942, s. 97-112.
- Lecler, J., *Vienne. Histoire des Conciles Oecuméniques*, cilt 8, Paris, 1964.
- Leopold, A., *How to Recover the Holy Land: Crusade Proposals in the late Thirteenth and early Fourteenth Centuries*, Aldershot, 2000.
- Le Patourel, J., 'The King and the Princes in Fourteenth-Century France', bulunduğu eser *Europe in the Later Middle Ages*, yay. haz. J. Hale, R. Highfield and B. Smalley, London, 1965, s. 155-83.
- Lerner, R., *The Heresy of the Free Spirit in the Later Middle Ages*, Berkeley, 1972.
- 'The Angel of Philadelphia in the Reign of Philip the Fair: the case of Guichard of Cressonessart', bulunduğu eser *Order and Innovation in the Middle Ages: Essays in Honor of Joseph R. Strayer*, yay. haz. W. C. Jordan, B. McNab ve T. F. Ruiz, Princeton, NJ, 1976, s. 343-64.
- Le Roy Ladurie, E., *Montaillou. Cathars and Catholics in a French Village 1294-1324*, çev. B. Bray, London, 1978 (originally 1975).
- Leys, A. M., 'The Forfeiture of the Lands of the Templars in England', bulunduğu eser *Oxford Essays in Medieval History Presented to H. E. Salter*, yay. haz. F. M. Powicke, Oxford, 1934, s. 155-63.
- Lizerand, G., *Clément V et Philippe IV le Bel*, Paris, 1910.
- Loiseleur, J., *La Doctrine secrète des Templiers*, Orléans, 1872.
- Lord, E., *The Knights Templar in Britain*, London, 2002.
- Lot, F. ve Fawtier, R., *Histoire des institutions françaises au moyen âge*, cilt 2, Paris, 1958.
- Luttrell, A., 'Two Templar-Hospitaller Preceptories North of Tuscania', *Papers of the British School at Rome*, 39 (1971), 90-124.
- 'Gli Ospitalieri e l'eredità dei Templari, in *I Templari: Mito e Storia*, yay. haz. G. Minucci and F. Sardi, Sinalunga-Siena, 1989, s. 67-86.
- 'The Earliest Templars', bulunduğu eser *Autour de la Première Croisade. Actes du Colloque de la Society for the Study of the*

- Crusades and the Latin East* (Clermont-Ferrand, 22-25 juin 1995), yay. haz. M. Balard, Paris, 1996, s. 193-202.
- 'The Hospitallers and the Papacy, 1305-1314', bulunduğu eser *Forschungen zur Reichs-Papstund Landesgeschichte Peter Herde zum 65. Geburtstag von Freunden, Schülern und Kollegen Largebracht*, yay. haz. K. Borchardt and E. Bu"nz, Stuttgart, 1998, s. 595-622.
- 'The Military Orders. Some Definitions', bulunduğu eser *Militia Sancti Sepulcri. Idea e istituzioni*, yay. haz. K. Elm and C. D. Fonseca, Città del Vaticano, 1998, s. 77-88.
- McNamara, J. A., Gilles Aycelin. *The Servant of Two Masters*, New York, 1973.
- Melville, M., *La Vie des Templiers*, Paris, 1951, 2nd yay. haz., Paris, 1974.
- Menache, S., 'Contemporary Attitudes Concerning the Templars' Affair: Propaganda's Fiasco?', *Journal of Medieval History*, 8 (1982), 135-147.
- Clement V, Cambridge, 1998.
- Minervini, L., 'Les Gestes des Chiprois et la tradition historiographique de l'Orient latin', *Le Moyen Age*, 110 (2004), 315-25.
- Mitchell, P. D., *Medicine in the Crusades. Warfare, Wounds and the Medieval Surgeon*, Cambridge, 2004.
- Mollat, G., *The Popes at Avignon, 1305-1378*, çev. J. Love, London, 1963 (originally 1949).
- Moore, R. I., *The Formation of a Persecuting Society. Power and Deviance in Western Europe 950-1250*, Oxford, 1987.
- Müller, E., *Das Konzil von Vienne (1311-1312). Seine Quellen und seine Geschichte, Vorreformationsgeschichtliche Forschungen*, 12, Mu"nster, 1934.
- Murray, A., 'Medieval Origins of the Witch Hunt', *The Cambridge Quarterly*, 7 (1976-7), 63-74.
- Nicholas, D., *Medieval Flanders*, London, 1992.
- Nicholson, H., *Love, War and the Grail: Templars, Hospitallers and Teutonic Knights in Medieval Epic and Romance 1150-1500*. History of Warfare, 4, Leiden, 2000.
- The Knights Templar. A New History*, Stroud, 2001.

- 'The Military Orders and their Relations with Women', *bulunduğu eser The Crusades and the Military Orders. Expanding the Frontiers of Medieval Latin Christianity*, yay. haz. Z. Hunyadi and J. Laszlovszky, Budapest, 2001, pp. 407-14.
- 'Women in Templar and Hospitaller Commanderies', *bulunduğu eser La Commanderie, Institution des Ordres Militaires dans l'Occident Médiéval*, yay. haz. A. Luttrell and L. Pressouyre, Paris, 2002, pp. 125-34.
- Parker, T. W., *The Knights Templars in England*, Tucson, AZ, 1963.
- Partner, P., *The Murdered Magicians. The Templars and their Myth*, Oxford, 1981.
- Pegg, M. G., *The Corruption of Angels. The Great Inquisition of 1245-1246*, Princeton, NJ, 2001.
- Pegues, F. J., *The Lawyers of the Last Capetians*, Princeton, NJ, 1962.
- Perkins, C., 'The Trial of the Knights Templars in England', *English Historical Review*, 24 (1909), 432-47.
- 'The Wealth of the Knights Templars in England and the Disposition of it after their Dissolution', *American Historical Review*, 25 (1909-10), 252-63.
- Petel, A., 'Le Diocèse de Troyes dans le différend entre Boniface VIII et Philippe le Bel et dans l'affaire des Templiers', *Mémoires de la Société Académique d'Agriculture, des Sciences, Arts et Belles-Lettres du Département de l'Aube*, 3rd ser., 70 (1906), 9-100.
- 'Templiers et Hospitaliers dans le diocèse de Troyes: le Temple de Bonlieu et l'Hôpital d'Orient', *Mémoires de la Société Académique d'Agriculture, des Sciences, Arts et Belles-Lettres du Département de l'Aube*, 3rd ser., 73 (1909), 257-358, 74 (1910), 11-350.
- Peters, E., *The Magician, the Witch and the Law*, Philadelphia, 1978.
- Torture, Oxford, 1985.
- Prestwich, M., *The Three Edwards. War and State in England, 1272-1377*, London, 1980.
- Pringle, D., 'Templar Castles on the Road to the Jordan', *bulunduğu eser The Military Orders. Fighting for the Faith and Caring for the Sick*, yay. haz. M. Barber, Aldershot, 1994, s. 148-66.
- 'Templar Castles between Jaffa and Jerusalem', *bulunduğu eser The Military Orders*, cilt 2, *Welfare and Warfare*, yay. haz. H. Nicholson, Aldershot, 1998, s. 89-109.

- Prutz, H., *Entwicklung und Untergang des Tempelherrenordens*, Berlin, 1888.
- Reinach, S., 'La Tête magique des Templiers', *Revue de l'Histoire des Religions*, 63 (1911), 25-39.
- Richard, J., *Saint Louis. Crusader King of France*, yay. haz. S. Lloyd, çev. J. Birrell, Cambridge, 1992 (originally 1983).
- Rigault, A., *Le Procès de Guichard, Evêque de Troyes (1308-1313)*, Paris, 1896.
- Riley-Smith, J., *The Feudal Nobility and the Kingdom of Jerusalem, 1174-1277*, London, 1973.
- 'Were the Templars Guilty?' bulunduğu eser *The Medieval Crusade*, yay. haz. S. J. Ridyard, Woodbridge, 2004, s. 107-24.
- 'The Structures of the Orders of the Temple and the Hospital in c.1291', bulunduğu eser *The Medieval Crusade*, yay. haz. S. J. Ridyard, Woodbridge, 2004, s. 125-43.
- Robinson, I. S., *The Papacy 1073-1198. Continuity and Innovation*, Cambridge, 1990.
- Russell, F.H., *The Just War in the Middle Ages*, Cambridge, 1975.
- Sans i Trave, J. M. *El setge al castell dels Templers de Miravet*, 2nd ed. Lérida, 2000.
- Scarry, E., *The Body in Pain. The Making and Unmaking of the World*, New York and Oxford, 1985.
- Schein, S., *Fideles Crucis: The Papacy, the West and the Recovery of the Holy Land, 1274-1314*, Oxford, 1991.
- Schwalm, J., 'Reise nach Frankreich und Italien im Sommer 1903, mit Beilagen', *Neues Archiv der Gesellschaft für A" ltere Deutsche Geschichteskunde*, 29 (1904), 571-640.
- Shannon, A. C., 'The Secrecy of Witnesses in Inquisitorial Tribunals and in Contemporary Secular Trials', bulunduğu eser *Essays in Medieval Life and Thought Presented in Honor of Austin P. Evans*, yay. haz. J. H. Mundy, R.W. Emery ve B. Nelson, New York, 1955, s. 59-69.
- Siebers, T., *The Mirror of Medusa*, Berkeley, 1983.
- Spiegel, G. M., *The Chronicle Tradition of Saint-Denis. A Survey*, Brookline, MA, and Leyden, 1978.

- Strack, H. L., *The Jew and Human Sacrifice*, çev. H. Blanchamp, London, 1909.
- Strayer, J. R., *Studies in Early French Taxation*, Cambridge, MA, 1939.
- 'The Laicization of French and English Society in the Thirteenth Century', bulunduğu eser *Change in Medieval Society*, yay. haz. S. Thrupp, New York, 1964, s. 103-15 (originally *Speculum*, 15, 1940, 76-86).
- 'Philip the Fair - A "Constitutional" King', bulunduğu eser *Medieval Statecraft and the Perspectives of History: Essays by Joseph R. Strayer*, yay. haz. J. F. Benton ve T.H. Bisson, Princeton, NJ, 1971, s. 195-212.
- 'Italian Bankers and Philip the Fair', in *Medieval Statecraft*, s. 239-47.
- 'The Crusade against Aragon', bulunduğu eser *Medieval Statecraft*, s. 107-22.
- 'France: The Holy Land, the Chosen People, and the Most Christian King', bulunduğu eser *Medieval Statecraft*, s. 300-14.
- The Reign of Philip the Fair*, Princeton, NJ, 1980.
- Studd, R., 'From Preceptor to Prisoner of the Church: Ralph Tanet of Keele and the Last of the Templars', *Staffordshire Studies*, 8 (1996), 36-49.
- Taylor, C.H., 'The Assembly of 1312 at Lyons-Vienne', bulunduğu eser *Etudes d'histoire dédiées à la mémoire de Henri Pirenne par ses anciens élèves*, Brussels, 1937, s. 337-49.
- Thorndike, L., *A History of Magic and Experimental Science*, cilt 1 ve 2, New York, 1929.
- Tibbles, S., *Monarchy and Lordships in the Latin Kingdom of Jerusalem 1099-1291*, Oxford, 1989.
- Tout, T. F., *Chapters in the Administrative History of Mediaeval England*, cilt 1 ve 2, Manchester, 1920.
- Tyerman, C. J., 'Sed Nihil Fecit? The Last Capetians and the Recovery of the Holy Land', bulunduğu eser *War and Government in the Middle Ages*, yay. haz. J. Gillingham ve J. C. Holt, Cambridge, 1984, s. 170-81.
- Fighting for Christendom. Holy War and the Crusades*, Oxford, 2004.
- Ullmann, W., *Medieval Papalism. The Political Theories of the Medieval Canonists*, London, 1949.

- Principles of Government and Politics in the Middle Ages*, London, 1961.
- Upton-Ward, J, 'The Surrender of Gaston and the Rule of the Templars', bulunduğu eser *The Military Orders. Fighting for the Faith and Caring for the Sick*, yay. haz.M. Barber, Aldershot, s. 179-88.
- Vale, M., *The Angevin Legacy and the Hundred Years War 1250-1340*, Oxford, 1990.
- Verlaque, V., *Jean XXII, sa vie et ses oeuvres*, Paris, 1883.
- Villanueva, J. L., *Viage literario á las iglesias de Espanā*, cilt 5, Madrid, 1806.
- Waley, D., *The Papal State in the Thirteenth Century*, London, 1961.
- Ward, J. O., 'The Fall of the Templars: a Review Article', *The Journal of Religious History*, 13 (1983), 92-113.
- Webster, H., *Magic: A Sociological Study*, Stanford, CA, 1948.
- Wei, I. P., 'The Self-Image of the Masters of Theology. at the University of Paris in the Late Thirteenth and Early Fourteenth Centuries', *Journal of Ecclesiastical History*, 46 (1995), 398-431.
- Wenck, C., *Clemens V und Heinrich VII*, Halle, 1882.
- White, J., *Art and Architecture in Italy 1250-1400*, 2nd ed. Harmondsworth, 1987.
- Wood, H., 'The Templars in Ireland', *Proceedings of the Royal Irish Academy*, 25 (1906-7), 327-77.

Dizin

Aaron, 162
 Abruzzi, 393, 396, 495, 553, 574, 584
Ad abolendam, 53, 539
Ad extirpanda, 54
Ad providam, 435, 438, 472
 Ain Jalut, 33
 Akkâ, 19, 33, 38, 40, 44, 45, 257, 270, 339, 355, 412, 413, 459, 467, 469, 474, 491, 507
 Alan Forey, 373, 485
 Albano, 22, 25, 36, 394, 426
 Albert de Anhalt, 403
 Albert de Rumercourt, 125, 126
 Albertus Magnus, 544
 Albi, 122
 Alexander Neckham, 544
 Algarve, 444
Alma mater, 284, 472
 Almanyâ, 12, 30, 42, 113, 120, 151, 172, 328, 387, 403, 425, 447, 449, 487, 559
 Almourol, 444
 Amalfi, 387
 Amaury de La Roche, 489
 Amaury de Lusignan, 45, 406, 407, 412, 414, 557
 Amiens, 170, 234, 312, 314, 542, 580
 Amisius, 288, 291
 Amos, 184
 Amposta, 443, 452
 Anagni, 61, 64, 73, 143, 175, 177, 469, 483, 484
 Ancelin Gara, 307
 Ancona, 57, 393, 397
 Andravilla, 410
 Andreas Beck, 484, 575

Andrew de Siena, 397
 Angers, 86, 87, 421, 533
 Angevin, 44, 50, 69, 77, 351, 356, 387, 388, 392, 395, 402, 405, 508, 515, 598
 Angevin İmparatorluğu, 69, 77
 Angevin kralları, 351, 356, 392
 Anjou, 22, 50, 69, 345, 388, 510, 511, 589
 Ansell de Rochière, 125, 127
 Antonio Orso, 399
 Antonio Sicci, 40, 338, 339
 Aquileia, 397, 424
 Aragon, 26, 29, 39, 42, 47, 63, 80, 107, 110, 113, 137, 144, 151, 152, 176, 214, 257, 269, 350, 369, 370, 371, 373, 379, 380, 381, 383, 384, 385, 387, 418, 419, 428, 435, 438, 439, 441, 443, 449, 451, 456, 470, 493, 507, 515, 522, 525, 535, 550, 551, 559, 560, 574, 580, 590, 597
 Armand de Périgord, 19
 Arnold de Soler, 444
 Arsuf, 19, 39
 Ascó, 373, 522, 525, 526
 Aubert Aycelin, 574
 Auscultâ filii, 59
 Auvergne, 97, 132, 172, 266, 286, 331, 363, 365, 429, 530, 533, 537, 567, 571, 574, 582
 Auxerre, 24, 209, 224
 Avignon, 47, 65, 73, 175, 212, 215, 293, 322, 381, 421, 423, 426, 439, 442, 471, 514, 528, 554, 566, 569, 575, 594
 Avignonet, 64
 Avis, 444, 563

- Aygue de Bethsan, 413
 Ayme de Oselier, 46, 407, 408, 410, 415, 510
 Aymo de Pratimi, 252
 Aziz Augustinus, 335, 346, 454, 495
 Aziz Basil, 346
 Aziz Bernard, 401
 Bağdat, 33
 Bait Jibrin, 32
 Baldwin, 21, 403, 407, 409, 413, 464, 513, 585
 Baldwin Lambert, 409
 Balian de Ibelin, 407
 Balnoregio, 393
 Balo, 301
 Baphomet, 131
 Barbará, 27
 Barbara Frale, 9
 Bari, 388
 Barselona, 27, 373, 374, 381, 450
 Bartholomew, 298, 311, 382, 390, 409
 Bath, 354
 Baugy, 117, 524
 Bautier, 76, 475, 515, 586
 Baybars, 38, 66
 Beaucaire, 93
 Beaune, 38, 300
 Beauvais, 138, 268, 302
 Beauvoir, 97
 Berengar de Collo, 383
 Berengar de Pulcronisu, 450
 Berengar de Rivosicco, 410, 411
 Berengar Frédol, 64, 146, 151, 201, 213, 426, 427, 441
 Bernard de Fontibus, 450
 Bernard de Parma, 400, 401
 Bernard de Vado, 122
 Bernard Gui, 54, 331, 344, 510, 511, 512, 533, 539, 542, 545, 558, 561, 564, 577
 Bernard Pelet, 112, 113
 Bernard Saisset, 59, 75, 227, 286, 483, 541
 Bertrand de Got, 47, 61, 100
 Bertrand de Sartiges, 250, 259, 264, 266, 294
 Bertrand Guasc, 302
 Besançon, 231
 Béthune, 80
 Bigorre, 89, 124, 521
 Blanca, 372, 374
 Blanche de Artois, 73
 Blaudeix, 266
 Bohemya, 403, 417, 447
 Bolonya, 48
 Bonlieu, 225, 533, 595
 Bordeaux, 47, 212, 216
 Boulogne, 537
 Bourges, 88, 173, 529
 Brescia, 402
 Brian le Jay, 362, 363
 Brie, 266
 Brindisi, 388, 389, 390, 574
 Britanya Adaları, 22, 42, 351, 360, 367, 417
 Bruno de Cologne, 33
 Burchard de Scrapelau, 403
 Burgundy, 38, 77
 Cadiz, 460
 Caen, 117, 119, 124, 521
 Calabria, 387, 389, 525
 Calatrava, 32, 429, 438, 440, 442
 Campagna, 57, 387, 393, 395
 Cantavieja, 373, 378
 Canterbury, 353, 356, 358, 359, 363, 365, 549, 583
 Caorsetta, 564
 Capet monarşisi, 53, 100, 107, 286, 290, 356
 Caporsoli, 400
 Carcassonne, 124, 521, 548
 Carpentras, 141
 Castelnaudary, 83
 Castro Marim, 444, 460
 Cengiz Han, 33
 Cenova, 66, 144, 553
 Cerdagne, 381
 Cervera, 379
 Cesena, 397, 458, 583
 Chalamera, 27, 373, 378
 Châlons, 92, 156, 196, 519, 523
Chambre aux, 81
Chambre des Comptes, 81
 Champagne, 22, 24, 73, 170, 302, 304
 Charles de Valois, 47, 62, 106, 175, 434
 Chartres, 34, 246, 316, 330, 513, 538, 542, 582, 592
 Chastel-Blanc, 28
 Chichester, 363, 365
 Chieti, 394
 Chinon, 13, 198, 206, 213, 235, 278, 471

Chronique d'Amadi, 407, 415
 Cistercian Tarikat, 102
 Civitavecchia, 393
 Clarence Perkins, 576
Clementiae, 463, 558
 Clermont, 221, 266, 339, 366, 503,
 574, 594
 Colonna ailesi, 61
 Comminges, 47, 63, 172
 Comtat Venaissin, 212
 Conrad, 542
 Conrad de Marburg, 542
Considerantes dudum, 448
 Corbins, 27
 Corneto, 393
 Corrand de Mangoncia, 119
 Cotentin, 87
 Courtrai, 79, 95, 465
 Cremona, 337, 397, 399, 543, 545,
 581, 582
 Cresson, 28, 259
 Çin, 33
 Dalmacio de Rocaberti, 564
 Dalmacya, 42
 Daniel Briton, 126
 Dauphiné, 74, 208
 Dieudonné, 353
 Dominiken, 38, 54, 68, 97, 106, 128,
 134, 140, 205, 266, 295, 321, 337,
 379, 382, 420, 424, 461, 483, 496
 Douai, 80
 Edward Peters, 477
 el-Eşref Halil, 19
 Elias Aymerici, 252
 Elias Costat, 311
 Elias de Jokro, 125, 127
 Elm, 482, 568, 576, 589, 594
Episcopi, 335, 506, 581
 Ermengarda de Oluja, 535
 Ermenistan, 44
 Eşcinsellik, 346, 382, 384, 386, 421,
 500
 Etienne de Troyes, 114, 193, 195,
 197, 545
Etsi de statu, 58
 Falco de Milly, 519
 Fano, 397
 Flanders, 22, 77, 79, 81, 95, 172,
 449, 515, 594
 Florence, 512, 520, 544, 579, 580,
 587
 Forez, 172
 Franklin Pegues, 485

Fransa, 4, 11, 12, 14, 22, 26, 27, 29,
 32, 41, 42, 46, 47, 50, 53, 55, 57,
 58, 59, 60, 61, 63, 64, 69, 74, 75,
 76, 77, 79, 80, 90, 93, 95, 96, 98,
 99, 100, 101, 103, 104, 105, 106,
 109, 110, 112, 113, 114, 116, 117,
 123, 125, 129, 131, 132, 135, 137,
 138, 143, 144, 148, 150, 152, 153,
 156, 159, 160, 162, 165, 166, 170,
 173, 175, 176, 178, 181, 183, 185,
 186, 188, 189, 191, 196, 199, 203,
 204, 206, 209, 210, 211, 216, 217,
 227, 228, 230, 237, 241, 246, 252,
 255, 257, 260, 266, 268, 274, 304,
 312, 326, 332, 341, 342, 347, 349,
 351, 353, 354, 355, 358, 360, 361,
 362, 363, 367, 370, 371, 375, 376,
 380, 381, 386, 387, 388, 395, 408,
 417, 419, 425, 426, 429, 430, 432,
 435, 436, 437, 441, 449, 454, 456,
 464, 465, 467, 469, 473, 479, 480,
 484, 486, 487, 489, 490, 491, 493,
 496, 520, 534, 548, 551, 552, 559,
 574, 575, 576
 Fransiskan, 37, 54, 57, 68, 112, 144,
 205, 270, 295, 300, 307, 314, 337,
 346, 379, 382, 389, 391, 463, 558
 Frederick de Alvensleben, 403
 Fulk de Villaret, 46, 65
 Gaetani, 58
 Gaillard de Preissac, 526
 Gardeny, 152, 374, 450, 526
 Garin de Grandeville, 312
 Gaucerand, 289
 Gaza, 28
 Geoffrey de Charney, 489
 Geoffrey de Paris, 565
 Geoffrey de Villaperos, 392
 Geoffrey Fitz Stephen, 351
 Gerald Dominguez, 385
 Gerard de Caux, 505
 Gerard de Gauche, 133
 Gerard de Villiers, 105, 518
 Gien, 171, 172, 174
 Gil Martins, 444
 Gilles Aycelin, 538, 594
 Giovanni Villani, 111, 432, 438,
 454, 520, 561, 580
 Gisors, 112, 351
 Godfrey de Saint-Omer, 21
 Gorgon, 341
 Grazean, 419
 Grosetto, 400

Gubbio, 394, 554
 Gui Mollat, 574, 575
 Guichard, 73, 208, 209, 269, 327,
 483, 520, 541, 593, 596
 Guichard de Marsillac, 269
 Guienne, 350
 Guillaume April, 339
 Guillaume Bonnet, 227, 322
 Guillaume Boscelli, 237
 Guillaume d' Auvergne, 331
 Guillaume d'Erée, 222
 Guillaume de Arreblay, 138, 221,
 299
 Guillaume de Baufet, 218
 Guillaume de Beaujeau, 20, 38, 44,
 243, 257, 270, 302, 355, 388, 405,
 413, 507
 Guillaume de Chambonnet, 250,
 254, 259, 264, 266, 294
 Guillaume de Dène, 350
 Guillaume de Domont, 251
 Guillaume de Gaudiés, 83
 Guillaume de Giaco, 129
 Guillaume de Givry, 259
 Guillaume de la Forde, 360
 Guillaume de la Huce, 536
 Guillaume de la More, 353, 354,
 357, 365, 367
 Guillaume de Liège, 310
 Guillaume de Marcilly, 290
 Guillaume de Martigny, 114
 Guillaume de Nangis, 71, 288, 430,
 453, 514, 580
 Guillaume de Nogaret, 60, 73, 74,
 75, 110, 136, 177, 242, 274, 283,
 321, 326, 328, 470, 476, 483, 520
 Guillaume de Noris, 265
 Guillaume de Noves, 401
 Guillaume de Paris, 74, 104, 106,
 110, 115, 124, 132, 149, 204, 483,
 520, 542, 580
 Guillaume de Plaisians'in, 114,
 160, 191, 200, 460
 Guillaume de Reses, 530
 Guillaume de Reynbur, 360
 Guillaume de Roussillon, 451
 Guillaume de Sonnac, 37
 Guillaume de Torage, 310
 Guillaume XE "La Roche
 Guillaume" de Tyre, 34, 38
 Guillaume de Verduno, 396
 Guillaume Durant, 227, 286
 Guillaume Lambert, 366, 564

Guillaume Lambertton, 366
 Guillaume Le Maire, 422, 515, 529,
 531, 532, 533, 560, 567, 574, 584
 Guillaume Olomar, 428
 Guillaume Pidoye, 299
 Guillaume Raven, 354
 Guillaume Robert, 112, 238
 Guy, 401, 412, 421
 Guy de Cietica, 401
 Guy de Foresta, 421
 Haçlı devletleri, 11, 28, 33, 34, 38
 haçlı seferleri, 9, 389, 405, 480, 488,
 492
 Haçlılar, 4, 11, 19, 68
 Hainault, 234
 Halberstadt, 403, 447
 Hans Prutz, 574
 Harezmi, 32
 Hattin, 19, 28, 508, 585
 Hayton, 406
 Henri de Bar, 226
 Henri de Biblio, 412
 Henri de Claciaco, 124
 Henri de Compiègne, 297
 Henri de Hercigny, 143
 Henri Maisonneuve, 489
 Hereford, 364
 Hildesheim, 447, 542
 Hohenstaufen, 49, 56
 Hospital, 21, 31, 41, 340, 431, 435,
 436, 437, 438, 439, 440, 443, 445,
 447, 449, 452, 459, 466, 474, 479,
 481, 485, 497, 505, 566, 570, 596
 Hugh Capet, 69, 75, 513
 Hugh de Pairaud, 462, 484
 Hugh de Salm, 403
 Hugo de Samaya, 390, 392
 Hugues de Payns, 21, 22, 34, 194,
 530
 Humbert de Pairaud, 132, 133, 138
 I. Edward, 47, 58, 63, 78, 349
 I. Henri, 347
 I. James, 381
 I. Richard, 19, 29, 351
 II. Celestine, 26
 II. Charles, 40, 41, 387, 388, 405
 II. Edward, 113, 143, 349, 352, 360,
 369, 385, 445, 481, 546
 II. Frederick, 49, 234, 387, 388, 542
 II. Henri, 44, 351, 405, 412
 II. Honorius, 24
 II. Innocent, 25
 II. Philippe, 69, 71, 77, 341

- II. Urban, 215
 III. Alexander, 49
 III. Eugenius, 26, 27
 III. Henri, 77, 351, 546
 III. Honorius, 36
 III. Innocent, 32, 35, 49, 53, 121, 215, 392
 III. Lucius, 53
 III. Philippe, 71, 80, 86, 94, 183, 515
 Ile-de-France, 69
 Ile-des-Javiaux, 454
 Imbert Blanke, 105, 355, 363, 365, 367
 IV. Alexander, 121, 335
 IV. Clemens, 36, 470, 506
 IV. Ferdinand, 385, 443
 IV. Innocent, 54, 136
 IV. Martin, 50
 IV. Nicholas, 57, 107, 392
 IV. Philippe, 4, 11, 12, 14, 15, 47, 58, 60, 62, 63, 64, 65, 71, 74, 75, 80, 82, 86, 91, 94, 95, 99, 103, 106, 109, 113, 115, 120, 143, 144, 145, 152, 158, 159, 162, 165, 168, 179, 191, 225, 233, 244, 266, 277, 283, 325, 326, 350, 352, 369, 373, 385, 389, 434, 436, 437, 444, 464, 465, 467, 469, 470, 472, 474, 475, 481, 483, 486, 493, 517
 IV. Raymond Berenguer, 27
 IV. Urban, 489, 506
 IX. Gregorius, 54, 328, 329
 IX. Leo, 48
 IX. Louis, 32, 37, 39, 50, 70, 77, 86, 91, 93, 94, 99, 388, 469, 489
 Iber, 12, 30, 32, 372, 385, 387, 417, 438, 481, 564
 İngiltere, 12, 19, 22, 26, 29, 41, 42, 47, 57, 58, 64, 77, 79, 89, 105, 113, 132, 142, 151, 217, 243, 257, 346, 349, 350, 351, 353, 355, 359, 360, 361, 363, 365, 366, 367, 371, 380, 387, 417, 419, 421, 425, 445, 446, 449, 456, 519, 525, 529, 546, 547, 559, 565, 574
 İrlanda, 151, 354, 355, 360, 361, 366, 417, 425
 İsa, 11, 21, 25, 50, 51, 66, 98, 103, 123, 126, 128, 129, 131, 133, 134, 139, 141, 142, 143, 145, 150, 169, 177, 178, 179, 183, 185, 193, 195, 196, 197, 205, 206, 213, 242, 245, 252, 257, 261, 263, 265, 267, 271, 275, 277, 279, 280, 291, 297, 298, 300, 301, 302, 303, 308, 312, 313, 317, 321, 325, 329, 331, 332, 333, 337, 343, 344, 345, 348, 360, 362, 363, 364, 365, 374, 382, 383, 384, 386, 389, 390, 391, 395, 400, 412, 414, 419, 420, 428, 431, 444, 452, 459, 462, 476, 489, 492, 494, 495, 496, 499, 542
 İskandinavya, 417
 İskoçya, 22, 78, 349, 354, 360, 361, 366, 425, 549
 İspanya, 181, 425, 429, 552, 559
 İsrail, 162, 183
 İsveç, 425
 İtalya, 12, 26, 30, 49, 51, 56, 58, 61, 67, 151, 211, 342, 387, 388, 392, 395, 397, 399, 417, 425, 426, 447, 449, 484, 496, 543, 556
 Jacques de Molay, 12, 15, 38, 45, 46, 65, 101, 106, 108, 115, 124, 125, 132, 149, 155, 213, 233, 234, 247, 265, 301, 364, 404, 405, 410, 453, 454, 457, 467, 469, 470, 471, 472, 479, 489, 507, 517, 576, 588
 James, 18, 39, 47, 64, 107, 110, 113, 137, 144, 174, 175, 200, 214, 369, 372, 373, 375, 376, 377, 381, 385, 394, 397, 411, 418, 424, 428, 438, 439, 441, 442, 450, 470, 481, 493, 499, 507, 508, 523, 524, 526, 542, 562, 574, 580, 584, 585
 James de Montecucco, 395
 James Fournier, 499
 Jean Agarni, 227
 Jean Bertald, 222, 287
 Jean Chapin, 223
 Jean Croissant, 89
 Jean de Châlons, 156, 196
 Jean de Chames, 245
 Jean de Châteauvillars, 143, 524
 Jean de Corneilles, 312, 316
 Jean de Cugy, 123
 Jean de Dijon, 307
 Jean de Furnes, 221, 237
 Jean de Hinquemeta, 273
 Jean de Janville, 315
 Jean de Lévis, 172
 Jean de Mantua, 227, 244, 293
 Jean de Melot, 231, 232
 Jean de Montlaur, 227, 228, 294
 Jean de Montréal, 257, 259, 263, 264

- Jean de Nice, 297
 Jean de Paris, 143, 518, 523, 524, 580
 Jean de Plublev, 233
 Jean de Pollencourt, 312, 314, 315, 316, 543
 Jean de Primey, 246
 Jean de Rumprey, 310
 Jean de Saint-Victor, 92, 418, 510, 516, 522, 523, 527, 538, 539, 559, 580
 Jean de Sivry, 267
 Jean de Tour, 289
 Jean de Verretot, 117
 Jean de Villecerf, 237
 Jean Favier, 477, 575
 Jean Galebrun, 171
 Jean Godell, 301
 Jean Guérin, 225
 Jean le Bergonhons, 246
 Jean Robert, 248
 Jean Roselli, 252
 Jean Sarrasin, 94
 Jean Taylafer de Gêne, 271
 Jews, 516, 542, 567, 568, 585, 592
 Jimeno de Lenda, 371
 Joan de Navarre, 76
 Johan Osorez, 443
 Jonathan Riley-Smith, 9
 Joseph R. Strayer, 514, 593, 597
 Justinus, 346
 Katalonya, 41, 43, 157, 383, 389, 390, 410, 443, 550
 Kazan, 45
 Kent, 418, 547
 Kibris, 12, 20, 28, 41, 42, 44, 46, 67, 101, 110, 119, 129, 141, 151, 213, 266, 339, 391, 405, 406, 408, 409, 411, 412, 413, 414, 415, 417, 419, 447, 449, 456, 464, 495, 509, 510, 557, 574
 Konstantin, 441
 Konstantinopolis, 339, 340
 Kudüs, 19, 21, 28, 29, 34, 35, 40, 44, 66, 177, 261, 303, 320, 347, 388, 389, 405, 413, 469, 480, 495, 508
 Kutsal Topraklar, 11, 31, 39, 41, 46, 65, 66, 68, 100, 101, 102, 134, 165, 167, 175, 180, 182, 185, 202, 203, 208, 210, 225, 233, 261, 302, 337, 350, 417, 428, 431, 432, 433, 435, 436, 459, 474, 482, 491, 508, 510
 La Forbie, 19
 La Roche de Roussel, 39
 La Roche Guillaume, 19, 20, 24, 28, 34, 35, 38, 39, 44, 286, 353, 361, 362, 388, 405, 460
 La Rochelle, 310
 Lady Maria, 18, 388
 Lambert de Cormeilles, 245
 Langres, 156, 271, 290, 299, 449
 Laon, 268
 Laurac, 83, 84
 Laurent de Beaune, 300
 Lefkara, 409
 Leonard Boyle, 499
 Leonard Patrasso, 426
 Lérida, 379, 525, 551, 596
Les Grandes Chroniques de France, 332, 516, 538, 543, 580
 Leviticus, 346
 Lille, 80, 330, 542, 576
 Limoges, 121, 123, 172, 227, 253, 286, 294, 322, 339
 Lincoln, 354, 357, 359, 361, 363, 420, 543, 587
 Lincolnshire, 446
 Lizbon, 386
 Loches, 142, 147
 Loire, 171, 479
 Lombardiya, 42, 50, 148, 158, 265, 387, 393, 397, 399, 400, 419, 537
 Londra, 273, 351, 353, 354, 356, 359, 361, 362, 363, 365, 366, 419, 505, 506, 507, 508, 511, 512, 513, 514, 515, 521, 522, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 554, 555, 559, 563, 564, 566, 570
 Longinus, 390
 Longrovia, 444
 Lope Pérez, 386, 552
 Lucera, 388, 389, 553, 585
 Lucques, 47, 210, 424
 Luke, 545, 546
 Lyon, 39, 67, 320, 411, 561
 Macaristan, 29, 33, 417
 Mâcon, 244
 Mahomet, 530
 Maine, 69, 388
 Mainz, 403, 423, 542
 Malachi, 184
 Malaucène, 419
 Maraclea, 45, 339
 Margaret Porete, 73, 474
 Marion Melville, 482

Marittima, 57, 387, 393, 395
 Martin de Montricard, 311
 Martin de Nice, 289
 Martin Detecha, 113
 Martin Peter de Orós, 452
 Mas Deu, 374, 381, 383, 384, 448, 462
 Matthew Paris, 507, 581
 Mayorka, 107, 381, 435
 Meaux, 221, 225
 Medina del Campo, 43, 385, 509, 552, 583
 Medusa, 342, 596
 Melisende, 22
 Memluk, 19, 38, 67
 Merlan, 196, 197
 Mısır, 11, 19, 32, 36, 37, 65, 70, 157, 339
Milicia Dei, 26
Milites Templi, 26, 577
 Millanet, 389
 Miravet, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 551, 596
 Moğollar, 33
 Moneta de Cremona, 337
 Mongay, 27
 Montesa, 442
 Monzón, 373, 376
 Mora, 42, 410
 Mormant, 271, 524
 Musa, 162
 Müslümanlar, 321, 337, 348, 467, 493, 542
 Nablus, 21, 347, 390
 Napoleon Orsini, 61, 63
 Narbonne, 172, 173, 183, 216, 227, 244, 250, 277, 285, 286, 287, 291, 292, 322, 353, 382, 527, 529
 Navarre, 76, 327, 368, 371, 430, 444
 Nicholas de Celles, 237
 Nicholas de Ennezat, 142
 Nicholas Reginus, 401
 Nicosia, 590
 Niort, 222
 Norman Cohn, 479, 487, 495, 575
 Norman Vexin, 74
 Novillas, 550
 Odo de Valdric, 390
 Odo de Wirmis, 118
 Onjon, 226
 Orense, 386
 Orléans, 128, 223, 224, 249, 270, 288, 330, 555, 593

Orvieto, 393
 Oto de Salvigny, 120
 Otto, 405, 545
 Outremer, 26, 28, 32, 37, 38, 44, 195, 238, 240, 257, 301, 307, 308, 319, 322, 338, 340, 355, 404, 507, 579
 Ovid, 342
 ölü seviliklik, 341
 Padua, 337, 402, 544, 579
 Palombara, 394
 Pancius, 446
 Pandolf de Sabello, 394
 Paris, 12, 14, 27, 37, 41, 42, 60, 63, 71, 74, 77, 90, 91, 95, 97, 104, 105, 107, 110, 114, 116, 118, 119, 123, 124, 125, 129, 130, 132, 133, 135, 136, 138, 143, 149, 150, 152, 153, 154, 156, 159, 163, 173, 174, 178, 192, 194, 204, 216, 218, 221, 228, 229, 231, 232, 233, 237, 238, 239, 244, 249, 250, 252, 253, 259, 265, 267, 269, 271, 277, 281, 283, 284, 285, 288, 289, 292, 293, 295, 297, 299, 303, 309, 317, 318, 320, 322, 327, 331, 338, 353, 373, 399, 433, 453, 470, 472, 476, 483, 501, 503, 504, 505, 506, 507, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 520, 522, 523, 524, 525, 528, 533, 535, 542, 543, 545, 552, 553, 555, 556, 558, 560, 563, 565, 568, 570, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 586, 588, 589, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 598
 Pariset de Bures, 118, 297
Pastoralis praeeminentiae, 149, 150, 151, 206, 352, 371, 381, 387, 470
 Patrick de Ripon, 360
 Paul, 9, 195, 245, 330, 364, 365, 542, 576, 582
 Paul Crawford, 9
 Pelagius, 36
 Penne, 158, 394, 395
 Pepin, 76
 Périgord, 19, 112, 124, 172, 222, 277
 Périgord ve Cahors, 124
 Perocius, 412
 Perseus, 341, 342, 544, 591
 Peter Cadelli, 411
 Peter Damian, 346, 582
 Peter de Aspelt, 403

- Peter de Bologna, 13, 392, 456
 Peter de Savoy, 320, 541
 Peter de Sevrey, 20
 Peter Dubois, 101
 Peter Erlant, 409
 Peter Guidice, 399
 Peter Partner, 479, 575
 Peter Reginus, 401
 Peter Ultramontanus, 396
 Philippe de Ibelin, 413
 Philippe de Manin, 296, 312, 315
 Philippe de Marigny, 284, 288, 291, 452
 Philippe de Voet, 223, 229, 239, 291
 Piacenza, 397, 402, 554
 Piers Gaveston, 547
 Pilgrim, 257
 Pisa, 398, 399, 402
 Plutarch, 343
 Poitiers, 46, 62, 64, 107, 108, 109, 114, 115, 147, 152, 154, 155, 158, 160, 163, 172, 174, 175, 176, 177, 182, 185, 189, 192, 193, 197, 198, 204, 206, 210, 212, 213, 214, 215, 216, 222, 224, 226, 239, 241, 248, 267, 278, 286, 297, 309, 311, 312, 395, 432, 467, 470, 471, 495, 525, 526, 531, 532, 539, 574
 Poitou, 29, 141, 213, 247
 Polignac, 172
 Pons de Buris, 449
 Ponthieu, 312, 359, 360
 Pontoise, 322, 520
 Portekiz, 26, 29, 42, 151, 350, 370, 386, 419, 435, 443, 452, 459, 546
prévôt, 170, 227, 233, 297, 312, 453
 Provence, 335, 389, 451, 552
 Provins, 13, 128, 237, 239, 245, 249, 250, 251, 254, 256, 257, 259, 264, 266, 281, 291, 292, 293, 294, 296, 472, 537
 Prusya, 459
 Ptolémée de Lucques, 47, 210, 424
 Puente de Alcántara, 385
 put, 60, 131, 197, 298, 299, 332, 400, 431, 457, 468
 Puy-de-Dôme, 286
 Ralph de Baldock, 362
 Ralph de Barton, 355
 Ralph Tanet, 547, 597
 Ravenna, 397, 398, 481, 554, 587
 Raymond de Benthon, 414
 Raymond de Varena, 391
 Raymond Durand, 83
 Raymond Fontana, 398
 Raymond Lull, 40
 Raymond Massel, 198
 Raymond Rulli, 384
 Raymond Sapte, 383
 Raymond Visconte, 408
 Reginald de Braybof, 420
 Reginald de Provins, 281, 537
 Reginald de Soissons, 413
Regnans in coelis, 207, 471
 Reims, 24
 Remoulins, 27
 Renaud de Provins, 13, 128, 239, 245, 249, 254, 259, 264, 266, 291, 292, 294, 296, 472
 Renneville, 119, 521
 Rhône, 47
 Ribaforada, 368
 Richard Berard, 421
 Richard de Spoliis, 263
 Riga, 417
 Rinaldo de Concorezzo, 397, 481, 554
 Robert Anudei, 252
 Robert de Calabria, 525
 Robert de Courtenay, 425
 Robert de Craon, 25
 Robert de Dorturer, 421
 Robert de Malen, 196
 Robert de Molesme, 33
 Robert de Sablé, 351, 547
 Robert Fawtier, 483, 494
 Robert Vigier, 222, 254, 310
 Rodez, 302, 415
 Rodos, 65, 447, 459, 497
 Rodrigo Iáñez, 386
 Roger Bacon, 544
 Roger de Howden, 341
 Roger de Planes, 118
 Rogeron, 67
 Roma, 25, 35, 41, 49, 52, 53, 59, 60, 64, 76, 131, 137, 146, 159, 173, 175, 210, 211, 227, 234, 246, 249, 261, 265, 333, 372, 392, 394, 396, 402, 417, 423, 425, 431, 441, 504, 517, 553, 558, 570, 575
 Roma Imparatorluğu, 49
 Romagna, 57, 387, 393, 398
 Romeus de Brugaria, 107
 Rosetta, 45
 Rouen, 161, 273, 425, 526, 527
 Rouergue, 95, 96

- Roussillon, 374, 381, 448, 451, 573, 585
 Ruad, 45, 66, 460, 497, 513
 Ruhon, 374
 Sabina, 426
 Safad, 28, 37, 39, 410, 456, 506
 Saint Peter, 546
 Saint-Denis, 71, 75, 514, 580, 596
 Saintes, 222, 300, 310
 Saint-Pol, 322
 Salerno, 387
 Salisbury, 34, 361, 544, 581
 San Gimignano, 400
 San Savino, 554
 Santiago, 32, 443
 Segni, 394
 Selahaddin, 19, 28, 32
 sénéchaux, 71, 95, 124
 Senlis, 289
 Sens, 14, 24, 124, 179, 207, 209, 216, 221, 223, 224, 283, 284, 285, 287, 288, 289, 291, 292, 294, 296, 303, 309, 316, 425, 449, 452, 453
 Sexena, 372
 Sicard de Vaur, 353, 356
 Sicilya, 50, 387, 388, 390, 417
 Sidon, 20, 302, 338, 339
 Sihirbazlık, 348
 Simon de Sarezaris, 412
 Simone Weil, 489
 Simonet, 83
 Sodom, 346, 347
 Soissons, 125, 316, 330, 413
 Solomon Reinach, 576
 Sophia Menache, 486, 575
 Spoleto, 17, 393
 St. Albans, 37, 528
 St. Euphemia, 392
 Stephen de Chentonaria, 410
 Stephen de Safad, 410, 456
 Stephen de Stapelbrugge, 361, 363, 365
Subit assidue, 200, 204, 520, 531, 533
Super petri solio, 60
 Şeytan, 52, 150, 187, 330, 333, 337, 348, 375
 Taranto, 388
 Tarbes, 89
 Tarquinia, 393
 Tarragona, 379, 381, 450
 Theobald Gaudin, 20, 38
 Thomas Aquinas, 161, 336, 543, 544, 546, 583
 Thomas Bérard, 33, 36, 39, 339, 399
 Thomas de Redemer, 420
 Thomas de Toulouse, 364
 Thornton, 446
 Tivoli, 394
 Tomar, 444
 Torremaggiore, 396
 Tortosa, 20, 28, 45, 241, 376, 378
 Toulousain, 54, 85, 515, 581
 Toulouse, 70, 74, 82, 85, 95, 115, 161, 184, 267, 269, 364, 516, 526, 537, 570, 581, 588
 Touraine, 69
 Tournai, 80
 Tours, 86, 87, 170, 171, 172, 174, 216, 301, 470
 Töton Şövalyeleri, 32, 459
 Treviso, 397
 Trier, 331, 403
 Troyes, 22, 24, 25, 29, 34, 73, 97, 111, 114, 170, 193, 195, 197, 208, 277, 327, 469, 483, 520, 521, 524, 527, 533, 545, 595, 596
 Tudela, 368
 Tunus, 39, 450
 Türkler, 434
 Tyerman, 518, 566, 597
 Tyreli Tapınakçı, 19, 20, 44, 72, 406, 457, 517
Unam sanctam, 60, 64
 V. Celestine, 57, 64, 65, 209
 V. Clemens, 12, 46, 47, 61, 69, 88, 100, 109, 143, 148, 152, 158, 175, 176, 178, 191, 201, 218, 226, 325, 327, 360, 386, 389, 398, 403, 415, 417, 421, 423, 436, 439, 463, 467, 469, 470, 471, 472, 473, 475, 482, 484, 485, 486, 524, 526, 557
 V. Fulk, 22
 V. Louis, 513
 V. Urban, 443
 Valdensesler, 51, 331
 Valencia, 370, 379, 381, 418, 429, 438, 439, 550, 551
 Valentinois, 172
 Vall de Tor, 300
 Vallo di Spoleto, 17
 Vatikan, 333, 532, 573
 Velletri, 394
 Venedik, 20, 66, 436, 546
 Vetralla, 393
 VII. Gregorius, 25, 48, 215
 VII. Louis, 27, 94

VII. Raymond, 70
VIII. Bonifatius, 45, 58, 60, 61, 64,
65, 67, 75, 78, 85, 95, 96, 97, 100,
159, 161, 168, 175, 177, 191, 209,
211, 227, 263, 327, 423, 467, 469,
474, 476, 490, 518, 569
VIII. Louis, 53, 351
Via Cassia, 393
Villel, 373, 378
Virecourt, 105
Viterbo, 393, 394, 395, 554
Viyana, 13, 14, 63, 89, 208, 226, 253,
281, 284, 308, 335, 381, 398, 417,
419, 423, 424, 427, 429, 432, 433,
436, 447, 448, 452, 463, 468, 472,
482, 485, 559, 561, 574, 575
Vox in excelso, 14, 430, 560
Waldemar, 447
Walter Bachelier, 355
Walter Map, 330, 340, 542, 544, 584

Ward, 477, 505, 507, 568, 573, 583,
598
William, 28, 35, 353, 478, 529, 530,
546, 565, 577, 582, 584
William Greenfield, 565, 582
X. Alfonso, 386
X. Gregorius, 39, 65, 212, 421
XI. Alfonso, 443
XI. Benedict, 47, 65, 88, 394, 478,
519
Yalla, 131
York, 354, 357, 360, 366, 505, 511,
518, 521, 538, 543, 544, 548, 549,
565, 567, 569, 575, 582, 583, 584,
587, 590, 592, 593, 594, 596, 597
Yorkshire, 548, 565, 591
Yse, 341
Yunanistan, 405, 419
Zaragoza, 379

Tapınak Şövalyelerinin Yargılanışı

Malcolm Barber

Tapınak Şövalyeleri, yaklaşık iki yüzyıl boyunca, Doğu'da haçlı seferlerinde savaştılar. Başlarda küçük olan topluluk, bu süre boyunca Batı'daki Latin devletlerden aldığı destekle muazzam bir güç haline geldi. Ekim 1307'de, Fransa Kralı IV. Philippe'in emri ile bu yıkılmaz ve itibar sahibi Tarikat'ın üyeleri tutuklandılar ve İsa'yı reddetmek, eşcinsellik ve putlara tapmak gibi ciddi suçlarla itham edildiler. Takip eden gelişmeler hemen hemen beş yıl sürdü ve Tarikat'ın feshedilmesi ile sonuçlandı. Katılımcıların gerekçeleri ile yargılamaların uzun vadeli etkileri, günümüzde halen yankılanan hararetli ve çözümlenemeyen tartışmalara konu olmuştur. Bu kitapta Malcolm Barber, haçlı seferleri, toplumsal değerlere aykırılık, Papalık ve Fransız monarşisi bağlamında yargılamaları incelemektedir.

www.phoenixkitap.com